

В. Ульянов (Ленин)

Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

9

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ
ΚΑΙ Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ИЗДАНИЕ ПЯТОЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА · 1977

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ-ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΜΟΣ
9

Ἰούλης 1904 - Μάρτης 1905

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
Α Θ Η Ν Α

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἔνατος τόμος τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν περιλαβαίνει τά ἔργα πού γράφτηκαν τόν Ἰούλη τοῦ 1904–Μάρτη τοῦ 1905. Πρόκειται γιά τήν περίοδο τῆς ὡρίμανσης καί τῆς ἔναρξης τῆς πρώτης ρωσικῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης, στήν ὁποία ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας, — πού ἡ ὅλη πορεία τῆς κοινωνικῆς ἀνάπτυξης τήν ἀνέδειξε πρωτοπορία τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, — πρόβαλε σάν ἀποφασιστική δύναμη τῆς ἐπανάστασης, σάν ἡγεμόνας της.

Ταυτόχρονα πρόκειται γιά περίοδο ὀξείας ἐσωκομματικῆς πάλης ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους, πάλης τῶν μπολσεβίκων γιά τό ξεπέρασμα τῆς κομματικῆς κρίσης πού προκάλεσε ἡ ἀποδιοργανωτική δράση τῶν μενσεβίκων, πάλης γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Τά ἔργα πού περιλήφθηκαν στόν τόμο αὐτόν, ξαναζωντανεύουν τήν εἰκόνα τῆς ἡρωικῆς πάλης τῶν μπολσεβίκων, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Β. Ι. Λένιν, γιά τήν ἑδραίωση τοῦ μαρξιστικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά τήν ἐπαναστατική στρατηγική καί ταχτική τοῦ μπολσεβικισμοῦ, χαρακτηρίζουν τό ρόλο τοῦ κόμματος καί τήν ἐπίδρασή του πάνω στήν πορεία τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία.

* * *

Στίς ἀρχές τοῦ XX αἰώνα ὁ καπιταλισμός μπῆκε στό ἀνώτερο καί τελευταῖο στάδιο τῆς ἀνάπτυξής του — στόν ἰμπεριαλισμό. Ὁ μονοπωλιακός καπιταλισμός περιπλεκόταν στή Ρωσία μέ ἰσχυρότατες ἐπιβιώσεις τῆς δουλοπαροικίας, πού οἱ κυριότερες ἦταν ἡ τσαρική ἀπολυταρχία καί ἡ τσιφλικάδικη γαιοχτησία. Δυνάμωσε ἡ ἐξάρτηση τῆς Ρωσίας ἀπό τό ξένο κεφάλαιο πού κατέλαβε δεσπόζουσες θέσεις στούς πιό σπουδαίους κλάδους τῆς βιομηχανίας. Τό ρωσικό προλεταριάτο ὑποβαλλόταν στήν

πιό ἄγρια κεφαλαιοκρατική ἐκμετάλλευση. Ἡ ἀγροτιά, καταπιεζόμενη ἀπό τούς τσιφλικάδες καί τούς κουλάκους, ἦταν καταδικασμένη σέ διαρκῆ φτώχεια, πείνα καί οἰκονομική καταστροφή. Ἡ οἰκονομική κρίση τοῦ 1900–1903 καί ὁ πόλεμος μέ τήν Ἰαπωνία πού ἄρχισε τό Γενάρη τοῦ 1904, χειροτέρεψαν ἀκόμα περισσότερο τήν κατάσταση τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Στή χώρα μας, πού τήν ἐποχή ἐκείνη ἦταν ὁ κόμβος ὅλων τῶν ἀντιθέσεων τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, δημιουργήθηκαν τέτοιες οἰκονομικές καί πολιτικές συνθῆκες, πού δείχνανε ξεκάθαρα ὅτι πλησιάζει ἡ ἐπαναστατική ἔκρηξη. Στίς ἀρχές τοῦ XX αἰώνα ξέσπασε σ' ὅλη τή χώρα ἕνα κύμα μεγάλων ἀπεργιῶν καί διαδηλώσεων. Στά 1900 ἡ πρωτομαγιάτικη διαδήλωση στό Χάρκοβο ἀγκάλιασε ὥς 10 χιλιάδες ἐργάτες. Στά 1901 ἡ ἀπεργία τῶν ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου Ὀμποῦχοφ ἐξελίχτηκε σέ ἔνοπλη ἐξέγερση. Τό Μάρτη τοῦ 1902 ἔγιναν μεγάλες ἀπεργίες καί διαδηλώσεις τῶν ἐργατῶν τοῦ Βατούμ καί τό Νοέμβρη ἡ ξακουστή ἀπεργία τοῦ Ροστόβ. Τό καλοκαίρι τοῦ 1903 ἡ γενική ἀπεργία στή Νότια Ρωσία ἀγκάλιασε τόν Καύκασο, τήν Οὐκρανία καί τήν Κριμαία. Ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1904 ἄρχισαν διαδηλώσεις ἐνάντια στόν πόλεμο. Τέτοιες διαδηλώσεις ὀργανώθηκαν στό Βατούμ, στό Σαράτοβ, στό Κίεβο, στή Ρίγα καί σέ ἄλλες πόλεις. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1904 ἔγινε ἡ μεγάλη ἀπεργία τῶν ἐργατῶν τοῦ Μπακοῦ, στήν ὁποία πῆραν μέρος πάνω ἀπό 50 χιλιάδες καί ἡ ὁποία ἔληξε μέ νίκη τῶν ἐργατῶν. Οἱ ἀπεργίες καί οἱ διαδηλώσεις αὐτές ἔδειξαν τό ἀνέβασμα τῆς πολιτικῆς συνείδησης τῆς ἐργατικῆς τάξης, τήν ὀργάνωσή της καί τή συνοχή της. Χαρακτηρίζοντας τίς ἐκδηλώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης ὁ Λένιν ἔγραφε: «Γιά πρώτη φορά τό προλεταριάτο ἀντιπαραθέτει τόν ἑαυτό του, σάν τάξη, σὲ ὅλες τίς ἄλλες τάξεις καί στήν τσαρική κυβέρνηση» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 254.)

Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν ἐπαναστατικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης ἔγιναν σέ μιά σειρά κυβερνεῖα μαζικές ἐκδηλώσεις ἀγροτῶν. Ἀπ' ὅλες σχεδόν τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας οἱ διοικητές τῶν κυβερνείων πληροφοροῦσαν τή διεύθυνση ἀστυνομίας ὅτι οἱ ἀγρότες ὀργανώνουν «γενικές λεηλασίες» τῶν τσιφλικάδικων ὑποστατικῶν καί ὅτι καΐνε δάση καί τσιφλίκια. Ἀγροτικές ἐκδηλώσεις ἔγιναν στά κυβερνεῖα Κούρσκ, Ὀριόλ, Τσερνίγκοφ, Σαράτοβ καί σέ ἄλλα κυβερνεῖα. Στόν Καύκασο, στήν Πολωνία καί στήν περιοχή τῆς Βαλτικῆς οἱ ἐκδηλώσεις αὐτές πῆραν ἐξαιρετικά μαζικό χαρακτήρα. Στήν πάλη ἐνάντια

στόν τσαρισμό, ἐνάντια στή φεουδαρχική, στήν ταξική καί στήν ἐθνική καταπίεση ξεσηκώνονταν καί οἱ καταπιεζόμενες ἐθνικότητες. Οἱ ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν, ἡ ἄνοδος τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος στίς ἀκριβές περιοχές τῆς Ρωσίας ἔδειχναν ὅτι ὡριμάζει βαθιά ἐπαναστατική κρίση στή χώρα. «Νιώθει κανείς πώς βρισκόμαστε σέ παραμονές ὁδοφραγμάτων...», — ἔγραφε ὁ Β. Ι. Λένιν (σελ.254).

Ἡ ἄνοδος τῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης πού ὁλοένα ἐπιταχυνόταν, ἀπαιτοῦσε ἀπό τό προλεταριακό κόμμα σωστή καί σταθερή πολιτική καθοδήγηση τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Ἀποφασιστική σημασία γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστασης εἶχε τό δυνάμωμα τοῦ κόμματος, ἡ ἑνότητα καί ἡ μονολιθικότητα τῶν γραμμῶν του, ἡ συνεπής ἐπαναστατική τακτική του.

Ὕστερα ἀπό τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τό κόμμα περνοῦσε βαθιά κρίση πού τή βάση της τήν ἀποτελοῦσε, ὅπως ἔλεγε ὁ Λένιν, «ἡ πεισματική ἄρνηση τῆς μειοψηφίας τοῦ ΙΙ συνεδρίου νά ὑποταχθεῖ στήν πλειοψηφία του» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 409). Οἱ μπολσεβίκοι ἐπιδίωκαν νά πετύχουν ὥστε οἱ κομματικές ὀργανώσεις νά δροῦν μέ βάση τό ἐπαναστατικό μαρξιστικό πρόγραμμα πού εἶχε ἐγκριθεῖ ἀπό τό ΙΙ συνέδριο καί νά ἐφαρμόζουν ἀπαρέγκλιτα τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου, ἐνῶ οἱ μενσεβίκοι τορπίλιζαν τίς ἀποφάσεις τοῦ ΙΙ συνεδρίου, ἔσερναν τό κόμμα στήν ἀναβίωση τῆς ὀργανωτικῆς διασπορᾶς, στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων καί στόν πρωτόγονο τρόπο δουλειᾶς, ὑπέσκαπταν τήν κομματική πειθαρχία. Οἱ μενσεβίκοι, ἀφοῦ μέ τή βοήθεια τῶν ὀπαδῶν τοῦ συμφιλιωτισμοῦ-μελῶν τῆς ΚΕ Νοσκόφ, Κράσιν καί Γκάλπεριν πῆραν στά χέρια τους τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος (τό ΚΟ, τήν ΚΕ καί τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος), ἀφαίρεσαν ἀπό τόν Λένιν τά δικαιώματα τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό, ἀπαγόρεψαν τήν ἐκτύπωση τῶν ἔργων του καί τήν κυκλοφορία τῆς λενινιστικῆς φιλολογίας χωρίς τήν ἔγκριση σύσσωμης τῆς ΚΕ. Συκοφαντοῦσαν τόν Λένιν καί τούς μπολσεβίκους, ἀποδοκίμαζαν τίς ἀποφάσεις τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, ἔκρυβαν τά ψηφίσματα διαμαρτυρίας τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων ἐνάντια στίς ἐνέργειες τῶν μενσεβίκων, διέλυαν τίς κομματικές ὀργανώσεις πού τάσσονταν ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος καί πού ὑποστήριζαν τούς μπολσεβίκους. Ὅλα αὐτά ἔδειχναν ὅτι στά ὀργανωτικά ζητήματα οἱ μενσεβίκοι στράφηκαν πρός

τόν ὀπορτουνισμό, ἀποδιοργάνωναν τήν κομματική δουλειά, ὑπέσκαπταν τήν ἑνότητα τῶν γραμμῶν τοῦ κόμματος.

Τό ἀποτέλεσμα τῆς ἀντικομματικῆς δράσης τῶν μενσεβίκων ἦταν νά διασπαστεῖ τό κόμμα σέ δυό ὁμάδες. «Ἑπομένως στήν πραγματικότητα δημιουργήθηκαν δυό σοσιαλδημοκρατικά ἐργατικά κόμματα τῆς Ρωσίας, — ἔγραφε ὁ Λένιν. — Τό ἕνα μέ ὄργανο τήν „Ἴσκρα" πού „ἐπίσημα" ὀνομάζεται Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος, μέ τήν Κεντρική Ἐπιτροπή, μέ τέσσερις ρωσικές ἐπιτροπές *ἀπό τίς εἴκοσι*... Τό ἄλλο κόμμα μέ ὄργανο τή „Βπεριόντ", μέ τό „Γραφεῖο τῶν Ρωσικῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας", μέ 14 ἐπιτροπές στή Ρωσία...» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 238).

Οἱ μενσεβίκοι στήν πάλη τους ἐνάντια στούς μπολσεβίκους στηρίζονταν στήν ὑποστήριξη τῶν ἡγετῶν τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πού ξεσπάθωσαν ἐνάντια στόν Λένιν καί στίς ὀργανωτικές ἀρχές τοῦ μπολσεβικισμοῦ, μιά καί ἡ πάλη τοῦ Λένιν ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων ἦταν ταυτόχρονα καί πάλη ἐνάντια στίς ὀργανωτικές βάσεις τῶν κομμάτων τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἀκόμα καί ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ πού βρισκόταν στήν ἀριστερή πτέρυγα τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, δέν εἶχε καταλάβει τί σημασία ἔχει γιά τό προλεταριακό κόμμα ἡ πάλη τοῦ Β. Ι. Λένιν γιά σταθερές ὀργανωτικές ἀρχές καί γιά κομματική πειθαρχία, καί μέ ἕνα ἄρθρο της πού δημοσιεύτηκε στό περιοδικό τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας «Die Neue Zeit» στράφηκε ἐνάντια στόν Λένιν. Τό ἄρθρο μεταφράστηκε ἀπό τούς μενσεβίκους στά ρωσικά καί μέ τόν τίτλο «Τά ὀργανωτικά ζητήματα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας» δημοσιεύτηκε στό φύλλο 69 τῆς ἐφημερίδας «Ἴσκρα». Ὁ Λένιν ἀπάντησε στό ἄρθρο αὐτό μέ τό ἔργο του «Ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω. Ἀπάντηση τοῦ Ν. Λένιν στή Ρόζα Λούξεμπουργκ» πού στάλθηκε στόν Κάουτσκι, ὅμως ὁ Κάουτσκι ἀρνήθηκε νά τό δημοσιεύσει στήν «Die Neue Zeit».

Ὁ Β. Ι. Λένιν πού στό δύσκολο αὐτό καιρό γιά τό κόμμα βρισκόταν στό ἐξωτερικό, ἐξακολουθοῦσε νά καθοδηγεῖ τίς τοπικές μπολσεβίκικες ἐπιτροπές στή Ρωσία. Περίπου 300 γράμματα τό μήνα παίρνανε προσωπικά ἀπό τόν Λένιν οἱ κομματικές ὀργανώσεις καί οἱ μπολσεβίκοι· τά γράμματα αὐτά ἀναφέρονταν σέ πολλά καί διάφορα ζητήματα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου, τῆς ὀργάνωσης τῆς κομματικῆς δουλειᾶς, τῆς ἐξόδου ἀπό τήν παρατεταμένη κομματική κρίση. Ἀπό τίς ἀπαντήσεις στά γράμματά του ὁ Λένιν ἔπαιρνε στοιχεῖα σχετικά μέ τήν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε μέσα στό κόμμα καί

ἀντλοῦσε δυνάμεις γιά τήν παραπέρα πάλη. Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Λένιν μέ τά κομματικά στελέχη τῆς Ρωσίας εἶναι διαποτισμένη ἀπό τό πνεῦμα τῆς ἀδιάλλαχτης πάλης ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές, τῆς πάλης γιά τό κόμμα, γιά τήν ἑνότητά του πάνω σέ βάση ἀρχῶν.

Κεντρική θέση στόν τόμο αὐτό κατέχουν τά ἔργα καί τά ντοκουμέντα τοῦ Λένιν, πού στρέφονται ἐνάντια στίς διασπαστικές, ἀποδιοργανωτικές ἐνέργειες τῶν μενσεβίκων. Στά ἔργα του «Τί ἐπιδιώκουμε;», «Πρός τό κόμμα», «Γράμμα πρός τόν Γκλέμποφ (Β. Α. Νοσκόφ)», «Γράμμα πρός τούς συντρόφους (Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἔκδοσης τοῦ ὀργάνου τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος)», «Δήλωση καί ντοκουμέντα γιά τή ρήξη ἀνάμεσα στά κεντρικά ὄργανα καί στό κόμμα», «Καιρός νά τελειώνουμε», «Σύντομη σκιαγραφία τῆς διάσπασης μέσα στό ΣΔΕΚΡ», «Σχέδιο ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου», «Τό πρῶτο βῆμα», «Κόλπα βοναπαρτιστῶν», «Τό δεύτερο βῆμα» καί σέ ἄλλα φανερώνεται ἡ ἀνειρήνευτη πάλη τοῦ Λένιν ἐνάντια στούς μενσεβίκους γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, σάν μόνης διεξόδου ἀπό τήν κομματική κρίση. Στά ἔργα αὐτά ὁ Λένιν ἀποκαλύπτει τίς βασικές αἰτίες τῆς κομματικῆς κρίσης, ξεσκεπάζει τίς ἀποδιοργανωτικές ἐνέργειες τῶν μενσεβίκων καί τῶν ὀπαδῶν τοῦ συμφιλιωτισμοῦ καί καλεῖ τό κόμμα σέ ἀγώνα γιά τήν ἐπικράτηση τοῦ κομματικοῦ πνεύματος πάνω στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων.

Ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Καιρός νά τελειώνουμε», μιλώντας γιά τό ἱστορικό τῆς κομματικῆς κρίσης, ἀναφέρει τέσσερα στάδια τῆς ἐξέλιξής της. Τά ἔργα τοῦ τόμου αὐτοῦ μᾶς δίνουν τήν εἰκόνα τοῦ τρίτου καί τοῦ τέταρτου σταδίου τῆς ἐξέλιξης τῆς κομματικῆς κρίσης. Χαρακτηρίζοντας αὐτή τήν περίοδο στήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας, ὁ Λένιν ἔγραφε: «...ἡ ἐξέλιξη τῆς κομματικῆς κρίσης στή Ρωσία πῆρε τέτοιες διαστάσεις, ὥστε νά σταματάει ὅλη σχεδόν ἡ κομματική δουλειά. Ἡ κατάσταση στίς ἐπιτροπές ἔχει περιπλακεῖ ὥς ἐκεῖ πού δέν παίρνει. Δέν ὑπάρχει σχεδόν κανένα ζήτημα ταχτικῆς ἤ ὀργάνωσης πού νά μή προκαλεῖ στίς τοπικές ὀργανώσεις τίς πιό ὀξεῖες διαφωνίες ἀνάμεσα στίς παρατάξεις... Οὔτε τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος οὔτε τό ΚΟ οὔτε ἡ ΚΕ ἔχουν τό ἀπαραίτητο κῦρος μέσα στήν πλειοψηφία τῶν κομματικῶν στελεχῶν, παντοῦ δημιουργοῦνται διπλές ὀργανώσεις πού παρεμποδίζουν ἡ μιά τή δουλειά τῆς ἄλλης καί ἐκθέτουν τό κόμμα στά μάτια τοῦ προλεταριάτου» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 307). Αὐτό ἦταν τό τρίτο καί τό πιό δύσκολο στάδιο τῆς κρίσης στή ζωή τοῦ κόμματος.

Τό τέταρτο στάδιο ἐξέλιξης τῆς κομματικῆς κρίσης ἀντιστοιχεῖ στό φθινόπωρο τοῦ 1904, ὅταν τά κομματικά στελέχη τῆς Ρωσίας συνενώθηκαν γιά νά ἀποκρούσουν τούς ἀποδιοργανωτές, ὅταν οἱ ὀπαδοί καί οἱ ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας ἄρχισαν νά συγκαλοῦν δικές τους συνδιασκέψεις.

Μέσα στό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Αὐγούστου 1904 ἔγινε στήν Ἑλβετία, μέ τήν πρωτοβουλία καί τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν, ἡ σύσκεψη τῶν 22 μπολσεβίκων πού συζήτησε τὶς αἰτίες τῆς κομματικῆς κρίσης καί ἐξέτασε τά μέσα ἐξόδου ἀπό τήν κρίση αὐτή. Ἡ σύσκεψη αὐτή ψήφισε τήν ἔκκληση «Πρός τό κόμμα» πού γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν καί πού καλοῦσε τίς κομματικές ὀργανώσεις νά παλαίψουν γιά τήν ἄμεση σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, γιατί αὐτή εἶναι ἡ μοναδική διέξοδος ἀπό τήν κρίση.

Ἡ ἔκκληση τοῦ Λένιν ἦταν διαποτισμένη ἀπό βαθύτατη πίστη στή δύναμη τοῦ κόμματος καί τῆς ἐργατικῆς τάξης: «Στή Ρωσία γεννιέται κόμμα! λέμε ἐμεῖς, βλέποντας τήν ἀνάπτυξη τῆς πολιτικῆς συνείδησης τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν, βλέποντας τίς ἐπιτροπές πού μετέχουν δραστήρια στή ζωή ὁλόκληρου τοῦ κόμματος, — ἔγραφε ὁ Λένιν στήν ἔκκληση. — Στή Ρωσία γεννιέται κόμμα, πληθαίνουν οἱ νεαρές δυνάμεις, οἱ ἱκανές νά ἀντικαταστήσουν καί νά ζωντανέψουν τίς παλιές φιλολογικές ὁμάδες πού χάνουν τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ κόμματος· στή Ρωσία πληθαίνουν ὁλοένα οἱ ἐπαναστάτες πού ἐκτιμοῦν τή συνεπῆ κατεύθυνση τῆς κομματικῆς ζωῆς περισσότερο ἀπό κάθε ὅμιλο πρώην ἡγετῶν. Στή Ρωσία γεννιέται κόμμα καί κανένα τέχνασμα καί καμιά κωλυσιεργία δέ θά ἐμποδίσουν τήν ὁριστική καί τελεσίδικη ἀπόφαση πού θά βγάλει αὐτό τό κόμμα. Ἀπ' αὐτές τίς δυνάμεις τοῦ κόμματός μας ἀντλοῦμε τήν πεποίθηση στή νίκη» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 21). Ἡ ἔκκληση ἔγινε μαχητικό πρόγραμμα τῶν μπολσεβίκων στήν πάλη γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος.

Οἱ τοπικές ἐπιτροπές, ἐξοπλισμένες μέ τό πρόγραμμα δράσης πού κατάρτισε ὁ Λένιν, ἀνέπτυξαν δραστήρια πάλη γιά τό συνέδριο. Τό Σεπτέμβρη–Δεκέμβρη τοῦ 1904 ἔγιναν τρεῖς περιφερειακές συνδιασκέψεις τῶν ἐπιτροπῶν τῆς πλειοψηφίας — ὀπαδῶν τῆς σύγκλησης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος — τοῦ Νότου, τοῦ Καυκάσου καί τοῦ Βορρᾶ. Οἱ συνδιασκέψεις ἐνέκριναν τήν ἔκκληση τῶν 22 μπολσεβίκων καί ἐκλέξανε Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας (ΓΕΠ) πού στήν οὐσία ἀποτέλεσε τήν κεντρική ἐπιτροπή τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων καί

πού ἀνέλαβε τό ἔργο τῆς ὀργάνωσης τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. Στό σχέδιο ἀνακοίνωσης γιά τήν ἵδρυση τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας ὁ Λένιν διακήρυξε: «Τό σύνθημά μας εἶναι: πάλη τοῦ κομματικοῦ πνεύματος ἐνάντια στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων, πάλη τῆς συνεποῦς ἐπαναστατικῆς κατεύθυνσης ἐνάντια στά ζίκ-ζάκ, στή σύγχυση καί στήν ἐπιστροφή στό ραμποτσεντελισμό, πάλη ἐνονόματι τῆς προλεταριακῆς ὀργάνωσης καὶ πειθαρχίας ἐνάντια στούς ἀποδιοργανωτές» (σελ. 67 - 68).

Γιά τήν ἐπιτυχία τῆς πάλης ὑπέρ τοῦ συνεδρίου καί τήν ἰδεολογική προετοιμασία του οἱ μπολσεβίκοι εἶχαν ἀνάγκη ἀπό δικό τους ἔντυπο ὄργανο. Μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἱδρύθηκε ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» πού τό πρῶτο φύλλο της κυκλοφόρησε στίς 4 τοῦ Γενάρη 1905 (ν. ἡμ.). Ἡ σύνταξη ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς Β. Ι. Λένιν, Β. Β. Βορόβσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι καί Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. Στά ἄρθρα καί στά σημειώματα πού δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» (ἦταν πάνω ἀπό 60), ὁ Λένιν ἐπεξεργάστηκε τή γραμμή ταχτικῆς τῶν μπολσεβίκων: γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί τήν ἐπαναστατική-δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, γιά τή στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα, ἀπέναντι στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἀπέναντι στό ρωσοϊαπωνικό πόλεμο. Ἡ γραμμή ταχτικῆς τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ἔγινε γραμμή ταχτικῆς τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, οἱ ἀποφάσεις τοῦ ὁποίου εἶχαν σάν βάση τίς θέσεις πού διατυπώθηκαν καί θεμελιώθηκαν ἀπό τόν Λένιν στίς σελίδες τῆς ἐφημερίδας. Σέ εἰδική ἀπόφασή του τό III συνέδριο τοῦ κόμματος τόνισε τόν ἐξαιρετικό ρόλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» στήν πάλη ἐνάντια στό μενσεβικισμό, γιά τήν ἀποκατάσταση τοῦ κομματικοῦ πνεύματος στήν τοποθέτηση καί στό φώτισμα τῶν ζητημάτων ταχτικῆς, πού ἔβαλε τό ἐπαναστατικό κίνημα καί ἐξέφρασε τίς εὐχαριστίες του στή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας.

Μέ πρόταση τοῦ Λένιν τά μέλη τοῦ ΓΕΠ ἄρχισαν νά περιοδεύουν συστηματικά στίς τοπικές ἐπιτροπές καί ὁμάδες καί νά κάνουν ἀποφασιστική πάλη κατά τῶν μενσεβίκων καί τῶν συμφιλιωτιστῶν γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. Οἱ τοπικές ἐπιτροπές, στή συντριπτική τους πλειοψηφία, ἀκολουθοῦσαν τὸ Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. Τό Μάρτη τοῦ 1905 ἀπό τίς 28 ἐπιτροπές οἱ 21 τάχτηκαν ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Τούς μπολσεβίκους

τούς ἀκολουθοῦσαν οἱ μεγάλες βιομηχανικές περιοχές καί τά κυριότερα κέντρα: Πετρούπολη, Μόσχα, Ρίγα, Μπακοῦ, Αἰκατερινοσλάβ, Ὀδησσός, Ντονμπάς, Κεντρική - Βιομηχανική περιοχή, Οὐράλια. Τά βασικά στελέχη τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστατῶν ὑποστήριζαν ὁλοκληρωτικά τόν Λένιν. Τό κόμμα συσπειρωνόταν γύρω ἀπό τόν Λένιν σάν ἀρχηγό του.

Τό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1904 ἡ τσαρική κυβέρνηση, τρομαγμένη ἀπό τήν ἐπαναστατική κατάσταση στή χώρα, προσπαθοῦσε νά τραβήξει μέ τό μέρος της τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, κάνοντας μικρές παραχωρήσεις. Οἱ παραχωρήσεις αὐτές προκάλεσαν ἀναζωογόνηση στή δράση τῶν ζέμτσι πού σέ συνεστιάσεις καί σέ συνέδρια ἐκφωνοῦσαν λόγους ὅπου τόνιζαν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά γίνει προσιτή ἡ ἐξουσία γιά τούς ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅτι εἶναι ἐνδεδειγμένο νά παραχωρηθοῦν πολιτικές ἐλευθερίες καί σύνταγμα, πού περίμεναν νά τούς τά προσφέρει σάν δωρεά «ὁ ὑψηλός θρόνος τοῦ μονάρχη». Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση αὐτοῦ τοῦ κινήματος οἱ μενσεβίκοι παρουσίασαν ἕνα σχέδιο ὑποστήριξης τῆς «καμπάνιας τῶν ζέμστβο» τῶν φιλελευθέρων. Σέ εἰδικό γράμμα πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις συσταίνανε νά μή προβάλλουν στήν κυβέρνηση δικές τους διεκδικήσεις, ἀλλά νά προτρέπουν τήν ἀστική τάξη νά προβάλλει ἐξονόματος τοῦ λαοῦ δημοκρατικές διεκδικήσεις. Ὁ Λένιν καί οἱ μπολσεβίκοι κάνανε ἀμείλιχτη πάλη ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική ταχτική τῶν μενσεβίκων, τήν ταχτική τῆς οὐρᾶς. Στήν μπροσούρα «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα"» ὁ Λένιν ξεσκέπασε τή συμβιβαστική ταχτική τῶν μενσεβίκων καί τόνισε ὅτι, ὅταν στή διεξαγωγή τῆς πάλης κατά τοῦ τσαρισμοῦ στηρίζει κανείς τίς ἐλπίδες του στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, σημαίνει ὅτι σέρνεται στήν οὐρά τοῦ ἀστικοῦ κινήματος. Τό προλεταριάτο, τόνιζε ὁ Λένιν, πρέπει νά μπεῖ ἐπικεφαλῆς τοῦ κινήματος καί νά ἑτοιμάζει τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. «Καθῆκον τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι νά πλαταίνει καί νά δυναμώνει τήν ὀργάνωσή της, νά δεκαπλασιάζει τή ζύμωση μέσα στίς μάζες, ἐπωφελούμενη ἀπό κάθε ταλάντευση τῆς κυβέρνησης, προπαγανδίζοντας τήν ἰδέα τῆς ἐξέγερσης, ἐξηγώντας τήν ἀναγκαιότητά της. . .» (σελ. 94). Οἱ μπολσεβίκοι δέν καλοῦσαν τούς ἐργάτες νά πάρουν μέρος στίς συνεστιάσεις τῶν φιλελευθέρων, ἀλλά νά κατεβοῦν στούς δρόμους, σέ διαδηλώσεις ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, ἐπικεφαλῆς ὅλων τῶν ἀγωνιζομένων ἐπαναστατικῶν δυνάμεων.

Στά ἄρθρα «Ἡ ἀπολυταρχία καί τό προλεταριάτο», «Ἡ πτώ-

ση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ», «Τό εὐρωπαϊκό κεφάλαιο καί ἡ ἀπολυταρχία» πού περιλήφθηκαν σ' αὐτό τόν τόμο, γίνεται βαθιά ἀνάλυση τῆς στρατιωτικῆς κατάρευσης καί τῆς πολιτικῆς κρίσης τῆς ἀπολυταρχίας, ὑπογραμμίζεται τό ἀναπόφευχτο καί ἡ ἐγγύτητα τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Ἀρχίζοντας τόν πόλεμο, ἡ ἀπολυταρχία ὑπολόγιζε σέ μιά εὔκολη νίκη κατά τῆς Ἰαπωνίας, πιστεύοντας ὅτι ἡ νίκη αὐτή θ' ἀνοίξει νέες ἀγορές κατανάλωσης καί θ' ἀνεβάσει τό γόητρο τῆς ἀπολυταρχίας, θά τή βοηθήσει νά πνίξει τό ἐπαναστατικό κίνημα στή χώρα. Ὅμως οἱ ὑπολογισμοί τοῦ τσαρισμοῦ βγῆκαν λαθεμένοι. Ἡ ἥττα τῶν τσαρικῶν στρατευμάτων ὄξυνε ὅλες τίς ἀντιθέσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς στή Ρωσία καί ἐπιτάχυνε τήν ἐπανάσταση. Ἀπό ὅλα τά κόμματα μόνο οἱ μπολσεβίκοι κράτησαν ἀπέναντι στόν πόλεμο σωστή ἐπαναστατική γραμμή πού ἀντανακλοῦσε τά ταξικά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου καί ὅλων τῶν ἐργαζομένων. Ξεσκέπασαν τόν ἀντιλαϊκό, ἰμπεριαλιστικό χαρακτήρα τοῦ πολέμου καί ἔριξαν τό σύνθημα τῆς ἥττας τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. Τόν καιρό πού οἱ μενσεβίκοι ἔριχναν τό σύνθημα «εἰρήνη μέ κάθε θυσία», χωρίς νά συνδέουν τό σύνθημα αὐτό μέ τήν ἐπαναστατική πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, οἱ μπολσεβίκοι καλοῦσαν σέ πάλη κατά τοῦ πολέμου καί τοῦ τσαρισμοῦ καί ἀπέδειχναν ὅτι ἡ ἥττα τοῦ τσαρισμοῦ στόν πόλεμο θά ἀποδεσμεύσει τίς ἐπαναστατικές δυνάμεις στή χώρα, θά ἐπιταχύνει τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί θ' ἀνοίξει τό δρόμο πρός τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

«Ἡ ὑπόθεση τῆς ρωσικῆς ἐλευθερίας καί τῆς πάλης τοῦ ρωσικοῦ (καί τοῦ παγκόσμιου) προλεταριάτου γιά τό σοσιαλισμό ἐξαρτιέται πάρα πολύ ἀπό τίς στρατιωτικές ἧττες τῆς ἀπολυταρχίας... Δέν εἶναι ὁ ρωσικός λαός, ἀλλά ἡ ρωσική ἀπολυταρχία ἐκείνη πού ἄρχισε αὐτόν τόν ἀποικιακό πόλεμο, ὁ ὁποῖος μετατράπηκε σέ πόλεμο τοῦ παλιοῦ καί τοῦ νέου ἀστικοῦ κόσμου. Δέν εἶναι ὁ ρωσικός λαός, ἀλλά ἡ ἀπολυταρχία ἐκείνη πού ὑπέστη ἐπαίσχυντη ἥττα. Ὁ ρωσικός λαός κέρδισε ἀπό τήν ἥττα τῆς ἀπολυταρχίας. Ἡ συνθηκολόγηση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ εἶναι ὁ πρόλογος τῆς συνθηκολόγησης τοῦ τσαρισμοῦ», — ἔγραφε ὁ Λένιν στό ἄρθρο «Ἡ πτώση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ» (σελ. 156, 157).

Ὁ Λένιν θεωροῦσε τή στρατιωτική ἥττα τῆς ἀπολυταρχίας στό ρωσοϊαπωνικό πόλεμο σημάδι κατάρευσης ὅλου τοῦ πολιτικοῦ συστήματος τοῦ τσαρισμοῦ. Ὁ πόλεμος ἀποκάλυψε ὅλη τή σαπίλα τῆς ἀπολυταρχίας, ἔδειξε ὅτι εἶναι ἀσυμβίβαστη μέ

τίς ἀνάγκες τῆς κοινωνικῆς προόδου, μέ τά συμφέροντα τοῦ λαοῦ. Ἡ ἐπιστημονική πρόβλεψη τοῦ Λένιν γιά τήν ἐγγύτητα τῆς ἐπανάστασης ἐπιβεβαιώθηκε. Στίς 9 τοῦ Γενάρη 1905 στήν Πετρούπολη διαδραματίστηκαν αἱματηρά γεγονότα. Τό ματοκύλισμα τῶν ἀόπλων ἐργατῶν πού πήγαιναν μέ ψήφισμα στά Χειμερινά ἀνάκτορα, ἀνατάραξε τίς ἐργαζόμενες μάζες ὅλης τῆς Ρωσίας. Ὁ Λένιν χαρακτηρίζει τά γεγονότα τῆς 9 τοῦ Γενάρη σάν ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης, σάν σημεῖο στροφῆς στήν ἱστορία τῆς Ρωσίας, σάν πέρασμα στόν ἀνοιχτό ἐμφύλιο πόλεμο, στήν ἀνοιχτή ἐξέγερση κατά τοῦ τσαρισμοῦ. Ἡ τσαρική κυβέρνηση ἔλπιζε νά τρομάξει μέ τήν αἱματηρή βία τίς μάζες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν καί νά σταματήσει τήν ἄνοδο τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή χώρα. Τό μόνο πού αὐτή ἔκανε στήν πραγματικότητα ἦταν νά σκοτώσει τήν ἁπλοϊκή πίστη τοῦ λαοῦ στόν τσάρο καί νά ξεσηκώσει στήν ἐπαναστατική πάλη ἀκόμα καί τά πιό καθυστερημένα στρώματα τῶν ἐργατῶν. («Ἡ ἐπαναστατική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου, — ἔγραφε ὁ Λένιν, — προχώρησε μέσα σέ μιά μέρα τόσο ὅσο δέ θά μποροῦσε νά προχωρήσει μέσα σέ μῆνες καί χρόνια μιᾶς ἄχαρης, συνηθισμένης, κακομοίρικης ζωῆς») (σελ. 202 - 203).

Στίς διώξεις τοῦ τσαρισμοῦ ἡ ἐργατική τάξη ἀπάντησε μέ πολιτικές ἀπεργίες. Στήν Πετρούπολη συνεχίζονταν ἀκόμα οἱ ἔνοπλες συγκρούσεις τῶν ἐργατῶν μέ τά στρατεύματα, ὅταν τό προλεταριάτο τῆς Μόσχας κήρυξε γενική ἀπεργία. Στίς 13 τοῦ Γενάρη 1905 οἱ ἐργάτες τῆς Ρίγας κήρυξαν ἀπεργία καί κατέβηκαν σέ πολιτική διαδήλωση. Στίς 14 τοῦ Γενάρη ξέσπασε γενική ἀπεργία στή Βαρσοβία καί στίς 18 τοῦ Γενάρη γενική ἀπεργία στήν Τιφλίδα πού ἐγκαινίασε τήν ἐποχή τῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν στίς πόλεις τῆς Ὑπερκαυκασίας. Ἀπό τό Γενάρη ὥς τό Μάρτη τοῦ 1905 ἀπήργησαν 810 χιλιάδες ἐργάτες μόνο τῆς βιομηχανίας, δηλαδή δυό φορές περισσότεροι ἀπ' ὅ,τι σ' ὅλη τήν προηγούμενη δεκαετία. «Στό προλεταριάτο ὅλης τῆς Ρωσίας ἔχει στραμμένα σήμερα τά βλέμματά του μέ πυρετώδη ἀνυπομονησία τό προλεταριάτο ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ στή Ρωσία, πού τήν ἄρχισε ἡρωικά ἡ ἐργατική μας τάξη, θά σταθεῖ σημεῖο στροφῆς στήν ἱστορία ὅλων τῶν χωρῶν, θά διευκολύνει τό ἔργο ὅλων τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν σ' ὅλα τά κράτη, σ' ὅλες τίς γωνιές τῆς ὑδρογείου», — ἔγραφε ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Ἡ ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία» (σελ. 205).

Ἡ ἐπανάσταση πού ἄρχισε ἔβαλε σέ κίνηση ὅλες τίς τάξεις τῆς κοινωνίας. Κάθε πολιτικό κόμμα ἐπεξεργαζόταν τήν ταχτική του στήν ἐπανάσταση, ταχτική πού ἀνταποκρινόταν στά συμφέροντα τῆς τάξης του. Καί τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα ἔπρεπε νά ἐπεξεργαστεῖ τήν ταχτική του.

Ἕνα σημαντικό μέρος ἀπό τά ἔργα τοῦ Λένιν πού περιλήφθηκαν σ' αὐτό τόν τόμο, ἀφιερώνονται στή θεμελίωση καί στήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς στρατηγικῆς καί ταχτικῆς τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος, στό ξεσκέπασμα καί στήν κριτική τῆς ὀπορτουνιστικῆς μενσεβίκικης ταχτικῆς. Ἀνάμεσα σ' αὐτά τά ἔργα εἶναι «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα"», «Καλές διαδηλώσεις τῶν προλετάριων καί κακοί συλλογισμοί μερικῶν διανοούμενων», τά ἄρθρα «Δυό ταχτικές», «Πρέπει νά ὀργανώσουμε τήν ἐπανάσταση;», «Σχετικά μέ μιά μαχητική συμφωνία γιά τήν ἐξέγερση», «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις», «Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀστική δημοκρατία», «Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά» κ. ἄ.

Οἱ μπολσεβίκοι τραβοῦσαν γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης καί τῆς νίκης της μέ ἔνοπλη ἐξέγερση. Θεωροῦσαν ὅτι ἡ ἐπανάσταση μποροῦσε νά νικήσει μόνο ἐφόσον ἐξασφαλιστεῖ ἡ ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου, πού θά καθοδηγεῖται ἀπό ἕνα ἐπαναστατικό μαρξιστικό κόμμα, καί ἡ στενή συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά. Οἱ μενσεβίκοι ἀρνοῦνταν τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου καί τή συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά. Θεωροῦσαν ἡγεμόνα τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἀρνοῦνταν τήν ἀνάγκη ὀργάνωσης τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί στήν οὐσία ὑποκαθιστοῦσαν τήν ἐπανάσταση μέ μεταρυθμίσεις, ἔπαιζαν τό ρόλο πρακτόρων τῆς ἀστικῆς τάξης μέσα στό ἐργατικό κίνημα. Ἡ γραμμή τῶν μενσεβίκων ὁδηγοῦσε στήν ὕφεση τῆς ἐπανάστασης. Ἔτσι, ὑπῆρχαν στήν οὐσία δυό γραμμές ταχτικῆς στήν ἐπανάσταση πού ξετυλίχτηκε στή Ρωσία. «Ἡ ταχτική τοῦ χβοστισμοῦ καί ἡ ταχτική τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας, — ἔγραφε ὁ Λένιν τήν 1 (14) τοῦ Φλεβάρη 1905 στό ἄρθρο του «Δυό ταχτικές», — ἀποκαλύπτουν ὅλη τήν ἀντίθεσή τους...» (σελ. 266).

Ἀνάμεσα στά ἔργα τοῦ Β. Ι. Λένιν πού περιλήφθηκαν στόν τόμο, ἐξαιρετικά σπουδαία θέση κατέχει τό ἄρθρο «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις», ὅπου γιά πρώτη φορά διατυπώνεται τό βασικό στρατηγικό σύνθημα τῶν μπολσεβίκων στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907: τό σύνθημα τῆς

«ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς» (σελ. 298). Στό ἄρθρο ὁ Λένιν χτυποῦσε ἀλύπητα τή ρουτίνα τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων πού κολλοῦσαν στίς παλιές μορφές δουλειᾶς, καί καλοῦσε τίς κομματικές ὀργανώσεις νά ἀναδείξουν καινούργια, νεαρά στελέχη πού ἡ δραστηριότητα καί ὁ ἐνθουσιασμός τους μπορεῖ νά ἀναπληρώσει τήν ἀπειρία τους. «Ἡ ἐπαναστατική ἐποχή εἶναι γιά τή σοσιαλδημοκρατία ὅ,τι ἡ πολεμική περίοδος γιά τό στρατό, — ἔγραφε ὁ Λένιν. — Πρέπει νά αὐξαίνουμε τή δύναμη τοῦ στρατοῦ μας, νά περνᾶμε ἀπό τήν εἰρηνική σύνθεσή του στήν πολεμική, νά ἐπιστρατεύουμε τούς ἐφέδρους τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης σειρᾶς, νά ἀνακαλοῦμε στίς τάξεις τους τούς ἀδειούχους, νά ὀργανώνουμε νέα βοηθητικά σώματα, τμήματα καί ὑπηρεσίες. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε πώς στόν πόλεμο εἶναι ἀναπόφευχτο καί ἀπαραίτητο νά συμπληρώνεις τίς γραμμές σου μέ λιγότερο ἐκπαιδευμένους νεοσύλλεχτους, νά ἀντικαθιστᾶς κάθε τόσο τούς ἀξιωματικούς μέ ἁπλούς στρατιῶτες, νά ἐπιταχύνεις καί νά ἁπλοποιεῖς τήν προαγωγή στρατιωτῶν σέ ἀξιωματικούς» (σελ. 305).

Στό ἄρθρο του ὁ Λένιν χάραξε ἕνα σχέδιο ἀναδιοργάνωσης τοῦ κόμματος ἐξαιτίας τῆς ἀνόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή χώρα, πού ἔβαζε μπροστά στό κόμμα τήν ἀνάγκη νά ἐφαρμόζει νέες μεθόδους ταχτικῆς στήν πάλη, νά δείχνει μεγαλύτερη εὐλυγισία, νά ἀναζητάει νέες ὀργανωτικές μορφές. Ὁ Λένιν ἀπαιτοῦσε ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις νά στερεώνουν, νά διατηροῦν καί νά πλαταίνουν τόν παράνομο μηχανισμό, τήν παράνομη δράση, χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα κάθε λογῆς νόμιμες ὀργανώσεις καί μορφές δουλειᾶς.

Στό σχέδιο ἐπεξεργασίας τοῦ ἄρθρου «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας» ὁ Λένιν τονίζει ὅτι «πολύ μεγάλη σημασία ἀποχτάει ὁ ρόλος τοῦ *κόμματος* σάν πρωτοπορίας τῆς τάξης, σάν διαπαιδαγωγητῆ καί ὀργανωτῆ».

Ὑπογραμμίζοντας τόν ἐξέχοντα ρόλο τοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος, ὁ Λένιν προειδοποιοῦσε τούς μπολσεβίκους νά ἀπέχουν ἀπό συνασπισμούς χωρίς ἀρχές, ἀπό «συμφιλιωτιστικές» ἑνώσεις μέ τούς μενσεβίκους. Ὁ Λένιν παρακολουθοῦσε μέ μεγάλη ἀνησυχία τίς ἐκδηλώσεις συμφιλιωτιστικῶν ταλαντεύσεων ἀπό μέρους ὁρισμένων ἐπιτροπῶν τῆς πλειοψηφίας κατά τήν προετοιμασία τοῦ III συνεδρίου. Σέ γράμμα του πρός τούς Α. Α. Μπογκντάνοφ καί Σ. Ι. Γκοῦσεφ ὁ Λένιν ἔγραφε: «Γιά κάποια συμμαχία τῆς ἐπιτροπῆς τῆς πλειοψηφίας τῆς Πετρούπολης σέ μιά

ὁμάδα μενσεβίκων „ἀκούσαμε" ἀπό ξένους, — ἐνῶ ἀπό τούς δικούς μας δέ λάβαμε οὔτε λέξη. Δέ θέλουμε νά πιστέψουμε πώς οἱ μπολσεβίκοι θά μποροῦσαν νά προβοῦν σέ μιά τόσο ἀνόητη πράξη αὐτοκτονίας... Φαίνεται πώς στούς μπολσεβίκους ἦρθε ξανά ἡ ὄρεξη ν' ἀφήνουν νά τούς τραβᾶνε ἀπό τή μύτη. Μοναδική μας δύναμη εἶναι ἡ πλήρης εὐθύτητα καί ἡ συνοχή, ἡ ὁρμή τῆς ἐπίθεσης. Μά οἱ ἄνθρωποι φαίνεται ἔγιναν μαλθακοί μέ τήν εὐκαιρία τῆς „ἐπανάστασης"!! Σέ στιγμές πού ἡ ἀνάγκη τῆς ὀργάνωσης εἶναι ἑκατό φορές μεγαλύτερη, αὐτοί περνοῦν μέ τό μέρος τῶν ἀποδιοργανωτῶν» (σελ. 247).

Ὁ Λένιν θεωροῦσε τό συγκαλούμενο III συνέδριο τοῦ κόμματος σάν συνέδριο τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος, σάν συνέδριο γιά ἀμείλιχτο πόλεμο ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό καί στό συμφιλιωτισμό. Κι ὁ Λένιν ἔβαζε μπροστά στούς μπολσεβίκους τό καθῆκον νά ἑνώσουν «...μέ μιά πραγματικά σιδερένια ὀργάνωση ὅσους θέλουν νά πολεμήσουν, καί μέ τό μικρό αὐτό μά γερό κόμμα θά τσακίσουμε τό πλαδαρό τέρας τῶν νεοϊσκριστικῶν ἑτερόκλητων στοιχείων...» (σελ. 248). Μέσα στά σχέδια καί στά προσχέδια τῶν ἀποφάσεων τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος ὁ Β. Ι. Λένιν ἐπεξεργάζεται τή βασική γραμμή καί τό πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου, χαράζει τίς θεμελιακές θέσεις τοῦ κόμματος πάνω στά πιό σπουδαῖα ζητήματα τῆς στρατηγικῆς καί τῆς ταχτικῆς τοῦ κόμματος στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση πού ἄρχισε στή Ρωσία. Μιλώντας γιά τά καθήκοντα τοῦ συνεδρίου ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε ὅτι «τό συνέδριο πρέπει νἆναι ἁπλό, σύντομο, ὀλιγομελές. Εἶναι συνέδριο γιά τήν ὀργάνωση πολέμου» (σελ. 249).

Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης ὁ Λένιν δείχνει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά τήν ἱστορία τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ. Στίς 5 (18) τοῦ Μάρτη 1905 ὁ Λένιν ἔκανε στή Γενεύη διάλεξη σχετικά μέ τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ, στή ρωσική παροικία τῶν πολιτικῶν προσφύγων· δυστυχῶς ἡ διάλεξη δέ βρέθηκε, διατηρήθηκε μόνο τό σχέδιο τῆς ὁμιλίας γιά τήν Κομμούνα. Γενικεύοντας τήν πείρα τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ, ὁ Λένιν τονίζει ἰδιαίτερα τά πολιτικά καί οἰκονομικά μέτρα τῆς Κομμούνας. Ὑπογραμμίζοντας τό διεθνιστικό χαρακτήρα τῆς Κομμούνας καί τήν κοσμοϊστορική σημασία της, ὁ Λένιν ἔγραφε: «Στό σημερινό κίνημα ὅλοι μας στηριζόμαστε στούς ὤμους τῆς Κομμούνας» (σελ. 336).

* * *

Στόν τόμο δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά τό «Σχέδιο ἀπόφασης τῆς ὁμάδας τῆς πλειοψηφίας τῆς Γενεύης», ὅπου ξεσκεπάζεται ἡ βοναπαρτιστική πολιτική τῶν μενσεβίκων καί καλοῦνται ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος νά προβοῦν σέ δραστήρια ζύμωση γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου.

Στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» δημοσιεύονται 12 λενινιστικά ντοκουμέντα πού μπαίνουν γιά πρώτη φορά στά Ἅπαντα καί ἀποτελοῦν σχέδια, θέσεις καί σημειώσεις. Τά ντοκουμέντα αὐτά μπάζουν τόν ἀναγνώστη στό ἐργαστήρι τῆς λενινιστικῆς δημιουργίας καί δείχνουν παραστατικά μέ τί ἐπιμέλεια δούλευε ὁ Λένιν τά ἔργα του, δείχνουν τούς τρόπους καί τίς μεθόδους τῆς δουλειᾶς του. Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον στό μέρος αὐτό παρουσιάζουν 4 ντοκουμέντα πού ἀποτελοῦν προπαρασκευαστικό ὑλικό γιά τήν ἐργασία του «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις».

Ὅλα τά ἔργα καί τά ντοκουμέντα εἶναι τοποθετημένα στόν τόμο κατά χρονολογική σειρά, ἐξόν ἀπό τήν «Προσθήκη στό ἄρθρο „Τό σχέδιο μάχης τῆς Πετρούπολης“», πού ἑνώθηκε μέ τό ἴδιο τό ἄρθρο.

Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ
τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

ΤΙ ΕΠΙΔΙΩΚΟΥΜΕ; [1]

(ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΟΜΜΑ)

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Ἰούλη 1904

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1923 στά Ἅπαντα τοῦ Ν. Λένιν (Β. Οὐλιάνοφ), τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Πρίν ἀπό λίγο καιρό ἔγινε ἰδιαίτερη συνέλευση 19 μελῶν τοῦ ΣΔΕΚΡ (ἀνάμεσά τους ὑπῆρχαν ἀντιπρόσωποι τοῦ ΙΙ συνεδρίου, μέλη ἐπιτροπῶν καί ἄλλων κομματικῶν ὀργανώσεων καί ἐπαναστάτες πού δέν ἀνήκουν σέ κομματικές ὀργανώσεις). Αὐτή ἡ σύσκεψη ὁμοϊδεατῶν πού ἀκολουθοῦν τήν ἄποψη τῆς πλειοψηφίας τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, συζήτησε τό ζήτημα τῆς κρίσης στό κόμμα μας καί τῶν μέσων ἐξόδου ἀπ' αὐτή καί ἀποφάσισε νά ἀπευθύνει σ' ὅλους τούς ρώσους σοσιαλδημοκράτες τήν παρακάτω ἔκκληση.

Σύντροφοι! Ἡ βαριά κρίση τοῦ κόμματος παρατείνεται δίχως τέλος. Ἡ διχόνοια ὁλοένα μεγαλώνει, γεννάει ὅλο καί καινούργιες προστριβές, φρενάρει σ' ὅλους τούς τομεῖς καί σέ τρομερά ἐπικίνδυνη κλίμακα τή θετική δουλειά, σπάει ὅλο καί περισσότερο τούς δεσμούς ἀνάμεσα στό κόμμα καί στό Κεντρικό Ὄργανό του πού μετατράπηκε ὁριστικά σέ ὄργανο ἑνός ὁμίλου καί κυρίως τοῦ ὁμίλου τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀναζήτηση διαφωνιῶν, ξεσκάλισμα παλιῶν ζητημάτων πού ἀπό καιρό ἔχουν λυθεῖ καί ἀνήκουν στό παρελθόν, ἐρωτοτροπίες μέ τούς συνεπεῖς ὀπορτουνιστές, ἀφάνταστη σύγχυση στίς σκέψεις, ξεδιάντροπη ἀγνόηση τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος, τῶν συζητήσεων καί τῶν ἀποφάσεών του, ἐμπαιγμός σέ βάρος τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης καί πειθαρχίας, σέ βάρος τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐπαναστατῶν πού δημιούργησαν τό κόμμα καί καθοδηγοῦν τήν τοπική δουλειά, κακόβουλες καί μικρόπρεπες κρυφοειρωνεῖες γιά τίς ἐλλείψεις στή δουλειά τῶν ἐπιτροπῶν τῆς ἐπαναστατικῆς πτέρυγας τοῦ κόμματος, κρυφοειρωνεῖες πού στηρίζονται σέ ἀναπόδειχτα στοιχεῖα καί ἀνεξέλεγχτες πληροφορίες ἀνώνυμων προσώπων, — νά τί βλέπουμε στή νέα «Ἴσκρα» [2] πού ἔγινε ἑστία διχόνοιας, νά τί μᾶς ἔδοσε ἡ σύνταξη πού καταψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο καί πού ἐπωφελήθηκε ἀπό τίς προσωπικές παρα-

χωρήσεις γιά ν' ἀρχίσει νέους μικροκαβγάδες γύρω ἀπό τήν πρόσληψη, γιά νά καταστρέψει τό κόμμα.

Στό μεταξύ ἡ ἱστορική στιγμή πού περνάει ἡ Ρωσία ἀπαιτεῖ ἀπό τό κόμμα μας τήν ἔνταση ὅλων του τῶν δυνάμεων. Ἡ ἐπαναστατική ὁρμή μέσα στήν ἐργατική τάξη, ὁ ἀναβρασμός μέσα στ' ἄλλα στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ μεγαλώνουν ὁλοένα, ὁ πόλεμος καί ἡ κρίση, ἡ πείνα καί ἡ ἀνεργία ὑποσκάπτουν ὅλο καί πιό βαθιά τά θεμέλια τῆς ἀπολυταρχίας, τό ἐπαίσχυντο τέλος τοῦ ἐπαίσχυντου πολέμου δέν εἶναι καί τόσο μακριά, καί τό τέλος αὐτό θά δεκαπλασιάσει ἀναπόφευχτα τήν ἐπαναστατική ὁρμή, θά φέρει τήν ἐργατική τάξη ἀντιμέτωπη μέ τούς ἐχθρούς της, θ' ἀπαιτήσει ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία τά πιό ἀποφασιστικά ἐπιθετικά μέτρα. Συσπειρωμένη κομματική ὀργάνωση, συνεπής ἐπαναστατική-μαρξιστική κατεύθυνση, τοποθέτηση τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης σέ πλαίσια σεμνότητας καί ἀξιοπρέπειας, ἔτσι πού ἡ πάλη αὐτή νά μή φέρνει ἀποδιοργάνωση καί νά μήν ἐμποδίζει τή θετική δουλειά — αὐτές οἱ ἐπιταχτικές ἀπαιτήσεις ὁλόκληρου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας πρέπει νά πραγματοποιηθοῦν ἀμέσως καί μέ κάθε θυσία γιατί τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας κινδυνεύει νά χάσει ὁλοκληρωτικά τό καλό του ὄνομα καί ὅλη τήν ἐπιροή πού ἔχει ἀποχτήσει.

Θεωροῦμε ὅτι τό πρῶτο βῆμα γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ εἶναι νά ἐξασφαλιστεῖ πλήρης σαφήνεια, εἰλικρίνεια καί εὐθύτητα στίς σχέσεις ἀνάμεσα στίς διάφορες ὁμάδες, κατευθύνσεις καί ἀποχρώσεις τοῦ κόμματός μας. Δέ χωράει συζήτηση ὅτι ὑπάρχουν στιγμές πού τό συμφέρον τῆς ὑπόθεσης ἀπαιτεῖ νά ἀποσιωποῦνται οἱ ἐπιμέρους διαφωνίες, θά κάναμε ὅμως τό πιό θλιβερό καί ἀσυγχώρητο σφάλμα, ἄν θεωρούσαμε τέτοια τή στιγμή πού περνάει τώρα τό κόμμα μας. Οἱ προσωπικές ὑποχωρήσεις ἀπέναντι στή μειοψηφία δέν περιόρισαν τίς διχόνοιες, τά ἐπίμαχα ζητήματα μπαίνουν πιά ξεκάθαρα, σ' ὅλο τό κόμμα ἔγινε ἀνοιχτή πρόκληση, καί μόνο πλαδαροί καί ἀμαθεῖς μποροῦν νά ὀνειρεύονται πώς θά γυρίσει τό ἀγύριστο παρελθόν, πώς μπορεῖ ν' ἀποκρυβεῖ κάτι, κάτι νά μήν εἰπωθεῖ ὥς τό τέλος, κάτι νά συγκαλυφθεῖ, νά κρυφτεῖ κανείς ἀπό κάτι. Ὄχι, ἡ πολιτική τοῦ νίπτω τάς χεῖρας μου, ἡ πολιτική τῆς παθητικῆς ἀποχῆς, ἡ πολιτική τῆς laissez faire, laissez passer * ἀποδείχτηκε πιά ἐντελῶς ἀκατάλληλη στήν κομματική μας πά-

* — μή ἀνάμιξης. *Ἡ Σύντ.*

λη. Οἱ παραπέρα ὑπεκφυγές, οἱ πονηριές καί ἡ σιωπή θᾶταν ὄχι μόνο ἄσκοπες καί ἀξιοκαταφρόνητες, ἀλλά καί καθαρά ἐγκληματικές. Παίρνουμε τήν πρωτοβουλία νά ἐκθέσουμε ἀνοιχτά ὁλόκληρο τό πρόγραμμα τῆς πάλης μας μέσα στό κόμμα, καλοῦμε νά κάνουν τό ἴδιο καί οἱ ἐκπρόσωποι ὅλων ἀνεξαίρετα τῶν ἀποχρώσεων τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν, τόσο αὐτοί πού ἀνήκουν στό κόμμα ὅσο καί ἐκεῖνοι πού κάτω ἀπό ορισμένες συνθῆκες σκοπεύουν νά μποῦν σ' αὐτό. Μόνο ἡ πλήρης σαφήνεια καί ἡ εὐθύτητα μποροῦν νά δόσουν σ' ὅλους τούς συνειδητούς ἐργάτες καί σ' ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος στοιχεῖα γιά μιά λογική καί σταθερή λύση τῶν ἐπίμαχων κομματικῶν ζητημάτων.

Εἴμαστε μέ τήν ἄποψη τῆς πλειοψηφίας τοῦ II συνεδρίου τοῦ κόμματος. Τή βασική αἰτία ὅλων τῶν μετέπειτα λαθῶν καί ὅλης τῆς διχόνοιας ἐμεῖς τή βλέπουμε στή λαθεμένη θέση πού πῆρε ἡ μειοψηφία στό συνέδριο, στήν τάση της νά ὑπερασπίσει τή θέση αὐτή χωρίς νά παίρνει ὑπόψη τή θέληση τοῦ κόμματος. Τό λάθος τῆς θέσης αὐτῆς ἦταν διπλό: πρῶτο, ὁ παλιός ὅμιλος τῶν συνταχτῶν τῆς «Ἴσκρα» δέν εἶχε νά ζητήσει ὑποστήριξη ἀπό κανέναν ἄλλο, παρά μόνο ἀπό τήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ συνεδρίου μας καί τοῦ κόμματός μας· δεύτερο, ἡ συνένωση αὐτή μέ τούς φανερούς ὀπορτουνιστές (πού ἐπικεφαλῆς τους ἦταν καί ἐξακολουθεῖ νά εἶναι ὁ σ. 'Ακίμοφ) διαμορφώθηκε ὁριστικά καί ἔγινε κομματική διαίρεση μόνο σ' ἕνα τέτοιο ζήτημα ὅπως εἶναι οἱ ἐκλογές γιά τά κεντρικά ὄργανα. 'Από τό πρῶτο λάθος πήγασε μέ ἀναπόφευχτη λογική συνέπεια ὅλη ἐκείνη ἡ σύγχυση στά ζητήματα ἀρχῶν καί ὅλες ἐκεῖνες οἱ ὀπορτουνιστικές ταλαντεύσεις πού βλέπουμε στούς συλλογισμούς τῆς νέας «Ἴσκρα», ἐφόσον οἱ συλλογισμοί αὐτοί μποροῦν νά θεωρηθοῦν συλλογισμοί πού στηρίζονται σέ ἀρχές. 'Από τό δεύτερο λάθος πήγασε ἡ ὑπεράσπιση τοῦ παλιοῦ ὁμίλου συνταχτῶν παρά τή θέληση τοῦ κόμματος, ἡ ὑπεράσπιση καί ἡ δικαιολόγηση τοῦ στενοῦ πνεύματος τῶν ὁμίλων ἐνάντια στήν κομματικότητα, τό μπάσιμο στίς συζητήσεις μας μεθόδων πού προσιδιάζουν ἐξολοκλήρου στίς φαγωμάρες τῶν μικροαστῶν καί στούς καβγάδες τῶν ὁμίλων καί ὄχι στήν πάλη μελῶν τοῦ κόμματος πού ξέρουν νά σέβονται καί τό κόμμα τους καί τόν ἑαυτό τους. 'Από τό πρῶτο λάθος πήγασε μέ ἀναπόφευχτη λογική συνέπεια τό ὅτι γύρω ἀπό τή μειοψηφία συσπειρώθηκαν ὅλοι ὅσοι ἔκλιναν πρός τόν ὀπορτουνισμό, ὅλοι ὅσοι ἔχουν τήν τάση νά τραβήξουν τό κόμμα πρός τά πίσω καί νά ἐκδικηθοῦν γιά τίς προσβολές πού ἔκανε ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία στούς ἀντιπάλους

της, ὅλοι ὅσοι ἐκφράζουν τίς διανοουμενίστικες τάσεις τοῦ κινήματός μας, ὅλοι ὅσοι κλίνουν πρός τή διανοουμενίστικη-ἀναρχική ἄρνηση τῆς ὀργάνωσης καί τῆς πειθαρχίας. Ἀπό τό δεύτερο λάθος πήγασε ἡ κυριαρχία τοῦ ὁμίλου τοῦ ἐξωτερικοῦ πάνω στήν πλειοψηφία τῶν στελεχῶν τῆς Ρωσίας καί τό ὄργιο τῶν εἰδικά προσφυγικῶν σκανδάλων πού γιά τή μειοψηφία ἀντικαθιστοῦν τίς μεθόδους τῆς πειθοῦς.

Τώρα ἐξαφανίστηκε κάθε ἀμφιβολία. Δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει καμιά ταλάντευση γιά ὅσους δέν εἶναι μόνο στά λόγια μέλη τοῦ κόμματος, γιά ὅσους θέλουν νά ὑπερασπίσουν στήν πράξη τά ζωτικά συμφέροντα τοῦ ἐργατικοῦ μας κινήματος. Ἡ πάλη κηρύχτηκε, κηρύχτηκε καί διεξάγεται ἀπό τή μειοψηφία σέ ὅλη τή γραμμή· ἐμεῖς δεχόμαστε τήν πρόκληση, κηρύχνουμε ἀνειρήνευτη πάλη, πάλη ὥς τό τέλος. Παλαίβουμε ἐνονόματι τῆς κομματικότητας ἐνάντια στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων γενικά καί ἐνάντια στόν παλιό ὅμιλο συνταχτῶν εἰδικά. Παλαίβουμε ἐνονόματι τῶν συμφερόντων τοῦ ρωσικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἐνάντια στίς φαγωμάρες τοῦ ἐξωτερικοῦ. Παλαίβουμε ἐνονόματι τῶν ἐπαναστατικῶν προλεταριακῶν τάσεων τοῦ κινήματός μας ἐνάντια στίς διανοουμενίστικες-ὀπορτουνιστικές τάσεις. Παλαίβουμε γιά μιά συνεπῆ κατεύθυνση τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἐνάντια στίς ταλαντεύσεις, στά ζίκ-ζάκ καί στήν ἐπιστροφή στό ἀπό καιρό ξεπερασμένο παρελθόν. Παλαίβουμε γιά μιά συσπειρωμένη κομματική ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς ἐμπροσθοφυλακῆς μας ἐνάντια στή διανοουμενίστικη χαλαρότητα, ἀποδιοργάνωση καί ἀναρχία. Παλαίβουμε γιά τό σεβασμό τῶν κομματικῶν συνεδρίων ἐνάντια στήν πλαδαρή ἀστάθεια, ἐνάντια στή διάσταση ἔργων καί λόγων, ἐνάντια στόν ἐμπαιγμό τῶν συμφωνιῶν καί τῶν ἀποφάσεων πού πάρθηκαν ἀπό κοινοῦ. Παλαίβουμε γιά τήν κομματική δημοσιότητα ἐνάντια στήν ταχτική τῆς νέας «Ἴσκρα» καί τοῦ νέου Συμβουλίου τοῦ κόμματος[3] νά βουλώνουν τό στόμα τῆς πλειοψηφίας καί νά κρατᾶνε μύστικά τά πραχτικά τους.

Ἀπό τό δικό μας πρόγραμμα πάλης ἀπορέουν ἀπό μόνα τους τά μέσα τῆς πάλης καί οἱ ἄμεσοι σκοποί της. Τό πρῶτο μέσο εἶναι ἡ ὁλόπλευρη καί ἡ πιό πλατιά προφορική καί γραπτή ζύμωση. Δέ θ' ἄξιζε τόν κόπο νά σταθοῦμε στό σημεῖο αὐτό, ἄν ἡ γεμάτη φαγωμάρες πάλη τῆς μειοψηφίας δέ γεννοῦσε στό κόμμα μας τόν περιβόητο ἐκεῖνο «συμφιλιωτισμό» (πού τόν εἰρωνεύτηκαν δικαιολογημένα ἡ ἐπιτροπή Αἰκατερινοσλάβ καί πολλές ἄλλες ὀργανώσεις), ὁ ὁποῖος κρύβει τό κεφάλι κάτω ἀπό

τή φτερούγα του καί κηρύχνει τό σταμάτημα τῆς πάλης τῆς πλειοψηφίας ἐνάντια στή μειοψηφία. Μόνο μέ τή λιποψυχία, τήν κούραση ἤ τήν ἀποξένωση ἀπό τήν κοινωνία μπορεῖ νά ἐξηγηθεῖ ἡ ὕπαρξη τέτοιων παιδιακίστικων ἀπόψεων πού εἶναι ὑποτιμητικές γιά ἕνα λίγο-πολύ ὥριμο μέλος τοῦ κόμματος. Μποροῦμε καί πρέπει νά μιλᾶμε γιά τήν ἀνάγκη νά μπεῖ ἡ κομματική πάλη σέ κομματικά πλαίσια, μποροῦμε καί πρέπει νά τό ἐπιδιώκουμε αὐτό ὄχι μόνο μέ νουθεσίες, ἡ πρόταση ὅμως νά πάψουμε νά ὑποστηρίζουμε κεῖνο πού ὑποστηρίχθηκε μπροστά σ' ὅλο τό κόμμα στό συνέδριο καί θεωρεῖται ἀπαραίτητο γιά τά ζωτικά συμφέροντα τοῦ κόμματος, ἡ πρόταση αὐτή, ἄν τολμοῦσαν νά τήν κάνουν δημόσια, θά ἄξιζε ἁπλῶς τή γενική περιφρόνηση.

Δεύτερο καί ἀποφασιστικό μέσο πάλης θεωροῦμε τή σύγκληση κομματικοῦ συνεδρίου. Ὑποστηρίζουμε ὁλοκληρωτικά τίς ἐπιτροπές πού ζήτησαν τήν ἄμεση σύγκληση τοῦ τρίτου συνεδρίου τοῦ κόμματος[4]. Θεωροῦμε χρέος μας νά σταθοῦμε ἰδιαίτερα στά ὑποκριτικά ἐπιχειρήματα πού χρησιμοποιοῦν ἡ σύνταξη τῆς νέας «Ἴσκρα» καί οἱ φανεροί καί κρυφοί συνεργοί της ἐνάντια στό συνέδριο, κρύβοντας μέ ἐπιμέλεια αὐτή τήν ἐπιχειρηματολογία (πού πολύ λίγο συμβιβάζεται μέ τό κομματικό καθῆκον) ἀπό τά μάτια τοῦ κόσμου (ὅπως τήν κρύβει ὁ Σύνδεσμος τοῦ ἐξωτερικοῦ[5] καί ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα», πού τή ζύμωσή της μόνο ἐνμέρει τή βγάλανε στή φόρα καί τήν ξεσκέπασαν οἱ ἐπιτροπές). Πρῶτο ἐπιχείρημα: τό συνέδριο θά ὁδηγήσει στή διάσπαση. Καί μόνο τό γεγονός ὅτι ἡ μειοψηφία προβάλλει ἕνα τέτοιο ἐπιχείρημα δείχνει ὅλη τήν εὐτέλεια τῆς θέσης της. Μιλώντας ἔτσι, ἡ μειοψηφία ὁμολογεῖ πώς τό κόμμα εἶναι ἐναντίον της, πώς ὁ ὅμιλος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπιβλήθηκε στό κόμμα μέ τή βία, πώς κρατιέται μόνο χάρη στό γεγονός ὅτι ἡ Ρωσία εἶναι μακριά καί εἶναι δύσκολες γιά τούς πραγματικούς ἐπαναστάτες οἱ συνθῆκες δουλειᾶς στό ἐξωτερικό. Ὅποιος φέρνεται τίμια ἀπέναντι στό κόμμα, ὅποιος θέλει εἰλικρινά νά δουλέψει μαζί μ' ὅλους, αὐτός δέ φοβᾶται τό συνέδριο, ἀλλά τό θέλει γιά νά λείψουν οἱ διχόνοιες, γιά νά ἐπέλθει ἁρμονία ἀνάμεσα στό κόμμα καί στά ὑπεύθυνα συλλογικά ὄργανά του, γιά νά λείψουν τά διφορούμενα πού δέν εἶναι καθόλου τιμητικά. Ὅταν προβάλλει κανείς τή διάσπαση σάν σκιάχτρο, σημαίνει μόνο ὅτι δείχνει καθαρά πώς δέν ἔχει καθαρή τή συνείδησή του. Χωρίς τήν ὑποταγή τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει κόμμα κάπως ἄξιο τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐργατικοῦ

κόμματος, καί ἄν εἶναι ἀναγκαῖες ἀμοιβαῖες (καί ὄχι μονόπλευρες) ὑποχωρήσεις, ἄν κάποτε χρειάζονται συνδιαλλαγές καί συμφωνίες ἀνάμεσα σέ μερίδες τοῦ κόμματος, αὐτές εἶναι δυνατές καί ἐπιτρεπτές μόνο στό συνέδριο. Κανένας ἐπαναστάτης πού σέβεται τόν ἑαυτό του δέ θά θελήσει νά παραμένει σ' ἕνα κόμμα πού διατηρεῖται ἑνιαῖο μόνο χάρη σέ τεχνητές ἀναβολές τοῦ κομματικοῦ συνεδρίου.

Δεύτερο ἐπιχείρημα: εἶναι δυνατή ἀκόμα ἡ συμφιλίωση χωρίς συνέδριο. Σέ τί βασίζεται μιά τέτοια γνώμη — εἶναι ἄγνωστο. Οἱ ὀπαδοί της ἐκδηλώνονται καί δροῦν μόνο παρασκηνιακά. Δέν εἶναι ἄραγε καιρός νά παρατήσουμε αὐτή τή μηχανορραφία τῶν παρασκηνίων, πού μόνο δεκαπλασιάζει τήν ἀμοιβαία δυσπιστία, πού μόνο ὀξύνει τήν ἔχθρα καί συσκοτίζει τήν κατάσταση; Μήπως τό ὅτι δέν τολμάει νά παρουσιαστεῖ κανείς δημόσια μ' ἕνα σχέδιο συμφιλίωσης δέν ὀφείλεται τάχα στό γεγονός ὅτι στή σημερινή κατάσταση εἶναι ἀκατόρθωτο ἕνα τέτοιο σχέδιο πού στήν καλύτερη περίπτωση δέ θά προκαλοῦσε παρά μόνο γέλια; Ὅποιος μέ τή λέξη εἰρήνη ἐννοεῖ τήν πρόσληψη στήν ΚΕ ὁρισμένων ἀρεστῶν στή μειοψηφία προσώπων, αὐτός δέ θέλει εἰρήνη, ἀλλά μιά ὀξυμένη πάλη τῆς πλειοψηφίας, αὐτός δέν καταλαβαίνει πώς ἡ κομματική πάλη ξεπέρασε ὁριστικά τά πλαίσια τῆς φαγωμάρας μόνο γύρω ἀπό τήν πρόσληψη. Ὅποιος μέ τή λέξη εἰρήνη ἐννοεῖ τό σταμάτημα τῆς ἀντιπαράθεσης γνωμῶν καί τῆς πάλης, αὐτός ἐπιστρέφει στή νοοτροπία τῶν παλιῶν ὁμίλων: στό κόμμα θά ὑπάρχουν πάντοτε ἡ ἀντιπαράθεση γνωμῶν καί ἡ πάλη, μόνο πού πρέπει νά μποῦν σέ κομματικά πλαίσια κι αὐτό μπορεῖ νά τό κάνει μόνο τό συνέδριο. Μέ μιά λέξη, ὅπως καί ἄν γυρίσετε αὐτό τό σύνθημα τῆς εἰρήνης χωρίς συνέδριο, ὅπως καί ἄν στρέψετε αὐτή τήν ἰδέα τῆς συμφιλίωσης τῶν ἀντιμαχόμενων, χωρίς τήν ἱκανοποίηση καμιᾶς πλευρᾶς, θά δεῖτε ὅτι ἡ μεγαλοφυής αὐτή ἰδέα ἐκφράζει μόνο τό πελάγωμα καί τήν ἔλλειψη ἰδεῶν, μόνο τήν ἄγνοια τοῦ τί θέλει καί τί ἐπιδιώκει κανείς. Καί ὅταν ἀκόμα καί τό σχέδιο ἑνός ἀνθρώπου μέ τόση ἐπιρροή (ἐπιρροή στό παρελθόν), σάν τόν Πλεχάνοφ, σχέδιο πού ἀποσκοποῦσε νά σβήσει τή φωτιά στή γένεσή της μέ τίς μεγαλύτερες προσωπικές ὑποχωρήσεις, σημείωσε πλήρη ἀποτυχία, εἶναι δυνατόν νά μιλᾶμε στά σοβαρά τώρα γιά τέτοια σχέδια;

Τρίτο ἐπιχείρημα: εἶναι δυνατή ἡ νόθευση τοῦ συνεδρίου. Στό ἐπιχείρημα αὐτό ἀπάντησε κιόλας ἡ ἐπιτροπή Πετρούποληῆς, ἀποκαλώντας το καθαρή συκοφαντία [6]. Καί ἡ δήλωση αὐ-

τή μιᾶς τοπικῆς ἐπιτροπῆς ἦταν μπάτσος, ἄξιος γιά κείνους πού πετοῦσαν πισώπλατα κατηγορίες χωρίς νά ἔχουν ἔστω καί ἴχνος στοιχείων, παρ' ὅλο πού στά χέρια τῆς μειοψηφίας βρίσκεται καί τό ἀνώτατο Συμβούλιο καί τό δημοσιογραφικό ὄργανο τοῦ κόμματος, ἔτσι πού ἡ μειοψηφία ἔχει στά χέρια της ὄχι μόνο τό ὄργανο τῆς δημόσιας ἀποκάλυψης τῶν καταχρήσεων πού ὑποπτεύεται, ἀλλά καί τό ὄργανο τῆς διοικητικῆς ἐπανόρθωσης καί τῆς διοικητικῆς ἐπενέργειας. Ὅλος ὁ κόσμος καταλαβαίνει πώς ἡ μειοψηφία ἀπό καιρό θά ἔκανε χρήση στοιχείων, ἄν ὑπῆρχαν, καί ὅτι ἡ πρόσφατη ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου, δείχνοντας τήν ἔλλειψη στοιχείων στό παρελθόν, ἐγγυᾶται πώς εἶναι ἀδύνατο νά παρουσιαστοῦν καί στό μέλλον[7]. Ἡ χρησιμοποίηση αὐτοῦ τοῦ ἐπιχειρήματος ἀπό τήν «Ἴσκρα» δείχνει γιά πολλοστή φορά πώς οἱ βρισιές τῶν τριόδων ἀντικατάστησαν τώρα στήν «Ἴσκρα» τήν πολεμική καί μᾶς ἀναγκάζει νά ρωτήσουμε ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος: ἔχουμε στήν πραγματικότητα κόμμα; Θέλουμε σάν τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες νά ἀρκούμαστε σέ διακοσμήσεις καί ταμπέλες ἤ ἔχουμε τήν ὑποχρέωση νά ξεσκεπάζουμε κάθε νοθεία;

Τέταρτο ἐπιχείρημα: οἱ διαφωνίες δέν ἔχουν ἀκόμα διευκρινιστεῖ. Τήν καλύτερη ἀπάντηση στό ἐπιχείρημα αὐτό μᾶς τή δίνει ἡ νέα «Ἴσκρα», καί ἡ μελέτη τῆς ὕλης της δείχνει στό κόμμα ὅτι δέ γίνεται προσπάθεια διευκρίνισης τῶν διαφωνιῶν, ἀλλά ἀναζήτησης διαφωνιῶν, ὅτι ἡ σύγχυση μεγαλώνει ἀπεριόριστα. Μόνο ἕνα συνέδριο ὅπου ὅλοι οἱ σύντροφοι θά ἐξέθεταν ἀνοιχτά καί ὁλοκληρωμένα τίς ἐπιθυμίες τους εἶναι σέ θέση νά φωτίσει τά ἐξαιρετικῶς μπερδεμένα ζητήματα καί τήν ἐξαιρετικῶς μπερδεμένη κατάσταση.

Πέμπτο ἐπιχείρημα: τό συνέδριο θά ἀποσπάσει δυνάμεις καί μέσα ἀπό τή θετική δουλειά. Καί τό ἐπιχείρημα αὐτό ἠχεῖ σάν θλιβερή εἰρωνεία: δέν μπορεῖ οὔτε κατά διάνοια νά φανταστεῖ κανείς μεγαλύτερη ἀπόσπαση δυνάμεων καί μέσων ἀπ' αὐτή πού προξενεῖ ἡ διχόνοια.

Ὄχι, ὅλα τά ἐπιχειρήματα ἐνάντια στό συνέδριο μαρτυροῦν ἤ ὑποκρισία ἤ ἄγνοια τοῦ ζητήματος καί μικρόψυχη ἀμφιβολία γιά τίς δυνάμεις τοῦ κόμματος.

Τό κόμμα μας εἶναι πάλι βαριά ἄρρωστο, ἔχει ὅμως τίς δυνάμεις νά ξανασηκωθεῖ καί νά γίνει ἀντάξιο τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου. Μέσα θεραπείας τῆς ἀρρώστιας θεωροῦμε τίς τρεῖς ἀκόλουθες ἀλλαγές πού θά τίς πραγματοποιήσουμε μ' ὅλα τά θεμιτά μέσα.

Πρῶτο — παράδοση τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ στούς ὀπαδούς τῆς πλειοψηφίας τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Δεύτερο — πραγματική ὑποταγή τῆς τοπικῆς ὀργάνωσης ἐξωτερικοῦ (τοῦ Συνδέσμου) στήν πανρωσική κεντρική ὀργάνωση (στήν Κεντρική Ἐπιτροπή).

Τρίτο — καταστατική κατοχύρωση τῶν κομματικῶν μεθόδων διεξαγωγῆς τῆς κομματικῆς πάλης.

Γι' αὐτά τά τρία θεμελιακά σημεῖα τοῦ προγράμματός μας, ὕστερα ἀπό ὅσα ἐκθέσαμε παραπάνω, δέ χρειάζεται νά ποῦμε καί πολλά. Τό ὅτι ἡ παλιά σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» ἔδειξε τώρα στήν πράξη πώς δέν εἶναι κατάλληλη γιά τίποτε, αὐτό τό θεωροῦμε γεγονός ἀδιαμφισβήτητο. Δέν εἶναι ὁ ἰσκρισμός πού ἔφαγε τά ψωμιά του, ὅπως ἀνακάλυψε ὁ σ. Μάρτοφ ὕστερα ἀπό τήν ἥττα του στίς ἐκλογές, ἀλλά ἡ παλιά σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» εἶναι ἐκείνη πού ἔφαγε τά ψωμιά της. Τώρα θᾶταν ἁπλῶς ὑποκρισία νά μή τό λέμε αὐτό ἀνοιχτά· ὕστερα ἀπό τίς προκλήσεις ἑνός ὁμίλου ἐνάντια σ' ὅλο τό κόμμα. Δέν ὑπάρχει λόγος νά ἐπεκταθοῦμε πολύ στό ζήτημα τῆς ἀνώμαλης κατάστασης τῆς ὀργάνωσης ἐξωτερικοῦ πού ἔχει μετατραπεῖ σέ δεύτερο (ἄν ὄχι σέ τρίτο) κεντρικό ὄργανο καί ἀγνοεῖ ἐντελῶς τήν ΚΕ τοῦ κόμματος.Τέλος ὅλη ἡ πείρα τῆς μετασυνεδριακῆς πάλης μᾶς ἀναγκάζει νά σκεφτοῦμε γιά τή νομική θέση τῆς μειοψηφίας (ὁποιασδήποτε μειοψηφίας) μέσα στό κόμμα μας. Ἡ πείρα αὐτή διδάσκει, κατά τή γνώμη μας, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐξασφαλιστοῦν καταστατικά τά δικαιώματα κάθε μειοψηφίας, γιά νά διοχετεύονται οἱ μόνιμες καί ἀνεξάλειπτες πηγές δυσαρέσκειας, ἐκνευρισμοῦ καί πάλης ἀπό τούς συνηθισμένους μικροαστικούς χειμάρρους σκανδάλων καί προστριβῶν στά ἀσυνήθιστα ὥς τώρα κανάλια μιᾶς θεμιτῆς καί εὐπρεποῦς πάλης πεποιθήσεων. Τέτοια ἀπόλυτη ἐγγύηση θεωροῦμε καί τήν παραχώρηση στή μειοψηφία τοῦ δικαιώματος νά ἔχει μιά δημοσιολογική ὁμάδα (ἤ καί περισσότερες) μέ δικαίωμα ἀντιπροσώπευσης στά συνέδρια καί μέ πλήρη «ἐλευθερία ἔκφρασης». Εἶναι ἀπαραίτητο νά δοθοῦν γενικά οἱ μεγαλύτερες ἐγγυήσεις σχετικά μέ τήν ἔκδοση κομματικῆς φιλολογίας, ἀφιερωμένης στήν κριτική τῆς δράσης τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος. Εἶναι ἀπαραίτητο νά δοθεῖ στίς ἐπιτροπές τό δικαίωμα νά παίρνουν (ἀπό τό γενικό κομματικό ταχυδρομεῖο) ἐκεῖνες ἀκριβῶς τίς κομματικές ἐκδόσεις, πού ἐπιθυμοῦν. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἀνασταλεῖ, ὥς τό IV συνέδριο, τό δικαίωμα τῆς ΚΕ νά ἐπηρεάζει τή σύνθεση τῶν ἐπιτροπῶν μέ ἄλλους τρόπους, ἐκτός ἀπό συμβουλές. Ἐδῶ δέν κάνουμε λεπτο-

μερειακή ἐπεξεργασία τῶν προτάσεών μας, γιατί δέν καταρτίζουμε σχέδιο καταστατικοῦ, ἀλλά μόνο ἕνα γενικό πρόγραμμα πάλης. Θεωροῦμε ἐξαιρετικά σπουδαῖο τά μέτρα γιά τήν ἔκδοση φιλολογίας ἀπό τούς δυσαρεστημένους, τά ὁποῖα ἔχει προτείνει ἡ ΚΕ στή μειοψηφία τοῦ ΙΙ συνεδρίου, νά κατοχυρωθοῦν καταστατικά, ὥστε ἡ δυσαρέσκεια νά ἐκδηλώνεται μέ εὐπρέπεια, ὥστε ἡ ἀνόητη ὀπτασία τῆς κατάστασης πολιορκίας (ὀπτασία πού δημιούργησαν οἱ ἥρωες τῆς πρόσληψης) νά διαλυθεῖ ὁριστικά, ὥστε ἡ ἀναπόφευχτη ἐσωκομματική πάλη νά μή γίνει τροχοπέδη γιά τή θετική δουλειά.

Ἔχουμε τήν ὑποχρέωση νά διδάξουμε τή μειοψηφία μας νά παλαίβει γιά τή σύνθεση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων μόνο στά συνέδρια καί νά μήν ἐμποδίζει μέ μικροκαβγάδες τή δουλειά μας ὕστερα ἀπό τά συνέδρια, ἔχουμε τήν ὑποχρέωση νά τό πετύχουμε αὐτό γιατί ἀλλιώτικα τό κόμμα μας κινδυνεύει νά χαθεῖ. Τέλος στό γενικό πρόγραμμα θ' ἀναφέρουμε μόνο σύντομα τίς ἐπιμέρους ἐπιθυμητές τροποποιήσεις τοῦ καταστατικοῦ, ὅπως εἶναι: ἡ μετατροπή τοῦ Συμβουλίου ἀπό διαιτητικό ὄργανο σέ ὄργανο αἱρετό ἀπό τό συνέδριο, ἡ ἀλλαγή τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ καταστατικοῦ σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῆς πλειοψηφίας τοῦ ΙΙ συνεδρίου, μέ ἔνταξη στίς κομματικές ὀργανώσεις ὅλων ἐκείνων τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων καί ὅλων ἐκείνων τῶν ὁμάδων τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν, πού εἶχαν δική τους χωριστή ὕπαρξη στήν περίοδο τῶν ὁμίλων καί πού θά ἐπιθυμοῦσαν νά μποῦν στό κόμμα κτλ. κτλ.

Διατυπώνοντας τό πρόγραμμα αὐτό τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης μας καλοῦμε ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματος καί τούς ἐκπροσώπους ὅλων τῶν ἀποχρώσεων πού ὑπάρχουν στίς γραμμές τοῦ κόμματος, νά μιλήσουν γιά τό δικό τους πρόγραμμα, γιά νά δημιουργηθεῖ ἡ δυνατότητα μιᾶς βαθμιαίας, σοβαρῆς, προσεχτικῆς καί λογικῆς προετοιμασίας γιά τό συνέδριο.

Δέν ἔχουμε κόμμα — λέγανε ἀπό μέσα τους οἱ μέτοχοι τοῦ αὐλικοῦ πραξικοπήματος τῆς σύνταξης, ποντάροντας στό γεγονός ὅτι ἡ Ρωσία βρίσκεται μακριά, ὅτι τά στελέχη ἐκεῖ ἀλλάζουν συχνά καί ὅτι οἱ ἴδιοι θά ἦταν ἀναντικατάστατοι. Στή Ρωσία γεννιέται κόμμα! — λέμε ἐμεῖς, βλέποντας τίς ἐπιτροπές πού ἀφυπνίζονται γιά ἐνεργό ἐπέμβαση, βλέποντας τήν ἀνάπτυξη

τῆς πολιτικῆς συνείδησης τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν. Στή Ρωσία γεννιέται κόμμα, πληθαίνουν οἱ νεαρές δυνάμεις, οἱ ἱκανές καί νά ζωντανέψουν καί νά ἀντικαταστήσουν τίς σαραβαλιασμένες φιλολογικές ὁμάδες, στή Ρωσία ὑπάρχουν καί πληθαίνουν ὁλοένα οἱ ἐπαναστάτες πού ἐκτιμοῦν τήν κατεύθυνση τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» πού τούς διαπαιδαγώγησε περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο ὅμιλο συνταχτῶν. Στή Ρωσία γεννιέται κόμμα καί κανένα τέχνασμα καί καμιά κωλυσιεργία, καμιά γεμάτη γεροντίστικη κακία βρισιά τῆς νέας «Ἴσκρα» δέ θά ἐμποδίσει τήν ὁριστική καί τελεσίδικη ἀπόφαση πού θά βγάλει αὐτό τό κόμμα.

Ἀπ' αὐτές τίς νέες δυνάμεις τοῦ κόμματός μας ἀντλοῦμε τήν πεποίθηση στή νίκη.

ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΟΜΜΑ

Τελευταῖα ἔγινε μιά ἰδιαίτερη συνέλευση 22 μελῶν τοῦ ΣΔΕΚΡ — ὁμοϊδεατῶν πού ἀκολουθοῦν τήν ἄποψη τῆς πλειοψηφίας τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος· ἡ σύσκεψη αὐτή συζήτησε τό ζήτημα τῆς κρίσης στό κόμμα μας καί τῶν μέσων ἐξόδου ἀπ' αὐτή καί ἀποφάσισε νά ἀπευθύνει σ' ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες τῆς Ρωσίας τήν παρακάτω ἔκκληση:

Σύντροφοι! Ἡ βαριά κρίση τῆς κομματικῆς ζωῆς ἐξακολουθεῖ νά παρατείνεται χωρίς τέλος. Ἡ διχόνοια μεγαλώνει, δημιουργώντας ὅλο καί καινούργιες προστριβές, ἡ θετική δουλειά τοῦ κόμματος ἔχει περιοριστεῖ στό ἔπακρο σ' ὅλους τούς τομεῖς ἀπό τή διχόνοια αὐτή. Οἱ δυνάμεις τοῦ κόμματος πού εἶναι ἀκόμα νεαρό καί δέν πρόλαβε νά δυναμώσει, σπαταλοῦνται ἄσκοπα καί ἡ σπατάλη αὐτή παίρνει ἀπειλητικές διαστάσεις.

Στό μεταξύ ἡ ἱστορική στιγμή προβάλλει στό κόμμα τόσο τεράστιες ἀπαιτήσεις ὅσο ποτέ ἄλλοτε. Ἡ ἐπαναστατική ὁρμή μέσα στήν ἐργατική τάξη μεγαλώνει, δυναμώνει ὁ ἀναβρασμός καί μέσα στ' ἄλλα στρώματα τῆς κοινωνίας, ὁ πόλεμος καί ἡ κρίση, ἡ πείνα καί ἡ ἀνεργία ὑποσκάπτουν, κατά τρόπο φυσικῶς ἀναπότρεπτο, τίς ρίζες τῆς ἀπολυταρχίας. Τό ἐπαίσχυντο τέλος τοῦ ἐπαίσχυντου πολέμου δέν εἶναι καί τόσο μακριά· καί τό τέλος αὐτό θά δεκαπλασιάσει ἀναπόφευχτα τήν ἐπαναστατική ὁρμή, θά φέρει ἀναπόφευχτα τήν ἐργατική τάξη ἀντιμέτωπη μέ τούς ἐχθρούς της καί θά ἀπαιτήσει ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία κολοσσιαία δουλειά, τρομερή ἔνταση δυνάμεων γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἔσχατης ἀποφασιστικῆς ἀναμέτρησης μέ τήν ἀπολυταρχία.

Μπορεῖ τό κόμμα μας, στήν κατάσταση πού βρίσκεται τώρα, νά ἱκανοποιήσει τίς ἀπαιτήσεις αὐτές; Κάθε καλοπροαίρετος ἄνθρωπος πρέπει ν' ἀπαντήσει ἀδίσταχτα: ὄχι!

Ἡ ἑνότητα τοῦ κόμματος ἔχει ὑποσκαφτεῖ βαθιά, ἡ ἐσωκομ-

ματική του πάλη βγῆκε ἀπό τά πλαίσια κάθε κομματικότητας. Ἡ ὀργανωτική πειθαρχία ἔχει κλονιστεῖ συθέμελα, ἡ ἱκανότητα τοῦ κόμματος γιά ἁρμονική ἑνιαία δράση γίνεται ἕνα ὄνειρο.

Καί παρ᾽ ὅλα αὐτά νομίζουμε πώς ἡ ἀρρώστια αὐτή τοῦ κόμματος εἶναι ἀρρώστια ἀνάπτυξης. Τή βάση τῆς κρίσης τή βλέπουμε στό πέρασμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπό τίς μορφές ζωῆς κατά ὁμίλους στίς κομματικές μορφές ζωῆς καί τήν οὐσία τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης στή σύγκρουση ἀνάμεσα στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων καί στό κομματικό πνεῦμα. Καί γι᾽ αὐτό τό λόγο, μόνο ὅταν τό κόμμα μας βάλει τέρμα σ᾽ αὐτή τήν ἀρρώστια θά μπορέσει *πραγματικά* νά γίνει κόμμα.

Κάτω ἀπό τόν τίτλο τῆς «μειοψηφίας» συγκεντρώθηκαν στό κόμμα στοιχεῖα ἀνομοιογενῆ πού τά συνδέει ἡ συνειδητή ἤ ἡ ἀσύνειδη τάση νά διατηρήσουν τίς σχέσεις τῶν ὁμίλων, τίς προκομματικές μορφές ὀργάνωσης.

Μερικά διακεκριμένα στελέχη τῶν πιό σημαντικῶν παλιῶν ὁμίλων, τά ὁποῖα δέν ἔχουν συνηθίσει στούς ὀργανωτικούς αὐτοπεριορισμούς πού ἀπαιτεῖ ἡ κομματική πειθαρχία, ἔχουν ἀπό συνήθεια τήν τάση νά συγχέουν τά συμφέροντα τοῦ ὁμίλου τους μέ τά γενικά κομματικά συμφέροντα, μέ τά ὁποῖα στήν περίοδο τῶν ὁμίλων μποροῦσαν συχνά πραγματικά νά συμπίπτουν. Μιά ὁλόκληρη σειρά τέτοια στελέχη μπῆκαν ἐπικεφαλῆς τῆς πάλης ὑπέρ τοῦ πνεύματος τῶν ὁμίλων καί ἐνάντια στήν κομματικότητα (μιά μερίδα τῆς πρώην σύνταξης τῆς «Ἴσκρα», μιά μερίδα τῆς πρώην Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, τά μέλη τῆς πρώην ὁμάδας «Γιούζνι ραμπότσι»[8] κ. ἄ.).

Σύμμαχοί τους ὑπῆρξαν ὅλα ἐκεῖνα τά στοιχεῖα πού στή θεωρία ἤ στήν πράξη ξέφευγαν ἀπό τίς ἀρχές τοῦ αὐστηροῦ σοσιαλδημοκρατισμοῦ, γιατί μόνο τό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων μποροῦσε νά διατηρήσει τήν ἰδεολογική φυσιογνωμία καί τήν ἐπιροή αὐτῶν τῶν στοιχείων, ἐνῶ ἡ κομματικότητα ἀπειλοῦσε νά τούς διαλύσει ἤ νά τούς στερήσει ἀπό κάθε ἐπιροή (οἰκονομιστές, ραμποτσεντέλτσι[9] κλπ.). Τέλος βασικά στελέχη τῆς ἀντιπολίτευσης χρημάτισαν γενικά ὅλα τά στοιχεῖα τοῦ κόμματός μας πού ἦταν κατεξοχήν διανοούμενοι. Οἱ διανοούμενοι, σέ σύγκριση μέ τό προλεταριάτο, εἶναι πάντα πιό ἀτομικιστές, ἀκόμα καί ἐξαιτίας τῶν βασικῶν ὅρων τῆς ζωῆς καί τῆς δουλειᾶς τους, πού δέν τούς προσφέρουν τή δυνατότητα νά ἑνώνουν ἄμεσα καί πλατιά τίς δυνάμεις τους, νά διαπαιδαγωγοῦνται ἄμεσα μέ τήν ὀργανωμένη ὁμαδική ἐργασία. Γιά τό λόγο αὐτό εἶναι πιό δύσκολο στά διανοούμενα στοιχεῖα νά προσαρμοστοῦν στήν

πειθαρχία τῆς κομματικῆς ζωῆς, καί ὅσα ἀπό τά στοιχεῖα αὐτά δέν εἶναι σέ θέση νά ἀνταποκριθοῦν σ' αὐτό τό καθῆκον ὑψώνουν, ὅπως εἶναι φυσικό, τή σημαία τῆς ἀνταρσίας ἐνάντια στούς ἀπαραίτητους ὀργανωτικούς περιορισμούς καί ἀνάγουν τήν αὐθόρμητη ἀναρχικότητά τους σέ ἀρχή πάλης, χαρακτηρίζοντας ἐσφαλμένα τήν ἀναρχικότητά τους αὐτή σάν τάση πρός τήν «αὐτονομία», σάν αἴτημα «ἀνεκτικότητας» κτλ.

Τό τμῆμα τοῦ κόμματος πού βρίσκεται στό ἐξωτερικό, ὅπου οἱ ὅμιλοι ἔχουν σχετική μακροζωία, ὅπου συγκεντρώνονται θεωρητικοί διαφόρων ἀποχρώσεων, ὅπου ἐπικρατεῖ ἀποφασιστικά ἡ διανόηση, — τό τμῆμα αὐτό τοῦ κόμματος ἦταν φυσικό νά φανεῖ ἐπιρεπέστερο πρός τήν ἄποψη τῆς «μειοψηφίας». Γι' αὐτό ἀκριβῶς ἡ μειοψηφία ἐκεῖ ἔγινε γρήγορα πραγματική πλειοψηφία. Ἀπεναντίας ἡ Ρωσία, ὅπου ἀντηχεῖ πιό δυνατά ἡ φωνή τῶν ὀργανωμένων προλετάριων, ὅπου καί ἡ κομματική διανόηση, ὄντας σέ πιό ζωντανή καί στενή ἐπικοινωνία μαζί τους, διαπαιδαγωγεῖται μέ πνεῦμα πιό προλεταριακό, ὅπου τό βάρος τῆς ἄμεσης πάλης κάνει πιό αἰσθητή τήν ἀνάγκη γιά μιά ὀργανωμένη ἑνότητα δράσης, — ἡ Ρωσία τάχθηκε ἀποφασιστικά ἐνάντια στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων, ἐνάντια στίς ἀναρχικές ἀποδιοργανωτικές τάσεις. Ἐκδήλωσε συγκεκριμένα αὐτή τή στάση της ἀπέναντί τους μέ ἕνα σωρό δηλώσεις ἐπιτροπῶν καί ἄλλων κομματικῶν ὀργανώσεων.

Ἡ πάλη ἀναπτυσσόταν καί ὀξυνόταν. Καί ποῦ ἔφτασε!

Τό κομματικό ὄργανο πού ἡ «μειοψηφία» κατάφερε νά πάρει στά χέρια της, παρά τή θέληση τοῦ συνεδρίου καί χάρη στίς προσωπικές ὑποχωρήσεις τῶν ἐκλεγμένων ἀπό τό συνέδριο συντακτῶν, ἔγινε ὄργανο πάλης ἐνάντια στό κόμμα!

Σήμερα τό ὄργανο αὐτό εἶναι λιγότερο ἀπό καθετί ἰδεολογικός καθοδηγητής τοῦ κόμματος στήν πάλη του ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί στήν ἀστική τάξη καί περισσότερο ἀπ' ὅλα καθοδηγητής τῆς ἀντιπολίτευσης πού διαπνέεται ἀπό τό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων, στήν πάλη της ἐνάντια στήν κομματικότητα. Ἀπό τό ἕνα μέρος ἡ νέα «Ἴσκρα», νιώθοντας πώς ἡ βασική θέση της εἶναι ἀπαράδεχτη ἀπό τήν ἄποψη τῶν συμφερόντων τοῦ κόμματος, ἀσχολεῖται ἐντατικά μέ τήν ἀναζήτηση ὑπαρκτῶν καί ἀνύπαρκτων διαφωνιῶν, γιά νά καλύψει ἰδεολογικά αὐτή τή θέση· καί στίς ἀναζητήσεις της, γαντζωνόμενη σήμερα ἀπό ἕνα σύνθημα καί αὔριο ἀπό ἄλλο, ἀντλεῖ τά στοιχεῖα της ὁλοένα καί περισσότερο ἀπό τή δεξιά πτέρυγα τοῦ κόμματος — ἀπό τούς πρώην ἀντιπάλους τῆς «Ἴσκρα», τούς πλησιά-

ζει δλο καί περισσότερο ἰδεολογικά, ἀποκαθιστώντας τίς θεωρίες τους πού ἀπέριψε τό κόμμα καί ζητώντας νά ἐπαναφέρει τήν ἰδεολογική ζωή τοῦ κόμματος στήν ξεπερασμένη, θάλεγε κανείς, περίοδο τῆς ἀοριστίας ἀρχῶν, τῶν ἰδεολογικῶν ταλαντεύσεων καί δισταγμῶν. Ἀπό τό ἄλλο μέρος ἡ νέα «Ἴσκρα», ἐπιδιώκοντας νά ὑποσκάψει τήν ἠθική ἐπιροή τῆς κομματικῆς πλειοψηφίας, ἀσχολεῖται ἀκόμα πιό ἐντατικά μὲ τήν ἀναζήτηση καί τήν ἀποκάλυψη λαθῶν τῶν στελεχῶν τῆς πλειοψηφίας, μεγαλοποιώντας τρομερά κάθε πραγματική ἀποτυχία καί προσπαθώντας νά ρίξει τήν εὐθύνη γι' αὐτή σ' ὁλόκληρη τήν πλειοψηφία τοῦ κόμματος, σεγοντάροντας κάθε χαρακτηριστικό γιά τό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων κουτσομπολιό, κάθε συκοφαντία πού θά μποροῦσε νά βλάψει τούς ἀντιπάλους της, χωρίς νά φροντίζει ὄχι μόνο γιά τήν ἐξακρίβωσή της, ἀλλά συχνά οὔτε καί γιά τήν εὐλογοφάνειά της. Ἀκολουθώντας αὐτό τό δρόμο, οἱ ἡγέτες τῆς νέας «Ἴσκρα» ἔφτασαν στό σημεῖο νά ἀποδίδουν στά μέλη τῆς πλειοψηφίας ὄχι μόνο ἐντελῶς ἀνύπαρκτα, ἀλλά ἀκόμα καί ἀπίθανα ἀδικήματα, καί ὄχι μόνο ἀπό ἄποψη πολιτική (λχ.: κατηγορία σέ βάρος τῆς ΚΕ γιά αὐθαίρετη καθαίρεση προσώπων καί διάλυση ὀργανώσεων), ἀλλά καί ἀπό ἄποψη γενικῆς ἠθικῆς (κατηγορία σέ βάρος ἐπιφανῶν ἡγετῶν τοῦ κόμματος γιά πλαστογραφία καί γιά ἠθική συνεργία σέ πλαστογραφία). Ποτέ ἄλλοτε τό κόμμα δέν ἔτυχε νά εἶναι βουτηγμένο σέ τέτοια θάλασσα λάσπης σάν κι αὐτή πού δημιούργησε ἡ μειοψηφία τοῦ ἐξωτερικοῦ στή σημερινή πολεμική.

Πῶς μπόρεσαν νά συμβοῦν ὅλα αὐτά;

Ὁ τρόπος δράσης τῆς κάθε πλευρᾶς ἀνταποκρινόταν στό βασικό χαρακτήρα τῶν τάσεών της. Ἡ πλειοψηφία τοῦ κόμματος, ἐπιδιώκοντας μέ κάθε θυσία νά διαφυλάξει τήν ἑνότητα καί τούς ὀργανωτικούς δεσμούς του, πάλαιβε μόνο μέ θεμιτά κομματικά μέσα καί ἔκανε ἐπανειλημμένες ὑποχωρήσεις χάριν τῆς συμφιλίωσης. Ἡ μειοψηφία, ἐφαρμόζοντας τήν ἀναρχική τάση; δέ φρόντιζε γιά τήν εἰρήνη καί τήν ἑνότητα μέσα στό κόμμα. Ἡ μειοψηφία τήν κάθε ὑποχώρηση τήν ἔκανε ὅπλο γιά παραπέρα πάλη. Ἀπ' ὅλα τά αἰτήματα τῆς μειοψηφίας μόνο ἕνα ὥς τώρα δέν ἱκανοποιήθηκε — ἡ εἰσαγωγή ζιζανίων μέσα στήν ΚΕ τοῦ κόμματος μέ τήν πρόσληψη μελῶν τῆς μειοψηφίας, πού ἤθελε αὐτή νά ἐπιβάλει στήν ΚΕ μέ τό ζόρι — καί οἱ ἐπιθέσεις τῆς μειοψηφίας ἔγιναν πιό λυσσαλέες ἀπό κάθε ἄλλη φορά. Ἡ μειοψηφία, ἀφοῦ κατέλαβε τό ΚΟ καί τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, δέ διστάζει τώρα νά ἐκμεταλλεύεται γιά τά στενά συμφέροντά

της καί αὐτή τήν πειθαρχία, ἐνάντια στήν ὁποία οὐσιαστικά παλαίβει.

Ἡ κατάσταση ἔγινε ἀνυπόφορη, ἀπαράδεχτη· ἡ παράτασή της ἀποτελεῖ καθαρό ἔγκλημα.

Θεωροῦμε πώς τό πρῶτο μέσο γιά νά βγοῦμε ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση εἶναι ἡ πλήρης σαφήνεια καί εἰλικρίνεια στίς κομματικές σχέσεις. Στή λάσπη καί στήν καταχνιά δέν μπορεῖς νά βρεῖς τό σωστό δρόμο. Κάθε κομματικό ρεῦμα, κάθε ὁμάδα πρέπει νά πεῖ ἀνοιχτά καί συγκεκριμένα τί σκέφτεται γιά τή σημερινή κατάσταση τοῦ κόμματος καί ποιά διέξοδο θέλει. Αὐτή τήν πρόταση ἀπευθύνουμε σ' ὅλους τούς συντρόφους, στούς ἐκπροσώπους ὅλων τῶν ἀποχρώσεων μέσα στό κόμμα. Τήν πραχτική ἔξοδο ἀπό τήν κρίση ἐμεῖς τή βλέπουμε στήν ἄμεση σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Μόνο τό συνέδριο μπορεῖ νά ξεκαθαρίσει τήν κατάσταση, νά ἐξομαλύνει τίς συγκρούσεις καί νά τοποθετήσει τήν πάλη μέσα στά ἀπαιτούμενα πλαίσια. — Χωρίς συνέδριο τό μόνο πού μπορεῖ νά περιμένει κανείς εἶναι ἡ προοδευτική ἀποσύνθεση τοῦ κόμματος.

Κάθε ἀντίρηση στή σύγκληση τοῦ συνεδρίου τή θεωροῦμε ἀπολύτως ἀβάσιμη.

Μᾶς λένε: τό συνέδριο θά ὁδηγήσει στή διάσπαση. Γιατί ὅμως; Ἄν ἡ μειοψηφία εἶναι ἀδιάλλαχτη στίς ἀναρχικές τάσεις της, ἄν εἶναι ἀποφασισμένη μᾶλλον νά προκαλέσει διάσπαση παρά νά ὑποταχθεῖ στό κόμμα, αὐτό σημαίνει ὅτι οὐσιαστικά ἔχει κιόλας ἀποσπαστεῖ ἀπ' αὐτό καί τότε εἶναι κάτι περισσότερο ἀπό παράλογο νά ἀναβάλλεται ἡ ἀναπόφευχτη τυπική διάσπαση — καί οἱ δυό πλευρές, ἀλυσοδεμένες μέ τήν ἴδια ἁλυσίδα, θά σπαταλοῦσαν ὅλο καί περισσότερο παράλογα τίς δυνάμεις τους σέ μικροζητήματα καί μικροκαβγάδες, ἐξαντλούμενες καί ἐκφυλιζόμενες ἠθικά. Ἐμεῖς ὅμως δέν πιστεύουμε ὅτι εἶναι δυνατή ἡ διάσπαση. Μπροστά στήν πραγματική δύναμη τοῦ ὀργανωμένου κόμματος τά στοιχεῖα πού ἔχουν ἀναρχικές διαθέσεις θά ἀναγκαστοῦν καί, νομίζουμε, θά μπορέσουν νά ὑποχωρήσουν, γιατί ἀπό τήν ἴδια τους τή φύση δέν μποροῦν νά ἀποτελέσουν αὐτοτελῆ δύναμη. Λένε ὅτι ὑπάρχει δυνατότητα νά ἐπέλθει συμφιλίωση χωρίς συνέδριο. Ἀλλά τί εἴδους συμφιλίωση θἆναι αὐτή; Ὁριστική συνθηκολόγηση μπροστά στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων, πρόσληψη τῆς μειοψηφίας στήν ΚΕ καί συνεπῶς πλήρης ὁλοκλήρωση τῆς ἀποδιοργάνωσης τῶν κεντρικῶν ὀργάνων. Τότε τό κόμμα θά καταντοῦσε ἁπλή λέξη καί ἡ κομματική πλειοψηφία θά ἀναγκαζόταν ν' ἀρχίσει καινούρ-

για πάλη. Καί ή μειοψηφία; Κάθε ύποχώρηση πού κατάχτησε ώς τώρα δέν ήταν γι' αύτή παρά έρεισμα γιά άποδιοργανωτική δράση· άκόμα καί άπό τή δική της άποψη ή πάλη ξεπέρασε κατά πολύ τά πλαίσια τῶν προστριβῶν γύρω άπό τήν πρόσληψη· πῶς εἶναι λοιπόν δυνατόν νά σταματήσει τήν πάλη; Καί πολύ περισσότερο δέ θά τή σταματήσει ἄν δέν πετύχει ὅλες τίς παραχωρήσεις. Μᾶς λένε: τό συνέδριο δέν μπορεῖ νά πετύχει τό σκοπό του, γιατί ὥς τώρα δέν ἔχουν διευκρινιστεῖ οἱ διαφωνίες. Καί μήπως τώρα τά πράγματα τραβᾶνε πρός τή διευκρίνισή τους, μήπως ἡ σύγχυση δέ μεγαλώνει ὅλο καί περισσότερο; Τώρα δέ γίνεται προσπάθεια διευκρίνισης τῶν διαφωνιῶν, ἀλλά ἀναζήτησης καί πρόκλησης διαφωνιῶν καί μόνο ἕνα συνέδριο μπορεῖ νά βάλει τέρμα σ' αὐτή τήν κατάσταση. Μόνο τό συνέδριο, μόνο αὐτό εἶναι σέ θέση νά διασαφηνίσει πλήρως τίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τῶν κομματικῶν ρευμάτων καί τῶν κομματικῶν δυνάμεων, φέρνοντας σέ ἀντιπαράσταση τά ἀντιμαχόμενα μέρη καί ἀναγκάζοντάς τα νά ἐκφράσουν τίς ἐπιδιώξεις τους συγκεκριμένα καί ἀνοιχτά. Τό συνέδριο ὅμως μπορεῖ νά νοθευτεῖ μέ τή διάλυση ὁρισμένων ὀργανώσεων, δηλώνει ἡ μειοψηφία. Πρόκειται γιά μιά ἐσκεμμένη συκοφαντία, ἀπαντᾶμε ἐμεῖς, συκοφαντία πού γιά τήν ὑποστήριξή της δέν προσκομίστηκε οὔτε ἕνα στοιχεῖο. Ἄν ὑπῆρχαν τέτοια στοιχεῖα, ἡ μειοψηφία, ἔχοντας τή διεύθυνση τοῦ κομματικοῦ ὀργάνου, θά τά κατάφερνε βέβαια νά δόσει σ' αὐτά πλατιά δημοσιότητα καί, κρατώντας στά χέρια της τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, θά εἶχε ὅλη τή δυνατότητα νά διορθώσει τήν κατάσταση. Τέλος ἡ πρόσφατη ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου, πού δέν ἀναφέρει ἄν ὑπῆρξαν τέτοια στοιχεῖα στό παρελθόν, ἐγγυᾶται κατηγορηματικά ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά ὑπάρξουν καί στό μέλλον. Ποιός θά πιστέψει τώρα μιά μή ἀληθοφανῆ συκοφαντία; Ἐκφράζονται φόβοι ὅτι τό συνέδριο θά ἀποσπάσει πάρα πολλές δυνάμεις καί χρηματικά μέσα ἀπό τή θετική δουλειά. Πικρή εἰρωνεία! Μπορεῖ ἄραγε νά νοηθεῖ μεγαλύτερη ἀπόσπαση δυνάμεων καί μέσων ἀπ' αὐτή πού προξενεῖ ἡ διχόνοια; Τό συνέδριο εἶναι ἀπαραίτητο! Θἆταν ἀπαραίτητο ἀκόμα κι ἄν ἡ κομματική ζωή ἐξελισσόταν ὁμαλά, γιατί οἱ ἱστορικές στιγμές εἶναι ἐξαιρετικές, γιατί τά διεθνῆ γεγονότα μποροῦν νά θέσουν νέα καθήκοντα στό κόμμα. Τό συνέδριο εἶναι διπλά ἀπαραίτητο στή σημερινή κομματική κρίση, γιά νά βρεθεῖ μιά ἔντιμη καί λογική ἔξοδος ἀπ' αὐτή, γιά νά διαφυλαχτοῦν οἱ δυνάμεις τοῦ κόμματος καί νά διατηρηθεῖ ἡ τιμή καί ἡ ἀξιοπρέπειά του.

Τί πρέπει νά κάνει τό τρίτο συνέδριο γιά νά βάλει τέρμα στή διχόνοια, γιά νά άποκαταστήσει μιά ὁμαλή κομματική ζωή; 'Απ' αὐτή τήν ἄποψη θεωροῦμε σάν πιό οὐσιαστικές τίς παρακάτω ἀλλαγές, πού ἐμεῖς θά τίς ὑποστηρίξουμε καί θά τίς πραγματοποιήσουμε μ' ὅλα τά θεμιτά μέσα.

I. Πέρασμα τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ στά χέρια τῶν ὀπαδῶν τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος. Ἡ ἀνάγκη νά γίνει τό πέρασμα αὐτό εἶναι ἀρκετά αἰτιολογημένη, γιατί ἡ σημερινή σύνταξη εἶναι ὁλοφάνερα ἀνίκανη νά κρατάει τό ΚΟ στό ἐπίπεδο τῶν γενικῶν κομματικῶν συμφερόντων. Ἕνα ὄργανο πού ἐκφράζει τό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων, δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά εἶναι ὄργανο τοῦ κόμματος.

II. 'Ακριβής ρύθμιση τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στήν τοπική ὀργάνωση ἐξωτερικοῦ (τό Σύνδεσμο) καί στό πανρωσικό κεντρικό ὄργανο, τήν ΚΕ. Ἡ σημερινή κατάσταση τοῦ Συνδέσμου πού μετατράπηκε σέ δεύτερο κεντρικό ὄργανο τοῦ κόμματος καί διευθύνει ἀνεξέλεγχτα τίς προσκείμενες ὁμάδες, ἀγνοώντας ταυτόχρονα ἐντελῶς τήν ΚΕ, — ἡ κατάσταση αὐτή εἶναι ἐντελῶς ἀνώμαλη καί εἶναι ἀπαραίτητο νά τερματιστεῖ.

III. Καταστατική κατοχύρωση τῶν κομματικῶν μεθόδων διεξαγωγῆς τῆς κομματικῆς πάλης. Ἡ ἀνάγκη μιᾶς τέτοιας ἀλλαγῆς προκύπτει ἀπ' ὅλη τήν πείρα τῆς μετασυνεδριακῆς πάλης. Εἶναι ἀνάγκη νά ἐξασφαλιστοῦν ἀπό τό καταστατικό τοῦ κόμματος τά δικαιώματα κάθε μειοψηφίας, γιά νά διοχετευθοῦν ἔτσι οἱ μόνιμες καί ἀνεξάλειπτες πηγές διαφωνιῶν, δυσαρέσκειας κι ἐκνευρισμοῦ ἀπό τήν παλιά κοίτη τῶν μικροαστικῶν σκανδάλων καί προστριβῶν πού χαρακτηρίζουν τήν περίοδο τῶν ὁμίλων, στήν ἀσυνήθιστη ὥς τώρα κοίτη μιᾶς θεμιτῆς καί εὐπρεποῦς πάλης πεποιθήσεων. Σάν ἀπαραίτητους ὅρους γιά μιά τέτοια στροφή θεωροῦμε τούς παρακάτω. Παροχή στή μειοψηφία τοῦ δικαιώματος νά ἔχει μιά (ἤ καί περισσότερες) φιλολογική ὁμάδα μέ δικαίωμα ἀντιπροσώπευσης στά συνέδρια· παροχή τῶν μεγαλύτερων ἐπίσημων ἐγγυήσεων, σχετικά μέ τήν ἔκδοση κομματικῆς φιλολογίας, ἀφιερωμένης στήν κριτική τῆς δράσης τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος. 'Επίσημη ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος τῶν ἐπιτροπῶν νά παίρνουν (μέ τό γενικό κομματικό ταχυδρομεῖο) τίς κομματικές ἐκδόσεις πού ἐπιθυμοῦν. 'Ακριβής καθορισμός τῶν ὁρίων δικαιοδοσίας τῆς ΚΕ νά ἐπιδρᾶ στή σύνθεση τῶν ἐπιτροπῶν. Θεωροῦμε πώς ἔχει ἐξαιρετική σημασία, τά μέτρα γιά τήν ἔκδοση φιλολογίας ἀπό τούς δυσαρεστημένους, τά ὁποῖα εἶχε προτείνει ἡ ΚΕ στή μειο-

ψηφία τοῦ δεύτερου συνεδρίου, νά κατοχυρωθοῦν καταστατικά, ὥστε ἡ ὀπτασία τῆς «κατάστασης πολιορκίας» πού δημιούργησε ἡ ἴδια ἡ μειοψηφία νά διαλυθεῖ, ἡ ἀναπόφευχτη ἐσωκομματική πάλη νά διεξάγεται μέ εὐπρέπεια καί νά μήν ἐμποδίζει τή θετική δουλειά.

Ἐδῶ δέν κάνουμε λεπτομερειακή ἐπεξεργασία τῶν προτάσεών μας, γιατί δέν προτείνουμε σχέδιο καταστατικοῦ, ἀλλά μόνο ἕνα γενικό πρόγραμμα πάλης γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος. Γι' αὐτό θά χαράξουμε ἁπλῶς σέ συντομία τήν κατεύθυνση ὁρισμένων μερικότερων ἐνδεδειγμένων, κατά τή γνώμη μας, τροποποιήσεων τοῦ καταστατικοῦ, χωρίς νά δεσμευόμαστε καθόλου ὅσον ἀφορᾶ τήν παραπέρα ἐπεξεργασία του μέ βάση τίς νέες ὑποδείξεις τῆς πείρας. Εἶναι λχ. ἀπαραίτητο νά μετασχηματιστεῖ τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, σάν ὄργανο πού ἔδειξε στήν πράξη ὅτι εἶναι ἀκατάλληλο μέ τή σημερινή μορφή του νά ἐκπληρώσει τό καθῆκον πού τοῦ ἀνατέθηκε — νά συνενώσει τή δράση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων καί νά ἀσκεῖ τόν ἀνώτατο ἔλεγχο πάνω σ' αὐτή τή δράση. Πρέπει νά γίνει συλλογικό ὄργανο πού νά ἐκλέγεται ὁλόκληρο ἀπό τό συνέδριο, καί ὄχι ὄργανο πού τό πέμπτο μέλος του, τό ἐκλεγμένο ἀπό τό συνέδριο, νά παίζει τό ρόλο διαιτητῆ ἀνάμεσα στά κεντρικά ὄργανα πού ἔχουν γιά συνηγόρους τούς ἀντιπροσώπους τους. Πρέπει ἐπίσης, συμμορφούμενοι μέ τίς ὑποδείξεις τῆς κομματικῆς κριτικῆς, νά ἀναθεωρήσουμε τό ἄρθρο 1 τοῦ καταστατικοῦ μέ τήν ἔννοια ἑνός πιό ἀκριβολογημένου καθορισμοῦ τῶν ὁρίων τοῦ κόμματος κτλ.

Διατυπώνοντας αὐτό τό πρόγραμμα πάλης γιά τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος καλοῦμε τούς ἐκπροσώπους ὅλων τῶν ἄλλων ἀποχρώσεων καί ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις νά ποῦν συγκεκριμένα τή γνώμη τους σχετικά μέ τό δικό τους πρόγραμμα, ὥστε νά δημιουργηθεῖ ἡ δυνατότητα γιά μιά σοβαρή καί συνεπῆ, συνειδητή καί συστηματική προετοιμασία τοῦ συνεδρίου. Αὐτό γιά τό κόμμα εἶναι ζήτημα ζωῆς, ζήτημα τιμῆς καί ἀξιοπρέπειας: ὑπάρχει ἄραγε τό κόμμα σάν ἰδεολογική καί πραγματική δύναμη, ἱκανή νά αὐτοοργανωθεῖ λογικά σέ βαθμό πού νά γίνει ἕνας πραγματικός καθοδηγητής τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς χώρας μας; Μέ ὅλο τόν τρόπο δράσης της ἡ μειοψηφία τοῦ ἐξωτερικοῦ λέει: ὄχι! Καί ἐξακολουθεῖ νά δρᾶ μέ τό πνεῦμα αὐτό μέ σταθερότητα καί ἀποφασιστικότητα, ὑπολογίζοντας στό γεγονός ὅτι ἡ Ρωσία βρίσκεται μακριά, ὅτι τά ἐκεῖ στελέχη ἀλλάζουν συχνά καί ὅτι οἱ ἡγέτες τῆς μειοψηφίας καί

οἱ φιλολογικές της δυνάμεις θά ἦταν ἀναντικατάστατοι. Στή Ρωσία γεννιέται κόμμα! λέμε ἐμεῖς, βλέποντας τήν ἀνάπτυξη τῆς πολιτικῆς συνείδησης τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν, βλέποντας τίς ἐπιτροπές πού μετέχουν δραστήρια στή ζωή ὁλόκληρου τοῦ κόμματος. Στή Ρωσία γεννιέται κόμμα, πληθαίνουν οἱ νεαρές δυνάμεις, οἱ ἱκανές νά ἀντικαταστήσουν καί νά ζωντανέψουν τίς παλιές φιλολογικές ὁμάδες πού χάνουν τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ κόμματος· στή Ρωσία πληθαίνουν ὁλοένα οἱ ἐπαναστάτες που ἐκτιμοῦν τή συνεπῆ κατεύθυνση τῆς κομματικῆς ζωῆς περισσότερο ἀπό κάθε ὅμιλο πρώην ἡγετῶν. Στή Ρωσία γεννιέται κόμμα καί κανένα τέχνασμα καί καμιά κωλυσιεργία δέ θά ἐμποδίσουν τήν ὁριστική καί τελεσίδικη ἀπόφαση πού θά βγάλει αὐτό τό κόμμα.

Ἀπ' αὐτές τίς δυνάμεις τοῦ κόμματός μας ἀντλοῦμε τήν πεποίθηση στή νίκη.

Σύντροφοι! τυπῶστε καί κυκλοφορεῖστε αὐτή τήν ἔκκληση.

Γράφτηκε τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Αὐγούστου (ν. ἡμ.) 1904

Δημοσιεύτηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1904 σέ χωριστό φυλλάδιο

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας: «Πρός τό κόμμα». Γενεύη, 1904

ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

18 τοῦ Αὐγούστου 1904

Πρός τά μέλη τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ Γκλέμποφ, Κονιάγκιν, Τραβίνσκι, Λόσαντ καί Ὄσιποφ [10].

Ἔλαβα σήμερα, μέσω τοῦ πράκτορα τῆς ΚΕ στό Βερολίνο, τήν ἀνακοίνωση γιά τίς ἀποφάσεις πού πῆραν τά τέσσερα (;) μέλη τῆς ΚΕ στή συνεδρίασή τους στή Ρωσία [11]. Γιά τούς παρακάτω λόγους δέν μπορῶ νά παραδεχτῶ πώς ἡ ἀπόφαση αὐτή πάρθηκε νόμιμα:

1) Ἡ δήλωση πού γίνεται στήν ἀρχή τῆς ἀπόφασης, ὅτι στή συνεδρίαση παραβρέθηκαν ὅλα τά μέλη τῆς ΚΕ ἐκτός ἀπό ἕνα (δηλ. ἐμένα) εἶναι *ἀναληθής*. Μετά τή σύλληψη τοῦ Βασίλιεφ καί τοῦ Ζβέρεφ, μετά τήν παραίτηση τοῦ Μιτροφάνοφ, στήν ΚΕ ὑπάρχει ἀκόμα ἕνα μέλος — ὁ σ. Ὄσιποφ. Οἱ φῆμες γιά τήν παραίτησή του ἀποδείχτηκαν ὅτι δέν εἶναι σωστές: ὁ ἴδιος ὁ σ. Ὄσιποφ θεωρεῖ τόν ἑαυτό του μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Τήν ἴδια γνώμη εἶχαν ὁ Βασίλιεφ (πού μούγραψε γι' αὐτό), ὁ Ζβέρεφ κι ἐγώ. Ὅπως καί νᾶναι, πρίν ἐξετάσουν τό ζήτημα τῆς δῆθεν παραίτησης τοῦ Ὄσιποφ, τά τέσσερα μέλη τῆς ΚΕ δέν εἶχαν τό δικαίωμα νά τόν θεωροῦν παραιτημένο. Πρέπει νά προσθέσω ὅτι οὔτε ἐγώ οὔτε τό ΚΟ οὔτε καί κανένας ἀπό τούς πράκτορες τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό εἶχαν ποτέ εἰδοποιηθεῖ ἐπίσημα γιά τήν παραίτηση τοῦ Ὄσιποφ. Παρ' ὅλα αὐτά ὁ Ὄσιποφ δέν κλήθηκε στή συνεδρίαση.

2) Κι ἐμένα ἐπίσης ὄχι μόνο δέ μέ κάλεσαν στή συνεδρίαση, ἀλλά οὔτε μέ εἰδοποίησαν γι' αὐτή καί οὔτε μοῦ ἀνακοίνωσαν τά θέματα πού ἐπρόκειτο νά συζητηθοῦν. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἔχει φυσικά τό δικαίωμα νά ἀποφασίζει κατά πλειο-

ψηφία, δέν μπορεῖ ὅμως νά παίρνει νόμιμες ἀποφάσεις, χωρίς νά δίνει σ' ὅλα τά μέλη της τή δυνατότητα νά συμμετέχουν στή σύσκεψη καί, ἄν χρειαστεῖ, νά διατυπώνουν τήν ἰδιαίτερη γνώμη τους. Ἐγώ στερήθηκα τή δυνατότητα αὐτή *ἐντελῶς παράνομα*.

3) Τά τέσσερα μέλη τῆς ΚΕ δέν ξεκαθάρισαν τή στάση τους ἀπέναντι στή συμφωνία τῆς 26 τοῦ Μάη 1904, πού κλείστηκε ἀνάμεσα σ' ἐμένα καί στόν Γκλέμποφ *, παρ' ὅλο πού ἡ συμφωνία αὐτή καί τό συνημμένο σ' αὐτή γράμμα μου ** ἀνακοινώθηκαν, μέ τή συγκατάθεση τοῦ Γκλέμποφ καί τοῦ Ζβέρεφ, σ' ὅλα τά μέλη τῆς ΚΕ μέ τήν παράκληση νά μοῦ ἀπαντήσουν ἀπευθείας. Ἡ πλειοψηφία τῆς ΚΕ ἔχει ὅλο τό δικαίωμα νά ἀπορίπτει τίς προτάσεις τῆς μειοψηφίας, σέ καμιά περίπτωση ὅμως δέν ἔχει τό δικαίωμα ν' ἀποφεύγει τίς διευκρινίσεις πού ζητάει ἐπίσημα ἡ μειοψηφία καί τά ἄμεσα ζητήματα πού βάζει ἡ μειοψηφία γιά συζήτηση.

4) Μέ βάση αὐτά πού ἐξέθεσα προτείνω στά τέσσερα μέλη τῆς ΚΕ νά μοῦ ἀπαντήσουν ἀμέσως: a) γιά ποιό λόγο δέν κάλεσαν στή συνεδρίαση τόν σ. Ὄσιποφ, μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς; b) τό ἴδιο σχετικά μ' ἐμένα; c) ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ πλειοψηφία τοῦ ὀργάνου ἔχει τό δικαίωμα νά παίρνει γενικές ἀποφάσεις, μόνο ἐφόσον ἡ μειοψηφία ἔχει κληθεῖ στή σύσκεψη καί τῆς ἔχει δοθεῖ ἡ δυνατότητα νά πεῖ τή γνώμη της κατά τή συζήτηση τῶν ζητημάτων καί νά διατυπώσει τήν ἰδιαίτερη γνώμη της; d) ἀναγνωρίζουν ὅτι ἔχουν τήν ὑποχρέωση νά ἀπαντήσουν πάνω στήν οὐσία ὅλων τῶν ζητημάτων πού θίγονται στή συμφωνία τῆς 26 τοῦ Μάη 1904;

5) Ἐπειδή τά 4 μέλη τῆς ΚΕ ἀνακοίνωσαν στό ΚΟ τήν ἀπόφασή τους πού πάρθηκε παράνομα (σάν ἀπόφαση ὁλόκληρης δῆθεν τῆς ΚΕ), εἶμαι ὑποχρεωμένος νά ἀπευθυνθῶ στά κομματικά στελέχη πού τό ζήτημα αὐτό τά ἀφορᾶ ἄμεσα, μέ γράμμα ὅπου νά ἐκθέτω τόν τρόπο ἐνέργειας τῶν τεσσάρων μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ν. Λένιν, μέλος τῆς ΚΕ

Πρωτοδημοσιεύτηκε στά 1930
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 431 - 432. *Ἡ Σύντ.*
** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 426 - 430. *Ἡ Σύντ.*

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΤΗΣ ΚΕ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΠΟΥ ΤΑΧΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΗΝ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ ΤΟΥ ΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Σύντροφοι! Ἡ σύγκρουση στούς κόλπους τῆς ΚΕ πῆρε τόσο μεγάλες διαστάσεις, πού νομίζω πώς ἔχω τήν ἠθική ὑποχρέωση νά τό ἀνακοινώσω αὐτό σ' ὅλους τούς ὀπαδούς τῆς πλειοψηφίας τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Σ' αὐτό τό διάβημα μέ ἀναγκάζουν νά προβῶ τόσο ὁ παράνομος τρόπος ἐνέργειας τῶν τεσσάρων μελῶν τῆς ΚΕ ὅσο καί ὁ φόβος μή προβῶ γιά δεύτερη φορά σέ καμιά ἀπρόσεχτη καί ἐπιζήμια γιά τό κόμμα ἐνέργεια (ὅπως εἶναι ἡ ἀποχώρησή μου ἀπό τή σύνταξη), χωρίς νά συμβουλευτῶ τούς ὁμοϊδεάτες μου πού δουλεύουν σέ διάφορα μέρη, ξέρουν καλύτερα τίς πραγματικές διαθέσεις τοῦ κόμματος καί πού μέ ἔργα, καί ὄχι μόνο μέ λόγια, κήρυξαν ἐνονόματι τοῦ νέου πνεύματος τοῦ κόμματος τόν πόλεμο ἐνάντια στό παλιό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων πού ὑπάρχει στό ἐξωτερικό.

Σέ τί συνίσταται ἡ σύγκρουση μέσα στήν ΚΕ, αὐτό θά φανεῖ ἀπό τά 4 συνημμένα ντοκουμέντα: 1) τή συμφωνία τῆς 26 τοῦ Μάη 1904 ἀνάμεσα σέ τρία μέλη τῆς ΚΕ, τόν Γκλέμποφ, τόν Ζβέρεφ καί τόν Λένιν *· 2) τό γράμμα μου τῆς ἴδιας ἡμερομηνίας πρός τά μέλη τῆς ΚΕ **· 3) τήν ἀπόφαση πού πάρθηκε δῆθεν ἀπ' ὅλα τά μέλη τῆς ΚΕ, ἐκτός ἀπό ἕνα· 4) τή διαμαρτυρία μου σχετικά μέ τή νομιμότητα αὐτῆς τῆς δῆθεν ἀπόφασης ***.

Θά παρακαλοῦσα πολύ ὅλους τούς συντρόφους, μέ τούς ὁποίους ἔχουμε τίς ἴδιες ἀπόψεις στή σημερινή κομματική πάλη, νά διαβάσουν προσεχτικά τά διδαχτικά αὐτά ντοκουμέντα καί νά ποῦν εἰλικρινά καί ἀπερίφραστα τή γνώμη τους γι' αὐ-

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 431 - 432. *Ἡ Σύντ.*

** Στὸν ἴδιο, σελ. 426 - 430. *Ἡ Σύντ.*

*** Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 22 - 23. *Ἡ Σύντ.*

τά. Ἐγώ ἀπό τήν πλευρά μου θά ἀποφύγω νά μιλήσω δημόσια ἀπό τίς στῆλες τοῦ τύπου γι' αὐτά τά ζητήματα, θά τό ἀποφύγω τουλάχιστο γιά ὁρισμένο διάστημα, ὥσπου νά μάθω τή γνώμη ὁρισμένων συντρόφων πού δουλεύουν στή Ρωσία ἤ ὥσπου νά μέ ἀναγκάσουν τά γεγονότα νά κάνω μιά τέτοια ἐνέργεια.

Θά περιοριστῶ σ' ὁρισμένες ἐρωτήσεις πρός τό κόμμα, ἄν τά μέλη τῶν ὀργανώσεών μας νομίζουν ὅτι ἔχουμε πραγματικά κόμμα: 1) ἐπιτρέπεται σ' ἕνα κόμμα, ἄξιο τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, νά ἔχει ΚΕ πού ἐνῶ ἐκλέχτηκε ἀπό τήν πλειοψηφία, χαρακτηρίζει τήν πολιτική τῆς πλειοψηφίας «παραταξιακή» πολιτική; 2) ἔχουν τό ἠθικό δικαίωμα νά ἀπολαβαίνουν τῆς ἐμπιστοσύνης μας ἄνθρωποι πού τό Μάρτη, στή διακήρυξή τους [12], λένε ἄλλα πράγματα καί τόν Ἰούλη ἐντελῶς ἄλλα; — 3) ἄνθρωποι πού ἐπωφελοῦνται ἀπό τή σύλληψη 2 μελῶν τῆς ΚΕ ἀπό τίς γραμμές τῆς πλειοψηφίας γιά νὰ ποδοπατοῦν τά συμφέροντα τῆς πλειοψηφίας; — 4) ἄνθρωποι πού ἐνονόματι τῆς πάλης ἐνάντια στήν παραταξιακή πολιτική μιλᾶνε γιά συνδιάσκεψη μέ τήν ὁμάδα τῆς μειοψηφίας, ἀγνοώντας τήν πλειοψηφία; — 5) ἄνθρωποι πού φοβοῦνται τήν ἐκτίμηση τῶν ἐνεργειῶν τους ἀπό τό συνέδριο καί γι' αὐτό τολμοῦν νά ἐκφοβίζουν τό κόμμα μέ διάσπαση, τολμοῦν «ν' ἀπαγορεύουν» στά μέλη τοῦ κόμματος νά ἀσκοῦν τό στοιχειώδικο δικαίωμά τους: νά κάνουν ζύμωση ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου; — 6) ἄνθρωποι πού δείχνουν μιά τόσο παιδαριώδη ἄγνοια τῆς κομματικῆς μας κρίσης, ὥστε νά προσπαθοῦν στά σοβαρά ν' ἀποδείξουν τή «νομιμότητα» τοῦ ΚΟ καί διακηρύχνουν μέ διατάγματα τήν «*ὑπεροχή*» αὐτοῦ τοῦ ΚΟ; — 7) ἄνθρωποι πού ἐν γνώσει τους ὅτι αὐτό εἶναι ἀντίθετο μέ τή θέληση τοῦ κόμματος, προσπαθοῦν νά πετάξουν ἀπό τήν ΚΕ τούς συνεπεῖς ὀπαδούς τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος;

Τελειώνω μέ τήν παράκληση νά μοῦ ἀπαντήσετε στά ἐρωτήματα αὐτά καί νά φροντίσετε νά ἐνημερωθοῦν σχετικά μέ τήν κατάσταση πραγμάτων καί μέ τό γράμμα μου αὐτό ὅλα τά δραστήρια μέλη τοῦ κόμματος. Γιά τήν ὥρα δέ βλέπω τήν ἀνάγκη νά δημοσιευτεῖ τὸ γράμμα αὐτό.

Λένιν, μέλος τῆς ΚΕ

Γράφτηκε στίς 5 (18) τοῦ Αὐγούστου 1904

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ

Ἡ συνέλευση ἐπικροτεῖ πέρα γιά πέρα τή διακήρυξη τῆς Ρίγας[13], γιατί ἐκφράζει πάνω σέ ἀπόλυτα σωστή βάση ἀρχῶν τίς ἀπόψεις καί τήν πολιτική τῆς κομματικῆς πλειοψηφίας τοῦ ΙΙ συνεδρίου καί θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά πάρει συγκεκριμένη θέση ἀπέναντι στή νέα ἐνέργεια τῆς ΚΕ.

Ἡ συνέλευση ἐκφράζει τή βαθιά πεποίθησή της ὅτι ἡ διακήρυξη τῆς ΚΕ[14] (βλ. «Ἴσκρα», φύλλο 72) ἀποτελεῖ νέα νίκη τοῦ στενοῦ πνεύματος τῶν ὁμίλων ἐνάντια στό κομματικό πνεῦμα, νέα καταπρόδοση τῶν συμφερόντων τοῦ κόμματος γενικά, νέα προσπάθεια διαφθορᾶς τοῦ κόμματος μέ τήν καλλιέργεια τῆς ὑποκρισίας στίς κομματικές σχέσεις. Ἡ συνέλευση στιγματίζει σάν ἐπονείδιστο φαινόμενο, πρωτοείδωτο καί πρωτάκουστο γιά κάθε ἐργατικό κόμμα πού σέβεται τόν ἑαυτό του, τήν ἐνέργεια τοῦ ὑπεύθυνου ὀργάνου τοῦ κόμματος ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος, τό χαρακτηρισμό σάν ἐπιζήμιας κάθε ζύμωσης ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου. Τό νά ἐξουσιοδοτεῖσαι στό συνέδριο τοῦ κόμματος ἀπό τήν κομματική πλειοψηφία καί νά χαρακτηρίζεις τήν πολιτική αὐτῆς τῆς πλειοψηφίας παραταξιακή πολιτική· νά μιλᾶς γιά εἰρήνη ἀνάμεσα στίς δυό ἀντιμαχόμενες πλευρές καί νά κλείνεις ἰδιαίτερη μυστική συμφωνία μέ τούς αὐτόκλητους ἀντιπροσώπους τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς μιᾶς πλευρᾶς· νά ἐπαινεῖς ὑποκριτικά τό «ὑψηλό ἐπίπεδο» τῶν θέσεων τῶν χθεσινῶν ἀντιπάλων σου καί νά ἀρχίζεις τή συμφιλίωση καθαιρώντας μέλη καί ἀντιπροσώπους τῆς ΚΕ πού ἀποτόλμησαν ἕνα ἔγκλημα σάν τή ζύμωση ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου· — ὅλα αὐτά δείχνουν ξεκάθαρα ὅτι στή νέα πολιτική της ἡ νέα ΚΕ ἀποφάσισε μαζί μέ τό ΚΟ νά μεταχειρίζεται τό κόμμα σάν τό πιό εὐτελές πράγμα. Ἡ συνέ-

λευση καταδικάζει ἔντονα αὐτή τήν πολιτική βοναπαρτισμοῦ, καλεῖ ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος σέ ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στό σφετερισμό καί στήν ὑποκρισία, ἀπαιτεῖ τήν πλήρη δημοσίευση τῶν πραχτικῶν τοῦ Συμβουλίου καί ὅλων τῶν μή μυστικῶν στοιχείων γιά τή δράση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων.

Ἡ συνέλευση καλεῖ ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος πού ἀσπάζονται τίς ἀπόψεις ἀρχῶν τῆς πλειοψηφίας, νά ὑποστηρίζουν τό ἐκδοτικό πού ὀργανώνεται ἀπό τόν σ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς[15] καί νά κάνουν δραστήρια ζύμωση γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου.

Γράφτηκε ἀργότερα ἀπό τίς 25 Αὐγούστου (7 τοῦ Σεπτέμβρη) 1904

Δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΓΚΛΕΜΠΟΦ (Β. Α. ΝΟΣΚΟΦ)

11 τοῦ Σεπτέμβρη 1904

Ἀξιότιμε σύντροφε!

Ἐπαναλαβαίνετε ξανά ὅτι τήν ἐπιθυμία νά μπῶ στή σύνταξη τοῦ ΚΟ τήν ἐξέφρασε ἡ «Κεντρική Ἐπιτροπή». Κι ἐγώ μέ τή σειρά μου ὀφείλω νά ἐπαναλάβω ὅτι αὐτό εἶναι τό λιγότερο ἀνακρίβεια. Ὅταν δηλώσατε ἐπίσημα πώς ἡ γνωστή διακήρυξη τῆς ΚΕ ψηφίστηκε ὁμόφωνα ἀπό ὅλα τά μέλη τῆς ΚΕ, ἐκτός ἀπό ἕνα, ἐγώ ἀπάντησα ἀμέσως (στίς 18 Αὐγούστου 1904) ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἀλήθεια. Τή διακήρυξη τήν ὑπέγραψαν 3 μέλη τῆς ΚΕ ἀπό τά ἐννιά πού τήν ἀποτελοῦσαν πρίν λίγο καιρό, καί πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι τά τρία αὐτά μέλη κήρυξαν, ἐντελῶς παράνομα, μή μέλος τῆς ΚΕ τόν σ. Ὄσιποφ, ἐνῶ ὁ ἴδιος μοῦ ἔχει δηλώσει γραφτά ὅτι θεωρεῖ τόν ἑαυτό του, ὅπως καί πρίν, μέλος τῆς ΚΕ. Ἦταν παράνομο νά θεωρήσετε παραιτημένο ἕνα σύντροφο, χωρίς νά ἐξηγηθεῖτε μαζί του. Καί τά δυό ἐπιχειρήματα πού Σεῖς καί οἱ δυό συνάδελφοί Σας προβάλατε γιά νά ὑπερασπίσετε αὐτή τήν ἀνομία, εἶναι ἐντελῶς ἀβάσιμα. Ἰσχυρισθήκατε ὅτι στήν προηγούμενη ταχτική συνεδρίαση τῆς ΚΕ ὁ σ. Ὄσιποφ εἶχε δηλώσει ἐπίσημα ὅτι παραιτεῖται. Αὐτό δέν εἶναι ἀλήθεια, γιατί στά τέλη τοῦ Μάη (δηλ. ἀρκετούς μῆνες ὕστερα ἀπ' αὐτή τή συνεδρίαση πού ἔγινε τό Φλεβάρη ἤ τό Μάρτη) τά μέλη τῆς ΚΕ τά ὑπολογίζαμε ἀκόμα 9, πράγμα πού ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τή συμφωνία τῆς 26 τοῦ Μάη 1904, πού ὑπογράφτηκε ἀπό τρία μέλη τῆς ΚΕ, καί ἀπό τό συνημμένο στή συμφωνία αὐτή γράμμα *. Ἰσχυριστήκατε ὅτι ὁ σ. Ὄσιποφ,

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 426 - 430. *Ἡ Σύντ.*

ὕστερα ἀπ' αὐτή τή συνεδρίαση τῆς ΚΕ, ἔγινε μέλος μιᾶς τοπικῆς ἐπιτροπῆς, πράγμα πού δέν εἶχε τό δικαίωμα νά κάνει ἕνα μέλος τῆς ΚΕ. Ὁ σ. Ὅσιποφ, ἀπό πρωτύτερα ἀκόμα, μοῦ ἀπάντησε γραφτά σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα, ὅτι πῆγε νά πάρει μέρος στήν τοπική δουλειά, στήν περιφέρεια πού ἀναφέραμε, ὕστερα ἀπό πρόταση ἴσα ἴσα τῶν μελῶν ἐκείνων τῆς ΚΕ πού τώρα τόν θεωροῦν παραιτημένο, καί ὅτι δέ δούλεψε σάν ἐπίσημο μέλος τῆς ἐπιτροπῆς. Ἐκτός ἀπ' αὐτό καί ἄν ἀκόμα ἕνα μέλος τῆς ΚΕ μπῆκε σέ μιά τοπική ἐπιτροπή, πράγμα λαθεμένο καί καταστατικά ἀπαράδεχτο, αὐτό δέ σημαίνει καθόλου πώς ἡ διόρθωση αὐτοῦ τοῦ λάθους ἀπαιτοῦσε ἀπαραίτητα νά βγεῖ ἀπό τήν ΚΕ καί ὄχι ἀπό τήν τοπική ἐπιτροπή. Τέλος Σεῖς οἱ ἴδιοι ὑποχρεωθήκατε νά ὁμολογήσετε σέ γράμμα πού μοῦ στείλατε, ὅτι στή σύσκεψη τῶν τριῶν μελῶν τῆς ΚΕ εἶχε καταγγελθεῖ πώς εἶναι ἐπίμαχο τό ζήτημα τῆς παραίτησης τοῦ σ. Ὅσιποφ. Ἡ λύση αὐτοῦ τοῦ ἐπίμαχου ζητήματος ἀπό τρία μέλη τῆς ΚΕ ἐν ἀπουσία τοῦ Ὅσιποφ, καί μάλιστα χωρίς νά ἀκουστεῖ ἡ γνώμη τοῦ Ὅσιποφ ἦταν ἐνέργεια κατάφωρα κι ἐξοργιστικά παράνομη. Φυσικά τά τρία μέλη τῆς ΚΕ μποροῦσαν νά ὑπολογίζουν στό ὅτι τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, πού βρίσκεται στά χέρια τῆς σύνταξης, θά ταχθεῖ μέ τό μέρος τους· φυσικά τά τρία μέλη τῆς ΚΕ μποροῦσαν νά στηριχθοῦν στή συμφωνία τους μέ τούς ὀπαδούς τῆς μειοψηφίας στό Συμβούλιο, συμφωνία πού τήν ἔχουν κλείσει ἐπίσημα ἤ πού τήν ἔχουν ἀναγνωρίσει σιωπηρά. Τό περιστατικό ὅμως αὐτό δέ θά ἐξάλειφε τήν ἀνομία, ἀλλ' ἀπεναντίας θά τήν ἐνίσχυε μέ στοιχεῖα πολιτικῆς ἀνεντιμότητας. Ἐξίσου παράνομη ἦταν καί ἡ ἀποδοχή ἀπό τά τρία μέλη τῆς ΚΕ τῆς παραίτησης τοῦ σ. Τραβίνσκι, γιά τήν ὁποία δέν εἶχαν ἐνημερωθεῖ νωρίτερα, πρίν ἀπό τή συνεδρίαση, ὅλα τά μέλη τῆς ΚΕ. Καί ὥς τώρα ἀκόμα δέν μπορέσατε νά μοῦ δόσετε ἀκριβῆ στοιχεῖα σέ ποιόν καί πότε ὑποβλήθηκε αὐτή ἡ παραίτηση. Ἀρκεσθήκατε σέ μιά ἀπάντηση πού μοιάζει μέ ἐμπαιγμό: «ζητεῖστε πληροφορίες ἀπό τό ὄργανο τῆς Ρωσίας», ἀπό τό «ὄργανο» (ἀπό τό ἴδιο πάλι ὄργανο τῶν τριῶν!) ἀπό τό ὁποῖο Σεῖς μόλις καταφθάσατε καί μέ τό ὁποῖο δέν ἔχω ἄλλο μέσο ἐπικοινωνίας, ἐκτός ἀπό Σᾶς!!

Ἔτσι λοιπόν ἀμφισβητῶ τή νομιμότητα τῆς σύνθεσης τῆς ΚΕ καί τῆς τελευταίας της συνεδρίασης (ὅπου ψηφίστηκε ἡ «διακήρυξη»). Καί γι' αὐτό θά εἶχα ὅλο τό δικαίωμα ν' ἀφήσω ἀναπάντητη τήν πρότασή Σας νά γίνω μέλος τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ. Τήν ἐξετάζω ὅμως σάν πρόταση πού προέρχεται ὄχι ἀπό

τήν ΚΕ, ἀλλά ἀπό τρία μέλη τοῦ κόμματος καί θεωρῶ καθῆκον μου νά ἀπαντήσω σ' αὐτή αἰτιολογημένα καί πολύ περισσότερο ἐπειδή ἐπικαλεῖστε τήν ἐπιθυμία πού Σᾶς ἐξέφρασε γραφτά ἡ σύνταξη τοῦ ΚΟ νά μέ δεῖ ἀνάμεσα στά μέλη της.

Πιστεύετε πώς ἡ εἴσοδός μου στή σύνταξη τοῦ ΚΟ «θά ἐξασφάλιζε σχεδόν πλήρη εἰρήνη μέσα στό κόμμα, πού τόσο τή θέλω». Αὐτό τό «σχεδόν» Σας εἶναι πολύ χαρακτηριστικό! Ναί, θέλω τήν εἰρήνη μέσα στό κόμμα καί ἔχω προτείνει εἰρήνη ἀπό τίς στῆλες τοῦ τύπου τό Δεκέμβρη τοῦ 1903 στό ἄρθρο μου «Γράμμα πρός τή σύνταξη τῆς „Ἴσκρα"» («Γιατί ἀποχώρησα ἀπό τή σύνταξη;») *. Εἶχα προτείνει καί ἄλλη μιά φορά ἐπίσημα εἰρήνη στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος τό Γενάρη τοῦ 1904**. Ἡ εἰρήνη δέν ἔγινε δεχτή μέ τούς ὅρους πού ἔβαζα τότε ἐξονόματος τῆς πλειοψηφίας. Σημειώνω ὅτι παρά τή σημερινή μόδα νά λένε ὑποκριτικές φράσεις γιά «εἰρήνη», ὑπονοώντας μέ τή λέξη αὐτή τήν πλήρη ὑποχώρηση μπροστά στή μειοψηφία, τήν πλήρη ἀγνόηση τῆς πλειοψηφίας καί τό ὁλοκληρωτικό ξέχασμα τοῦ συνεδρίου, ἐγώ ἔχω δείξει ἐντελῶς συγκεκριμένα στό Συμβούλιο τί ἐννοῶ μέ τή λέξη εἰρήνη μέσα στό κόμμα. Μαζί μέ τόν τότε συνάδελφό μου ἀπό τήν ΚΕ δήλωσα στό Συμβούλιο ἀνοιχτά πώς μέ τή λέξη εἰρήνη ἐννοῶ τήν ἀπαλλαγή τῆς ἰδεολογικῆς πάλης ἀπό τούς καριερίστικους ὑπολογισμούς, ἀπό τούς μικροκαβγάδες καί τίς ἀνέντιμες μεθόδους πάλης. Ἄς ἔχει ἡ μειοψηφία τό ΚΟ καί ἡ πλειοψηφία τήν ΚΕ,— πρότεινα τότε, — ἄς καλέσουμε ὅλους νά σταματήσουν κάθε μποϋκοτάρισμα, κάθε φαγωμάρα γύρω ἀπό τά πόστα, γύρω ἀπό τήν πρόσληψη, καί ἄς ἀρχίσουμε νά συζητᾶμε συντροφικά τίς διαφωνίες μας καί τά αἴτια τῆς διάστασής μας στό συνέδριο, ἄς ἀρχίσουμε νά συνηθίζουμε τό κόμμα νά ἀναλύει τίμια καί μέ εὐπρέπεια τίς ἐσωτερικές διαφορές του. Τήν ἔκκλησή μου τήν ἐχλεύασαν ὁ Πλεχάνοφ καί ὁ Μάρτοφ. Δέ μέ ἐκπλήσσει τό γεγονός ὅτι αὐτοί πῆραν τήν ἐπαίσχυντη ἀπόφαση νά μή δημοσιεύσουν τά πρακτικά τοῦ Συμβουλίου (παρά τήν ἐπιμονή τῆς μειοψηφίας στό Συμβούλιο καί συγκεκριμένα καί τῶν δύο ἐκπροσώπων τῆς ΚΕ) καί ὅτι στήν ἀπόφαση αὐτή προσχώρησαν τώρα (στά κρυφά) τά τρία μέλη τῆς ΚΕ. Ὅποιος σκαρώνει μιά ὑποκριτική εἰρήνη, ἐπωφελούμενος ἀπό τίς ἀναπόφευκτες στή ζωή τῶν ρώσων ἐπαναστατῶν συμπτώσεις καί πετώντας ἀπό τήν ΚΕ τούς ἀντιφρο-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος σελ. 98 - 105. *Ἡ Σύντ.*

** Στόν ἴδιο τόμο, σελ. 116 - 118. *Ἡ Σύντ.*

νοῦντες *, αὐτός δέν μπορεῖ νά μήν ἐπιδιώκει νά κρύψει ἀπό τά μέλη τοῦ κόμματος τίς προσπάθειες νά κλειστεῖ ἔγκαιρα μιά ἔντιμη εἰρήνη. Εὐτυχῶς ἔχω λόγους νά πιστεύω πώς αὐτό τό ἐλεεινό τέχνασμα πού ἀποβλέπει στήν ἐξαπάτηση τοῦ κόμματος, δέ θά πετύχει καί πώς τελικά τά πραχτικά τοῦ Συμβουλίου θά δοῦν τό φῶς τῆς ἡμέρας.

Ἀφοῦ ἡ σύνταξη πού ἅρπαξε στά χέρια της τό Συμβούλιο, ἀπέριψε μέ εἰρωνεῖες τήν πρότασή μου γιά εἰρήνη, δήλωσα ἀμέσως τότε ὅτι σάν μόνη ἔντιμη διέξοδο θεωρῶ τό συνέδριο. Τήν ταχτική τῆς μειοψηφίας (μαζί καί τοῦ Πλεχάνοφ) — νά κρατάει στά χέρια της τή σύνταξη τοῦ ΚΟ καί τό Συμβούλιο, νά ἀντιπροσωπεύει στά λόγια στά κεντρικά αὐτά ὄργανα τά συμφέροντα ὅλου τοῦ κόμματος γενικά καί ταυτόχρονα, ἀγνοώντας τό συνέδριο, νά ἐπιδιώκει στήν πράξη ν' ἀλλάξει τήν ΚΕ πρός ὄφελος τῆς μειοψηφίας, — τήν ταχτική αὐτή δέν μπορῶ νά τή θεωρήσω ἔντιμη πάλη. Δέν ἔχω κάνει ποτέ συναλλαγές μέ τούς ὀπαδούς μιᾶς τέτοιας ταχτικῆς καί οὔτε θεωρῶ πώς μπορῶ νά κάνω. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἀπό τό Γενάρη φάνηκε ξεκάθαρα ἡ φυσιογνωμία τῆς νέας «Ἴσκρα», τοῦ κεντρικοῦ αὐτοῦ ὀργάνου τοῦ κουτσομπολιοῦ καί τῶν μικροκαβγάδων, τῆς σύγχυσης στίς σκέψεις καί τῆς ἐρωτοτροπίας μέ τούς ὀπορτουνιστές, τῆς ἐξόφλησης προσωπικῶν λογαριασμῶν καί τῆς ἀναζήτησης διαφωνιῶν. Τό ὅτι ἡ νέα «Ἴσκρα» εἶναι ὄργανο ἑνός ὁμίλου, ὄργανο μιᾶς νέας «κατεύθυνσης», αὐτό τό βλέπουν τώρα ὅλοι, κι αὐτή ἀκόμα ἡ σύνταξη πού στήν ἀρχή καταπιάστηκε μέ τήν ὑπεράσπιση τῆς «διαδοχῆς» καί τώρα κατασπιλώνει συστηματικά τήν παλιά «Ἴσκρα». Καί προβάλλει τό ἐρώτημα, μέ ποιά ἔννοια μπορεῖ τώρα νά μιλάει κανείς γιά εἰρήνη; Ἄν μέ τήν εἰρήνη ὑπονοεῖται ἡ ἀπαλλαγή τῆς ἰδεολογικῆς πάλης ἀπό τούς μικροκαβγάδες γιά τά ζητήματα τῆς πρόσληψης, εἶμαι καί τώρα ὁλοπρόθυμος νά συμφωνήσω γιά εἰρήνευση καί νά ἀνανεώσω τήν πρόταση πού ἔκανα στό Συμβούλιο. Ἄν ὅμως μέ τή λέξη εἰρήνη ὑπονοεῖται τό σταμάτημα τῆς ἰδεολογικῆς πάλης, ὁ συμβιβασμός μέ τόν προσανατολισμό ἤ, σωστότερα, μέ τή φυσιογνωμία τῆς νέας «Ἴσκρα» πού δέν ἔχει κανένα προσανατολισμό, τέτοια «εἰρήνη» μποροῦν νά τήν προτείνουν μόνο ἄνθρωποι χωρίς ἀρχές ἤ ὑποκριτές ἤ ἄνθρωποι πού θεωροῦν τά ὄργανα τοῦ κόμματος τυπογραφικό χαρτί (Druckerschwärze — τυπογραφική

* Αὐτό ἀφορᾶ πρίν ἀπ' ὅλα τόν σ. Ὄσιποφ. Ἔπειτα φυσικά κι ἐμένα, γιατί ἡ πρόταση νά μπῶ στή σύνταξη τοῦ ΚΟ ἰσοδυναμεῖ μέ πρόταση νά φύγω ἀπό τήν ΚΕ.

μελάνη — ὅπως ἀποκάλεσε ἕνας ὀπαδός τοῦ «συμφιλιωτισμοῦ» τίς ἐκδόσεις τῆς νέας «Ἴσκρα»). Ἄν οἱ συντάχτες τῆς νέας «Ἴσκρα» πού σχεδόν ὅλη τους τή στάση στά «ζητήματα ἀρχῶν» τήν ἔχουν περιορίσει σέ προσωπικές ἐπιθέσεις ἐναντίον μου, στή δίωξη ἐκείνου πού ἔχουν ὀνομάσει «λενινισμό» καί στήν ἀναζήτηση διαφωνιῶν μαζί μου, ἐκφράζουν τώρα τήν ἐπιθυμία νά μέ δοῦν στή σύνταξη, ὁμολογοῦν ἔτσι οἱ ἴδιοι ὅτι δέν παίρνουν στά σοβαρά τά γραφόμενά τους, ὅτι ὅλη τους τήν πολεμική τή σκάρωσαν μόνο καί μόνο «γιά τήν πρόσληψη» καί εἶναι ἕτοιμοι νά ἐγκαταλείψουν ὅλες τίς νέες «ἀρχές» τους μετά τήν ἐξασφάλιση ἐπιτυχίας στήν πρόσληψη. Ὅσο γιά μένα, ἀποκρούω σάν ἀνάξια καί τή σκέψη ἀκόμα ὅτι θά μποροῦσε ἡ πλειοψηφία ν' ἀπαρνηθεῖ τήν κομματική πάλη γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς θέσης της, τήν πάλη γιά μιά συνεπῆ κατεύθυνση, τήν πάλη ἐνάντια στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων. Θεωρῶ ὅτι εἶναι ἀναφαίρετο δικαίωμα καί ὑποχρέωσή μου νά διεξάγω αὐτή τήν πάλη μαζί μέ τούς συνεπεῖς ὀπαδούς τῆς πλειοψηφίας, πού ὁ ἀριθμός τους αὐξάνει στή Ρωσία. Ἡ πάλη αὐτή, κατά τή γνώμη μου, πρέπει νά διεξάγεται ἀνοιχτά, γιατί τά $^{9}/_{10}$ ἀπό τό ἱστορικό τῆς σύγκρουσης βγῆκαν κιόλας στή δημοσιότητα καί κάθε παραπέρα ἀπόκρυψη τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ ἀπό τά μάτια τοῦ κόσμου δέ θἆταν παρά μιά εὐτελής καί παράλογη πράξη παράτασης τῆς κρίσης.

Γράφετε ὅτι τήν εἴσοδό μου στήν τωρινή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» τήν «ἐπιθυμοῦν ἀναμφισβήτητα καί πολλές ἐπιτροπές». Διαπιστώνω μέ λύπη ὅτι κι αὐτή τή φορά λέτε μιά ὁλοφάνερη ἀναλήθεια. Καμιά ἐπιτροπή δέν ἔχει ἀκόμα ἐκφράσει, στίς σημερινές συνθῆκες πάλης, παρόμοια ἐπιθυμία. Τήν ἐξέφρασε μόνο ὁ ὅμιλος τῶν συνταχτῶν τοῦ ΚΟ καί τρία μέλη τῆς ΚΕ, πού θεωροῦν ἀποκορύφωμα πολιτικῆς σοφίας τό νά βρίζουν μαζί μέ τή μειοψηφία τήν πλειοψηφία καί μαζί μέ τήν πλειοψηφία τή μειοψηφία. Ἐπιτρέψτε μου νά πιστεύω πώς πρέπει νά παίρνω ὑπόψη ὄχι τή θέληση τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου πολιτικάντη, ἀλλά τή θέληση ὅλου τοῦ κόμματος πού ἔχει καθιερώσει μόνο του γιά τόν ἑαυτό του καί τόν τρόπο ἐπίσημης ἔκφρασης αὐτῆς τῆς θέλησης: τό συνέδριο. Ἐπιτρέψτε μου νά πιστεύω πώς ἕνας καθοδηγητής πού ἔχει υἱοθετήσει μιά ὁρισμένη γραμμή στό συνέδριο καί πού ὁδήγησε στή γραμμή αὐτή μιά μερίδα τοῦ κόμματος, χάνει κάθε δικαίωμα νά ζητάει νά τόν σέβονται καί μάλιστα νά παίρνουν στά σοβαρά τά λόγια του, ὅταν περνάει μέ τό μέρος τῶν ἀντιπάλων του.

Τό ὅτι ἐπικαλεῖστε «πολλές ἐπιτροπές» εἶναι ἐξαιρετικά διδακτικό καί πολυσήμαντο, παρ' ὅλο πού... δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια. Ἡ ἐπίκληση αὐτή μαρτυρεῖ πώς ὑπάρχει κάποιος κόκκος κομματικῆς συνείδησης, πώς ὑπάρχει κάποια ἐπίγνωση τοῦ γεγονότος ὅτι τά ὑπεύθυνα ὄργανα πού ὅρισε τό κόμμα, πρέπει νά παίρνουν ὑπόψη τή θέληση αὐτοῦ τοῦ κόμματος, ὅταν ἐπιχειροῦν ἀλλαγές στή σύνθεση καί στήν κατεύθυνση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων. Ἄν τήν ἐπίγνωση αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀπομέρους Σας δέν τήν εἶχε θολώσει ἡ μπερδεμένη θέση πού ἔχετε πάρει, θά βλέπατε εὔκολα πώς δέν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος γιά νά μάθετε πραγματικά τήν πραγματική ἐπιθυμία πραγματικά πολλῶν ἐπιτροπῶν ἐκτός ἀπό τό συνέδριο. Ἄν ὅμως τό γεγονός ὅτι ἐπικαλεῖστε «πολλές ἐπιτροπές» δείχνει κάποιο κόκκο κομματικῆς συνείδησης, ταυτόχρονα δείχνει ὁλοκάθαρα μιά ἀνήσυχη συνείδηση: φοβᾶστε τό συνέδριο περισσότερο κι ἀπό τή φωτιά, ἐπειδή νιώθετε τήν κατάφωρη ἀντίθεση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν πολιτική σας τῶν περιπετειῶν καί στή θέληση τοῦ κόμματος.

Οἱ γενικές μου σκέψεις σχετικά μέ τόν ὑποκριτικό χαρακτήρα τῆς προσπάθειας συμφιλίωσης πού ἔχετε ἀναλάβει ἐπιβεβαιώνονται πέρα γιά πέρα ἀπό μιά σειρά συμπληρωματικά στοιχεῖα. Τά τοία μέλη τῆς ΚΕ ἐκστασιάζονται τώρα ἀπό τό «ὑψηλό ἐπίπεδο» τοῦ ΚΟ, ἐνῶ τό Μάρτη *αὐτά τά ἴδια* τρία μέλη τῆς ΚΕ συνέτασσαν δήλωση, ὅπου ἐκφράζανε τή θλίψη τους πού ὁρισμένοι συγγραφεῖς τοῦ κόμματος (ἡ πλειοψηφία τῆς σημερινῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ) κυριαρχήθηκαν ἀπό τόν ὀπορτουνισμό. Τά τρία αὐτά μέλη τῆς ΚΕ, τήν ἴδια στιγμή πού μιλᾶνε γιά «εἰρήνη», διαλύουν τό Νότιο Γραφεῖο (σῶμα πρακτόρων τῆς ΚΕ)[16], ἐπειδή σ' αὐτό δούλευαν ὀπαδοί τῆς πλειοψηφίας, πού εἶχαν τό θάρρος νά κάνουν ζύμωση ὑπέρ τοῦ συνεδρίου. Τά τρία μέλη τῆς ΚΕ, ἐνῶ μιλᾶνε γιά συμφιλίωση ἀνάμεσα στίς δυό ἀντιμαχόμενες πλευρές, ὀργανώνουν συνδιάσκεψη μέ τούς ἀντιπροσώπους τῆς μιᾶς πλευρᾶς, ἀγνοώντας τήν ἄλλη. Πόση διαφθορά φέρνουν στό κόμμα αὐτές οἱ ἰδιαίτερες, ἀνεπίσημες συναλλαγές πού ἀφοροῦν ζωτικά συμφέροντα ὁλόκληρου τοῦ κόμματος καί πού μέ τόσο ζῆλο ἀποκρύπτονται ἀπό τό κόμμα, παρ' ὅλο πού δέ συντρέχει κανένας λόγος συνωμοτισμοῦ! Πόση ἀπίστευτη ἀμοιβαία δυσπιστία, πόση καχυποψία φέρνουν σ' ὅλη τήν κομματική ζωή αὐτές οἱ μανοῦβρες πίσω ἀπό τή πλάτη τοῦ κόμματος! Σήμερα ἀκριβῶς μοῦ γράφει ἕνας σύντροφος ἀπό τή Ρωσία γιά τίς διαδόσεις πού κυκλοφοροῦν ἀπ' ἀφορμή αὐτές τίς συναλ-

λαγές: στίς γραμμές τῆς μειοψηφίας ἔχουν σχηματιστεῖ τρεῖς μερίδες, λένε στούς κομματικούς κύκλους· ἡ μιά ἀπαιτεῖ πρίν ἀπ' ὅλα νά προσληφθοῦν στήν ΚΕ ὁ Ντάν καὶ ὁ Τρότσκι καί δέ θέλει νά ξέρει τίποτε ἄλλο· ἡ ἄλλη συμφωνεῖ νά κληθεῖ συνδιάσκεψη· ἡ τρίτη ἱκανοποιεῖται μόνο μέ τή διακήρυξη τῆς ΚΕ καί στή μερίδα αὐτή ἀνήκουν οἱ γιουζνοραμποτσέντσι (πού πολύ σωστά τή δημιουργία ἑνός λαϊκοῦ ὀργάνου δέν τή θεωροῦν τίποτε ἄλλο, παρά μιά καμουφλαρισμένη ἀποκατάσταση τῆς «Γιούζνι Ραμπότσι» πού τήν εἶχε κλείσει τό συνέδριο). Δέν ξέρω πόση ἀλήθεια ὑπάρχει σ' αὐτές τίς διαδόσεις πού κυκλοφοροῦν μέσα στό κόμμα. Τό ὅτι ὅμως ἡ μειοψηφία ἀποτελεῖται ἀπό ἀνομοιογενεῖς ὁμάδες, τό ὅτι ἡ σ. Μπροῦκερ λχ. δέ συμμετέχει πιθανόν καθόλου στά «τελεσίγραφα» τῆς μειοψηφίας καί σ' ὅλους τούς μικροκαβγάδες γιά τά ζητήματα τῆς πρόσληψης, τό ὅτι ἡ ὁμάδα «Γιούζνι ραμπότσι» ἀποτελεῖ μιάν ἰδιαίτερη ἀπόχρωση πολύ ἔκδηλη — ὅλα αὐτά εἶναι πασίγνωστα γεγονότα, τά ὁποῖα ξέρει ὁ καθένας πού ἔχει μελετήσει τό συνέδριο τοῦ κόμματός μας. Πῶς εἶναι δυνατόν νά μή βλέπετε πόσος ἐξευτελισμός ὑπάρχει σ' ὅλες αὐτές τίς συναλλαγές πού κάνουν ορισμένες ὁμάδες πίσω ἀπό τήν πλάτη τοῦ κόμματος! Εἶναι ἄραγε ἄξιο ἀπορίας τό ὅτι ἡ ὑποκρισία τῶν τριῶν μελῶν τῆς ΚΕ προκαλεῖ τήν πλήρη δυσπιστία τῆς πλειοψηφίας πού στέκει μακριά ἀπ' ὅλες αὐτές τίς μανοῦβρες; Εἶναι ἄραγε ἄξιο ἀπορίας τό ὅτι ἡ «εἰρήνη», ἡ ὁποία ἄρχισε μέ τήν ἀπομάκρυνση ἐκείνων πού κάνουν ζύμωση ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου, θεωρεῖται προοίμιο συστηματικῆς νόθευσης τῆς κομματικῆς κοινῆς γνώμης; τό ὅτι ἡ πλειοψηφία κάνει τή σκέψη πώς ἀνάμεσα στήν ΚΕ καί στό ΚΟ (συνεπῶς καί στό Συμβούλιο) ἔγινε συμφωνία γιά τό βίαιο μπάσιμο τῆς μειοψηφίας στίς ἐπιτροπές, γιά τή μή δημοσίευση τῶν ἀποφάσεων τῆς πλειοψηφίας (οἱ ἀποφάσεις τῆς Πετρούπολης καί τοῦ Αἰκατερινοσλάβ καθυστεροῦνται *ἤδη πάνω ἀπό ἕνα μήνα*) κτλ. κτλ.;

Ἐλπίζω πώς θά καταλάβατε τώρα γιατί στίς σημερινές κομματικές συνθῆκες δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνεται γιά εἴσοδό μου στή σύνταξη τοῦ ΚΟ.

Ἡ δήλωσή Σας πώς ἐγώ «ἀπέφυγα» νά ψηφίσω στό ζήτημα τῆς πρόσληψης τῶν τριῶν στήν ΚΕ *δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια.* Διαμαρτύρομαι κατηγορηματικά ἐνάντια στήν ἄποψη νά ἀναγνωριστεῖ ὅτι «ἔχουν γίνει ἐκλογές». Αὐτή εἶναι μιά και-

νούργια παρανομία. Τά τρία μέλη τῆς ΚΕ εἶναι *ὅλα ὑποχρεωμένα* νά ἐξετάσουν τή διαμαρτυρία μου καί μόνο *ὕστερα ἀπό αὐτό* νά ἀνακινήσουν ζήτημα πρόσληψης. Σύμφωνα μέ τό καταστατικό ἡ πρόσληψη ἀπαιτεῖ ὁμοφωνία· ἐγώ ὅμως δέν ἔχω δόσει τή συγκατάθεσή μου. Ἑπομένως ἄν δέν ὑποβληθεῖ τό ζήτημα στό Συμβούλιο, δέν μπορεῖ κάν νά γίνεται λόγος γιά τό ὅτι ἔχει γίνει πρόσληψη. Ἡ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου (ἄν παρά τό νόμο παραπέμψετε ἐκεῖ τό ζήτημα πρίν ἀκόμα ἐλεγχθεῖ ἡ σύνθεση τῆς ΚΕ ἀπ' ὅλα τά μέλη τῆς ΚΕ) πρέπει νά μοῦ κοινοποιηθεῖ μαζί μέ τά πραχτικά τοῦ Συμβουλίου.

Δέν μπορῶ νά συμμεριστῶ τή λύπη Σας γιά τό ὅτι δέν ἔτυχε νά ἰδωθοῦμε. Ὕστερα ἀπό τίς μανοῦβρες Σας σχετικά μέ τόν σ. Ὄσιποφ καί τή στάση Σας ἀπέναντι στό λόγο πού δόσατε (συμφωνία τῆς 26 τοῦ Μάη 1904) δέν ἐπιθυμῶ νά ἔχω καμιά σχέση μαζί Σας, ἐκτός ἀπό τίς καθαρά τυπικές καί ἀποκλειστικά ἐγγράφως.

Ν. Λένιν, μέλος τῆς ΚΕ

Δημοσιεύτηκε μέ ὁρισμένες συντομεύσεις τό 1904 στήν μπροσούρα: Ν. Σάχοφ. «Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο». Γενεύη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑ ΤΟΥ Ν. ΣΑΧΟΦ «Η ΠΑΛΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ»

Πρόλογος

Προσπαθήσαμε νά δόσουμε στήν μπροσούρα πού προσφέρουμε στόν ἀναγνώστη, μιά ὅσο τό δυνατόν πληρέστερη συλλογή ντοκουμέντων πού χαρακτηρίζουν τή στάση τῶν διαφόρων τοπικῶν ὀργανώσεων τοῦ κόμματός μας ἀπέναντι στή σημερινή κομματική κρίση. Ἕνα μέρος ἀπό τά ντοκουμέντα αὐτά εἶναι παρμένο ἀπό κείμενα πού ἔχουν ἤδη δημοσιευτεῖ στήν «Ἴσκρα», καί ἕνα ἄλλο ἀπευθείας ἀπό χειρόγραφα, καί ὁ ἀναγνώστης δέν πρέπει νά ξεχνάει ὅτι λόγω τῶν συνθηκῶν πού τά προμηθευτήκαμε, στά χειρόγραφα αὐτά δέν μποροῦσαν νά μή παρεισφρήσουν ἐδῶ κι ἐκεῖ λάθη καί παραλείψεις.

Τό περιεχόμενο τῶν ντοκουμέντων πού δημοσιεύονται, περιστρέφεται γύρω ἀπό ἕνα κεντρικό σημεῖο, καί συγκεκριμένα: τήν πάλη τοῦ κομματικοῦ πνεύματος ἐνάντια στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων, τήν πάλη γιά τό συνέδριο. Στή ἀρχή ἡ πάλη αὐτή ἦταν πάλη γιά τό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος, γιά τήν ἀναγνώριση καί τήν τίμια τήρηση τῶν ἀποφάσεών του καί ὕστερα γιά τό τρίτο συνέδριο, σάν τό μοναδικό ἄξιο τοῦ κόμματος μέσο γιά τήν ἔξοδο ἀπό τή σημερινή ἀφόρητη κατάσταση. Προσπαθήσαμε καί τήν πάλη τῶν τωρινῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος ἐνάντια στό τρίτο συνέδριο νά τήν παρουσιάσουμε ἐπίσης ὅσο τό δυνατόν πιό ὁλοκληρωμένα, στηριγμένοι σέ ντοκουμενταρισμένα στοιχεῖα.

Ἡ δουλειά μας περιορίστηκε στήν παράθεση τῶν ντοκουμέντων κατά χρονολογική (ὅσο τό δυνατόν) σειρά καί στήν προσθήκη τῶν πιό συνοπτικῶν ἐπεξηγήσεων, γιά νά δείξουμε τή σύνδεση ἀνάμεσα στά ντοκουμέντα. Τά σχόλια τά ἀφήνουμε γιά

τίς δημοσιεύσεις πού θά ἐπακολουθήσουν. Τά ξηρά στοιχεῖα σχετικά μέ τήν πάλη γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου μιλᾶνε μόνα τους καί ἡ μελέτη τους θά βοηθήσει ὅλους χωρίς ἐξαίρεση νά μορφώσουν δική τους γνώμη γιά τήν ἐσωκομματική μας πάλη.

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 7 (20) τοῦ Σεπτέμβρη 1904

Δημοσιεύτηκε τό 1904 στήν μπροσούρα Ν. Σάχοφ. «Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο». Γενεύη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

EIN SCHRITT VORWÄRTS, ZWEI SCHRITTE RÜCKWÄRTS

EINE ABWEHR VON N. LENIN

Der Artikel der Genossin Rosa Luxemburg in den 42–43 Nummern der «Neue Zeit» übt eine Kritik über mein russisches Buch über die Krise in unserer Partei. Ich kann mich nicht von dem Dank, den wir unsern deutschen Genossen für ihre Aufmerksamkeit zu unserer Parteiliteratur, für ihre Versuche die deutsche Sozialdemokratie mit dieser Literatur bekannt zu machen, schulden enthalten, aber dabei bin ich genötigt, darauf aufmerksam zu machen, dass Rosa Luxemburg's Artikel die Leser der «Neue Zeit» nicht mit meinem Buch, sondern mit etwas anderem bekannt macht. Man möge darüber an folgenden Beispielen urteilen. Gen. Luxemburg sagt z. B., dass die Auffassung, die hier (d. h. in meinem Buche) in eindringlicher und erschöpfender Weise ihren Ausdruck gefunden hat, ist die eines «rücksichtslosen Zentralismus». Gen. Luxemburg meint also, dass ich ein Organisationssystem gegen ein anderes verteidige. Das ist aber tatsächlich nicht wahr. Von der ersten Seite bis zur letzten verteidige ich die elementaren Grundsätze eines jeden Systems, einer jeden denkbaren Parteiorganisation. Mein Buch beschäftigt sich nicht mit dem Unterschiede eines Organisationssystems von einem andern, sondern mit der Frage, wie ein jegliches System in einer dem Parteibegriff nicht widersprechenden Weise eingehalten, kritisiert und korrigiert werden muss. Rosa Luxemburg sagt weiter, dass «nach seiner (Lenin's) Auffassung das Zentralkomitee die Befugnis hat, alle Teilkomitees der Partei zu organisieren».

ΕΝΑ ΒΗΜΑ ΜΠΡΟΣ, ΔΥΟ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ Ν. ΛΕΝΙΝ ΣΤΗ ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ [17]

Τό ἄρθρο τῆς σ. Ρόζας Λούξεμπουργκ στά τεύχη 42 καί 43 τοῦ «Die Neue Zeit» [18] ἀποτελεῖ κριτική ἀνάλυση τοῦ γραμμένου στά ρωσικά βιβλίου μου γιά τήν κρίση τοῦ κόμματός μας *. Δέν μπορῶ παρά νά ἐκφράσω τίς εὐχαριστίες μου στούς γερμανούς συντρόφους γιά τήν προσοχή πού δείχνουν στά ἔντυπα τοῦ κόμματός μας, γιά τίς προσπάθειές τους νά κάνουν γνωστά στή γερμανική σοσιαλδημοκρατία τά ἔντυπα αὐτά, ὀφείλω ὡστόσο νά πῶ ὅτι τό ἄρθρο τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ στό «Neue Zeit» δέν παρουσιάζει στούς ἀναγνῶστες τό βιβλίο μου, ἀλλά κάτι ἄλλο. Αὐτό φαίνεται ἀπό τά παρακάτω παραδείγματα. Ἡ σ. Λούξεμπουργκ λέει λχ. ὅτι στό βιβλίο μου ἐκφράζεται καθαρά καί ξάστερα ἡ τάση τοῦ «συγκεντρωτισμοῦ πού δέ λογαριάζει τίποτε». Ἡ σ. Λούξεμπουργκ νομίζει ἔτσι πώς ἐγώ ὑποστηρίζω ἕνα ὀργανωτικό σύστημα ἐνάντια σέ κάποιο ἄλλο. Ἡ πραγματικότητα ὅμως εἶναι ἄλλη. Σέ ὅλο τό βιβλίο μου, ἀπό τήν πρώτη σελίδα ὥς τήν τελευταία, ὑπερασπίζω τούς στοιχειώδικους κανόνες ὁποιουδήποτε συστήματος ὁποιασδήποτε κομματικῆς ὀργάνωσης πού μπορεῖτε νά φανταστεῖτε. Στό βιβλίο μου ἀναλύεται ὄχι τό ζήτημα τῆς διαφορᾶς ἀνάμεσα στό ἕνα ἤ στό ἄλλο ὀργανωτικό σύστημα, ἀλλά τό ζήτημα πού ἀφορᾶ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο πρέπει κανείς νά ὑποστηρίζει, νά κριτικάρει καί νά διορθώνει ὁποιοδήποτε σύστημα, χωρίς νά ἀντιφάσκει μέ τίς ἀρχές τοῦ κόμματος. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ λέει παρακάτω ὅτι «σύμφωνα μέ τίς ἀντιλήψεις του (τοῦ Λένιν) ἡ ΚΕ ἔχει τή δικαιοδοσία νά ὀργανώνει ὅλες τίς τοπικές ἐπιτροπές τοῦ κόμματος».

---

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ. τόμ. 8ος, σελ. 189 - 425. *Ἡ Σύντ.***

Das ist tatsächlich nicht wahr. Meine Auffassung in dieser Frage kann dokumentarisch durch den von mir eingebrachten Entwurf eines Parteiorganisationsstatuts bewiesen werden. In diesem Entwurf ist von dem Rechte, die Teilkomitees zu organisieren, keine Rede. Die von dem Parteitag zwecks der Ausarbeitung des Parteistatus gewählte Kommission fügte dies Recht ein und der Parteitag nahm den Kommissionsentwurf an. In die Kommission aber ausser mir und noch einem Anhänger der Majorität waren drei Anhänger der Minorität des Parteitags gewählt, d. h. dass in der Kommission, die dem Zentralkomitee das Recht, die Teilkomitees zu organisieren, gegeben hat, hatten gerade meine Gegner die Oberhand. Gen. Rosa Luxemburg hat zwei verschiedene Tatsachen verwechselt. Erstens hat sie meinen Organisationsentwurf mit dem umgestalteten Kommissionsentwurf einerseits und mit dem vom Parteitag angenommenen Organisationsstatut anderseits verwechselt; zweitens verwechselte sie die Verteidigung eines bestimmten Antrags über einen bestimmten Paragraphen des Statuts (in dieser Verteidigung war ich keineswegs rücksichtslos, da im Plenum ich nicht gegen das Amendement, das die Kommission eingebracht hat, gestritten habe) mit der Verteidigung jener (nicht wahr echt «ultrazentralistischen»?) Thesis, dass ein Statut, das von einem Parteitag angenommen wurde, auch befolgt werden muss, bis es vom nächsten Parteitag umgeändert wird. Diese Thesis (eine echt blanquistische, wie der Leser leicht ersehen kann) wurde wirklich von mir in meinem Buch recht «rücksichtslos» verteidigt. Gen. Luxemburg sagt, dass nach meiner Auffassung «erscheint das Zentralkomitee als der einzige aktive Kern der Partei». Es ist tatsächlich unwahr. Ich habe diese Auffassung nirgends vertreten. Im Gegenteil, meine Opponenten (die Minorität des II. Parteitags) haben mich in ihren Schriften beschuldigt, dass ich nicht genügend die Unabhängigkeit, die Selbstständigkeit des Zentralkomitees in Schutz nehme, dass ich ihn viel zu sehr den im Ausland lebenden Redaktion und Parteirat unterjoche. Auf diese Beschuldigung antwortete ich in meinem Buch, dass, als die Parteimajorität die Oberhand im Parteirat hatte, sie niemals den Versuch machte, in die Selbstständigkeit des Zentralkomitees einzugreifen; das geschah aber sogleich, wie der

Στήν πραγματικότητα αὐτό εἶναι ἀνακριβές. Ἡ γνώμη μου γιά τό ἐν λόγω ζήτημα μπορεῖ νά ἀποδειχτεῖ ντοκουμενταρισμένα μέ τό σχέδιο καταστατικοῦ τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης πού ἔχω ὑποβάλει. Στό σχέδιο αὐτό δέν ὑπάρχει οὔτε λέξη γιά δικαίωμα τῆς ΚΕ νά ὀργανώνει τίς τοπικές ἐπιτροπές. Ἡ ἐπιτροπή πού ἐκλέχτηκε στό συνέδριο τοῦ κόμματος γιά τήν ἐκπόνηση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος συμπεριέλαβε στό καταστατικό τό δικαίωμα αὐτό, καί τό συνέδριο τοῦ κόμματος ἐπικύρωσε τό σχέδιο τῆς ἐπιτροπῆς. Στήν ἐπιτροπή αὐτή, ἐκτός ἀπό μένα καί ἕναν ἄλλο ὀπαδό τῆς πλειοψηφίας, εἶχαν ἐκλεγεῖ τρεῖς ἐκπρόσωποι τῆς μειοψηφίας τοῦ κομματικοῦ συνεδρίου· ἑπομένως στήν ἐπιτροπή αὐτή πού παραχώρησε στήν ΚΕ τό δικαίωμα νά ὀργανώνει τίς τοπικές ἐπιτροπές, ἐπικράτησαν ἀκριβῶς οἱ τρεῖς ἀντίπαλοί μου. Ἡ σ. Ρόζα Λούξεμπουργκ μπέρδεψε δυό διαφορετικά γεγονότα. Πρῶτο, μπέρδεψε τό δικό μου ὀργανωτικό σχέδιο μέ τό παραλλαγμένο σχέδιο τῆς ἐπιτροπῆς ἀπό τή μιά μεριά καί ἀπό τήν ἄλλη μέ τό ὀργανωτικό καταστατικό πού ψήφισε τό συνέδριο τοῦ κόμματος· δεύτερο, μπέρδεψε τήν ὑπεράσπιση ἑνός ὁρισμένου αἰτήματος ἑνός ὁρισμένου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ (καί δέν εἶναι καθόλου σωστό ὅτι στήν ὑπεράσπιση αὐτή δέ λογάριασα τίποτε, γιατί στήν ὁλομέλεια δέν πρόβαλα ἀντιρήσεις ἐνάντια στήν τροπολογία πού πρότεινε ἡ ἐπιτροπή) μέ τήν ὑπεράσπιση τῆς θέσης (τῆς πραγματικά «ὑπερσυγκεντρωτικῆς» δέν εἶναι ἔτσι;) ὅτι τό καταστατικό πού ψήφισε τό συνέδριο τοῦ κόμματος πρέπει νά ἐφαρμόζεται ὥσπου νά τροποποιηθεῖ ἀπό τό ἑπόμενο συνέδριο. Τή θέση αὐτή (τήν «καθαρά μπλανκιστική», ὅπως μπορεῖ εὔκολα νά διακρίνει ὁ ἀναγνώστης) τήν ὑπεράσπισα πραγματικά, «χωρίς νά λογαριάζω τίποτε» στό βιβλίο μου. Ἡ σ. Λούξεμπουργκ λέει ὅτι κατά τή γνώμη μου «ἡ ΚΕ εἶναι ὁ μοναδικός δραστήριος πυρήνας τοῦ κόμματος». Στήν πραγματικότητα αὐτό δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια. Ποτέ δέν ὑποστήριξα αὐτή τή γνώμη. Ἀπεναντίας οἱ ἀντίπαλοί μου (ἡ μειοψηφία τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος) μέ κατηγόρησαν στά γραφτά τους ὅτι δέν ὑπερασπίζω ἀρκετά τήν ἀνεξαρτησία, τήν αὐτοτέλεια τῆς ΚΕ καί τήν ὑποτάσσω ὑπερβολικά στή σύνταξη τοῦ ΚΟ καί στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος πού βρίσκονται στό ἐξωτερικό. Στήν κατηγορία αὐτή ἀπάντησα στό βιβλίο μου πώς, ὅταν στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἐπικρατοῦσε, ἡ κομματική πλειοψηφία, ἡ πλειοψηφία αὐτή δέν ἀποπειράθηκε ποτέ νά περιορίσει τήν αὐτοτέλεια τῆς ΚΕ, πράγμα πού συνέβη ἀμέσως μόλις

Parteirat zum Kampfmittel der Minorität wurde. Gen. Rosa Luxemburg sagt, dass es in der Sozialdemokratie Russlands keine Frage über die Notwendigkeit einer einheitlichen Partei existiert und dass der ganze Streit sich nur um das Mass einer Zentralisation dreht. Das ist tatsächlich nicht wahr. Hätte Gen. Luxemburg sich die Mühe gegeben, die Resolutionen der vielen Lokalkomitees der Partei, die die Majorität bilden, kennen zu lernen, so hätte sie leicht einsehen können (das tritt übrigens auch klar aus meinem Buch hervor), dass der Streit bei uns hauptsächlich darüber geführt wird, ob das Zentralkomitee und das Zentralorgan die Richtung der Majorität des Parteitags vertreten sollen, oder nicht. Über diese ultrazentralistische und rein blanquistische Forderung spricht die werte Genossin kein Wort, sie zieht es vor, gegen die mechanische Unterwerfung eines Teils dem Ganzen, gegen den Kadavergehorsam, gegen die blinde Unterordnung und dergleichen Schreckensgespenste zu deklamieren. Ich bin sehr der Gen. Luxemburg für die Auseinandersetzung des tiefgeistreichen Gedankens, dass der Kadavergehorsam sehr für die Partei schädlich ist, dankbar, aber ich möchte doch wissen, hält es die Genossin für normal, kann sie es zulassen, hat sie je in irgend welcher Partei es gesehen, dass in den Zentralbehörden, die sich Parteibehörden nennen wollen, die Minorität des Parteitags dominieren Könnte? Die Gen. Rosa Luxemburg unterschiebt mir geradezu den Gedanken, dass alle Vorbedingungen zur Durchführung einer grossen und äusserst zentralisierten Arbeiterpartei in Russland bereits vorhanden sind. Wieder eine tatsächliche Unwahrheit. Nirgends in meinem Buche habe ich diesen Gedanken ausgesprochen, geschweige vertreten. Etwas anders lautete und lautet die von mir vertretene These: ich bestand nämlich darauf, dass alle Vorbedingungen bereits vorhanden sind, um die Beschlüsse des Parteitags anzuerkennen, und dass es schon die Zeit vorbei sei, ein Parteikollegium durch ein Privatzirkel zu ersetzen. Ich brachte die Beweise ein, dass gewisse Akademiker in unserer Partei ihre Unkonsequenz und Unstandhaftigkeit offenbarten und dass sie gar kein Recht hatten, ihre Disziplinlosigkeit in den Schuh der russischen Proletarier zu schieben. Die Arbeiter Russlands haben schon oft bei den verschiedenen Gelegenheiten sich für das Befolgen der Parteitagsbeschlüsse ausgesprochen. Es ist geradezu lächerlich, wenn die Gen. Luxemburg eine

τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἔγινε ὄργανο πάλης στά χέρια τῆς μειοψηφίας. Ἡ σ. Ρόζα Λούξεμπουργκ λέει πώς στίς γραμμές τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας δέν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία γιά τήν ἀνάγκη ἑνιαίου κόμματος καί πώς ὅλη ἡ διαμάχη συγκεντρώνεται γύρω ἀπό τό ζήτημα, ἄν ὁ συγκεντρωτισμός πρέπει νά εἶναι μεγαλύτερος ἤ μικρότερος. Στήν πραγματικότητα αὐτό δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια. Ἄν ἡ σ. Λούξεμπουργκ ἔκανε τόν κόπο νά γνωρίσει ἀπό κοντά τίς ἀποφάσεις πολυάριθμων τοπικῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κόμματος, πού ἀπαρτίζουν τήν πλειοψηφία, θά καταλάβαινε πολύ εὔκολα (αὐτό φαίνεται ἐξαιρετικά καθαρά στό βιβλίο μου) πώς ἡ διαμάχη μας ἀφοροῦσε κυρίως τό ζήτημα ἄν ἡ ΚΕ καί τό ΚΟ πρέπει ἤ ὄχι νά ἀντιπροσωπεύουν τήν κατεύθυνση τῆς πλειοψηφίας τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Ἡ ἀγαπητή μας συντρόφισσα δέ βγάζει τσιμουδιά γι᾿ αὐτή τήν «ὑπερσυγκεντρωτική» καί «καθαρά μπλανκιστική»[19] ἀπαίτηση, προτιμᾶ νά δημηγορεῖ ἐνάντια στή μηχανιστική ὑποταγή τοῦ μέρους στό σύνολο, ἐνάντια στή δουλική εὐπείθεια, ἐνάντια στήν τυφλή ὑπακοή καί ἄλλα φρικιαστικά πράγματα. Εἶμαι πολύ εὐγνώμων στή σ. Λούξεμπουργκ γιά τήν ἐπεξήγηση τῆς βαθυστόχαστης ἰδέας ὅτι ἡ δουλική εὐπείθεια εἶναι ὀλέθρια γιά τό κόμμα. Θά ἤθελα ὅμως νά ξέρω ἄν ἡ συντρόφισσα θεωρεῖ κανονικό, ἄν μπορεῖ νά παραδεχτεῖ, ἄν ἔχει δεῖ σέ κανένα κόμμα, στά κεντρικά ὄργανα πού λέγονται κομματικά ὄργανα νά ὑπερισχύει ἡ μειοψηφία τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος; Ἡ σ. Ρόζα Λούξεμπουργκ μοῦ ἀποδίδει τή γνώμη ὅτι στή Ρωσία ὑπάρχουν κιόλας ὅλες οἱ προϋποθέσεις γιά τήν ὀργάνωση ἑνός μεγάλου καί στό ἔπακρο συγκεντρωτικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος. Καί πάλι πραγματική ἀνακρίβεια. Πουθενά στό βιβλίο μου ὄχι μόνο δέν ὑποστήριξα μιά τέτοια γνώμη, ἀλλά οὔτε κάν τήν ἐξέφρασα. Ἡ θέση πού διατύπωσα ἐξέφραζε καί ἐκφράζει κάτι ἄλλο. Καί συγκεκριμένα, ἐγώ τόνιζα ὅτι ὑπάρχουν ἤδη ὅλες οἱ προϋποθέσεις γιά νά ἀναγνωρίζονται οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος καί ὅτι πέρασε πιά πρό πολλοῦ ὁ καιρός πού μποροῦσε κανείς νά ὑποκαθιστᾶ ἕνα κομματικό ὄργανο μ᾿ ἕναν ἰδιωτικό ὅμιλο. Ἀνέφερα στοιχεῖα πού ἀποδείχνουν ὅτι μερικοί διανοούμενοι στό κόμμα μας ἔδειξαν ἀσυνέπεια καί ἀστάθεια καί ὅτι αὐτοί δέν ἔχουν κανένα δικαίωμα νά φορτώνουν τή δική τους ἔλλειψη πειθαρχικότητας στό ρῶσο προλετάριο. Οἱ ρῶσοι ἐργάτες τάχθηκαν ἤδη ἐπανειλημμένα, κάτω ἀπό διάφορες περιστάσεις, ὑπέρ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Εἶναι νά γελᾶ κανείς ὅταν ἡ σ. Λούξεμπουργκ

dahingehende Äusserung für eine «optimistische» erklärt (sollte es nicht eher für «pessimistisch» gelten), ohne dabei ein einzelnes Sterbewörtchen darüber zu verlieren, welche tatsächliche Grundlage meiner Äusserung sei. Gen. Luxemburg sagt, ich verherrliche die erzieherische Wirkung einer Fabrik. Das ist nicht wahr. Nicht ich, sondern mein Gegner behauptete, dass ich mir die Partei als eine Fabrik vorstelle. Ich lachte meinen Gegner tüchtig aus und wies aus den Worten des Gegners nach, dass er zwei verschiedene Seiten der Fabrikdisziplin verwechsele, wie das auch leider mit der Genossin R. Luxemburg der Fall ist *.

Gen. Luxemburg sagt, dass ich meinen Standpunkt vielleicht scharfsinniger gekennzeichnet habe, als es irgend einer meiner Opponenten tun könnte, als ich meinen «revolutionären Sozialdemokraten», als einen mit der Organisation der klassenbewussten Arbeiter verbundenen Jakobiner definierte. Wieder eine tatsächliche Unwahrheit. Nicht ich, sondern P. Axelrod sprach zuerst vom Jakobinismus. Axelrod war der erste, der unsere Parteinuancen mit denen aus der Zeit der grossen Revolution verglichen hat. Ich bemerkte bloss, dass dieser Vergleich nur in dem Sinne zulässig sei, dass die Teilung der modernen Sozialdemokratie auf die revolutionäre und opportunistische im gewissen Sinne der Teilung auf die Montagnard'en und Girondisten entspricht. Einen solchen Vergleich tat recht oft die vom Parteitag anerkannte alte «Iskra». Gerade diese Teilung anerkennend, kämpfte die alte «Iskra» mit dem opportunistischen Zweig unserer Partei, mit der Richtung der «Rabotschee Djelo». Rosa Luxemburg verwechselt hier das *Verhältnis* zwischen zwei revolutionären Richtungen des XVIII. und XX. Jahrhunderts mit der Identifizierung dieser Richtungen selbst. Wenn ich z. B. sage, dass das Verhältnis zwischen der «Jungfrau» und dem «Kleinen Scheidegg» dem Verhältnisse zwischen 4-und 2-stöckigen Häusern entspricht, so heisst es doch nicht, dass ich ein 4 stöckiges Haus mit der «Jungfrau» identifiziere. Gen. Luxemburg hat völlig die tatsächliche Analyse der verschiedenen Richtungen unserer Partei ausser Acht gelassen. Und gerade dieser Analyse, die sich auf die Protokolle unseres Parteitags fusst, widme ich die grössere Hälfte meines Buches,

* Vergleiche die russische Broschüre: «Unsere Missverständnisse» den Artikel «Rosa Luxemburg contra Karl Marx».

χαρακτηρίζει αὐτή τή γνώμη «αἰσιόδοξη» (δέ θάπρεπε ἄραγε νά τή θεωρεῖ μᾶλλον «ἀπαισιόδοξη»;) καί συνάμα δέ λέει λέξη γιά τήν πραγματική βάση τῆς θέσης μου. Ἡ σ. Λούξεμπουργκ λέει ὅτι ἐγώ ἐγκωμιάζω τή διαπαιδαγωγική σημασία τοῦ ἐργοστασίου. Αὐτό δέν εἶναι ἀλήθεια. Ὄχι ἐγώ, ἀλλά ὁ ἀντίπαλός μου ἰσχυρίστηκε πώς ἐγώ φαντάζομαι τό κόμμα σάν ἐργοστάσιο. Ἐγώ τόν εἰρωνεύτηκα ὅπως ἔπρεπε, ἀποδείχνοντας μέ τά ἴδια του τά λόγια ὅτι μπερδεύει δυό διαφορετικές ὄψεις τῆς ἐργοστασιακῆς πειθαρχίας, πράγμα πού δυστυχῶς ἔγινε καί μέ τή σ. Ρ. Λούξεμπουργκ *.

Ἡ σ. Λούξεμπουργκ λέει ὅτι ἐγώ, χαρακτηρίζοντας τόν ἐπαναστάτη σοσιαλδημοκράτη σάν γιακωβίνο, συνδεμένο μέ μιά ὀργάνωση ταξικά συνειδητῶν ἐργατῶν, ἔχω δόσει ἴσως ἕνα πιό πνευματώδη χαρακτηρισμό τῆς ἄποψής μου ἀπ' ὅ,τι θά μποροῦσε νά δόσει ὁποιοσδήποτε ἀντίπαλός μου. Καί πάλι πραγματική ἀνακρίβεια. Δέν εἶμαι ἐγώ, μά ὁ Π. Ἀξελρόντ πού μίλησε πρῶτος γιά γιακωβινισμό. Ὁ Ἀξελρόντ σύγκρινε πρῶτος τίς κομματικές μας παρατάξεις μέ τίς παρατάξεις τῆς ἐποχῆς τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπανάστασης. Ἐγώ ἔκανα ἁπλῶς τήν παρατήρηση πώς αὐτή ἡ σύγκριση ἐπιτρέπεται μόνο μέ τήν ἔννοια ὅτι ὁ χωρισμός τῆς σύγχρονης σοσιαλδημοκρατίας σέ ἐπαναστατική καί ὀπορτουνιστική ἀντιστοιχεῖ, ὥς ἕνα βαθμό, στό χωρισμό σέ ὀρεινούς καί γιρονδίνους[20]. Ἕνα τέτοιο παραλληλισμό ἔκανε συχνά ἡ ἀναγνωρισμένη ἀπό τό συνέδριο τοῦ κόμματος παλιά «Ἴσκρα»[21]. Ἀναγνωρίζοντας ἕνα τέτοιο ἀκριβῶς χωρισμό, ἡ παλιά «Ἴσκρα» πάλαιβε ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματός μας, ἐνάντια στήν κατεύθυνση τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο». Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ μπερδεύει ἐδῶ τό *συσχετισμό* ἀνάμεσα στίς δυό ἐπαναστατικές κατευθύνσεις τοῦ XVIII καί τοῦ XX αἰώνα μέ τή συνταύτιση αὐτῶν τῶν κατευθύνσεων. Ἄν πῶ λχ. ὅτι ἡ κορυφή Μικρό Σαϊντέγκ σέ σύγκριση μέ τήν κορυφή Γιούνγκφραου εἶναι τό ἴδιο, ὅπως ἕνα διώροφο σπίτι σέ σύγκριση μ' ἕνα τετραόροφο, αὐτό δέ σημαίνει ἀκόμα ὅτι ταυτίζω τό τετραόροφο σπίτι μέ τή κορυφή Γιούνγκφραου. Ἀπό τό ὀπτικό πεδίο τῆς σ. Λούξεμπουργκ ἔχει ἐξαφανιστεῖ ἐντελῶς ἡ πραγματική ἀνάλυση τῶν διαφόρων κατευθύνσεων τοῦ κόμματός μας. Καί ὅμως τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ βιβλίου μου εἶναι ἀφιερωμένο σ' αὐτή ἀκριβῶς τήν ἀνάλυση ἡ ὁποία βασίζεται στά πραχτικά τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματός μας,

* Βλ. στή ρωσική μπροσούρα: «Οἱ διαφωνίες μας» τό ἄρθρο «Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἐνάντια στόν Κάρλ Μάρξ».

und in der Einleitung mache ich darauf besonders aufmerksam. Rosa Luxemburg will über die jetzige Lage unserer Partei sprechen und ignoriert dabei vollständig unsern Parteitag, der eigentlich den echten Grundstein unserer Partei gelegt hat. Es muss als ein gewagtes Unternehmen angesehen werden! Ein um so mehr gewagtes Unternehmen, da ich hundertmal in meinem Buch darauf hinweise, dass meine Gegner unsern Parteitag ignorieren und eben darum alle ihre Behauptungen jeder tatsächlichen Grundlagen berauben.

Gerade diesen Grundfehler begeht auch die Gen. Luxemburg. Sie wiederholt nackte Worte, ohne sich zu bemühen, ihren konkreten Sinn zu begreifen. Sie rückt Schreckensgespenste vor, ohne die reale Lage des Streites kennen zu lernen. Sie schiebt mir Gemeinplätze, allgemeine Prinzipien, allgemeine Erwägungen, absolute Wahrheiten zu und sucht die relativen Wahrheiten, die sich auf scharfbestimmte Tatsachen beziehen und mit denen allein ich operiere, totzuschweigen. Und sie klagt noch über Schablone. Sie beruft sich dabei auf Marx's Dialektik. Und gerade der Artikel der geehrten Genossin enthält ausschliesslich erdichtete Schablone, gerade ihr Artikel widerspricht dem Abc der Dialektik. Dies Abc besagt, dass es keine abstrakte Wahrheit gibt, die Wahrheit ist immer konkret. Gen. Rosa Luxemburg ignoriert majestätisch die konkreten Tatsachen unseres Parteikampfs und deklamiert grossmütig über Fragen, die unmöglich ernst diskutiert werden können. Ich führe noch ein letztes Beispiel aus dem zweiten Artikel der Gen. Luxemburg an. Sie zitiert meine Worte darüber, dass die oder jene Fassung eines Organisationsstatuts als ein mehr oder weniger scharfes Kampfmittel gegen den Opportunismus dienen kann. Über welche Fassungen sprach ich in meinem Buch und sprachen wir alle auf dem Parteitag, darüber sagt Rosa Luxemburg kein Wort. Welche Polemik auf dem Parteitag geführt wurde, gegen wen rückte ich meine Grundsätze vor, das geht die Genossin gar nichts an. Dagegen geruht sie, mir eine ganze Vorlesung über den Opportunismus... in den parlamentärischen Ländern vorzuhalten!! Aber die besondere, spezifische

καί στήν εἰσαγωγή τό τονίζω ἰδιαίτερα αὐτό τό ζήτημα. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ θέλει νά μιλήσει γιά τή σημερινή κατάσταση τοῦ κόμματός μας καί ἀγνοεῖ ἐντελῶς τό κομματικό μας συνέδριο πού κυρίως αὐτό ἔχει βάλει τ' ἀληθινά θεμέλια τοῦ κόμματός μας. Πρέπει νά παραδεχτοῦμε πώς αὐτό ἀποτελεῖ ριψοκίνδυνο ἐγχείρημα! Πολύ περισσότερο ριψοκίνδυνο, πού οἱ ἀντίπαλοί μου, ὅπως ἔχω ἤδη τονίσει ἑκατοντάδες φορές στό βιβλίο μου, ἀγνοοῦν τό συνέδριο τοῦ κόμματός μας καί ἀκριβῶς γι' αὐτό ὅλοι τους οἱ ἰσχυρισμοί δέν ἔχουν καμιά συγκεκριμένη βάση.

Ἕνα τέτοιο ἀκριβῶς βασικό λάθος κάνει καί ἡ σ. Ρόζα Λούξεμπουργκ. Ἐπαναλαβαίνει ἁπλῶς ξερές φράσεις, χωρίς νά κάνει τόν κόπο νά διευκρινίσει τό συγκεκριμένο τους νόημα. Προσπαθεῖ νά μᾶς τρομάξει μέ διάφορα φρικιαστικά πράγματα, χωρίς νά ἔχει μελετήσει τήν πραγματική βάση τῆς διαμάχης. Μοῦ ἀποδίδει κοινοτοπίες, πασίγνωστες ἀρχές καί ἀντιλήψεις, ἀπόλυτες ἀλήθειες καί προσπαθεῖ νά ἀποσιωπήσει τίς σχετικές ἀλήθειες πού βασίζονται πάνω σέ αὐστηρῶς καθορισμένα γεγονότα καί πού αὐτές καί μόνο χρησιμοποιῶ. Καί κάνει ἐπιπλέον παράπονα ὅτι πρόκειται γιά καλούπια καί ἐπικαλεῖται μάλιστα τή διαλεχτική τοῦ Μάρξ. Μά ἴσα ἴσα τό ἄρθρο τῆς ἀγαπητῆς συντρόφισσας περιέχει ἀποκλειστικά καί μόνο ἐπινοημένα καλούπια, ἴσα ἴσα τό ἄρθρο της ἀντιφάσκει στό ἀλφάβητο τῆς διαλεχτικῆς. Τό ἀλφάβητο αὐτό βεβαιώνει ὅτι δέν ὑπάρχει καμιά ἀφηρημένη ἀλήθεια, ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι πάντα συγκεκριμένη. Ἡ σ. Ρόζα Λούξεμπουργκ ἀγνοεῖ μεγαλόπρεπα τά συγκεκριμένα γεγονότα τῆς κομματικῆς μας πάλης καί ἀσχολεῖται μεγαλόψυχα μέ δημηγορίες γιά ζητήματα πού δέν μποροῦν νά συζητοῦνται στά σοβαρά. Θά ἀναφέρω ἕνα τελευταῖο παράδειγμα ἀπό τό δεύτερο ἄρθρο τῆς σ. Λούξεμπουργκ. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ παραθέτει τά λόγια μου, ὅτι ἡ μιά ἤ ἡ ἄλλη διατύπωση τοῦ όργανωτικοῦ καταστατικοῦ μπορεῖ νά ἀποτελεῖ ἕνα λιγότερο ἤ περισσότερο κοφτερό ὅπλο πάλης ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό *. Γιά ποιές συγκεκριμένα διατυπώσεις ἔχω μιλήσει ἐγώ στό βιβλίο μου καί μιλήσαμε ὅλοι μας στό συνέδριο τοῦ κόμματος ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ δέ λέει οὔτε λέξη. Τί πολεμική ἔκανα ἐγώ στό συνέδριο τοῦ κόμματος, ἐνάντια σέ ποιόν διατύπωσα τίς θέσεις μου, αὐτό δέν τό θίγει καθόλου ἡ συντρόφισσα. Ἀντί γι' αὐτό, εὐαρεστήθηκε νά μοῦ κάνει ὁλόκληρη διάλεξη περί ὀπορτουνισμοῦ... στίς χῶρες τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ!! Γιά ὅλες ὅμως τίς ἰδιαίτερες, τίς εἰδικές

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 264. *Ἡ Σύντ.*

Artung des Opportunismus, die Nuancen, die erbei uns in Russland angenommen hat, und mit denen ich mich in meinem Buch beschäftige, darüber finden wir kein Wort in dem Artikel der Genossin. Die Schlussfolgerung aller dieser hochgeistreichen Auseinandersetzungen ist die: «Das Parteistatut soll nicht etwa (?? verstehe, wer kann) eine Waffe zur Abwehr des Opportunismus sein, sondern bloss ein äusseres Machtmittel zur Ausübung des massgebenden Einflusses der tatsächlich vorhandenen revolutionärproletarischen Majorität der Partei». Sehr richtig. Aber wie gestaltete sich die tatsächlich vorhandene Majorität unserer Partei, darüber schweigt Rosa Luxemburg, und gerade darüber spreche ich in meinem Buch. Sie schweigt auch darüber, welchen Einfluss ich und Plechanoff mit diesem äussern Machtmittel verteidigt haben. Ich kann nur hinzufügen, dass ich niemals und nirgends über einen solchen Unsinn, wie das Parteistatut eine Waffe «an sich», sprach.

Die richtigste Antwort, auf eine solche Art und Weise meine Ansichten zu erläutern, wäre, die konkreten Tatsachen unseres Parteikampfs wiederzugeben. Da wird einem jeden klar, wie hübsch solche abstrakten Gemeinplätze und Schablone der Gen. Luxemburg mit den konkreten Tatsachen kontrastieren.

Unsere Partei wurde im Frühling 1898 in Russland auf dem Kongress der Vertreter einiger russischen Organisationen gegründet. Die Partei wurde die Sozialdemokratische Arbeiterpartei Russlands genannt, als Zentralorgan der Partei wurde die «Rabotschaja Gaseta» (Arbeiterzeitung) ernannt; der Verein der russischen Sozialdemokraten im Auslande wurde zum ausländischen Vertreter der Partei. Sehr bald nach dem Parteitag wurde das Zentralkomitee der Partei von der Polizei verhaftet. Die «Rabotschaja Gaseta» musste nach der zweiten Nummer zu erscheinen aufhören. Die ganze Partei wurde zum formlosen konglomerat der Lokalorganisationen (die Komitees genannt wurden). Das einzige Bindemittel, das diese Lokalkomitees vereinigte, war das ideale, rein geistige Bündnis. Es musste notwendig wieder die Periode des Auseinandergehens, hin und her Schwankens und Spaltungen eintreten. Die Gebildeten, die ein viel grösseres Prozent unserer Arbeiterpartei im Vergleich zu den westeuropäischen Parteien ausmachen, begeisterten sich für den

ποικιλομορφίες τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, γιά τίς ἀποχρώσεις πού ἔχει πάρει ὁ ὀπορτουνισμός σ' ἐμᾶς, στή Ρωσία, καί γιά τίς ὁποῖες γίνεται λόγος στό βιβλίο μου — γι' αὐτά δέ βρίσκουμε οὔτε λέξη στό ἄρθρο της. Τό συμπέρασμα ἀπ' ὅλους αὐτούς τούς πνευματωδέστατους συλλογισμούς εἶναι τό παρακάτω: «Τό καταστατικό τοῦ κόμματος δέν πρέπει νᾶναι αὐτό καθαυτό (;; ὅποιος μπορεῖ ἄς τό καταλάβει) ὅπλο γιά τήν καταπολέμηση τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ἀλλά μόνο ἕνα πανίσχυρο ἐξωτερικό μέσο γιά νά ἀσκεῖ τήν καθοδηγητική ἐπίδρασή της ἡ πραγματικά ὑπάρχουσα ἐπαναστατική-προλεταριακή πλειοψηφία τοῦ κόμματος». Πολύ σωστά. Ἀλλά πῶς σχηματίστηκε ἡ πραγματικά ὑπάρχουσα πλειοψηφία τοῦ κόμματός μας, γι' αὐτό ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ δέ λέει τίποτε, ἐνῶ ἐγώ γι' αὐτό ἀκριβῶς μιλάω στό βιβλίο μου. Ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ ἀποσιωπᾶ ἐπίσης καί τό τί εἴδους ἐπίδραση ὑπερασπίζαμε ἐγώ καί ὁ Πλεχάνοφ μ' αὐτό τό πανίσχυρο ἐξωτερικό μέσο. Μπορῶ νά προσθέσω μόνο ὅτι ποτέ καί πουθενά δέν ἔχω πεῖ παρόμοια ἀνοησία — ὅτι τό καταστατικό τοῦ κόμματος εἶναι ὅπλο «αὐτό καθαυτό».

Ἡ πιό σωστή ἀπάντηση σ' αὐτό τόν τρόπο ἑρμηνείας τῶν ἀπόψεών μου θά ἦταν ἡ ἔκθεση τῶν συγκεκριμένων γεγονότων πού ἀφοροῦν τήν κομματική μας πάλη. Τότε θά δοῦν ὅλοι καθαρά πόσο ἔντονα ἀντιφάσκουν τά συγκεκριμένα γεγονότα στίς κοινοτοπίες καί τίς τυποποιημένες ἀφαιρέσεις τῆς σ. Λούξεμπουργκ.

Τό κόμμα μας ἱδρύθηκε τήν ἄνοιξη τοῦ 1898 στή Ρωσία, στό συνέδριο τῶν ἀντιπροσώπων ὁρισμένων ρωσικῶν ὀργανώσεων [22]. Τό κόμμα ὀνομάστηκε Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας. Κεντρικό Ὄργανό του εἶχε γίνει ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» [23]. Ἡ «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» [24] ἔγινε ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ κόμματος στό ἐξωτερικό. Λίγο ὕστερα ἀπό τό συνέδριο ἡ ΚΕ τοῦ κόμματος πιάστηκε. Μετά τό δεύτερο φύλλο της ἡ «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἔπαψε νά βγαίνει. Ὁλόκληρο τό κόμμα μετατράπηκε σέ ἄμορφο σύμφυρμα τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων (πού ὀνομάζονταν ἐπιτροπές). Ὁ μοναδικός δεσμός πού ἕνωνε αὐτές τίς τοπικές ἐπιτροπές ἦταν ὁ ἰδεολογικός, ὁ καθαρά πνευματικός δεσμός. Ἔμελλε νά ἔλθει ἀναπόφευχτα ἡ περίοδος τῶν διαφωνιῶν, τῶν ταλαντεύσεων, τῶν διασπάσεων. Οἱ διανοούμενοι πού τό ποσοστό τους μέσα στό κόμμα μας ἦταν πολύ μεγαλύτερο σέ σύγκριση μέ τά δυτικοευρωπαϊκά κόμματα, καταλήφθηκαν ἀπό θαυμασμό γιά

Marxismus, wie für eine neue Mode. Diese Begeisterung hat sehr bald dem sklavischen Niederbeugen vor der bürgerlichen Kritik Marx's einerseits und der rein professionalen Arbeiterbewegung (Streikismus-Oekonomismus) anderseits Platz gemacht. Das Auseinandergehen des intellektuell-opportunistischen und proletarisch-revolutionären Richtungen brachte zur Spaltung des ausländischen «Vereins». Die Zeitung «Rabotschaja Mysl» (Arbeitergedanke) und die ausländische Zeitschrift «Rabotschee Djelo» (Arbeitersache) (die letzte etwas schwächer) vertraten den Standpunkt des Oekonomismus, erniedrigten den politischen Kampf, verneinten die Elemente einer bürgerlichen Demokratie in Russland. Die «legalen» Kritiker von Marx, die Herren Struve, Tugan-Baranowsky, Bulgakoff, Berdjaje u. a. m. gingen ganz nach rechts über. Nirgends in Europa finden wir, dass das Bernsteinjanertum so rasch zu seinem logischen Ende, zur Bildung einer liberalen Fraktion gelangte, wie es bei uns in Russland der Fall war. Bei uns fing Hr. Struve im Namen des Bernsteinjanertum mit der «Kritik» an und endete mit der Bildung einer liberalen Zeitschrift «Oswoboschdenie», liberalen im europäischen Sinne dieses Wortes. Die aus dem ausländischen Verein ausgetretenen Plechanoff und seine Freunde wurden von den Gründern der «Iskra» und «Saria» unterstützt. Diese zwei Zeitschriften führten (darüber hat sogar Gen. Rosa Luxemburg etwas gehört) eine «dreijährige glänzende Kampagne» gegen den opportunistischen Flügel der Partei, eine Kampagne der sozialdemokratischen «Montagne» gegen die sozialdemokratische «Gironde» (das ist der Ausdruck der alten «Iskra»), einen Feldzug gegen «Rabotschee Djelo» (Gen. Kritschewsky, Akimoff, Martinoff u. A.), gegen den jüdischen «Bund», gegen die russischen Organisationen, die sich für diese Richtung begeisterten (da kommen zuerst die Petersburger sogen. Arbeiterorganisation und das Komitee von Woronesch in Bezug).

Es wurde immer mehr und mehr klar, dass das rein ideale Bündnis zwischen den Komitees schon ungenügend sei. Immer dringlicher äusserte sich das Bedürfnis, eine tatsächlich geschlossene Partei zu bilden, das heisst, das zu vollführen, was im Jahre 1898 nur angedeutet wurde. Endlich zum Schluss des Jahres 1902 bildete sich ein Organisationskomitee,

τό μαρξισμό, σάν μιά νέα μόδα. Αὐτός ὁ θαυμασμός παραχώρησε πολύ γρήγορα τή θέση του, ἀπό τή μιά μεριά στή δουλική ὑπόκλιση μπροστά στήν κριτική πού ἔκαναν οἱ ἀστοί στόν Μάρξ καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά στό καθαρά συνδικαλιστικό ἐργατικό κίνημα (ἀπεργισμός-«οἰκονομισμός»). Ἡ διαφωνία ἀνάμεσα στή διανοουμενίστικη-ὀπορτουνιστική καί στήν προλεταριακή-ἐπαναστατική κατεύθυνση ὁδήγησε στή διάσπαση τῆς «Ἕνωσης» τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ ἐφημερίδα «Ραμπότσαγια Μίσλ» καί τό περιοδικό τοῦ ἐξωτερικοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο» [25] (αὐτό κάπως λιγότερο) ἦταν οἱ ἐκφραστές τοῦ «οἰκονομισμοῦ», μείωναν τή σημασία τῆς πολιτικῆς πάλης, ἀρνοῦνταν πώς στή Ρωσία ὑπάρχουν στοιχεῖα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Οἱ «νόμιμοι» κριτικοί τοῦ Μάρξ, οἱ κ.κ. Στροῦβε, Τουγκάν-Μπαρανόβσκι, Μπουλγκάκοφ, Μπερντιάγεφ καί ἄλλοι τράβηξαν ἀποφασιστικά πρός τά δεξιά. Πουθενά στήν Εὐρώπη δέ βλέπουμε νά ἔφτασε ὁ μπερνσταϊνισμός [26] τόσο γρήγορα στό λογικό του τέρμα, στό σχηματισμό φιλελεύθερης ὁμάδας, ὅπως ἔγινε σ' ἐμᾶς στή Ρωσία. Στή Ρωσία ὁ κ. Στροῦβε ἄρχισε μέ τήν «κριτική» ἐνονόματι τοῦ μπερνσταϊνισμοῦ καί τέλειωσε μέ τήν ὀργάνωση τοῦ φιλελεύθερου περιοδικοῦ «'Οσβομποζντένιγε» [27], φιλελεύθερου μέ τήν εὐρωπαϊκή ἔννοια αὐτῆς τῆς λέξης. Ὁ Πλεχάνοφ καί οἱ φίλοι του πού ἀποχώρησαν ἀπό τήν «Ἕνωση» τοῦ ἐξωτερικοῦ, βρῆκαν ὑποστήριξη ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά» [28]. Αὐτά τά δυό ἔντυπα (γιά τά ὁποῖα ἄκουσε κάτι ἀκόμα καί ἡ σ. Ρόζα Λούξεμπουργκ) διεξήγαγαν μιά «τρίχρονη θαυμάσια καμπάνια» ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος, τήν καμπάνια τῶν «'Ορεινῶν» τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἐνάντια στούς «Γιρονδίνους» τῆς σοσιαλδημοκρατίας (αὐτή εἶναι ἔκφραση τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα»), τήν καμπάνια ἐνάντια στό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» (ἐνάντια στούς σ.σ. Κριτσέβσκι, 'Ακίμοφ, Μαρτίνοφ καί ἄλλους), ἐνάντια στήν ἑβραϊκή Μπούντ [29], ἐνάντια στίς ρωσικές ὀργανώσεις πού εἶχαν ἐνθουσιαστεῖ ἀπό τήν κατεύθυνση αὐτή (κατά πρῶτο λόγο ἐνάντια στή λεγόμενη «'Εργατική ὀργάνωση» [30] τῆς Πετρούπολης καί στήν 'Επιτροπή Βορόνεζ [31]).

Γινόταν ὁλοένα καί πιό φανερό ὅτι δέν ἀρκοῦσε μόνο ὁ καθαρά ἰδεολογικός δεσμός ἀνάμεσα στίς ἐπιτροπές. Γινόταν ὅλο καί πιό αἰσθητή ἡ ἀνάγκη νά σχηματιστεῖ ἕνα πραγματικά συσπειρωμένο κόμμα, δηλ. νά ἐκπληρωθεῖ αὐτό πού μόλις διαγραφόταν τό 1898. Τέλος, στά τέλη τοῦ 1902 συγκροτήθηκε μιά 'Οργανωτική 'Επιτροπή

das sich die Aufgabe machte, den II. Parteitag zusammenzurufen. In dieses Organisationskomitee, das hauptsächlich von der russischen Organisation der «Iskra» gegründet wurde, trat auch ein Vertreter des jüdischen «Bundes» ein. Im Herbst 1903 kam endlich der zweite Parteitag zustande; er endete einerseits mit der formellen Einigung der Partei, anderseits mit der Spaltung auf die «Majorität» und die «Minorität». Diese letzte Teilung existierte nicht vor dem Parteitag. Nur die detaillierte Analyse des Kampfes auf dem Parteitag kann diese Teilung erklären. Leider weichen die Anhänger der Minorität (inklusive Gen. Luxemburg) dieser Analyse ängstlich aus.

In meinem Buch, das so eigentümlich von der Gen. Luxemburg den deutschen Lesern wiedergegeben ist, widme ich mehr als 100 Seiten einer durchgehender Forschung der Parteitagsprotokolle (die in einem ca 400 S. starken Buch abgedruckt sind). Diese Analyse zwang mich, die Delegierten oder besser gesagt die Stimmen (wir hatten Delegierte mit einer oder zwei Stimmen) in vier Grundgruppen zu teilen: 1) Die Iskristen (Anhänger der Richtung der alten «Iskra») der Majorität — 24 Stimmen, 2) die Iskristen der Minorität — 9 Stimmen, 3) das Zentrum (spottweise auch Sumpf genannt) — 10 Stimmen und endlich 4) Antiiskristen — 8 Stimmen, im Ganzen 51 Stimmen. Ich analysiere die Beteiligung dieser Gruppenn bei *allen* Abstimmungen, die auf dem Parteitag vorgenommen wurden, und beweise, dass bei allen Fragen (des Programms, der Taktik und der Organisation) der Parteitag eine Arena des Kampfes der Iskristen gegen die Antiiskristen bei den verschiedenen Schwankungen des Sumpfes bildete. Einem jeden, der nur ein wenig mit der Geschichte unserer Partei vertraut ist, muss es klar sein, dass es auch anders nicht sein konnte. Aber alle Anhänger der Minorität (inklusive R. Luxemburg) schliessen bescheiden ihre Augen vor diesem Kampf zu. Warum? Denn gerade dieser Kampf veraugenscheinlicht die Grundfalschheit der jetzigen politischen Lage der Minorität. Während des ganzen Kampfs auf dem Parteitag in Dutzenden Fragen, in Dutzenden Abstimmungen kämpften die Iskristen gegen die Antiiskristen und den Sumpf, der nur so entschiedener sich auf die Seite der Antiiskristen stellte, je konkreter die debatierte Frage war, je positiver sie die Grundfassung der so-

πού ἔβαλε γιά καθῆκον της νά συγκαλέσει τό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος[32]. Σ' αὐτή τήν ΟΕ πού εἶχε συγκροτηθεῖ κυρίως ἀπό τή ρωσική ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα», μπῆκε καί ἕνας ἐκπρόσωπος τῆς ἑβραϊκῆς Μπούντ. Τό φθινόπωρο τοῦ 1903 ἔγινε τέλος τό ΙΙ συνέδριο πού τερματίστηκε, ἀπό τή μιά μεριά μέ τήν τυπική συνένωση τοῦ κόμματος καί ἀπό τήν ἄλλη μέ τή διάσπασή του σέ «πλειοψηφία» καί «μειοψηφία». Ὁ χωρισμός αὐτός δέν ὑπῆρχε πρίν ἀπό τό συνέδριο τοῦ κόμματος. Ὁ χωρισμός αὐτός μπορεῖ νά ἐξηγηθεῖ μόνο μέ τή λεπτομερειακή ἀνάλυση τῆς πάλης πού ἔγινε στό συνέδριο τοῦ κόμματος. Δυστυχῶς οἱ ὀπαδοί τῆς μειοψηφίας (μαζί καί ἡ σ. Λούξεμπουργκ) φοβοῦνται καί ἀποφεύγουν αὐτή τήν ἀνάλυση.

Στό βιβλίο μου πού ἡ σ. Λούξεμπουργκ τό παρουσίασε μέ τόσο ἰδιόμορφο τρόπο στούς γερμανούς ἀναγνῶστες, ἀφιερώνω πάνω ἀπό 100 σελίδες στή λεπτομερειακή ἐξέταση τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου (πού ἀποτελοῦν ἕνα τόμο περίπου 400 σελίδων). Ἡ ἀνάλυση αὐτή μέ ὑποχρέωσε νά χωρίσω τούς ἀντιπροσώπους ἤ καλύτερα τούς ψήφους (ὑπῆρξαν ἀντιπρόσωποι πού εἶχαν ἕναν ἤ δυό ψήφους) σέ τέσσερις βασικές ὁμάδες: 1) ἰσκριστές τῆς πλειοψηφίας (ὀπαδοί τῆς κατεύθυνσης τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα») — 24 ψῆφοι, 2) ἰσκριστές τῆς μειοψηφίας — 9 ψῆφοι, 3) κέντρο (πού εἰρωνικά λεγόταν καί «βάλτος») — 10 ψῆφοι καί, τέλος, 4) ἀντιισκριστές — 8 ψῆφοι, συνολικά 51 ψῆφοι. Ἀναλύω τή συμμετοχή αὐτῶν τῶν ὁμάδων *σ' ὅλες* τίς ψηφοφορίες πού ἔγιναν στό συνέδριο τοῦ κόμματος καί ἀποδείχνω ὅτι σ' ὅλα τά ζητήματα (τοῦ προγράμματος, τῆς ταχτικῆς καί τῆς ὀργάνωσης) τό συνέδριο τοῦ κόμματος ἦταν στίβος πάλης τῶν ἰσκριστῶν ἐνάντια στούς ἀντιισκριστές, μέ διάφορες ταλαντεύσεις τοῦ «βάλτου». Γιά τόν καθένα πού γνωρίζει ἔστω καί λίγο τήν ἱστορία τοῦ κόμματός μας, πρέπει νά εἶναι ξεκάθαρο ὅτι δέν μποροῦσε νά γίνει διαφορετικά. Ὅλοι ὅμως οἱ ὀπαδοί τῆς μειοψηφίας (μαζί καί ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ) κλείνουν σεμνότυφα τά μάτια τους μπροστά σ' αὐτή τήν πάλη. Γιατί; Ἐπειδή ἀκριβῶς αὐτή ἡ πάλη κάνει νά φαίνεται ὁλοκάθαρα πόσο κάλπικη εἶναι ἡ σημερινή πολιτική θέση τῆς μειοψηφίας. Σ' ὅλη τή διάρκεια αὐτῆς τῆς πάλης στό συνέδριο τοῦ κόμματος σέ δεκάδες ζητήματα, σέ δεκάδες ψηφοφορίες οἱ ἰσκριστές πάλαιβαν ἐνάντια στούς ἀντιισκριστές καί στό «βάλτο» πού τόσο πιό ἀποφασιστικά περνοῦσε μέ τό μέρος τῶν ἀντιισκριστῶν ὅσο πιό συγκεκριμένα ἔμπαινε τό συζητούμενο ζήτημα, ὅσο πιό θετικά τό ζήτημα αὐτό καθόριζε τό βασικό πνεῦμα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς

zialdemokratischen Arbeit bestimmte, je realer sie die ständigen Pläne der alten «Iskra» ins Leben zu rufen suchte. Die Antiiskristen (besonders Gen. Akimoff und der immer mit ihm stimmende Delegierte der Petersburger Arbeiterorganisation Gen. Brucker, fast immer Gen. Martinoff und 5 Delegierte des jüdischen «Bundes») verneinten die Anerkennung der Richtung der alten «Iskra». Sie verteidigten die alten Privatorganisationen, stimmten gegen ihre Unterwerfung der Partei, gegen ihren Zusammenschluss mit der Partei (der Inzident mit dem Organisationskomitee, die Auflösung der Gruppe des «Südarbeiters», der wichtigsten Gruppe des Sumpfes u. s. w.). Sie kämpften gegen den zentralistisch formulierten Organisationsstatut (14. Sitzung des Parteitags) und beschuldigten damals *alle* Iskristen, dass sie ein «organisiertes Missvertrauen», ein «Ausnahmegesetz» und dergleichen Schreckgespenster einführen wollen. Damals lachten darüber *alle* Iskristen ohne Ausnahme, jetzt nimmt merkwürdiger Weise die Gen. Rosa Luxemburg diese Gespenster für etwas Ernstes an. In der grossen Mehrzahl der Fragen siegten die Iskristen; sie überwiegten auf dem Parteitag, wie es auch leicht aus den erwähnten Zahlenangaben zu ersehen ist. Aber während der zweiten Hälfte der Sitzungen, als es weniger prinzipielle Fragen zu lösen war, siegten die Antiiskristen, da mit ihnen einige Iskristen stimmten. So geschah es z. B. in der Frage über die Gleichberechtigkeit aller Sprachen in unserem Programm, bei welcher Frage es den Antiiskristen beinahe gelang, die Programmkommission zu stürzen und uns in der Frage der Programmfassung zu besiegen. So geschah es auch in der Frage über den ersten Paragraphen des Statuts, als die Antiiskristen und der Sumpf die Fassung Martoffs durchgeführt haben. Nach dieser Fassung gelten als Parteimitglieder nicht nur die Mitglieder einer Parteiorganisation (eine solche Fassung verteidigten ich und Plechanoff), sondern auch alle Personen, die unter der Kontrolle einer Parteiorganisation arbeiten *.

So geschah es auch in der Frage über die Wahl in das

* Gen. Kautsky sprach sich für die Fassung Martoffs aus, er stellte sich dabei auf den Standpunk der Zweckmässigkeit. Erstens wurde auf unserem Parteitage dieser Punkt nicht vom Standpunkt der Zweckmässigkeit, sondern vom Standpunkt der Prinzipien beurteilt. So wurde diese Frage von Axelrod gestellt. Zweitens irrt sich Gen. Kautsky, wenn er meint, dass bei den russischen Polizeiverhältnissen

δουλειᾶς, ὅσο πιό ρεαλιστικά προσπαθοῦσε νά ἐφαρμόσει στή ζωή τά ἀτράνταχτα σχέδια τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα». Οἱ ἀντιισκριστές (ἰδιαίτερα ὁ σ. Ἀκίμοφ καί ἡ πάντα σύμφωνη μαζί του σ. Μπροῦκερ — ἀντιπρόσωπος τῆς «Ἐργατικῆς ὀργάνωσης» τῆς Πετρούπολης, σχεδόν πάντα ὁ σ. Μαρτίνοφ καί οἱ 5 ἀντιπρόσωποι τῆς ἑβραϊκῆς Μπούντ) ἦταν ἐνάντια στήν ἀναγνώριση τῆς κατεύθυνσης τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα». Ὑπεράσπιζαν τίς παλιές χωριστές ὀργανώσεις, ψήφιζαν ἐνάντια στήν ὑποταγή τους στό κόμμα, ἐνάντια στή συγχώνευσή τους μέ τό κόμμα (ἐπεισόδιο μέ τήν ΟΕ [33], διάλυση τῆς ὁμάδας «Γιούζνι ραμπότσι» πού ἦταν ἡ σπουδαιότερη ὁμάδα τοῦ «βάλτου» κτλ.). Πάλαιβαν ἐνάντια στό ὀργανωτικό καταστατικό πού εἶχε συνταχθεῖ στό πνεῦμα τοῦ συγκεντρωτισμοῦ (14η συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου), καί κατηγοροῦσαν τότε *ὅλους* τούς ἰσκριστές ὅτι θέλουν νά μπάσουν μιά «ὀργανωμένη δυσπιστία», ἕναν «ἔκτακτο νόμο» καί ἄλλα φρικιαστικά πράγματα. *Ὅλοι* ἀνεξαίρετα οἱ ἰσκριστές γελοῦσαν τότε μ' αὐτά· εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι ἡ σ. Ρόζα Λούξεμπουργκ παίρνει τώρα στά σοβαρά ὅλα αὐτά τά μυθεύματα. Στή συντριπτική πλειονότητα τῶν ζητημάτων νίκησαν οἱ ἰσκριστές· αὐτοί ὑπερίσχυαν στό συνέδριο, πράγμα πού φαίνεται ξεκάθαρα ἀπό τά ἀριθμητικά στοιχεῖα πού ἀναφέραμε. Στή διάρκεια ὅμως τοῦ δεύτερου μέρους τῶν συνεδριάσεων τοῦ συνεδρίου, ὅταν λύνονταν λιγότερο θεμελιακά ζητήματα, νίκησαν οἱ ἀντιισκριστές — μερικοί ἰσκριστές ψήφισαν μαζί τους. Ἔτσι ἔγινε λχ. στό ζήτημα τῆς ἰσοτιμίας ὅλων τῶν γλωσσῶν στό πρόγραμμά μας· στό ζήτημα αὐτό οἱ ἀντιισκριστές κατάφεραν σχεδόν νά νικήσουν τήν ἐπιτροπή προγράμματος καί νά πετύχουν νά ψηφιστεῖ ἡ διατύπωσή τους. Τό ἴδιο ἔγινε καί μέ τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ, ὅταν οἱ ἀντιισκριστές, μαζί μέ τό «βάλτο», πέτυχαν νά ψηφιστεῖ ἡ διατύπωση τοῦ Μάρτοφ. Σύμφωνα μέ αὐτή τή διατύπωση μέλη τοῦ κόμματος θεωροῦνται ὄχι μόνο τά μέλη μιᾶς κομματικῆς ὀργάνωσης (αὐτή τή διατύπωση ὑποστηρίζαμε ἐγώ καί ὁ Πλεχάνοφ), ἀλλά καί ὅλα τά πρόσωπα πού δουλεύουν κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο μιᾶς κομματικῆς ὀργάνωσης *.

Τό ἴδιο ἔγινε καί στό ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τῆς

---

* Ὁ σ. Κάουτσκι τάχθηκε ὑπέρ τῆς διατύπωσης τοῦ Μάρτοφ· μ' αὐτό υἱοθέτησε μιά ἄποψη σκοπιμότητας. Πρῶτο, τό θέμα αὐτό στό κομματικό μας συνέδριο δέ συζητήθηκε ἀπό ἄποψη σκοπιμότητας, ἀλλά ἀπό ἄποψη ἀρχῶν. Μ' αὐτή τή μορφή μπῆκε τό ζήτημα ἀπό τόν Ἀξελρόντ. Δεύτερο, ὁ σ. Κάουτσκι γελιέται ἄν νομίζει ὅτι στίς συνθῆκες τοῦ ρωσικοῦ ἀστυνομικοῦ καθεστῶτος

Zentralkomitee und die Redaktion des Zentralorgans. Die zusammengeschlossene Majorität bildeten 24 Iskristen; sie führten die schon lange vorher geplante Erneuerung der Redaktion durch; von den sechs früheren Redakteuren wurden drei gewählt; die Minorität bildeten 9 Iskristen, 10 Mitglieder des Zentrums und 1 Antiiskrist (die übrigen 7 Antiiskristen, die Vertreter des jüdischen «Bundes» und des «Rabotschee Djelo» verliessen schon früher den Parteitag). Diese Minorität war so mit der Wahl unzufrieden, dass sie beschloss, sich von den übrigen Wahlen fernzuhalten. Gen. Kautsky hatte vollkommen recht, als er in der Tatsache der Erneuerung der Redaktion den Hauptgrund des darauffolgenden Kampfes sah. Aber seine Ansicht, dass ich (sic!) drei Genossen aus der Redaktion «ausgeschlossen» habe, ist nur durch seine vollständige Unkenntnis unsers Parteitags zu erklären. Erstens ist doch eine Nicht-Wahl noch lange kein Ausschluss, und ich hatte auf dem Parteitage gewiss kein Recht, jemanden auszuschliessen, zweitens scheint Gen. Kautsky nicht einmal zu ahnen, dass die Tatsache einer Koalition der Antiiskristen, des Zentrums und eines kleinen Teils der Anhänger der «Iskra» auch eine politische Bedeutung hatte und nicht ohne Einfluss auf das Wahlergebnis bleiben konnte. Wer nicht die Augen vor dem, was auf unserem Parteitag geschah, schliessen will, der muss einsehen, dass unsere neue Teilung auf die Minorität und Majorität nur als eine Variierung der alten Teilung auf die proletarisch-revolutionäre und intellektuell-opportunistische Flügel unserer Partei erscheine. Das ist eine Tatsache, die sich weder weginterpretieren, noch weglachen lässt.

Leider wurde nach dem Parteitag die prinzipielle Bedeutung dieser Scheidung durch ein Kooptationsgezänk getrübt. Die Minorität wollte nämlich nicht unter der Kontrolle der Zentralbehörden arbeiten, falls drei alte Redakteure nicht wieder kooptiert werden. Zwei Monate dauerte dieser

---

so ein wesentlicher Unterschied zwischen der Angehörigkeit zu einer Parteiorganisation und blosser Arbeit unter der Kontrolle einer solchen Organisation existiert. Drittens ist es besonders irreführend die jetzige Lage in Russland mit der Lage Deutschlands unter dem Ausnahmegesetz zu vergleichen.

ΚΕ καί τῆς σύνταξης τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου. Οἱ εἰκοσιτέσσερις ἰσκριστές ἀποτελοῦσαν συμπαγῆ πλειοψηφία· κατόρθωσαν νά ψηφιστεῖ τό σχέδιο ἀνανέωσης τῆς σύνταξης, πού τό εἶχαν συλλάβει ἀπό καιρό: ἀπό τούς ἕξι παλιούς συντάχτες ἐκλέχτηκαν οἱ τρεῖς· ἡ μειοψηφία ἀποτελέστηκε ἀπό 9 ἰσκριστές, 10 μέλη τοῦ κέντρου καί 1 ἀντιισκριστή (οἱ ὑπόλοιποι — 7 ἀντιισκριστές, δηλ. οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἑβραϊκῆς Μπούντ καί τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο» — εἶχαν ἐγκαταλείψει τό συνέδριο ἀκόμα νωρίτερα). Ἡ μειοψηφία αὐτή ἔμεινε τόσο δυσαρεστημένη ἀπό τίς ἐκλογές, πού ἀποφάσισε νά μή πάρει μέρος στίς ὑπόλοιπες ἐκλογές. Ὁ σ. Κάουτσκι εἶχε ἀπόλυτα δίκιο, ὅταν στό γεγονός τῆς ἀνανέωσης τῆς σύνταξης εἶδε τή βασική αἰτία τῆς μετέπειτα πάλης. Ὅμως ἡ ἄποψή του ὅτι ἐγώ (sic!) «ἀπέκλεισα» τρεῖς συντρόφους ἀπό τή σύνταξη ἐξηγεῖται μόνο μέ τήν πλήρη ἄγνοια τῶν ἀφορώντων τό συνέδριό μας. Πρῶτο, τό νά μήν ἐκλέγεσαι, ὅπως εἶναι γνωστό, δέν εἶναι καθόλου τό ἴδιο μέ τό νά ἀποκλείεσαι, καί ἐγώ φυσικά δέν εἶχα στό συνέδριο τό δικαίωμα νά ἀποκλείσω κανέναν, καί δεύτερο, ὁ σ. Κάουτσκι, ὅπως φαίνεται, οὔτε κάν ὑποπτεύεται ὅτι τό γεγονός τοῦ συνασπισμοῦ τῶν ἀντιισκριστῶν, τοῦ κέντρου καί μιᾶς μικρῆς μερίδας ὀπαδῶν τῆς «Ἴσκρα» εἶχε καί πολιτική σημασία καί δέν μποροῦσε νά μήν ἐπηρεάσει τό ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν. Ὅποιος δέ θέλει νά κλείνει τά μάτια μπροστά στά ὅσα συνέβηκαν στό συνέδριό μας, αὐτός πρέπει νά καταλάβει ὅτι ὁ νέος χωρισμός μας σέ μειοψηφία καί πλειοψηφία ἀποτελεῖ ἁπλή παραλλαγή τοῦ παλιοῦ χωρισμοῦ σέ προλεταριακή ἐπαναστατική καί σέ διανοουμενίστικη ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματός μας. Αὐτό εἶναι γεγονός πού δέν μπορεῖς νά τό παρακάμψεις μέ καμιά ἑρμηνεία, μέ καμιά εἰρωνεία.

Δυστυχῶς, μετά τό συνέδριο, ἡ σημασία πού εἶχε αὐτή ἡ διάσπαση ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἐπισκιάστηκε ἀπό τούς μικροκαβγάδες γύρω ἀπό τήν πρόσληψη. Καί συγκεκριμένα ἡ μειοψηφία δέ θέλησε νά δουλέψει κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῶν κεντρικῶν ὀργάνων, ἄν δέν προσλαβαίνονταν ξανά οἱ τρεῖς παλιοί συντάχτες. Δυό μῆνες συνεχίστηκε αὐτή

ὑπάρχει τόσο μεγάλη διαφορά ἀνάμεσα στήν ἰδιότητα τοῦ μέλους μιᾶς κομματικῆς ὀργάνωσης καί στήν ἁπλή δουλειά κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο μιᾶς τέτοιας ὀργάνωσης. Τρίτο, εἶναι μεγάλο λάθος νά συγκρίνεται ἡ σημερινή κατάσταση τῆς Ρωσίας μέ τήν κατάσταση τῆς Γερμανίας, ὅταν ἴσχυε ὁ ἔκτακτος νόμος γιά τούς σοσιαλιστές [34].

Kampf. Als Kampfmittel dienten Boykot und Desorganisierung der Partei. 12 Komitees (aus den 14, die sich darüber geäussert haben) verurteilten scharf diese Kampfmittel. Die Minorität weigerte sich sogar, unsern (von mir und Plechanoff ausgehenden) Vorschlag anzunehmen und ihren Standpunkt auf den Seiten der «Iskra» zu besprechen. Auf dem Kongress der ausländischen Liga kam es so weit, dass die Mitglieder der Zentralorgane mit persönlichen Beleidigungen, Hetzerei und Geschimpf (Selbstherrscher, Bürokraten, Gendarmen, Lügner etc. etc.) überhäuft wurden. Sie wurden beschuldigt, dass sie die individuelle Initiative unterdrücken, Kadavergehorsam, blinde Unterordnung etc. einführen wollen. Die Versuche Plechanoffs, solch eine Kampfweise der Minorität als eine anarchistische zu kennzeichnen, konnten nicht ihr Ziel erreichen. Nach diesem Kongress trat Plechanoff mit seinem epochemachenden, gegen mich geschriebenen Artikel «Was man nicht tun darf» (in No 52 der «Iskra»). In diesem Artikel sagte er, dass der Kampf mit dem Revisionismus nicht notwendig einen Kampf gegen die Revisionisten bedeute; es war für jeden klar, dass er dabei an unsere Minorität dachte. Er sagte weiter, dass der individualistische Anarchismus, der so tief in dem russischen Revolutionär steckt, bisweilen nicht bekämpft werden soll; einige Zugeständnisse seien bisweilen ein besseres Mittel zu seiner Unterwerfung und zur Vermeidung einer Spaltung. Ich trat aus der Redaktion aus, da ich diese Ansicht nicht teilen konnte, und die Redakteure aus der Minorität wurden kooptiert. Darauf folgte der Kampf um die Kooptation in das Zentralkomitee. Mein Vorschlag, Frieden zu schliessen mit der Bedingung, dass die Minorität das Zentralorgan, die Majorität das Zentralkomitee behält, wurde abgewiesen. Der Kampf wurde weiter geführt, man kämpfte «prinzipiell» gegen den Bürokratismus, Ultrazentralismus, Formalismus, Jakobinismus, Schweizerjanismus (ich nämlich wurde russischer Schweizer genannt) und andere Schreckgespenster. Ich lachte alle diese Beschuldigungen in meinem Buch aus und bemerkte, dass es entweder bloss ein einfaches Kooptationsgezänk sei, oder (wenn es bedingt als «Prinzipien» anerkannt werden darf) nichts anders als opportunistische, girondistische Phrasen sei. Die heutige Minorität wiederholt nur das, was

ἡ πάλη. Σάν μέσα πάλης χρησιμοποιήθηκαν τό μποϋκοτάρισμα καί ἡ ἀποδιοργάνωση τοῦ κόμματος. 12 ἐπιτροπές (ἀπό τίς 14 πού εἶπαν τή γνώμη τους πάνω στό ζήτημα αὐτό) καταδίκασαν αὐστηρά αὐτές τίς μεθόδους πάλης. Ἡ μειοψηφία ἀρνήθηκε ἀκόμα καί νά δεχτεῖ τήν πρότασή μας (πού ἔγινε ἀπό μένα καί τόν Πλεχάνοφ) καί νά ἐκφράσει τήν ἄποψή της ἀπό τίς στῆλες τῆς «Ἴσκρα». Στό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ τά πράγματα ἔφτασαν σέ σημεῖο, πού τά μέλη τῶν κεντρικῶν ὀργάνων περιλούστηκαν μέ προσωπικές προσβολές καί βρισιές (αὐταρχικοί, γραφειοκράτες, χωροφύλακες, ψεῦτες κτλ.). Τά κατηγόρησαν πώς ἔπνιγαν τήν προσωπική πρωτοβουλία καί ἤθελαν νά καθιερώσουν τήν ἀγόγγυστη ὑπακοή καί τήν τυφλή ὑποταγή κτλ. Οἱ προσπάθειες τοῦ Πλεχάνοφ νά χαρακτηριστεῖ ἀναρχική αὐτή ἡ μέθοδος πάλης τῆς μειοψηφίας δέν μπόρεσαν νά πετύχουν τό σκοπό τους. Ὕστερα ἀπό τό συνέδριο αὐτό ὁ Πλεχάνοφ δημοσίευσε τό ἄρθρο του «Τί δέν πρέπει νά κάνουμε;» (στό φύλλο 52 τῆς «Ἴσκρα»), ἄρθρο πού ἄφησε ἐποχή καί στρεφόταν ἐναντίον μου. Στό ἄρθρο αὐτό ἔλεγε ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια στόν ἀναθεωρητισμό δέ σημαίνει ἀπαραίτητα καί πάλη ἐνάντια στούς ἀναθεωρητές· γιά ὅλους ἦταν καθαρό πώς ἐδῶ ὁ Πλεχάνοφ ὑπονοοῦσε τή μειοψηφία μας. Παρακάτω ἔλεγε πώς ὁρισμένες φορές δέν πρέπει νά παλαίβει κανείς ἐνάντια στόν ἀναρχικό ἀτομικισμό πού ἔχει εἰσχωρήσει τόσο βαθιά στό ρῶσο ἐπαναστάτη· ὁρισμένες ὑποχωρήσεις ἀποτελοῦν κάποτε τό καλύτερο μέσο γιά νά τόν ὑποτάξει κανείς καί νά ἀποφύγει τή διάσπαση. Ἐγώ ἀποχώρησα ἀπό τή σύνταξη, γιατί δέν μποροῦσα νά συμμερίζομαι μιά τέτοια ἄποψη, καί ἡ πρόσληψη τῶν συνταχτῶν τῆς μειοψηφίας ἔγινε. Ἐπακολούθησε ἡ πάλη γιά τήν πρόσληψη στήν Κεντρική Ἐπιτροπή. Ἡ πρότασή μου νά κλειστεῖ εἰρήνη μέ τόν ὅρο νά μείνει στή μειοψηφία τό ΚΟ καί στήν πλειοψηφία ἡ ΚΕ ἀπορίφθηκε. Ἡ πάλη συνεχίστηκε, πάλαιβαν «ἀπό ἄποψη ἀρχῶν» ἐνάντια στό γραφειοκρατισμό, στόν ὑπερσυγκεντρωτισμό, στήν τυπολατρεία, στό γιακωβινισμό, στό σβαϊτσερισμό (συγκεκριμένα ἐμένα μέ ἀποκαλοῦσαν ρῶσο Σβάιτσερ) καί ἄλλα φρικιαστικά πράγματα. Ἐγώ εἰρωνεύτηκα στό βιβλίο μου ὅλες αὐτές τίς κατηγορίες καί τόνισα ὅτι ὅλα αὐτά ἤ εἶναι ἁπλός μικροκαβγάς γύρω ἀπό τήν πρόσληψη ἤ (ἄν αὐτά πρέπει νά θεωροῦνται συμβατικά σάν «ἀρχές») δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ὀπορτουνιστική, γιρονδίνικη φρασεολογία. Ἡ σημερινή μειοψηφία δέν κάνει τίποτε ἄλλο, παρά νά ἐπαναλαβαίνει αὐτά πού

Gen. Akimoff und andere anerkannte Opportunisten auf unserem Parteitag gegen den Zentralismus aller Anhänger der alten «Iskra» sagten.

Die russischen Komitees waren gegen diese Verwandlung des Zentralorgans in ein Organ eines Privatzirkels, Organ des Kooptationsgezänks und des Parteiklatschs empört. Mehrere Resolutionen der strengsten Verurteilung wurden angenommen. Nur die schon erwähnte s. g. «Arbeiterorganisation von Petersburg» und das Komitee von Woronjesch (beide Anhänger der Richtung des Gen. Akimoff) sprachen ihre *prinzipielle* Zufriedenheit mit der Richtung der neuen «Iskra» aus. Die Stimmen, welche die Einberufung des dritten Parteitags forderten, wurden immer zahlreicher.

Der Leser, der sich die Mühe nehmen wird, die Urquellen unseres Parteikampfs kennen zu lernen, wird leicht begreifen, dass die Äusserungen der Gen. Rosa Luxemburg über den Ultrazentralismus, über die Notwendigkeit einer stufenweisen Zentralisation u. a. m. konkret und praktisch ein Spott über unsern Parteitag sind, abstrakt und theoretisch (wenn es hier von einer Theorie die Rede sein kann) nichts, als eine Verflachung des Marxismus, als Missbrauch der wirklich Marx' schen Dialektik etc. sind.

Die letzte Phase unseres Parteikampfs wird dadurch gekennzeichnet, dass die Mitglieder der Majorität teilweise aus dem Zentralkomitee ausgeschlossen sind, teilweise kaltgemacht, zum Nul degradiert. (Das geschah dank den Veränderungen des Bestandes des Zentralkomitees etc.). Der Parteirat (der nach der kooptation der alten Redakteure auch in die Hände der Minorität kam) und das jetzige Zentralkomitee verurteilen jede Agitation für die Einberufung des III. Parteitags und treten auf den Weg der persönlichen Abmachungen und Verhandlungen mit einigen Mitgliedern der Minorität. Die Organisationen, die wie z. B. das Kollegium der Agenten (Vertrauensleute) des Zentralkomitees sich ein solches Verbrechen erlauben, für die Einberufung des Parteitags zu agitieren, wurden ausgelöst. Der Kampf des Parteirats und des neuen Zentralkomitees gegen die Einberufung des dritten Parteitags wurde auf der ganzen Linie proklamiert. Die Majorität antwortete auf diese Proklamierung mit der Losung: «Nieder mit dem Bonapartismus!» (so lautet der Titel einer Broschüre des Gen. Galerka, der

ἔλεγαν στό συνέδριό μας ὁ σ. Ἀκίμοφ καί οἱ ἄλλοι ἀναγνωρισμένοι ὀπορτουνιστές ἐνάντια στό συγκεντρωτισμό, τόν ὁποῖο ὑπεράσπιζαν ὅλοι οἱ ὀπαδοί τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα».

Οἱ ρωσικές ἐπιτροπές εἶχαν ἀγαναχτήσει γιά τή μετατροπή τοῦ ΚΟ σέ ὄργανο χωριστοῦ ὁμίλου, σέ ὄργανο προστριβῶν γύρω ἀπό ζητήματα πρόσληψης καί κομματικῶν κουτσομπολιῶν. Ψηφίστηκαν πολυάριθμες ἀποφάσεις πού ἐξέφραζαν τήν πιό ἔντονη ἐπίκριση. Μόνο ἡ λεγόμενη «Ἐργατική ὀργάνωση» τῆς Πετρούπολης, πού ἀναφέραμε πιό πάνω καί ἡ Ἐπιτροπή Βορόνεζ (ὀπαδοί τῆς κατεύθυνσης τοῦ σ. Ἀκίμοφ) ἐκφράσανε τήν *ἀπό ἄποψη ἀρχῶν* ἱκανοποίησή τους γιά τήν κατεύθυνση τῆς νέας «Ἴσκρα». Οἱ φωνές πού ἀπαιτοῦσαν νά συγκληθεῖ τό ΙΙΙ συνέδριο πλήθαιναν ὅλο καί περισσότερο.

Ὁ ἀναγνώστης πού θά κάνει τόν κόπο νά μελετήσει τίς πρῶτες πηγές τῆς κομματικῆς μας πάλης, θά καταλάβει εὔκολα ὅτι τά ὅσα εἶπε ἡ σ. Ρόζα Λούξεμπουργκ γιά «ὑπερσυγκεντρωτισμό», γιά τήν ἀνάγκη βαθμιαίας συγκεντροποίησης κτλ. ἀποτελοῦν, ἀπό συγκεκριμένη καί πρακτική ἄποψη, ἐμπαιγμό σέ βάρος τοῦ συνεδρίου μας, ἐνῶ ἀπό ἄποψη ἀφηρημένη καί θεωρητική (ἄν μποροῦμε ἐδῶ νά μιλᾶμε γιά θεωρία) ἀποτελοῦν καθαρό ἐκχυδαϊσμό τοῦ μαρξισμοῦ, διαστρέβλωση τῆς πραγματικῆς διαλεχτικῆς τοῦ Μάρξ κτλ.

Τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς τελευταίας φάσης τῆς κομματικῆς μας πάλης ἦταν ὅτι ἕνα μέρος τῶν μελῶν τῆς πλειοψηφίας διαγράφηκε ἀπό τήν ΚΕ καί ἕνα μέρος τους ἐξουδετερώθηκε, ἐκμηδενίστηκε. (Αὐτό ἔγινε μέ τίς ἀλλαγές στή σύνθεση τῆς ΚΕ[35] κτλ.) Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος (πού μετά τήν πρόσληψη τῶν παλιῶν συνταχτῶν ἔπεσε ἐπίσης στά χέρια τῆς μειοψηφίας) καί ἡ σημερινή ΚΕ καταδίκασαν κάθε ζύμωση ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου καί παίρνουν τό δρόμο τῶν προσωπικῶν συμφωνιῶν καί διαπραγματεύσεων μέ ὁρισμένα μέλη τῆς μειοψηφίας. Τίς ὀργανώσεις, ὅπως λχ. τό σῶμα τῶν πρακτόρων (πληρεξουσίων) τῆς ΚΕ, οἱ ὁποῖες τόλμησαν νά διαπράξουν ἕνα ἔγκλημα σάν τή ζύμωση ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου, τίς διέλυσαν[36]. Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος καί ἡ νέα ΚΕ κήρυξαν ὁλομέτωπο πόλεμο ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου. Ἡ πλειοψηφία ἀπάντησε σ' αὐτό μέ τό σύνθημα: «Κάτω ὁ βοναπαρτισμός»! (αὐτό τόν τίτλο εἶχε ἡ μπροσούρα τοῦ σ. Γκαλιόρκα

im Namen der Majorität spricht). Es mehren sich die Resolutionen, welche die Parteibehörden, die gegen die Einberufung des Parteitags zu kämpfen sich erlauben, als parteiwidrig und bonapartistisch erklären. Wie heuchlerisch das Gerede der Minorität gegen den Ultrazentralismus, für die Autonomie war, kann leicht daraus ersehen werden, dass ein neuer Verlag der Majorität, den ich mit einem Genossen angefangen habe (wo die erwähnte Broschüre des Gen. Galerka und einige andere veröffentlicht sind), als ausser der Partei stehender erklärt wurde. Der neue Verlag gibt der Majorität, da die Seiten der «Iskra» für sie so gut wie geschlossen sind, die einzige Möglichkeit, ihre Ansichten zu propagieren. Und doch oder, besser gesagt, eben darum fasste der Parteirat den ebenerwähnten Beschluss aus dem rein formellen Grunde, dass unser Verlag von keiner Parteiorganisation autorisiert worden ist.

Es braucht nicht erwähnt zu werden, wie stark die positive Arbeit vernachlässigt, wie stark die Prestige der Sozialdemokratie gefallen sind, wie stark die ganze Partei durch dieses Niederwerfen aller Beschlüsse, aller Wahlen des II. Parteitags, durch diesen Kampf, den die Parteibehörden, die der Partei Rechenschaft schuldig sind, gegen die Einberufung des III. Parteitags führen, demoralisiert ist.

Γράφτηκε τό Σεπτέμβρη,
άργότερα άπό τίς 2 (15), τοῦ 1904

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
χειρόγραφο, άντιγραμμένο
άπό άγνωστο χέρι καί θεωρημένο
άπό τόν B. I. Λένιν

πού μιλάει ἐξονόματος τῆς πλειοψηφίας). Αὐξάνει ὁ ἀριθμός τῶν ἀποφάσεων πού χαρακτηρίζουν ἀντικομματικά καί βοναπαρτιστικά τά κομματικά ὄργανα πού καταπολεμοῦν τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου. Τό πόσο ὑποκριτικές ἦταν ὅλες οἱ κουβέντες τῆς μειοψηφίας ἐνάντια στόν ὑπερσυγκεντρωτισμό καί ὑπέρ τῆς αὐτονομίας φαίνεται ξεκάθαρα ἀπό τό γεγονός ὅτι κήρυξαν ἐκτός κόμματος τό νέο ἐκδοτικό τῆς πλειοψηφίας, πού ὀργανώθηκε ἀπό μένα καί ἕναν ἄλλο σύντροφο (ὅπου τυπώθηκε ἡ παραπάνω μπροσούρα τοῦ σ. Γκαλιόρκα καί μερικές ἄλλες). Τό νέο ἐκδοτικό παρέχει στήν πλειοψηφία τή μοναδική δυνατότητα νά προπαγανδίζει τίς ἀπόψεις της, μιά καί οἱ στῆλες τῆς «Ἴσκρα» τῆς εἶναι σχεδόν κλειστές. Καί παρ' ὅλα αὐτά ἤ, ὅπως εἶναι σωστότερο νά ποῦμε, γι' αὐτό ἀκριβῶς τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος πῆρε τήν παραπάνω ἀπόφαση μέ τήν ὁλότελα τυπική αἰτιολογία ὅτι τό ἐκδοτικό μας δέν ἔχει τήν ἐξουσιοδότηση καμιᾶς κομματικῆς ὀργάνωσης.

Εἶναι περιττό νά ποῦμε πόσο ἔχει ἐγκαταλειφθεῖ τώρα ἡ θετική δουλειά, πόσο ἔχει πέσει τό κύρος τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πόσο ἔχει ἀποθαρρυνθεῖ ὁλόκληρο τό κόμμα, ἐξαιτίας τοῦ ὅτι ἔχουν ἐκμηδενιστεῖ ὅλες οἱ ἀποφάσεις, ὅλες οἱ ἐκλογές τοῦ II συνεδρίου, ὅπως καί ἐξαιτίας τῆς πάλης πού κάνουν ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τά κομματικά ὄργανα πού εἶναι ὑπόλογα ἀπέναντι στό κόμμα.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV

Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά

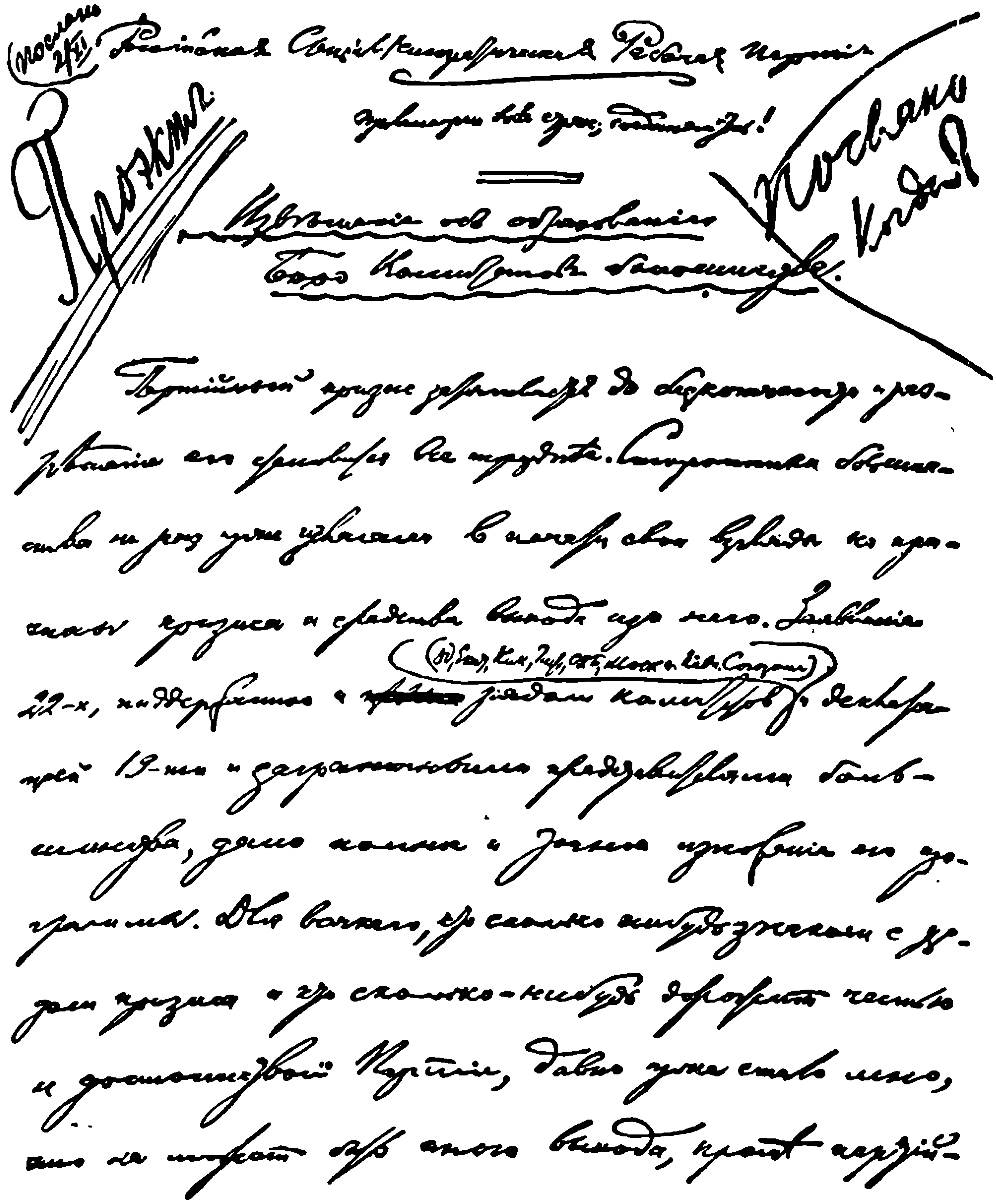
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ [37]

ΣΧΕΔΙΟ

Ἡ κομματική κρίση παρατείνεται χωρίς τέλος καί ἡ λύση της γίνεται ὅλο καί πιό δύσκολη. Οἱ ὀπαδοί τῆς πλειοψηφίας διατύπωσαν ἤδη ἐπανειλημμένα ἀπό τόν τύπο τίς ἀπόψεις τους γιά τά αἴτια τῆς κρίσης καί τά μέσα ἐξόδου ἀπ' αὐτή. Στή δήλωση τῶν 22 * πού ὑποστηρίχθηκε καί ἀπό μιά σειρά ἐπιτροπές (Ὀδησσοῦ, Αἰκατερινοσλάβ, Νικολάγεφ, Ρίγας, Πετρούπολης, Μόσχας καί ἀπό τήν Ἕνωση Καυκάσου) καί ἀπό τή διακήρυξη τῶν 19 [38] καί ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς πλειοψηφίας στό ἐξωτερικό, ἔγινε μιά ὁλοκληρωμένη καί ἀκριβολογημένη ἔκθεση τοῦ προγράμματός της. Γιά τόν καθένα πού γνωρίζει κάπως τήν πορεία τῆς κρίσης καί πού πονάει κάπως γιά τήν τιμή καί τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ κόμματος, εἶναι πιά ἀπό καιρό φανερό ὅτι δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἄλλη διέξοδος ἐκτός ἀπό τό συνέδριο τοῦ κόμματος. Τώρα ὅμως ἡ νέα διακήρυξη μιᾶς μερίδας τῆς ΚΕ, οἱ νέες ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος ὀξύνουν ἀκόμα περισσότερο τίς διαφωνίες στούς κόλπους τοῦ κόμματος. Τά μέλη τῆς ΚΕ πού αὐτομόλησαν στή μειοψηφία, δέ δίστασαν νά παραβιάσουν μέ τόν πιό ὠμό τρόπο τά δικαιώματα τῶν μελῶν τῆς ΚΕ πού ἔμειναν μέ τό μέρος τῆς πλειοψηφίας. Ἡ νέα ΚΕ διακήρυξε τή συμφιλίωση, ὄχι μόνο χωρίς νά λογαριάζει τήν πλειοψηφία, ἀλλά ἀπεναντίας, ἀγνοώντας την τελείως καί κλείνοντας συμφωνία μόνο μέ τή μειοψηφία καί μάλιστα μέ ἰδιαίτερες μυστικές συνεννοήσεις. Ὅποιος θάθελε εἰλικρινά τή συμφιλίωση θά καλοῦσε πρῶτα πρῶτα ὅλους τούς

---

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 13 - 21. *Ἡ Σύντ.*

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἀνακοίνωση γιά τήν ἵδρυση Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας». — 1904

Σμίκρυνση

ἀντιμαχόμενους, τούς φιλονικοῦντες καί τούς δυσαρεστημένους, κι ἕνα τέτοιο κάλεσμα θᾶταν ἀκριβῶς τό συνέδριο τοῦ κόμματος. Ὅταν μιλᾶς ὅμως γιά εἰρήνη καί φοβᾶσαι τό συνέδριο, ὅταν ζητᾶς νά συμφιλιώσεις καί ταυτόχρονα προβάλλεις τό φάσμα τῆς διάσπασης ἀπό φόβο ἐνδεχόμενης ἥττας τῆς μειοψηφίας καί στό ΙΙΙ συνέδριο, αὐτό σημαίνει ὅτι ὑποκρίνεσαι, σημαίνει ὅτι πᾶς νά ἐπιβάλεις μέ τή βία στά κομματικά στελέχη τῆς Ρωσίας τίς ἰδιοτροπίες ἑνός ὁμίλου τοῦ ἐξωτερικοῦ, σημαίνει ὅτι καθαγιάζεις μ' ἕνα εὔσχημο σύνθημα εἰρήνης τήν πλήρη καταπρόδοση τῆς πλειοψηφίας. Ἐνονόματι τῆς εἰρήνης ἡ νέα ΚΕ διαλύει τίς ὀργανώσεις πού ἔχουν τό θάρρος νά θέλουν τό συνέδριο. Ἐνονόματι τῆς εἰρήνης ἡ νέα ΚΕ χαρακτηρίζει μή κομματικές τίς ἐκδόσεις τῆς πλειοψηφίας καί ἀρνεῖται νά τίς στείλει στίς ἐπιτροπές. Ἐνονόματι τῆς εἰρήνης ἡ νέα ΚΕ εἰσάγει ζιζάνια στίς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος, πού τολμάει νά μιλάει ἀπό τίς στῆλες τοῦ τύπου γιά «ἀπάτες» ἀπομέρους συντρόφων πού οἱ ἐνέργειές τους δέν ἔχουν ἀκόμα διερευνηθεῖ καί πού οὔτε κάν κόπιασε κανείς νά τούς κοινοποιήσει τίς κατηγορίες πού στρέφονται ἐνάντιά τους. Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος παραποιεῖ τώρα ἀνοιχτά τήν κοινή γνώμη τοῦ κόμματος καί τήν ἀπόφασή του, ἀναθέτοντας στήν ΚΕ πού εἶναι φανερά ἐχθρική πρός τήν ἰδέα τοῦ συνεδρίου, τόν ἔλεγχο τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐπιτροπῶν, θέτοντας ὑπό ἀμφισβήτηση τίς ἀποφάσεις αὐτές, παρελκύοντας τή δημοσίευσή τους, κάνοντας λαθεμένη καταμέτρηση τῶν ψήφων, ἰδιοποιούμενο τό δικαίωμα τοῦ συνεδρίου νά κηρύχνει ἄκυρα τά πληρεξούσια, φέρνοντας τήν ἀποδιοργάνωση στή θετική δουλειά μέ τήν ὑποκίνηση τῆς «περιφέρειας» ἐνάντια στίς τοπικές ἐπιτροπές. Στό μεταξύ ἔχει σταματήσει καί ἡ γενική θετική κομματική δουλειά, γιατί τίς δυνάμεις τῆς ΚΕ καί τοῦ ΚΟ τίς ἀπορροφᾶ ἡ πάλη ἐνάντια στό συνέδριο.

Στίς ἐπιτροπές καί στίς ὀργανώσεις τῆς πλειοψηφίας δέν απομένει τίποτε ἄλλο, παρά νά ἑνωθοῦν γιά τήν πάλη ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου, γιά τήν πάλη ἐνάντια στά λεγόμενα κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος, πού στήν πραγματικότητα ἐμπαίζουν ἀνοιχτά τό κόμμα. Κάνουμε τήν ἀρχή μιᾶς τέτοιας ἕνωσης, ἱδρύοντας Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, μέ τήν πρωτοβουλία καί τή συγκατάθεση τῶν ἐπιτροπῶν Ὀδησσοῦ, Αἰκατερινοσλάβ, Νικολάγεφ, Ρίγας, Πετρούπολης καί Μόσχας.

Τό σύνθημά μας εἶναι: πάλη τοῦ κομματικοῦ πνεύματος ἐνάντια στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων, πάλη τῆς συνεποῦς ἐπαναστα-

τικῆς κατεύθυνσης ἐνάντια στά ζίκ-ζάκ, στή σύγχυση καί στήν ἐπιστροφή στό ραμποτσεντελισμό, πάλη ἐνονόματι τῆς προλεταριακῆς ὀργάνωσης καί πειθαρχίας ἐνάντια στούς ἀποδιοργανωτές.

Τά ἄμεσα καθήκοντά μας εἶναι ἡ ἰδεολογική καί ὀργανωτική συσπείρωση τῆς πλειοψηφίας στή Ρωσία καί στό ἐξωτερικό, ἡ ὁλόπλευρη ὑποστήριξη καί ἀνάπτυξη τοῦ ἐκδοτικοῦ τῆς πλειοψηφίας (πού ἄρχισε στό ἐξωτερικό ἀπό τούς σ. σ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί Λένιν), ἡ πάλη ἐνάντια στό βοναπαρτισμό τῶν κεντρικῶν μας ὀργάνων, ὁ ἔλεγχος τῆς ὀρθότητας τῶν μέτρων πού πάρθηκαν γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου, ἡ συμβολή στή θετική δουλειά τῶν ἐπιτροπῶν, τήν ὁποία ἀποδιοργανώνουν οἱ πράκτορες τῆς σύνταξης καί τῆς νέας ΚΕ.

Τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν
τῆς Πλειοψηφίας

Μπορεῖτε νά ἐπικοινωνεῖτε μέ τό Γραφεῖο μέσω τῶν ἐπιτροπῶν τῆς πλειοψηφίας στή Ρωσία καί μέσω τοῦ ἐκδοτικοῦ Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί Λένιν στό ἐξωτερικό.

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 20 τοῦ Ὀχτώβρη
(2 τοῦ Νοέμβρη) 1904

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1940
στό περιοδικό
«Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια» τεῦχος 2

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΕΝΑΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΙΚΟΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

Ἄν καί πολύτιμο σ' ὥρα ἀνάγκης τό φιλικό τό χέρι,
Ὡστόσο ὁ καθένας δέ νογᾶ νά τό προσφέρει,
Ἀπό τόν Στροῦβε φίλο — νά μᾶς φυλάει ὁ θεός,
Ὁ Στροῦβε φίλος — πιό ἐπικίνδυνος ἀπό ἐχθρός! *

Στό τελευταῖο τεῦχος (57) τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε» τοῦ κ. Στροῦβε ἔχουν δημοσιευτεῖ οἱ παρακάτω διδαχτικές γραμμές:

«Τό προτσές τῆς διαφοροποίησης μέσα στίς γραμμές τοῦ λεγόμενου Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας μπῆκε σέ νέα φάση. Οἱ ὀπαδοί τοῦ ἄκρου συγκεντρωτισμοῦ («λενινιστές», «σταθεροί», «μπολσεβιστές») ἀρχίζουν νά χάνουν τό ἔδαφος κάτω ἀπό τά πόδια τους, ἐνῶ ἡ θέση τῶν ἀντιπάλων τους γίνεται ὁλοένα καί πιό στέρεη — τουλάχιστο στίς „παροικίες" τοῦ ἐξωτερικοῦ. Οἱ „μενσεβιστές" (μαρτοφικοί) ὑπερισχύουν σχεδόν παντοῦ, ἁρπάζουν στά χέρια τους ὅλο καί μεγαλύτερο ἀριθμό κομματικῶν ὀργάνων, τή στιγμή πού ἀπό τούς „μπολσεβιστές" ἀποσποῦνται ὁμάδες καί πρόσωπα, πού ἄν καί δέν ἀποδέχονται ὁριστικά τήν „πλατφόρμα" τῆς μειοψηφίας, δέ θέλουν ὡστόσο καί νά κάνουν πάλη ἐνάντια σ' αὐτή τή μειοψηφία καί ἐπιδιώκουν τήν ἀποκατάσταση τῆς εἰρήνης μέσα στό ἀναταρασσόμενο ὥς τώρα κόμμα. Στή σκηνή ἐμφανίζονται οἱ „συμφιλιωτικοί" πού θέλουν νά βάλουν τέρμα στήν ἄπρεπη φαγωμάρα, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἔπαψαν νά καταλαβαίνουν ὄχι μόνο ὁ ἕνας τόν ἄλλο, ἀλλά καί τόν ἴδιο τόν ἑαυτό τους. Ἡ ἐμφάνιση αὐτῶν τῶν „συμφιλιωτικῶν" ἀναγκάζει τούς ἀδιάλλαχτους ὀπαδούς τοῦ συγκεντρωτισμοῦ νά ὀργανώσουν τήν „ἔκδοση σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς φιλολογίας, ἀφιερωμένης στήν ὑπεράσπιση τῆς θέσης ἀρχῶν τῆς πλειοψηφίας τοῦ δεύτερου συνεδρίου τοῦ κόμματος". (Δηλώσεις τοῦ Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί τοῦ Ν. Λένιν.) Ἔχουμε μπροστά μας τρία προϊόντα αὐτοῦ τοῦ νέου ἐκδοτικοῦ: 1) *Πρός τό κόμμα*. Γενεύη, 1904. Σελ. 16. Τιμή 20 σαντίμ, 15 πφένιγκ. 2) *Γκαλιόρκα*. Κάτω ὁ βοναπαρτισμός! Γενεύη, 1904. Σελ. 23. Τιμή 25 σαντίμ, 20 πφ. 3) *Γκαλιόρκα καί Ριαντοβόι*. Οἱ διαφωνίες μας. Γενεύη, 1904. Τιμή 50 σαντίμ, 40 πφ. Τό κυριότερο πού περιέχουν αὐτές οἱ τρεῖς μπροσοῦρες εἶναι τό κριτικό φώτισμα

* Ἀπό τό μύθο τοῦ Κριλόφ «Ὁ ἐρημίτης καί ἡ ἀρκούδα», ὅπου ὁ Λένιν, παραφράζοντας, ἀντικαθιστᾶ τό χαζός μέ τόν Στροῦβε. *Σημ. μετ.*

ὁρισμένων μεθόδων, πραγματικά ὄχι καί τελείως ἄψογων, τῆς „μενσεβίκικης" πάλης ἐνάντια στήν „πλειοψηφία" καί ἡ ὑπεράσπιση τῆς θέσης ὅτι ἡ σύγκληση τοῦ τρίτου συνεδρίου γιά τή ρύθμιση τῶν προστριβῶν μέσα στό κόμμα δέν εἶναι μόνο δυνατή, ἀλλά καί ἀπαραίτητη.

Οἱ „μπολσεβιστές", στέκοντας *τυπικά*, ἀπό τήν ἄποψη τῆς κομματικῆς νομιμοφροσύνης, σέ πιό στέρεη θέση μειονεκτοῦν *ὡς πρός τήν οὐσία* ἀπέναντι στούς ἀντιπάλους τους. Ὡς πρός τήν οὐσία οἱ τελευταῖοι ὑπερασπίζουν *τώρα* κάτι τό πιό ζωτικό καί πιό ἱκανό γιά δράση ἀπ' ὅ,τι οἱ „μπολσεβιστές". Μόνο πού ἡ ὑπεράσπιση αὐτή γίνεται δυστυχῶς ὄχι καί μέ τόσο ἁρμόζοντα τρόπο ἤ, σωστότερα, γίνεται μέ τελείως ἀνάρμοστο τρόπο πού φτάνει συχνά ὥς τήν ἐκλογή ὁλοφάνερα ἄπρεπων μέσων. Σάν παράδειγμα μιᾶς τέτοιας ἀνάρμοστης ὑπεράσπισης μποροῦν νά χρησιμεύσουν τά αναρίθμητα ἄρθρα πού δημοσιεύτηκαν τόν τελευταῖο καιρό στήν „Ἴσκρα" καί ἡ μπροσούρα τοῦ *Ν. Τρότσκι* πού κυκλοφόρησε αὐτές τίς μέρες: Τά πολιτικά μας καθήκοντα. (Ζητήματα ταχτικῆς καί ὀργάνωσης.) Γενεύη, 1904. Σελ. 107. Τιμή 75 σαντίμ. Ἡ μπροσούρα αὐτή ἄν καί σέ πολλά σημεῖα διακρίνεται γιά τήν κενολογία της, ὡστόσο παίρνει ἐντελῶς δικαιολογημένα ὑπό τήν προστασία της ὁρισμένες ἰδέες πού οἱ ἐνδιαφερόμενοι γιά τήν σοσιαλδημοκρατική φιλολογία τίς γνωρίζουν ἤδη ἀπό τά γραφτά τῶν κ. κ. Ἀκίμοφ, Μαρτίνοφ, Κριτσέβσκι καί ἄλλων λεγόμενων „οἰκονομιστῶν". Μόνο πού ὁ συγγραφέας της σέ μερικά σημεῖα παρατραβάει δυστυχῶς τήν ἄποψη τῶν τελευταίων σέ σημεῖο πού καταντάει γελοιογραφία».

Πόση χαιρεκακία γιά τίς συμφορές τοῦ κόμματός μας! Ἕνας φιλελεύθερος ὅμως, ἀπό τήν πολιτική του φύση, δέν μπορεῖ νά ἀντικρύζει χωρίς χαιρεκακία τό ἀδυνάτισμα καί τήν ἀποσύνθεση τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Πόση καλομελετημένη καί βαθιά συμπάθεια πρός τήν *οὐσία* τῶν ἀκιμοφικῶν ἀπόψεων τῆς μειοψηφίας! Ἀλλά πραγματικά μήπως ἡ μοναδική ἐλπίδα γιά βιωσιμότητα, γιά ἰδεολογική βιωσιμότητα τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ δέ βρίσκεται στή βιωσιμότητα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ὀπορτουνισμοῦ;

Δέν ἔχει τύχη ἡ νέα «Ἴσκρα» μέ τούς ὀπαδούς της.

Θυμηθεῖτε τό περίφημο, τό ὑπέροχο ἄρθρο τοῦ Πλεχάνοφ «Τί δέν πρέπει νά κάνουμε;», πού ἄφησε ἐποχή. Μέ πόση φινέτσα ἔχει σκαρωθεῖ ἡ πολιτική αὐτή τῆς πονηριᾶς καί τῶν προσωπικῶν παραχωρήσεων καί πόσο ἀδέξια ἔπεσε σέ ἀδιέξοδο ὁ διπλωμάτης μας. Πόσο σωστά συνέλαβε ὁ συνεπής ὀπορτουνιστής κ. Στροῦβε τήν «ἀξιοσημείωτη στροφή» τῆς νέας «Ἴσκρα». Τήν «ἄβυσσο» πού χωρίζει τήν παλιά ἀπό τή νέα «Ἴσκρα» τήν ἀναγνωρίζουν τώρα καί οἱ ἴδιοι οἱ καθοδηγητές τῆς τελευταίας.

Θυμηθεῖτε τό γεμάτο ναρκισσισμούς ἰσχυρισμό τοῦ Πλεχάνοφ στό φύλλο 65 τῆς «Ἴσκρα», ὅτι «ὁ Ἀκίμοφ δέν εἶναι καθόλου φοβερός, μέ τόν Ἀκίμοφ δέν μπορεῖς τώρα νά τρομάξεις οὔτε τά σπουργίτια στόν κῆπο». Ὁ Πλεχάνοφ ἔλεγε τά λόγια

αὐτά (πού δέν φανερώνουν ἰδιαίτερη ἠπιότητα καί ὑποχωρητικότητα ἀπέναντι στούς ραμποτσεντέλτσι), ἐνῶ ταυτόχρονα δήλωνε ὅτι δῆθεν στό συνέδριο τοῦ κόμματός μας «ἴσως μόνο ἕνας Ἀκίμοφ μίλησε ἐνάντια στόν ὀρθόδοξο μαρξισμό». Καί νά πού ἀμέσως ὕστερα ἀπ' αὐτές τίς γεμάτες ναρκισσισμού; δηλώσεις δημοσιεύεται *στό ἀκέραιο* ἕνα φυλλάδιο τῆς Ἐπιτροπῆς Βορόνεζ (πού, ὅπως εἶναι πασίγνωστο, συμμερίζεται τίς ἀπόψεις τῶν σ. σ. Ἀκίμοφ καί Μπροῦκερ) καί ἀποδείχνεται ὅτι ἡ σύνταξη τῆς νέας «Ἴσκρα» *ἀπέκρυψε* ἀπό τό κοινό (φύλλο 61) ὁλόκληρο τό μέρος τοῦ φυλλαδίου πού ἀφοροῦσε ἀρχές, ὅλη τήν ἐκδήλωση συμπάθειας πρός τή νέα «Ἴσκρα». Ποιός λοιπόν ἀποδείχτηκε ὅτι μοιάζει μέ σπουργίτη; Ποιό κομματικό ὄργανο μπορεῖ νά παραβληθεῖ τώρα μέ κῆπο;

Θυμηθεῖτε τό συντάχτη τοῦ ἄρθρου «Εἶναι καιρός!», πού δημοσιεύτηκε στό παράρτημα τῶν φύλλων 73–74 τῆς «Ἴσκρα». Σάν εἰλικρινής καί τίμιος ἐκπρόσωπος τῶν ἀπόψεων πού ἀκολούθησαν σ' ὅλη τή διάρκεια τοῦ συνεδρίου μας ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ «βάλτου», ὁ σύντροφος αὐτός δήλωσε ἀνοιχτά ὅτι δέ συμφωνεῖ μέ τόν Πλεχάνοφ καί ἐξέφρασε ἀνοιχτά τή γνώμη του πώς «ὁ Ἀκίμοφ ἔπαιξε στό συνέδριο τό ρόλο μᾶλλον ἑνός φαντάσματος τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, παρά ἑνός πραγματικοῦ ἐκπροσώπου του». Καί ἡ κακομοίρα ἡ σύνταξη ἀναγκάστηκε γιά ἄλλη μιά φορά νά ὑποβάλει τόν ἑαυτό της στήν τιμωρία πού εἶχε ὑποβληθεῖ ἡ χήρα τοῦ ὑπαξιωματικοῦ *. Ἡ σύνταξη συνόδεψε τόν ἰσχυρισμό τοῦ συντάχτη τοῦ ἄρθρου «Εἶναι καιρός!» μέ τήν παρακάτω σημείωση.

> «Δέν μποροῦμε νά συμφωνήσουμε μέ τή γνώμη αὐτή. Στίς προγραμματικές ἀπόψεις τοῦ σ. Ἀκίμοφ εἶναι ὁλοφάνερη ἡ σφραγίδα τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, πράγμα πού ἀναγνωρίζει καί ὁ κριτικός τοῦ „Ὀσβομποζντένιγε" σ' ἕνα ἀπό τά τελευταῖα τεύχη του, τονίζοντας ὅτι ὁ σ. Ἀκίμοφ πρόσκειται στή „ρεαλιστική" — διάβαζε: ἀναθεωρητική — κατεύθυνση».

Ἀλήθεια, δέν εἶναι χαριτωμένο; Στίς προγραμματικές ἀπόψεις τοῦ σ. Ἀκίμοφ (μαζί μέ τόν ὁποῖο, στίς συζητήσεις γιά τό πρόγραμμα, ψήφιζαν σχεδόν πάντα οἱ σ. σ. Μαρτίνοφ, Μπροῦκερ καί οἱ μπουντιστές καί πολύ συχνά καί οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ βάλτου) ὑπάρχει ὀπορτουνισμός. Ἀντίθετα στίς ἀπόψεις του γιά τά ζητήματα ταχτικῆς καί ὀργάνωσης δέν ὑπάρχει ὀπορτουνισμός, — δέν εἶναι ἔτσι, κύριοι; Μήπως ἀποσιωπᾶτε αὐτές τίς

* Ὑπαινιγμός γιά τή χήρα τοῦ ὑπαξιωματικοῦ ἀπό τό ἔργο τοῦ Γκόγκολ «Ὁ ἐπιθεωρητής». *Σημ. μετ.*

τελευταῖες ἀπόψεις ἐπειδή ἡ νέα «Ἴσκρα» πρόβαλε μέ στόμφο τίς νέες ὀργανωτικές διαφωνίες καί εἶπε ἀκριβῶς αὐτά καί μόνο αὐτά πού ἔλεγαν πρωτύτερα ἐνάντια στήν παλιά «Ἴσκρα» ὁ Μαρτίνοφ καί ὁ Ἀκίμοφ; Μήπως τίς ἀποσιωπᾶτε ἐπειδή καί οἱ νέες διαφωνίες στόν τομέα τῆς ταχτικῆς, πού προβάλλει τόν τελευταῖο καιρό ἡ νεότατη «Ἴσκρα», ἀνάγονται ὁλοκληρωτικά στήν ἐπανάληψη τῶν ὅσων ἔλεγαν ἀπό καιρό ἐνάντια στήν παλιά «Ἴσκρα» ὁ Μαρτίνοφ καί ὁ Ἀκίμοφ; Πόσο ὠφέλιμο θἆταν νά ἐπανεκδοθεῖ τώρα τό τεῦχος 10 τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο»!

Καί ποιόν παρουσιάζει ἡ ἴδια ἡ σύνταξη τῆς νέας «Ἴσκρα» σάν κριτή καί μάρτυρα ἐνάντια στόν σ. Ἀκίμοφ; — τόν κ. Στροῦβε. Ὁ κριτής εἶναι καλός, εἶναι πραγματικά εἰδικός, εἰδήμων, πρωταθλητής καί ἐμπειρογνώμονας στά ζητήματα τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Γι' αὐτό εἶναι πιό πολυσήμαντη ἡ γνώμη αὐτοῦ τοῦ μάρτυρα, — πού τόν κάλεσε ἡ ἴδια ἡ σύνταξη, — σχετικά μέ τό περιεχόμενο τῶν ἀπόψεων τοῦ Τρότσκι. Καί ὅμως ἡ μπροσούρα τοῦ Τρότσκι βγῆκε, μή τό ξεχνᾶτε αὐτό, *μέ τήν ἐπιμέλεια τῆς «Ἴσκρα»* (φύλλο 72, σελ. 10, 3η στήλη). Οἱ «νέες» ἀπόψεις τοῦ Τρότσκι εἶναι ἀπόψεις τῆς σύνταξης, πού ἐγκρίθηκαν ἀπό τόν Πλεχάνοφ, τόν Ἀξελρόντ, τή Ζασούλιτς, τόν Σταροβέρ καί τόν Μάρτοφ.

Κενολογία καί ἀκιμοφισμός (ἀκιμοφισμός δυστυχῶς σέ μορφή γελοιογραφίας) — αὐτή εἶναι ἡ ἐτυμηγορία τοῦ κριτῆ πού συμπαθεῖ τή νέα «Ἴσκρα» καί πού κλήθηκε ἀπ' αὐτή τήν ἴδια.

Ὁ ἐξυπηρετικός φιλελεύθερος εἶπε αὐτή τή φορά, χωρίς νά τό θέλει, τήν καθαρή ἀλήθεια.

Γράφτηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1904

Δημοσιεύτηκε σέ χωριστό φυλλάδιο τό Νοέμβρη τοῦ 1904 στή Γενεύη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ φυλλαδίου

Η ΚΑΜΠΑΝΙΑ ΤΩΝ ΖΕΜΣΤΒΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ «ΙΣΚΡΑ» [39]

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 30 τοῦ 'Οχτώβρη καί 8 τοῦ Νοέμβρη (12 καί 21 τοῦ Νοέμβρη) 1904

Δημοσιεύτηκε σέ χωριστή μπροσούρα τό Νοέμβρη τοῦ 1904 στή Γενεύη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας

ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Μέ τήν ὑπογραφή τῆς σύνταξης τῆς «Ἴσκρα» δημοσιεύτηκε τελευταῖα («γιά τά μέλη τοῦ κόμματος») ἕνα γράμμα πρός τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματος. Ἡ Ρωσία ποτέ δέν ἦταν τόσο κοντά στό σύνταγμα ὅσο σήμερα, δηλώνει ἡ σύνταξη καί ἐκθέτει λεπτομερειακά ὁλόκληρο σχέδιο «πολιτικῆς καμπάνιας», ὁλόκληρο σχέδιο γιά τήν ἄσκηση ἐπίδρασης πάνω στούς φιλελεύθερους ζέμτσι μας πού κάνουν διαβήματα γιά σύνταγμα.

Πρίν ἀναλύσουμε αὐτό τό ἐξαιρετικά διδαχτικό σχέδιο τῆς νέας «Ἴσκρα», ἄς θυμηθοῦμε πῶς ἔμπαινε στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία, ἀπό τότε πού ἐμφανίστηκε τό μαζικό ἐργατικό κίνημα, τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στούς φιλελεύθερους ζέμτσι. Εἶναι πασίγνωστο ὅτι καί στό ζήτημα αὐτό, σχεδόν ἀπό τήν ἀρχή ἀκόμα τῆς ἐμφάνισης τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, γινόταν πάλη ἀνάμεσα στούς «οἰκονομιστές» καί στούς ἐπαναστάτες. Οἱ πρῶτοι ἔφταναν σέ σημεῖο νά ἀρνοῦνται κατηγορηματικά τήν ἀστική δημοκρατία στή Ρωσία, νά ἀγνοοῦν τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου ὅσον ἀφορᾶ τήν ἄσκηση ἐπίδρασης πάνω στά ἀντιπολιτευόμενα στρώματα τῆς κοινωνίας καί ταυτόχρονα, στενεύοντας τό πλάτος τῆς πολιτικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου, πρόσφερναν, συνειδητά ἤ ἀσυνείδητα, τόν πολιτικό καθοδηγητικό ρόλο στά φιλελεύθερα στοιχεῖα τῆς κοινωνίας, ἀφήνοντας στούς ἐργάτες τήν «οἰκονομική πάλη ἐνάντια στ' ἀφεντικά καί στήν κυβέρνηση». Οἱ ὀπαδοί τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν παλιά «Ἴσκρα» διεξήγαγαν πάλη ἐνάντια σ' αὐτή τήν κατεύθυνση. Ἡ πάλη αὐτή χωρίζεται σέ δυό μεγάλες περιόδους: στήν περίοδο πρίν ἀπό τήν ἐμφάνιση τοῦ φιλελεύθερου ὀργάνου, τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε», καί στήν περίοδο μετά τήν ἐμφάνισή του. Στήν πρώτη περίοδο κατευθύναμε τήν ἐπίθεσή μας κυρίως ἐνάντια στό στενό πνεῦμα τῶν οἰκονομιστῶν, τούς «σπρώχναμε» νά δοῦν ἕνα γεγονός πού δέν ἔβλεπαν, ὅτι δηλ. ὑπάρχει ἀστική δημοκρατία στή Ρωσία, ὑπο-

γραμμίζαμε τό καθῆκον τοῦ προλεταριάτου νά ἀναπτύξει ὁλόπλευρη πολιτική δράση, τό καθῆκον του νά ἀσκεῖ ἐπίδραση πάνω σ' ὅλα τά στρώματα τῆς κοινωνίας, τό καθῆκον του νά γίνει ἡ πρωτοπορία στόν πόλεμο γιά τήν ἐλευθερία. Στίς σημερινές στιγμές εἶναι τόσο πιό ἐπίκαιρο καί ἀπαραίτητο νά θυμηθοῦμε τήν περίοδο αὐτή καί τά βασικά χαρακτηριστικά της ὅσο πιό χοντροκομμένα τή διαστρεβλώνουν οἱ ὀπαδοί τῆς νέας «Ἴσκρα» (βλ. τό ἄρθρο τοῦ Τρότσκι «Τά πολιτικά μας καθήκοντα», πού ἐκδόθηκε μέ τήν ἐπιμέλεια τῆς «Ἴσκρα»), ὅσο περισσότερο σπεκουλάρουν πάνω στό ὅτι ἡ σημερινή νεολαία δέν ξέρει τήν ἱστορία τοῦ πρόσφατου παρελθόντος τοῦ κινήματός μας.

Ἀπό τήν ἐμφάνιση τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε» ἄρχισε ἡ δεύτερη περίοδος τῆς πάλης τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα». Ὅταν οἱ φιλελεύθεροι παρουσιάστηκαν μέ αὐτοτελές ὄργανο καί ἐξαγγείλανε ἰδιαίτερο πολιτικό πρόγραμμα, ἄλλαξε φυσικά καί τό καθῆκον ἄσκησης ἐπίδρασης ἀπομέρους τοῦ προλεταριάτου πάνω στήν «κοινωνία»: ἡ ἐργατική δημοκρατία δέν μποροῦσε πιά νά περιορίζεται στό «ἀνατάραγμα» τῆς φιλελεύθερης δημοκρατίας, στήν ἐνθάρρυνση τοῦ ἀντιπολιτευτικοῦ πνεύματός της· ὄφειλε νά δόσει πρωταρχική σημασία στήν ἐπαναστατική κριτική τῆς ἀσυνέπειας πού ἐκδηλώθηκε καθαρά στήν πολιτική θέση τοῦ φιλελευθερισμοῦ. Ἡ ἐπίδρασή μας πάνω στά φιλελεύθερα στρώματα πῆρε τή μορφή μόνιμων ὑποδείξεων ὡς πρός τήν ἀσυνέπεια καί τήν ἀνεπάρκεια τῆς πολιτικῆς διαμαρτυρίας τῶν κ. κ. φιλελευθέρων (φτάνει νά παραπέμψουμε στό «Ζαριά» πού ἔκανε κριτική στόν πρόλογο τοῦ κ. Στροῦβε γιά τό ὑπόμνημα τοῦ Βίττε *, καί σέ πολυάριθμα ἄρθρα τῆς «Ἴσκρα»).

Τίς παραμονές τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος εἶχε πιά τόσο ἀποσαφηνιστεῖ καί σταθεροποιηθεῖ ἡ νέα αὐτή θέση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στό φιλελευθερισμό πού ἐκδηλώθηκε ἀνοιχτά, ὥστε κανένας δέν ἔθετε κάν τό ἐρώτημα ἄν ὑπάρχει ἀστική δημοκρατία στή Ρωσία καί ἄν τό ἀντιπολιτευτικό κίνημα πρέπει νά ὑποστηρίζεται (καί πῶς νά ὑποστηρίζεται) ἀπό τό προλεταριάτο. Γινόταν λόγος μόνο γιά τή διατύπωση τῶν ἀπόψεων τοῦ κόμματος πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα, καί μοῦ φτάνει νά τονίσω ἐδῶ ὅτι οἱ ἀπόψεις τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» εἶχαν διατυπωθεῖ πολύ καλύτερα στό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Πλεχάνοφ, πού τόνιζε τόν ἀντεπαναστατικό καί ἀντιπρολεταριακό χαρακτήρα

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 5ος, σελ. 21 - 73. *Ἡ Σύντ.*

Только для членовъ партіи.

N. Lenin. Liberale Bewegung und der Plan von „Jskra“.

Prix: 25 cent.—20 pf.—2½ d.—5 cts.

Россійская Соціальдемократическая Рабочая Партія.

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

Н. Ленинъ.

ЗЕМСКАЯ КАМПАНІЯ И ПЛАНЪ „ИСКРЫ“.

Издательство соціальдемократической партійной литературы
В. Бончъ-Бруевича и Н. Ленина.

ЖЕНЕВА
Кооперативная Типографія, 93 rue de Carouge 93.
1904.

Τό ἐξώφυλλο τῆς μπροσούρας τοῦ Β. Ι. Λένιν
«Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα“». — 1904
Σμίκρυνση

τοῦ φιλελεύθερου «Ὀσβομποζντένιγε», ἀπ' ὅ,τι στήν ἀντιφατική ἀπόφαση τοῦ Σταροβέρ[40], πού ἀπό τή μιά μεριά ἐπιδιώκει (καί ἐπιδιώκει ἐντελῶς παράκαιρα) «συμφωνία» μέ τούς φιλελεύθερους καί ἀπό τήν ἄλλη βάζει σχετικά μ' αὐτές τίς συμφωνίες κάτι ἐξωπραγματικούς ὅρους, ἐντελῶς ἀνέφικτους γιά τούς φιλελεύθερους.

I

Ἄς περάσουμε στό σχέδιο τῆς νέας «Ἴσκρα». Ἡ σύνταξη ἀναγνωρίζει ὅτι ἔχουμε ὑποχρέωση νά χρησιμοποιοῦμε ἐξαντλητικά ὅλο τό ὑλικό πού ἀφορᾶ τήν ἀναποφασιστικότητα καί τό μεσοβέζικο χαρακτήρα τῆς φιλελεύθερης δημοκρατίας, πού ἀφορᾶ τήν ἀνταγωνιστική ἀντίθεση τῶν συμφερόντων τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης καί τοῦ προλεταριάτου, νά χρησιμοποιοῦμε αὐτό τό ὑλικό «σύμφωνα μέ τίς θεμελιακές διεκδικήσεις τοῦ προγράμματός μας». «Ἀλλά — συνεχίζει ἡ σύνταξη — *ἀλλά* μέσα στά πλαίσια τῆς πάλης ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, καί προπαντός στή σημερινή φάση, ἡ στάση μας ἀπέναντι στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη *καθορίζεται ἀπό τό καθῆκον* νά τῆς δόσουμε περισσότερο θάρρος καί νά τήν προτρέψουμε νά υἱοθετήσει τίς διεκδικήσεις πού *θά προβάλλει* (; ἔχει προβάλει;) τό προλεταριάτο πού τό καθοδηγεῖ ἡ σοσιαλδημοκρατία». Ὑπογραμμίσαμε τίς ἐξαιρετικά παράξενες λεξοῦλες σ' αὐτό τό παράξενο τροπάρι. Πραγματικά πῶς νά μήν ὀνομάσουμε παράξενη αὐτή τήν ἀντιπαράθεση, ἀπό τή μιά μεριά τῆς κριτικῆς ἐνάντια στό μεσοβέζικο χαρακτήρα καί τῆς ἀνάλυσης τῶν ἀνταγωνιστικῶν συμφερόντων, καί ἀπό τήν ἄλλη τοῦ καθήκοντος νά δόσουμε θάρρος στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί νά τήν προτρέψουμε νά υἱοθετήσει τίς διεκδικήσεις τοῦ προλεταριάτου; Πῶς ἀλλιῶς μποροῦμε νά δόσουμε θάρρος στή φιλελεύθερη δημοκρατία, παρά μέ τήν ἀμείλιχτη ἀνάλυση καί τήν ἐξουθενωτική κριτική τῆς μεσοβέζικης στάσης της στά ζητήματα τῆς δημοκρατίας; Ὅσο ἡ ἀστική (= φιλελεύθερη) δημοκρατία θέλει νά ἐνεργεῖ σάν δημοκρατία καί εἶναι ὑποχρεωμένη νά ἐνεργεῖ σάν δημοκρατία, ἄλλο τόσο τείνει ἀναπόφευχτα νά στηριχθεῖ σέ ὅσο τό δυνατόν πλατύτερους κύκλους τοῦ λαοῦ. Ἡ τάση αὐτή γεννᾶ ἀναπόφευχτα τήν παρακάτω ἀντίθεση: ὅσο πλατύτεροι εἶναι αὐτοί οἱ κύκλοι τοῦ λαοῦ τόσο περισσότεροι εἶναι ἀνάμεσά τους οἱ ἐκπρόσωποι τῶν προλεταριακῶν καί τῶν μισοπρολεταριακῶν στρωμάτων πού ἀπαιτοῦν τόν πλήρη ἐκδημοκρατισμό τοῦ πο-

λιτικοῦ καί τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, ἕναν ἐκδημοκρατισμό τόσο πλήρη, πού ἀπειλεῖ νά ὑποσκάψει σπουδαιότατα ἐρείσματα κάθε ἀστικῆς κυριαρχίας γενικά (μοναρχία, μόνιμο στρατό, γραφειοκρατία). Ἡ ἀστική δημοκρατία ἀπό τή φύση της δέν εἶναι σέ θέση νά ἱκανοποιήσει αὐτές τίς διεκδικήσεις, γι' αὐτό ἀπό τή φύση της εἶναι καταδικασμένη νά εἶναι ἀναποφάσιστη καί μεσοβέζικη. Οἱ σοσιαλδημοκράτες, μέ τήν κριτική αὐτοῦ τοῦ μεσοβέζικου χαρακτήρα της, κεντρίζουν διαρκῶς τούς φιλελεύθερους, ἀποσποῦν ἀπό τή φιλελεύθερη δημοκρατία καί φέρνουν μέ τό μέρος τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας ὁλοένα καί μεγαλύτερο ἀριθμό προλετάριων καί μισοπρολετάριων, καί ἐν-μέρει καί μικροαστῶν. Πῶς μποροῦμε λοιπόν νά λέμε: πρέπει νά κριτικάρουμε τό μεσοβέζικο χαρακτήρα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, *ἀ λ λ ά* (ἀλλά!) ἡ στάση μας ἀπέναντί της καθορίζεται ἀπό τό καθῆκον νά τῆς δόσουμε θάρρος; Αὐτό εἶναι ὁλοφάνερη σύγχυση πού μαρτυρεῖ ἤ ὅτι οἱ δημιουργοί της τραβᾶνε πρός τά πίσω, ξαναγυρίζουν δηλ. στόν καιρό ἐκεῖνο πού οἱ φιλελεύθεροι γενικά δέν ἐκδηλώνονταν ἀκόμα ἀνοιχτά, τότε πού γενικά ἔπρεπε νά τούς ξυπνᾶμε, νά τούς ἐνθαρρύνουμε, νά τούς προτρέπουμε ν' ἀνοίξουν τό στόμα τους· ἤ ὅτι ἔχουν τήν ἰδέα πώς εἶναι τάχα δυνατόν «νά δόσουμε θάρρος» στούς φιλελεύθερους, μειώνοντας τό θάρρος τῶν προλεταρίων.

Ὅσο τερατώδικη κι ἄν εἶναι αὐτή ἡ ἰδέα, ὡστόσο τή βλέπουμε ἀκόμα πιό ξεκάθαρα διατυπωμένη στήν ἑπόμενη φράση τοῦ γράμματος τῆς σύνταξης: «Ὅμως — ἐπεξηγεῖ ξανά καί ξανά ἡ σύνταξη — ὅμως θά πέφταμε σέ μοιραῖο λάθος, ἄν βάζαμε σάν σκοπό, μέ δραστήρια μέτρα *ἐκφοβισμοῦ, νά ἀναγκάσουμε* τώρα ἀμέσως τά ζέμστβο ἤ ἄλλα ὄργανα τῆς ἀστικῆς ἀντιπολίτευσης νά δόσουν, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ *πανικοῦ*, ἐπίσημη ὑπόσχεση ὅτι θά ὑποβάλουν τίς διεκδικήσεις μας στήν κυβέρνηση. Τέτοια ταχτική θά δυσφημοῦσε τή σοσιαλδημοκρατία, γιατί θά μετέτρεπε ὅλη μας τήν πολιτική καμπάντα σέ μοχλό τῆς ἀντίδρασης» (οἱ ὑπογραμμίσεις εἶναι τῆς σύνταξης).

Ἔτσι λοιπόν! Δέν πρόλαβε ἀκόμα τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο νά καταφέρει οὔτε ἕνα σοβαρό χτύπημα ἐνάντια στήν τσαρική ἀπολυταρχία σέ μιά στιγμή πού ἡ ἀπολυταρχία αὐτή κλονίζεται ἐξαιρετικά ἔκδηλα, σέ μιά στιγμή πού ἕνα σοβαρό χτύπημα εἶναι ἐξαιρετικά ἀπαραίτητο, ἐξαιρετικά ὠφέλιμο καί μπορεῖ νά ἀποβεῖ ἀποφασιστικό, καί νά, βρέθηκαν κιόλας σοσιαλδημοκράτες πού μουρμουρίζουν γιά μοχλό τῆς ἀντίδρασης. Αὐτό δέν εἶναι ἁπλῶς σύγχυση, εἶναι καθαρή προστυχιά. Καί ἡ σύν-

ταξη ἔχει φτάσει σέ σημεῖο νά ἐκστομίζει αὐτή τήν προστυχιά καί νά σκαρώνει ἕνα ἐξαιρετικά φοβερό σκιάχτρο, εἰδικά γιά νάχει νά λέει γιά μοχλό τῆς ἀντίδρασης. Σκεφθεῖτε το μονάχα: οἱ ἄνθρωποι αὐτοί σέ γράμμα πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος μιλᾶνε μέ σοβαρότητα γιά ταχτική ἐκφοβισμοῦ τῶν ζέμτσι καί γιά ἐξαναγκασμό τους, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ πανικοῦ, νά δόσουν ἐπίσημες ὑποσχέσεις! Δέ θά ἦταν εὔκολο νά βρεῖ κανείς ἀκόμα καί ἀνάμεσα στούς ρώσους ἀξιωματούχους, ἀκόμα καί ἀνάμεσα στούς Οὐγκριούμ-Μπουρτσέγεφ μας [41], ἕνα νεοσσό τῆς πολιτικῆς, πού θά πίστευε σ' ἕνα τέτοιο σκιάχτρο! Ὑπάρχουν ἀνάμεσα στούς ἐπαναστάτες φανατικοί τρομοκράτες, ὑπάρχουν παράτολμοι δυναμιτιστές, μά ἀκόμα καί ὁ πιό ἀνόητος ἀπό τούς ἀνόητους συνήγορους τῆς δυναμιτιστικῆς δράσης δέν πρότεινε, νομίζω, ὥς τώρα νά ἐκφοβίζουμε... τούς ζέμτσι καί νά προκαλοῦμε πανικό στίς γραμμές... τῆς ἀντιπολίτευσης. Πῶς εἶναι δυνατόν νά μή βλέπει ἡ σύνταξη ὅτι σκαρώνοντας αὐτό τό γελοῖο σκιάχτρο, ξεστομίζοντας αὐτές τίς τριμμένες φράσεις, δημιουργεῖ ἀναπόφευχτα παρεξηγήσεις καί ἀπορίες, συσκοτίζει τή συνείδηση καί σπέρνει σύγχυση στά μυαλά τῶν ἀγωνιζόμενων προλεταρίων; Ἐξάλλου δέν πέφτουν στό κενό αὐτά τά λογάκια γιά μοχλό τῆς ἀντίδρασης, γιά δυσφημιστική ταχτική ἐκφοβισμοῦ· πέφτουν στό ἰδιότυπο ρωσικο-αστυνομικό ἔδαφος πού εἶναι, ὅσο δέν παίρνει ἄλλο, κατάλληλο γιά ζιζάνια. Γιά μοχλό τῆς ἀντίδρασης μᾶς μιλᾶνε πραγματικά τώρα σέ κάθε σταυροδρόμι, μᾶς μιλᾶνε ὅμως οἱ νοβοβρέμεντσι [42]. Ὅσο γιά τή δυσφημιστική ταχτική τοῦ ἐκφοβισμοῦ, ἐκεῖνοι πού μᾶς ἔχουν πραγματικά ξεκουφάνει εἶναι οἱ δειλοί ἀρχηγοί τῆς ἀστικῆς ἀντιπολίτευσης καί κανείς ἄλλος.

Πάρτε λχ. τόν καθηγητή πρίγκιπα Ε. Ν. Τρουμπετσκόι. Θάλεγε κανείς πώς εἶναι ἀρκετά «μορφωμένος» καί — γιά ρῶσο νόμιμο ἡγέτη — ἀρκετά «τολμηρός» φιλελεύθερος. Τί χυδαίους ὅμως συλλογισμούς ἀραδιάζει στό φιλελεύθερο περιοδικό «Πράβο» [43] (τεῦχος 39) γιά «ἐσωτερικό κίνδυνο», καί συγκεκριμένα γιά κίνδυνο ἀπό τά κόμματα τῶν ἄκρων! Νά ἕνα ζωντανό δεῖγμα πού δείχνει ποιός πραγματικά βρίσκεται κοντά στόν πανικό, νά ἕνα χειροπιαστό παράδειγμα πού δείχνει τί εἶναι αὐτό πού πραγματικά ἀσκεῖ ἐκφοβιστική ἐπίδραση πάνω στούς ἀληθινούς φιλελεύθερους. Φυσικά τώρα αὐτοί δέ φοβοῦνται τό σχέδιο πού εἶδαν στόν ὕπνο τους οἱ συντάχτες τῆς «Ἴσκρα», τό σχέδιο νά ἀποσπαστοῦν ἀπό τούς ζέμτσι ἐπίσημες ὑποσχέσεις ὑπέρ τῶν

ἐπαναστατῶν (ὁ κ. Τρουμπετσκόι θάβαζε ἁπλῶς τά γέλια, ἄν τοῦ μιλοῦσαν γιά τέτοιο σχέδιο), — αὐτοί φοβοῦνται τούς ἐπαναστατικούς-σοσιαλιστικούς σκοπούς τῶν κομμάτων τῶν «ἄκρων», φοβοῦνται τίς προκηρύξεις τῶν δρόμων, αὐτά τά πρῶτα χελιδόνια τῆς ἐπαναστατικῆς αὐτοτελοῦς δράσης τοῦ προλεταριάτου πού δέ θά σταματήσει, δέ θά καταθέσει τά ὅπλα ὥς τήν ὥρα πού θ' ἀνατρέψει τήν κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης. Τό φόβο αὐτό δέν τόν γεννοῦν γελοῖα σκιάχτρα, ἀλλά ὁ ἀληθινός χαρακτήρας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὁ φόβος αὐτός δέ μπορεῖ νά σβήσει ἀπ' τήν καρδιά τῆς ἀστικῆς τάξης (φυσικά ἐδῶ δέν περιλαβαίνουμε ὁρισμένα πρόσωπα καί ὁρισμένες ὁμάδες). Νά γιατί ἠχεῖ τόσο παράφωνα ὁ συλλογισμός τῆς νέας «Ἴσκρα» γιά τή δυσφημιστική ταχτική ἐκφοβισμοῦ τῶν ζέμτσι καί τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἀστικῆς ἀντιπολίτευσης. Οἱ κ.κ. φιλελεύθεροι πού σκιάζονται τίς προκηρύξεις τῶν δρόμων, πού σκιάζονται καθετί πού τραβάει πιό πέρα ἀπό ἕνα τιμοκρατικό σύνταγμα, θά φοβοῦνται πάντα τό σύνθημα: «λαοκρατική δημοκρατία» καί τό σάλπισμα γιά παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση. Τό συνειδητό ὅμως προλεταριάτο θά ἀπορίψει μέ ἀγανάχτηση καί τή σκέψη ἀκόμα ὅτι θά μπορούσαμε νά παραιτηθοῦμε ἀπ' αὐτό τό σύνθημα καί ἀπ' αὐτό τό σάλπισμα, ὅτι θά μπορούσαμε γενικά στή δράση μας νά καθοδηγούμαστε ἀπό τόν πανικό καί τούς φόβους τῆς ἀστικῆς τάξης.

Πάρτε τή «Νόβογε Βρέμια». Τί γλυκιές ἄριες τραγουδάει στό σκοπό τοῦ μοχλοῦ τῆς ἀντίδρασης. «Νεολαία καί ἀντίδραση — διαβάζουμε στά «Σημειώματα» τοῦ φύλλου 10285 (τῆς 18 τοῦ Ὀχτώβρη). — ...Αὐτές οἱ λέξεις δέ δένονται μαζί, ὡστόσο οἱ ὄχι καλά μελετημένες ἐνέργειες, τό ἰσχυρό πάθος καί ὁ πόθος τῆς νεολαίας νά πάρει μέ κάθε θυσία ἄμεσα μέρος στίς τύχες τοῦ κράτους μποροῦν νά τήν ὁδηγήσουν σ' αὐτό τό ἀπελπιστικό ἀδιέξοδο. Τίς τελευταῖες μέρες ἔγινε μιά διαδήλωση ἔξω ἀπό τίς φυλακές τοῦ Βίμποργκ, ἔπειτα ἔγινε μιά ἀπόπειρα νά ὀργανωθεῖ, δέν ξέρω ἀκριβῶς γιατί, διαδήλωση στό κέντρο πιά τῆς πρωτεύουσας, στή Μόσχα ἔγινε παρέλαση 200 φοιτητῶν μέ σημαῖες καί διαμαρτυρίες ἐνάντια στόν πόλεμο... Ἐξηγεῖται ἐπομένως ἡ ἀντίδραση... φοιτητικές ταραχές, διαδηλώσεις τῆς νεολαίας, ὅλα αὐτά ἀποτελοῦν πραγματική εὐκαιρία, ἀτού, ἀτού ἀναπάντεχο, τεράστιο ἀτού στά χέρια τῶν ἀντιδραστικῶν. Νά ἕνα δῶρο πραγματικά πολύτιμο γι' αὐτούς, δῶρο πού θά μπορέσουν νά τό ἐκμεταλλευτοῦν. Δέν πρέπει νά τούς δίνεται ἕνα τέτοιο δῶρο, δέν πρέπει νά σπάζει κανείς φανταστικά (!!!) κάγκελα: τώρα καί οἱ

πόρτες εἶναι ἀνοιχτές (μήπως οἱ πόρτες τῆς φυλακῆς τοῦ Βίμποργκ καί ἄλλων φυλακῶν;), διάπλατα ἀνοιχτές!».

Οἱ συλλογισμοί αὐτοί δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπό διευκρινίσεις. Ἀρκεῖ νά τούς ἀναφέρουμε γιά νά δοῦμε πόση ἔλλειψη τάκτ δείχνει κανείς ὅταν μιλάει τώρα γιά μοχλό τῆς ἀντίδρασης, *τώρα* πού οὔτε μιά πόρτα τῆς φυλακῆς, πού τέτοια φυλακή εἶναι ὁλάκερη ἡ Ρωσία, δέν εἶναι μισανοιγμένη γιά τούς ἀγωνιζόμενους ἐργάτες, τώρα πού ἡ τσαρική ἀπολυταρχία δέν ἔχει κάνει ἀκόμα οὔτε μιά ἔστω καί κάπως αἰσθητή ὑποχώρηση γιά τό προλεταριάτο, τώρα πού ὅλη ἡ προσοχή καί ὅλες οἱ προσπάθειες πρέπει νά στρέφονται στήν προετοιμασία μιᾶς πραγματικῆς καί ἀποφασιστικῆς ἀναμέτρησης μέ τόν ἐχθρό τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Φυσικά καί μόνη ἡ σκέψη μιᾶς τέτοιας ἀναμέτρησης ἐμπνέει φόβο καί πανικό στούς κυρίους Τρουμπετσκόι καί στίς χιλιάδες τῶν λιγότερο «μορφωμένων» κυρίων φιλελευθέρων. Θάμασταν ὅμως βλάκες ἄν προσαρμοζόμασταν στόν πανικό τους. Ἐμεῖς πρέπει νά ἐναρμονιζόμαστε μέ τήν κατάσταση τῶν δυνάμεών μας, μέ τό φούντωμα τοῦ λαϊκοῦ ἀναβρασμοῦ καί τῆς λαϊκῆς ἀγανάχτησης, μέ τή στιγμή πού ἡ ἄμεση ἔφοδος τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία θά σμίξει μ᾽ ἕνα ἀπό τά αὐθόρμητα ἐμφανιζόμενα καί αὐθόρμητα ἀναπτυσσόμενα κινήματα.

II

Πιό πάνω, μιλώντας γιά τό σκιάχτρο πού ὀνειρεύτηκε ἡ σύνταξή μας, δέ σημειώσαμε ἀκόμα ἕνα χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ συλλογισμοῦ της. Ἡ σύνταξη ἐπιτέθηκε ἐνάντια στή δυσφημιστική ταχτική πού θά ἔτεινε στό νά ἀποσπάσει ἀπό τούς ζέμτσι μιά «ἐπίσημη ὑπόσχεση ὅτι θά ὑποβάλλουν τίς διεκδικήσεις μας στήν κυβέρνηση». Ἐκτός ἀπό τίς ἀσυναρτησίες πού σημείωσα πιό πάνω, εἶναι παράξενη ἡ ἴδια ἡ ἰδέα τοῦ νά ὑποβάλλει στήν κυβέρνηση τίς διεκδικήσεις «μας», τίς διεκδικήσεις τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας ἡ φιλελεύθερη δημοκρατία. Ἀπό τή μιά μεριά ἡ φιλελεύθερη δημοκρατία, ἀκριβῶς ἐπειδή εἶναι ἀστική δημοκρατία, δέν εἶναι ποτέ σέ θέση νά καταλάβει, δέν εἶναι σέ θέση νά ὑπερασπίσει μέ εἰλικρίνεια, συνέπεια καί ἀποφασιστικότητα τίς διεκδικήσεις «μας». Κι ἄν ἀκόμα οἱ φιλελεύθεροι ἔδιναν, ἔδιναν «αὐτοπροαίρετα» ἐπίσημη ὑπόσχεση ὅτι θά ὑποβάλλουν τίς διεκδικήσεις μας, δέ θά τηροῦσαν ἐννοεῖται τήν ὑπόσχεσή τους αὐτή, θά ἐξαπατοῦσαν τό προλεταριάτο.

Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἄν ἤμασταν τόσο δυνατοί ὥστε νά ἐπηρεάζουμε σοβαρά τήν ἀστική δημοκρατία γενικα καί τούς κυρίους ζέμτσι εἰδικότερα, αὐτή ἡ δύναμη θά μᾶς ἀρκοῦσε ἀπόλυτα γιά νά ὑποβάλλουμε μόνοι μας τίς διεκδικήσεις μας στήν κυβέρνηση.

Ἡ περίεργη τούτη ἰδέα τῆς σύνταξης δέν εἶναι ἀποτέλεσμα παραδρομῆς, ἀλλά ἀναπόφευχτη συνέπεια τῆς ἀντιφατικῆς θέσης πού πῆρε γενικά πάνω στό ζήτημα αὐτό. Ἀκοῦστε: «Κεντρικός στόχος καί καθοδηγητικό νῆμα... πρέπει νά εἶναι τό πραχτικό καθῆκον... τῆς ἄσκησης μιᾶς ἐπιβλητικῆς ὀργανωμένης ἐπενέργειας πάνω στήν ἀστική ἀντιπολίτευση»· τό «σχέδιο αἰτημάτων τῶν ἐργατῶν πρός ἕνα δοσμένο ὄργανο τῆς φιλελεύθερης ἀντιπολίτευσης» πρέπει νά περιέχει «τήν ἐξήγηση τοῦ γιατί οἱ ἐργάτες δέν ἀπευθύνονται στήν κυβέρνηση, ἀλλά στή συνέλευση τῶν ἐκπροσώπων αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς ἀντιπολίτευσης». Μιά τέτοια τοποθέτηση τοῦ ζητήματος εἶναι στή βάση της λαθεμένη. Ἐμεῖς, τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου, πρέπει φυσικά «νά ἀπευθυνόμαστε σ' ὅλες τίς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ» καί νά ὑπερασπίζουμε ἀνοιχτά καί ἐνεργά, μπροστά σ' ὅλο τό λαό, τό πρόγραμμά μας καί τίς ἄμεσες διεκδικήσεις μας, πρέπει νά φροντίζουμε νά ἐκθέτουμε τίς διεκδικήσεις μας αὐτές καί στούς κ. κ. ζέμτσι, κεντρικός ὅμως στόχος καί καθοδηγητικό νῆμα δέν πρέπει νά εἶναι γιά μᾶς ἡ ἐπενέργεια πάνω στούς ζέμτσι, ἀλλά πάνω στήν κυβέρνηση. Ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» ἔβαλε τό ζήτημα τοῦ κεντρικοῦ στόχου ἀκριβῶς μέ τό κεφάλι πρός τά κάτω. Ἡ ἀστική ἀντιπολίτευση εἶναι μόνο ἀστική καί μόνο ἀντιπολίτευση, ἐπειδή ἀκριβῶς δέν παλαίβει μόνη της, δέν ἔχει δικό της πρόγραμμα πού νά τό ὑπερασπίζεται ἀνεπιφύλαχτα, ἐπειδή στέκει ἀνάμεσα στίς δυό ἀντιμαχόμενες πλευρές (στήν κυβέρνηση καί στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο σύν τούς ὀλιγάριθμους διανοούμενους ὀπαδούς του), ἐπειδή ὑπολογίζει ὅτι τό ἀποτέλεσμα τῆς πάλης θά ἀποβεῖ πρός ὄφελός της. Γι' αὐτό τό λόγο ὅσο πιό πολύ φουντώνει ἡ πάλη, ὅσο πιό κοντά εἶναι ἡ στιγμή τῆς ἀποφασιστικῆς μάχης τόσο πιό πολύ πρέπει νά στρέφουμε τήν προσοχή μας καί νά κατευθύνουμε τήν ἐπενέργειά μας πρός τόν πραγματικό ἐχθρό μας καί ὄχι στό σύμμαχο πού *ὁλοφάνερα* εἶναι σύμμαχος συμβατικός, προβληματικός, ἀβέβαιος καί μεσοβέζικος. Δέ θἆταν λογικό νά ἀγνοοῦμε αὐτό τό σύμμαχο, θά ἦταν ἀνόητο νά βάζουμε σάν σκοπό μας νά τόν ἐκφοβίζουμε καί νά τόν τρομάζουμε — ὅλα αὐτά εἶναι τόσο αὐτονόητα, πού εἶναι παράξενο καί νά μιλᾶμε γι' αὐτά. Κεντρικός

ὅμως στόχος καί καθοδηγητικό νῆμα τῆς ζύμωσής μας πρέπει νά εἶναι, τό ξαναλέω, ὄχι ἡ ἄσκηση ἐπίδρασης πάνω σ᾿ αὐτό τό σύμμαχο, ἀλλά ἡ προετοιμασία τῆς ἀποφασιστικῆς μάχης ἐνάντια στόν ἐχθρό. Ἐρωτοτροπώντας μέ τά ζέμστβο, κάνοντας μηδαμινές (καί ἀποκλειστικά σχεδόν στά λόγια) παραχωρήσεις στά ζέμστβο, ἡ κυβέρνηση δέν ἔκανε ἀκόμα καμιά ἀπολύτως οὐσιαστική παραχώρηση στό λαό, ἡ κυβέρνηση μπορεῖ ἀκόμα πολύ καλά νά ἐπανέλθει στήν ἀντίδραση (πιό σωστά, νά συνεχίσει τήν ἀντίδραση), ὅπως ἔγινε στή Ρωσία δεκάδες καί ἑκατοντάδες φορές ὕστερα ἀπό στιγμιαῖες φιλελεύθερες ἀναλαμπές τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου μονάρχη. Ἀκριβῶς σέ μιά τέτοια στιγμή ἐρωτοτροπίας μέ τά ζέμστβο, ἀπόσπασης τῆς προσοχῆς τοῦ λαοῦ, βαυκαλισμοῦ του μέ κούφια λόγια, πρέπει νά φυλαγόμαστε ἐξαιρετικά ἀπό τήν οὐρά τῆς ἀλεποῦς, νά θυμίζουμε μέ ἰδιαίτερη ἐπιμονή ὅτι ὁ ἐχθρός δέν ἔχει ἀκόμα τσακιστεῖ, νά καλοῦμε ἐξαιρετικά δραστήρια στή συνέχιση καί στό δεκαπλασιασμό τῆς πάλης ἐνάντια στόν ἐχθρό καί ὄχι νά μεταφέρουμε τό κέντρο βάρους ἀπό τή γραμμή «νά ἀποτεινόμαστε» στήν κυβέρνηση στή γραμμή νά ἀποτεινόμαστε στά ζέμστβο. Ἀκριβῶς τήν τωρινή στιγμή οἱ δεδηλωμένοι καταφερτζῆδες καί προδότες τῆς λευτεριᾶς — καί κανένας ἄλλος — τρῶνε τά λυσσακά τους γιά νά μεταφέρουν τό κέντρο βάρους τῆς προσοχῆς τῆς κοινωνίας καί τοῦ λαοῦ στά ζέμστβο, προσπαθοῦν νά δημιουργήσουν ἐμπιστοσύνη πρός τά ζέμστβο, τά ὁποῖα στήν πραγματικότητα δέν ἀξίζουν καθόλου τήν ἐμπιστοσύνη τῆς ἀληθινῆς δημοκρατίας. Πάρτε τή «Νόβογε Βρέμια»: στό ἄρθρο πού ἀποσπάσματά του παραθέσαμε πιό πάνω, θά βρεῖτε τόν ἑξῆς συλλογισμό: «Εἶναι ξεκάθαρο γιά τόν καθένα ὅτι ἐφόσον θά ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά συζητοῦνται θαρραλέα καί εἰλικρινά ὅλες μας οἱ ἐλλείψεις καί τά λάθη, ἐφόσον θά ὑπάρχει ἡ δυνατότητα ὁ κάθε παράγοντας νά ἀναπτύσσει ἐλεύθερα τή δράση του, γρήγορα θά μπεῖ τέρμα καί στίς ἐλλείψεις μας, καί ἡ Ρωσία θά μπορέσει νά πάρει ἄφοβα τό δρόμο ἐκεῖνο τῆς προόδου καί τῆς τελειοποίησης πού τῆς εἶναι τόσο ἀναγκαῖος. Καί δέ θά χρειαστεῖ νά ἐπινοήσουμε οὔτε καί τήν ὀργάνωση, τό ὄργανο αὐτῆς τῆς προόδου: τό ὄργανο αὐτό ὑπάρχει μέ τή μορφή τῶν ζέμστβο πού δέ θέλουν παρά μόνο (!!) νά τούς δοθεῖ ἐλευθερία ἀνάπτυξης· σ᾿ αὐτή τήν ἐλευθερία ἀνάπτυξης βρίσκεται ἡ ἐγγύηση μιᾶς ἀληθινά αὐτοδύναμης καί ὄχι δανεισμένης τελείωσης». Αὐτά τά λόγια καί ἄλλα παρόμοια ὄχι μόνο «κρύβουν τήν τάση πρός μιά περιορισμένη μοναρχία κι ἕνα τιμοκρατικό σύνταγμα» (ὅπως

λέει σέ ἄλλο σημεῖο τοῦ γράμματός της ἡ σύνταξη), ἀλλά καί προετοιμάζουν ἀνοιχτά τό ἔδαφος γιά νά περιοριστεῖ ὅλη ἡ ὑπόθεση σέ χαμόγελα πρός τά ζέμστβο, χωρίς ἔστω καί τόν ἐλάχιστο περιορισμό τῆς μοναρχίας!

Τό νά προβάλλεται σάν κεντρικός στόχος ἡ ἐπενέργεια πάνω στά ζέμστβο καί ὄχι πάνω στήν κυβέρνηση, ὁδηγεῖ φυσιολογικά στήν ἀτυχῆ ἐκείνη ἰδέα πού ἀποτελοῦσε τή βάση τῆς ἀπόφασης Σταροβέρ καί συγκεκριμένα στήν ἰδέα νά ἀναζητεῖται ἀμέσως καί χωρίς καθυστέρηση βάση γιά ὁποιεσδήποτε «συμφωνίες» μέ τούς φιλελεύθερους. «Ὅσο γιά τά τωρινά ζέμστβο — λέει στό γράμμα της ἡ σύνταξη — τό καθῆκον μας συνοψίζεται (!!) στό νά ὑποβάλουμε σ' αὐτά τίς πολιτικές ἐκεῖνες διεκδικήσεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, τίς ὁποῖες αὐτά εἶναι ὑποχρεωμένα νά ὑποστηρίξουν γιά νά ἔχουν ἔστω καί τό ἐλάχιστο δικαίωμα νά μιλοῦν ἐξονόματος τοῦ λαοῦ καί νά ὑπολογίζουν στήν ἐνεργό ὑποστήριξη τῶν ἐργατικῶν μαζῶν». Ὡραῖος καθορισμός τῶν καθηκόντων τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, νά σοῦ πετύχει! Σέ στιγμές πού μπροστά μας διαγράφεται ἐντελῶς ξεκάθαρα μιά ἐνδεχόμενη καί πιθανή συμμαχία ἀνάμεσα στούς μετριοπαθεῖς ζέμστσι καί στήν κυβέρνηση γιά τήν πάλη ἐνάντια στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο (ἡ ἴδια ἡ σύνταξη ἀναγνωρίζει τό ἐνδεχόμενο μιᾶς τέτοιας συμμαχίας); ἐμεῖς «θά συνοψίζουμε» τό καθῆκον μας ὄχι στό δεκαπλασιασμό τῆς δύναμης τῆς πάλης ἐνάντια στήν κυβέρνηση, ἀλλά στήν ἐκπόνηση καζουιστικῶν ὅρων συμφωνίας μέ τούς φιλελεύθερους γιά ἀμοιβαία ὑποστήριξη. Ἄν προτείνω σέ ἄλλο πρόσωπο διεκδικήσεις πού πρέπει νά ἀναλάβει τήν ὑποχρέωση νά τίς ὑποστηρίξει γιά νάχει τό δικαίωμα νά ὑποστηρίζεται ἀπό μένα, αὐτό σημαίνει ὅτι κλείνω ἀκριβῶς συμφωνία. Καί ρωτᾶμε ὅλους χωρίς ἐξαίρεση: ποῦ ἔχουν ἐξανεμιστεῖ οἱ «ὅροι» τῶν συμφωνιῶν μέ τούς φιλελεύθερους, πού εἶχε ἐπινοήσει ὁ Σταροβέρ στήν ἀπόφασή του * (πού εἶχε ὑπογραφεῖ καί ἀπό τόν Ἀξελρόντ καί τόν Μάρ-

* Θυμίζουμε στόν ἀναγνώστη ὅτι ἡ ἀπόφαση Σταροβέρ πού ψηφίστηκε ἀπ' τό συνέδριο (παρά τή γνώμη τή δική μου καί τοῦ Πλεχάνοφ), ἔβαζε 3 ὅρους ὅσον ἀφορᾶ τίς προσωρινές συμφωνίες μέ τούς φιλελεύθερους: 1) οἱ φιλελεύθεροι «θά δηλώσουν ξεκάθαρα καί χωρίς διφορούμενα ὅτι στήν πάλη τους ἐνάντια στήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση τάσσονται ἀποφασιστικά στό πλευρό τῆς σοσιαλδημοκρατίας»· 2) «δέ θά προβάλουν στά προγράμματά τους διεκδικήσεις πού ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς δημοκρατίας γενικά ἤ πού συσκοτίζουν τή συνείδηση τῆς τάξης αὐτῆς»· 3) «σύνθημα τῆς πάλης τους θά εἶναι τό καθολικό, ἴσο, μυστικό καί ἄμεσο ἐκλογικό δικαίωμα».

τοφ) καί πού ὁ τύπος μας εἶχε κιόλας προβλέψει ὅτι εἶναι ἀνεκπλήρωτοι; Γι' αὐτούς τούς ὅρους ἡ σύνταξη δέ λέει οὔτε λέξη στό γράμμα της. Ἡ σύνταξη πέτυχε νά ψηφιστεῖ ἀπόφαση στό συνέδριο γιά νά τήν πετάξει ἔπειτα στόν κάλαθο τῶν ἀχρήστων. Μέ τήν πρώτη κιόλας ἀπόπειρα νά καταπιαστοῦν πραχτικά μέ τή δουλειά φάνηκε ἀμέσως πώς ἡ ὑποβολή τῶν «ὅρων» τοῦ Σταροβέρ θά προκαλοῦσε ἁπλῶς ὁμηρικά γέλια στούς κ. κ. φιλελεύθερους ζέμτσι.

Πᾶμε παρακάτω. Μποροῦμε γενικά νά παραδεχτοῦμε σωστό *καταρχήν* νά βάζουμε μπροστά στό ἐργατικό κόμμα τό καθῆκον νά προβάλλει στή φιλελεύθερη δημοκρατία (ἤ στούς ζέμτσι) πολιτικές διεκδικήσεις «πού νά εἶναι ὑποχρεωμένη νά ὑποστηρίξει γιά νά ἔχει, ἔστω καί ὥς ἕνα βαθμό, τό δικαίωμα νά μιλάει ἐξονόματος τοῦ λαοῦ»; Ὄχι, μιά τέτοια τοποθέτηση τοῦ καθήκοντος δέν εἶναι καταρχήν σωστή καί ὁδηγεῖ ἁπλῶς στή συσκότιση τῆς ταξικῆς συνείδησης τοῦ προλεταριάτου, στήν πιό ἄγονη καζουιστική. Μιλάω ἐξονόματος τοῦ λαοῦ σημαίνει ἀκριβῶς ἐνεργῶ σάν δημοκράτης. Κάθε δημοκράτης (μαζί καί ὁ ἀστός δημοκράτης) ἔχει τό δικαίωμα νά μιλάει ἐξονόματος τοῦ λαοῦ· ἔχει ὅμως αὐτό τό δικαίωμα μόνο στό βαθμό πού ἐφαρμόζει μέ συνέπεια, μέ ἀποφασιστικότητα καί ὥς τό τέλος τό δημοκρατισμό. Συνεπῶς *κάθε* ἀστός δημοκράτης «ἔχει ἔστω καί ὥς ἕνα βαθμό τό δικαίωμα νά μιλάει ἐξονόματος τοῦ λαοῦ» (γιατί κάθε ἀστός δημοκράτης ὑπερασπίζει, ὅσο εἶναι δημοκράτης, τή μιά ἤ τήν ἄλλη δημοκρατική διεκδίκηση), ταυτόχρονα ὅμως *κανένας* ἀστός δημοκράτης δέν ἔχει τό δικαίωμα νά μιλάει σέ ὅλη τή γραμμή ἐξονόματος τοῦ λαοῦ (γιατί κανένας ἀστός δημοκράτης δέν εἶναι σήμερα ἱκανός νά ἐφαρμόζει ἀποφασιστικά καί ὥς τό τέλος τό δημοκρατισμό). Ὁ κ. Στροῦβε ἔχει τό δικαίωμα νά μιλάει ἐξονόματος τοῦ λαοῦ, ἐφόσον τό «Ὀσβομποζντένιγε» παλαίβει ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Ὁ κ. Στροῦβε δέν ἔχει κανένα δικαίωμα νά μιλάει ἐξονόματος τοῦ λαοῦ, ἐφόσον τό «Ὀσβομποζντένιγε» ταλαντεύεται καί στριφογυρίζει, ἐφόσον περιορίζεται στό τιμοκρατικό σύνταγμα, ἐξισώνει τήν ἀντιπολίτευση τῶν ζέμστβο μέ τήν πάλη καί ἐκφεύγει ἀπό ἕνα συνεπές καί σαφές δημοκρατικό πρόγραμμα. Οἱ γερμανοί ἐθνικοφιλελεύθεροι εἶχαν τό δικαίωμα νά μιλοῦν ἐξονόματος τοῦ λαοῦ, ἐφόσον πάλαιβαν γιά τήν ἐλευθερία τῆς μετακίνησης. Οἱ γερμανοί ἐθνικοφιλελεύθεροι δέν εἶχαν κανένα δικαίωμα νά μιλοῦν ἐξονόματος τοῦ λαοῦ, ἐφόσον ὑποστήριζαν τήν ἀντιδραστική πολιτική τοῦ Βίσμαρκ.

Ἔτσι τό νά βάζει κανείς μπροστά στό ἐργατικό κόμμα τό καθῆκον νά προβάλλει στούς κυρίους φιλελεύθερους ἀστούς διεκδικήσεις πού, ὑπό τόν ὅρο ὅτι θά τίς ὑποστηρίξουν, θά ἔχουν ἔστω καί κάποιο δικαίωμα νά μιλοῦν ἐξονόματος τοῦ λαοῦ, σημαίνει ὅτι ἐπινοεῖ ἕνα παράλογο καί ἀνόητο καθῆκον. Δέ μᾶς χρειάζεται νά ἐπινοοῦμε κανενός εἴδους είδικές δημοκρατικές διεκδικήσεις, ἐκτός ἀπό κεῖνες πού ἐκθέτονται στό πρόγραμμά μας. Ἐνονόματι αὐτοῦ τοῦ προγράμματος εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ὑποστηρίξουμε κάθε δημοκράτη (μαζί καί ἀστό) ἐφόσον ἐφαρμόζει τό δημοκρατισμό· εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ξεσκεπάζουμε ἀμείλιχτα κάθε δημοκράτη (μαζί καί τό σοσιαλιστή-ἐπαναστάτη), ἐφόσον ἀπομακρύνεται ἀπό τό δημοκρατισμό (ἔστω καί λχ. στά ζητήματα τῆς ἐλεύθερης ἀποχώρησης ἀπό τήν κοινότητα καί τῆς ἐλεύθερης πούλησης τῆς γῆς ἀπό τόν ἀγρότη). Τό νά ἐπιχειροῦν ὅμως νά καθορίσουν ἐκ τῶν προτέρων τό μέτρο, ἄς ποῦμε, τῆς ἀτιμίας πού ἐπιτρέπεται, τό νά ἐπιχειροῦν νά καθορίσουν ἐκ τῶν προτέρων ποιές ὑποχωρήσεις ἀπό τό δημοκρατισμό ἐπιτρέπονται σ' ἕνα δημοκράτη, γιά νά ἔχει ἔστω καί τό ἐλάχιστο δικαίωμα νά ἐνεργεῖ σάν δημοκράτης — τό καθῆκον αὐτό εἶναι τόσο ἔξυπνο, πού ἄθελα μᾶς δημιουργεῖται ἡ ὑποψία μήπως ὁ σ. Μαρτίνοφ ἤ ὁ σ. Ντάν βοήθησαν τή σύνταξή μας νά τό σκαρώσει.

III

Ἀφοῦ ἡ σύνταξη ἐκθέτει στό γράμμα της τίς πολιτικές σκέψεις πού τήν καθοδηγοῦν, δίνει κατόπιν μιά λεπτομερειακή ἔκθεση καί τοῦ δικοῦ της μεγαλεπήβολου σχεδίου.

Οἱ συνελεύσεις τῶν ζέμστβο τῶν κυβερνείων κάνουν διαβήματα γιά σύνταγμα. Στίς πόλεις Ν, Χ, Υ τά μέλη τῶν ἐπιτροπῶν σύν οἱ ἐξελιγμένοι ἐργάτες συντάσσουν ἕνα σχέδιο πολιτικῆς καμπάνιας «ἀλά Ἀξελρόντ». Κεντρικός στόχος τῆς ζύμωσης εἶναι νά ἀσκηθεῖ ἐπίδραση στήν ἀστική ἀντιπολίτευση. Ἐκλέγεται ὀργανωτική ὁμάδα. Ἡ ὀργανωτική ὁμάδα ἐκλέγει ἐκτελεστική ἐπιτροπή. Ἡ ἐκτελεστική ἐπιτροπή ἐκλέγει ἕναν εἰδικό ρήτορα. Προσπαθοῦν «νά φέρουν τίς μάζες σέ ἄμεση ἐπαφή μέ τίς συνελεύσεις τῶν ζέμστβο, νά συγκεντρώσουν τή διαδήλωση μπροστά στό ἴδιο τό χτίριο ὅπου συνεδριάζουν οἱ σύμβουλοι τῶν ζέμστβο. Ἕνα μέρος τῶν διαδηλωτῶν μπαίνει στήν αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων ὥστε στήν κατάλληλη στιγμή, μέσω ἑνός εἰδικά ἐξουσιοδοτημένου γι' αὐτό ρήτορα, νά ζήτησει ἀπό τή

συνέλευση (; ἀπό τόν προεδρεύοντα στή συνέλευση προεστό τῶν εὐγενῶν;) τήν ἄδεια νά τῆς διαβάσει τήν αἴτηση τῶν ἐργατῶν. Σέ περίπτωση ἄρνησης ὁ ρήτορας διαμαρτύρεται στεντόρεια, γιατί ἡ συνέλευση πού μιλάει ἐξονόματος τοῦ λαοῦ, δέ θέλει νά ἀκούσει τή φωνή τῶν πραγματικῶν ἐκπροσώπων τοῦ ἴδιου τοῦ λαοῦ»

Αὐτό εἶναι τό νέο σχέδιο τῆς νέας «Ἴσκρα». Θά δοῦμε τώρα μέ πόση μετριοφροσύνη ἐκτιμᾶ ἡ ἴδια ἡ σύνταξη τή σημασία αὐτοῦ τοῦ σχεδίου, προκαταβολικά ὅμως ἄς παραθέσουμε τίς ἐξαιρετικές ἀπό ἄποψη ἀρχῶν διευκρινίσεις πού δίνει ἡ σύνταξη σχετικά μέ τά καθήκοντα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς:

«...Ἡ ἐκτελεστική ἐπιτροπή πρέπει νά πάρει ἐκ τῶν προτέρων μέτρα, ὥστε ἡ ἐμφάνιση μερικῶν χιλιάδων ἐργατῶν μπροστά στό χτίριο ὅπου συνεδριάζουν οἱ σύμβουλοι τῶν ζέμστβο καί μερικῶν δεκάδων ἤ ἑκατοντάδων μέσα στό ἴδιο τό χτίριο *νά μή προκαλέσει στούς ζέμτσι πανικό* (!!) πού ὑπό τήν ἐπίδρασή του θά ἦταν ἱκανοί νά ριχτοῦν (!) κάτω ἀπό τήν ἀτιμωτική προστασία τῶν ἀστυνομικῶν καί τῶν κοζάκων, μετατρέποντας ἔτσι μιά εἰρηνική διαδήλωση σέ σκανδαλώδικο καβγά καί βάρβαρο μακελειό καί διαστρέφοντας ὅλο τό νόημά της...» (Ἡ σύνταξη, φαίνεται, πίστεψε καί ἡ ἴδια στό σκιάχτρο πού ὀνειρεύτηκε. Ἀκόμα καί μέ τήν κυριολεχτική γραμματική ἔννοια τῆς φράσης, ἀπό τά λεγόμενα τῆς σύνταξης βγαίνει πώς οἱ ζέμτσι θά μετέτρεπαν τάχα τή διαδήλωση σέ μακελειό καί θά διαστρέφανε τό νόημά της. Δέν ἔχουμε καθόλου μεγάλη ἰδέα γιά τούς φιλελεύθερους ζέμτσι, ὡστόσο μᾶς φαίνεται ἐντελῶς παράλογος ὁ πανικός τῆς σύνταξης ὅτι οἱ φιλελεύθεροι θά καλέσουν τήν ἀστυνομία καί τούς κοζάκους σέ συνέλευση ζέμστβο. Ὅποιος βρέθηκε ἔστω καί μιά φορά σέ συνέλευση ζέμστβο ξέρει πολύ καλά ὅτι τήν ἀστυνομία θά τήν καλέσει, σέ περίπτωση τῆς λεγόμενης διατάραξης τῆς τάξης, ἤ ὁ προεδρεύων προεστός τῶν εὐγενῶν ἤ τό ὄργανο τῆς ἀστυνομίας πού παρευρίσκεται ἀνεπίσημα στό διπλανό δωμάτιο. Ἤ μήπως μέ τήν εὐκαιρία αὐτή τά μέλη τῆς ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς θά ἐξηγήσουν στόν ἀστυνομικό σταθμάρχη ὅτι στό «σχέδιο» τῆς σύνταξης τῆς νέας «Ἴσκρα» δέ συμπεριλαβαίνεται καθόλου ἡ μετατροπή τῆς εἰρηνικῆς διαδήλωσης σέ βάρβαρο μακελειό;)

«...Γιά νά ἀποφευχθεῖ μιά τέτοια ἔκπληξη ἡ ἐκτελεστική ἐπιτροπή πρέπει νά εἰδοποιήσει ἐκ τῶν προτέρων τά φιλελεύθερα μέλη τῶν συμβουλίων... (γιά νά δόσουν τήν «ἐπίσημη ὑπόσχεση» ὅτι δέ θά καλέσουν τούς κοζάκους;) γιά τήν προετοιμαζό-

μενη διαδήλωση καί γιά τόν πραγματικό σκοπό της... (δηλ. νά προειδοποιήσει ὅτι ὁ πραγματικός μας σκοπός δέν εἶναι καθόλου νά μᾶς δέρνουν βάρβαρα καί νά διαστρέφουν ἔτσι τό νόημα τοῦ σχεδίου τοῦ Ἀξελρόντ)... Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἡ ἐκτελεστική ἐπιτροπή πρέπει νά ἐπιχειρήσει νά καταλήξει σέ ὁρισμένη συμφωνία (ἀκοῦστε!) μέ τούς ἐκπροσώπους τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῆς ἀντιπολιτευόμενης ἀστικῆς τάξης καί νά ἐξασφαλίσει, ἄν ὄχι τήν ἐνεργό ὑποστήριξή τους, τουλάχιστο τή συμπάθειά τους πρός τήν πολιτική μας ἐκδήλωση. Ἐννοεῖται πώς τίς διαπραγματεύσεις μ' αὐτούς πρέπει ἡ ἐκτελεστική ἐπιτροπή νά τίς διεξάγει ἐξονόματος τοῦ κόμματος, μέ ἐντολή τῶν ἐργατικῶν ὁμίλων καί συνελεύσεων, ὅπου ὄχι μόνο συζητιέται τό γενικό σχέδιο τῆς πολτικῆς καμπάνιας, ἀλλά καί γίνεται ἀπολογισμός γιά τήν πορεία της — φυσικά μέ αὐστηρή τήρηση τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ συνωμοτισμοῦ».

Ναί, ναί, βλέπουμε μέ τά μάτια·μας πώς ἡ μεγάλη ἰδέα τοῦ Σταροβέρ γιά συμφωνία μέ τούς φιλελεύθερους πάνω στή βάση ἀκριβῶς καθορισμένων ὅρων ἀναπτύσσεται καί δυναμώνει ὄχι μέρα μέ τή μέρα, ἀλλά ὥρα μέ τήν ὥρα. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὅλοι αὐτοί οἱ καθορισμένοι ὅροι ἔχουν μπεῖ «προσωρινά» στό χρονοντούλαπο (δέν εἴμαστε μαθές τυπολάτρες!), σέ ἀντάλλαγμα ὅμως ἡ συμφωνία πραγματοποιεῖται πραχτικά, πραγματοποιεῖται ἀμέσως καί συγκεκριμένα: *συμφωνία νά μή δημιουργηθεῖ πανικός.*

Ὅπως καί ἄν τό γυρίσετε τό γράμμα τῆς σύνταξης, δέ θά βρεῖτε ἐκεῖ ἄλλο περιεχόμενο τῆς περιβόητης «συμφωνίας» μέ τούς φιλελεύθερους, ἐκτός ἀπό κεῖνο πού σημειώσαμε: ἤ πρόκειται γιά συμφωνία σχετικά μέ τούς ὅρους, σύμφωνα μέ τούς ὁποίους οἱ φιλελεύθεροι ἔχουν τό δικαίωμα νά μιλοῦν ἐξονόματος τοῦ λαοῦ (ὁπότε καί μόνη ἡ ἰδέα γιά παρόμοια συμφωνία δυσφημίζει σοβαρότατα τούς σοσιαλδημοκράτες πού τή διατυπώνουν) ἤ πρόκειται γιά συμφωνία νά μή δημιουργηθεῖ πανικός, συμφωνία σχετικά μέ τή συμπάθεια πρός τήν εἰρηνική διαδήλωση, καί τότε τέτοια ἐνέργεια εἶναι ἁπλῶς ἀνοησία, γιά τήν ὁποία εἶναι δύσκολο νά μιλάει κανείς στά σοβαρά. Ἡ ἀνόητη ἰδέα ὅτι ἔχει κεντρική σημασία ἡ ἐπενέργεια πάνω στήν ἀστική ἀντιπολίτευση καί ὄχι πάνω στήν κυβέρνηση, δέν μποροῦσε νά ὁδηγήσει σέ τίποτε ἄλλο, παρά σέ παραλογισμό. Ἄν μποροῦμε νά οργανώσουμε μιά ἐπιβλητική καί μαζική διαδήλωση ἐργατῶν σέ μιά αἴθουσα συνελεύσεων τῶν ζέμστβο, φυσικά θά τήν ὀργανώσουμε (ἄν καί ὅταν ὑπάρχουν δυνάμεις γιά μαζική διαδήλωση, θά

ἦταν πολύ καλύτερο «νά συγκεντρώσουμε» αὐτές τίς δυνάμεις ὄχι «μπροστά στό χτίριο» τῶν συνελεύσεων τῶν ζέμστβο, ἀλλά τῶν συνελεύσεων τῶν ἀστυνομικῶν, τῶν χωροφυλάκων ἤ τῶν λογοκριτῶν). Τό νά ἀφήνουμε ὅμως νά μᾶς καθοδηγοῦν ἐδῶ σκέψεις πού ἔχουν σχέση μέ τόν πανικό τῶν ζέμτσι, τό νά διεξάγουμε διαπραγματεύσεις σχετικά μ' αὐτό — εἶναι τό ἄκρον ἄωτον τῆς ἀνοησίας, τό ἄκρον ἄωτον τοῦ γελοίου. Τό ἴδιο τό *περιεχόμενο* τῆς ὁμιλίας ἑνός συνεποῦς σοσιαλδημοκράτη εἶναι ἐκεῖνο πού θά προκαλέσει πάντα καί ἀναπόφευχτα τόν πανικό σέ σημαντικότατη μερίδα, πιθανόν στήν πλειοψηφία τῶν ζέμτσι τῆς Ρωσίας. Τό νά μιλᾶς ἀπό πρίν μέ τούς ζέμτσι καί νά λές ὅτι δέν εἶναι ἐπιθυμητός ἕνας *τέτοιος* πανικός σημαίνει νά βάζεις τόν ἑαυτό σου στήν πιό ἐπισφαλῆ καί ἀνάξια θέση. Ἄλλου εἴδους πανικό θά προκαλέσει ἐπίσης ἀναπόφευχτα ἕνα βάρβαρο μακελειό ἤ ἡ σκέψη γιά τό ἐνδεχόμενο ἑνός τέτοιου μακελειοῦ. Τό νά κάνει κανείς διαπραγματεύσεις μέ τούς ζέμτσι σχετικά μ' αὐτό τόν πανικό εἶναι πολύ κουτό, ἐπειδή κανένας, ἀκόμα καί ὁ πιό μετριοπαθής φιλελεύθερος, οὔτε θά προκαλέσει ποτέ μακελειό οὔτε καί θά τό συμπαθήσει, αὐτό ὅμως δέν ἐξαρτιέται καθόλου ἀπό τόν ἴδιο. Ἐδῶ δέ χρειάζονται «διαπραγματεύσεις», ἀλλά ἔμπραχτη προετοιμασία τῶν δυνάμεων, δέ χρειάζεται ἐπενέργεια πάνω στούς ζέμτσι, ἀλλά ἴσα ἴσα ἐπενέργεια πάνω στήν κυβέρνηση καί στούς πράχτορές της. Ἄν δέν ὑπάρχουν δυνάμεις, εἶναι καλύτερα νά μή διατυμπανίζουμε μεγάλα σχέδια, ἄν ὅμως ὑπάρχουν δυνάμεις, τότε πρέπει νά ἀντιτάξουμε ἴσα ἴσα αὐτές τίς δυνάμεις στούς κοζάκους καί στήν ἀστυνομία, νά προσπαθήσουμε νά συγκεντρώσουμε ἕνα τέτοιο πλῆθος καί σ' ἕνα τέτοιο σημεῖο, ὥστε νά μπορέσει νά ἀποκρούσει ἤ τουλάχιστο νά ἀναχαιτίσει τήν ἐπίθεση τῶν κοζάκων καί τῆς ἀστυνομίας. Καί ἄν εἴμαστε σέ θέση νά ἀσκήσουμε στήν πράξη, καί ὄχι στά λόγια, μιά «ἐπιβλητική ὀργανωμένη ἐπενέργεια πάνω στήν ἀστική ἀντιπολίτευση», αὐτό δέ θά τό πετύχουμε φυσικά μέ ἀνόητες «διαπραγματεύσεις» πού θ' ἀποβλέπουν στό νά μή δημιουργηθεῖ πανικός, ἀλλά μόνο μέ τή δύναμη, μέ τή δύναμη τῆς μαζικῆς ἀπόκρουσης τῶν κοζάκων καί τῆς τσαρικῆς ἀστυνομίας, μέ τή δύναμη τῆς μαζικῆς ἐπίθεσης πού εἶναι σέ θέση νά μετατραπεῖ σέ λαϊκή ἐξέγερση.

Ἡ σύνταξη τῆς νέας «Ἴσκρα» βλέπει τά πράγματα διαφορετικά. Εἶναι τόσο εὐχαριστημένη ἀπό τό δικό της σχέδιο συμφωνίας καί διαπραγματεύσεων πού δέ χορταίνει νά τό καμαρώνει, δέ χορταίνει νά κομπορρημονεῖ γι' αὐτό.

...Οί δραστήριοι διαδηλωτές πρέπει «νά ἐμβαθύνουν στή ριζική διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα σέ μιά συνηθισμένη διαδήλωση ἐνάντια στήν ἀστυνομία ἤ στήν κυβέρνηση γενικά καί σέ μιά διαδήλωση πού ἄμεσο σκοπό ἔχει τήν πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, μέ τήν ἄμεση ἐπίδραση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου πάνω στήν πολιτική ταχτική (γιά κοίτα!) τῶν φιλελεύθερων στοιχείων στή *σημερινή* (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τῆς σύνταξης) στιγμή... Γιά τήν ὀργάνωση διαδηλώσεων συνηθισμένου, ἅς ποῦμε, πανδημοκρατικοῦ (!!) τύπου, πού δέν ἔχουν ἄμεσο σκοπό νά ἀντιπαραθέσουν συγκεκριμένα τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο καί τή φιλελεύθερη-ἀντιπολιτευτική ἀστική τάξη, σάν δυό αὐτοτελεῖς πολιτικές δυνάμεις, ἀρκεῖ νά ὑπάρχει ἁπλῶς μέσα στίς λαϊκές μάζες ἕνας ἔντονος πολιτικός ἀναβρασμός». «...Τό κόμμα μας εἶναι ὑποχρεωμένο νά χρησιμοποιήσει αὐτή τή διάθεση τῶν μαζῶν ἔστω καί γιά μιά τέτοια, ἄν ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφραση, κατώτερου τύπου (ἀκοῦστε! ἀκοῦστε!) κινητοποίηση τῶν μαζῶν αὐτῶν ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία». «...Κάνουμε τά πρῶτα (!) βήματα στό νέο (!) δρόμο τῆς πολιτικῆς δράσης, στό δρόμο τῆς ὀργάνωσης μιᾶς συστηματικῆς ἐπέμβασης τῶν ἐργατικῶν μαζῶν (NB) στήν κοινωνική ζωή, τέτοιας πού ἄμεσο σκοπό θάχει νά ἀντιπαραθέσει στήν ἀστική ἀντιπολίτευση αὐτές τίς μάζες, σάν αὐτοτελῆ δύναμη πού ἀντιτίθεται πρός τήν ἀστική ἀντιπολίτευση ὡς πρός τά ταξικά της συμφέροντα καί ταυτόχρονα προτείνει σ' αὐτή ὅρους (ποιούς ὅμως;) γιά τήν ἀπό κοινοῦ δραστήρια πάλη ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό».

Ὁ καθένας δέν μπορεῖ νά συλλάβει ὅλο τό βάθος αὐτῶν τῶν ἀξιοθαύμαστων συλλογισμῶν. Ἡ διαδήλωση τοῦ Ροστόβ [44], ὅπου μπροστά σέ χιλιάδες καί χιλιάδες ἐργάτες ἐξηγοῦνται οἱ σκοποί τοῦ σοσιαλισμοῦ καί οἱ διεκδικήσεις τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας, εἶναι «κινητοποίηση κατώτερου τύπου», ἕνας συνηθισμένος *πανδημοκρατικός* τύπος· ἐδῶ δέν ὑπάρχει συγκεκριμένη ἀντιπαράθεση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου πρός τήν ἀστική ἀντιπολίτευση. Ὅταν ὅμως ἕνας εἰδικά ἐξουσιοδοτημένος ρήτορας πού τόν ἔχει ορίσει μιά ἐκτελεστική ἐπιτροπή, τήν ὁποία ἔχει ἐκλέξει μιά ὀργανωτική ὁμάδα πού ἀποτελεῖται ἀπό μέλη ἐπιτροπῶν καί ἀπό δραστήριους ἐργάτες, ὅταν αὐτός ὁ ρήτορας, ὕστερα ἀπό προκαταβολικές διαπραγματεύσεις μέ τούς ζέμτσι, διαμαρτυρηθεῖ στεντόρεια μέσα σέ συνέλευση τῶν ζέμστβο ἐνάντια στό γεγονός ὅτι δέ θέλουν νά τόν ἀκούσουν, αὐτό θᾶναι μιά «συγκεκριμένη» καί «ἄμεση» ἀντιπαράθεση δυό αὐτοτελῶν δυ-

νάμεων, αὐτό θἆναι ἄσκηση «ἄμεσης» ἐπίδρασης πάνω στήν ταχτική τῶν φιλελευθέρων, αὐτό θἆναι τό «πρῶτο βῆμα στό νέο δρόμο». Γιά ὄνομα τοῦ θεοῦ κύριοι! Ἀκόμα καί ὁ Μαρτίνοφ στούς χειρότερους καιρούς τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο» εἶναι ζήτημα ἄν ἔφτασε ποτέ σέ σημεῖο νά ἀραδιάζει τέτοιες προστυχιές!

Οἱ μάζικές ἐργατικές συγκεντρώσεις στούς δρόμους τῶν νότιων πόλεων, οἱ δεκάδες ἐργάτες ρήτορες, οἱ ἄμεσες συγκρούσεις μέ τήν πραγματική δύναμη τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας, ὅλα αὐτά εἶναι «κινητοποιήσεις κατώτερου τύπου». Ἡ συμφωνία μέ τούς ζέμτσι σχετικά μέ μιά εἰρηνική ὁμιλία τοῦ ρήτορά μας πού ἀναλαβαίνει τήν ὑποχρέωση νά μή προκαλέσει πανικό στούς κυρίους φιλελεύθερους, εἶναι «νέος δρόμος». Αὐτά εἶναι τά νέα καθήκοντα ταχτικῆς, οἱ νέες ἀντιλήψεις ταχτικῆς τῆς νέας «Ἴσκρα», πού ἀνακοινώθηκαν μέ τόσο στόμφο σ' ὅλο τόν κόσμο μέσω τοῦ Μπαλαλάικιν[45] τῆς σύνταξης. Ἀπό μιά ἄποψη αὐτός ὁ Μπαλαλάικιν εἶπε ὡστόσο, χωρίς νά τό θέλει, τήν ἀλήθεια: ἀνάμεσα στήν παλιά καί στή νέα «Ἴσκρα» ὑπάρχει πραγματική ἄβυσσος. Ἡ παλιά «Ἴσκρα» δέν εἶχε παρά λόγια περιφρόνησης καί κοροϊδίας γιά τούς ἀνθρώπους πού μποροῦν νά ἐκστασιάζονται μπροστά σέ μιά σκηνοθετημένη συμφωνία τῶν τάξεων, σάν νά ἦταν αὐτό κάποιος «νέος δρόμος». *Αὐτός* ὁ νέος δρόμος μᾶς εἶναι προπολλοῦ γνωστός ἀπό τήν πείρα τῶν γάλλων καί τῶν γερμανῶν «πολιτικῶν ἀνδρῶν» τοῦ σοσιαλισμοῦ, πού ἐπίσης θεωροῦν «κατώτερο τύπο» τήν παλιά ἐπαναστατική ταχτική καί δέν παύουν νά ἐγκωμιάζουν τή «συστηματική καί ἄμεση ἐπέμβαση στήν κοινωνική ζωή» μέ μορφή συμφωνιῶν γιά μιά εἰρηνική καί σεμνή ὁμιλία ἐργατῶν-ρητόρων, ὕστερα ἀπό διαπραγματεύσεις μέ τήν ἀριστερή πτέρυγα τῆς ἀντιπολιτευόμενης ἀστικῆς τάξης.

Μπροστά στόν πανικό τῶν φιλελεύθερων ζέμτσι ἡ σύνταξη μέ τή σειρά της ἔχει καταληφθεῖ ἀπό τέτοιο πανικό, ὥστε νά συνιστᾶ ἐπίμονα στούς ὀπαδούς τοῦ «νέου» σχεδίου πού σκάρωσε ἡ ἴδια, νά δείξουν «ἰδιαίτερη σύνεση». «Σάν ἔσχατο μέτρο ἐπιφανειακῆς σύνεσης κατά τήν ὀργάνωση αὐτῆς τῆς ἐνέργειας — διαβάζουμε στό γράμμα — θεωροῦμε τήν ταχυδρομική ἀποστολή αἰτήσεων τῶν ἐργατῶν πρός τά μέλη τῶν ζέμστβο στά σπίτια τους καί τό σκόρπισμά τους, σέ πολλά ἀντίτυπα, στήν αἴθουσα τῶν συνελεύσεων τῶν ζέμστβο. Αὐτό τό πράγμα θά μποροῦσε νά μᾶς ἐξεγείρει, σέ περίπτωση πού θά ἀκολουθούσαμε τήν ἄποψη τοῦ ἀστικοῦ ἐπαναστατισμοῦ (sic!), γιά τόν ὁποῖο ἡ ἐξωτερική ἐντύπωση εἶναι τό πᾶν, ἐνῶ τό προτσές τῆς συστη-

ματικῆς ἀνάπτυξης τῆς ταξικῆς αὐτοσυνείδησης καί αὐτενέργειας τοῦ προλεταριάτου εἶναι μηδέν».

Ἐμεῖς δέν εἴμαστε ἀπό κείνους πού ἐξεγείρονται ἐνάντια στήν ἀποστολή καί στό μοίρασμα προκηρύξεων, μά θά ἐξεγειρόμαστε πάντα ἐνάντια στήν πομπώδικη καί κενή φρασεολογία. Γιά νά χαρακτηρίζει κανείς μέ σοβαρό ὕφος τήν ἀποστολή καί τό σκόρπισμα προκηρύξεων σάν προτσές συστηματικῆς ἀνάπτυξης τῆς ταξικῆς συνείδησης καί τῆς αὐτενέργειας τοῦ προλεταριάτου, πρέπει νά εἶναι ἥρωας αὐτάρεσκης μωρολογίας. Νά διατυμπανίζεις σ' ὅλο τόν κόσμο τά νέα καθήκοντα ταχτικῆς καί νά περιορίζεις τήν ὑπόθεση στήν ἀποστολή καί στή διανομή προκηρύξεων, αὐτό εἶναι πραγματικά ἀπαράμιλλο, εἶναι ὅσο δέ γίνεται χαρακτηριστικό γιά τούς ἐκπροσώπους τῆς διανοουμενίστικης ἀπόχρωσης μέσα στό κόμμα μας, πού τώρα τριγυρνᾶνε ὑστερικά ψάχνοντας νά βροῦν νέα γλώσσα γιά τήν ταχτική, ὕστερα ἀπό τό ρεζιλίκι πού ἔπαθαν μέ τή νέα γλώσσα τους γιά τήν ὀργάνωση. Καί μιλᾶνε ἀκόμα, μέ τή μετριοφροσύνη πού τούς διακρίνει, γιά τή ματαιότητα τῆς ἐξωτερικῆς ἐντύπωσης. Μά δέ βλέπετε κύριοι ὅτι στήν καλύτερη περίπτωση, σέ περίπτωση πλήρους ἐπιτυχίας τοῦ δῆθεν νέου σχεδίου σας, ἀπό τήν ὁμιλία ἑνός ἐργάτη μπροστά στούς κυρίους ζέμτσι δέ θά πετυχαίνατε παρά μόνο μιά ἐξωτερική ἐντύπωση, καί ὅτι γιά μιά πραγματική «ἐπιβλητική» ἐπενέργεια αὐτῆς τῆς ὁμιλίας πάνω στήν «ταχτική τῶν φιλελεύθερων στοιχείων» δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος παρά μόνο στά ἀστεῖα; Μήπως ἔγινε τό ἀντίθετο, μήπως πραγματικά ἐπιβλητική ἐπενέργεια πάνω στήν ταχτική τῶν φιλελεύθερων στοιχείων ἄσκησαν οἱ μαζικές ἐκεῖνες διαδηλώσεις τῶν ἐργατῶν, πού σᾶς φαίνονται διαδηλώσεις «συνηθισμένου, πανδημοκρατικοῦ, κατώτερου τύπου»; Κι ἄν τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου τοῦ μέλλεται νά ἀσκήσει ἄλλη μιά φορά ἐπενέργεια πάνω στήν ταχτική τῶν φιλελευθέρων, πιστέψτε ὅτι θά ἀσκήσει τήν ἐπενέργεια αὐτή μέ τή μαζική ἔφοδο ἐνάντια στήν κυβέρνηση καί ὄχι κλείνοντας συμφωνία μέ τούς ζέμτσι.

IV

Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο, ἡ ὁποία ἄρχισε μέ τήν ἄδεια πού εὐδόκησε νά χορηγήσει ἡ ἀστυνομία[46], οἱ τρυφεροί λόγοι τοῦ Σβιατοπόλκ-Μίρσκι καί τῶν ἡμιεπίσημων δημοσιογραφικῶν ὀργάνων τῆς κυβέρνησης, ἡ ὕψωση τοῦ τόνου ἀπό τίς στῆλες τοῦ φιλελεύθερου τύπου, ἡ ζωηρότητα στίς γραμμές τῆς λεγόμενης

μορφωμένης κοινωνίας — ὅλα αὐτά βάζουν μπροστά στό ἐργατικό κόμμα σπουδαιότατα καθήκοντα. Τά καθήκοντα ὅμως αὐτά διατυπώνονται ἐντελῶς παραποιημένα στό γράμμα τῆς σύνταξης τῆς «Ἴσκρα». Αὐτή ἀκριβῶς τή στιγμή κεντρικός στόχος τῆς πολιτικῆς δράσης τοῦ προλεταριάτου πρέπει νά εἶναι ἡ ὀργάνωση μιᾶς ἐπιβλητικῆς ἐπενέργειας πάνω στήν κυβέρνηση καί ὄχι ἐπενέργειας πάνω στή φιλελεύθερη ἀντιπολίτευση. Ἀκριβῶς τώρα εἶναι λιγότερο ἀπό κάθε φορά ἐνδεδειγμένες οἱ συμφωνίες τῶν ἐργατῶν μέ τούς ζέμτσι γιά εἰρηνικές διαδηλώσεις — συμφωνίες πού θά δημιουργοῦσαν ἀναπόφευχτα καθαρά κωμειδυλλιακές ἐντυπώσεις — καί περισσότερο ἀπ᾽ ὅλα εἶναι ἀπαραίτητη ἡ συσπείρωση τῶν πρωτοπόρων, τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων τοῦ προλεταριάτου γιά τήν προετοιμασία τῆς ἀποφασιστικῆς πάλης γιά τήν ἐλευθερία. Τώρα ἀκριβῶς πού τό συνταγματικό μας κίνημα ἀρχίζει νά ἀποκαλύπτει πεντακάθαρα τίς παμπάλαιες ἁμαρτίες κάθε ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ καί τοῦ ρωσικοῦ εἰδικά: τήν ὑπερβολική ἀνάπτυξη τῆς λογοκοπίας, τήν κατάχρηση τῶν λόγων πού βρίσκονται σέ διάσταση μέ τά ἔργα, τήν καθαρά φιλισταϊκή ἐμπιστοσύνη πρός τήν κυβέρνηση καί τόν κάθε ἥρωα τῆς πολιτικῆς τῆς ἀλεποῦς, — τώρα ἀκριβῶς ἀποδείχνονται τελείως ἄτοπα τά λεγόμενα γιά ἀνεπιθύμητο ἐκφοβισμό τῶν κ. κ. ζέμτσι καί γιά πανικό στίς γραμμές τους, τά λεγόμενα γιά μοχλό τῆς ἀντίδρασης κτλ. κτλ. Τώρα ἀκριβῶς τό σπουδαιότερο εἶναι νά δυναμώσουμε μέσα στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο τή στέρεη πεποίθηση ὅτι καί τό τωρινό «ἀπελευθερωτικό κίνημα στήν κοινωνία» θ᾽ ἀποδειχθεῖ ἀναπότρεπτα καί ἀναπόφευχτα μιά τέτοια ἀκριβῶς σαπουνόφουσκα, ὅπως καί τά προηγούμενα, ἄν δέν ἐπέμβει ἡ δύναμη τῶν ἐργατικῶν μαζῶν πού εἶναι ἱκανές καί ἕτοιμες γιά ἐξέγερση.

Ὁ πολιτικός ἀναβρασμός μέσα στά πιό διαφορετικά στρώματα τοῦ λαοῦ, πού ἀποτελεῖ ἀναγκαῖο ὅρο γιά τή δυνατότητα τῆς ἐξέγερσης καί ἐγγύηση γιά τήν ἐπιτυχία της, ἐγγύηση γιά τήν ὑποστήριξη τῆς πρωτοβουλίας τοῦ προλεταριάτου, πλαταίνει, μεγαλώνει καί ὀξύνεται ὅλο καί περισσότερο. Γι᾽ αὐτό θἆταν πολύ παράλογο, ἄν τώρα τοῦ κατέβαινε κάποιου νά φωνασκεῖ καί πάλι γιά ἄμεση ἔφοδο, νά καλεῖ νά συνταχθοῦμε ἄμεσα σέ φάλαγγες ἐφόδου[47] κτλ. Ὅλη ἡ πορεία τῶν γεγονότων ἐγγυᾶται ὅτι πολύ γρήγορα ἡ τσαρική κυβέρνηση θά μπλεχτεῖ ἀκόμα πιό πολύ, ὅτι ἡ ἀγανάχτηση ἐναντίον της θά γίνει ἀκόμα πιό ἀπειλητική. Ἡ κυβέρνηση θά μπλεχτεῖ ἀναπόφευχτα καί στό παιχνίδι πού ἄρχισε ἡ ἴδια μέ τό συνταγματισμό τῶν ζέμστβο.

Ἡ δυσαρέσκεια καί ἡ ἔξαψη θά φουντώσουν ἀναπόφευχτα πιό πολύ, τόσο στήν περίπτωση πού ἡ κυβέρνηση θά κάνει μερικές τιποτένιες παραχωρήσεις ὅσο καί στήν περίπτωση πού δέ θά κάνει ἀπολύτως καμιά παραχώρηση. Ἡ κυβέρνηση ἀναπόφευχτα θά τά βρεῖ σκοῦρα καί στόν ἐπαίσχυντο καί ἐγκληματικό τυχοδιωχτισμό τῆς Μαντζουρίας, πού φέρνει μαζί του τήν πολιτική κρίση, τόσο στήν περίπτωση μιᾶς συντριπτικῆς πολεμικῆς ἥττας ὅσο καί στήν περίπτωση· παράτασης τοῦ πολέμου, ἀπό τόν ὁποῖο δέν ἔχει νά ἐλπίζει τίποτε ἡ Ρωσία.

Καθῆκον τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι νά πλαταίνει καί νά δυναμώνει τήν ὀργάνωσή της, νά δεκαπλασιάζει τή ζύμωση μέσα στίς μάζες, ἐπωφελούμενη ἀπό κάθε ταλάντευση τῆς κυβέρνησης, προπαγανδίζοντας τήν ἰδέα τῆς ἐξέγερσης, ἐξηγώντας τήν ἀναγκαιότητά της μέ βάση διάφορα παραδείγματα ἀπ᾿ ὅλα τά μεσοβέζικα καί ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένα σέ ἀποτυχία «μέτρα» πού τόσο διατυμπανίζονται σήμερα. Περιττό νά ποῦμε πώς οἱ ἐργάτες πρέπει νά παίρνουν θέση ἀπέναντι στά διαβήματα τῶν ζέμστβο, ὀργανώνοντας συγκεντρώσεις, κυκλοφορώντας προκηρύξεις, ὀργανώνοντας, ἐκεῖ πού ὑπάρχουν ἐπαρκεῖς δυνάμεις, διαδηλώσεις γιά νά διατυπώνονται ὅλες οἱ σοσιαλδημοκρατικές διεκδικήσεις, χωρίς νά παίρνεται ὑπόψη ὁ «πανικός» τῶν κ. κ. Τρουμπετσκόι, χωρίς νά ὑπολογίζονται οἱ κραυγές τῶν φιλισταίων γιά μοχλό τῆς ἀντίδρασης. Καί ἄν πρόκειται νά ριψοκινδυνέψουμε ἐκ τῶν προτέρων, καί μάλιστα ἀπό τό ἐξωτερικό, νά μιλήσουμε γιά ἀνώτερο τύπο *μαζικῶν* διαδηλώσεων πού εἶναι δυνατός καί ἐπιθυμητός (γιατί οἱ μή μαζικές στεροῦνται ἐντελῶς σημασίας), ἄν πρόκειται νά θίξουμε τό ζήτημα τῆς συγκέντρωσης τῶν δυνάμεων τῶν διαδηλωτῶν μπροστά σέ τοῦτο ἤ σ᾿ ἐκεῖνο τό χτίριο, τότε θά ὑποδείχναμε ἴσα ἴσα τά χτίρια ὅπου σκαρώνονται οἱ ἀστυνομικές ἐνέργειες γιά τή δίωξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, θά ὑποδείχναμε τά χτίρια τῶν διοικήσεων τῆς ἀστυνομίας, τῆς χωροφυλακῆς καί τῆς λογοκρισίας, τούς τόπους κράτησης τῶν πολιτικῶν «ἐγκληματιῶν». Ἡ σοβαρή ὑποστήριξη τῶν διαβημάτων τῶν ζέμστβο ἀπό τούς ἐργάτες πρέπει νά συνίσταται ὄχι σέ μιά συμφωνία γιά τούς ὅρους κάτω ἀπό τούς ὁποίους οἱ ζέμτσι θά μποροῦν νά μιλοῦν ἐξονόματος τοῦ λαοῦ, ἀλλά στό νά καταφερθεῖ χτύπημα στούς ἐχθρούς τοῦ λαοῦ. Καί δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία πώς ἡ ἰδέα μιᾶς τέτοιας διαδήλωσης θά συναντήσει τή συμπάθεια τοῦ προλεταριάτου. Οἱ ἐργάτες ἀκοῦνε τώρα ἀπ᾿ ὅλες τίς πλευρές πομπώδικες φράσεις καί μεγαλόφωνες ὑποσχέσεις, βλέπουν τό πραγματικό

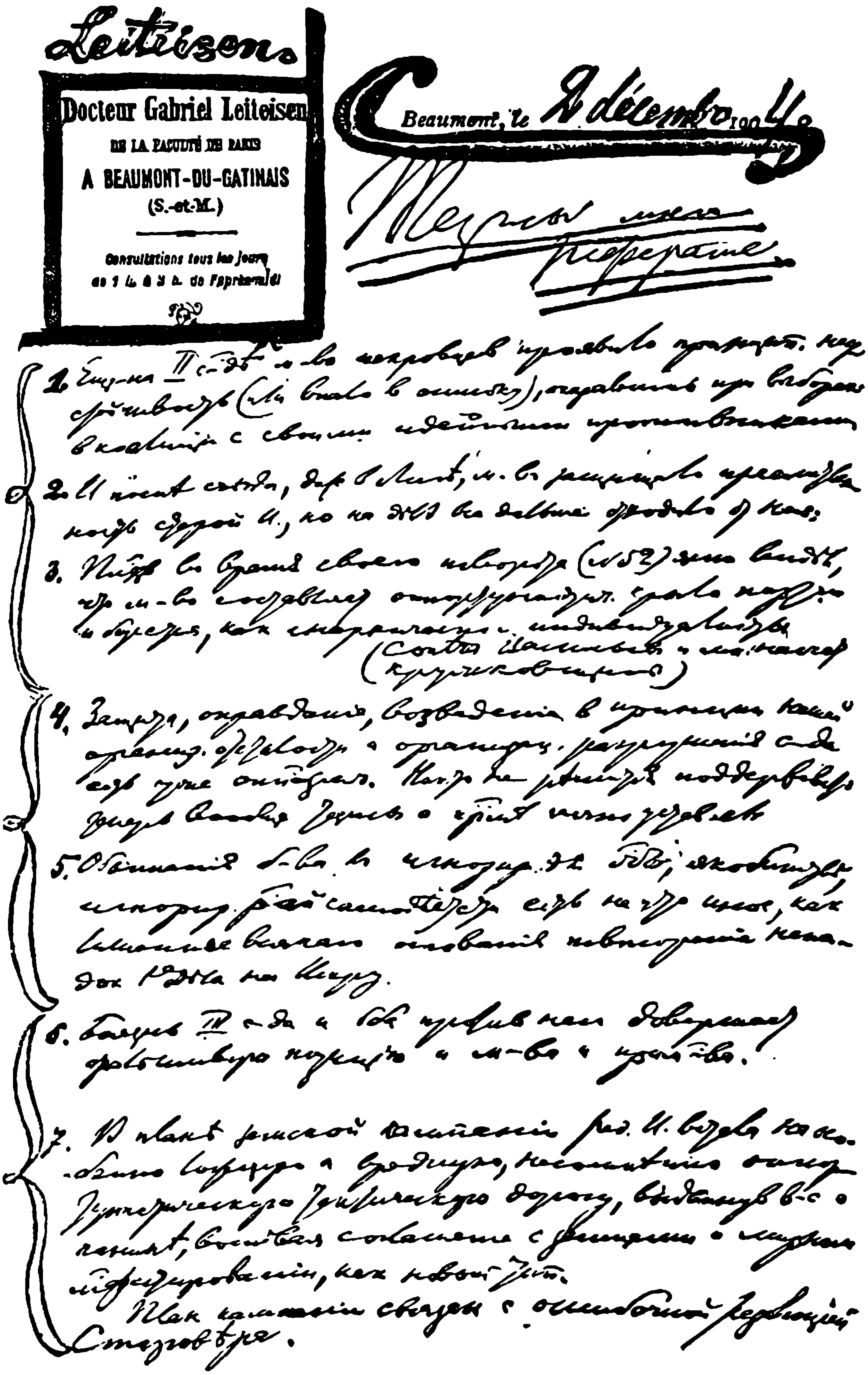
— ἄν καί μηδαμινό, ὡστόσο ὅμως πραγματικό — πλάταιμα τῆς ἐλευθερίας γιά τήν «κοινωνία» (χαλάρωση τοῦ χαλινοῦ πάνω στά ζέμστβο, ἐπιστροφή τῶν ζέμτσι πού εἶχαν περιπέσει σέ δυσμένεια, χαλάρωση τῆς ἄγριας δίωξης τοῦ φιλελεύθερου τύπου), μά οἱ ἐργάτες δέ βλέπουν ἀπολύτως τίποτε πού νά πλαταίνει τήν ἐλευθερία τῆς πολιτικῆς *τους* πάλης. Κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς ἐπαναστατικῆς ἐφόδου τοῦ *προλεταριάτου* ἡ κυβέρνηση ἐπέτρεψε στούς *φιλελεύθερους* νά μιλοῦν γιά ἐλευθερία! Ἡ ἔλλειψη δικαιωμάτων καί ἡ ταπείνωση τῶν σκλάβων τοῦ κεφαλαίου γίνεται τώρα ἀκόμα πιό αἰσθητή στούς προλετάριους. Οἱ ἐργάτες δέν ἔχουν οὔτε ὀργανώσεις παντοῦ γιά νά συζητοῦν σχετικά ἐλεύθερα (ἀπό τή ρωσική ἄποψη) τά πολιτικά ζητήματα, οἱ ἐργάτες δέν ἔχουν οὔτε αἴθουσες συνελεύσεων, οἱ ἐργάτες δέν ἔχουν οὔτε δικές τους ἐφημερίδες, δέν ξαναδίνουν πίσω στούς ἐργάτες τούς συντρόφους τους πού βρίσκονται στίς φυλακές καί στίς ἐξορίες. Οἱ ἐργάτες βλέπουν τώρα ὅτι τό τομάρι τῆς ἀρκούδας, — πού δέν τήν σκότωσαν ἀκόμα, μά πού αὐτοί καί μόνο αὐτοί, οἱ προλετάριοι, τήν τραυμάτισαν σοβαρά, — ὅτι τό τομάρι αὐτό ἀρχίζουν νά τό μοιράζονται οἱ κ. κ. φιλελεύθεροι ἀστοί. Οἱ ἐργάτες βλέπουν πώς αὐτοί οἱ κ. κ. φιλελεύθεροι ἀστοί μέ τήν πρώτη ἀπόπειρα μοιρασιᾶς τοῦ μελλοντικοῦ τομαριοῦ ἀρχίζουν κιόλας νά σκούζουν καί νά οὐρλιάζουν ἐνάντια στά «κόμματα τῶν ἄκρων», ἐνάντια στούς «ἐσωτερικούς ἐχθρούς» — τούς ἀμείλιχτους ἐχθρούς τῆς ἀστικῆς κυριαρχίας καί ἡσυχίας. Καί οἱ ἐργάτες θά ξεσηκωθοῦν ἀκόμα πιό θαρραλέα, κατά μεγαλύτερες ἀκόμα μάζες, γιά νά ἀποτελειώσουν τήν ἀρκούδα, γιά νά καταχτήσουν γιά τόν *ἑαυτό τους* μέ τή βία ἐκεῖνο πού δίνεται ὑπόσχεση νά δοθεῖ σάν ἐλεημοσύνη στούς κ. κ. φιλελεύθερους ἀστούς: ἐλευθερία συγκεντρώσεων, ἐλευθερία τοῦ ἐργατικοῦ τύπου, πλήρη πολιτική ἐλευθερία γιά μιά πλατιά καί ἀνοιχτή πάλη γιά τήν πλήρη νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἐκδίδουμε τούτη τήν μπροσούρα μέ τήν ἐπισημείωση: «Μόνο γιά τά μέλη τοῦ κόμματος», γιατί τό «γράμμα» τῆς σύνταξης τῆς «Ἴσκρα» ἐκδόθηκε μέ μιά παρόμοια ἐπισημείωση. Στήν οὐσία εἶναι ἁπλούστατα γελοῖος ὁ «συνωμοτισμός» σχετικά μ' αὐτό τό σχέδιο πού πρόκειται νά ἀνακοινωθεῖ σέ δεκάδες πόλεις, νά συζητηθεῖ σέ ἑκατοντάδες ἐργατικούς ὁμίλους, νά ἐξηγηθεῖ μέ φυλλάδια καί προκηρύξεις ζύμωσης. Εἶναι ἕνα ἀπό τά δείγματα τῆς γραφειοκρατικῆς ἐκείνης μυστικότητας πού ἔχει ἐπι-

σημάνει κιόλας ὁ σ. Γκαλιόρκα στήν πραχτική δράση τῆς σύνταξης καί τοῦ Συμβουλίου («Σέ νέο δρόμο»). Ἀπό μιά μόνο ἄποψη θά μποροῦσε νά δικαιολογηθεῖ ἡ ἀπόκρυψη τοῦ γράμματος τῆς σύνταξης ἀπό τό πλατύ κοινό γενικά καί τούς φιλελεύθερους εἰδικά: ἕνα τέτοιο γράμμα δυσφημίζει πολύ τό κόμμα μας...

Δέν μπαίνει πιά ζήτημα περιορισμοῦ τοῦ κύκλου τῶν ἀναγνωστῶν τούτης τῆς μπροσούρας, γιατί ἡ λεγόμενη κομματική μας σύνταξη δημοσίευσε τήν ἀπάντηση δῆθεν γιά τά μέλη τοῦ κόμματος, ἐνῶ στήν πραγματικότητα τήν ἀνακοινώνει μόνο στίς συνελεύσεις τῆς μειοψηφίας, χωρίς νά τή στέλνει στά μέλη τοῦ κόμματος πού εἶναι γνωστό ὅτι ἀνήκουν στήν πλειοψηφία. Ἄν ἡ «Ἴσκρα» εἶναι ἀποφασισμένη νά μή μᾶς θεωρεῖ μέλη τοῦ κόμματος (ἐνῶ ταυτόχρονα φοβᾶται νά τό πεῖ ἀνοιχτά), δέ μᾶς μένει παρά νά ὑποκύψουμε στήν πικρή μας μοίρα καί νά βγάλουμε τά ἀναγκαῖα συμπεράσματα ἀπό μιά τέτοια ἀπόφαση.

22 τοῦ Δεκέμβρη 1904

Docteur Gabriel Leiteisen
DE LA FACULTÉ DE PARIS
A BEAUMONT-DU-GATINAIS
(S.-et-M.)
Consultations tous les jours de 1 h. à 3 h. de l'après-midi

Beaumont, le 2 décembre 1904

Τό χειρόγραφο τοῦ Β. Ι. Λένιν
«Θέσεις διάλεξης γιά τήν ἐσωκομματική κατάσταση». — 1904

Σμίκρυνση

ΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑΛΕΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΣΩΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Θέσεις τῆς διαλεξής μου[48]

2 décembre 1904

1. Ἀκόμα στό II συνέδριο ἡ μειοψηφία τῶν ἰσκριστῶν ἔδειξε ἀστάθεια ἀρχῶν (ἤ ἔπεσε σέ λάθος), φτάνοντας κατά τίς ἐκλογές σέ σημεῖο νά συνασπιστεῖ μέ τούς ἰδεολογικούς ἀντιπάλους της.
2. Καί ὕστερα ἀπό τό συνέδριο, ἀκόμα καί μέσα στό Σύνδεσμο, ἡ μειοψηφία ὑποστήριζε τή συνέχεια τῆς παράδοσης τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα», στήν πραγματικότητα ὅμως ἀπομακρυνόταν ὅλο καί πιό πολύ ἀπ' αὐτή.
3. Ὁ Πλεχάνοφ τόν καιρό τῆς στροφῆς του (φύλλο 52) ἔβλεπε καθαρά πώς ἡ μειοψηφία ἀποτελεῖ τήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος καί παλαίβει ὅπως οἱ ἀναρχικοί ἀτομικιστές.

   (Contra * ὁ Βασίλιεφ καί ὁ Λένιν σχετικά μέ τό πνεῦμα τῶν ὁμίλων) **.
4. Ἡ ὑπεράσπιση, ἡ δικαιολόγηση, ἡ ἀναγωγή σέ ἀρχή τῆς ὀργανωτικῆς μας καθυστέρησης καί τῆς ὀργανωτικῆς καταστροφῆς τοῦ συνεδρίου εἶναι ἤδη ὀπορτουνισμός. Κανένας δέ θά τολμήσει νά ὑποστηρίξει τώρα γενικά τίς θέσεις σχετικά μέ τό πρόγραμμα versus *** στό καταστατικό etc.
5. Ἡ κατηγορία ἐνάντια στήν πλειοψηφία ὅτι ἀγνοεῖ τήν οἰκονομική πάλη, ὅτι ἐκδηλώνει γιακωβινισμό, ὅτι ἀγνοεῖ τήν ἐργατική αὐτενέργεια δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά τελείως ἀστήριχτη ἐπανάληψη τῶν ἐπιθέσεων τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο» κατά τῆς «Ἴσκρα».

---

* — Ἐνάντια. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 116 - 118. *Ἡ Σύντ.*

*** — Ἐνάντια. *Σημ. μετ.*

6. Ὁ φόβος ἔναντι τοῦ III συνεδρίου καί ἡ πάλη ἐναντίον του ὁλοκληρώνει τήν κάλπικη θέση τόσο τῆς μειοψηφίας ὅσο καί τοῦ συμφιλιωτισμοῦ.
7. Ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα», στό σχέδιο σχετικά μέ τήν καμπάνια τῶν ζέμστβο, πῆρε ἕνα δρόμο ταχτικῆς ἐξαιρετικά ἐπισφαλῆ καί ἐπιζήμιο, ἕνα δρόμο ἀναμφισβήτητα ὀπορτουνιστικό, θέτοντας ζήτημα πανικοῦ, ἐξυμνώντας τίς συμφωνίες μέ τούς ζέμτσι γιά μιά εἰρηνική διαδήλωση, σάν κάτι πού ἀποτελεῖ νέο τύπο. Τό σχέδιο τῆς καμπάνιας συνδέεται μέ τή λαθεμένη ἀπόφαση Σταροβέρ.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ

(ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ)

Ἀγαπητοί σύντροφοι! Σήμερα, σέ συνέλευση ἑνός στενοῦ κύκλου μπολσεβίκων τοῦ ἐξωτερικοῦ[49], λύθηκε ὁριστικά τό ζήτημα πού εἶχε καταρχήν λυθεῖ πρό πολλοῦ, τό ζήτημα τῆς ἵδρυσης περιοδικοῦ κομματικοῦ ὀργάνου, ἀφιερωμένου στήν ὑπεράσπιση καί στήν ἀνάπτυξη τῶν ἀρχῶν τῆς πλειοψηφίας στήν πάλη ἐνάντια στή σύγχυση ὡς πρός τά ζητήματα ὀργάνωσης καί ταχτικῆς, πού ἔφερε στό κόμμα ἡ μειοψηφία, καθώς καί στήν ἐξυπηρέτηση τῆς θετικῆς δουλειᾶς τῶν ρωσικῶν ὀργανώσεων πού ἐνάντιά τους διεξάγεται τώρα, σχεδόν σ' ὅλη τή Ρωσία, μιά τόσο λυσσαλέα πάλη ἀπομέρους τῶν πρακτόρων τῆς μειοψηφίας, πάλη πού σέ μιά τόσο σπουδαία ἱστορική στιγμή ἀποδιοργανώνει τρομερά τό κόμμα, πάλη πού διεξάγεται ἐξολοκλήρου μέ τά πιό ξεδιάντροπα μέσα καί τίς πιό ἀσύστολες μεθόδους διάσπασης, τή στιγμή πού τό λεγόμενο ΚΟ τοῦ κόμματος θρηνεῖ ὑποκριτικά γιά τή διάσπαση. Κάναμε τό πᾶν γιά νά διεξαχθεῖ ἡ πάλη μέ κομματικό τρόπο, ἀπό τό Γενάρη παλαίβουμε γιά τή σύγκληση συνεδρίου πού τό θεωροῦμε μοναδική ἐπάξια τοῦ κόμματος διέξοδο ἀπό τήν ἀφόρητη τούτη κατάσταση. Τώρα πιά ἔγινε πεντακάθαρο ὅτι ὅλη σχεδόν ἡ δράση τῆς ΚΕ πού αὐτομόλησε στή μειοψηφία, ἔχει ἀφιερωθεῖ σέ μιά ἀπεγνωσμένη πάλη ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ συνεδρίου, ὅτι τό Συμβούλιο καταφεύγει στίς πιό ἀπίθανες καί ἀπαράδεχτες μανοῦβρες γιά νά ἀναβάλει τό συνέδριο. Τό Συμβούλιο τορπιλίζει ἀνοιχτά τό συνέδριο: ὅποιος δέν ἔχει πειστεῖ ἀκόμα γι' αὐτό ἀπό τό διάβασμα τῶν τελευταίων ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου στό παράρτημα τῶν φύλλων 73–74 τῆς «Ἴσκρα», θά τό δεῖ ἀπό τήν μπροσούρα μας (κυκλοφόρησε αὐτές τίς μέρες) πού ἔγρα-

ψε ὁ Ὀρλόβσκι: «Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα». Τώρα ἔγινε πεντακάθαρο ὅτι ἡ πλειοψηφία δέν μπορεῖ νά προασπίσει τή θέση της, νά προασπίσει τήν κομματικότητα στήν πάλη της ἐνάντια στό πνεῦμα τῶν ὁμίλων, ἄν δέν ἑνωθεῖ καί δέν ἀντικρούσει τά λεγόμενα κεντρικά μας ὄργανα. Τήν ἕνωση αὐτή οἱ ρῶσοι μπολσεβίκοι τήν ἔχουν βάλει ἀπό καιρό στήν ἡμερησία διάταξη. Θυμηθεῖτε τήν τεράστια συμπάθεια πού βρῆκε ἡ προγραμματική (μέ τήν ἔννοια προγράμματος τῆς ἐσωκομματικῆς μας πάλης) ἀπόφαση τῶν 22 *. Θυμηθεῖτε τή δήλωση τῶν 19 (Ὀχτώβρης 1904) πού τυπώθηκε ἀπό τήν ἐπιτροπή Μόσχας· τέλος ὅλες σχεδόν οἱ ἐπιτροπές τοῦ κόμματος ξέρουν ὅτι ἀκριβῶς πάρα πολύ πρόσφατα ἔγιναν, καί ἐνμέρει γίνονται ἀκόμα, πολλές ἰδιαίτερες συνδιασκέψεις μεταξύ τῶν ἐπιτροπῶν τῆς πλειοψηφίας [50], γίνονται οἱ πιό δραστήριες καί συγκεκριμένες προσπάθειες νά συσπειρωθοῦν γερά μεταξύ τους οἱ ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας γιά νά ἀποκρούσουν τούς ἀποχαλινωμένους βοναπαρτιστές τοῦ Συμβουλίου, τοῦ ΚΟ καί τῆς ΚΕ.

Ἐλπίζουμε πώς πολύ σύντομα οἱ προσπάθειες αὐτές (πιό σωστά οἱ ἐνέργειες αὐτές) θ' ἀνακοινωθοῦν σ' ὅλους, ὅταν τά ἀποτελέσματά τους θά ἐπιτρέψουν νά μιλήσουμε συγκεκριμένα γιά τό τί ἔχει ἤδη ἐπιτευχθεῖ. Δίχως ἰδιαίτερο ἐκδοτικό ἡ αὐτοϋπεράσπιση τῆς πλειοψηφίας ἦταν ἐννοεῖται ἐντελῶς ἀδύνατη. Ἡ νέα ΚΕ, ὅπως θά ξέρετε ἴσως ἀπό τόν κομματικό μας τύπο, πέταξε κυριολεχτικά τίς μπροσοῦρες μας (ἀκόμα καί τά ἐξώφυλλα τῶν μπροσουρῶν πού εἶχαν ἤδη στοιχειοθετηθεῖ) ἔξω ἀπό τό τυπογραφεῖο τοῦ κόμματος, μετατρέποντάς το ἔτσι σέ τυπογραφεῖο ἑνός ὁμίλου, καί ἀπέριψε τίς ἄμεσες προτάσεις τῆς πλειοψηφίας τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τῶν ρωσικῶν ἐπιτροπῶν, λχ. τῆς Ρίγας, γιά ἀποστολή ἐντύπων τῆς πλειοψηφίας στή Ρωσία. Ἡ παραποίηση τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ κόμματος διαγράφηκε ἐντελῶς συγκεκριμένα, σάν συστηματική ταχτική τῆς νέας ΚΕ. Μπροστά μας πρόβαλε ἀναπόφευχτα ἡ ἀνάγκη νά διευρύνουμε τό ἐκδοτικό μας καί νά ὀργανώσουμε δικό μας ταχυδρομεῖο. Οἱ ἐπιτροπές πού διέκοψαν τίς συντροφικές σχέσεις μέ τή σύνταξη τοῦ ΚΟ (βλ. τήν ὁμολογία τοῦ Ντάν στόν ἀπολογισμό γιά τή συνέλευση τῆς Γενεύης πού ἔγινε στίς 2 τοῦ Σεπτέμβρη 1904 [51] — εἶναι μιά ἐνδιαφέρουσα μπροσούρα), δέν μποροῦσαν καί δέν μποροῦν νά κάνουν χωρίς περιοδικό ὄργανο. Κόμμα χωρίς ὄργανο, ὄργανο χωρίς κόμμα! Αὐτό τό θλιβερό σύνθημα πού δια-

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 13 - 21. *Ἡ Σύντ.*

τύπωσε ἡ πλειοψηφία ἀπό τόν Αὔγουστο ἀκόμα, ὁδηγοῦσε ἀδυσώπητα πρός τή μοναδική διέξοδο— στή δημιουργία δικοῦ της ὀργάνου. Οἱ νεαρές φιλολογικές δυνάμεις πού ἦρθαν στό ἐξωτερικό γιά νά ὑποστηρίξουν τή ζωτική ὑπόθεση τῆς πλειοψηφίας τῶν στελεχῶν τῆς Ρωσίας, ἀπαιτοῦν νά ἀξιοποιηθοῦν. Πολλοί συγγραφεῖς τοῦ κόμματος στή Ρωσία ἐπίσης ζητοῦν ἐπιταχτικά ἕνα ὄργανο. Ἱδρύοντας ἕνα τέτοιο ὄργανο πού θά φέρει πιθανόν τόν τίτλο «Βπεριόντ» [52], βρισκόμαστε σέ ἀπόλυτη συμφωνία μέ τή μάζα τῶν ρώσων μπολσεβίκων, σέ ἀπόλυτη ἀνταπόκριση πρός τή στάση μας στήν κομματική πάλη. Πήραμε στό χέρι αὐτό τό ὅπλο, ἀφοῦ δοκιμάσαμε ἐπί ἕνα χρόνο ὅλους, ἀπολύτως ὅλους τούς δρόμους, τούς πιό ἁπλούς, τούς πιό οἰκονομικούς γιά τό κόμμα, τούς πιό πολύ ἀνταποκρινόμενους στά συμφέροντα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Δέν ἐγκαταλείπουμε διόλου τήν πάλη γιά τή σύγκληση συνεδρίου, μά ἀπεναντίας θέλουμε νά πλατύνουμε, νά γενικεύσουμε καί νά ὑποστηρίξουμε τήν πάλη αὐτή, θέλουμε νά βοηθήσουμε τίς ἐπιτροπές νά λύσουν τό νέο πρόβλημα πού ὀρθώνεται μπροστά τους, τό πρόβλημα τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου χωρίς τό Συμβούλιο καί χωρίς τήν ΚΕ, — ἐνάντια στή θέληση τοῦ Συμβουλίου καί τῆς ΚΕ, — πρόβλημα πού πρέπει νά συζητηθεῖ σοβαρά καί ἀπ' ὅλες τίς πλευρές του. Ἐνεργοῦμε ἀνοιχτά ἐξονόματος τῶν ἀντιλήψεων καί τῶν καθηκόντων πού ἔχουν ἐκτεθεῖ ἀπό καιρό μπροστά σ' ὅλο τό κόμμα σέ μιά σειρά μπροσοῦρες. Ἀγωνιζόμαστε καί θά ἀγωνιζόμαστε γιά ἕνα συνεπῆ ἐπαναστατικό προσανατολισμό ἐνάντια στή σύγχυση καί στίς ταλαντεύσεις, τόσο στά ζητήματα ὀργάνωσης ὅσο καί στά ζητήματα ταχτικῆς (βλ. τό τερατώδικα μπερδεμένο γράμμα τῆς νέας «Ἴσκρα» πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις, πού τό δημοσίευσαν μόνο γιά τά μέλη τοῦ κόμματος καί τό ἀπέκρυψαν ἀπό τά μάτια τοῦ κόσμου). Ἡ ἀγγελία τῆς ἔκδοσης τοῦ νέου ὀργάνου θά δεῖ πιθανόν τό φῶς τῆς ἡμέρας ὕστερα ἀπό μιά βδομάδα ἤ ἐκεῖ γύρω. Τό πρῶτο φύλλο θά βγεῖ στίς 1–10 τοῦ Γενάρη μέ τό νέο ἡμερολόγιο. Στή συνταχτική ἐπιτροπή θά συμμετέχουν ὅλοι οἱ συγγραφεῖς τῆς πλειοψηφίας πού ἀναδείχτηκαν ὥς σήμερα (ὁ Ριαντοβόι, ὁ Γκαλιόρκα, ὁ Λένιν, ὁ Ὀρλόβσκι πού δούλευε ταχτικά στήν «Ἴσκρα» ἀπό τό φύλλο 46 ὥς τό φύλλο 51, ὅταν τήν καθοδηγοῦσαν ὁ Λένιν καί ὁ Πλεχάνοφ, καθώς καί ἄλλες ἐξαιρετικά πολύτιμες νεαρές φιλολογικές δυνάμεις). Τό συλλογικό ὄργανο πού θά καθοδηγεῖ πραχτικά καί θά ὀργανώνει τήν πολύπλοκη δουλειά τῆς διανομῆς, τούς πράχτορες κτλ. κτλ. θά σχηματιστεῖ (ἐνμέρει ἔχει ἤδη σχη-

ματιστεῖ)[53] μέ βάση τήν ἄμεση ἀνάθεση ὁρισμένων καθηκόντων σέ ὁρισμένους συντρόφους ἀπομέρους πολλῶν ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας (Ὀδησσοῦ, Αἰκατερινοσλάβ, Νικολάγεφ, τῶν 4 ἐπιτροπῶν τοῦ Καυκάσου καί κάμποσων τοῦ Βορρᾶ, γιά τίς ὁποῖες σύντομα θά μάθετε λεπτομερειακά). Ἀπευθύνουμε τώρα πρός ὅλους τούς συντρόφους τήν παράκληση νά μᾶς δόσουν κάθε ὑποστήριξη. Θά διευθύνουμε ἕνα ὄργανο, ὑπό τόν ὅρο ὅτι θά εἶναι ὄργανο τοῦ ρωσικοῦ κινήματος καί σέ καμιά περίπτωση ἑνός ὁμίλου τοῦ ἐξωτερικοῦ. Γιά τό σκοπό αὐτό εἶναι ἀπαραίτητη, πρίν ἀπ' ὅλα καί περισσότερο ἀπ' ὅλα, ἡ πιό ἐνεργή «*φιλολογική*» βοήθεια, πιό σωστά, φιλολογική συνεργασία ἀπό τή Ρωσία. Ὑπογραμμίζω καί βάζω σέ εἰσαγωγικά τή λέξη «φιλολογική» γιά νά ἐπισύρω ἀμέσως τήν προσοχή σας στό εἰδικό νόημα αὐτῆς τῆς λέξης καί νά προλάβω μιά παρεξήγηση, πολύ συνηθισμένη καί πολύ βλαβερή γιά τήν ὑπόθεση. Πρόκειται γιά τήν παρεξήγηση ὅτι ἀκριβῶς οἱ δημοσιολόγοι καί μόνο οἱ δημοσιολόγοι (μέ τήν ἐπαγγελματική ἔννοια αὐτῆς τῆς λέξης) εἶναι ἱκανοί νά συνεργάζονται μέ ἐπιτυχία σ' ἕνα δημοσιογραφικό ὄργανο· ἀπεναντίας, τό ὄργανο αὐτό θά εἶναι ζωντανό καί βιώσιμο μόνο ὅταν σέ μιά πεντάδα καθοδηγητές καί συγγραφεῖς πού γράφουν μόνιμα, θά ἀναλογοῦν πεντακόσιοι ἤ ἀκόμα καί πέντε χιλιάδες συνεργάτες μή συγγραφεῖς. Μιά ἀπό τίς ἐλλείψεις τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα», ἀπό τήν ὁποία προσπαθοῦσα πάντα νά τήν ἀπαλλάξω (καί πού πῆρε τερατώδικες διαστάσεις στή νέα «Ἴσκρα»), ἦταν ἡ ἀδύνατη συνεργασία πού ἐρχόταν ἀπό τή Ρωσία. Δημοσιεύαμε σχεδόν πάντα, χωρίς ἐξαίρεση, ὅλα ὅσα στέλνονταν ἀπό τή Ρωσία. Ἕνα ὄργανο πραγματικά ζωντανό πρέπει νά δημοσιεύει τό ἕνα δέκατο ἀπ' ὅσα τοῦ στέλνουν καί νά χρησιμοποιεῖ τά ὑπόλοιπα γιά πληροφορίες καί ὑποδείξεις πρός τούς συγγραφεῖς. Εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀλληλογραφεῖ μαζί μας ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερος ἀριθμός κομματικῶν στελεχῶν, καί μάλιστα ν' ἀλληλογραφεῖ μέ τή συνηθισμένη καί ὄχι μέ τή φιλολογική σημασία αὐτῆς τῆς λέξης.

Ἡ ἀποξένωση ἀπό τή Ρωσία, ἡ ἀποπνιχτική ἀτμόσφαιρα τοῦ καταραμένου βάλτου τοῦ ἐξωτερικοῦ σέ πιέζουν τόσο πολύ ἐδῶ, πού μοναδική σωτηρία εἶναι ἡ ζωντανή ἐπαφή μέ τή Ρωσία. Ἄς μή τό ξεχνοῦν αὐτό ὅσοι ὄχι μόνο στά λόγια, μά καί στήν πράξη θέλουν νά θεωροῦν (καί θέλουν *νά κάνουν*) τό ὄργανό μας — ὄργανο ὁλόκληρης τῆς «πλειοψηφίας», ὄργανο τῆς μάζας τῶν ρώσων στελεχῶν. Ὁ καθένας πού θεωρεῖ αὐτό τό ὄργανο δικό του καί ἔχει ἐπίγνωση τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ σοσιαλδημο-

κράτη — μέλους τοῦ κόμματος, ἄς παρατήσει μιά γιά πάντα τήν ἀστική συνήθεια νά σκέφτεται καί νά ἐνεργεῖ ὅπως συνηθίζεται τότε πού ἔχουμε ἀπέναντί μας νόμιμες ἐφημερίδες: δουλειά *δική τους* εἶναι νά γράφουν, δουλειά δική μας νά διαβάζουμε. Σέ σοσιαλδημοκρατική ἐφημερίδα πρέπει νά συνεργάζονται ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες. Παρακαλοῦμε ὅλους ν' ἀλληλογραφοῦν μαζί μας, ἰδιαίτερα τούς ἐργάτες. Δόστε μεγαλύτερη δυνατότητα στούς ἐργάτες νά γράφουν στήν ἐφημερίδα μας, νά γράφουν κυριολεχτικά γιά ὅλα, νά γράφουν ὅσο τό δυνατόν περισσότερα γιά τήν καθημερινή ζωή τους, τά ἐνδιαφέροντα καί τή δουλειά τους. Χωρίς τέτοια ὕλη ἕνα σοσιαλδημοκρατικό ὄργανο δέ θάξιζε πεντάρα καί δέ θά ἦταν ἄξιο νά ὀνομάζεται σοσιαλδημοκρατικό. Σᾶς παρακαλοῦμε νά μᾶς γράφετε ἐξάλλου καί γιά *νά ἔχουμε ἀλληλογραφία μαζί,* καί ὄχι ἀπαραίτητα ἀνταποκρίσεις, δηλ. ὄχι γιά δημοσίευση, ἀλλά γιά συντροφική ἐπικοινωνία μέ τή σύνταξη καί γιά τήν ἐνημέρωσή της, ἐνημέρωση ὄχι μόνο γύρω ἀπό γεγονότα, συμβάντα, ἀλλά καί γύρω ἀπό τήν κατάσταση πνευμάτων καί γύρω ἀπό τήν καθημερινή, τή «μή ἐνδιαφέρουσα», τή συνηθισμένη, τή ρουτινιέρικη πλευρά τοῦ κινήματος. Ἄν δέν ἔχετε κάνει στό ἐξωτερικό, δέν μπορεῖτε νά φανταστεῖτε πόσο μᾶς χρειάζονται τέτοια γράμματα (καί δέν ἔχουν ἀπολύτως τίποτα τό συνωμοτικό, καί εἶναι, χωρίς ὑπερβολή, ἀπόλυτα δυνατό, ἀκόμα καί γιά τόν πιό ἀπασχολημένο ἄνθρωπο, νά γράφει μιά ἤ δυό φορές τή βδομάδα ἕνα τέτοιο μή κρυπτογραφημένο γράμμα). Γράφετέ μας λοιπόν γιά τίς συζητήσεις πού γίνονται στούς ἐργατικούς ὁμίλους, γιά τό χαρακτήρα αὐτῶν τῶν συζητήσεων, γιά τά θέματα πού συζητιοῦνται, γιά τά αἰτήματα τῶν ἐργατῶν, γιά τό πῶς εἶναι ὀργανωμένη ἡ προπαγάνδα καί ἡ ζύμωση, γιά τίς συνδέσεις μέσα στήν κοινωνία, στό στρατό καί στή νεολαία, γράφετε περισσότερο γιά τίς δυσαρέσκειες πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στούς ἐργάτες σχετικά μ' ἐμᾶς, τούς σοσιαλδημοκράτες, γιά τίς ἀπορίες τους, γιά τά αἰτήματα καί τίς διαμαρτυρίες τους κτλ. Σήμερα παρουσιάζουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον τά προβλήματα τῆς πραχτικῆς ὀργάνωσης τῆς δουλειᾶς καί δέν ὑπάρχει ἄλλο μέσο γιά νά πληροφορεῖται ἡ σύνταξη τά προβλήματα αὐτά, ἐκτός ἀπό μιά ζωηρή ἀλληλογραφία πού νά μήν ἔχει χαρακτήρα ἀνταποκρίσεων, ἀλλά ἁπλῶς συντροφικό χαρακτήρα· βέβαια δέν ἔχει ὁ καθένας τήν ἱκανότητα καί τήν ὄρεξη νά γράφει, ὅμως... μή λές δέν μπορῶ, μά λέγε δέ θέλω· πάντα ὅταν θέλεις, μπορεῖς σέ κάθε ὅμιλο, σέ κάθε ὁμάδα, ἀκόμα καί στήν πιό μικρή, ἀκόμα καί στήν πιό δευτερεύουσα (οἱ δευ-

τερεύουσες παρουσιάζουν πολλές φορές ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, γιατί ἐκτελοῦν κάποτε τό σπουδαιότερο ἄν καί ἀφανές μέρος τῆς δουλειᾶς) νά βρεῖς ἕνα-δυό συντρόφους πού θά μποροῦσαν νά γράφουν. Χρησιμοποιώντας τήν πείρα τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα», όργανώσαμε ἐδῶ ἀπό τήν ἀρχή τή δουλειά τῆς γραμματείας σέ πλατιά βάση, καί σᾶς παρακαλοῦμε νά ἔχετε ὑπόψη σας πώς *καθένας*, καθένας χωρίς ἐξαίρεση, πού θά καταπιαστεῖ μέ τή δουλειά αὐτή μέ ὑπομονή καί δραστηριότητα, θά πετύχει χωρίς κόπο νά φτάνουν ἐδῶ ὅλα τά γράμματά του ἤ τά ἐννιά δέκατα ἀπ' αὐτά. Τά λέω αὐτά στηριζόμενος στήν τρίχρονη πείρα τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» πού εἶχε πολλούς τέτοιους ἀνταποκριτές-φίλους (πολλές φορές τέτοιους πού δέν εἶχαν κανένα γνωστό στή σύνταξη), πού ἀλληλογραφοῦσαν ταχτικότατα μαζί της. Ἡ ἀστυνομία ἀπό καιρό πιά βρίσκεται σέ ἀπόλυτη ἀδυναμία νά βάλει στό χέρι τά γράμματα πού στέλνονται στό ἐξωτερικό (μόνο τυχαῖα τά πιάνουν σέ περίπτωση ἐξαιρετικῆς ἀμέλειας τοῦ ἀποστολέα), καί ἔτσι τό μεγαλύτερο μέρος τῆς ὕλης τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» ἔφτανε πάντα στίς διευθύνσεις μας μέ τόν πιό συνηθισμένο δρόμο μέσα σέ συνηθισμένα γράμματα. Θά θέλαμε νά σᾶς συστήσουμε ἰδιαίτερα νά ἀποφεύγετε τή μέθοδο τῆς συγκέντρωσης τῆς ἀλληλογραφίας μόνο στά χέρια τῆς ἐπιτροπῆς καί μόνο τῶν γραμματέων. Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό ἐπιζήμιο ἀπό ἕνα τέτοιο μονοπώλιο. Ὅσο ὑποχρεωτική εἶναι ἡ ἑνότητα στή δράση, στήν ἀπόφαση, τόσο λαθεμένη εἶναι ὅταν πρόκειται γιά γενική πληροφοριοδότηση, γιά ἀλληλογραφία. Τυχαίνει πάρα πολύ συχνά νά ἔχουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον τά γράμματα ὁρισμένων σχετικά «ξένων» (ἀπομακρυσμένων ἀπό τίς ἐπιτροπές) ἀνθρώπων, πού προσλαμβάνουν πιό *ἄμεσα* πολλά πράγματα, τά ὁποῖα εἶναι πολύ συνηθισμένα γιά πολλά ἔμπειρα παλιά στελέχη καί διαφεύγουν ἀπό τήν προσοχή τους. Δόστε μεγαλύτερη δυνατότητα νά μᾶς γράφουν στά νεαρά στελέχη: καί στή νεολαία, καί στά στελέχη, καί στούς «ὑποστηρικτές τοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου», καί στούς ὀργανωτές, καί στούς ἁπλούς ἀνθρώπους πού παίρνουν μέρος στίς πεταχτές καί στίς ἄλλες μικροσυγκεντρώσεις.

Μόνο ἔτσι καί μόνο ὑπό τόν ὅρο ὅτι θά ὑπάρχει μιά τέτοια πλατιά ἀλληλογραφία μποροῦμε ὅλοι ἀπό κοινοῦ νά κάνουμε τήν ἐφημερίδα μας πραγματικό ὄργανο τοῦ *ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας*. Σᾶς παρακαλοῦμε θερμά νά διαβάσετε αὐτό τό γράμμα σέ ὅλες τίς συνελεύσεις, σέ ὅλους τούς ὁμίλους, ὑποομάδες κτλ. κτλ. ὅσο τό δυνατόν πιό πλατιά καί νά μᾶς γράψετε πῶς δέχτηκαν οἱ ἐργάτες αὐτή τήν ἔκκληση. Δεχόμαστε μέ πολύ

σκεπτικισμό τήν ἰδέα νά δημιουργηθεῖ ἕνα ἐργατικό («ἐκλαϊκευτικό») ὄργανο χωριστό ἀπό τό γενικό — καθοδηγητικό — ὄργανο γιά διανοούμενους: θά θέλαμε ἡ σοσιαλδημοκρατική ἐφημερίδα νά εἶναι ὄργανο ὅλου τοῦ κινήματος, νά συγχωνευτοῦν σ' ἕνα ὄργανο ἡ ἐργατική ἐφημερίδα καί ἡ σοσιαλδημοκρατική ἐφημερίδα. Αὐτό μποροῦμε νά τό πετύχουμε μόνο μέ τήν πιό δραστήρια ὑποστήριξη ἀπομέρους τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Μέ συντροφικούς χαιρετισμούς

Ν. Λένιν

Γράφτηκε στίς 29 τοῦ Νοέμβρη (12 τοῦ Δεκέμβρη) 1904

Δημοσιεύτηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1904 σέ χωριστό φυλλάδιο, στό Βερολίνο

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ φυλλαδίου

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΤΟΥ III ΤΑΧΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ [54]

Ἡ βαριά κρίση πού περνάει τό κόμμα μας ἐδῶ καί ἑνάμιση χρόνο, ἀπό τόν καιρό τοῦ II συνεδρίου, ὁδήγησε στό ἀναπόφευχτο καί πρό πολλοῦ προβλεπόμενο ἀποτέλεσμα — στήν πλήρη ρήξη ἀνάμεσα στά κεντρικά ὄργανα καί στό κόμμα. Δέ θά ἐπαναλάβουμε ἐδῶ τό θλιβερό ἱστορικό τῆς κρίσης καί δέ θά ὑπενθυμίσουμε γεγονότα πού φωτίστηκαν ἀρκετά στόν κομματικό τύπο γενικά καί σέ πάρα πολλές ἀποφάσεις καί διακηρύξεις ἐπιτροπῶν καί συνδιασκέψεων ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας εἰδικά. Ἀρκεῖ νά ἀναφέρουμε πώς ἡ τελευταία ἀπό τίς συνδιασκέψεις αὐτές, ἡ συνδιάσκεψη τοῦ Βορρᾶ ὅπου πῆραν μέρος οἱ ἐπιτροπές Πετρούπολης, Ρίγας, Τβέρ, Μόσχας, Βορρᾶ καί Νίζνι Νόβγκοροντ ἔβγαλε ἕνα γραφεῖο καί τό ἐξουσιοδότησε νά ἐνεργήσει σάν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή γιά τήν ἄμεση σύγκληση τοῦ III ταχτικοῦ συνεδρίου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας.

Σήμερα τό γραφεῖο, ἀφοῦ ἄφησε νά ἐκπνεύσουν ὅλες οἱ προθεσμίες πού ὅρισαν οἱ ἐπιτροπές γιά νά ἀπαντήσει ἡ λεγόμενη Κεντρική Ἐπιτροπή, ἔκλεισε συμφωνία μέ τούς πληρεξούσιους τριῶν ἐπιτροπῶν τοῦ νότου (Ὀδησσοῦ, Αἰκατερινοσλάβ, Νικολάγεφ) καί τεσσάρων ἐπιτροπῶν τοῦ Καυκάσου. Τό γραφεῖο ἐνεργεῖ τώρα σάν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή καί καλεῖ, χωρίς τή συγκατάθεση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων πού εἶναι ὑπόλογα ἀπέναντι τοῦ κόμματος καί ἀπέφυγαν νά λογοδοτήσουν στό κόμμα, τό III ταχτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας.

Ἡ Ρωσία ζεῖ μιά πρωτοείδωτη πολιτική ἄνοδο καί τό προλεταριάτο ἐπωμίζεται μέγιστα ἱστορικά καθήκοντα στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες πού δουλεύουν στή Ρωσία, ξέρουν τί τεράστια ζημιά προξένησε ἡ κομματική μας διασπορά στό ἔργο τῆς ὀργάνωσης καί τῆς συσπείρωσης τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου, τί ἀνυπολόγιστη ζημιά ἔπαθε τό ἔργο τῆς προπαγάνδας, τῆς ζύμωσης καί τῆς ἕνωσης τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας ἐξαιτίας τῆς ὀλέθριας ἐπίδρασης τοῦ πνεύματος τῶν ὁμίλων πού ὑπάρχει στό ἐξωτερικό. Καί ἄν δέν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά ἑνώσουμε τούς ὁμίλους τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τούς ὑποταχτικούς τους, τότε ἄς ἑνωθοῦν τουλάχιστο ὅλα τά σοσιαλδημοκρατικά στελέχη τῆς Ρωσίας, ὅλοι οἱ ὀπαδοί τῆς συνεποῦς κατεύθυνσης τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ ἕνωση αὐτή ἀποτελεῖ τό μοναδικό σωστό δρόμο γιά τή μελλοντική ὁλοκληρωτική καί σταθερή ἑνότητα ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας.

Ζήτω ἡ ρωσική, ζήτω ἡ διεθνής ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία!

Σχετικά μέ τούς ὅρους σύγκλησης τοῦ συνεδρίου ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά δημοσιεύσει τά παρακάτω πρός γνώση ὅλων:

1) Ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή ἀναγνωρίζει τό ἀπόλυτο δικαίωμα συμμετοχῆς μέ θετική ψῆφο στό III ταχτικό συνέδριο σέ ὅλες τίς ἐπιτροπές καί ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας πού ἔχουν ἐπικυρωθεῖ ἀπό τό II συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας (ἐπιτροπές Πετρούπολης, Μόσχας, Χαρκόβου, Κιέβου, Ὀδησσοῦ, Νικολάγεφ, Ντόν, Αἰκατερινοσλάβ, Σαράτοφ, Οὐραλίων, Βορρᾶ, Τούλας, Τβέρ, Νίζνι Νόβγκοροντ, Μπακοῦ, Βατούμ, Τιφλίδας, Γκορνοζαβόντσκ, Σιβηρίας καί Κριμαίας).

2) Ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή μόνο ὑπό ὅρους ἀναγνωρίζει τό δικαίωμα συμμετοχῆς στό συνέδριο στίς ἐπιτροπές πού ἔχουν ἐπικυρωθεῖ ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή ὕστερα ἀπό τό δεύτερο συνέδριο (ἐπιτροπές Μινγκρελίας, Ἀστραχάν, Ὀριόλ-Μπριάνσκ, Σαμάρας, Σμολένσκ, Ρίγας, Κούρσκ, Βορόνεζ, καθώς καί Σύνδεσμος τοῦ ἐξωτερικοῦ). Ὅλες αὐτές οἱ ἐπιτροπές ἔχουν ἐπικυρωθεῖ ἀπό τά κεντρικά ὄργανα πού ἔχασαν τήν ἐμπιστοσύνη τοῦ κόμματος. Ἐμεῖς ἔχουμε ὑποχρέωση νά τίς καλέσουμε στό III συνέδριο, ὅμως μόνο τό ἴδιο τό συνέδριο μπορεῖ νά ἀπο-

φασίσει οριστικά γιά τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τους (ὡς πρός τήν ἐγκυρότητα τῆς ἐπιτροπῆς, τό δικαίωμα συμβουλευτικῆς ἤ θετικῆς ψήφου κτλ.).

3) Ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή ἐκφράζει, ἐξονόματος τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας, τήν ἐπιθυμία νά πάρουν μέρος στό III ταχτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας *ὅλες* οἱ ὀργανώσεις τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, τόσο τοῦ ἐξωτερικοῦ ὅσο καί τῆς Ρωσίας, καί ἰδιαίτερα ὅλες οἱ ἐργατικές ὀργανώσεις πού θεωροῦν ὅτι ἀνήκουν στό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας. Ἡ συμμετοχή αὐτῶν τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων μᾶς εἶναι ἰδιαίτερα ἐπιθυμητή, ἐπειδή ἡ κομματική κρίση καί τό δημαγωγικό κήρυγμα τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας καί τοῦ ραμποτσεντελικοῦ δημοκρατισμοῦ ἔχουν ἤδη προκαλέσει πολλές διασπάσεις. Πρέπει νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπό τό συνέδριο, ὥστε μέ τή συμμετοχή τῶν ἐκπροσώπων τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας νά ἐπιχειρήσουμε νά βγάλουμε ἀπό τή μέση αὐτές τίς διασπάσεις ἤ νά λιγοστέψουμε τή ζημιά πού προξενοῦν.

4) Γι᾽ αὐτό ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή καλεῖ ὅσους ἐπιθυμοῦν νά πάρουν μέρος στό συνέδριο νά ἀπαντήσουν ἀμέσως καί νά ἔρθουν σέ ἐπαφή μαζί της (μέσω μιᾶς ἐπιτροπῆς ἀπό τίς 13 πού ἀναφέρονται πιό πάνω).

5) Σέ περίπτωση ἀμφισβήτησης οἱ ὅροι *πρόσκλησης* στό συνέδριο θά καθοριστοῦν μέ βάση τήν ἀπόφαση δυό ἐπιτροπῶν ἀπό τίς πιό κοντινές κι ἑνός τρίτου προσώπου ἀπομέρους τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς.

6) Οἱ ὅροι *συμμετοχῆς* στό συνέδριο (μέ συμβουλευτική ἤ θετική ψῆφο) τῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν ἄλλων ὀργανώσεων πού δέν ἔχουν ἐπικυρωθεῖ ἀπό τό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος, θά καθοριστοῦν ἀπό τό ἴδιο τό III συνέδριο.

7) Ὁ χρόνος καί ὁ τόπος τοῦ συνεδρίου θά οριστεῖ ἀπό τήν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή.

Γράφτηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1904,
ἀργότερα ἀπό τίς 11 (24)

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΝΕΟ ΡΩΣΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ

Μέ τόν τίτλο αὐτό ἡ ἐφημερίδα τῶν μεγιστάνων τοῦ χρηματιστηρίου τῆς Γερμανίας («Ἡ Ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης»[55]) δίνει τήν παρακάτω διδαχτική πληροφορία:

«Ἐπί κάμποσες βδομάδες τώρα κυκλοφοροῦσαν ἐπίμονες φῆμες γιά ἕνα νέο μεγάλο ρωσικό δάνειο. Ὅλες αὐτές οἱ φῆμες διαψεύδονταν ἀμέσως. Τώρα ὅμως ὁμολογεῖται ἐπίσημα πώς αὐτές τίς μέρες (αὐτό γράφτηκε στίς 29 τοῦ Δεκέμβρη μέ τό ν. ἡμ.) στήν Πετρούπολη ἔγιναν διαπραγματεύσεις γιά δάνειο. Δέ χωράει ἀμφιβολία πώς πρίν ἀπό τίς ἐπίσημες αὐτές διαπραγματεύσεις προηγήθηκαν ἀνεπίσημες βολιδοσκοπήσεις πού ἔδοσαν ἀφορμή στίς φῆμες. Λένε πώς τούτη τή φορά στίς διαπραγματεύσεις πῆραν μέρος γερμανοί χρηματιστές. Τό δάνειο σκοπεύουν νά τό τοποθετήσουν στή γερμανική ἀγορά. Ἀπό τή ἀρχή τοῦ πολέμου μέχρι σήμερα ἡ Ρωσία προμηθευόταν χρήματα κατά τρεῖς διαφορετικούς τρόπους: πρίν ἀπ' ὅλα πῆρε δανεικά περίπου 300 ἑκατομμύρια ρούβλια ἀπό τά διαθέσιμα τοῦ δημοσίου ταμείου, πού αὐξήθηκαν μέ τήν ἐλάττωση τῶν ἐξόδων πού εἶχαν ἤδη ἐγκριθεῖ. Ἔπειτα ἀκολούθησε τό δάνειο τῶν 800 ἑκατομμυρίων φράγκων (περίπου 300 ἑκατομμυρίων ρουβλίων) μέ τή μεσολάβηση γάλλων τραπεζιτῶν. Τόν Αὔγουστο ἡ Ρωσία στράφηκε στήν ἐσωτερική ἀγορά: ἔκδοση γραμματίων γιά 150 ἑκατομμύρια ρούβλια. Ὁ πόλεμος καταβροχθίζει κάθε μήνα ὅλο καί μεγαλύτερα ποσά καί ἡ Ρωσία σκέφτεται καί πάλι γιά μεγάλο ἐξωτερικό δάνειο. Τόν τελευταῖο καιρό τά ρωσικά χρεώγραφα παρουσιάζουν μεγάλη (σοβαρή, bedenkliche) τάση γιά πτώση. Τί στάση θά κρατήσει τό γερμανικό κοινό ἀπέναντι στό ρωσικό δάνειο εἶναι ἄγνωστο. Ὥς τώρα ἡ τύχη τοῦ πολέμου εὐνοοοῦσε συνεχῶς τούς γιαπωνέζους. Κι ἄν ὥς τώρα συνήθιζαν νά θεωροῦν τά ρωσικά δάνεια ἀσφαλῆ τοποθέτηση κεφα-

λαίων, τώρα τά δάνεια αὐτά ἀποχτοῦν·λίγο-πολύ ἀπόχρωση κερδοσκοπική (Beigeschmack), ἰδίως ἐξαιτίας τοῦ πρόσφατου διαγγέλματος τοῦ τσάρου, πού ρίχνει χαρακτηριστικό φῶς στήν ἐσωτερική κατάσταση τῆς Ρωσίας. Νά δοῦμε ἄν τό νέο δάνειο θά προταθεῖ στό γερμανικό κοινό μέ ὅρους (ὕψος ἐπιτοκίου καί τιμή ἔκδοσης) πού θά μποροῦσαν νά ἰσοφαρίσουν τήν πεσμένη ποιότητα τοῦ ρωσικοῦ δανείου». — — —

Νέα προειδοποίηση τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀστικῆς τάξης πρός τή ρωσική ἀπολυταρχία! Ἡ πίστη τῆς τελευταίας πέφτει τόσο ἀπό τίς στρατιωτικές ἧττες ὅσο καί ἀπό τήν αὐξανόμενη δυσαρέσκεια στό ἐσωτερικό τῆς χώρας. Οἱ εὐρωπαῖοι τραπεζίτες ἀρχίζουν πιά νά θεωροῦν ἐπισφαλῆ κερδοσκοπία τό νά βασίζονται στήν ἀπολυταρχία καί ὁμολογοῦν ἀπροκάλυπτα ὅτι πέφτει ἡ «ποιότητα» τῶν ρωσικῶν δανείων, ἀπό τήν ἄποψη τῆς σιγουριᾶς τους.

Καί τί ὠκεανό χρήματος θά κοστίσει ἀκόμα στό λαό ὁ ἐγκληματικός αὐτός πόλεμος πού καταβροχθίζει ἀσφαλῶς ὄχι λιγότερο *ἀπό τρία ἑκατομμύρια ρούβλια τήν ἡμέρα!*

Γράφτηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1904,
ἀργότερα ἀπό τίς 16 (29)

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΔΗΛΩΣΗ ΚΑΙ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΗΞΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΚΟΜΜΑ

Γράφτηκε στίς 22 τοῦ Δεκέμβρη 1904
(4 τοῦ Γενάρη 1905)

Δημοσιεύτηκε σέ χωριστή μπροσούρα
τό Γενάρη τοῦ 1905 στή Γενεύη

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας

Στό φύλλο 77 τῆς «Ἴσκρα» τρία μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πού μιλᾶνε ἐξονόματος ὅλης τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, καλοῦν σέ διαιτητικό δικαστήριο τόν σ. Ν «γιά ψευδῆ δήλωση μέ σκοπό τήν ἀποδιοργάνωση τοῦ κόμματος». Αὐτή ἡ δῆθεν ψευδής δήλωση ἔγινε «μέσω ἑνός μέλους τῆς ΚΕ, πού δέν πῆρε μέρος στήν ἐπεξεργασία τῆς διακήρυξης», δηλ. μέσω ἐμοῦ. Ἐπειδή τό ζήτημα αὐτό μέ ἀφορᾶ ἄμεσα καί ἐπειδή ἔχω πάρει ἐξουσιοδότηση ἀπό τόν σ. Ν, θεωρῶ πώς ἔχω τό δικαίωμα καί τήν ὑποχρέωση νά πάρω μέρος στή συζήτηση τῆς ὑπόθεσης στό διαιτητικό δικαστήριο καί νά διατυπώσω τήν παρακάτω κατηγορία ἐνάντια στά μέλη τῆς ΚΕ Γκλέμποφ, Βαλεντίν καί Νικίτιτς.

Τούς κατηγορῶ γιά παράνομες, ἀντικανονικές καί τυπικά καί ἠθικά ἀπαράδεχτες ἐνέργειες ἀπέναντι στά ἄλλα μέλη τῆς ΚΕ καί ἀπέναντι σέ ὅλο τό κόμμα.

Ἐπειδή οἱ ἀντικανονικές αὐτές ἐνέργειες παρατείνουν καί ὀξύνουν στό ἔπακρο τήν κομματική κρίση, ἐπηρεάζοντας συνάμα μέ τόν πιό ἄμεσο τρόπο τή μάζα τῶν κομματικῶν στελεχῶν, θεωρῶ ἀπόλυτα ἀπαραίτητο νά γίνει δημόσια ἡ συζήτηση γιά ὅλα τά ζητήματα πού δέν ἀποτελοῦν συνωμοτικά μυστικά καί γι' αὐτό ἐκθέτω ἀναλυτικά τό περιεχόμενο τῆς κατηγορίας.

I. Κατηγορῶ τά τρία μέλη τῆς ΚΕ Γκλέμποφ, Βαλεντίν καί Νικίτιτς γιά συστηματική ἐξαπάτηση τοῦ κόμματος.

1) Τούς κατηγορῶ ὅτι χρησιμοποίησαν τήν ἐξουσία πού τούς ἔδοσε τό II συνέδριο τοῦ κόμματος γιά νά πνίξουν τήν κοινή γνώμη τοῦ κόμματος πού βρῆκε τήν ἔκφρασή της στή ζύμωση γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου. Δέν εἶχαν κανένα δικαίωμα νά πνίξουν αὐτή τή ζύμωση πού ἀποτελεῖ ἀναφαίρετο δικαίωμα κάθε μέλους τοῦ κόμματος. Ἰδιαίτερα δέν εἶχαν κανένα δι-

καίωμα νά διαλύσουν τό Νότιο Γραφεῖο, ἐπειδή ἔκανε ζύμωση ὑπέρ τοῦ συνεδρίου. Δέν εἶχαν οὔτε τό τυπικό οὔτε τό ἠθικό δικαίωμα νά μέ τιμωρήσουν μέ μομφή ἐπειδή, σάν μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος, ψήφισα στό Συμβούλιο ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου·

2) — ὅτι ἀπέκρυβαν ἀπό τό κόμμα τίς ἀποφάσεις τῶν ἐπιτροπῶν ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου καί, σπεκουλάροντας πάνω στήν ἐμπιστοσύνη πού ἀπολαβαίνουν σάν μέλη ἀνώτατου κομματικοῦ ὀργάνου, παραπλανοῦσαν τίς ἐπιτροπές, παρουσιάζοντάς τους κατά τρόπο ἐντελῶς ἀνακριβῆ τήν κατάσταση μέσα στό κόμμα. Ἐμπόδισαν τήν ἐξακρίβωση τῆς ἀλήθειας, ἀρνούμενοι νά ἐκπληρώσουν τήν παράκληση τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ρίγας νά τυπωθεῖ καί νά κυκλοφορήσει ἡ ἀπόφαση τῶν 22, καθώς καί νά στέλνονται στή Ρωσία τά ἔντυπα τῆς πλειοψηφίας, μέ τό πρόσχημα ὅτι τά ἔντυπα αὐτά δέν εἶναι κομματικά.

3) — ὅτι στή ζύμωσή τους ἐνάντια στό συνέδριο δέ σταμάτησαν οὔτε μπροστά στήν ἀποδιοργάνωση τῆς τοπικῆς δουλειᾶς, κάνοντας ἔκκληση στίς περιφερειακές ὀργανώσεις ἐνάντια στίς ἐπιτροπές πού τάχθηκαν ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου, δυσφημώντας μέ κάθε τρόπο τίς ἐπιτροπές αὐτές στά μάτια τῶν τοπικῶν στελεχῶν καί ὑποσκάπτοντας ἔτσι τήν ἐμπιστοσύνη τῶν περιφερειακῶν ὀργανώσεων πρός τίς ἐπιτροπές, ἐμπιστοσύνη πού χωρίς αὐτή δέν μπορεῖ νά γίνει καμιά δουλειά·

4) — ὅτι μέσω ἑνός ἀντιπροσώπου τῆς ΚΕ στό Συμβούλιο πῆραν μέρος στή σύνταξη τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου σχετικά μέ τούς ὅρους σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου, ἀποφάσεων πού κατέστησαν ἀδύνατη τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου, καί ἔτσι ἀπέκλεισαν ἀπό τό κόμμα τή δυνατότητα νά λύσει ὁμαλά τήν ἐσωκομματική διένεξη·

5) — ὅτι δηλώνοντας στίς ἐπιτροπές πώς καταρχήν εἶναι ἀλληλέγγυοι μέ τή θέση τῆς πλειοψηφίας, δηλώνοντας πώς ἡ συμφωνία μέ τή μειοψηφία μπορεῖ νά γίνει μόνο ὑπό τόν ὅρο ὅτι ἡ μειοψηφία θά παραιτηθεῖ ἀπό τή μυστική χωριστή ὀργάνωσή της καί ἀπό τήν πρόσληψη στήν ΚΕ, ταυτόχρονα, ἐνεργώντας *κρυφά ἀπό τό κόμμα καί ὁλοφάνερα παρά τή θέλησή του*, ἦρθαν σέ συμφωνία μέ τή μειοψηφία μέ τούς ὅρους: 1) νά διατηρηθεῖ ἡ αὐτονομία σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τίς τεχνικές ἐπιχειρήσεις τῆς μειοψηφίας· 2) νά προσληφθοῦν στήν ΚΕ τρεῖς ἀπό τούς πιό φανατικούς ἐκπροσώπους τῆς μειοψηφίας·

6) — τούς κατηγορῶ ὅτι χρησιμοποίησαν τό κύρος τους, σάν μελῶν τοῦ ἀνώτατου κομματικοῦ ὀργάνου, γιά νά σπιλώσουν

τούς πολιτικούς ἀντιπάλους τους. Ἐνήργησαν ἀνέντιμα ἀπέναντι στόν σ. Π., ὅταν ἀποφάσισαν τόν *Ἰούλη* νά ἐξετάσουν τήν ὑπόθεση γιά τή δῆθεν ἀπατηλή ὁμιλία του στήν ἐπιτροπή τοῦ Βορρᾶ, χωρίς νά τοῦ παρουσιάσουν *ὥς σήμερα* (22 τοῦ Δεκέμβρη) οὔτε κάν κατηγορητήριο, παρ' ὅλο πού ὁ Γκλέμποφ συνάντησε ἐπανειλημμένα τόν Π. καί παρ' ὅλο πού ὁ ἴδιος ὁ Γκλέμποφ τόλμησε, σάν μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος, νά χαρακτηρίσει στήν «Ἴσκρα» «ἀπάτη» τήν ἐνέργεια ἑνός συντρόφου πού στερήθηκε τή δυνατότητα νά ἀμυνθεῖ. Εἶπαν ἐν γνώσει τους μιάν ἀναλήθεια, ὅταν δήλωσαν πώς ὁ Λίντιν δέν ἦταν ἔμπιστο πρόσωπο (Vertrauensmann) τῆς ΚΕ. Ἐξαπατοῦσαν τά μέλη τοῦ κόμματος, μέ σκοπό νά δυσφημίσουν στά μάτια τους τόν σ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί τούς συνεργάτες του στή διεκπεραίωση, δημοσιεύοντας στήν «Ἴσκρα» (φύλλο 77) μιά δήλωση ὅπου ἀναφέρεται (καί μάλιστα ὄχι σωστά) μόνο τό παθητικό τῆς διεκπεραίωσης — κι αὐτό ἀφοῦ ἔδοσαν, μέσω τῶν πληρεξουσίων τους, στόν Μπόντς-Μπρουγέβιτς γραφτή βεβαίωση ὅτι ἔκανε τή δουλειά κανονικά καί οἱ λογαριασμοί εἶναι ἀπόλυτα ἐντάξει·

7) — τούς κατηγορῶ ὅτι ἐπωφελήθηκαν ἀπό τήν ἀπουσία τῶν πρώην ἀντιπροσώπων τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό, τοῦ σ. Βασίλιεφ καί τοῦ σ. Ζβέρεφ, γιά νά δυσφημίσουν τίς κομματικές ὑπηρεσίες (βιβλιοθήκη καί ἀρχεῖο τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Γενεύη). Δημοσίευσαν στήν «Ἴσκρα», μέ τήν ὑπογραφή ἑνός ἀγνώστου σ' ἐμένα «ἀντιπροσώπου» τῆς ΚΕ, μιά ἀνακοίνωση ὅπου διαστρέβλωναν ἐντελῶς τό ἱστορικό καί τόν πραγματικό χαρακτήρα αὐτῶν τῶν ὑπηρεσιῶν.

II. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, κατηγορῶ τά τρία μέλη τῆς ΚΕ Γκλέμποφ, Βαλεντίν καί Νικίτιτς γιά μιά σειρά ἀπαράδεχτες — ἀπό ἠθική καί τυπική ἄποψη — ἐνέργειες ἀπέναντι στά ἄλλα μέλη τοῦ ὀργάνου.

1) Κατέστρεψαν κάθε βάση κομματικῆς ὀργάνωσης καί πειθαρχίας, στέλνοντάς μου (μέσω τοῦ σ. Γκλέμποφ) τελεσίγραφο: νά φύγω ἀπό τήν ΚΕ ἤ νά πάψω νά κάνω ζύμωση ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου.

2) Παραβίασαν τή συμφωνία πού ἔκλεισε ἐξονόματός τους ὁ Γκλέμποφ, μέλος τῆς ΚΕ, ὅταν ὕστερα ἀπό τίς ἀλλαγές στή σύνθεση τῆς ΚΕ δέν τούς σύμφερνε πιά νά ἐκπληρώσουν αὐτή τή συμφωνία.

3) Δέν εἶχαν τό δικαίωμα νά δηλώσουν στή συνεδρίασή τους τοῦ Ἰούλη ὅτι ὁ σ. Ν ἔπαψε νά ἀνήκει στήν ΚΕ, χωρίς ν' ἀκούσουν οὔτε τή δική του οὔτε τή δική μου δήλωση, πολύ περισσότερο πού αὐτά τά τρία μέλη τῆς ΚΕ ἤξεραν τήν ἀπαίτησή μας (4 μελῶν τῆς ΚΕ)[56] νά ἐξεταστεῖ τό ἐπίμαχο ζήτημα σέ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ. Ἡ δήλωση ὅτι ὁ σ. Ν δέν εἶναι μέλος τῆς ΚΕ, εἶναι καί στήν οὐσία λαθεμένη, γιατί τά τρία μέλη τῆς ΚΕ ἔκαναν μ' αὐτή τήν εὐκαιρία κατάχρηση μιᾶς συμβατικῆς δήλωσης τοῦ σ. Ν (πού δέν ἀνακοινώθηκε σ' ὅλους τούς συντρόφους).

4) Τά τρία μέλη τῆς ΚΕ δέν εἶχαν κανένα δικαίωμα νά κρύβουν ἀπό μένα τήν ἀλλαγή τῶν ἀπόψεών τους καί τίς προθέσεις τους. Ὁ σ. Γκλέμποφ διαβεβαίωνε στά τέλη τοῦ Μάη ὅτι ἡ ἄποψή τους ἐκφράζεται στή διακήρυξη πού ἔχουν συντάξει τό Μάρτη. Συνεπῶς ἡ διακήρυξη τοῦ Ἰούλη, πού διαφέρει ριζικά ἀπό τή διακήρυξη τοῦ Μάρτη, ψηφίστηκε κρυφά ἀπό μένα καί οἱ δηλώσεις τοῦ Γκλέμποφ ἦταν ἀπάτη.

5) Ὁ Γκλέμποφ παραβίασε τή συμφωνία πού ἔκλεισε μαζί μου, ὅτι στήν ἔκθεση πρός τό συνέδριο τοῦ Ἄμστερνταμ[57] πού ἀνέλαβαν νά γράψουν ὁ Ντάν (ἀντιπρόσωπος τοῦ ΚΟ) καί αὐτός, ὁ Γκλέμποφ (ἀντιπρόσωπος τῆς ΚΕ), δέ θά γίνεται λόγος γιά τίς ἐσωκομματικές διαφωνίες. Ἡ ἔκθεση ἡ ὁποία συντάχθηκε μόνο ἀπό τόν Ντάν, ἦταν γεμάτη ἀπό συγκαλυμμένη πολεμική καί διαποτισμένη πέρα γιά πέρα ἀπό τίς ἀπόψεις τῆς «μειοψηφίας». Ὁ Γκλέμποφ δέ διαμαρτυρήθηκε γιά τήν ἔκθεση τοῦ Ντάν καί ἔτσι πῆρε ἔμμεσα μέρος στήν ἐξαπάτηση τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας.

6) Τά τρία μέλη τῆς ΚΕ δέν εἶχαν κανένα δικαίωμα νά μοῦ ἀρνηθοῦν νά δηλώσω καί νά δημοσιεύσω τήν ἰδιαίτερή μου γνώμη σ' ἕνα σπουδαῖο ζήτημα τῆς κομματικῆς ζωῆς. Ἡ διακήρυξη τοῦ Ἰούλη στάλθηκε *γιά δημοσίευση* στό ΚΟ πρίν μοῦ δοθεῖ ἡ δυνατότητα νά ἐκφράσω τή γνώμη μου πάνω σ' αὐτή. Στίς 24 τοῦ Αὐγούστου ἔστειλα στό ΚΟ μιά διαμαρτυρία ἐνάντια σ' αὐτή τή διακήρυξη. Τό ΚΟ δήλωσε ὅτι θά τή δημοσιεύσει μόνο σέ περίπτωση πού θά τό θελήσουν τά τρία μέλη τῆς ΚΕ πού ἔγραψαν τή διακήρυξη. Αὐτοί δέ θέλησαν νά δημοσιευτεῖ καί ἔτσι ἀπέκρυψαν τή διαμαρτυρία μου ἀπό τό κόμμα.

7) Δέν εἶχαν κανένα δικαίωμα νά ἀρνηθοῦν νά μοῦ δόσουν τά πραχτικά τοῦ Συμβουλίου καί νά μοῦ στερήσουν, χωρίς νά μέ καθαιρέσουν ἐπίσημα ἀπό τήν ΚΕ, κάθε πληροφορία γιά τήν πορεία τῶν πραγμάτων μέσα στήν ΚΕ, γιά τό διορισμό νέων πρακτόρων στή Ρωσία καί στό ἐξωτερικό, γιά τίς διαπραγμα-

τεύσεις μέ τή «μειοψηφία», γιά τήν κατάσταση τοῦ ταμείου κτλ. κτλ.

8) Δέν εἶχαν τό δικαίωμα νά προσλάβουν στήν ΚΕ τρεῖς καινούργιους συντρόφους (συμφιλιωτιστές), χωρίς ἡ πρόσληψη αὐτή νά ἔχει ἐγκριθεῖ ἀπ' τό Συμβούλιο, ὅπως ἀπαιτεῖ τό καταστατικό τοῦ κόμματος σέ περίπτωση πού δέν ὑπάρχει ὁμοφωνία· καί δέν ὑπῆρχε ὁμοφωνία γιατί ἐγώ διαμαρτυρήθηκα γι' αὐτή τήν πρόσληψη.

Παράρτημα

Λόγω τῆς μεγάλης σημασίας πού ἔχει ἡ θέση τῆς ΚΕ στήν ἐσωκομματική διένεξη, θεωρῶ ἀπαραίτητο νά δόσω στή δημοσιότητα γιά νά γίνουν σέ ὅλους γνωστά τά παρακάτω ντοκουμέντα:

Ι. Γράμματα τοῦ συντρόφου Γκλέμποφ πρός τά μέλη τοῦ «ὀργάνου».

a) Σεπτέμβρης.

«Οἱ σχέσεις μέ τό ΚΟ καί τό Σύνδεσμο δέν πῆραν ἀκόμα ὁριστική μορφή. Πρέπει νά ποῦμε πώς ὕστερα ἀπό τή δήλωσή μας τό ΚΟ καί ὁ Σύνδεσμος ἀποθρασύνθηκαν καί οἱ ὀρέξεις τους μεγαλώνουν. Ἡ θέση μας ἐδῶ εἶναι πολύ δύσκολη: τό ἐξωτερικό βρίσκεται στά χέρια τοῦ Συνδέσμου, οἱ ἰδιωτικές πηγές στά χέρια τοῦ ΚΟ καί γι' αὐτό εἴμαστε βουτηγμένοι στά χρέη. Κάτω ἀπό τήν πίεση τῆς ἀνέχειας (μέ χρέος περίπου 9000 στήν πλάτη), εἶμαι ἀναγκασμένος νά βρῶ κάποια λύση. Γι' αὐτό πρότεινα στή μειοψηφία νά καταρτίσει σχέδιο τῶν μεταρυθμίσεων πού θά ἐπιθυμοῦσε».

b) 7 τοῦ Σεπτέμβρη.

«Χτές τό βράδυ ἐπί παρουσία τοῦ Σ. εἶχα μιά ὑπηρεσιακή συνάντηση μέ τρεῖς πληρεξουσίους τῆς μειοψηφίας: τόν Ποπόφ, τόν Μπλιούμενφελντ καί τόν Μάρτοφ».

Ἀπό τά ζητήματα πού συζητήθηκαν στή σύσκεψη αὐτή πού κατά τά λεγόμενα τοῦ Γκλέμποφ μετατράπηκε «σέ προκαταρκτική σύσκεψη γιά τήν προετοιμασία τῆς εἰρήνης», θά σημειώσουμε τά παρακάτω:

Ι. Ὀργανωτικές σχέσεις στό ἐξωτερικό.

«Τή φροντίδα γιά τό κίνημα στή Ρωσία τήν άναλαβαίνει ή ΚΕ, τό ΚΟ καί ό Σύνδεσμος. Γιά νά λείψουν οί άμοιβαΐες προστριβές, γιά νά ύπάρχει μεγαλύτερο ένδιαφέρον στή δουλειά καί πλήρης έμπιστοσύνη ή γενική καθοδήγηση τῶν ζητημάτων άνατίθεται σέ έπιτροπή άπό άντιπροσώπους τῆς ΚΕ, τοῦ ΚΟ καί τοῦ Συνδέσμου. Ἡ ΚΕ ἔχει δυό ψήφους καί τό δικαίωμα τοῦ veto. . .».

II. Ταχυδρομεῖο.

«Τό ΚΟ ύπόκειται στόν ἔλεγχο τῆς ΚΕ, διατηρώντας μιά όρισμένη αὐτονομία. Συγκεκριμένα: στό ἐξωτερικό μπορεῖ νά ύπάρχει μόνο μιά διεκπεραίωση, ή διεκπεραίωση τῆς ΚΕ. Ἡ διεύθυνση τοῦ ταχυδρομείου μέσα στήν περιοχή τῆς δράσης τοῦ ΚΟ παραμένει στά χέρια τοῦ ΚΟ. Ἡ κατανομή τοῦ ἔντυπου ύλικοῦ στή Ρωσία άνήκει στήν άρμοδιότητα τῆς ΚΕ. Γιά μιά πιό αὐτόνομη ὕπαρξη τοῦ ΚΟ τοῦ παραχωρεῖται ό νότος. Διευκρινίζω. Τό ΚΟ κρατάει τό ταχυδρομεῖο. Τό ΚΟ φοβᾶται μήπως, σέ περίπτωση άλλαγῆς τῆς καθοδήγησης, τοῦ πάρουν τό δρόμο τοῦ ταχυδρομείου. Γι' αὐτό τό ΚΟ ζητάει νά έξασφαλίσει όργανωτικά δικό του δρόμο ταχυδρομείου».

c) 7 τοῦ Σεπτέμβρη.

«Ὁ Ντάν, ἴσως καί ἄλλοι, εἶναι τρομερά έξοργισμένος γιά τή συμφωνία πού κλείστηκε χθές, σχετικά μέ τή διαχείριση τῶν ύποθέσεων. Τί ἄπληστος κόσμος. Θέλουν νά όργανώσουν έδῶ μιά έπιτροπή τοῦ έξωτερικοῦ άπό άντιπροσώπους τοῦ ΚΟ, τῆς ΚΕ καί τοῦ Συνδέσμου, πού νά άποφασίζει γιά ὅλα στό ἐξωτερικό· φυσικά ό καθένας ἔχει μόνο μιά ψῆφο. Δέν εἶναι καί ἄσχημα, ἔ;».

d) Σεπτέμβρης.

«Ἐφιστῶ τήν προσοχή σας στήν ἐπιθυμία πού ἐξέφρασε τό Συμβούλιο σχετικά μέ τή συμπλήρωση (πρόκειται γιά τή συμπλήρωση τῆς άντιπροσωπείας τῆς ΚΕ στό Συμβούλιο). Θά χρειαστεῖ νά ἐκλέξουμε κάποιον ἄλλο στή θέση τοῦ Λένιν, πράγμα πού αὐτός φυσικά θά τό χαρακτηρίσει παράνομο. Ἐγώ θά πρότεινα νά ἐκλεγεῖ στό Συμβούλιο ό Ντάν ἤ ό Ντέιτς καί νά διευκρινισθεῖ μέ σαφήνεια ὅτι τούς ἐξουσιοδοτοῦμε μόνο νά παίρνουν μέρος στίς συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου. Νομίζω πώς δέν ἔχουμε ποιόν ἄλλον νά ἐκλέξουμε».

II. Γράμμα ένός πράκτορα τῆς ΚΕ (πού προσλήφθηκε τώρα ἐπίσημα στήν ΚΕ) πρός τόν σ. Γκλέμποφ:

4 τοῦ Σεπτέμβρη.

«Σχετικά μέ τή διακήρυξη δημιουργήθηκε ἕνα τέτοιο μπέρδεμα, πού εἶναι δύσκολο νά καταλάβεις τί γίνεται. Ἕνα πράγμα εἶναι καθαρό: ὅλες οἱ ἐπιτροπές, ἐκτός άπό τίς ἐπιτροπές Χαρκόβου, Κριμαίας, Γκορνοζαβόντσκ καί Ντόν, εἶναι ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας. Ἡ ἐπιτροπή Ντόν εἶναι, ὅπως φαίνεται, οὐδέτερη, δέν τό ξέρουμε ὅμως καλά. Ἀπό τίς ἐπιτροπές τῆς „πλειοψηφίας" οἱ ἐπιτροπές Ρίγας, Μόσχας, Πετρούπολης καί Βορρᾶ δήλωσαν,

ὅπως σέ πληροφόρησα νωρίτερα, ὅτι ὕστερα ἀπό τή διακήρυξη τῆς ΚΕ ἀποσύρουν τήν ἐμπιστοσύνη τους πρός αὐτή. Πλήρη ἐμπιστοσύνη πρός τήν ΚΕ ἐξέφρασε ἕνας πολύ ἀσήμαντος ἀριθμός ἐπιτροπῶν. Οἱ ὑπόλοιπες τῆς ἐξέφρασαν ἐμπιστοσύνη χάρη τῆς συμφιλίωσης, ὑπό τόν ὅρο ὅτι σέ περίπτωση ἀποτυχίας θά συγκληθεῖ ἀμέσως ἔκτακτο συνέδριο. Μερικές ἀπό τίς ἐπιτροπές αὐτές βάζουν σάν ὅρο γιά τή συμφιλίωση νά πάψει ἡ μειοψηφία νά θεωρεῖ τόν ἑαυτό της „πλευρά" καί νά παραιτηθεῖ ἀπό τήν ἀπαίτηση νά προσληφθεῖ σάν „πλευρά"(;). Αὐτή εἶναι ἡ κατάσταση. Σέ περίπτωση πού θά ἀποτύχει ἡ συμφιλίωση, ἡ ΚΕ χάνει τήν ἐμπιστοσύνη τῶν περισσότερων ἐπιτροπῶν καί συνεπῶς θ' ἀναγκαστεῖ νά κάνει πιά ἡ ἴδια ζύμωση ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου, γιά νά καταθέσει τήν ἐξουσιοδότηση. **Ἀπό τίς διαθέσεις τῶν ἐπιτροπῶν φαίνεται ξεκάθαρα ὅτι στό συνέδριο θά ψηφιστοῦν ἀποφάσεις στό πνεῦμα τῶν 22, δηλ.: ἀντικατάσταση τῆς σύνταξης καί πέρασμά της στά χέρια τῆς πλειοψηφίας, ἀλλαγή τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος κτλ.** Γιά νά ἱκανοποιήσει ὅμως ἡ συμφιλίωση τίς ἐπιτροπές, εἶναι ἀπαραίτητος ἕνας ὅρος, γιά τόν ὁποῖο σοῦ ἔχω γράψει κιόλας — ὁ ὅρος αὐτός εἶναι: νά ἀποδεχτεῖ ἡ μειοψηφία τή διακήρυξη καί νά πάψει νά θεωρεῖ τόν ἑαυτό της „πλευρά". Ἄν τό κάνει αὐτό, νομίζω ὅτι ὁ Λένιν θά χάσει ἔδαφος στή Ρωσία καί θά εἶναι δυνατόν νά ἀποκατασταθεῖ εἰρήνη. Μοῦ ἔκανε κατάπληξη ἡ φράση σου ὅτι στρώνει „σιγά σιγά" ἡ ὑπόθεση μέ τόν Μάρτοφ. Τό πεῖσμα τῶν μελῶν τῆς σύνταξης ἀρχίζει νά γίνεται πραγματικά ἐξοργιστικό καί ἐγώ, παρ' ὅλες τίς συμπάθειές μου, ἰδεολογικές κτλ. πρός αὐτούς, ἀρχίζω νά χάνω τήν ἐμπιστοσύνη πού τούς εἶχα σάν πολιτικούς „ἡγέτες". Τό ὀργανωτικό ζήτημα τό ἔχουν τελείως διευκρινίσει καί ἄν ἐξακολουθήσουν νά ἐπιμένουν χωρίς νά ἔχουν τήν ὑποστήριξη ἀπό τή Ρωσία (**ἐδῶ ἡ μειοψηφία εἶναι ἀνίσχυρη**), αὐτό θά δείξει ὅτι παλαίβουν μόνο γιά πόστα».

Αὐτή εἶναι ἡ ἀρχή τῆς ἐμπορικῆς συναλλαγῆς, καί νά τό τέλος της:

Ἡ ΚΕ στέλνει στίς ἐπιτροπές ἕνα γράμμα ὅπου τούς ἀναγγέλλει ὅτι

«Οἱ διαπραγματεύσεις θά τελειώσουν πολύ σύντομα (τό πολύ μέσα σέ δυό βδομάδες) καί γιά τήν ὥρα μποροῦμε νά ἀνακοινώσουμε ὅτι 1) ἡ ΚΕ δέν προσέλαβε στή σύνθεσή της καμιά μειοψηφία (σχετικά μ' αὐτό ἀκούγονται κουτσομπολιά πού διαδόθηκαν ἀπό κάποιον)· . . .3) οἱ διαπραγματεύσεις μέ τή μειοψηφία διεξάγονται μέ τό ἴδιο πνεῦμα πού σᾶς ἀνέφερε ὁ Βαλεντίν, δηλ. μέ τό πνεῦμα πώς, ἄν πρόκειται γιά ὑποχωρήσεις, αὐτές μποροῦν νά γίνουν μόνο ἀπό τήν πλευρά τῆς μειοψηφίας καί πρέπει νά συνίστανται στήν παραίτηση τοῦ ΚΟ ἀπό τή φραξιονιστική πάλη, στή διάλυση τῆς μυστικῆς ὀργάνωσης τῆς μειοψηφίας, στήν παραίτηση ἀπό τήν πρόσληψη μελῶν στήν ΚΕ, στήν παράδοση ὅλων τῶν ὑπηρεσιῶν (τεχνική ὑπηρεσία, ταχυδρομεῖο, συνδέσεις) στήν Κεντρική Ἐπιτροπή. Μόνο μ' αὐτούς τούς ὅρους μπορεῖ νά ἀποκατασταθεῖ εἰρήνη μέσα στό κόμμα. Ἔχουμε λόγους νά ἐλπίζουμε ὅτι ἔτσι καί θά γίνει. Ἐν πάση περιπτώσει, ἄν τώρα ἡ μειοψηφία ἐκδηλώσει τήν ἐπιθυμία νά συνεχίσει τήν παλιά πολιτική της, ἡ ΚΕ θά διακόψει ἀμέσως τίς διαπραγματεύσεις καί θά προβεῖ στή σύγκληση ἔκτακτου συνεδρίου».

Ἔτσι προσπαθεῖ ἡ ΚΕ νά καθησυχάσει τίς ἐπιτροπές πού δηλώνουν ὅτι δέν τῆς ἔχουν ἐμπιστοσύνη. Νά τώρα καί *γράμματα «ἐπιφανῶν» παραγόντων τῆς μειοψηφίας*. Τά γράμματα αὐτά πάρθηκαν στά μέσα τοῦ Δεκέμβρη 1904 μέ τό παλιό ἡμερολόγιο.

«Ἐπιτέλους συναντηθήκαμε μ' αὐτούς τούς παλιανθρώπους. Ἡ ἀπάντησή τους ἦταν τούτη δῶ: εἶναι σύμφωνοι νά εἶναι αὐτόνομες οἱ τεχνικές μας ὑπηρεσίες· ὅσο γιά τήν ἐπιτροπή ζύμωσης εἶναι ἀντίθετοι, ἐπειδή ἔχουν τή γνώμη ὅτι ἀποτελεῖ ἄμεση λειτουργία τῆς ΚΕ (καθοδήγηση τῆς ζύμωσης) καί ἐπειδή προτιμοῦν ἀντί αὐτό τό σχέδιο μιά μεταρύθμιση τῆς ΚΕ, **δέν μποροῦν ὅμως αὐτή τή στιγμή νά προσλάβουν ἐπίσημα νέα μέλη καί προτείνουν μιά οὐσιαστική (ἀνεπίσημη) πρόσληψη τριῶν μελῶν τῆς μειοψηφίας (τοῦ Ποπόφ, τοῦ Φόμιν καί τοῦ Φίσερ). Ἐννοεῖται ἐγώ καί ὁ Χ. συμφωνήσαμε ἀμέσως καί ἀπό σήμερα διαλύεται ἐπίσημα ἡ μενσεβίκικη ἀντιπολίτευση.** Λές κι ἔφυγε ἕνα βουνό ἀπό πάνω μας. Αὐτές τίς μέρες θά γίνει συνεδρίαση ὁλόκληρης τῆς ΚΕ μαζί μ' ἐμᾶς καί σέ συνέχεια θά ὁρίσουμε συνδιάσκεψη τῶν πιό κοντινῶν ἐπιτροπῶν.

...**Φυσικά εἴμαστε ἀπόλυτα σίγουροι ὅτι θά καταχτήσουμε τήν ΚΕ καί θά τήν κατευθύνουμε ὅπως θέλουμε ἐμεῖς.** Αὐτό εἶναι πολύ πιό εὔκολο γιά τό λόγο ὅτι πολλοί ἀπ' αὐτούς παραδέχονται κιόλας σωστή τήν κριτική ἀρχῶν πού ἔκανε ἡ μειοψηφία... Σ' ὅλες τίς μέ συνέπεια σκληροτράχηλες ἐπιτροπές (Μπακοῦ, Ὀδησσοῦ, Νίζνι Νόβγκοροντ καί Πετρούπολης) οἱ ἐργάτες ἀπαιτοῦν τό σύστημα τῆς αἱρετότητας. Αὐτό εἶναι ἔκδηλο σύμπτωμα τῆς ἀγωνίας τῶν σκληροτράχηλων».

Μαζί μ' αὐτό πάρθηκε κι ἕνα ἄλλο γράμμα:

«Πραγματοποιήθηκε συμφωνία ἀνάμεσα στούς πληρεξουσίους τῆς „μειοψηφίας" καί στήν ΚΕ. Οἱ πληρεξούσιοι ἔδοσαν γραπτή δήλωση γι' αὐτό τό πράγμα. Ἐπειδή ὅμως δέ ρωτήθηκε προκαταβολικά ἡ „μειοψηφία", εἶναι φυσικό καί ἡ ἴδια ἡ δήλωση νά μήν εἶναι καί τόσο πετυχημένη, γιατί ἐκεῖ ἐκφράζεται „ἐμπιστοσύνη" στήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί ὄχι στήν ἑνωτική πολιτική της· ἡ δήλωση μιλάει καί γιά διάλυση μέσα στό κόμμα καί γιά σταμάτημα τῆς χωριστῆς ὕπαρξης, ἐνῶ εἶναι ἀρκετό μόνο τό δεύτερο. Τέλος ἀπό τή δήλωση αὐτή λείπει τό „credo" * τῆς „μειοψηφίας". Γι' αὐτό τό λόγο ἀποφασίστηκε νά παρθεῖ ἀπ' ὅλες τίς ὀργανώσεις τῆς „μειοψηφίας" μιά ἀπόφαση πού νά περιλαβαίνει τό „credo" καί τίς παραπάνω τροποποιήσεις καί νά ἀναγνωριστεῖ φυσικά ἰσχύουσα ἡ συμφωνία ἀνάμεσα στούς πληρεξουσίους μας καί στήν ΚΕ».

* *
*

Εἶναι πολύ πιθανόν ὅτι τά πρόσωπα πού πιάστηκαν ἐπ' αὐτοφώρῳ καί ξεσκεπάζονται ἀπό τοῦτα τά ντοκουμέντα θά καταβάλουν, μέ τήν «ἠθική εὐαισθησία» πού τά χαρακτηρίζει, κάθε

* — σύμβολο πίστης, πρόγραμμα, ἔκθεση κοσμοθεωρίας. *Ἡ Σύντ.*

προσπάθεια νά ἀποσπάσουν τήν προσοχή τοῦ κόμματος ἀπό τό περιεχόμενο αὐτῶν τῶν ντοκουμέντων καί νά τή στρέψουν στό ζήτημα ἠθικῆς τάξης: ἄν ἔχει κανείς τό δικαίωμα νά τά δημοσιεύσει. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τό κόμμα δέ θά ἐπιτρέψει νά τό παρασύρουν σ᾽ αὐτή τήν προσπάθεια παραπλάνησης. Δηλώνω ὅτι ἀναλαβαίνω στό ἀκέραιο τήν ἠθική εὐθύνη γι᾽ αὐτό τό ξεσκέπασμα καί θά δόσω ὅλες τίς ἀναγκαῖες ἐξηγήσεις στό διαιτητικό δικαστήριο πού θά ἐξετάσει ὅλη τήν ὑπόθεση στό σύνολό της.

Η ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ

Στή Ρωσία ξεσπάει ἕνα νέο κύμα συνταγματικοῦ κινήματος. Ἡ σημερινή γενιά δέν ἔχει ξαναδεῖ κάτι τό παρόμοιο μέ τή σημερινή πολιτική ἀναζωογόνηση. Οἱ νόμιμες ἐφημερίδες κατακεραυνώνουν τή γραφειοκρατία, ἀπαιτοῦν τή συμμετοχή τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ στή διοίκηση τοῦ κράτους, διακηρύχνουν ἐπίμονα τήν ἀνάγκη φιλελεύθερων μεταρυθμίσεων. Κάθε λογῆς συνελεύσεις παραγόντων τῶν ζέμστβο, γιατρῶν, νομικῶν, μηχανικῶν, νοικοκυρέων τοῦ χωριοῦ, δημοτικῶν συμβούλων κλπ. κλπ. παίρνουν ἀποφάσεις, στίς ὁποῖες τάσσονται λίγο-πολύ ξεκάθαρα ὑπέρ τοῦ συντάγματος. Παντοῦ ἀκούγονται πρωτοφανεῖς σέ τόλμη, γιά τό ρῶσο μικροαστό, πολιτικές ἀποκαλύψεις καί φλογεροί λόγοι γιά τήν ἐλευθερία. Κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν ἐργατῶν καί τῆς ριζοσπαστικῆς νεολαίας οἱ συγκεντρώσεις τῶν φιλελευθέρων μετατρέπονται σέ ἀνοιχτές λαϊκές συγκεντρώσεις καί διαδηλώσεις στούς δρόμους. Στούς πλατιούς κύκλους τοῦ προλεταριάτου, στή φτωχολογιά τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ δυναμώνει ἔκδηλα ὁ ὑπόκωφος ἀναβρασμός. Καί παρ' ὅλο πού τό προλεταριάτο συμμετέχει σέ μικρό σχετικά βαθμό στίς πιό πομπώδικες καί πανηγυρικές ἐκδηλώσεις τοῦ φιλελεύθερου κινήματος, παρ' ὅλο πού δίνει τήν ἐντύπωση ὅτι στέκεται κάπως παράμερα ἀπό τίς εὐπρεπεῖς συσκέψεις τοῦ καθώς πρέπει κοινοῦ, ὡστόσο ὅλα δείχνουν πώς οἱ ἐργάτες νιώθουν ἐξαιρετικά ζωηρό ἐνδιαφέρον γιά τό κίνημα. Ὅλα δείχνουν πώς οἱ ἐργάτες ἔχουν ἀκατάσχετη τάση γιά πλατιές λαϊκές συγκεντρώσεις καί ἀνοιχτές διαδηλώσεις στούς δρόμους. Τό προλεταριάτο λές καί συγκρατεῖ τόν ἑαυτό του, ἐξετάζοντας ἐπισταμένα τή γύρω κατάσταση, συγκεντρώνοντας τίς δυνάμεις του καί ζυγίζοντας ἄν ἔφτασε ἤ ὄχι ἀκόμα ἡ στιγμή τῆς ἀποφασιστικῆς πάλης γιά τήν ἐλευθερία.

Ὅπως φαίνεται, τό κύμα τῆς φιλελεύθερης ἔξαψης ἀρχίζει κιόλας κάπως νά πέφτει. Ἐπιβεβαιώνονται οἱ φῆμες καί οἱ πληροφορίες τῶν ἐφημερίδων τοῦ ἐξωτερικοῦ γιά τή νίκη τῶν ἀντιδραστικῶν μέσα στούς αὐλικούς κύκλους μέ τή μεγαλύτερη ἐπιροή. Τό διάταγμα τοῦ Νικολάου Β΄, πού δημοσιεύτηκε αὐτές τίς μέρες, ἀποτελεῖ ἀληθινό χαστούκι γιά τούς φιλελεύθερους. Ὁ τσάρος σκοπεύει νά διατηρήσει καί νά προασπίσει τήν ἀπολυταρχία. Ὁ τσάρος δέν εἶναι διατεθειμένος ν' ἀλλάξει τίς μορφές διακυβέρνησης καί δέ σκέφτεται νά δόσει σύνταγμα. Ὑπόσχεται — καί μόνο ὑπόσχεται — κάθε λογῆς μεταρυθμίσεις ἐντελῶς δευτερεύουσας σημασίας. Ἐννοεῖται πώς δέν παρέχεται καμιά ἐγγύηση ὅτι θά πραγματοποιηθοῦν αὐτές οἱ μεταρυθμίσεις. Τά αὐστηρά ἀστυνομικά μέτρα ἐνάντια στό φιλελεύθερο τύπο δυναμώνουν ὄχι μέρα μέ τή μέρα, μά ὥρα μέ τήν ὥρα. Ἀρχίζουν πάλι νά πνίγουν κάθε ἀνοιχτή ἐκδήλωση μέ τήν παλιά ἀγριότητα, ἄν ὄχι μέ ἀκόμα μεγαλύτερη. Ἀρχίζουν νά ξανασφίγγουν ἀρκετά γερά τά λουριά τῶν φιλελεύθερων συμβούλων τῶν ζέμστβο καί τῶν δήμων καί ἀκόμα περισσότερο τῶν ὑπαλλήλων πού φιλελευθεροφέρνουν. Οἱ φιλελεύθερες ἐφημερίδες παίρνουν περίλυπο ὕφος καί ζητοῦν συγνώμη ἀπό τούς ἀνταποκριτές πού τά γράμματά τους δέν τολμοῦν νά τά δημοσιεύσουν.

Δέν εἶναι καθόλου ἀπίθανο ὅτι τό κύμα τῆς φιλελεύθερης ἔξαψης, πού φούσκωσε γρήγορα ὕστερα ἀπό τήν ἄδεια τοῦ Σβιατοπόλκ-Μίρσκι, θά καταλαγιάσει ἐπίσης γρήγορα, ὕστερα ἀπό τά νέα ἀπαγορευτικά μέτρα. Πρέπει νά κάνουμε διάκριση ἀνάμεσα στά βαθύτερα αἴτια πού γεννοῦν ἀναπόφευχτα κι ἀναπότρεπτα — κι ὅσο πάει καί περισσότερο — τήν ἀντιπολίτευση καί τήν πάλη κατά τῆς ἀπολυταρχίας, καί στίς μικροαιτίες τῆς προσωρινῆς φιλελεύθερης ἀναζωογόνησης. Τά βαθύτερα αἴτια γεννοῦν βαθιά, ρωμαλέα καί ἐπίμονα λαϊκά κινήματα. Μικροαιτίες εἶναι κάποτε ἡ ἀλλαγή προσώπων στήν κυβέρνηση καί ἡ συνηθισμένη ἀπόπειρα τῆς κυβέρνησης, ὕστερα ἀπό κάποια τρομοκρατική πράξη, νά περάσει γιά μιά στιγμή στήν πολιτική τῆς οὐρᾶς τῆς ἀλεποῦς. Ἡ δολοφονία τοῦ Πλέβε[58] στοίχισε, ὅπως φαίνεται, στήν τρομοκρατική ὀργάνωση τεράστιες προσπάθειες καί μακρόχρονη προπαρασκευαστική δουλειά. Κι ὅσο πιό πετυχημένο ἦταν τό τρομοκρατικό αὐτό ἐγχείρημα τόσο πιό λαμπρά ἐπιβεβαιώνει τήν πείρα ὅλης τῆς ἱστορίας τοῦ ρωσικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, πείρα πού μᾶς κάνει προσεχτικούς ἀπέναντι σέ μεθόδους πάλης σάν τήν τρομοκρατία. Ἡ ρωσική τρομοκρατία ἦταν καί ἐξακολουθεῖ νά εἶναι εἰδικά διανοουμενί-

EN AVANT.

Россійская Соціальдемократическая Рабочая Партія

ВПЕРЕДЪ

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

№ 1 ЖЕНЕВА, 4 ЯНВАРЯ (22 ДЕКАБРЯ) 1905 г.

Самодержавіе и пролетаріатъ

Ἡ πρώτη σελίδα τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 1, τῆς 4 τοῦ Γενάρη 1905 (22 τοῦ Δεκέμβρη 1904) μέ τό κύριο ἄρθρο τοῦ Β.Ι. Λένιν «Ἡ ἀπολυταρχία καί τό προλεταριάτο»

Σμίκρυνση

στικος τρόπος πάλης. Κι ὅ,τι κι ἄν μᾶς λένε γιά τή σπουδαιότητα τῆς τρομοκρατίας, ὅταν δέν χρησιμοποιεῖται σέ ἀντικατάσταση τοῦ λαϊκοῦ κινήματος, ἀλλά μαζί μέ τό λαϊκό κίνημα, τά γεγονότα μαρτυροῦν ἀδιάψευστα ὅτι στή χώρα μας οἱ ἀτομικές πολιτικές δολοφονίες δέν ἔχουν τίποτε τό κοινό μέ τίς βίαιες ἐνέργειες τῆς λαϊκῆς ἐπανάστασης. Στήν κεφαλαιοκρατική κοινωνία μαζικό κίνημα μπορεῖ νά ὑπάρχει μόνο σάν ταξικό ἐργατικό κίνημα. Τό κίνημα αὐτό ἀναπτύσσεται στή Ρωσία σύμφωνα μέ δικούς του αὐτοτελεῖς νόμους, ἀκολουθεῖ δικό του δρόμο, ἀποκτώντας ὅλο καί περισσότερο βάθος καί πλάτος, περνώντας ἀπό τήν προσωρινή γαλήνη σέ νέα ἄνοδο. Καί μόνο τό φιλελεύθερο κύμα ἀνεβοκατεβαίνει, σέ στενή σύνδεση μέ τίς διαθέσεις τῶν διαφόρων ὑπουργῶν πού ἡ ἀντικατάστασή τους ἐπιταχύνεται μέ τίς βόμβες. Γι' αὐτό δέν εἶναι ἐκπληχτικό ὅτι στή χώρα μας βλέπουμε τόσο συχνά νά ἐκδηλώνεται συμπάθεια πρός τήν τρομοκρατία ἀπό τούς ριζοσπάστες (ἤ τούς ριζοσπαστοφέρνοντες) ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς ἀντιπολίτευσης. Δέν εἶναι ἐκπληκτικό ὅτι μέσα στήν ἐπαναστατική διανόηση ἐνθουσιάζονται ἰδιαίτερα ἀπό τήν τρομοκρατία (γιά πολύ καιρό ἤ γιά μιά στιγμή) ἀκριβῶς ἐκεῖνοι πού δέν πιστεύουν στή ζωτικότητα καί στή δύναμη τοῦ προλεταριάτου καί τῆς προλεταριακῆς ταξικῆς πάλης.

Τό ἐφήμερο καί ἡ ἀστάθεια τῆς φιλελεύθερης ἔξαψης πού προκαλεῖται γιά τόν ἕνα ἤ τὸν ἄλλο λόγο, δέν μποροῦν φυσικά νά μᾶς κάνουν νά ξεχάσουμε τήν ἀνυπέρβλητη ἀντίθεση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στίς ἀνάγκες τῆς ἀναπτυσσόμενης ἀστικῆς κοινωνίας. Ἡ ἀπολυταρχία δέν μπορεῖ παρά νά ἀνακόπτει τήν κοινωνική ἐξέλιξη. Ὅσο περνάει ὁ καιρός τόσο περισσότερο συγκρούονται μέ τήν ἀπολυταρχία τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης σάν τάξης, τά συμφέροντα τῆς διανόησης, χωρίς τήν ὁποία δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ σύγχρονη κεφαλαιοκρατική παραγωγή. Μπορεῖ νἆναι ἐπιφανειακή ἡ ἀφορμή τῶν δηλώσεων τῶν φιλελευθέρων, μπορεῖ νἆναι μικροπρεπής ἡ ἀναποφάσιστη καί ἀμφίροπη στάση τῶν φιλελευθέρων, ὅμως πραγματική εἰρήνη ἡ ἀπολυταρχία μπορεῖ νάχει μόνο μέ μιά χούφτα ἰδιαίτερα προνομιούχους μεγιστάνες τῆς τάξης τῶν γαιοχτημόνων καί τῶν ἐμπόρων καί σέ καμιά περίπτωση μ' ὁλόκληρη αὐτή τήν τάξη. Ἡ ἄμεση ἐκπροσώπηση τῶν συμφερόντων τῆς ἰθύνουσας τάξης μέ τή μορφή ἑνός συντάγματος εἶναι ἀπαραίτητη γιά μιά χώρα πού θέλει νἆναι εὐρωπαϊκή χώρα καί πού ἡ θέση της τήν ὑποχρεώνει, κάτω ἀπό τόν κίν-

δυνο μιᾶς πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς ἥττας, νά γίνει εὐρωπαϊκή χώρα. Γι' αὐτό τό λόγο ἔχει ἐξαιρετική σημασία γιά τό συνειδητό προλεταριάτο νά καταλαβαίνει ξεκάθαρα καί τό ἀναπόφευχτο τῶν διαμαρτυριῶν τῶν φιλελευθέρων ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί τόν πραγματικά ἀστικό χαρακτήρα αὐτῶν τῶν διαμαρτυριῶν.

Ἡ ἐργατική τάξη βάζει μπροστά της μεγαλειώδεις, κοσμοϊστορικούς σκοπούς: νά ἀπελευθερώσει τήν ἀνθρωπότητα ἀπό κάθε μορφή καταπίεσης κι ἐκμετάλλευσης ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο. Τήν πραγματοποίηση αὐτῶν τῶν σκοπῶν τήν ἐπιδιώκει σ' ὅλο τόν κόσμο ἐπίμονα, ἐδῶ καί πολλές δεκαετίες, μέ τό διαρκές πλάταιμα τῆς πάλης της καί μέ τήν ὀργάνωσή της σέ κόμματα μέ ἑκατομμύρια μέλη, χωρίς νά ἀποθαρρύνεται ἀπό μεμονωμένες ἧττες καί προσωρινές ἀποτυχίες. Γιά μιά τέτοια πραγματικά ἐπαναστατική τάξη τίποτε δέν μπορεῖ νά εἶναι πιό σπουδαῖο ἀπό τό νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό κάθε αὐταπάτη, ἀπό κάθε ψευδαίσθηση καί χίμαιρα. Σ' ἐμᾶς στή Ρωσία μιά ἀπό τίς πιό διαδομένες καί βιώσιμες αὐταπάτες εἶναι ἡ αὐταπάτη ὅτι τάχα τό φιλελεύθερο κίνημά μας δέν εἶναι ἀστικό κίνημα, ὅτι τάχα ἡ ἐπικείμενη ἐπανάσταση στή Ρωσία δέ θά εἶναι ἀστική ἐπανάσταση. Ὁ ρῶσος διανοούμενος, — ἀπό τόν πιό μετριοπαθῆ ὀπαδό τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε» ὥς τόν πιό ἄκρο σοσιαλιστή-ἐπαναστάτη [59], — νομίζει πάντα πώς ἄν ἀναγνωρίσει ὅτι ἡ ἐπανάστασή μας εἶναι ἀστική, τήν ξεθωριάζει, τήν ὑποβιβάζει, τήν ἐκχυδαΐζει. Ὁ συνειδητός ρῶσος προλετάριος βλέπει σ' αὐτή τήν ἀναγνώριση τό μόνο σωστό ταξικό χαρακτηρισμό τῆς ἀληθινῆς κατάστασης πραγμάτων. Γιά τόν προλετάριο ἡ πάλη γιά τήν πολιτική ἐλευθερία καί τή λαοκρατική δημοκρατία, στίς συνθῆκες τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, ἀποτελεῖ ἁπλῶς ἕνα ἀπό τά ἀναγκαῖα στάδια τῆς πάλης γιά τήν κοινωνική ἐπανάσταση πού ἀνατρέπει τήν ἀστική τάξη πραγμάτων. Τό νά κάνεις αὐστηρή διάκριση ἀνάμεσα σέ στάδια διαφορετικά ὡς πρός τή φύση τους, τό νά μελετᾶς νηφάλια τούς ὅρους τῆς διαδρομῆς τους δέ σημαίνει καθόλου ὅτι βάζεις στό χρονοντούλαπο τόν τελικό σκοπό, δέ σημαίνει καθόλου ὅτι ἐπιβραδύνεις ἀπό τά πρίν τήν πορεία σου. Ἀντίθετα, ἴσα ἴσα γιά νά ἐπιταχύνεις τήν πορεία, ἴσα ἴσα γιά νά πραγματοποιήσεις ὅσο τό δυνατόν πιό γρήγορα καί πιό σταθερά τόν τελικό σκοπό, εἶναι ἀπαραίτητο νά καταλαβαίνεις τή σχέση τῶν τάξεων στή σύγχρονη κοινωνία. Μόνο ἀπογοητεύσεις καί ταλαντεύσεις ἀπό τή μιά πλευρά στήν ἄλλη περιμένουν ἐκείνους πού ἀποφεύγουν τή δῆθεν μονόπλευρη τα-

ξική ἄποψη, ἐκείνους πού θέλουν νᾶναι σοσιαλιστές καί ταυτόχρονα φοβοῦνται ν' ἀποκαλέσουν ἀνοιχτά ἀστική ἐπανάσταση τήν ἐπικείμενη ἐπανάσταση στή Ρωσία, τήν ἐπανάσταση πού ἄρχισε κιόλας σ' ἐμᾶς στή Ρωσία.

Ἕνα χαρακτηριστικό γεγονός: ἀκριβῶς στό ἀποκορύφωμα τοῦ σημερινοῦ συνταγματικοῦ κινήματος ὁ πιό δημοκρατικός νόμιμος τύπος ἐπωφελήθηκε ἀπό τήν ἀσυνήθιστη ἐλευθερία γιά νά ἐπιτεθεῖ ὄχι μόνο ἐνάντια στή «γραφειοκρατία», μά καί ἐνάντια στήν «ἐπιστημονικά» τάχα «ἀστήριχτη», «ἀποκλειστική καί γι' αὐτό τό λόγο λαθεμένη θεωρία τῆς ταξικῆς πάλης» («Νάσα Ζίζν»[60] φύλλο 28). Γιά δέστε: τό καθῆκον τῆς προσέγγισης τῆς διανόησης μέ τίς μάζες «τό ἔβαζαν ὥς σήμερα, ἐπιμένοντας ἀποκλειστικά στίς ταξικές ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στίς λαϊκές μάζες καί στά στρώματα τῆς κοινωνίας, ἀπό τά ὁποῖα προέρχεται. . . τό μεγαλύτερο μέρος τῆς διανόησης». Δέ χωράει συζήτηση ὅτι αὐτός ὁ τρόπος παρουσίασης τῶν πραγμάτων βρίσκεται σέ ἄμεση ἀντίθεση πρός τήν πραγματικότητα. Συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Ὅλη ἡ μάζα τῆς νόμιμης, πολιτιστικῆς ρωσικῆς διανόησης, ὅλοι οἱ παλιοί ρῶσοι σοσιαλιστές, ὅλοι οἱ παράγοντες τύπου ὀσβομποζντέντσι ἀγνοοῦσαν καί ἀγνοοῦν ἐντελῶς τό βάθος τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων στή Ρωσία γενικά καί στό ρωσικό χωριό ἰδιαίτερα. Τό κυριότερο ἁμάρτημα, στό ὁποῖο πέφτει ἀκόμα καί ἡ ἄκρα ἀριστερά τῆς ρωσικῆς ριζοσπαστικῆς διανόησης, τό κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν, εἶναι αὐτή ἡ ἄγνοια· ἀρκεῖ νά θυμηθοῦμε τίς συνηθισμένες κρίσεις της γιά τήν «ἐργαζόμενη ἀγροτιά» ἤ γιά τό ὅτι μπροστά μας ἔχουμε ἐπανάσταση «ὄχι ἀστική, ἀλλά δημοκρατική».

Ὄχι. Ὅσο πιό πολύ ζυγώνει ἡ στιγμή τῆς ἐπανάστασης, ὅσο ὀξύτερο γίνεται τό συνταγματικό κίνημα τόσο αὐστηρότερα πρέπει τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου νά περιφρουρεῖ τήν ταξική αὐτοτέλειά του καί νά μήν ἀφήνει νά πνίγουν τίς ταξικές διεκδικήσεις του μέσα στά νερά μιᾶς πανδημοκρατικῆς λογοκοπίας. Ὅσο πιό συχνά, ὅσο πιό ἀποφασιστικά ξεσπαθώνουν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς λεγόμενης κοινωνίας μέ τίς δῆθεν παλλαϊκές διεκδικήσεις τους τόσο πιό ἀμείλιχτα ἡ σοσιαλδημοκρατία πρέπει νά ξεσκεπάζει τόν ταξικό χαρακτήρα αὐτῆς τῆς «κοινωνίας». Πάρτε τήν περιβόητη ἀπόφαση τοῦ «μυστικοῦ» συνεδρίου τῶν ζέμστβο τῆς 6–8 τοῦ Νοέμβρη[61]. Θά δεῖτε σ' αὐτή δειλές εὐχές γιά σύνταγμα, ἀπωθημένες σέ δεύτερη μοίρα καί σκόπιμα ἀσαφεῖς. Θά δεῖτε νά ἀναφέρονται ὁ λαός καί ἡ κοινωνία, πολύ πιό συχνά ἡ κοινωνία παρά ὁ λαός. Θά δεῖτε μιά ἐξαιρετικά διε-

ξοδική καί μάλιστα τήν πιό διεξοδική ἀπαρίθμηση μεταρυθμίσεων στόν τομέα τῶν θεσμῶν τῶν ζέμστβο καί τῶν δήμων, δηλαδή τῶν θεσμῶν πού ἀντιπροσωπεύουν τά συμφέροντα τῶν γαιοχτημόνων καί τῶν κεφαλαιοκρατῶν. Θά δεῖτε νά γίνεται μνεία γιά μεταρύθμιση στή ζωή τῆς ἀγροτιᾶς, ἀπαλλαγή της ἀπό τήν κηδεμονία καί ἐξασφάλιση μιᾶς ὀρθῆς ἀπονομῆς δικαιοσύνης. Εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ἔχετε μπροστά σας ἐκπροσώπους τῶν εὔπορων τάξεων, πού προσπαθοῦν νά πετύχουν ἁπλῶς παραχωρήσεις ἀπό τήν ἀπολυταρχία καί οὔτε κάν σκέφτονται γιά ὁποιαδήποτε ἀλλαγή τῶν βάσεων τοῦ οἰκονομικοῦ καθεστῶτος. Ἄν τέτοιοι ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν «ριζική» (δῆθεν ριζική) «ἀλλαγή τῆς σημερινῆς ἀνισότιμης καί ταπεινωτικῆς κατάστασης τῶν ἀγροτῶν», αὐτό δείχνει ἀκόμα μιά φορά τήν ὀρθότητα τῶν ἀντιλήψεων τῆς σοσιαλδημοκρατίας πού ὑπογράμμιζε ἀδιάκοπα τήν καθυστέρηση τῶν σχέσεων καί τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῆς ἀγροτιᾶς σέ σύγκριση μέ τίς γενικές συνθῆκες τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος. Ἡ σοσιαλδημοκρατία ἀπαιτοῦσε πάντα ἀπό τό συνειδητό προλεταριάτο νά ξεχωρίζει αὐστηρά μέσα στό γενικό ἀγροτικό κίνημα τά ἐπιταχτικά συμφέροντα καί αἰτήματα τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης, ὅσο κι ἄν εἶναι τά αἰτήματα αὐτά σκεπασμένα καί τυλιγμένα μ' ἕνα ὁμιχλώδικο πέπλο, μέ ὁποιεσδήποτε οὐτοπίες «ἐξίσωσης» κι ἄν τά ἔχει περιβάλει ἡ ἀγροτική ἰδεολογία (καί ἡ «σοσιαλεπαναστατική» λογοκοπία). Πάρτε τίς ἀποφάσεις τῆς συνεστίασης τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν τῆς Πετρούπολης, πού ἔγινε στίς 5 τοῦ Δεκέμβρη. Θά δεῖτε ὅτι οἱ 590 μηχανικοί πού πῆραν μέρος στή συνεστίαση καί μαζί καί οἱ 6000 μηχανικοί πού ὑπέγραψαν τήν ἀπόφαση τάσσονται ὑπέρ τοῦ συντάγματος, «χωρίς τό ὁποῖο εἶναι ἀδύνατη μιά ἀποτελεσματική προστασία τῆς ρωσικῆς βιομηχανίας», καί μέ τήν εὐκαιρία αὐτή διαμαρτύρονται ἐπίσης, ἐπειδή ἡ κυβέρνηση δίνει τίς παραγγελίες της σέ ἐπιχειρηματίες τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Εἶναι ἄραγε δυνατόν νά μή βλέπει κανείς ἀκόμα καί τώρα ὅτι ἀκριβῶς τά συμφέροντα ὅλων τῶν στρωμάτων τῆς γαιοχτητικῆς, τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς καί τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης ἀποτελοῦν τό ὑπόβαθρο καί τή βάση τῶν συνταγματικῶν πόθων πού ξεχύθηκαν στήν ἐπιφάνεια; Εἶναι δυνατόν νά μᾶς παραπλανήσει τό γεγονός ὅτι τά συμφέροντα αὐτά τά ἐκπροσωπεῖ ἡ δημοκρατική διανόηση πού παντοῦ καί πάντα, σ' ὅλες τίς ἐπαναστάσεις τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Εὐρώπης, ἀναλάβαινε τό ρόλο τοῦ δημοσιολόγου, τοῦ ρήτορα καί τοῦ πολιτικοῦ ἡγέτη;

Τό ρωσικό προλεταριάτο ἐπωμίζεται ἕνα σοβαρότατο καθῆκον.

Ἡ ἀπολυταρχία κλονίζεται. Ὁ σκληρός καί καταδικασμένος σέ ἀποτυχία πόλεμος στόν ὁποῖο ρίχτηκε ἡ ἀπολυταρχία, ὑπέσκαψε βαθιά τά θεμέλια τῆς ἐξουσίας καί τῆς κυριαρχίας της. Σήμερα ἡ ἀπολυταρχία δέν μπορεῖ νά κρατηθεῖ χωρίς νά στραφεῖ πρός τίς ἰθύνουσες τάξεις, χωρίς νά ἔχει τήν ὑποστήριξη τῆς διανόησης, ὅμως μιά τέτοια στροφή καί μιά τέτοια ὑποστήριξη συνεπάγονται ἀναπόφευχτα διεκδικήσεις γιά σύνταγμα. Οἱ ἀστικές τάξεις προσπαθοῦν νά ἐπωφεληθοῦν ἀπό τή δύσκολη θέση τῆς κυβέρνησης. Ἡ κυβέρνηση παίζει ἕνα ἀπεγνωσμένο παιχνίδι γιά νά ξεγλιστρήσει, νά ξεμπλέξει μέ παραχωρήσεις τῆς δεκάρας, μέ μεταρυθμίσεις χωρίς πολιτική σημασία, μέ ὑποσχέσεις πού δέ δημιουργοῦν καμιά ὑποχρέωση, καί τέτοιες εἶναι οἱ περισσότερες στό νέο διάταγμα τοῦ τσάρου. Θά πετύχει ἄραγε τό παιχνίδι αὐτό, ἔστω καί προσωρινά καί μερικά; Αὐτό ἐξαρτᾶται, σέ τελευταία ἀνάλυση, ἀπό τό ρωσικό προλεταριάτο, ἀπό τό βαθμό ὀργάνωσής του καί τή δύναμη τῆς ἐπαναστατικῆς του πίεσης. Τό προλεταριάτο πρέπει νά ἐπωφεληθεῖ ἀπό τήν ἐξαιρετικά εὐνοϊκή γι' αὐτό πολιτική κατάσταση. Τό προλεταριάτο πρέπει νά ὑποστηρίξει τό συνταγματικό κίνημα τῆς ἀστικῆς τάξης, νά ἀναταράξει καί νά συσπειρώσει γύρω του ὅσο τό δυνατόν πιό πλατιά στρώματα λαϊκῶν μαζῶν πού ὑφίστανται ἐκμετάλλευση, νά συγκεντρώσει ὅλες τίς δυνάμεις του καί νά ξεσηκώσει ἐξέγερση τή στιγμή τῆς μεγαλύτερης ἀπόγνωσης τῆς κυβέρνησης, τή στιγμή τοῦ μεγαλύτερου λαϊκοῦ ἀναβρασμοῦ.

Πῶς πρέπει νά ἐκδηλωθεῖ ἄμεσα ἡ ὑποστήριξη τῶν συνταγματιστῶν ἀπό τό προλεταριάτο; Πρίν ἀπ' ὅλα μέ τή χρησιμοποίηση τοῦ γενικοῦ ἀναβρασμοῦ γιά ζύμωση καί ὀργάνωση τῶν πιό ἄθικτων, τῶν πιό καθυστερημένων στρωμάτων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς. Φυσικά τό ὀργανωμένο προλεταριάτο, ἡ σοσιαλδημοκρατία πρέπει νά στέλνει τμήματα τῶν δυνάμεών της σ' ὅλες τίς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ, ὅσο ὅμως πιό ἀνεξάρτητα δροῦν ἤδη αὐτές οἱ τάξεις, ὅσο ὀξύτερη γίνεται ἡ πάλη κι ὅσο πιό πολύ ζυγώνει ἡ στιγμή τῆς ἀποφασιστικῆς μάχης τόσο περισσότερο τό κέντρο βάρους τῆς δουλειᾶς μας πρέπει νά μεταφέρεται στήν προετοιμασία τῶν ἴδιων τῶν προλετάριων καί μισοπρολετάριων γιά τήν ἀνοιχτή πάλη ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας. Μόνο οἱ ὀπορτουνιστές μποροῦν σέ τέτοια στιγμή νά χαρακτηρίζουν σάν ἰδιαίτερα δραστήρια πάλη ἤ σάν νέα μέθοδο πάλης ἤ σάν ἀνώτερο τύπο ἐκδηλώσεων τήν ἐκφώνηση λόγων ἀπό μερικούς ἐργάτες ὁμιλητές στίς συνελεύσεις τῶν ζέμστβο καί σέ ἄλλες δημόσιες συγκεντρώσεις. Τέτοιες ἐκδηλώσεις δέν

μποροῦν νάχουν παρά ἐντελῶς δευτερεύουσα σημασία. Τώρα εἶναι ἀσύγκριτα σπουδαιότερο νά στρέψουμε τήν προσοχή τοῦ προλεταριάτου σέ πραγματικά ὑψηλές καί ἐνεργητικές μορφές πάλης, σάν τήν περίφημη διαδήλωση τοῦ Ροστόβ καί μιά σειρά μαζικές διαδηλώσεις τοῦ Νότου [62]. Τώρα εἶναι ἀσύγκριτα σπουδαιότερο νά διευρύνουμε τίς γραμμές τῶν στελεχῶν μας, νά ὀργανώνουμε τίς δυνάμεις μας καί νά ἑτοιμαζόμαστε γιά ἀκόμα πιό ἄμεση κι ἀνοιχτή μαζική πάλη.

Φυσικά ἐδῶ δέ γίνεται λόγος ν' ἀφήσουν οἱ σοσιαλδημοκράτες τήν καθημερινή, τήν τρέχουσα δουλειά τους. Οἱ σοσιαλδημοκράτες δέν πρόκειται νά παραιτηθοῦν ἀπ' αὐτή ποτέ,· αὐτήν ἀκριβῶς θεωροῦν πραγματική προετοιμασία γιά τήν ἀποφασιστική μάχη, γιατί στηρίζουν τούς ὑπολογισμούς τους ὁλοκληρωτικά κι ἀποκλειστικά στή δραστηριότητα, στή συνειδητότητα καί στήν ἀνάπτυξη τῆς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου, στήν ἐπιροή του πάνω στή μάζα τῶν ἐργαζομένων καί ὑφισταμένων τήν ἐκμετάλλευση. Ἐδῶ γίνεται λόγος γιά τό ὅτι πρέπει νά ὑποδειχθεῖ ὁ σωστός δρόμος, νά ἐπιστηθεῖ ἡ προσοχή στήν ἀνάγκη νά τραβᾶμε μπροστά, γίνεται λόγος γιά τό πόσο ἐπιζήμιες εἶναι οἱ ταλαντεύσεις στήν ταχτική. Στήν καθημερινή δουλειά πού ποτέ καί σέ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες δέν πρέπει νά τήν ξεχνᾶ τό συνειδητό προλεταριάτο, ὑπάγεται καί ἡ δουλειά τῆς ὀργάνωσης. Χωρίς πλατιές καί πολύπλευρες ἐργατικές ὀργανώσεις, χωρίς τήν προσέγγισή τους μέ τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία δέν εἶναι δυνατόν νά ἔχει ἐπιτυχία ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Καί εἶναι ἀδύνατο νά γίνει ὀργανωτική δουλειά ἄν δέν χτυπηθοῦν ἀποφασιστικά οἱ ἀποδιοργανωτικές τάσεις πού ἐκδηλώνει στή χώρα μας, ὅπως καί παντοῦ, ἡ μερίδα τῶν διανοουμένων τοῦ κόμματος πού εἶναι ἄστατη καί ἀλλάζει τά συνθήματά της σάν τά πουκάμισα· δέν μπορεῖ νά γίνει ὀργανωτική δουλειά χωρίς πάλη ἐνάντια στήν ἀνόητη καί ἀντιδραστική «θεωρία» τῆς ὀργάνωσης-προτσές, πού συγκαλύπτει κάθε λογῆς κατατεμαχισμό.

Σήμερα ἡ ἐξέλιξη τῆς πολιτικῆς κρίσης στή Ρωσία ἐξαρτᾶται πάνω ἀπ' ὅλα ἀπό τήν πορεία τοῦ πολέμου μέ τήν Ἰαπωνία. Ὁ πόλεμος αὐτός ξεσκέπασε καί ξεσκεπάζει περισσότερο ἀπό κάθε τι ἄλλο τή σαπίλα τῆς ἀπολυταρχίας, τήν ἐξασθενεῖ οἰκονομικά καί στρατιωτικά περισσότερο ἀπό κάθε τι ἄλλο, συνθλίβει καί σπρώχνει περισσότερο ἀπό κάθε τι ἄλλο στήν ἐξέγερση τίς καταβασανισμένες λαϊκές μάζες, ἀπό τίς ὁποῖες ὁ ἐγκληματικός κι ἐπαίσχυντος αὐτός πόλεμος ἀπαιτεῖ τόσες ἀτέλειωτες θυσίες.

Ἡ ἀπολυταρχική Ρωσία ἔχει κιόλας κατατροπωθεῖ ἀπό τή συνταγματική Ἰαπωνία καί κάθε παράταση μόνο θά βαθύνει καί θά ἐπιδεινώσει τήν ἥττα. Τό καλύτερο μέρος τοῦ ρωσικοῦ στόλου ἔχει κιόλας καταστραφεῖ, ἡ θέση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ εἶναι ἀπελπιστική, ἡ μοίρα τοῦ στόλου πού πλέει σέ βοήθειά του δέν ἔχει τήν παραμικρή πιθανότητα ὄχι μόνο νά πετύχει, μά οὔτε καί νά φτάσει στόν προορισμό της, ἡ κύρια στρατιά μέ ἐπικεφαλῆς τόν Κουροπάτκιν ἔχει χάσει πάνω ἀπό 200 000 ἄντρες, ἔχει ἐξασθενίσει καί στέκει ἀνίσχυρη μπροστά στόν ἐχθρό πού θά τή συντρίψει ἀναπότρεπτα ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ. Ἡ στρατιωτική κατάρευση εἶναι ἀναπόφευχτη καί μαζί της εἶναι ἀναπόφευχτος καί ὁ δεκαπλασιασμός τῆς δυσαρέσκειας, τοῦ ἀναβρασμοῦ καί τῆς ἀγανάχτησης.

Γι' αὐτή τή στιγμή πρέπει νά ἑτοιμαζόμαστε μ' ὅλη μας τή δύναμη. Αὐτή τή στιγμή ἕνα ἀπό τά ξεσπάσματα ἐκεῖνα πού ὅλο καί πιό συχνά ἐπαναλαβαίνονται πότε ἐδῶ καί πότε ἐκεῖ, θά ὁδηγήσει σέ ἕνα τεράστιο λαϊκό κίνημα. Αὐτή τή στιγμή τό προλεταριάτο θά μπεῖ ἐπικεφαλῆς τῆς ἐξέγερσης, γιά νά καταχτήσει τήν ἐλευθερία γιά ὅλο τό λαό, γιά νά ἐξασφαλίσει στήν ἐργατική τάξη τή δυνατότητα μιᾶς ἀνοιχτῆς, πλατιᾶς, πλουτισμένης μέ ὅλη τήν πείρα τῆς Εὐρώπης πάλης γιά τό σοσιαλισμό.

«Βπεριόντ» φύλλο 1, 4 τοῦ Γενάρη 1905 (22 τοῦ Δεκέμβρη 1904)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΚΑΛΕΣ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΙ ΜΕΡΙΚΩΝ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

Τό σύγχρονο συνταγματικό κίνημα τῶν εὔπορων τάξεων τῆς κοινωνίας μας διαφέρει ἔντονα ἀπό τά προηγούμενα κινήματα τοῦ ἴδιου τύπου πού εἶχαν γίνει στά τέλη τῆς δεκαετίας 1850–1860 καθώς καί στά τέλη τῆς δεκαετίας 1870–1880. Οἱ συνταγματικές διεκδικήσεις τῶν φιλελευθέρων εἶναι στήν οὐσία οἱ ἴδιες. Οἱ λόγοι τῶν ριζοσπαστῶν ρητόρων ἐπαναλαβαίνουν τίς γνωστές θέσεις τοῦ φιλελευθερισμοῦ τῶν ζέμστβο. Σημαντικό καί πολύ σοβαρό νέο στοιχεῖο εἶναι ἡ συμμετοχή τοῦ προλεταριάτου στό κίνημα. Ἡ ρωσική ἐργατική τάξη, πού τό κίνημά της ἦταν ὁ κύριος ἄξονας ὅλου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς τελευταίας δεκαετίας, ἔχει ἤδη περάσει ἀπό καιρό στήν ἀνοιχτή πάλη, στήν κάθοδο στούς δρόμους, στίς μαζικές λαϊκές συγκεντρώσεις, παρά τίς ἀστυνομικές ἀπαγορεύσεις, στίς ἀνοιχτές συγκρούσεις μέ τόν ἐχθρό στούς δρόμους τῶν νότιων πόλεων.

Καί τώρα τόν τόνο στό φιλελευθεροαστικό κίνημα τόν ἔδοσε ἀμέσως ἡ ἀνάγλυφη, ἀποφασιστική, ἀσύγκριτα πιό ἔντονη καί θαρραλέα ἐμφάνιση τοῦ προλεταριάτου στή σκηνή. Θ' ἀναφέρουμε πρίν ἀπ' ὅλα τή διαδήλωση τῆς Πετρούπολης ὅπου ἡ συμμετοχή τῶν ἐργατῶν ἦταν δυστυχῶς ἀδύνατη, ἐξαιτίας τῆς ἀποδιοργανωτικῆς προσπάθειας τῶν «μενσεβίκων», καί τή διαδήλωση τῆς Μόσχας. Ἔπειτα θά σημειώσουμε τήν ἐμφάνιση τῶν ἐργατῶν στή φιλελευθεροαστική συνεστίαση τοῦ Σμολένσκ, στή συνέλευση τοῦ μορφωτικοῦ συλλόγου τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ, στίς συνελεύσεις τῶν ἐπιστημονικῶν, ἰατρικῶν καί ἄλλων συλλόγων σέ διάφορες πόλεις, θ' ἀναφέρουμε τή μεγάλη συγκέντρωση τῶν ἐργατῶν στό Σαράτοφ, τήν ἐμφάνιση τῶν ἐργατῶν

στή συνέλευση τῆς 6 τοῦ Νοέμβρη τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου τοῦ Χαρκόβου, τῆς 20 τοῦ Νοέμβρη τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τοῦ Αἰκατερινοντάρ, τῆς 18 τοῦ Νοέμβρη τοῦ συλλόγου προστασίας τῆς λαϊκῆς ὑγείας στήν Ὀδησσό καί λίγο ἀργότερα ξανά στήν Ὀδησσό, στό πρωτοδικεῖο. Πρέπει μάλιστα νά σημειωθεῖ ὅτι μετά τίς δυό ἐκδηλώσεις τῆς Ὀδησσοῦ καί τήν ἐκδήλωση τοῦ Χαρκόβου ἐπακολούθησαν διαδηλώσεις τῶν ἐργατῶν στούς δρόμους, παρέλαση στήν πόλη μέ σημαῖες καί ἐπαναστατικά τραγούδια κτλ.

Αὐτές οἱ τελευταῖες τέσσερις ἐκδηλώσεις περιγράφονται ἀνάμεσα στ' ἄλλα στήν «Ἴσκρα», φύλλο 79, στή στήλη μέ τόν τίτλο: «Προλεταριακές διαδηλώσεις», καί στήν περιγραφή αὐτῶν τῶν διαδηλώσεων θάθελα νά ἐπιστήσω τήν προσοχή τοῦ ἀναγνώστη. Πρῶτο θά παραθέσω τά γεγονότα, ὅπως τά ἐκθέτει ἡ «Ἴσκρα», κι ἔπειτα τούς συλλογισμούς τῆς «Ἴσκρα».

Στό Χάρκοβο ἡ ἐπιτροπή ὀργανώνει τή συμμετοχή τῶν ἐργατῶν στή συνέλευση τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου· στή συνέλευση παίρνουν μέρος πάνω ἀπό 200 προλετάριοι: ἐνμέρει οἱ ἐργάτες ντρέπονταν νά πᾶνε σέ μιά ἐπίσημη συνέλευση, ἐνμέρει «δέν ἄφηναν τούς μουζίκους νά μποῦν». Ὁ φιλελεύθερος προϊστάμενος μέ τόν πρῶτο ἐπαναστατικό λόγο τό βάζει στά πόδια. Ἀκολουθεῖ ὁ λόγος ἑνός σοσιαλδημοκράτη, ρίχνονται προκηρύξεις, τραγουδοῦν τή Μασσαλιώτιδα, βγαίνουν στό δρόμο πλήθη ἐργάτες — 500 περίπου — καί προχωρᾶνε μέ κόκκινη σημαία κι ἐργατικά τραγούδια. Πρός τό τέλος πιά τῆς διαδήλωσης μερικοί ξυλοκοποῦνται καί συλλαμβάνονται.

Αἰκατερινοντάρ. Στήν αἴθουσα τοῦ δημαρχείου μαζεύτηκε (χάρη στή φήμη ὅτι πρόκειται νά ἐκφωνηθοῦν φιλελεύθεροι λόγοι) πολύς κόσμος. Τό τηλέφωνο ἀχρηστεύτηκε. Ὁ ὁμιλητής τῆς ἐπιτροπῆς μέ 30–40 ἐργάτες εἰσχωρεῖ στήν αἴθουσα, βγάζει ἕνα σύντομο, πέρα γιά πέρα ἐπαναστατικό σοσιαλδημοκρατικό λόγο. Χειροκροτήματα. Προκηρύξεις. Οἱ δημοτικοί σύμβουλοι μένουν ἄναυδοι. Ὁ δήμαρχος μάταια διαμαρτύρεται. Οἱ διαδηλωτές τελειώνοντας ἀποχωροῦν ἥσυχα. Τή νύχτα γίνονται μαζικές ἔρευνες.

Ὀδησσός. 1η ἐκδήλωση. Στή συγκέντρωση παρευρίσκονται περίπου 2000 ἄτομα, ἀνάμεσά τους *πλῆθος* ἐργάτες. Πολλοί ἐπαναστατικοί λόγοι (σοσιαλδημοκρατῶν καί σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν), θύελλα χειροκροτημάτων, ἐπαναστατικά συνθήματα, προκηρύξεις. Διαδήλωση στούς δρόμους μέ ἐπαναστατικά τραγούδια. Διαλύθηκαν χωρίς σύγκρουση.

Ὀδησσός. 2η ἐκδήλωση. Συγκέντρωση μέ κάμποσες χιλιάδες. Τό ἴδιο, ὅπως καί ἡ προηγούμενη, μεγαλειώδης λαϊκή ἐπαναστατική συγκέντρωση καί διαδήλωση στούς δρόμους. Αἱματηρή σύγκρουση. Πλῆθος τραυματισμένοι, μερικοί βαριά. Μιά ἐργάτρια πεθαίνει. 60 συλλήψεις.

Ἔτσι ἔχουν τά γεγονότα. Τέτοιες εἶναι οἱ διαδηλώσεις τῶν ρώσων προλετάριων.

Καί νά τώρα ποιοί εἶναι οἱ συλλογισμοί μερικῶν σοσιαλδημοκρατῶν διανοουμένων. Οἱ συλλογισμοί αὐτοί ἀφοροῦν τήν ἐκδήλωση τοῦ Αἰκατερινοντάρ, γιά τήν ὁποία γράφεται ὁλόκληρο ἄρθρο. Ἀκοῦστε: «Στήν ἐκδήλωση αὐτή τό ρωσικό ὀργανωμένο προλεταριάτο βρέθηκε γιά πρώτη φορά πρόσωπο μέ πρόσωπο μέ τή φιλελεύθερη ἀστική μας τάξη!»... Ἡ ἐκδήλωση αὐτή ἀποτελεῖ «ἕνα ἀκόμα νέο βῆμα στήν ἀνάπτυξη τῶν μορφῶν τῆς πολιτικῆς πάλης», ἀποτελεῖ, «ὅπως κι ἄν τήν πάρεις, πραγματικά νέα μέθοδο πολιτικῆς πάλης μέ ὁλοφάνερα γόνιμα ἀποτελέσματα», σέ παρόμοιες ἐκδηλώσεις οἱ ἐργάτες «νιώθουν ὅτι δροῦν σάν συγκεκριμένες πολιτικές μονάδες», ἀποκτοῦν «τό αἴσθημα τῆς πολιτικῆς ὡριμότητάς τους σάν κομματικῶν πολιτικῶν ἀγωνιστῶν». Διαδίδεται «στούς πιό πλατιούς κοινωνικούς κύκλους ὁ ρόλος τοῦ κόμματος σάν πράγματος ἀπόλυτα καθορισμένου, διαμορφωμένου καί τό κυριότερο σάν κάτι πού ἔχει τό δικαίωμα *νά ἀπαιτεῖ*». Οἱ ἄνθρωποι συνηθίζουν νά βλέπουν ὅλο τό κόμμα «σάν δραστήρια πολιτική δύναμη πού παλαίβει καί προβάλλει καθαρά καί συγκεκριμένα τίς διεκδικήσεις της». Πρέπει «νά χρησιμοποιηθεῖ πιό πλατιά ἡ νέα μέθοδος πάλης στά δημοτικά συμβούλια, στά ζέμστβο καί στά κάθε λογῆς συνέδρια τῶν κοινωνικῶν παραγόντων». Καί ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα», σεγοντάροντας τόν αὐτουργό αὐτῶν τῶν συλλογισμῶν, μιλάει γιά τήν «ἰδέα τῶν διαδηλώσεων νέου τύπου», γιά τό ὅτι «οἱ σύντροφοί μας κατόρθωσαν, ἰδιαίτερα στό Αἰκατερινοντάρ, νά δείξουν στήν „κοινωνία“ ὅτι δροῦν σάν αὐτοτελές κόμμα πού νιώθει τόν ἑαυτό του ἱκανό νά ἀσκήσει ἐπίδραση πάνω στήν πορεία τῶν γεγονότων καί πού προσπαθεῖ νά τό κάνει αὐτό».

Μάλιστα. Μάλιστα. «Ἰδιαίτερα στό Αἰκατερινοντάρ»... Νέο βῆμα, νέα μέθοδος, νέος τρόπος, γιά πρώτη φορά πρόσωπο μέ πρόσωπο, ὁλοφάνερα, γόνιμα ἀποτελέσματα, συγκεκριμένες πολιτικές μονάδες, αἴσθημα πολιτικῆς ὡριμότητας, δικαίωμα νά ἀπαιτεῖς... Κάτι παλιό, ἀπό καιρό περασμένο, σχεδόν ξεχασμένο, μοῦ μύρισαν αὐτές οἱ πομπώδεις καί βαθυστόχαστες κρίσεις. Προτοῦ ὅμως ξεκαθαρίσω μέσα μου τί παλιό μοῦ θυμίζει

αὐτό, ρώτησα ἄθελά μου: Μέ συγχωρεῖτε κύριοι, ἀλλά γιατί αὐτό τό «ἰδιαίτερα στό Αἰκατερινοντάρ», γιατί τελοσπάντων πρόκειται γιά νέα μέθοδο; Γιατί οὔτε οἱ χαρκοβίτες οὔτε οἱ ὀδησσινοί δέν κοκορεύονται (μέ συγχωρεῖτε γιά τή χυδαία ἔκφραση) γιά τό νεωτερισμό τῆς μεθόδου καί γιά τά ὁλοφάνερα γόνιμα ἀποτελέσματα, γιά τήν πρώτη συνάντηση πρόσωπο μέ πρόσωπο καί γιά τό αἴσθημα τῆς πολιτικῆς ὡριμότητας; Γιατί τά ἀποτελέσματα τῆς συγκέντρωσης δεκάδων ἐργατῶν μέ ἑκατοντάδες φιλελεύθερους, μέσα στούς τέσσερις τοίχους τῆς αἴθουσας τοῦ δημαρχείου εἶναι πιό ὁλοφάνερα καί πιό γόνιμα ἀπό τίς συγκεντρώσεις χιλιάδων ἐργατῶν ὄχι μόνο στούς ἰατρικούς καί δικηγορικούς συλλόγους, ἀλλά καί *στούς δρόμους*; Μά εἶναι στ' ἀλήθεια ποτέ δυνατόν οἱ συγκεντρώσεις στούς δρόμους (στήν Ὀδησσό, καθώς καί ἐκεῖνες πού ἔγιναν προηγούμενα στό Ροστόβ τοῦ Ντόν καί σέ ἄλλες πόλεις) νά ἀναπτύσσουν λιγότερο ἀπ'ὅ,τι οἱ συγκεντρώσεις στά δημαρχεῖα τό αἴσθημα τῆς πολιτικῆς ὡριμότητας καί τό δικαίωμα νά ἀπαιτεῖς;. . . Πρέπει ἀλήθεια νά ὁμολογήσω ὅτι νιώθω κάποια δυσφορία, ἀντιγράφοντας τήν τελευταία αὐτή φράση (δικαίωμα *νά ἀπαιτεῖς*) — γιατί εἶναι πάρα πολύ ἀνόητη, δέν μπορεῖς ὅμως νά πετάξεις μιά λέξη ἀπό ἕνα τραγούδι.

Ἐξάλλου εἶναι καί μιά περίπτωση πού ἡ φράση αὐτή ἀποχτᾶ κάποιο νόημα, καί ὄχι μόνο αὐτή ἡ φράση, μά καί ὅλοι οἱ συλλογισμοί τῆς «Ἴσκρα». Συγκεκριμένα πρόκειται γιά τήν περίπτωση ἐκείνη πού θά ὑποθέταμε ὅτι ὑπάρχει κοινοβουλευτισμός, πού θά φανταζόμασταν γιά μιά στιγμή ὅτι τό δημαρχεῖο τοῦ Αἰκατερινοντάρ μεταφέρθηκε στίς ὄχθες τοῦ Τάμεση, πλάι στό ἀβ-βαεῖο τοῦ Οὐεστμίνστερ [63]. Τότε, μέ τή μικρή αὐτή ὑπόθεση, γίνεται ξεκάθαρο γιατί μπορεῖς νάχεις μεγαλύτερο «δικαίωμα νά ἀπαιτεῖς» μέσα στούς τέσσερις τοίχους μιᾶς συνέλευσης ἀντιπροσώπων, παρά στό δρόμο, — γιατί εἶναι πιό γόνιμη ἡ πάλη ἐνάντια στόν πρωθυπουργό, ἄ, συγνώμη, ἐνάντια στό δήμαρχο τοῦ Αἰκατερινοντάρ ἤθελα νά πῶ, παρά ἐνάντια στό χωροφύλακα, — γιατί τό αἴσθημα τῆς πολιτικῆς ὡριμότητας καί ἡ συναίσθηση τοῦ ὅτι ἀποτελεῖς συγκεκριμένη πολιτική μονάδα ἀνεβαίνει ἴσα ἴσα μέσα στήν αἴθουσα τῆς βουλῆς ἤ στήν αἴθουσα τῆς συνέλευσης τῶν ζέμστβο. Ἀλήθεια γιατί νά μή παίξουμε λιγάκι τόν κοινοβουλευτισμό, μιά καί δέν ἔχουμε πραγματικό κοινοβούλιο; Ἐδῶ μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ τόσο γραφικά τή «συνάντηση πρόσωπο μέ πρόσωπο» καί τή νέα «μέθοδο» καί ὅλα τ' ἄλλα. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ παραστάσεις αὐτές θά ἀποσπάσουν ἀναπόφευχτα τή σκέψη μας ἀπό τά ζητήματα

τῆς πραγματικῆς μαζικῆς πάλης *ὑπέρ* τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, ἀντί τοῦ παιχνιδιοῦ *τοῦ* κοινοβουλευτισμοῦ, μά αὐτά εἶναι μικροπράγματα. Καί σέ ἀντάλλαγμα τί ἐξόφθαλμα, χειροπιαστά ἀποτελέσματα...

Χειροπιαστά ἀποτελέσματα... Ἡ ἔκφραση αὐτή μοῦ θύμισε ἀμέσως τόν σ. Μαρτίνοφ καί τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο». Ἄν δέ γυρίσεις στό «Ραμπότσεγε Ντιέλο», δέν μπορεῖς νά ἐκτιμήσεις σωστά τή νέα «Ἴσκρα». Οἱ συλλογισμοί γιά «νέα μέθοδο πάλης» ἀπ' ἀφορμή τήν ἐκδήλωση τοῦ Αἰκατερινοντάρ ἐπαναλαβαίνουν πέρα γιά πέρα τούς συλλογισμούς τῆς σύνταξης στό «γράμμα της πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις» (μέ τήν εὐκαιρία αὐτή: εἶναι λογικό νά κρατᾶς κρυφό, μυστικό, τό πρωτότυπο καί νά κυκλοφορεῖς ἀνοιχτά πρός γνώση ὅλων μόνο τό ἀντίγραφο;). Οἱ συλλογισμοί τῆς σύνταξης ἀντιγράφουν τό συνηθισμένο τρόπο σκέψης τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο», ξεκινώντας ἀπό ἄλλη ἀφορμή.

Ποιό ἦταν τό λαθεμένο καί τό βλαβερό στή «θεωρία» τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο» γιά πρόσδοση πολιτικοῦ χαρακτήρα στήν ἴδια τήν οἰκονομική πάλη, γιά τήν οἰκονομική πάλη τῶν ἐργατῶν ἐνάντια στούς ἐργοδότες καί στήν κυβέρνηση, γιά τήν ἀνάγκη νά ὑποβάλλονται στήν κυβέρνηση συγκεκριμένες διεκδικήσεις οἱ ὁποῖες νά ὑπόσχονται ὁρισμένα χειροπιαστά ἀποτελέσματα; Μήπως δέν πρέπει νά προσδίδουμε στήν οἰκονομική πάλη πολιτικό χαρακτήρα; Ἀσφαλῶς πρέπει. Ὅταν ὅμως τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» συνῆγε τά πολιτικά καθήκοντα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου ἀπό τήν «οἰκονομική» (ἐπαγγελματική) πάλη, στένευε καί ἐκχυδάιζε ἀσυγχώρητα τή σοσιαλδημοκρατική ἀντίληψη, ὑποβίβαζε τά καθήκοντα τῆς ὁλόπλευρης πολιτικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου.

Ποιό εἶναι τό λαθεμένο καί τό βλαβερό στή νεοϊσκρική θεωρία τῆς νέας μεθόδου, τοῦ ἀνώτερου τύπου κινητοποίησης τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου, τοῦ νέου δρόμου τῆς ἀνάπτυξης στούς ἐργάτες τοῦ αἰσθήματος τῆς πολιτικῆς τους ὡριμότητας καί τοῦ «δικαιώματος νά ἀπαιτοῦν» κτλ. κτλ.; Μήπως δέν πρέπει νά ὀργανώνουμε ἐργατικές ἐκδηλώσεις καί στίς συνελεύσεις τῶν ζέμστβο κι ἀπ' ἀφορμή τίς συνελεύσεις τῶν ζέμστβο; Ἀσφαλῶς πρέπει. Δέν πρέπει ὅμως, μιλώντας γιά καλές προλεταριακές διαδηλώσεις, νά λέμε διανοουμενίστικες ἀνοησίες. Δέν κάνουμε τίποτε ἄλλο ἀπό τό νά διαφθείρουμε τή συνείδηση τοῦ προλεταριάτου καί νά ἀποσποῦμε τήν προσοχή του ἀπό τά γοργῶς ἐπερχόμενα καθήκοντα τῆς πραγματικῆς, σοβαρῆς, ἀνοιχτῆς

πάλης, ὅταν ἐξυμνοῦμε — χαρακτηρίζοντάς τα σάν νέα μέθοδο — ἐκεῖνα ἀκριβῶς τά γνωρίσματα τῶν συνηθισμένων ἐκδηλώσεών μας πού λιγότερο ἀπ' ὅλα μοιάζουν μέ δραστήρια πάλη, πού μόνο στά ἀστεῖα μπορεῖ κανείς νά τίς πεῖ ἐκδηλώσεις πού δίνουν ἰδιαιτέρως γόνιμα ἀποτελέσματα, πού ἀνεβάζουν ἰδιαίτερα τό αἴσθημα τῆς πολιτικῆς ὡριμότητας κτλ.

Καί ὁ παλιός μας γνώριμος, ὁ σ. Μαρτίνοφ, καί ἡ νέα «Ἴσκρα» πέφτουν στό ἴδιο ἁμάρτημα τῆς διανοουμενίστικης ἔλλειψης πίστης στίς δυνάμεις τοῦ προλεταριάτου, στήν ἱκανότητά του γιά ὀργάνωση γενικά, γιά δημιουργία κομματικῆς ὀργάνωσης εἰδικά, στήν ἱκανότητά του γιά πολιτική πάλη. Τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» νόμιζε ὅτι τό προλεταριάτο δέν εἶναι ἀκόμα ἱκανό ἤ δέ θἆναι γιά πολύ ἀκόμα καιρό ἱκανό γιά πολιτική πάλη πού νά ξεπερνάει τά ὅρια τῆς οἰκονομικῆς πάλης ἐνάντια στ' ἀφεντικά καί στήν κυβέρνηση. Ἡ νέα «Ἴσκρα» νομίζει ὅτι τό προλεταριάτο δέν εἶναι ἀκόμα ἱκανό ἤ δέ θἆναι γιά πολύ ἀκόμα καιρό ἱκανό γιά αὐτοτελῆ ἐπαναστατική δράση καί γι' αὐτό ὀνομάζει νέα μέθοδο πάλης τήν ἐκδήλωση μερικῶν δεκάδων ἐργατῶν μπροστά στούς ζέμτσι. Τόσο τό παλιό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» ὅσο καί ἡ νέα «Ἴσκρα» ἐπαναλαβαίνουν, παίρνοντας ὅρκο, τά λόγια γιά αὐτενέργεια καί αὐτοδιαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου, μόνο καί μόνο ἐπειδή πίσω ἀπό τούς ὅρκους αὐτούς κρύβεται ἡ διανοουμενίστικη ἄγνοια τῶν πραγματικῶν δυνάμεων καί τῶν ἐπιταχτικῶν καθηκόντων τοῦ προλεταριάτου. Τόσο τό παλιό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» ὅσο καί ἡ νέα «Ἴσκρα» λένε μέ περισπούδαστο ὕφος τελείως ἀσυνάρτητα καί ἀνόητα πράγματα, σχετικά μέ τήν ἰδιαίτερη σημασία τῶν χειροπιαστῶν καί ἐξόφθαλμων ἀποτελεσμάτων καί τή συγκεκριμένη ἀντιπαράθεση τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τό προλεταριάτο, τραβώντας ἔτσι τήν προσοχή τοῦ προλεταριάτου στό παιχνίδι τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ κι ἀποσπώντας την ἀπό τό καθῆκον — καθῆκον πού πλησιάζει ὁλοένα καί περισσότερο — τῆς ἄμεσης ἐφόδου ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, ἐπικεφαλῆς τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης. Τόσο τό παλιό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» ὅσο καί ἡ νέα «Ἴσκρα», προβαίνοντας σέ μιά *ἀναθεώρηση* τῶν παλιῶν ἀρχῶν ὀργάνωσης καί ταχτικῆς τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀναζητώντας σπασμωδικά νέες λέξεις καί «νέες μεθόδους», στήν πραγματικότητα τραβοῦν τό κόμμα πρός τά πίσω, ρίχνουν συνθήματα καθυστερημένα, ἀκόμα καί ἐντελῶς ἀντιδραστικά.

Φτάνει πιά αὐτή ἡ νέα ἀναθεώρηση πού ὁδηγεῖ στήν παλιά σαβούρα! Εἶναι καιρός νά τραβήξουμε μπροστά καί νά πάψει

νά καλύπτεται ἡ ἀποδιοργάνωση μέ τήν περιβόητη θεωρία τῆς ὀργάνωσης-προτσές, εἶναι καιρός καί στίς ἐργατικές ἐκδηλώσεις νά ὑπογραμμίζονται, νά προωθοῦνται σέ πρώτη σειρά ἐκεῖνα τά γνωρίσματα πού τίς φέρνουν ὁλοένα καί πιό κοντά στήν πραγματική, στήν ἀνοιχτή πάλη γιά τήν ἐλευθερία!

«Βπεριόντ» φύλλο 1, 4 τοῦ Γενάρη 1905 (22 τοῦ Δεκέμβρη 1904)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΚΑΙΡΟΣ ΝΑ ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΜΕ[64]

Ὅλοι οἱ αὐτόπτες μάρτυρες συμφωνοῦν μέ τήν ἄποψη ὅτι ἡ διαδήλωση τῆς 28 τοῦ Νοέμβρη ἀπέτυχε, ἐπειδή ἀπ' αὐτή ἀπουσίαζαν ὁλότελα σχεδόν οἱ ἐργάτες. Μά γιατί οἱ ἐργάτες δέν παρουσιάστηκαν στή διαδήλωση; Γιατί ἡ ἐπιτροπή Πετρούπολης, πού μέ πρόσκλησή της κατέβηκε σέ διαδήλωση ἡ σπουδάζουσα νεολαία, δέ φρόντισε νά τραβήξει τούς ἐργάτες κι ἔτσι χαντάκωσε τή δουλειά πού ἡ ἴδια ἄρχισε; Τήν ἀπάντηση σ' αὐτά τά ἐρωτήματα τή δίνει τό παρακάτω γράμμα ἑνός ἐργάτη, μέλους τῆς ἐπιτροπῆς, πού δημοσιεύουμε τά κυριότερα ἀποσπάσματά του.

«Ἡ ἀγωνιστική διάθεση (στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη) ἦταν ἀνεβασμένη καί ζητοῦσε νά ξεσπάσει. Καί τό μέσο γι' αὐτό θά ἔπρεπε νά εἶναι μιά διαδήλωση. Καί πραγματικά ἐκεῖνο τόν καιρό κυκλοφόρησε κάποια προκήρυξη ἐξονόματος τῆς „φοιτητικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης", πού καλοῦσε σέ διαδήλωση γιά τίς 14 τοῦ Νοέμβρη. Ὅταν τό ἔμαθε ἡ ἐπιτροπή, πρότεινε στήν ὀργάνωση αὐτή νά ἀναβληθεῖ ἡ διαδήλωση ὥς τά τέλη τοῦ Νοέμβρη, γιά νά δοθεῖ ἡ δυνατότητα μιᾶς ἀπό κοινοῦ ἐνέργειας μέ τό προλεταριάτο τῆς Πετρούπολης. Οἱ φοιτητές συμφώνησαν... Οἱ συνειδητοί ἐργάτες φλέγονταν ἀπό τόν πόθο νά κατεβοῦν στή διαδήλωση. Πολλοί ἐργάτες στίς 14 τοῦ Νοέμβρη ἦρθαν στό Νέβσκι μέ τήν ἰδέα ὅτι θά γίνει ἡ διαδήλωση τῶν φοιτητῶν. Ὅταν τούς ὑποδείχνανε πώς δέ θάπρεπε νά πᾶνε χωρίς νά κληθοῦν ἀπό τήν ἐπιτροπή, αὐτοί, ἄν καί συμφωνοῦσαν, ἀπαντοῦσαν ὡστόσο ὅτι „νόμιζαν πώς ὅλο καί κάτι θά γίνει ἐκεῖ". Ὅπως κι ἄν ἔχει τό πράγμα, τό γεγονός αὐτό χαρακτηρίζει τή διάθεση τῶν συνειδητῶν ἐργατῶν.

Στίς 17 τοῦ Νοέμβρη, σέ συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς ἀποφασίστηκε ἡ διαδήλωση νά γίνει στίς 28. Ἐκλέχτηκε ἀμέσως μιά ἐπιτροπή πού θά ἀσχολοῦνταν μέ τήν ὀργάνωση τῆς διαδήλωσης καί μέ τήν κατάρτιση τοῦ σχεδίου δράσης: ἀποφασίστηκε νά κυκλοφορήσουν δυό προπαρασκευαστικές προκηρύξεις ζύμωσης καί μιά πρόσκληση. Ἡ δουλειά φούντωσε. Ὁ ὑποφαινόμενος ἔτυχε νά ὀργανώσει ὁ ἴδιος μιά σειρά συγκεντρώσεις ἐργατῶν, ἀντιπροσώπων τῶν ὁμίλων, ὅπου ἔγινε λόγος γιά τό ρόλο τῆς ἐργατικῆς τάξης, γιά τό σκοπό καί τή σημασία τῆς διαδήλωσης στή σημερινή στιγμή.

Συζητήθηκε τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης καί μή ἔνοπλης διαδήλωσης καί σ' ὅλες τίς συνελεύσεις πάρθηκαν ἀποφάσεις πού ἐπιδοκίμαζαν τήν ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς. Οἱ ἐργάτες ζητοῦσαν περισσότερες προκηρύξεις γιά μοίρασμα: „δόστε μας ἀκόμα καί ὁλάκερα φορτιά", ἔλεγαν.

Ἔτσι λοιπόν γιά τίς 28 ἑτοιμαζόταν μιά διαδήλωση πού ὑποσχόταν νά εἶναι μεγαλειώδης. Αὐτοῦ ὅμως ἡ „μειοψηφία" μας τῆς Πετρούπολης, ἴδια κι ἀπαράλλαχτα μέ τή „μειοψηφία" τήν „πανρωσική" καί τοῦ ἐξωτερικοῦ, δέν μποροῦσε νά μή παίξει καθαρά ἀρνητικό ρόλο — τό ρόλο τοῦ ἀποδιοργανωτῆ. Γιά νά φανεῖ ἀκόμα πιό ξεκάθαρα ὁ ρόλος αὐτός, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά πῶ λίγα λόγια σχετικά μέ τήν τοπική „μειοψηφία" καί τή δράση της. Πρίν ἀπό τή διαδήλωση, ὅπως καί μετά, ἡ ἐπιτροπή στήν πλειοψηφία της ἀποτελοῦνταν ἀπό ὀπαδούς τῆς πλειοψηφίας τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Τά χτυπήματα καί οἱ διαφωνίες πού σπάραζαν τό κόμμα, ἀδυνάτισαν ἀπό πολλές ἀπόψεις τή δράση τῶν τοπικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων. Ἡ τοπική „μειοψηφία" στήν πάλη της ἐνάντια στήν „πλειοψηφία" προσπαθεῖ, γιά νά ἐξυπηρετήσει τά δικά της φραξιονιστικά συμφέροντα, νά δυσφημίσει τήν τοπική ἐπιτροπή. Οἱ ἀντιπρόσωποι ἀχτίδων πού εἶναι ὀπαδοί τῆς „μειοψηφίας", δέ δέχονται στίς ἀχτίδες τους τούς συντρόφους τῆς „πλειοψηφίας", δέ δίνουν στήν ἐπιτροπή καμιά σύνδεση. Τό ἀποτέλεσμα εἶναι νά δημιουργηθεῖ τρομερή ἀποδιοργάνωση καί πτώση τῆς ἱκανότητας γιά δουλειά τῆς δοσμένης ἀχτίδας. Συνέβηκε λογουχάρη τό ἑξῆς: Σέ μιά ἀχτίδα τούς τελευταίους 5–6 μῆνες ἦταν ἀντιπρόσωπος ἕνας „μενσεβίκος". Μέ τό ξέκομμά της ἀπό τή γενική δουλειά ἡ ἀχτίδα αὐτή ἀδυνάτισε τρομερά. Ἀπό τούς 15–20 ὁμίλους πού εἶχε πρῶτα, τώρα ἀριθμεῖ μόλις καί μετά βίας 4–5. Οἱ ἐργάτες εἶναι δυσαρεστημένοι ἀπό τήν κατάσταση αὐτή καί ὁ ἀντιπρόσωπός τους προσπαθεῖ νά ἐκμεταλλευτεῖ αὐτή τή δυσαρέσκεια ἐνάντια στήν „πλειοψηφία", ξεσηκώνοντας πάνω σ' αὐτή τή βάση τούς ἐργάτες ἐνάντια στήν ἐπιτροπή. Ἡ „μειοψηφία" προσπαθεῖ νά ἐκμεταλλευτεῖ κάθε ἀδυναμία τῆς τοπικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἐνάντια στήν „πλειοψηφία" — ἄν τώρα οἱ προσπάθειές της σημειώνουν ἐπιτυχία ἤ ὄχι, εἶναι ἄλλο ζήτημα, ὡστόσο αὐτό εἶναι γεγονός.

Τρεῖς μέρες πρίν ἀπό τή διαδήλωση συγκαλεῖται μέ πρωτοβουλία τῆς „μειοψηφίας" συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς. Γιά ὁρισμένους λόγους τρία μέλη τῆς ἐπιτροπῆς πού ἀνήκουν στήν „πλειοψηφία", δέν μποροῦν νά εἰδοποιηθοῦν γιά τή συνεδρίαση καί ἀπουσιάζουν. Ἡ „μειοψηφία" κάνει πρόταση νά ματαιωθεῖ ἡ διαδήλωση — σέ ἀντίθετη περίπτωση ἀπειλεῖ ὅτι θά ἀντιδράσει στή διαδήλωση καί δέ θά μοιράσει οὔτε μιά προκήρυξη — καί λόγω τῆς ἀπουσίας τῶν τριῶν συντρόφων πού ἦταν ὑπέρ τῆς διαδήλωσης, ἡ πρόταση αὐτή γίνεται δεχτή. Ἀποφασίζεται: οἱ προκηρύξεις νά μή μοιραστοῦν καί οἱ προσκλήσεις νά καταστραφοῦν.

Πολύς κόσμος καί πολλοί ἐργάτες ἑτοιμάζονται γιά τή διαδήλωση καί δέν περιμένουν παρά μόνο τήν πρόσκληση τῆς ἐπιτροπῆς. Ἀρχίζουν νά κυκλοφοροῦν φῆμες ὅτι ἡ διαδήλωση ματαιώθηκε κι ἀναβάλλεται ἐπ' ἀόριστον. Πολλοί ἐκφράζουν τή δυσαρέσκειά τους γι' αὐτή τή ματαίωση. Ὁ τεχνικός μηχανισμός διαμαρτύρεται κι ἀρνεῖται νά δουλέψει στό ἑξῆς γιά τήν ἐπιτροπή.

Τήν Παρασκευή καλεῖται σέ συνεδρίαση ἡ ἐπιτροπή καί τά τρία μέλη πού ἔλειπαν στήν προηγούμενη συνεδρίαση, διαμαρτύρονται ἐνάντια στήν ὄχι σωστή ἀναθεώρηση τῆς ἀπόφασης σχετικά μέ τή διαδήλωση. Ἐπειδή ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς πολύς κόσμος θά συγκεντρωθεῖ στό Νέβσκι καί χωρίς προκηρύξεις, τά τρία αὐτά μέλη ἐπιμένουν νά ληφθοῦν ὅλα τά μέτρα γιά νά

πάρουν καί οἱ ἐργάτες μέρος στή διαδήλωση. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς „μειοψηφίας“ ἀντιτίθεται, προβάλλοντας τό ἐπιχείρημα ὅτι „*δέν εἶναι ὅλοι οἱ ἐργάτες ἀρκετά ἀναπτυγμένοι γιά νά πάρουν συνειδητά μέρος στή διαδήλωση καί νά ὑποστηρίξουν τίς διεκδικήσεις πού προβάλλει ἡ ἐπιτροπή*“. Τό ζήτημα μπαίνει σέ ψηφοφορία καί κατά πλειοψηφία, μέ μιά ψῆφο κατά, ἀποφασίζεται ἡ συμμετοχή στή διαδήλωση. Τότε ὅμως διαπιστώνεται ὅτι μεγάλο μέρος ἀπό τίς τυπωμένες προσκλήσεις — πάνω ἀπό 12 000 — ἔχουν καεῖ. Ἐξάλλου εἶναι ἀδύνατο οἱ προκηρύξεις αὐτές νά μοιραστοῦν πλατιά στά ἐργοστάσια, γιατί ὥς τό πρωί τοῦ Σαββάτου δέ θά προλάβουν νά πᾶνε πουθενά καί ἡ δουλειά στά ἐργοστάσια τό Σάββατο τελειώνει στίς 2–3 ἡ ὥρα. Ἔτσι τό μοίρασμα τῶν προκηρύξεων μποροῦσε νά γίνει μόνο σέ στενό κύκλο ἐργατῶν, ἀνάμεσα στούς γνωστούς, καί σέ καμιά περίπτωση μέσα στήν πλατιά μάζα. Κάτω ἀπ᾽ αὐτές τίς συνθῆκες ἡ διαδήλωση ἦταν ἀπό τά πρίν καταδικασμένη σέ ἀποτυχία. Καί ναυάγησε...

Τώρα ἡ „μειοψηφία“ μας μπορεῖ νά πανηγυρίζει. Νίκησε! Ἄλλο ἕνα γεγονός πού δυσφημίζει τήν ἐπιτροπή (διάβαζε τήν «πλειοψηφία»). Ἐλπίζουμε ὅμως πώς ὁ ἀναγνώστης θά κρίνει πιό σοβαρά τίς αἰτίες πού προκάλεσαν μιά τέτοια ἔκβαση τῆς διαδήλωσης καί θά πεῖ μαζί μας: „μάλιστα, σήμερα δημιουργήθηκαν στό κόμμα μας συνθῆκες πού δέ μᾶς ἐπιτρέπουν νά δουλεύουμε μέ ἐπιτυχία. Πρέπει νά τελειώνουμε τό γρηγορότερο μέ τήν κομματική κρίση, πρέπει νά συσπειρώσουμε τίς γραμμές μας. Σ᾽ ἀντίθετη περίπτωση μᾶς ἀπειλεῖ ὁλοκληρωτική ἐξασθένιση καί ἄν δέν ἐπωφεληθοῦμε ἀπό τή σημερινή εὐνοϊκή στιγμή θά μείνουμε στήν οὐρά τῶν μεγάλων γεγονότων“».

Ἡ ἀποδιοργανωτική ἐνέργεια τῆς «μειοψηφίας» τῆς Πετρούπολης πού γιά μικροσυμφέροντα ὁμίλου τορπίλισε τήν προλεταριακή διαδήλωση, εἶναι ἡ τελευταία σταγόνα πού θά κάνει νά ξεχειλίσει ἡ ὑπομονή τοῦ κόμματος. Τό ὅτι τό κόμμα μας εἶναι σοβαρά ἄρρωστο καί μέσα στήν τελευταία χρονιά ἔχασε τό λιγότερο τή μισή ἐπιρροή του, αὐτό τό ξέρει ὅλος ὁ κόσμος. Κι ἐμεῖς ἀποτεινόμαστε τώρα σέ ὅσους δέν εἶναι διατεθειμένοι ν᾽ ἀντιμετωπίσουν μέ χλευασμό ἤ χαιρεκακία τή σοβαρή αὐτή ἀρρώστια, σέ ὅσους δέν μποροῦν νά ξεφεύγουν ἀπό τά καταραμένα προβλήματα τῆς κομματικῆς κρίσης μέ ἄχ καί βάχ, μέ κλάψες καί γκρίνιες, σέ ὅσους θεωροῦν χρέος τους νά ξεδιαλύνουν πέρα γιά πέρα — ἀκόμα κι ἄν γι᾽ αὐτό χρειαστοῦν ἀπίστευτες προσπάθειες, ὅμως νά ξεδιαλύνουν — τίς αἰτίες τῆς κρίσης καί νά ξεπατώσουν ἀπό τή ρίζα τό κακό. Σ᾽ αὐτούς, *καί μόνο σ᾽ αὐτούς*, θά ὑπενθυμίσουμε τό ἱστορικό τῆς κρίσης: χωρίς νά τό μελετήσει κανείς, εἶναι ἀδύνατο νά καταλάβει καί τήν τωρινή διάσπαση πού πέτυχαν τελικά νά προκαλέσουν οἱ «μενσεβίκοι».

Πρῶτο στάδιο τῆς κρίσης. Στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματός μας νικοῦν οἱ ἀρχές τοῦ ἰσκρισμοῦ, παρά τήν ἀντίδραση τῶν ραμποτσεντέλτσι καί τῶν μισοραμποτσεντέλτσι. Μετά τό συνέ-

δριο ἡ μειοψηφία ἀρχίζει νά ὑπονομεύει τό κόμμα γιά νά μπάσει στή σύνταξη πρόσωπα πού τό συνέδριο τά εἶχε ἀπορίψει. Ἡ ἀποδιοργάνωση, τό μποϋκοτάρισμα, ἡ προετοιμασία τῆς διάσπασης συνεχίζονται *τρεῖς μῆνες*, ἀπό τά τέλη τοῦ Αὐγούστου ὥς τά τέλη τοῦ Νοέμβρη.

Δεύτερο στάδιο. Ὁ Πλεχάνοφ ὑποχωρεῖ μπροστά στούς τζέντλεμαν πού διψοῦν γιά πρόσληψη καί μάλιστα δηλώνει ἀπό τόν τύπο καί εἰς ἐπήκοον ὅλων στό ἄρθρο του «Τί δέν πρέπει νά κάνουμε» (φύλλο 52) ὅτι γιά νά ἀποφευχθεῖ μεγαλύτερο κακό κάνει προσωπική ὑποχώρηση στούς ἀναθεωρητές καί στούς ἀναρχικούς ἀτομικιστές. Οἱ τζέντλεμαν ἐπωφελοῦνται ἀπό τήν ὑποχώρηση γιά νά συνεχίσουν τήν ὑπονόμευση τοῦ κόμματος. Μπαίνοντας στή σύνταξη τοῦ ΚΟ καί στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, συγκροτοῦν *μυστική ὀργάνωση* μέ σκοπό νά μπάσουν τούς ἀνθρώπους τους στήν ΚΕ καί νά τορπιλίσουν τό τρίτο συνέδριο. Τό γεγονός αὐτό εἶναι πρωτάκουστο καί ἀπίστευτο, ὡστόσο ἔχει ἀποδειχτεῖ μέ ντοκουμέντα, μέ τό γράμμα τῆς νέας ΚΕ πού μιλάει γιά συναλλαγές μέ τήν εὐγενικιά αὐτή φατρία.

Τρίτο στάδιο. Τρία μέλη τῆς ΚΕ προσχωροῦν σ᾽ αὐτούς πού συνωμοτοῦν ἐνάντια στό κόμμα, *μπάζουν μέ πρόσληψη τρεῖς μνηστῆρες ἀπό τή μειοψηφία* (ἐνῶ βεβαιώνουν γραφτά τίς ἐπιτροπές γιά τό ἀντίθετο) καί μέ τή βοήθεια τοῦ Συμβουλίου *ματαιώνουν ὁριστικά τό τρίτο συνέδριο*, ὑπέρ τοῦ ὁποίου ἔχει ταχθεῖ ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἐπιτροπῶν πού ἀποφάνθηκαν γενικά γιά τήν κρίση. Στίς μπροσοῦρες τοῦ Ὀρλόβσκι («Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα») καί τοῦ Λένιν («Δήλωση καί ντοκουμέντα γιά τή ρήξη ἀνάμεσα στά κεντρικά ὄργανα καί στό κόμμα») * τά γεγονότα αὐτά ἀποδείχνονται ἐπίσης μέ ντοκουμέντα. Ἡ μάζα τῶν κομματικῶν στελεχῶν στή Ρωσία δέν ξέρει αὐτά τά γεγονότα, ὅποιος ὅμως θέλει νἆναι μέλος τοῦ κόμματος ὀφείλει νά τά ξέρει ὄχι μόνο στά λόγια.

Τέταρτο στάδιο. Τά στελέχη τῆς Ρωσίας ἑνώνονται γιά νά ἀποκρούσουν ἕναν ὅμιλο τοῦ ἐξωτερικοῦ πού ντρόπιασε τό κόμμα μας. Οἱ ὀπαδοί καί *οἱ ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας ὀργανώνουν μιά σειρά ἰδιαίτερες συνδιασκέψεις* καί ἐκλέγουν τούς πληρεξουσίους τους. Ἡ νέα ΚΕ, εὑρισκόμενη ὁλοκληρωτικά στά χέρια τῶν μνηστήρων πού προσλήφθηκαν στήν ΚΕ, *βάζει γιά σκοπό της νά ἀποδιοργανώσει καί νά διασπάσει ὅλες τίς τοπικές ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας*. Οἱ σύντροφοι δέν πρέπει νά-

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 113 - 124. *Ἡ Σύντ.*

χουν καμιά αὐταπάτη σχετικά μ' αὐτό: ἡ ΚΕ δέν ἔχει ἄλλο σκοπό. Οἱ ἐγκάθετοι τῆς παρέας τοῦ ἐξωτερικοῦ προετοιμάζουν καί συγκροτοῦν νέες ἐπιτροπές παντοῦ καί δλοῦθε (Ὀδησσό, Μπακοῦ, Αἰκατερινοσλάβ, Μόσχα, Βορόνεζ κλπ.). Ὁ ὅμιλος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑτοιμάζει τό δικό του ξεδιαλεγμένο συνέδριο. Ἡ μυστική ὀργάνωση, ἀφοῦ τέλειωσε μέ τά κεντρικά ὄργανα, στράφηκε ἐνάντια στίς τοπικές ἐπιτροπές.

Ἡ ἀποδιοργανωτική ἐνέργεια τῶν μενσεβίκων τῆς Πετρούπολης δέν εἶναι κάτι τό τυχαῖο, ἀλλά προμελετημένη ἐνέργεια πού ἀποβλέπει στή διάσπαση τῆς ἐπιτροπῆς, ἐνέργεια πού ἔγινε μέ τή βοήθεια τῶν «μενσεβίκων» πού προσλήφθηκαν στήν ΚΕ. Τό ξαναλέμε ἄλλη μιά φορά: ἡ μάζα τῶν κομματικῶν στελεχῶν στή Ρωσία δέν ξέρει αὐτά τά γεγονότα. Ἐφιστοῦμε τήν προσοχή τους καί τούς προειδοποιοῦμε μέ τόν πιό ἐπίμονο τρόπο: ὅλα αὐτά τά γεγονότα ἔχουν ὑποχρέωση νά τά ξέρουν ὅλοι ὅσοι θέλουν νά παλαίψουν ἐνάντια στήν ἀποδιοργάνωση καί ὑπέρ τοῦ κόμματος, ὅσοι δέ θέλουν νά πέσουν ὁριστικῶς θύματα ἀπάτης.

Κάναμε κάθε δυνατή ὑποχώρηση καί μιά σειρά ἀπό τίς πιό ἀπίθανες ὑποχωρήσεις, γιά νά ἐξακολουθοῦμε νά δουλεύουμε μαζί μέ τή «μειοψηφία» μέσα στό ἴδιο κόμμα. Τώρα πού τό τρίτο συνέδριο ματαιώθηκε καί ἡ ἀποδιοργάνωση στράφηκε ἐνάντια στίς τοπικές ἐπιτροπές, κάθε ἐλπίδα γι' αὐτό ἔχει χαθεῖ. Ἐμεῖς, σέ διάκριση ἀπό τούς «μενσεβίκους» πού δροῦν μυστικά, κρυφά ἀπό τό κόμμα, ὀφείλουμε νά δηλώσουμε ἀνοιχτά καί νά τό ἐπιβεβαιώσουμε στήν πράξη πώς τό κόμμα διακόπτει κάθε σχέση μ' αὐτούς τούς κυρίους.

«Βπεριόντ» φύλλο 1, 4 τοῦ Γενάρη 1905 (22 τοῦ Δεκέμβρη 1904)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Τελευταῖα ἔγιναν τρεῖς συνδιασκέψεις τοπικῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κόμματός μας: 1) τεσσάρων ἐπιτροπῶν τοῦ Καυκάσου, 2) τριῶν τοῦ Νότου (τῆς 'Οδησσοῦ, τοῦ Αἰκατερινοσλάβ, τοῦ Νικολάγεφ) καί 3) ἔξι τοῦ Βορρᾶ (τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας, τοῦ Τβέρ, τῆς Ρίγας, τοῦ Βορρᾶ καί τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ). 'Ελπίζουμε πολύ σύντομα νά δόσουμε ἀναλυτικά στοιχεῖα γι' αὐτές τίς συνδιασκέψεις [65]. Γιά τήν ὥρα θά περιοριστοῦμε στήν ἀνακοίνωση ὅτι καί οἱ τρεῖς συνδιασκέψεις τάχθηκαν κατηγορηματικά ὑπέρ τῆς ἄμεσης σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος καί ὑπέρ τῆς ὑποστήριξης τῆς φιλολογικῆς ὁμάδας τῆς «πλειοψηφίας».

«Βπεριόντ» φύλλο 1, 4 τοῦ Γενάρη 1905 (22 τοῦ Δεκέμβρη 1904)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΩΝ ΠΟΥ ΙΔΡΥΣΑΝ ΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΣΤΗ ΓΕΝΕΥΗ [66]

Ἡ ὁμάδα τῶν πρωτεργατῶν πού ἵδρυσε στή Γενεύη τή βιβλιοθήκη τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀποφάσισε ὁμόφωνα νά παραδόσει τή βιβλιοθήκη στό «Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας» γιά τή γενική διαχείριση τῶν ὑποθέσεων τῆς βιβλιοθήκης ὥς τή στιγμή πού τό III συνέδριο τοῦ κόμματος θά πάρει ἀπόφαση σχετικά μέ τή βιβλιοθήκη.

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Δεκέμβρη 1904–
ἀρχές τοῦ Γενάρη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1934
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

Η ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΡΤ-ΑΡΘΟΥΡ [67]

«Τό Πόρτ-Ἀρθούρ συνθηκολόγησε.

Τό γεγονός αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα γεγονότα τῆς σύγχρονης ἱστορίας. Οἱ τρεῖς αὐτές λέξεις πού μετέδοσε χθές ὁ τηλέγραφος σέ ὅλα τά πέρατα τοῦ πολιτισμένου κόσμου, προκαλοῦν καταθλιπτική ἐντύπωση, τήν ἐντύπωση μιᾶς τεράστιας καί τρομαχτικῆς καταστροφῆς, μιᾶς συμφορᾶς πού εἶναι δύσκολο νά ἐκφραστεῖ μέ λόγια. Γκρεμίζεται ἡ ἠθική δύναμη μιᾶς ἰσχυρῆς αὐτοκρατορίας, πέφτει τό γόητρο μιᾶς νεαρῆς φυλῆς πού δέν πρόλαβε ἀκόμα καλά καλά νά ἀναπτύξει τίς δυνάμεις της. Καταδικάζεται ἕνα ὁλόκληρο πολιτικό σύστημα, θάβονται ἕνα σωρό ἀξιώσεις, ἐξανεμίζονται ἰσχυρές προσπάθειες. Φυσικά ἀπό καιρό τώρα τήν πτώση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ τήν πρόβλεπαν καί ἀπό καιρό προσπαθοῦσαν νά ξεφύγουν μέ λόγια καί νά αὐτοπαρηγοριοῦνται μέ στερεότυπες φράσεις. Ἀλλά τό χειροπιαστό, τό ὠμό γεγονός τσακίζει ὅλα τά κατά συνθήκην ψεύδη. Τώρα δέν μπορεῖ κανείς νά μειώσει τή σημασία τῆς καταστροφῆς πού ἐπῆλθε. Γιά πρώτη φορά ὁ παλιός κόσμος ταπεινώνεται μέ μιά ἀνεπανόρθωτη ἧττα πού τοῦ προξενεῖ ὁ νέος κόσμος, ὁ τόσο μυστηριώδης καί, ὅπως φαίνεται, γεμάτος νεανική ὁρμή, πού μόλις χθές τραβήχτηκε στόν πολιτισμό».

Αὐτά ἔγραφε κάτω ἀπό τήν ἄμεση ἐντύπωση τοῦ γεγονότος μιά σοβαρή εὐρωπαϊκή ἀστική ἐφημερίδα [68]. Καί κατόρθωσε, πρέπει νά τό ὁμολογήσουμε, ὄχι ἁπλῶς νά ἐκφράσει ἀνάγλυφα τίς διαθέσεις ὅλης τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀστικῆς τάξης. Μέ τό στόμα τῆς ἐφημερίδας αὐτῆς μιλάει τό ἀλάθητο ταξικό ἔνστιχτο τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ παλιοῦ κόσμου, πού ἀνησύχησε ἀπό τίς ἐπιτυχίες τοῦ νέου ἀστικοῦ κόσμου, πού ταράχτηκε ἀπό τή χρεοκοπία τῆς ρωσικῆς στρατιωτικῆς δύναμης, δύναμης ἡ ὁποία

γιά πολύ καιρό θεωροῦνταν τό ἀσφαλέστερο ἔρεισμα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀντίδρασης. Δέν εἶναι παράξενο πώς ἀκόμα καί ἡ εὐρωπαϊκή ἀστική τάξη, ἄν καί δέν παίρνει μέρος στόν πόλεμο, νιώθει ὡστόσο τόν ἑαυτό της ταπεινωμένο καί συντριμμένο. Τόσο ἔχει συνηθίσει νά συνταυτίζει τήν ἠθική δύναμη τῆς Ρωσίας μέ τή στρατιωτική δύναμη ἑνός χωροφύλακα τῆς Εὐρώπης. Γι' αὐτή τό γόητρο τῆς νεαρῆς ρωσικῆς φυλῆς συνδεόταν ἀδιάρηχτα μέ τό γόητρο τῆς ἀπαρασάλευτα ἰσχυρῆς τσαρικῆς ἐξουσίας πού περιφρουρεῖ σταθερά τή σύγχρονη «τάξη πραγμάτων». Δέν εἶναι ἐκπληκτικό ὅτι ἡ καταστροφή τῆς ἄρχουσας καί διοικούσας Ρωσίας φαίνεται σ' ὁλόκληρη τήν εὐρωπαϊκή ἀστική τάξη «τρομαχτική»: ἡ καταστροφή αὐτή σημαίνει γιγάντια ἐπιτάχυνση τῆς παγκόσμιας κεφαλαιοκρατικῆς ἐξέλιξης, ἐπιτάχυνση τῆς ἱστορίας, καί ἡ ἀστική τάξη ξέρει πολύ καλά, πάρα πολύ καλά, τό ξέρει ἀπό πικρή πείρα πώς ἡ ἐπιτάχυνση αὐτή εἶναι ἐπιτάχυνση τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου. Ἡ ἀστική τάξη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἔνιωθε τόν ἑαυτό της τόσο ἥσυχο μέσα στήν ἀτμόσφαιρα τῆς μακρόχρονης στασιμότητας, κάτω ἀπό τίς φτεροῦγες τῆς «ἰσχυρῆς αὐτοκρατορίας», καί ξαφνικά κάποια «μυστηριώδης, γεμάτη νεανική ὁρμή» δύναμη τολμάει νά ταράξει αὐτή τή στασιμότητα καί νά συντρίψει αὐτά τά στηρίγματα.

Ναί, ἡ εὐρωπαική ἀστική τάξη ἔχει λόγους νά φοβᾶται. Τό προλεταριάτο ἔχει λόγους νά χαίρεται. Ἡ καταστροφή τοῦ πιό ἄσπονδου ἐχθροῦ μας δέ σημαίνει μόνο τό πλησίασμα τῆς ρωσικῆς ἐλευθερίας. Προμηνύει ἐπίσης καί νέα ἐπαναστατική ἄνοδο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου.

Ἀλλά γιατί καί ὥς ποιό βαθμό ἡ πτώση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ ἀποτελεῖ πραγματικά ἱστορική καταστροφή;

Πρίν ἀπ' ὅλα χτυπάει στά μάτια ἡ σημασία αὐτοῦ τοῦ γεγονότος στήν πορεία τοῦ πολέμου. Γιά τούς γιαπωνέζους ὁ κύριος σκοπός τοῦ πολέμου ἔχει ἐπιτευχθεῖ. Ἡ προοδευτική, ἡ πρωτοπόρα Ἀσία κατάφερε ἀνεπανόρθωτο πλῆγμα στήν πισοδρομική καί ἀντιδραστική Εὐρώπη. Πρίν δέκα χρόνια ἡ ἀντιδραστική αὐτή Εὐρώπη, μ' ἐπικεφαλῆς τή Ρωσία, ἀνησύχησε γιά τή συντριβή τῆς Κίνας ἀπό τή νεαρή Ἰαπωνία καί συνασπίστηκε γιά νά τῆς ἀφαιρέσει τούς καλύτερους καρπούς τῆς νίκης. Ἡ Εὐρώπη περιφρουροῦσε τίς καθιερωμένες σχέσεις καί τά προνόμια τοῦ παλιοῦ κόσμου, τό προνομιακό δικαίωμά του, τό καθαγιασμένο ἀπό αἰῶνες πανάρχαιο δικαίωμα νά ἐκμεταλλεύεται τούς ἀσιατικούς λαούς. Ἡ ἀνακατάληψη τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ ἀπό τήν

Ἰαπωνία εἶναι πλῆγμα γιά ὅλη τήν ἀντιδραστική Εὐρώπη. Ἡ Ρωσία κατεῖχε τό Πόρτ-Ἀρθούρ ἕξι χρόνια, ξοδεύοντας ἑκατοντάδες καί ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ρούβλια γιά στρατηγικές σιδηροδρομικές γραμμές, γιά τήν κατασκευή λιμανιῶν, γιά τήν οἰκοδόμηση νέων πόλεων, γιά τήν ὀχύρωση τοῦ φρουρίου πού ὅλες οἱ ἐξαγορασμένες ἀπό τή Ρωσία καί δουλόφρονες ἀπέναντι στή Ρωσία εὐρωπαϊκές ἐφημερίδες τό ἐξύμνησαν σάν ἀπόρθητο. Οἱ στρατιωτικοί συγγραφεῖς λένε ὅτι τό Πόρτ-Ἀρθούρ ἰσοδυναμοῦσε, ἀπό ἄποψη ἰσχῆς, μέ ἕξι Σεβαστουπόλεις. Καί νά πού ἡ μικρή, ἡ ὥς τώρα περιφρονημένη ἀπό ὅλους Ἰαπωνία ἐκπορθεῖ, μέσα σέ ὀχτώ μῆνες, αὐτό τό φρούριο, ἐνῶ ἡ Ἀγγλία καί ἡ Γαλλία μαζί παιδεύονταν ἕναν ὁλάκερο χρόνο γιά τήν κατάληψη μιᾶς Σεβαστούπολης. Τό στρατιωτικό πλῆγμα εἶναι ἀνεπανόρθωτο. Κρίθηκε τό πρόβλημα τῆς ὑπεροχῆς στή θάλασσα, — τό κύριο καί βασικό πρόβλημα αὐτοῦ τοῦ πολέμου. Ὁ ρωσικός στόλος τοῦ Εἰρηνικοῦ πού στήν ἀρχή δέν ἦταν λιγότερο, ἄν δέν ἦταν περισσότερο, ἰσχυρός ἀπό τό γιαπωνέζικο, συντρίφτηκε ὁριστικά. Χάθηκε ἡ ἴδια ἡ βάση γιά τίς ἐπιχειρήσεις τοῦ στόλου καί στή ναυτική μοίρα τοῦ Ροζντέστβενσκι δέν ἀπομένει παρά ἡ ἐπονείδιστη ἐπιστροφή, ὕστερα ἀπό τήν ἀνώφελη δαπάνη νέων ἑκατομμυρίων, ὕστερα ἀπό τή μεγάλη νίκη τῶν τρομερῶν θωρηκτῶν ἐνάντια στίς ἀγγλικές ψαρόβαρκες. Ὑπολογίζεται πώς ἡ ὑλική μονάχα ζημιά τῆς Ρωσίας καί μόνο στό στόλο φτάνει τά τριακόσια ἑκατομμύρια ρούβλια. Ἀλλά πιό σοβαρή ἀκόμα εἶναι ἡ ἀπώλεια περίπου δέκα χιλιάδων ἀνδρῶν τῶν καλύτερων πληρωμάτων τοῦ ναυτικοῦ καί ἡ ἀπώλεια ὁλόκληρης στρατιᾶς τῆς ξηρᾶς. Πολλές εὐρωπαϊκές ἐφημερίδες προσπαθοῦν τώρα νά μειώσουν τή σημασία αὐτῶν τῶν ἀπωλειῶν, δείχνοντας ζῆλο πού καταντᾶ γελοῖος, φτάνοντας στό σημεῖο νά λένε πώς ὁ Κουροπάτκιν «ξαλάφρωσε», «ἀπαλλάχτηκε» ἀπό τήν ἔγνοια τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ! Ὁ ρωσικός στρατός ἀπαλλάχτηκε ἐπίσης ἀπό μιά ὁλόκληρη στρατιά. Σύμφωνα μέ τίς τελευταῖες πληροφορίες ἀπό ἀγγλικές πηγές, ὁ ἀριθμός τῶν αἰχμαλώτων φτάνει τίς *48 000 ἄνδρες*, καί πόσες ἄλλες χιλιάδες πέσανε στίς μάχες τοῦ Κιντσάου καί γύρω ἀπό τό ἴδιο τό φρούριο. Οἱ γιαπωνέζοι καταχτοῦν τελειωτικά ὅλο τό Λιαοτούγκ, ἀποχτοῦν ἕνα σημεῖο στήριξης ἀνυπολόγιστης σπουδαιότητας γιά νά ἀσκοῦν ἐπιρροή στήν Κορέα, στήν Κίνα καί στή Μαντζουρία, ἐλευθερώνουν γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στόν Κουροπάτκιν ἕνα ἀτσαλωμένο στρατό ἀπό 80–100 χιλιάδες ἄνδρες καί ἐπιπλέον μέ τεράστιο βαρύ πυροβολικό πού ἡ μεταφορά του

στόν ποταμό Σαχέ θά τούς δόσει συντριπτική ὑπεροχή ἀπέναντι στίς κύριες ρωσικές δυνάμεις.

Σύμφωνα μέ πληροφορίες τῶν ἐφημερίδων τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση ἀποφάσισε νά συνεχίσει πάση θυσία τόν πόλεμο καί νά στείλει στόν Κουροπάτκιν 200 000 στρατό. Πολύ πιθανό ὁ πόλεμος νά παραταθεῖ πολύ ἀκόμα, εἶναι ὅμως ὁλοφάνερο πιά πώς εἶναι καταδικασμένος σέ ἀποτυχία καί ὅλες οἱ παρελκύσεις θά κάνουν ἁπλῶς πιό βαριά τά ἀμέτρητα βάσανα πού τραβάει ὁ ρωσικός λαός, ἐπειδή ἀνέχεται ἀκόμα στό σβέρκο του τήν ἀπολυταρχία. Οἱ γιαπωνέζοι καί ὥς σήμερα ἐνίσχυαν πιό γρήγορα καί πιό ἄφθονα ἀπό τούς ρώσους τίς στρατιωτικές τους δυνάμεις ὕστερα ἀπό κάθε μεγάλη μάχη. Καί τώρα πού πέτυχαν τήν πλήρη κυριαρχία στή θάλασσα καί τήν πλήρη ἐκμηδένιση μιᾶς ἀπό τίς ρωσικές στρατιές, θά μπορέσουν νά στείλουν δυό φορές περισσότερες ἐνισχύσεις ἀπ' ὅ,τι οἱ ρῶσοι. Οἱ γιαπωνέζοι ὥς τώρα νικοῦσαν καί ξανανικοῦσαν τούς ρώσους στρατηγούς, παρ' ὅλο πού ὅλος ὁ ὄγκος τοῦ καλύτερου πυροβολικοῦ τους ἦταν ἀπασχολημένος σέ πόλεμο φρουρίων. Τώρα οἱ γιαπωνέζοι πέτυχαν πλήρη συγκέντρωση τῶν δυνάμεών τους, ἐνῶ οἱ ρῶσοι πρέπει νά φοβοῦνται ὄχι μόνο γιά τή Σαχαλίνη, μά καί γιά τό Βλαδιβοστόκ. Οἱ γιαπωνέζοι κατέλαβαν τό καλύτερο καί τό πιό πυκνοκατοικημένο τμῆμα τῆς Μαντζουρίας, ὅπου μποροῦν νά συντηροῦν τό στρατό μέ τούς πόρους τῆς καταχτημένης χώρας καί μέ τή βοήθεια τῆς Κίνας. Ἀντίθετα οἱ ρῶσοι ἀναγκάζονται ὅλο καί περισσότερο νά περιορίζονται στά ἐφόδια πού μεταφέρονται ἀπό τή Ρωσία καί σέ λίγο θά εἶναι ἀδύνατο γιά τόν Κουροπάτκιν νά αὐξήσει παραπέρα τό στρατό του, ἐπειδή θά εἶναι ἀδύνατη ἡ μεταφορά ἐπαρκοῦς ποσότητας ἐφοδίων.

Ἡ στρατιωτική ὅμως καταστροφή πού ἔπαθε ἡ ἀπολυταρχία, ἀποχτᾶ ἀκόμα μεγαλύτερη σημασία, σάν σημάδι κατάρευσης τοῦ ὅλου πολιτικοῦ μας συστήματος. Πέρασαν γιά πάντα οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι πού οἱ πόλεμοι διεξάγονταν ἀπό μισθοφόρους ἤ ἀπό ἀντιπροσώπους μιᾶς μισοξεκομμένης ἀπό τό λαό κάστας. Τώρα οἱ πόλεμοι διεξάγονται ἀπό τούς λαούς — ἀκόμα κι ὁ Κουροπάτκιν, σύμφωνα μέ τή μαρτυρία τοῦ Νεμιρόβιτς-Ντάντσενκο, ἄρχισε τώρα νά καταλαβαίνει πώς αὐτό εἶναι μιά ἀλήθεια κι ὄχι μιά ἁπλή φράση τῆς μόδας. Τώρα οἱ πόλεμοι διεξάγονται ἀπό τούς λαούς καί γι' αὐτό τό λόγο σήμερα προβάλλει ἐξαιρετικά χτυπητά μιά μεγάλη ἰδιότητα τοῦ πολέμου: νά ξεσκεπάζει στήν πράξη, μπρός στά μάτια δεκάδων ἑκατομμυρίων

ἀνθρώπων, τή διάσταση ἀνάμεσα στό λαό καί στήν κυβέρνηση, πού ὥς τώρα τήν ἔβλεπε μόνο μιά μικρή συνειδητή μειοψηφία. Ἡ κριτική τῆς ἀπολυταρχίας ἀπομέρους ὅλων τῶν πρωτοπόρων ρώσων, ἀπομέρους τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀπομέρους τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου ἐπιβεβαιώνεται τώρα ἀπό τήν κριτική τῶν γιαπωνέζικων ὅπλων, ἐπιβεβαιώνεται μέ τέτοιο τρόπο, ὥστε ἀκόμα κι αὐτοί πού δέν ξέρουν τί σημαίνει ἀπολυταρχία, ἀκόμα κι αὐτοί πού τό ξέρουν καί πού θά ποθοῦσαν ὁλόψυχα νά προασπίσουν τήν ἀπολυταρχία, *νιώθουν* ὅλο καί περισσότερο πώς εἶναι ἀδύνατο νά ζήσουν στίς συνθῆκες τῆς ἀπολυταρχίας. Τό ἀσυμβίβαστο τῆς ἀπολυταρχίας μέ τά συμφέροντα τῆς ὅλης κοινωνικῆς ἐξέλιξης, μέ τά συμφέροντα ὅλου τοῦ λαοῦ (ἐκτός ἀπό μιά χούφτα ἀξιωματούχους καί μεγιστάνες) βγῆκε στήν ἐπιφάνεια μόλις ὁ λαός ὑποχρεώθηκε στήν πράξη, μέ τό αἷμα του, νά πληρώσει τά σπασμένα τῆς ἀπολυταρχίας. Μέ τόν ἀνόητο κι ἐγκληματικό ἀποικιακό τυχοδιωχτισμό της ἡ ἀπολυταρχία περιῆλθε σέ τέτοιο ἀδιέξοδο, πού ἀπ᾽ αὐτό μπορεῖ νά γλυτώσει μόνο ὁ λαός μόνος του καί μόνο μέ τό γκρέμισμα τοῦ τσαρισμοῦ.

Ἡ πτώση τοῦ Πόρτ-᾽Αρθούρ εἶναι μιά ἀπό τίς μεγαλύτερες ἱστορικές κατακλεῖδες τῶν ἐγκλημάτων ἐκείνων τοῦ τσαρισμοῦ πού ἄρχισαν νά ἀποκαλύπτονται ἀμέσως μόλις ἄρχισε ὁ πόλεμος καί πού θά ἀποκαλύπτονται τώρα ἀκόμα πιό πλατιά, ἀκόμα πιό ἀσυγκράτητα. Ὅταν πεθάνω ἄς γίνει κατακλυσμός! — ἔλεγε κάθε μικρός καί μεγάλος ᾽Αλεξέγεφ, χωρίς νά σκέφτεται, χωρίς νά πιστεύει ὅτι πραγματικά θά γίνει κατακλυσμός. Οἱ στρατηγοί καί οἱ στρατηλάτες ἀποδείχτηκαν ἀνικανότητες καί μηδαμινότητες. Ἡ ὅλη ἱστορία τῆς ἐκστρατείας τοῦ 1904 ἦταν, σύμφωνα μέ τήν ἔγκυρη μαρτυρία ἑνός ἄγγλου στρατιωτικοῦ σχολιαστῆ (τῶν «Times» [69]), «μιά ἐγκληματική περιφρόνηση πρός τίς στοιχειώδεις ἀρχές τῆς στρατηγικῆς στή θάλασσα καί στήν ξηρά». Ἡ πολιτική καί στρατιωτική γραφειοκρατία ἀποδείχτηκε τό ἴδιο παρασιτική καί πουλημένη, ὅπως ἦταν καί στόν καιρό τῆς δουλοπαροικίας. Τό σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν ἀποδείχτηκε ἀμόρφωτο, καθυστερημένο, ἀκατάρτιστο, δίχως στενούς δεσμούς μέ τούς στρατιῶτες καί δίχως τήν ἐμπιστοσύνη τους. Τό σκοτάδι, ἡ ἀμορφωσιά, ἡ ἀγραμματοσύνη, ἡ πρωτόγονη κατάσταση τῆς ἀγροτικῆς μάζας φάνηκαν μέ τρομαχτική γύμνια κατά τή σύγκρουση μέ ἕνα προηγμένο λαό σέ σύγχρονο πόλεμο πού, ὅπως καί ἡ σύγχρονη τεχνική, ἀπαιτεῖ ἐξίσου ἀπαραίτητα ἀνθρώπινο ὑλικό ἀνώτερης ποιότητας. Χωρίς πρωτόβουλο, συνει-

δητό στρατιώτη καί ναύτη εἶναι ἀδύνατη ἡ ἐπιτυχία σ' ἕνα σύγχρονο πόλεμο. Καμιά ἀντοχή, καμιά σωματική ρώμη, καμιά ἀγελαία καί συμπαγής μορφή ἑνός ἀγώνα κατά μάζες δέν μποροῦν νά δόσουν τήν ὑπεροχή στήν ἐποχή τῶν ταχυβόλων ὅπλων μικροῦ διαμετρήματος, τῶν μηχανοκίνητων κανονιῶν, τῶν πολύπλοκων τεχνικῶν ἐγκαταστάσεων στά πλοῖα, τοῦ ἀκροβολισμοῦ στίς μάχες πεζικοῦ. Ἡ στρατιωτική ἰσχή τῆς ἀπολυταρχικῆς Ρωσίας ἀποδείχτηκε σαπουνόφουσκα. Ὁ τσαρισμός ἀποδείχτηκε ἐμπόδιο γιά μιά συγχρονισμένη, βρισκόμενη στό ὕψος τῶν νεότερων ἀπαιτήσεων, ὀργάνωση τοῦ τομέα τῶν στρατιωτικῶν, τοῦ ἴδιου ἐκείνου τομέα στόν ὁποῖο ὁ τσαρισμός ἀφοσιωνόταν ὁλόψυχα, ἔνιωθε γι' αὐτόν τή μεγαλύτερη περηφάνια καί τοῦ πρόσφερνε ἀλογάριαστες θυσίες, χωρίς νά σκοτίζεται γιά καμιά λαϊκή ἀντιπολίτευση. Τάφος κεκονιαμένος — νά τί ἀποδείχτηκε ἡ ἀπολυταρχία στόν τομέα τῆς ἐξωτερικῆς ἄμυνας, πού ἦταν ἡ πιό ἀγαπητή καί προσφιλής, ἄς ποῦμε, εἰδικότητά της. Τά γεγονότα ἐπιβεβαίωσαν πώς εἶχαν δίκιο οἱ ξένοι ἐκεῖνοι πού γελοῦσαν βλέποντας νά πετιοῦνται δεκάδες καί ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ρούβλια γιά τήν ἀγορά καί τή ναυπήγηση μεγαλόπρεπων πολεμικῶν πλοίων κι ἔλεγαν πώς οἱ δαπάνες αὐτές εἶναι ἀνώφελες, ἐφόσον ὑπάρχει ἄγνοια χειρισμοῦ τῶν σύγχρονων πλοίων, ἐφόσον δέν ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἱκανοί νά χρησιμοποιοῦν μέ γνώση τοῦ πράγματος τίς νεότερες τελειοποιήσεις τῆς πολεμικῆς τεχνικῆς. Καθυστερημένα κι ἐντελῶς σκάρτα ἀποδείχτηκαν καί ὁ στόλος, καί τό φρούριο, καί τά ὀχυρωματικά ἔργα, καί ὁ στρατός τῆς ξηρᾶς.

Ἡ συνάρτηση ἀνάμεσα στή στρατιωτική ὀργάνωση τῆς χώρας καί στό ὅλο οἰκονομικό καί πολιτιστικό καθεστώς της δέν ἦταν ποτέ τόσο στενή ὅσο σήμερα. Γι' αὐτό τό λόγο ἡ στρατιωτική καταστροφή δέν μποροῦσε παρά νά ἀποτελέσει τήν ἀπαρχή μιᾶς βαθιᾶς πολιτικῆς κρίσης. Ὁ πόλεμος μιᾶς προηγμένης χώρας ἐνάντια σέ μιά καθυστερημένη ἔπαιξε κι αὐτή τή φορά, ὅπως συνέβη πολλές φορές ὥς τώρα στήν ἱστορία, μεγάλο ἐπαναστατικό ρόλο. Καί τό συνειδητό προλεταριάτο, σάν ἄσπονδος ἐχθρός τοῦ πολέμου, τοῦ ἀναπόφευχτου καί ἀναπότρεπτου αὐτοῦ συνοδοιπόρου κάθε ταξικῆς κυριαρχίας γενικά, δέν μπορεῖ νά κλείνει τά μάτια του μπροστά στό ἐπαναστατικό αὐτό καθῆκον πού ἐκπληρώνει ἡ γιαπωνέζικη ἀστική τάξη ἡ ὁποία σύντριψε τήν ἀπολυταρχία. Τό προλεταριάτο εἶναι ἐχθρός κάθε ἀστικῆς τάξης καί κάθε ἐκδήλωσης τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, ἡ ἐχθρότητα ὅμως αὐτή δέν τό ἀπαλλάσσει ἀπό τήν ὑποχρέωση

νά κάνει διάκριση ἀνάμεσα στούς ἱστορικά προοδευτικούς καί στούς ἱστορικά ἀντιδραστικούς ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς τάξης. Γι' αὐτό εἶναι ἐντελῶς εὐνόητο πώς οἱ πιό συνεπεῖς καί ἀποφασιστικοί ἐκπρόσωποι τῆς ἐπαναστατικῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας, ὁ Ζύλ Γκέντ στή Γαλλία κι ὁ Χάιντμαν στήν Ἀγγλία, ἐκφράσανε χωρίς περιστροφές τή συμπάθειά τους πρός τήν Ἰαπωνία πού τσακίζει τή ρωσική ἀπολυταρχία. Φυσικά σ' ἐμᾶς, στή Ρωσία, βρέθηκαν σοσιαλιστές πού ἔδειξαν σύγχυση σκέψης καί σ' αὐτό τό ζήτημα. Ἡ «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια» [70] μέμφθηκε τόν Γκέντ καί τόν Χάιντμαν, δηλώνοντας ὅτι ἕνας σοσιαλιστής μπορεῖ νά εἶναι μόνο ὑπέρ μιᾶς ἐργατικῆς, λαϊκῆς Ἰαπωνίας, κι ὄχι ὑπέρ τῆς ἀστικῆς Ἰαπωνίας. Ἡ μομφή αὐτή εἶναι τόσο παράλογη ὅσο παράλογο θἆταν ἄν ἀρχίζαμε νά κατακρίνουμε ἕνα σοσιαλιστή, ἐπειδή παραδέχεται τήν προοδευτικότητα τῆς ἀστικῆς τάξης πού ἀκολουθεῖ τόν φριτρεντερισμό, σέ σύγκριση μέ τήν ἀστική τάξη πού ἀκολουθεῖ τόν προτεκτσιονισμό [71]. Ὁ Γκέντ κι ὁ Χάιντμαν δέν ὑπεράσπισαν τή γιαπωνέζικη ἀστική τάξη καί τό γιαπωνέζικο ἰμπεριαλισμό, στό ζήτημα ὅμως τῆς σύγκρουσης δυό ἀστικῶν χωρῶν σημείωσαν σωστά τόν ἱστορικά προοδευτικό ρόλο τῆς μιᾶς ἀπ' αὐτές. Φυσικά ἡ σύγχυση σκέψης τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» ἦταν ἀναπόφευχτο ἀποτέλεσμα τῆς ἄγνοιας τῆς ταξικῆς ἄποψης καί τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ ἀπομέρους τῆς ριζοσπαστικῆς μας διανόησης. Δέν μποροῦσε νά μή παρουσιάσει σύγχυση καί ἡ νέα «Ἴσκρα». Στήν ἀρχή φλυάρησε ὄχι καί λίγο γιά εἰρήνη μέ κάθε θυσία. Ἔπειτα βάλθηκε νά κάνει «ἐπανόρθωση», ὅταν ὁ Ζωρές ἔδειξε χειροπιαστά ποιανοῦ συμφέροντα πρόκειται νά ἐξυπηρετήσει ἡ δῆθεν σοσιαλιστική καμπάνια ὑπέρ τῆς εἰρήνης γενικά: τῆς προοδευτικῆς ἤ τῆς ἀντιδραστικῆς ἀστικῆς τάξης; Τώρα κατέληξε σέ φτηνούς συλλογισμούς γιά τό πόσο εἶναι ἄτοπο «νά σπεκουλάρουμε» (!!;) πάνω στήν νίκη τῆς γιαπωνέζικης ἀστικῆς τάξης καί γιά τό ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι συμφορά, «ἀνεξάρτητα» ἄν θά τελειώσει μέ νίκη ἤ μέ ἧττα τῆς ἀπολυταρχίας.

Ὄχι. Ἡ ὑπόθεση τῆς ρωσικῆς ἐλευθερίας καί τῆς πάλης τοῦ ρωσικοῦ (καί τοῦ παγκόσμιου) προλεταριάτου γιά τό σοσιαλισμό ἐξαρτιέται πάρα πολύ ἀπό τίς στρατιωτικές ἧττες τῆς ἀπολυταρχίας. Ἡ ὑπόθεση αὐτή κέρδισε πολύ ἀπό τή στρατιωτική καταστροφή πού ἐμπνέει τό φόβο σ' ὅλους τούς εὐρωπαίους φρουρούς τῆς τάξης. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο πρέπει νά κάνει ἀκούραστα ζύμωση ἐνάντια στόν πόλεμο, χωρίς ποτέ νά

ξεχνάει πώς οἱ πόλεμοι δέν μποροῦν νά ἐκλείψουν ὅσο διατηρεῖται ἡ ταξική κυριαρχία γενικά. Μέ κοινοτοπίες γιά εἰρήνη à la Ζωρές δέν πρόκειται νά βοηθήσεις τήν καταπιεζόμενη τάξη πού δέν εὐθύνεται γιά τόν ἀστικό πόλεμο ἀνάμεσα σέ δυό ἀστικά ἔθνη, πού κάνει τό πᾶν γιά τήν ἀνατροπή κάθε ἀστικῆς τάξης γενικά, πού ξέρει πόσο ἀπέραντες εἶναι οἱ λαϊκές συμφορές καί στόν καιρό τῆς «εἰρηνικῆς» κεφαλαιοκρατικῆς ἐκμετάλλευσης. Παλαίβοντας ὅμως ἐνάντια στόν ἐλεύθερο συναγωνισμό, δέν μποροῦμε νά ξεχνᾶμε τόν προοδευτικό του χαρακτήρα σέ σύγκριση μέ τό μισοδουλοπαροικιακό καθεστώς. Παλαίβοντας ἐνάντια σέ κάθε πόλεμο καί σέ κάθε ἀστική τάξη, πρέπει στή ζύμωση πού κάνουμε νά ξεχωρίζουμε αὐστηρά τήν προοδευτική ἀστική τάξη ἀπό τή δουλοπαροικιακή ἀπολυταρχία, πρέπει πάντα νά τονίζουμε τό μεγάλο ἐπαναστατικό ρόλο τοῦ ἱστορικοῦ πολέμου, στόν ὁποῖο ἄθελά του συμμετέχει κι ὁ ρῶσος ἐργάτης.

Δέν εἶναι ὁ ρωσικός λαός, ἀλλά ἡ ρωσική ἀπολυταρχία ἐκείνη πού ἄρχισε αὐτόν τόν ἀποικιακό πόλεμο, ὁ ὁποῖος μετατράπηκε σέ πόλεμο τοῦ παλιοῦ καί τοῦ νέου ἀστικοῦ κόσμου. Δέν εἶναι ὁ ρωσικός λαός, ἀλλά ἡ ἀπολυταρχία ἐκείνη πού ὑπέστη ἐπαίσχυντη ἥττα. Ὁ ρωσικός λαός κέρδισε ἀπό τήν ἥττα τῆς ἀπολυταρχίας. Ἡ συνθηκολόγηση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ εἶναι ὁ πρόλογος τῆς συνθηκολόγησης τοῦ τσαρισμοῦ. Ὁ πόλεμος ἀπέχει ἀκόμα πολύ ἀπό τό τέρμα του, τό κάθε ὅμως βῆμα στή συνέχισή του πλαταίνει σέ ἀφάνταστο βαθμό τόν ἀναβρασμό καί τήν ἀγανάχτηση τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, φέρνει πιό κοντά τή στιγμή ἑνός νέου μεγάλου πολέμου, τοῦ πολέμου τοῦ λαοῦ ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, τοῦ πολέμου τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἐλευθερία. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι τόσο ἀνησυχοῦν οἱ πιό ἥσυχοι καί νηφάλιοι ἀστοί τῆς Εὐρώπης, πού θά ἐπιδοκίμαζαν μ' ὅλη τους τήν ψυχή φιλελεύθερες παραχωρήσεις τῆς ρωσικῆς ἀπολυταρχίας, μά πού φοβοῦνται περισσότερο καί ἀπό τή φωτιά τή ρωσική ἐπανάσταση, σάν πρόλογο τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπανάστασης.

«Ἔχει ριζώσει γερά ἡ γνώμη, — γράφει ἕνα ἀπ' αὐτά τά νηφάλια ὄργανα τῆς γερμανικῆς ἀστικῆς τάξης, — πώς τό ξέσπασμα ἐπανάστασης στή Ρωσία εἶναι πράγμα ἐντελῶς ἀδύνατο. Τή γνώμη αὐτή τήν ὑποστηρίζουν μέ πολλά καί ποικίλα ἐπιχειρήματα. Ἐπικαλοῦνται τήν ἀδράνεια τῆς ρωσικῆς ἀγροτιᾶς, τήν πίστη της στόν τσάρο, τήν ἐξάρτησή της ἀπό τόν κλῆρο. Λένε πώς τά στοιχεῖα τῶν ἄκρων ἀνάμεσα στούς δυσαρεστημένους ἀντιπροσωπεύονται μόνο ἀπό μιά μικρή χούφτα ἀνθρώπων

πού μπορούν νά όργανώσουν πραξικοπήματα (μικροξεσπάσματα) καί τρομοκρατικές άπόπειρες, όμως σέ καμιά περίπτωση δέν μπορούν νά προκαλέσουν γενική έξέγερση. Ἀπό τήν πλατιά μάζα τῶν δυσαρεστημένων, μᾶς λένε, λείπει ἡ ὀργάνωση, ὁ ὁπλισμός καί, τό κυριότερο, ἡ ἀποφασιστικότητα νά ριψοκινδυνέψουν τή ζωή τους. Ὅσο γιά τό ρῶσο διανοούμενο, αὐτός συνήθως ἔχει ἐπαναστατικές διαθέσεις μόνο ὥς τά τριάντα του χρόνια περίπου, ἔπειτα βολεύεται περίφημα στή ζεστή φωλίτσα κάποιας δημόσιας θεσούλας καί οἱ περισσότεροι ἀπό τούς θερμοκέφαλους μεταμορφώνονται σέ ὑπαλλήλους τῆς ἀράδας». Τώρα ὅμως, συνεχίζει ἡ ἐφημερίδα, ἔχουμε ἕνα σωρό σημάδια πού μαρτυροῦν κάποια μεγάλη ἀλλαγή. Γιά ἐπανάσταση στή Ρωσία δέ μιλᾶνε πιά μόνο οἱ ἐπαναστάτες, ἀλλά καί ἐντελῶς ξένοι πρός τούς «ἐνθουσιασμούς», σοβαροί στυλοβάτες τοῦ καθεστῶτος, ὅπως ὁ πρίγκιπας Τρουμπετσκόι, πού τό γράμμα του πρός τόν ὑπουργό ἐσωτερικῶν ἀναδημοσιεύεται τώρα ἀπ' ὅλο τόν τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ [72]. «Ὁ φόβος γιά ἐπανάσταση στή Ρωσία ἔχει, φαίνεται, πραγματικές βάσεις. Εἶναι ἀλήθεια πώς κανείς δέ σκέφτεται ὅτι οἱ ρῶσοι ἀγρότες θ' ἀρπάξουν τά δικράνια καί θά πᾶνε νά παλαίψουν γιά σύνταγμα. Ἀλλά μήπως οἱ ἐπαναστάσεις γίνονται στά χωριά; Φορεῖς τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή νεότερη ἱστορία ἀπό καιρό πιά ἔχουν γίνει οἱ μεγάλες πόλεις. Καί στή Ρωσία, ἴσα ἴσα στίς πόλεις ὑπάρχει ἀναβρασμός, ἀπό Βορρά σέ Νότο κι ἀπό Ἀνατολή σέ Δύση. Κανένας δέ θά βαλθεῖ νά πεῖ ἀπό πρίν ποῦ θά καταλήξει αὐτό, εἶναι ὅμως γεγονός ἀναμφισβήτητο ὅτι ἀπό μέρα σέ μέρα λιγοστεύει ὁ ἀριθμός ἐκείνων πού θεωροῦν μιά ἐπανάσταση στή Ρωσία ἀδύνατη. Κι ἄν ἐπακολουθήσει ἕνα σοβαρό ἐπαναστατικό ξέσπασμα, εἶναι κάτι παραπάνω ἀπό ἀμφίβολο ἄν θά μπορέσει νά τά βγάλει πέρα μαζί του ἡ ἀπολυταρχία, ἐξασθενισμένη ἀπό τόν πόλεμο στήν Ἄπω Ἀνατολή».

Μάλιστα. Ἡ ἀπολυταρχία ἔχει ἐξασθενίσει. Στήν ἐπανάσταση ἀρχίζουν νά πιστεύουν καί οἱ πιό ἄπιστοι. Ἡ γενική πίστη στήν ἐπανάσταση ἀποτελεῖ κιόλας ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης. Γιά τή συνέχισή της μεριμνᾶ ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση μέ τόν πολεμικό της τυχοδιωχτισμό. Γιά τήν ὑποστήριξη καί τό πλάταιμα μιᾶς σοβαρῆς ἐπαναστατικῆς ἐφόδου θά φροντίσει τό ρωσικό προλεταριάτο.

«Βπεριόντ» φύλλο 2,
14 (1) τοῦ Γενάρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΜΕ ΩΡΑΙΑ ΛΟΓΙΑ ΔΕ ΧΟΡΤΑΙΝΕΙ ΚΑΝΕΙΣ

Ἐφιστοῦμε τήν προσοχή τῶν ἀναγνωστῶν στήν μπροσούρα τοῦ *Ἐργάτη:* «Οἱ ἐργάτες καί οἱ διανοούμενοι στίς ὀργανώσεις μας», πού μόλις ἐκδόθηκε ἀπό τούς νεοϊσκριστές μέ πρόλογο τοῦ Ἀξελρόντ. Θά χρειαστεῖ πιθανότατα νά ἐπανέλθουμε πολλές φορές στό διδαχτικότατο αὐτό ἔργο πού δείχνει θαυμάσια τί καρπούς ἔδοσε καί δίνει τό δημαγωγικό κήρυγμα τῆς «μειοψηφίας» ἤ τῶν νεοϊσκριστῶν καί μέ ποιό τρόπο οἱ τελευταῖοι προσπαθοῦν τώρα νά ξεμπλέξουν οἱ ἴδιοι ἀπ' ὅλη αὐτή τή σαβούρα πού ἀράδιασαν. Γιά τήν ὥρα ἅς σημειώσουμε μόνο τήν οὐσία τῆς μπροσούρας καί τοῦ προλόγου.

Ὁ «Ἐργάτης» εἶχε τό ἀτύχημα νά πιστέψει στό κήρυγμα τῶν νεοϊσκριστῶν. Γι' αὐτό καί πετάει ἀράδα ραμποτσεντελικές φράσεις στό πνεῦμα τοῦ Ἀκίμοφ. «Οἱ καθοδηγητές-διανοούμενοί μας... δέν ἔβαζαν στόν ἑαυτό τους τό καθῆκον... νά ἀναπτύξουν τή συνείδηση καί τήν αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν...». Οἱ τάσεις γιά αὐτενέργεια «κατατρέχονταν συστηματικά». «Σέ κανένα τύπο ὀργάνωσης δέν ὑπῆρχε καί δέν ὑπάρχει θέση γιά ἀνάπτυξη τῆς αὐτενέργειας τῶν ἐργατῶν...». «Ἡ οἰκονομική πάλη εἶχε ὁλότελα ἐγκαταλειφθεῖ», ἀκόμα καί στίς συγκεντρώσεις προπαγάνδας καί ζύμωσης «δέν ἄφηναν νά παρευρίσκονται ἐργάτες» (γιά κοίτα!). Οἱ διαδηλώσεις «εἶναι ξεπερασμένες» — ὅλα αὐτά τά φριχτά πράγματα (γιά τά ὁποῖα ἀπό καιρό τό παλιό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» ξεσήκωνε θόρυβο ἐνάντια στήν παλιά «Ἴσκρα») τά προκάλεσαν φυσικά οἱ «γραφειοκράτες-ὑποστηρικτές τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου», δηλαδή ἡ πλειοψηφία τοῦ δεύτερου συνεδρίου μας πού πάλαιψε ἐνάντια στό ραμποτσεντελισμό. Ὁ δύστυχος ὁ «Ἐργάτης», κουρδισμένος ἐνάντια στό συνέδριο τοῦ κόμματος ἀπό τή θιγμένη μειοψηφία, κατακεραυνώνει αὐτό τό συνέ-

δριο γιατί, λέει, έγινε «χωρίς ἐμᾶς» (χωρίς τούς ἐργάτες), «χωρίς τή συμμετοχή μας», δέν παραβρέθηκε ἐκεῖ «σχεδόν κανένας ἐργάτης», — καί ταυτόχρονα, μέ εὔσχημο ἐννοεῖται τρόπο, παρακάμπτεται τό γεγονός ὅτι ὅλοι οἱ πραγματικοί ἐργάτες πού ἦταν ἀντιπρόσωποι στό συνέδριο: ὁ Στεπάνοφ, ὁ Γκόρσκι κι ὁ Μπράουν, ἦταν ἀποφασιστικοί ὀπαδοί τῆς πλειοψηφίας καί ἀντίπαλοι τῆς διανοουμενίστικης ἀστάθειας. Αὐτό ὅμως δέν ἔχει σημασία. Σημασία ἔχει σέ τί ἀπέραντη διαφθορά ὁδηγεῖ τό κήρυγμα τῶν νεοϊσκριστῶν πού «κατακεραυνώνουν» τό συνέδριο ὕστερα ἀπό τήν ἥττα τους στίς ἐκλογές, τό κατακεραυνώνουν μπροστά σέ ἀνθρώπους πού δέν πῆραν μέρος σ' αὐτό, προτρέποντάς τους νά μουντζώσουν κάθε σοσιαλδημοκρατικό συνέδριο, τό κατακεραυνώνουν τή στιγμή ἀκριβῶς πού ἔχουν τρυπώσει εὐγενικότατα στά κεντρικά ὄργανα, τά ὁποῖα ἐνεργοῦν ἀποκλειστικά ἐξονόματος τοῦ συνεδρίου. Δέν εἶναι ἄραγε πιό τίμια ἡ στάση τοῦ Ριαζάνοφ (βλ. τήν μπροσούρα του: «Αὐταπάτες πού ἔχουν διαλυθεῖ») πού ἀποκάλεσε ἀνοιχτά τό συνέδριο *συνονθύλευμα* καί πού τουλάχιστο δέν ἔχει περιβληθεῖ ἀπό τό «συνονθύλευμα» μέ κανένα τίτλο καί μέ κανένα ἀξίωμα;

Εἶναι ὡστόσο ἐξαιρετικά χαρακτηριστικό γιά τήν ψυχολογία τοῦ ἐργάτη, πώς ἄν καί τόν ἔχουν ἐξεγείρει ἐνάντια στήν «πλειοψηφία», δέν ἱκανοποιεῖται μέ φράσεις γιά αὐτονομία, ἐργατική αὐτενέργεια κτλ. Ἐπαναλαβαίνει αὐτές τίς λέξεις, ὅπως καί κάθε νεοϊσκριστής ἤ ραμποτσεντελικός, ζητάει ὅμως μέ τό νηφάλιο προλεταριακό του ἔνστιχτο *ἔργα γιά ἐπιβεβαίωση τῶν λόγων*, δέν ἱκανοποιεῖται μέ τά παραμύθια πού τοῦ σερβίρουν. Τά ὡραῖα λόγια, λέει, «*χωρίς ἀλλαγή στή σύνθεση*» (ὑπογράμμιση τοῦ «Ἐργάτη») τῶν καθοδηγητῶν, παραμένουν κούφια λόγια. Πρέπει ν' ἀπαιτοῦμε νά ἔχουν οἱ ἐργάτες τή *δυνατότητα νά μπαίνουν* σ' ὅλα τά σοβαρά κομματικά ὄργανα, πρέπει νά ἐπιδιώκουμε *ἴσα δικαιώματα* μέ τούς διανοούμενους. Μέ τή βαθιά δυσπιστία ἑνός ἀληθινοῦ προλετάριου κι ἑνός ἀληθινοῦ δημοκράτη ἀπέναντι σέ κάθε λογοκοπία, ὁ «Ἐργάτης» λέει: *ποῦ βρίσκεται ἡ ἐγγύηση ὅτι στίς ἐπιτροπές δέ θά ἑδρεύουν μόνο διανοούμενοι;* Ἐδῶ πιά χτυπάει κατακέφαλα τούς νεοϊσκριστές μας. Τό ὑπέροχο αὐτό ἐρώτημα δείχνει πώς ἡ ραμποτσεντελική ὑποκίνηση δέ θόλωσε ἀκόμη τή λαγαρή σκέψη τοῦ προλετάριου. Ὁ «Ἐργάτης» δηλώνει ἀνοιχτά πώς ἡ ἐπιτροπή ὅπου δούλευε, «παρέμεινε καταρχήν ἐπιτροπή τῆς μειοψηφίας μόνο στά χαρτιά (ἀκοῦτε!), — ἐνῶ στήν πράξη δέ διέφερε καθόλου ἀπό τίς ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας. Γιά μᾶς

τούς ἐργάτες δέν ἦταν προσιτό κανένα ὑπεύθυνο καί συνεπῶς κανένα καθοδηγητικό ὄργανο (ἀφήνουμε πιά τήν ἐπιτροπή)».

Κανένας δέ θά μποροῦσε νά βγάλει τόσο καλά στή φόρα τούς μενσεβίκους ὅσο αὐτός ὁ ἐργάτης-μενσεβίκος. Κατάλαβε πώς *χωρίς ἐγγυήσεις* ἡ πολυλογία γιά αὐτονομία καί αὐτενέργεια τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι παρά φτηνή λογοκοπία. Τί *ἐγγυήσεις* ὅμως μποροῦν νά ὑπάρχουν στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, — τό σκεφτήκατε αὐτό σύντροφε «Ἐργάτη»; Τί ἐγγυήσεις μποροῦν νά ὑπάρχουν ὅτι ἐπαναστάτες πού συνῆλθαν ἀπό κοινοῦ σέ συνέδριο τοῦ κόμματος, δέ θ' ἀρχίσουν ἔπειτα, θιγμένοι ἐπειδή δέν τούς ἐξέλεξε τό συνέδριο, νά φωνάζουν πώς τό συνέδριο ἦταν μιά ἀντιδραστική ἀπόπειρα κατοχύρωσης τῶν ἰσκρικῶν ἀπόψεων (Τρότσκι στήν μπροσούρα πού ἐκδόθηκε *μέ τήν ἐπιμέλεια τῆς νέας «Ἴσκρα»*), πώς οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου δέν εἶναι ἱερές, πώς στό συνέδριο δέν ὑπῆρχαν ἐργάτες ἀπό τή μάζα; Τί ἐγγυήσεις μποροῦν νά ὑπάρχουν ὅτι μιά γενική ἀπόφαση γιά τίς μορφές καί τούς κανόνες τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης, μιά ἀπόφαση πού ὀνομάζεται ὀργανωτικό καταστατικό τοῦ κόμματος καί πού δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει διαφορετικά, παρά μόνο μέ τή μορφή ἑνός τέτοιου καταστατικοῦ — πώς αὐτή τήν ἀπόφαση δέ θά τήν ξεσκίσουν ἔπειτα, στά σημεῖα πού δέν τούς ἀρέσει, ἄνθρωποι χωρίς χαρακτήρα, μέ τήν πρόφαση πώς πράγματα σάν τά καταστατικά εἶναι γραφειοκρατία καί τυπολατρεία; Τί ἐγγυήσεις μποροῦν νά ὑπάρχουν ὅτι ἄνθρωποι πού παραβίασαν τούς ἀπό κοινοῦ ψηφισμένους κανόνες τῆς ὀργάνωσης, δέ θ' ἀρχίσουν ἔπειτα νά λένε πώς ἡ ὀργάνωση εἶναι προτσές, πώς ἡ ὀργάνωση εἶναι τάση, πώς ἡ ὀργάνωση εἶναι μορφή πού συμβαδίζει μέ τό περιεχόμενο καί πώς γι' αὐτό ἀποτελεῖ παραλογισμό καί οὐτοπία ν' ἀπαιτεῖται ἡ τήρηση τῶν κανόνων τῆς ὀργάνωσης; Ὁ «Ἐργάτης» πού ἔγραψε τήν μπροσούρα, δέ σκέφτηκε πάνω σέ κανένα ἀπ' αὐτά τά προβλήματα. Τά πλησίασε ὅμως τόσο κοντά, τόσο ἄμεσα, τά ἔβαλε τόσο εἰλικρινά καί παλληκαρίσια καί ἀπερίφραστα στούς λογοκόπους καί πολιτικάντηδες, ὥστε συνιστοῦμε ὁλόψυχα τήν μπροσούρα του. Ἡ μπροσούρα αὐτή εἶναι ἕνα ὑπέροχο δεῖγμα γιά τό πῶς οἱ ἱππότες τῶν «ὡραίων λόγων» ξεσκεπάζονται ἀπό τούς ἴδιους τούς ὀπαδούς τους.

Ὁ «Ἐργάτης», δίνοντας πίστη σέ ξένα λόγια, ἐξεγείρεται ἐνάντια «στό ὀργανωτικό σχέδιο» τοῦ Λένιν, χωρίς ὅμως νά ὑποδείχνει, — ὅπως συνηθίζεται, — *οὔτε ἕνα* ξεκάθαρο καί συγκεκριμένο σημεῖο πού νά δικαιολογεῖ τή δυσαρέσκειά του γιά τό

σχέδιο, παραπέμποντας στόν Πάνιν καί στόν Τσερεβάνιν (που δέν ἔχουν δόσει τίποτε ἄλλο ἀπό νευριασμένα λόγια) καί χωρίς νά κάνει προσπάθεια *νά ρίξει* ἔστω καί *μιά ματιά* στό πολυθρύλητο γράμμα τοῦ Λένιν σ' ἕνα σύντροφο τῆς Πετρούπολης. Ἄν ὅμως ὁ «Ἐργάτης» δέν ἔπαιρνε τοῖς μετρητοῖς τά λόγια τῶν ὑποκινητῶν του κι ἔριχνε μιά ματιά σ' αὐτό τό γράμμα, τότε πρός μεγάλη του ἔκπληξη θά διάβαζε ἐκεῖ:

«Ἰδιαίτερα πρέπει νά φροντίζουμε νά γίνονται ὅσο τό δυνατόν περισσότεροι ἐργάτες ἐντελῶς συνειδητοί καί ἐπαγγελματίες ἐπαναστάτες καί νά μπαίνουν στήν ἐπιτροπή. Στήν ἐπιτροπή πρέπει νά προσπαθοῦμε νά μπάζουμε τούς ἐργάτες-ἐπαναστάτες πού ἔχουν τούς περισσότερους δεσμούς καί τό καλύτερο „ὄνομα" στήν ἐργατική μάζα. Γιά τό λόγο αὐτό στήν ἐπιτροπή πρέπει νά βρίσκονται, στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ, ὅλοι οἱ κυριότεροι ἡγέτες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πού προέρχονται ἀπό τούς ἴδιους τούς ἐργάτες» (Γράμμα, σελ. 7–8) *.

Διαβάστε καί ξαναδιαβάστε, σύντροφε «Ἐργάτη», αὐτές τίς γραμμές καί θά δεῖτε πώς *σᾶς ἐξαπάτησαν* οἱ ραμποτσεντέλτσι καί οἱ νεοϊσκριστές πού κατακεραυνώνουν τήν παλιά «Ἴσκρα» καί τούς ὀπαδούς της, τήν «πλειοψηφία» τοῦ δεύτερου συνεδρίου. Διαβάστε μέ προσοχή αὐτές τίς γραμμές καί δοκιμάστε νά δεχθεῖτε τήν παρακάτω πρόκλησή μου: βρέστε μου στό σοσιαλδημοκρατικό μας τύπο ἕνα *ἄλλο σημεῖο, ὅπου* νά τοποθετεῖται *ἐξίσου καθαρά καί ἀνοιχτά καί κατηγορηματικά* τό ζήτημα πού βάλατε σχετικά μέ τούς «ἐργάτες καί διανοούμενους στίς ὀργανώσεις μας» κι ὅπου νά τονίζεται ταυτόχρονα ἡ ἀνάγκη νά μπαίνουν ὅσο τό δυνατόν περισσότεροι ἐργάτες *στήν ἐπιτροπή*, νά μπαίνουν *στήν ἐπιτροπή*, ἄν εἶναι δυνατόν, ὅλοι οἱ ἐργάτες ἡγέτες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. *Ἐγώ ὑποστηρίζω πώς δέ θά μπορέσετε νά ὑποδείξετε ἕνα ἄλλο παρόμοιο σημεῖο.* Ὑποστηρίζω πώς ὅποιος ἔκανε τόν κόπο νά μελετήσει τίς κομματικές διαμάχες μας ἀπό τά ντοκουμέντα, *ἀπό τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο»*, ἀπό τήν «Ἴσκρα» καί ἀπό τίς μπροσοῦρες, κι ὄχι ἀπό τά παραμύθια τῶν κουτσομπόληδων, θά δεῖ τήν ψευτιά καί τό δημαγωγικό χαρακτήρα τοῦ νεοϊσκρικοῦ κηρύγματος.

Θά προβάλετε ἴσως τήν ἀντίρηση: Ὁ Λένιν μπορεῖ νά τάγραψε αὐτά, μά τίς συμβουλές του δέν τίς ἐκτελοῦσαν πάντα.

---

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 9.** *Ἡ Σύντ.*

Φυσικά αὐτό εἶναι ἐνδεχόμενο. Κανένας συγγραφέας τοῦ κόμματος δέν μπορεῖ νά ἐγγυηθεῖ ὅτι ὅλοι ὅσοι λέγονται ὀπαδοί του ἐκτελοῦν πάντα στήν πράξη τίς συμβουλές του. Ἀλλά πρῶτα πρῶτα, ἕνας σοσιαλδημοκράτης πού θά ἔλεγε πώς εἶναι ὀπαδός τοῦ «γράμματος» καί ταυτόχρονα δέ θά ἐκτελοῦσε τίς συμβουλές του, δέ θά ξεσκεπαζόταν μήπως ἀπ' αὐτό τό ἴδιο τό γράμμα; Μήπως τό γράμμα ἔχει τυπωθεῖ μόνο γιά τούς διανοούμενους κι ὄχι καί γιά τούς ἐργάτες; Μήπως ὁ συγγραφέας διαθέτει ἄλλα μέσα γιά νά διοχετεύει τίς ἀπόψεις του ἐκτός ἀπό τή δήλωση στόν τύπο; Καί δεύτερο, ἄν σύμφωνα μέ τή μαρτυρία λχ. τοῦ «Ἐργάτη», τίς συμβουλές αὐτές δέν τίς ἐκτελοῦσαν οὔτε οἱ μενσεβίκοι οὔτε οἱ μπολσεβίκοι, δέ δείχνει τάχα αὐτό ξεκάθαρα ὅτι οἱ μενσεβίκοι δέν εἶχαν κανένα δικαίωμα *νά σκαρώσουν* μιά τέτοια «διαφωνία» μέ τούς μπολσεβίκους; ὅτι ὑποκινώντας τούς ἐργάτες ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι οἱ τελευταῖοι παραγνωρίζουν τήν αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν, ἔκαναν δημαγωγία;

Σέ τί συνίσταται λοιπόν ἡ *πραγματική* διαφορά ἀνάμεσα στούς μενσεβίκους καί στούς μπολσεβίκους *σ' αὐτό τό σημεῖο;* Δέ συνίσταται ἄραγε στό γεγονός ὅτι οἱ μπολσεβίκοι ἔδιναν πολύ νωρίτερα καί πολύ πιό ἀπερίφραστα ξεκάθαρες καί συγκεκριμένες συμβουλές νά εἰσάγονται στήν ἐπιτροπή ἐργάτες; Δέ συνίσταται ἄραγε στό γεγονός ὅτι οἱ μπολσεβίκοι περιφρονοῦσαν καί περιφρονοῦν τά «ὡραῖα λόγια» γιά αὐτονομία καί αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν, ὅταν τά λόγια αὐτά παραμένουν (ὅπως γίνεται μέ τούς μενσεβίκους) μόνο λόγια;

Κοιτάξτε πῶς προσπαθεῖ νά ξεγλιστρήσει τώρα στόν πρόλογό του ὁ σεβάσμιος, ἀξιότιμος καί γηραιότατος Ἀξελρόντ, καθώς τόν ἔχει κολλήσει στόν τοῖχο ἡ προλεταριακή εὐθύτητα καί ἡ τόλμη τοῦ ἐργάτη πού γέμισε τό κεφάλι του ἀπό ραμποτσεντελική σοφία, διαβάζοντας τίς «θαυμάσιες» ἐπιφυλλίδες τοῦ Ἀξελρόντ, τά ἀλησμόνητα ἄρθρα τοῦ Μάρτοφ, τήν ὑπέροχη (ἀπό τήν ἄποψη τῶν συμφερόντων τῆς «πλειοψηφίας») μπροσούρα τοῦ Τρότσκι.

Ὁ «Ἐργάτης» προσπαθεῖ νά ἀμφισβητήσει τούς ἰσχυρισμούς τοῦ Ριαντοβόι ὅτι ἀπό τόν καιρό τοῦ οἰκονομισμοῦ ἡ κομματική μας ὀργάνωση ἔγινε σχετικά πιό προλεταριακή ὡς πρός τή σύνθεσή της. Εἶναι ὁλοφάνερο πώς ὁ «Ἐργάτης» δέν ἔχει δίκιο. Αὐτό τό ξέρουν ὅλοι ὅσοι παρακολούθησαν ἀπό κοντά τά κομματικά μας ζητήματα γιά ἕνα κάπως σημαντικό χρονικό διάστημα. Τό πιό ἀστεῖο ὅμως εἶναι νά βλέπεις πῶς ὁ Ἀξελρόντ μας

ἀλλάζει χαβά. Ποιός δέ θυμᾶται τούς ὑπέροχους ἰσχυρισμούς του ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία εἶναι ὀργάνωση διανοουμένων, ἰσχυρισμούς πού τόσο ἔντεχνα τούς χρησιμοποίησαν οἱ ἐχθροί τῆς σοσιαλδημοκρατίας, οἱ φιλελεύθεροι ὀσβομποζντέντσι; Ποιός δέ θυμᾶται πῶς ἐπαναλάβαιναν καί ξαναμασοῦσαν αὐτή τή συκοφαντία ἐνάντια στό κόμμα οἱ θιγμένοι ἀπό τό κόμμα νεοϊσκριστές; Καί νά πού ὁ ἴδιος αὐτός Ἀξελρόντ, φοβισμένος ἀπό τά ἀπερίφραστα καί τίμια συμπεράσματα πού ἔβγαλε ἀπό τή συκοφαντία αὐτή ὁ «Ἐργάτης», ἀρχίζει νά τά γυρίζει:

«Στήν περίοδο τῆς γένεσης καί τῆς ἀρχικῆς ἀνάπτυξης τῆς σοσιαλδημοκρατίας — λέει ὁ Ἀξελρόντ στόν πρόλογό του — τό ρωσικό ἐπαναστατικό κόμμα ἦταν καθαρά κόμμα διανοουμένων... Τώρα οἱ συνειδητοί ἐπαναστάτες ἐργάτες ἀποτελοῦν τά κυριότερα τμήματα (ἀκοῦτε!) τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος» (σελ. 15).

Ὁ καημένος ὁ «Ἐργάτης»! Πόσο τιμωρήθηκε πού πίστεψε στά «ὡραῖα λόγια» τοῦ Ἀξελρόντ! Καί πάντα θά τιμωροῦνται ὅσοι πιστεύουν τούς συγγραφεῖς πού ἐνάμιση χρόνο τώρα πότε λένε τό ἕνα καί πότε τό ἄλλο, ἀνάλογα μέ τίς ἀπαιτήσεις τῆς «πρόσληψης».

Κοιτάξτε πῶς προσπαθεῖ νά ξεγλιστρήσει ὁ Ἀξελρόντ ἀπό τό ζήτημα τῶν «ἐγγυήσεων» πού τοῦ τό βάζουν ἀπερίφραστα. Εἶναι γοητευτικό, εἶναι μαργαριτάρι νεοϊσκρικῆς δημοσιολογίας. Ὁ «Ἐργάτης» μιλάει γιά τίς σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων *μέσα στίς ὀργανώσεις*, ὁ «Ἐργάτης» *ἔχει χίλιες φορές δίκιο*, ὅταν δηλώνει πώς χωρίς ἐγγυήσεις, χωρίς ἴσα δικαιώματα, δηλαδή χωρίς τήν ἀρχή τῆς αἱρετότητας, τά ὡραῖα λόγια γιά μή γραφειοκρατικό συγκεντρωτισμό δέν εἶναι παρά ἁπλή λογοκοπία. Καί τί ἀπαντάει ὁ Ἀξελρόντ; «Ἡ ὑπερβολική προσήλωση στήν ἰδέα τῆς ἀλλαγῆς τῆς θέσης τῶν ἐργατῶν ὡς πρός τά δικαιώματά τους μέσα στίς ὀργανώσεις μας εἶναι κάτι τό μονόπλευρο», τοῦ κάκου ὁ συγγραφέας μεταφέρει τό ζήτημα τῆς ἐξάλειψης τοῦ κακοῦ «στόν τομέα τῶν τυπικῶν-ὀργανωτικῶν σχέσεων», τοῦ κάκου ξεχνάει ὅτι τό «ἐπιμέρους ζήτημα τῆς ἐξίσωσης τῶν δικαιωμάτων» λύνεται μόνο «μέσα στό προτσές τῆς παραπέρα ἀνάπτυξης τῆς πραχτικῆς μας δράσης σέ σοσιαλδημοκρατική κατεύθυνση». «Τό ζήτημα πού ἀπασχολεῖ εἰδικά τό συγγραφέα τῆς μπροσούρας, μπορεῖ νά λυθεῖ ριζικά μόνο μέσα στό προτσές τῆς συνειδητῆς συλλογικῆς δουλειᾶς τοῦ κόμματός μας».

Ἀλήθεια δέν εἶναι μαργαριτάρι; Γιατί εἶναι γνωστό ὅτι ὁ

ἴδιος ὁ Ἀξελρόντ ἀνακίνησε κι ἔβαλε πρῶτος ἀκριβῶς τό ὀργανωτικό καί μόνο τό ὀργανωτικό ζήτημα στό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου καί στή νέα «Ἴσκρα» (φύλλο 55) καί ὅταν ὁ «Ἐργάτης» γράφει μιά εἰδική μπροσούρα γιά τήν ὀργάνωση, τοῦ λένε μεγαλοπρεπῶς: δέν ἔχει σημασία ὁ τύπος, ἀλλά τό προτσές τῆς δουλειᾶς!

Γιά τή νέα «Ἴσκρα» καί τόν Ἀξελρόντ ἐκεῖνο πού ἔχει σημασία δέν εἶναι οἱ ὀργανωτικές ἀρχές, ἀλλά τό προτσές τῆς φλυαρίας γιά τή δικαιολόγηση τῆς χωρίς ἀρχές θέσης τους. Καί ὅλη ἡ περιβόητη θεωρία τῆς ὀργάνωσης-προτσές (βλ. ἰδιαίτερα τά ἄρθρα τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ), θεωρία πού ἐκχυδαΐζει κι ἐκπορνεύει τό μαρξισμό, δέν ἔχει κανένα ἄλλο περιεχόμενο, ἐκτός ἀπό τήν ὑπεράσπιση τῆς ἔλλειψης ἀρχῶν.

Ἐπαναλαβαίνουμε: συνιστοῦμε θερμά τή θαυμάσια μπροσούρα τοῦ «Ἐργάτη» σ' ὅποιον θέλει νά δεῖ ὅλη τήν καλπιά τῆς ὀργανωτικῆς θέσης τῶν νεοϊσκριστῶν. Συνιστοῦμε μέ ἰδιαίτερη ἐπιμονή τήν μπροσούρα αὐτή στούς ἐργάτες πού οἱ μενσεβίκοι τούς ὑποκινοῦν ἐνάντια στούς μπολσεβίκους μέ τό κήρυγμα τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας *. Οἱ ἐργάτες ξεσκεπάζουν θαυμάσια τούς λογοκόπους καί τούς ψεῦτες. Τοποθετοῦν θαυμάσια τό ζήτημα: εἴτε ἀρχή τῆς αἱρετότητας εἴτε μόνο σύσταση γιά τό μπάσιμο ἐργατῶν στίς ἐπιτροπές. Ἄν ἰσχύσει ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας, τότε δόστε μας ἐπίσημες ἐγγυήσεις, καταστατικές ἐγγυήσεις, καταστατική ἰσοτιμία. Οἱ ἐργάτες θά δοῦν ὅτι οἱ νεοϊσκριστές ἀποφεύγουν αὐτό τό ζήτημα, ὅπως ἀκριβῶς ὁ διάβολος τό λιβάνι. Ἄν εἶναι ἐπιθυμητές οἱ συστάσεις γιά τό μπάσιμο τῶν ἐργατῶν, ἄν εἶχε δίκιο ἡ παλιά «Ἴσκρα» πού θεωροῦσε ὅτι ὁ δημοκρατισμός, δηλαδή ἡ καθολική ἐφαρμογή τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας στίς *ρωσικές* συνωμοτικές ὀργανώσεις, δέ συμβιβάζεται μέ τό ἀπολυταρχικό-ἀστυνομικό καθεστώς, τότε *που-*

---

* Βλ. *Ν. Λένιν*, «Δήλωση καί ντοκουμέντα γιά τή ρήξη ἀνάμεσα στά κεντρικά ὄργανα καί στό κόμμα». (Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 115–125 (ἑλλ. ἔκδ., σελ. 113–124). *Σύντ.*). Τό γράμμα *ἑνός ἡγέτη τῶν μενσεβίκων*, πού παρατίθεται σ' αὐτή τήν μπροσούρα λέει: «Οἱ ἐργάτες ἀπαιτοῦν τό σύστημα τῆς αἱρετότητας, αὐτό εἶναι ἔκδηλο σύμπτωμα τῆς ἀγωνίας τῶν σκληροτράχηλων». Ἐγώ ἀνήκω στούς σκληροτράχηλους, εἶμαι ὅμως πολύ εὐχαριστημένος ἀπό μιά τέτοια ἀγωνία. Ἡ ἀπαίτηση τῶν ἐργατῶν νά ἐφαρμοστεῖ ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας δείχνει ξεκάθαρα πώς οἱ νεοϊσκριστές δέν κατόρθωσαν νά χορτάσουν τούς ἐργάτες μέ ὡραῖα λόγια, καί καμιά προσπάθεια ὑπεκφυγῆς δέ θά σώσει τώρα τόν Ἀξελρόντ ἀπό τό ὁλοκληρωτικό ξεσκέπασμά του.

θενά δέ θά βρεῖτε τόσο ρητές καί ἐποικοδομητικές συστάσεις νά εἰσάγονται ἐργάτες στίς ἐπιτροπές ὅσο στήν πλειοψηφία.

«Βπεριόντ» φύλλο 2,
14 (1) τοῦ Γενάρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ ΤΗΣ ΖΥΡΙΧΗΣ

Genève, le 18. I. 1905.

'Αξιότιμοι σύντροφοι! Δέν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά συνέλθει ἡ σύνταξη γιά νά δόσει ἀπάντηση στό ἐρώτημά Σας, γι' αὐτό ἐπιτρέψτε μου νά Σᾶς ἀπαντήσω ἐγώ προσωπικά. Ἡ ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων τῆς Ζυρίχης ρωτάει: «ποιά εἶναι ἡ στάση μας ἀπέναντι στό ΚΟ καί στήν ΚΕ· θεωροῦμε ὅτι τά ὄργανα αὐτά ὑπάρχουν νόμιμα, ἀλλά ἐνεργοῦν παράνομα καί τά ἀντιπολιτευόμαστε ἤ δέν τά ἀναγνωρίζουμε καθόλου γιά κομματικά κεντρικά ὄργανα;».

Μοῦ φαίνεται πώς ἡ ἐρώτησή Σας μυρίζει λιγάκι καζουιστική. Ἡ ἀγγελία γιά τήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» [73] καί τό πρῶτο φύλλο της («Καιρός νά τελειώνουμε» *) + ἡ μπροσούρα μου «Δήλωση καί ντοκουμέντα» ** θάλεγε κανείς πώς ἀπαντοῦν κιόλας *στήν οὐσία* τοῦ ἐρωτήματος. Τά κεντρικά ὄργανα (ΚΟ, ΚΕ καί Συμβούλιο) *ξέκοψαν* ἀπό τό κόμμα, τορπίλισαν καί τό ΙΙ καί τό ΙΙΙ συνέδριο, ἐξαπάτησαν τό κόμμα μέ τόν πιό ἀγοραῖο τρόπο, σφετερίστηκαν βοναπαρτιστικά τίς θεσοῦλες τους. Τί λόγος μπορεῖ νά γίνει ἐδῶ γιά νόμιμη ὕπαρξη τῶν κεντρικῶν ὀργάνων; Μήπως ὁ ἀπατεώνας κατέχει νόμιμα τά λεφτά πού τσέπωσε μέ πλαστό γραμμάτιο;

Μοῦ φαίνεται περίεργο τό ὅτι οἱ μπολσεβίκοι τῆς Ζυρίχης ἐξακολουθοῦν ἀκόμα νά ἔχουν ἀπορίες, τή στιγμή πού τό ζήτημα ἔχει ξεκαθαριστεῖ πιά τόσο καλά. Τό γεγονός ὅτι τά κεντρικά ὄργανα δέ θέλησαν νά ὑποταχθοῦν στό κόμμα, ἔχει ἀποδειχθεῖ πέρα γιά πέρα. Τί πρέπει νά κάνουμε τώρα; Νά συγκα-

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 143 - 147. *Ἡ Σύντ.*

** Στὸν ἴδιο, σελ. 113 - 124. *Ἡ Σύντ.*

λέσουμε τό III συνέδριο; Μᾶς ἐξαπάτησαν κι ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη. Δέ μᾶς μένει παρά ἕνα πράγμα: νά ξεκόψουμε ἀπό τούς μενσεβίκους ὅσο τό δυνατόν *πιό ὁλοκληρωτικά*, πιό γρήγορα, πιό ξεκάθαρα (ἀνοιχτά, δημόσια), νά συγκαλέσουμε τό δικό μας, τό III συνέδριο τοῦ κόμματος δίχως τή συγκατάθεση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων καί χωρίς τήν παρουσία τους, ν' ἀρχίσουμε *ἀμέσως* (χωρίς νά περιμένουμε καί αὐτό τό κέντρο) νά δουλεύουμε μέ τά δικά μας κομματικά κέντρα, τή σύνταξη τῆς «Βπεριόντ» καί τό ρωσικό γραφεῖο πού ἐκλέχτηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη τοῦ Βορρᾶ [74].

Τό ξαναλέω: τά κεντρικά ὄργανα *ἔθεσαν τόν ἑαυτό τους ἔ ξ ω* ἀπό τό κόμμα. Μέσος δρόμος δέν ὑπάρχει: ποιός εἶναι μέ τά κεντρικά ὄργανα καί ποιός μέ τό κόμμα; Εἶναι καιρός νά ξεχωρίσουμε τά τσανάκια μας καί, σέ ἀντίθεση μέ τούς μενσεβίκους πού διέσπασαν τό κόμμα στά κρυφά, νά δεχτοῦμε τήν πρόκλησή τους ἀνοιχτά: μάλιστα, διάσπαση, ἐπειδή ἐσεῖς ἔχετε τραβήξει ὁλοκληρωτικά στή διάσπαση. Μάλιστα, διάσπαση, ἐπειδή ἐμεῖς ἐξαντλήσαμε *ὅλα* τά μέσα ἀποφυγῆς της καί λήψης μιᾶς *κομματικῆς* ἀπόφασης (μέ τό III συνέδριο). Μάλιστα, διάσπαση, ἐπειδή παντοῦ καί ὁλοῦθε τά ἀπαίσια τσακώματα μέ τούς ἀποδιοργανωτές μόνο ζημιά ἔφεραν στήν ὑπόθεση. 'Από τήν Πετρούπολη μᾶς γράφουν: μετά τή διάσπαση εἴμαστε καλύτερα, μπορεῖς νά δουλεύεις χωρίς τσακώματα, μέ ἀνθρώπους πού τούς ἔχεις ἐμπιστοσύνη. Μήπως αὐτό δέν εἶναι καθαρό; Κάτω οἱ βοναπαρτιστές καί ἀποδιοργανωτές!

Πληροφορεῖστε μας ἄν Σᾶς ἱκανοποιεῖ αὐτή ἡ ἀπάντηση.

Εἶναι ἀπαραίτητο νά συσπειρωθοῦν οἱ ὁμάδες τῆς πλειοψηφίας τοῦ ἐξωτερικοῦ. Γράψτε το ἀμέσως αὐτό στούς συντρόφους τῆς Βέρνης (Herrn Kazakow. Bäckereiweg, 1. Bern), αὐτοί καταπιάστηκαν κιόλας μέ τούτη τή δουλειά καί θά Σᾶς ἀπαντήσουν καλύτερα ἀπό μένα. Πρέπει νά καταπιαστοῦμε πιό δραστήρια. Κρατᾶτε ἀλληλογραφία μ' ὅλες τίς ὁμάδες, σκουντᾶτε τες γιά χρήματα καί ὕλη, ἱδρύετε ὁμάδες σέ καινούργια μέρη κτλ.

Κι ἐμεῖς ἀρχίσαμε νά αἰσθανόμαστε ἀσυγκρίτως καλύτερα, ἀπό τότε πού ξεκόψαμε τελειωτικά ἀπό τή μειοψηφία. Σᾶς εὐχόμαστε ὁλόψυχα νά ξεμπλέξετε κι 'Εσεῖς μιά ὥρα ἀρχήτερα.

Σᾶς σφίγγω τό χέρι. Δικός Σας *Ν. Λένιν*

P. S. 'Απομέρους μου προσωπικά θά προσθέσω κι ἕναν ἰδιαίτερο χαιρετισμό στόν Μέγερσον. Πῶς πάει; Αἰσθάνεται καλύτερα;

Εἶμαι θυμωμένος μέ τή Steiner — πέστε της πώς αὐτό εἶναι γαϊδουριά: ὑποσχέθηκε νά γράψει κατά τά Χριστούγεννα γιά τό Νικολάγεφ καί τώρα κοντεύει νά τελειώσει ὁ Γενάρης!!

Ἡ ὁμάδα τῆς Βέρνης ἀναλαβαίνει τήν πρωτοβουλία νά ἑνώσει τούς μπολσεβίκους τοῦ ἐξωτερικοῦ, φυσικά κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ γραφείου. Ζητεῖστε ἀπό τήν ὁμάδα τῆς Βέρνης τό γράμμα πού μᾶς ἔστειλε σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα καί τήν ἀπάντηση τῆς ὁμάδας τῆς Γενεύης.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Ε. ΝΤ. ΣΤΑΣΟΒΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΥΣ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ[75]

19. I. 1905.

'Αγαπητοί φίλοι! Έλαβα τό ἐρώτημά Σας σχετικά μέ τήν ταχτική στό δικαστήριο (ἀπό τό γράμμα τῆς 'Αμπσολιούτ κι ἀπό τό σημείωμα πού «μεταβιβάστηκε κατά λέξη» μ' ἕνα ἄγνωστο πρόσωπο). Ἡ 'Αμπσολιούτ γράφει γιά 2 ἀπόψεις. Τό σημείωμα μιλάει γιά τρεῖς ὁμάδες, ἴσως ἐννοεῖ τίς τρεῖς παρακάτω ἀποχρώσεις πού θά προσπαθήσω νά τίς ἀναπαραστήσω: 1) Νά θεωροῦμε ἀναρμόδιο τό δικαστήριο καί νά τό μποϋκοτάρουμε ἀνοιχτά. 2) Νά θεωροῦμε ἀναρμόδιο τό δικαστήριο καί νά μή παίρνουμε μέρος στή συζήτηση ἐπ' ἀκροατηρίου. Νά καλοῦμε δικηγόρο μόνο μέ τόν ὅρο πώς θά μιλάει ἀποκλειστικά γιά τήν ἀναρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἀφηρημένου δικαίου. Στήν ἀπολογία μας νά ἐκθέτουμε τήν profession de foi * καί νά ἀπαιτοῦμε δικαστήριο ἐνόρκων. 3) Σχετικά μέ τήν ἀπολογία τά ἴδια. Νά χρησιμοποιοῦμε τή δίκη σάν μέσο ζύμωσης καί γι' αὐτό νά παίρνουμε μέρος στή συζήτηση ἐπ' ἀκροατηρίου μέ τή συμπαράσταση δικηγόρου. Νά δείχνουμε τόν παράνομο χαρακτήρα τῆς δίκης κι ἀκόμα νά προσάγουμε μάρτυρες (ν' ἀποδείχνουμε τό alibi ** etc.).

Έπειτα μπαίνει τό ζήτημα: νά λέει κανείς μόνο πώς ἀπό ἄποψη πεποιθήσεων εἶναι σοσιαλδημοκράτης ἤ νά ὁμολογεῖ πώς εἶναι μέλος τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας;

Γράφετε πώς χρειάζεται μιά μπροσούρα πάνω σ' αὐτό τό ζή-

* — Ὁμολογία πίστης, πρόγραμμα, ἔκθεση κοσμοθεωρίας. *Ἡ Σύντ.*
** — ἄλλοθι. *Σημ. μετ.*

τημα. Νομίζω πώς δέ θᾶταν σκόπιμο νά βγεῖ μιά μπροσούρα τώρα ἀμέσως, χωρίς τίς ὑποδείξεις τῆς πείρας. Ἴσως, ὅταν δοθεῖ εὐκαιρία, νά θίξουμε κατά κάποιο τρόπο τό ζήτημα στήν ἐφημερίδα. Μήπως κανείς ἀπό τούς κρατουμένους μπορεῖ νά γράψει κανένα ἀρθράκι γιά τήν ἐφημερίδα (5–8 χιλιάδες γράμματα); Αὐτό θᾶταν ἴσως τό καλύτερο γιά ν' ἀρχίσει ἡ συζήτηση.

Ἐγώ προσωπικά δέν ἔχω ἀκόμα σχηματίσει ἐντελῶς ξεκαθαρισμένη γνώμη καί θά προτιμοῦσα, πρίν ἀποφανθῶ κατηγορηματικά, νά συζητήσω πιό διεξοδικά μέ συντρόφους πού εἶναι στή φυλακή ἤ πού πέρασαν ἀπό δίκη. Θά ἐκθέσω τίς σκέψεις μου γιά νά γίνει ἡ ἀρχή γιά μιά τέτοια συζήτηση. Κατά τή γνώμη μου, πολλά ἐξαρτῶνται ἀπό τό *τί λογῆς* θᾶναι ἡ δίκη. Ὑπάρχει δηλαδή ἡ δυνατότητα νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπ' αὐτή γιά νά κάνουμε ζύμωση ἤ δέν ὑπάρχει καμιά δυνατότητα; Ἄν συμβαίνει τό πρῶτο, τότε ἡ ταχτική ἀριθ. 1 εἶναι ἀκατάλληλη· ἄν συμβαίνει τό δεύτερο, τότε ἡ ταχτική αὐτή ἔχει τή θέση της, μά κι ἐδῶ μόνο ὕστερα ἀπό ἀνοιχτή, συγκεκριμένη, ἔντονη διαμαρτυρία καί δήλωση. Ἄν πάλι ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπό τή δίκη γιά νά κάνουμε ζύμωση, τότε εἶναι ἐνδεδειγμένη ἡ ταχτική ἀριθ. 3. Μιά ἀπολογία μέ ἔκθεση τῆς profession de foi γενικά εἶναι, νομίζω, πολύ ἐνδεδειγμένη, πολύ ὠφέλιμη καί στίς περισσότερες περιπτώσεις θά εἶχε τήν πιθανότητα νά παίξει ρόλο ζύμωσης. Ἰδιαίτερα στήν ἀρχή τῆς χρησιμοποίησης τῶν δικῶν ἀπό τήν κυβέρνηση οἱ σοσιαλδημοκράτες θά ἔπρεπε νά ἐκφωνοῦν λόγους γιά τό σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα καί τή σοσιαλδημοκρατική ταχτική. Λένε πώς εἶναι ἄτοπο νά ὁμολογεῖ κανείς ὅτι εἶναι μέλος τοῦ κόμματος, ἰδιαίτερα μιᾶς ὀργάνωσης, καλύτερα νά περιορίζεται στή δήλωση: εἶμαι σοσιαλδημοκράτης στίς πεποιθήσεις μου. Μοῦ φαίνεται πώς τίς ὀργανωτικές σχέσεις πρέπει μιά κι ἔξω νά τίς ἀποκλείουμε ἀπό τήν ἀπολογία μας, δηλαδή νά ποῦμε πώς γιά εὐνόητους λόγους δέ θά μιλήσω γιά τίς ὀργανωτικές μου σχέσεις, εἶμαι ὅμως σοσιαλδημοκράτης καί θά μιλήσω γιά τό κόμμα *μας*. Ἀπό μιά τέτοια τοποθέτηση θά εἴχαμε διπλό κέρδος: γίνεται ἀνοιχτά καί συγκεκριμένα ἡ διευκρίνιση πώς δέν μποροῦν νά ἀναφερθοῦν οἱ ὀργανωτικές σχέσεις (δηλαδή ἄν ἀνήκει κανείς σέ ὀργάνωση, σέ ποιά etc.) καί ταυτόχρονα γίνεται λόγος γιά τό κόμμα *μας*. Αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο, ὥστε οἱ ἀπολογίες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στή δίκη νά γίνονται ἀπολογίες καί δηλώσεις κομματικές, ὥστε ἡ ζύμωση νά ἀποβαίνει πρός ὄφελος τοῦ κόμματος. Μέ ἄλλα λόγια: ἀντιπαρέρχομαι τίς ἐπίσημες-ὀργανω-

τικές σχέσεις μου, τίς ἀποσιωπῶ, δέν πρόκειται νά μιλήσω ἐπίσημα ἐξονόματος ὁποιασδήποτε ὀργάνωσης, ὅμως, σάν σοσιαλδημοκράτης πού εἶμαι, θά σᾶς μιλήσω γιά τό κόμμα *μας* καί σᾶς παρακαλῶ νά θεωρήσετε τίς δηλώσεις μου σάν προσπάθεια νά ἐκθέσω ἐκεῖνες ἀκριβῶς τίς σοσιαλδημοκρατικές ἀπόψεις πού διατυπώθηκαν σέ ὅλο τό σοσιαλδημοκρατικό *μας* τύπο, στίς τάδε μπροσοῦρες, προκηρύξεις κι ἐφημερίδες μας.

Τό ζήτημα τοῦ δικηγόρου. Τούς δικηγόρους πρέπει νά τούς κρατᾶς τό χαλινάρι καί νά τούς ἔχεις σέ κατάσταση πολιορκίας, γιατί τά διανοουμενίστικα αὐτά καθάρματα κάνουν συχνά βρωμοδουλειές. Νά τούς δηλώνεις ἀπό πρίν: ἄν, σκύλας γιέ, ἀποτολμήσεις ἔστω καί τήν παραμικρή ἀπρέπεια *ἤ τόν παραμικρό πολιτικό ὀπορτουνισμό* (νά πεῖς πώς ὁ σοσιαλισμός εἶναι ἀνεξέλιχτος, πώς εἶναι ἐσφαλμένος, πώς παρασυρθήκαμε, πώς *οἱ σοσιαλδημοκράτες ἀποκηρύσσουν τή βία*, πώς ὁ χαρακτήρας τῆς διδασκαλίας τους καί τοῦ κινήματός τους εἶναι εἰρηνικός κτλ. ἤ ὅ,τιδήποτε ἄλλο παρόμοιο), τότε ἐγώ, ὁ κατηγορούμενος, θά σέ διακόψω τήν ἴδια στιγμή δημόσια, θά σέ ἀποκαλέσω παλιάνθρωπο, θά δηλώσω ὅτι παραιτοῦμαι ἀπό μιά τέτοια ὑπεράσπιση κτλ. Καί τίς ἀπειλές αὐτές νά τίς πραγματοποιοῦμε. Νά παίρνουμε μόνο δικηγόρους μυαλωμένους, ἄλλοι δέ μᾶς χρειάζονται. Νά τούς δηλώνουμε ἀπό πρίν: θά κάνετε ἀποκλειστικά κριτική καί θά «τσακώνετε» τούς μάρτυρες καί τόν εἰσαγγελέα στό ζήτημα τῆς ἐπαλήθευσης τῶν γεγονότων καί τῆς σκηνοθετημένης κατηγορίας, θά ξεσκεπάζετε ἀποκλειστικά τή μεροληπτικότητα τοῦ δικαστηρίου. Ἀκόμα κι ἕνας μυαλωμένος φιλελεύθερος δικηγόρος εἶναι ὑπερδιατεθειμένος νά πεῖ *ἤ νά κάνει ὑπαινιγμό* γιά τόν εἰρηνικό χαρακτήρα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κινήματος, γιά τήν ἀναγνώριση τοῦ πολιτιστικοῦ του ρόλου ἀκόμα καί ἀπό ἀνθρώπους σάν τόν Ἀδ. Βάγνερ etc. Ὅλες αὐτές οἱ τάσεις πρέπει νά κόβονται μέ τό μαχαίρι. Οἱ νομικοί εἶναι οἱ πιό ἀντιδραστικοί ἄνθρωποι, ὅπως ἔλεγε, μοῦ φαίνεται, ὁ Μπέμπελ. Μή φυτρώνεις ἐκεῖ πού δέ σέ σπέρνουν. Νᾶσαι μόνο νομικός, νά γελοιοποιεῖς τούς μάρτυρες κατηγορίας καί τόν εἰσαγγελέα, τό πολύ πολύ νά ἀντιπαραβάλλεις ἕνα τέτοιο δικαστήριο μέ τό δικαστήριο τῶν ἐνόρκων σέ μιά ἐλεύθερη χώρα, ὅμως μή καταπιάνεσαι μέ τίς πεποιθήσεις τοῦ κατηγορούμενου, μή τολμήσεις ν' ἀνοίξεις τό στόμα σου γιά νά κρίνεις τίς πεποιθήσεις καί τίς πράξεις του. Γιατί ἐσύ, φιλελευθεράκο μου, σέ τέτοιο σημεῖο δέν καταλαβαίνεις αὐτές τίς πεποιθήσεις, πού ἀκόμα κι ἐπαινώντας τες δέ θά καταφέρεις ν' ἀποφύγεις τίς σα-

χλαμάρες. Φυσικά ὅλα αὐτά μπορεῖ νά τά πεῖ κανείς στό δικηγόρο ὄχι μέ τόν τρόπο τοῦ Σομπακέβιτς, ἀλλά ἤπια, συγκαταβατικά, μέ εὐστροφία καί σύνεση. Ὡστόσο τό καλύτερο εἶναι νά φοβᾶσαι τούς δικηγόρους καί νά μή τούς ἔχεις ἐμπιστοσύνη, *ἰδιαίτερα* ὅταν σοῦ ποῦν πώς εἶναι σοσιαλδημοκράτες καί μέλη τοῦ κόμματος (σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 1 τοῦ καταστατικοῦ μας!!).

Τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στή συζήτηση ἐπ' ἀκροατηρίου λύνεται, μοῦ φαίνεται, μέ τό ζήτημα τοῦ δικηγόρου. Τό νά καλεῖς δικηγόρο σημαίνει ἀκριβῶς ὅτι παίρνεις μέρος στή συζήτηση ἐπ' ἀκροατηρίου. Καί γιατί νά μή πάρεις μέρος προκειμένου νά τσακώσεις τούς μάρτυρες καί νά κάνεις ζύμωση ἐνάντια στή δίκη; Βέβαια πρέπει νᾶσαι πολύ προσεχτικός γιά νά μή ξεπέσεις σέ τόνο ἄτοπης δικαιολόγησης, γι' αὐτό οὔτε λόγος νά γίνεται! Τό καλύτερο εἶναι εὐθύς ἐξαρχῆς, *πρίν* ἀπό τή συζήτηση ἐπ' ἀκροατηρίου, μέ τίς πρῶτες ἐρωτήσεις τοῦ προέδρου νά δηλώνουμε: εἶμαι σοσιαλδημοκράτης καί στήν ἀπολογία μου θά σᾶς πῶ τί σημαίνει αὐτό. Συγκεκριμένα ἡ λύση τοῦ ζητήματος τῆς συμμετοχῆς στή συζήτηση ἐπ' ἀκροατηρίου ἐξαρτᾶται ὁλοκληρωτικά ἀπό τίς περιστάσεις: ἄς ὑποθέσουμε πώς ἡ δράση σας ἔχει ἀποκαλυφθεῖ πέρα γιά πέρα, πώς οἱ μάρτυρες λένε τήν ἀλήθεια, πώς ὅλη ἡ οὐσία τῆς κατηγορίας στηρίζεται σέ ἀδιαμφισβήτητα στοιχεῖα. Τότε ἴσως δέν ὑπάρχει κάν λόγος νά πάρετε μέρος στή συζήτηση ἐπ' ἀκροατηρίου καί πρέπει νά στρέψετε ὅλη τήν προσοχή σας σέ μιά ἀπολογία ὅπου θά ἐκθέτονται οἱ ἀρχές μας. Ἄν ὅμως τά στοιχεῖα δέν εὐσταθοῦν, ἄν οἱ χαφιέδες-μάρτυρες τά μπερδεύουν καί λένε ψέματα, τότε ζήτημα εἶναι ἄν συμφέρει νά στερηθοῦμε τό ὑλικό ζύμωσης γιά νά ξεσκεπάσουμε τή σκηνοθεσία τῆς δίκης. Τό ζήτημα ἐξαρτᾶται ἐπίσης καί ἀπό τούς κατηγορούμενους: ἄν εἶναι πολύ ἐξαντλημένοι, ἄρρωστοι, κουρασμένοι, ἄν δέν ὑπάρχουν ἄνθρωποι συνηθισμένοι στήν «κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησιν» καί ἀτσίδες στούς διαλογικούς διαξιφισμούς, τότε θᾶναι ἴσως λογικότερο νά παραιτηθεῖ κανείς ἀπό τή συμμετοχή στή συζήτηση ἐπ' ἀκροατηρίου, νά τό δηλώσει αὐτό καί νά στρέψει ὅλη του τήν προσοχή στήν ἀπολογία του, στήν ὁποία θά ἐκθέσει τίς ἀρχές μας καί ἡ ὁποία εἶναι καλό νά ἑτοιμάζεται ἀπό πρίν. Πάντως τό σπουδαιότερο εἶναι ἡ ἀπολογία νά ἀναφέρεται στίς ἀρχές, στό πρόγραμμα καί στήν ταχτική τῆς σοσιαλδημοκρατίας, στό ἐργατικό κίνημα, στούς σοσιαλιστικούς σκοπούς καί στήν ἐξέγερση.

Τελειώνοντας, ἐπαναλαβαίνω ἀκόμα μιά φορά: αὐτές εἶναι οἱ

πρῶτες μου σκέψεις πού δέν πρέπει καθόλου νά θεωρηθοῦν σάν προσπάθεια νά λυθεῖ τό πρόβλημα. Πρέπει νά περιμένουμε ὁρισμένες ὑποδείξεις τῆς πείρας. Καί στήν πορεία τῆς συγκέντρωσης αὐτῆς τῆς πείρας οἱ σύντροφοι στίς πιό πολλές περιπτώσεις θά χρειαστεῖ νά καθοδηγοῦνται ἀπό τό ζύγισμα τῶν συγκεκριμένων περιστάσεων καί ἀπό τό *ἔνστιχτο τοῦ ἐπαναστάτη*.

Πολλούς, πολλούς χαιρετισμούς στούς Κούρτς, Ροῦμπεν, Μπάουμαν καί σ᾽ ὅλους τούς φίλους. Μήν ἀπογοητεύεστε! Τώρα οἱ δουλειές μας πᾶνε καλά. Ξεμπλέξαμε ἐπιτέλους ἀπό τούς σκανδαλιάρηδες. Ξεκόψαμε ἀπό τήν ταχτική τῆς ὑποχώρησης. Τώρα βρισκόμαστε σέ ἐπίθεση. Οἱ ἐπιτροπές τῆς Ρωσίας ἀρχίζουν ἐπίσης νά ξεκόβουν ἀπό τούς ἀποδιοργανωτές. Ἔχουμε βάλει μπρός δική μας ἐφημερίδα..Ἔχουμε τό δικό μας κέντρο πραχτικῆς δουλειᾶς (γραφεῖο). Βγῆκαν δυό φύλλα τῆς ἐφημερίδας, αὐτές τίς μέρες (στίς 23.I.1905 μέ τό νέο ἡμερολόγιο) βγαίνει τό 3ο[76]. Ἐλπίζουμε νά τή βγάζουμε κάθε βδομάδα. Σᾶς εὔχομαι ὑγεία καί κέφι!! Θά ξαναϊδωθοῦμε ἀσφαλῶς καί θά παλαίψουμε σέ καλύτερες συνθῆκες ἀπ᾽ αὐτές πού ἔχουμε ἐδῶ μέ τά τσακώματα καί τούς μικροκαβγάδες, σάν τά συνέδρια τοῦ Συνδέσμου!

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχος 7 (30)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

Η ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Ἡ ἀπεργία πού ἄρχισε στίς 3 τοῦ Γενάρη στό ἐργοστάσιο Πουτίλοφ, ἐξελίσσεται σέ μιά ἀπό τίς πιό μεγαλειώδεις ἐκδηλώσεις τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Γιά τήν ὥρα οἱ πληροφορίες μας περιορίζονται στίς εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τῶν νόμιμων ρωσικῶν ἐφημερίδων. Ἀλλά κι αὐτές οἱ εἰδήσεις δέν ἀφήνουν καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἀπεργία ἔχει γίνει κιόλας ἕνα πολιτικό γεγονός τεράστιας σπουδαιότητας.

Ἡ ἀρχή τῆς ἀπεργίας ἦταν καθαρά αὐθόρμητη. Μιά ἀπό τίς συγκρούσεις τῆς ἐργασίας μέ τό κεφάλαιο πού ἐπαναλαβαίνονται συνεχῶς, προκλήθηκε τούτη τή φορά ἐξαιτίας τῆς ἀπόλυσης τεσσάρων ἐργατῶν ἀπό τή διεύθυνση τοῦ ἐργοστασίου. Οἱ ἐργάτες, γεμάτοι πνεῦμα ἀλληλεγγύης, ξεσηκώθηκαν ἀπαιτώντας τήν ἐπαναπρόσληψη τῶν ἀπολυμένων. Τό κίνημα δυνάμωσε γρήγορα. Παίρνει μέρος σ' αὐτό ἡ νόμιμη «Ἕνωση τῶν ρώσων ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν» [77] καί ἡ ἀπεργία ἐξελίσσεται παραπέρα, περνάει σέ ἀνώτερη φάση.

Ἡ νόμιμη ἕνωση τῶν ἐργατῶν ἀποτέλεσε ἀντικείμενο ἰδιαίτερης προσοχῆς ἀπομέρους τῶν ζουμπατοφικῶν. Καί νά πού τό ζουμπατοφικό κίνημα ξεπερνάει τά πλαίσιά του καί τό κίνημα αὐτό πού τό εἶχε ἀρχίσει ἡ ἀστυνομία πρός τό συμφέρον τῆς ἀστυνομίας, γιά τήν ὑποστήριξη τῆς ἀπολυταρχίας, γιά τή διαφθορά τῆς πολιτικῆς συνείδησης τῶν ἐργατῶν, στρέφεται ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, μετατρέπεται σέ ξέσπασμα τῆς προλεταριακῆς ταξικῆς πάλης.

Οἱ σοσιαλδημοκράτες ἀπό καιρό τόνιζαν πώς ὁ ζουμπατοφισμός μας θά ἔχει ἀναπόφευχτα *τέτοια* ἀποτελέσματα. Ἡ νομιμοποίηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος — ἔλεγαν — θά ὠφελήσει δίχως ἄλλο ἐμᾶς, τούς σοσιαλδημοκράτες. Θά τραβήξει στό κίνημα μερικά ἐξαιρετικῶς καθυστερημένα στρώματα ἐργατῶν, θά

βοηθήσει νά άναταραχθοῦν ἐκεῖνοι πού ὄχι τόσο γρήγορα καί ἴσως ποτέ δέ θά τούς ἀνατάραζε ὁ σοσιαλιστής διαφωτιστής. Κι ὅταν οἱ ἐργάτες τραβηχτοῦν μιά φορά στό κίνημα, ὅταν ἐνδιαφερθοῦν γιά ὅ,τι ἀφορᾶ τίς τύχες τους, θά προχωρήσουν παραπέρα. Τό νόμιμο ἐργατικό κίνημα δέ θᾶναι παρά μιά νέα, πιό πλατιά βάση τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος *. Δέ χωράει ἀμφιβολία πώς ἔτσι ἀκριβῶς ἐξελίχτηκαν τά πράγματα καί στήν Πετρούπολη.

Δυό πράγματα βοήθησαν νά ἐπεκταθεῖ ἰδιαίτερα τό κίνημα: πρῶτο, ἡ εὐνοϊκή γιά τήν οἰκονομική πάλη στιγμή (ἡ κυβέρνηση ἔχει ἐπείγουσα ἀνάγκη νά ἐκτελεστοῦν οἱ παραγγελίες τοῦ ὑπουργείου στρατιωτικῶν καί τοῦ ὑπουργείου ναυτικῶν)· δεύτερο, τό δυνάμωμα τοῦ συνταγματικοῦ κινήματος μέσα στήν κοινωνία. Οἱ ἐργάτες, ἀρχίζοντας τήν ἀπεργία γιά νά ὑπερασπίσουν μερικούς ἀπολυμένους συντρόφους τους, πέρασαν σέ πλατιές οἰκονομικές διεκδικήσεις. Ἀπαίτησαν 8ωρο, κατώτερο ὅριο μεροκάματου (1 ρούβλι γιά τούς ἄντρες καί 70 καπίκια γιά τίς γυναῖκες), κατάργηση τῶν ἀναγκαστικῶν ὑπερωριῶν (καί πληρωμή τους στό διπλάσιο), καλυτέρευση τῶν ὑγειονομικῶν συνθηκῶν καί τῆς ἰατρικῆς περίθαλψης κτλ. Ἡ ἀπεργία ἄρχισε νά μετατρέπεται σέ γενική.

Οἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ πού βγῆκαν τό Σάββατο, 8 (21) τοῦ Γενάρη, μεταδίδουν τήν πληροφορία ὅτι σύμφωνα ἀκόμα καί μέ τίς ἐπίσημες ρωσικές πληροφορίες σταμάτησαν τή δουλειά 174 ἐργοστάσια, φάμπρικες κι ἐργαστήρια μέ 96 000 περίπου ἐργάτες.

Μπροστά μας ἔχουμε μιά ἀπό τίς μεγάλες συγκρούσεις τῆς διαμορφωνόμενης τάξης τῶν προλετάριων μέ τούς ἐχθρούς της, συγκρούσεις πού ἀφήνουν τά ἴχνη τους γιά πολλά χρόνια.

Ὡστόσο τό ζήτημα δέν περιορίστηκε στίς οἰκονομικές διεκδικήσεις. Τό κίνημα ἄρχισε νά παίρνει πολιτικό χαρακτήρα. Προσπάθησαν νά πάρουν μέρος σ' αὐτό (ἄν καί, ὅπως φαίνεται, πολύ ἀδύνατα ἀκόμα) οἱ ντόπιοι σοσιαλδημοκράτες. Σέ τεράστιες ἐργατικές συγκεντρώσεις ὅπου συμμετεῖχαν κάμποσες χιλιάδες ἄτομα, ἄρχισαν νά συζητοῦνται πολιτικές διεκδικήσεις καί νά ψηφίζονται ἀποφάσεις ὑπέρ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. Τό ὑπόμνημα πού σύνταξαν οἱ ἐργάτες χωρίζεται, ὅπως λένε οἱ πληροφορίες, σέ τρία μέρη [78]. Τό πρῶτο ἐκθέτει τίς διεκδικήσεις

---

* Παράβαλε τὸ «Τί νὰ κάνουμε;» τοῦ Β.Ι. Λένιν, σελ. 86 - 88. (Ἅπαντα, τόμ. 6ος, σελ. 115 - 117. *Ἡ Σύντ.)*

δικαιωμάτων γιά τό λαό. Τό δεύτερο — τά μέτρα γιά τήν καταπολέμηση τῆς φτώχειας τοῦ λαοῦ. Τό τρίτο — τά μέτρα ἐνάντια στήν καταπίεση τῆς ἐργασίας ἀπό τό κεφάλαιο. Οἱ διεκδικήσεις τοῦ πρώτου μέρους εἶναι: σεβασμός τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, ἐλευθερία λόγου, ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, ἐλευθερία συνείδησης· ὑποχρεωτική σχολική ἐκπαίδευση μέ ἔξοδα τοῦ κράτους, συμμετοχή αἱρετῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ στίς νομοθετικές λειτουργίες, ἰσότητα ὅλων μπροστά στό νόμο, εὐθύνη τῶν ὑπουργῶν, κατάργηση τῶν πληρωμῶν ἐξαγορᾶς, μικρότοκα δάνεια, βαθμιαία διανομή τῶν κρατικῶν γαιῶν στό λαό, προοδευτική φορολογία εἰσοδήματος. (Ἄν ἡ πληροφορία αὐτή εἶναι σωστή, τότε δείχνει μιά ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρουσα ἀντανάκλαση τοῦ προγράμματος τῶν σοσιαλδημοκρατῶν μέσα στό μυαλό τῆς μάζας ἤ τῶν λίγο συνειδητῶν ἡγετῶν της.) Ὁ ἀνταποκριτής τῆς ἀγγλικῆς ἐφημερίδας «The Standard»[79] πληροφορεῖ πώς στίς 5 (18) τοῦ Γενάρη ἔγιναν τρεῖς συγκεντρώσεις (μιά μέ 4 χιλιάδες κι ἄλλη μέ 2000) καί πώς ψηφίστηκαν οἱ παρακάτω πολιτικές διεκδικήσεις: 1) ἄμεση σύγκληση συνταχτικῆς συνέλευσης, ἐκλεγμένης μέ καθολική ψηφοφορία· 2) τερματισμός τοῦ πολέμου· 3) γενική ἀμνηστία στούς πολιτικούς ἐξορίστους καί κρατουμένους· 4) ἐλευθερία τύπου καί συνείδησης· 5) ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι καί τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Οἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς 8 (21) τοῦ Γενάρη δημοσιεύουν τήν εἴδηση πώς γιά τήν Κυριακή 9 (22) τοῦ Γενάρη ἑτοιμάζεται διαδήλωση μπροστά στά χειμερινά ἀνάκτορα, μέ ἐπίδοση ὑπομνήματος στόν «ἴδιο τόν τσάρο». Οἱ ἐργάτες δηλώνουν: ἐλευθερία ἤ θάνατος. Ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργατῶν ἀπό τή Μόσχα καί τή Λιμπάβα κατευθύνονται στήν Πετρούπολη.

Αὐτές εἶναι οἱ περιορισμένες καί ἀνεξακρίβωτες ἀκόμα πληροφορίες πού ἔχουμε στή διάθεσή μας τούτη τή στιγμή. Εἶναι ὁλοφάνερο πώς τό κίνημα ἀπέχει ἀκόμα πολύ ἀπό τήν ἀνώτατη βαθμίδα ἀνάπτυξής του καί πώς εἶναι ἀνάγκη νά περιμένουμε τήν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων γιά νά κάνουμε πλήρη ἐκτίμηση τῶν ὅσων διαδραματίζονται. Χτυπάει στά μάτια τό καταπληχτικά γρήγορο πέρασμα τοῦ κινήματος ἀπό τό καθαρά οἰκονομικό πεδίο στό πολιτικό πεδίο, ἡ τεράστια ἀλληλεγγύη καί δραστηριότητα δεκάδων καί ἑκατοντάδων χιλιάδων προλετάριων — κι ὅλα αὐτά παρόλο πού λείπει (ἤ εἶναι μηδανιμή) ἡ συνειδητή σοσιαλδημοκρατική ἐπίδραση. Ὁ πρωτογονισμός τῶν σοσιαλιστικῶν ἀντιλήψεων μερικῶν καθοδηγητῶν τοῦ κινήματος, ἡ διατήρηση ζωντανῆς τῆς ἁπλοϊκῆς πίστης στόν τσάρο σέ ορι-

σμένα στοιχεῖα τῆς ἐργατικῆς τάξης δέ μειώνουν, ἀλλά μᾶλλον μεγαλώνουν τή σημασία τοῦ προλεταριακοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐνστίχτου πού ἀνοίγει τό δρόμο του. Ἡ πολιτική διαμαρτυρία τῆς πρωτοπόρας καταπιεζόμενης τάξης καί ἡ ἐπαναστατική της δραστηριότητα ἀνοίγει δρόμο μέσα ἀπ' ὅλα τά ἐμπόδια, τόσο τά ἐξωτερικά — ὅπως εἶναι οἱ ἀστυνομικές ἀπαγορεύσεις, ὅσο καί τά ἐσωτερικά — ὅπως εἶναι οἱ ἀνώριμες καί καθυστερημένες ἰδέες ὁρισμένων ἡγετῶν. Ἡ δουλειά τῆς σοσιαλδημοκρατίας στά τελευταῖα δέκα χρόνια καί τά διδάγματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στό ἴδιο αὐτό διάστημα ἔφεραν τούς καρπούς των, διοχετεύοντας τίς ἰδέες τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς πολιτικῆς πάλης στά πιό πλατιά κανάλια. Τό προλεταριάτο δείχνει στήν πράξη πώς στό στίβο τῆς πολιτικῆς κίνησης στή Ρωσία δέ βρίσκονται δυό δυνάμεις (ἡ ἀπολυταρχία καί ἡ ἀστική κοινωνία), ὅπως μέ τή μικροψυχία τους ἦταν ἕτοιμοι νά παραδεχτοῦν μερικοί. Τό προλεταριάτο μᾶς δείχνει πραγματικά ὑψηλές μορφές κινητοποίησης τῶν ἐπαναστατικῶν ταξικῶν δυνάμεων· ἡ κινητοποίηση αὐτή γίνεται φυσικά ὄχι γιά δευτερεύουσας σημασίας ἐκδηλώσεις σέ κάποιο δημαρχεῖο, ἀλλά γιά τά μαζικά κινήματα, σάν τή διαδήλωση τοῦ Ροστόβ καί τίς ἀπεργίες τοῦ 1903 στό Νότο. Καί ἡ νέα αὐτή καί ἀνώτερη κινητοποίηση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου μᾶς πλησιάζει μέ γιγάντια βήματα σέ μιά ἀκόμα πιό ἀποφασιστική, ἀκόμα πιό συνειδητή κάθοδό του στή μάχη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία!

Γράφτηκε στίς 8 (21) τοῦ Γενάρη 1905

Δημοσιεύτηκε στίς 24 (11) τοῦ Γενάρη 1905 στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» φύλλο 3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ [80]

Γενεύη, 10 (23) τοῦ Γενάρη.

Ἡ ἐργατική τάξη πού γιά πολύ καιρό λές κι ἔμενε παράμερα ἀπό τό ἀστικό ἀντιπολιτευτικό κίνημα, ὕψωσε τή φωνή της. Οἱ πλατιές ἐργατικές μάζες ἔφτασαν μέ ἰλιγγιώδη ταχύτητα τούς πρωτοπόρους συντρόφους τους, τούς συνειδητούς σοσιαλδημοκράτες. Τό ἐργατικό κίνημα τῆς Πετρούπολης προχώρησε τοῦτες τίς μέρες μέ ἀληθινά γιγάντια βήματα. Οἱ οἰκονομικές διεκδικήσεις παραχωροῦν τή θέση τους στίς πολιτικές. Ἡ ἀπεργία γίνεται γενική καί ὁδηγεῖ σέ πρωτοφάνερα κολοσσιαία διαδήλωση· τό γόητρο τοῦ ὀνόματος τοῦ τσάρου καταρέει γιά πάντα. Ἀρχίζει ἡ ἐξέγερση. Βία ἐνάντια στή βία. Μαίνεται ἡ μάχη στούς δρόμους, στήνονται ὁδοφράγματα, ἀντηχοῦν ὁμοβροντίες καί βροντάει τό κανόνι. Χύνονται ποτάμια αἷμα, φουντώνει ὁ ἐμφύλιος πόλεμος γιά τή λευτεριά. Ἡ Μόσχα καί ὁ Νότος, ὁ Καύκασος καί ἡ Πολωνία εἶναι ἕτοιμοι νά ταχθοῦν στό πλευρό τοῦ προλεταριάτου τῆς Πετρούπολης. Σύνθημα τῶν ἐργατῶν ἔγινε τό: ἐλευθερία ἤ θάνατος!

Ἡ σημερινή καί ἡ αὐριανή ἡμέρα θά κρίνουν πολλά. Κάθε ὥρα ἡ κατάσταση ἀλλάζει. Ὁ τηλέγραφος φέρνει εἰδήσεις συναρπαστικές καί ὁποιαδήποτε λόγια ὠχριοῦν τώρα μπροστά στά διαδραματιζόμενα γεγονότα. Καθένας πρέπει νἆναι ἕτοιμος νά ἐκπληρώσει τό χρέος του σάν ἐπαναστάτης καί σοσιαλδημοκράτης.

Ζήτω ἡ ἐπανάσταση!

Ζήτω τό ἐξεγερμένο προλεταριάτο!

«Βπεριόντ» φύλλο 3,
24 (11) τοῦ Γενάρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Τό ζήτημα τῆς σχέσης τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἤ τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας πρός τήν ἀστική δημοκρατία εἶναι παλιό καί ταυτόχρονα πάντα νέο ζήτημα. Εἶναι παλιό, γιατί μπῆκε ἀπό τότε ἀκόμα πού γεννήθηκε ἡ σοσιαλδημοκρατία. Οἱ θεωρητικές του βάσεις ἔχουν κιόλας διασαφηνιστεῖ στά πρῶτα ἀκόμα ἔργα τῆς μαρξιστικῆς φιλολογίας, στό «Κομμουνιστικό Μανιφέστο» καί στό «Κεφάλαιο». Εἶναι πάντα νέο, γιατί κάθε βῆμα στήν ἀνάπτυξη κάθε καπιταλιστικῆς χώρας παρουσιάζει ἕναν ἰδιαίτερο, πρωτότυπο συνδυασμό τῶν διαφόρων ἀποχρώσεων τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί τῶν διαφόρων ρευμάτων τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος.

Καί σ' ἐμᾶς, στή Ρωσία, σήμερα τό παλιό αὐτό ζήτημα ἔγινε πολύ νέο. Γιά ν' ἀποχτήσουμε πιό καθαρή ἀντίληψη τῆς σημερινῆς του τοποθέτησης, θ' ἀρχίσουμε ἀπό μιά μικρή ἱστορική ἀναδρομή. Ὁ παλιός ρωσικός ἐπαναστατικός ναροντνικισμός ἀκολουθοῦσε μιά οὐτοπική, μισοαναρχική ἄποψη. Τό μουζίκομέλος τῆς ἀγροτικῆς κοινότητας τόν θεωροῦσαν ἕτοιμο σοσιαλιστή. Πίσω ἀπό τό φιλελευθερισμό τῆς μορφωμένης ρωσικῆς κοινωνίας ἔβλεπαν ξεκάθαρα τούς πόθους τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης. Ἀρνοῦνταν τήν πάλη γιά τήν πολιτική ἐλευθερία, γιατί τή θεωροῦσαν πάλη γιά θεσμούς πού συμφέρουν στήν ἀστική τάξη. Οἱ ναροντοβόλτσι, περνώντας στήν πολιτική πάλη, ἔκαναν ἕνα βῆμα μπρός, δέν κατόρθωσαν ὅμως νά συνδέσουν αὐτή τήν πάλη μέ τό σοσιαλισμό. Ἡ καθαρά σοσιαλιστική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος εἶχε μάλιστα συσκοτιστεῖ, ὅταν ἄρχισαν τήν κλονιζόμενη πίστη στό σοσιαλιστικό χαρακτήρα τῆς κοινότητάς μας νά τήν ξαναφρεσκάρουν μέ θεωρίες στό πνεῦμα τοῦ κ. Β. Β. γιά τόν μή ταξικό, τόν μή ἀστικό χαρακτήρα τῆς ρωσικῆς δημοκρατικῆς διανόησης. Ἔτσι ὁ ναροντνικισμός πού πρῶτα

ἀρνιόταν ἀπόλυτα τόν ἀστικό φιλελευθερισμό, ἄρχισε βαθμιαῖα νά συγχωνεύεται μ' αὐτόν τόν τελευταῖο σέ μιά φιλελευθερο-ναροντνικιστική κατεύθυνση. Ἡ ἀστικοδημοκρατική οὐσία τοῦ κινήματος τῆς ρωσικῆς διανόησης, ἀπό τό πιό μετριοπαθές, τό πολιτιστικό, ὥς τό πιό ἄκρο, τό ἐπαναστατικο-τρομοκρατικό κίνημα, ἄρχισε νά διευκρινίζεται ὁλοένα καί περισσότερο ταυτόχρονα μέ τήν ἐμφάνιση καί ἀνάπτυξη τῆς προλεταριακῆς ἰδεολογίας (τῆς σοσιαλδημοκρατίας) καί τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Τήν ἀνάπτυξη ὅμως αὐτοῦ τοῦ τελευταίου τή συνόδευε μιά διάσπαση ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες. Φανερώθηκαν ξεκάθαρα μιά ἐπαναστατική καί μιά ὀπορτουνιστική πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού ἐκφράζανε ἡ πρώτη τίς προλεταριακές καί ἡ δεύτερη τίς διανοουμενίστικες τάσεις τοῦ κινήματός μας. Γρήγορα ὁ νόμιμος μαρξισμός [81] ἀποδείχτηκε στήν πράξη «ἀντανάκλαση τοῦ μαρξισμοῦ στήν ἀστική φιλολογία» [82] καί μέσω τοῦ μπερνσταϊνικοῦ ὀπορτουνισμοῦ κατέληξε ἀπευθείας στό φιλελευθερισμό. Οἱ «οἰκονομιστές» μέσα στή σοσιαλδημοκρατία, ἀπό τό ἕνα μέρος συνεπαίρνονταν ἀπό τή μισοαναρχική ἀντίληψη ἑνός καθαρά ἐργατικοῦ κινήματος, θεωροῦσαν τήν ὑποστήριξη τῆς ἀστικῆς ἀντιπολίτευσης ἀπό τούς σοσιαλιστές προδοσία τῆς ταξικῆς ἄποψης, διακήρυχναν ὅτι ἡ ἀστική δημοκρατία στή Ρωσία εἶναι χίμαιρα *. Ἀπό τό ἄλλο μέρος οἱ «οἰκονομιστές» μιᾶς ἄλλης ἀπόχρωσης, συνεπαρμένοι ἀπό τό ἴδιο καθαρά ἐργατικό κίνημα, μέμφονταν τούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες, λέγοντας ὅτι παραγνωρίζουν τήν κοινωνική πάλη πού διεξάγουν ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία οἱ φιλελεύθεροι, οἱ ζέμτσι καί οἱ ἐκπολιτιστές μας **.

Ἡ παλιά «Ἴσκρα» ἔδειχνε τά στοιχεῖα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας στή Ρωσία ἀκόμα τότε πού πολλοί δέν τάβλεπαν. Ζητοῦσε ἀπό τό προλεταριάτο νά ὑποστηρίξει αὐτή τή δημοκρατία (βλ. «Ἴσκρα» φύλλο 2 γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος ***, φύλλο 8 γιά τό παράνομο συνέδριο τῶν ζέμστβο, φύλλο 16 γιά τούς φιλελεύθερους προεστούς τῶν εὐγενῶν ****, φύλλο

* Βλ. τή ραμποτσεντελική μπροσούρα «Δυό συνέδρια» (σελ. 32) πού στρέφεται ἐνάντια στήν «Ἴσκρα».

** Βλ. «Χωριστό Παράρτημα τῆς „Ραμπότσαγια Μίσλ"», Σεπτέμβρης, 1899.

*** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 396 - 401. *Ἡ Σύντ.*

**** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 268 - 274. *Ἡ Σύντ.*

18 * γιά τόν ἀναβρασμό μέσα στά ζέμστβο ** κ. ἄ.). Τόνιζε τόν πάντοτε ταξικό, ἀστικό χαρακτήρα τοῦ φιλελεύθερου καί ριζοσπαστικοῦ κινήματος κι ἔλεγε στούς ὀσβομποζντέντσι πού τά κλωθογύριζαν: «Εἶναι καιρός πιά νά καταλάβετε τήν ἁπλή ἀλήθεια ὅτι ἡ πραγματική (κι ὄχι στά λόγια) κοινή πάλη ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό ἐξασφαλίζεται ὄχι μέ τόν πολιτικαντισμό, ὄχι μ' αὐτό πού ὁ μακαρίτης Στεπνιάκ ὀνόμασε κάποτε αὐτοπερικοπή καί αὐτοαπόκρυψη, ὄχι μέ τό συμβατικό ψέμα τῆς διπλωματικῆς ἀλληλοαναγνώρισης, ἀλλά μέ τήν ἔμπραχτη συμμετοχή στήν πάλη, μέ τήν ἔμπραχτη ἑνότητα πάλης. Ὅταν ἡ πάλη τῶν γερμανῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐνάντια στή στρατιωτικοαστυνομική καί φεουδαρχοκληρικαλική ἀντίδραση γινόταν πραγματικά ἀπό κοινοῦ μέ τήν πάλη ἑνός ὁποιουδήποτε ἀληθινοῦ κόμματος πού στηριζόταν σέ μιά ὁρισμένη τάξη τοῦ λαοῦ (λχ. στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη), τότε ἡ κοινή δράση ἐπιβαλλόταν χωρίς λογοκοπίες γιά ἀλληλοαναγνώριση» (φύλλο 26) ***.

Ἡ τοποθέτηση αὐτή τοῦ ζητήματος ἀπό τήν παλιά «Ἴσκρα» μᾶς ὁδηγεῖ ἄμεσα στίς τωρινές διαφωνίες σχετικά μέ τή στάση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἀπέναντι στούς φιλελεύθερους. Ὅπως εἶναι γνωστό, οἱ διαφωνίες αὐτές ἄρχισαν ἀπό τό δεύτερο συνέδριο, τό ὁποῖο ψήφισε δυό ἀποφάσεις πού ἀνταποκρίνονταν ἡ μιά στήν ἄποψη τῆς πλειοψηφίας (ἀπόφαση Πλεχάνοφ) καί ἡ ἄλλη στήν ἄποψη τῆς μειοψηφίας (ἀπόφαση Σταροβέρ). Ἡ πρώτη ἀπόφαση δείχνει μέ ἀκρίβεια τόν ταξικό χαρακτήρα τοῦ φιλελευθερισμοῦ, σάν κινήματος τῆς ἀστικῆς τάξης, καί βάζει σέ πρώτη μοίρα τό καθῆκον νά ἐξηγοῦμε στό προλεταριάτο τόν ἀντεπαναστατικό καί ἀντιπρολεταριακό χαρακτήρα τῆς κυριότερης φιλελεύθερης κατεύθυνσης (τῶν ὀσβομποζντέντσι). Ἡ ἀπόφαση αὐτή, ἀναγνωρίζοντας τήν ἀνάγκη νά ὑποστηριχθεῖ ἡ ἀστική δημοκρατία ἀπό τό προλεταριάτο, δέν πέφτει σέ πολιτικάντικη ἀλληλοαναγνώριση, ἀλλά σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» ἀνάγει τό ζήτημα στήν κοινότητα πά-

---

*** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 351 - 359.** *Ἡ Σύντ.*

** Ἐπωφελοῦμαι ἀπό τήν εὐκαιρία γιά νά ἐκφράσω τήν εἰλικρινῆ εὐγνωμοσύνη μου στόν Σταροβέρ καί στόν Πλεχάνοφ, πού ἄρχισαν ἕνα ἐξαιρετικά ὠφέλιμο ἔργο: νά ἀποκαλύπτουν τούς συντάχτες τῶν ἀνυπόγραφων ἄρθρων τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα». Ἄς ἐλπίσουμε πώς θά φέρουν σέ πέρας αὐτή τή δουλειά — τό ὑλικό πού θά προκύψει θά εἶναι χαρακτηριστικότατο γιά νά ἐκτιμηθεῖ ἡ στροφή τῆς νέας «Ἴσκρα» πρός τό ραμποτσεντελισμό.

***** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 40.** *Ἡ Σύντ.*

λης: «στό βαθμό πού ἡ ἀστική τάξη *εἶναι* ἐπαναστατική ἤ μόνο ἀντιπολιτευτική *στήν πάλη της* ἐνάντια στόν τσαρισμό», *στό βαθμό αὐτό* οἱ σοσιαλδημοκράτες «πρέπει νά τήν ὑποστηρίζουν».

Ἀπεναντίας ἡ ἀπόφαση Σταροβέρ δέν κάνει ταξική ἀνάλυση τοῦ φιλελευθερισμοῦ καί τοῦ δημοκρατισμοῦ. Εἶναι γεμάτη καλές προθέσεις, ἐπινοεῖ ὅρους συμφωνίας ὅσο μπορεῖ πιό ἔξοχους καί πιό ὡραίους, δυστυχῶς ὅμως ὅρους πλασματικούς, ὅρους *στά λόγια:* οἱ φιλελεύθεροι ἤ οἱ δημοκράτες πρέπει *νά δηλώσουν* τό καί τό, νά μή προβάλουν τίς τάδε ἤ τάδε *διεκδικήσεις*, νά κάνουν *σύνθημά* τους τό καί τό. Λές καί ἡ ἱστορία τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας δέν ἔχει κάνει παντοῦ καί ὁλοῦθε τούς ἐργάτες προσεχτικούς σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν πίστη σέ δηλώσεις, διεκδικήσεις καί συνθήματα! Λές καί ἡ ἱστορία δέ μᾶς ἔχει δείξει ἑκατοντάδες παραδείγματα, πού οἱ ἀστοί δημοκράτες ἔριχναν συνθήματα ὄχι μόνο γιά πλήρη ἐλευθερία, μά καί γιά ἰσότητα, συνθήματα σοσιαλισμοῦ, χωρίς μ' αὐτό νά παύουν νά εἶναι ἀστοί δημοκράτες καί «νά συσκοτίζουν» ἔτσι ἀκόμα περισσότερο τή συνείδηση τοῦ προλεταριάτου! Ἡ διανοουμενίστικη πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατίας θέλει νά καταπολεμήσει αὐτή τή συσκότιση, προβάλλοντας στούς ἀστούς δημοκράτες ὅρους γιά μή συσκότιση! Ἡ προλεταριακή πτέρυγα παλαίβει, ἀναλύοντας τό ταξικό περιεχόμενο τοῦ δημοκρατισμοῦ. Ἡ διανοουμενίστικη πτέρυγα κυνηγάει ὅρους συμφωνιῶν μόνο στά λόγια. Ἡ προλεταριακή ἀπαιτεῖ ἔμπραχτη κοινότητα πάλης. Ἡ διανοουμενίστικη πτέρυγα σκαρώνει ἕνα μέτρο διάκρισης μιᾶς καλῆς καί ἀγαθῆς ἀστικῆς τάξης πού ἀξίζει νά κλείσεις μαζί της συμφωνία. Ἡ προλεταριακή δέν περιμένει καμιά καλοσύνη ἀπό τήν ἀστική τάξη, ὑποστηρίζει ὅμως κάθε ἀστική τάξη, ἔστω καί τή χειρότερη, — *στό βαθμό πού αὐτή παλαίβει στήν πράξη ἐνάντια στόν τσαρισμό.* Ἡ διανοουμενίστικη πτέρυγα ξεστρατίζει σέ μιά μπακάλικη ἄποψη: ἄν περάσετε μέ τό μέρος τῶν σοσιαλδημοκρατῶν κι ὄχι τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν, τότε δεχόμαστε νά κλείσουμε συμφωνία ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό, διαφορετικά ὄχι. Ἡ προλεταριακή πτέρυγα ἀκολουθεῖ τήν ἄποψη τῆς σκοπιμότητας: ἡ ὑποστήριξή μας πρός ἐσᾶς ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικά ἀπό τό ἄν μποροῦμε μ' αὐτό τόν τρόπο νά καταφέρουμε πιό ἔντεχνα ἔστω καί τό παραμικρότερο χτύπημα στόν ἐχθρό μας.

Ὅλες οἱ ἀδυναμίες τῆς ἀπόφασης Σταροβέρ φάνηκαν ἐξόφθαλμα μόλις ἡ ἀπόφαση αὐτή ἦρθε σέ ἐπαφή μέ τήν πραγμα-

τικότητα. Καί μιά τέτοια ἐπαφή ἦταν τό περίφημο σχέδιο τῆς σύνταξης τῆς νέας «Ἴσκρα», τό σχέδιο «ἀνώτερου τύπου κινητοποίησης», σέ συνδυασμό μέ τούς συλλογισμούς ἀρχῶν τοῦ φύλλου 77 (κύριο ἄρθρο: «Ἡ δημοκρατία σέ σταυροδρόμι») καί τοῦ φύλλου 78 (ἐπιφυλλίδα τοῦ Σταροβέρ). Γιά τό σχέδιο ἔγινε ἤδη λόγος στήν μπροσούρα τοῦ Λένιν, μά γιά τούς συλλογισμούς θά χρειαστεῖ νά μιλήσουμε ἐδῶ.

Ἡ βασική σκέψη (ἤ, πιό σωστά, ἡ βασική ἀπερισκεψία) τῶν προαναφερόμενων συλλογισμῶν τῆς νέας «Ἴσκρα» εἶναι ἡ διάκριση ἀνάμεσα στούς ζέμτσι *καί* στήν ἀστική δημοκρατία. Ἡ διάκριση αὐτή διαφαίνεται ἀπό τήν ἀρχή ὥς τό τέλος καί στά δυό ἄρθρα, καί ὁ προσεχτικός ἀναγνώστης βλέπει πώς στή θέση τοῦ ὅρου ἀστική δημοκρατία καί δίπλα σ' αὐτόν χρησιμοποιοῦνται, σάν συνώνυμα, οἱ ὅροι: δημοκρατία, ριζοσπαστική διανόηση (sic!), γεννώμενη δημοκρατία, δημοκρατία διανοουμένων. Ἡ νέα «Ἴσκρα», μέ τή μετριοφροσύνη πού τή διακρίνει, ἀνάγει αὐτή τή διάκριση σέ μεγάλη ἀνακάλυψη, σέ πρωτότυπη ἰδέα, «πού δέν εἶχε τή δυνατότητα νά τή συλλάβει» ὁ καημένος ὁ Λένιν. Ἡ διάκριση αὐτή συνδέεται ἄμεσα μέ τή νέα μέθοδο πάλης, γιά τήν ὁποία ἀκούσαμε τόσα πολλά καί ἀπό τόν Τρότσκι καί ἀπευθείας ἀπό τή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα», — καί συγκεκριμένα: ὁ φιλελευθερισμός τῶν ζέμστβο, λένε, «δέν κάνει παρά μόνο γιά νά τόν παιδεύεις μέ σκορπιούς», ἐνῶ ἡ δημοκρατία τῶν διανοουμένων κάνει γιά συμφωνίες μαζί μας. Ἡ δημοκρατία πρέπει νά δρᾶ μέ αὐτοτέλεια, σάν αὐτοτελής δύναμη. «Ὁ ρωσικός φιλελευθερισμός πού τοῦ ἔχουν ἀφαιρέσει τό ἱστορικά ἀπαραίτητο τμῆμα του, τό κινητήριο νεῦρο του (ἀκοῦστε!), τό ἀστικοδημοκρατικό ἥμισύ του, δέν κάνει παρά μόνο γιά νά τόν παιδεύεις μέ σκορπιούς». Στήν ἀντίληψη τοῦ Λένιν γιά τό «ρωσικό φιλελευθερισμό δέν ὑπῆρχε θέση γιά κοινωνικά στοιχεῖα πού θά μποροῦσε κάποτε(!) νά τά ἐπηρεάσει ἡ σοσιαλδημοκρατία, σάν ἐμπροσθοφυλακή τῆς δημοκρατίας».

Αὐτή εἶναι ἡ νέα θεωρία. Ὅπως κι ὅλες οἱ νέες θεωρίες τῆς σημερινῆς «Ἴσκρα», ἔτσι κι αὐτή ἀποτελεῖ πλήρη σύγχυση. Πρῶτο, εἶναι ἀβάσιμη καί γελοία ἡ ἀξίωση γιά προτεραιότητα ὡς πρός τήν ἀνακάλυψη τῆς δημοκρατίας τῶν διανοουμένων. Δεύτερο, δέν εἶναι σωστή ἡ διάκριση ἀνάμεσα στό φιλελευθερισμό τῶν ζέμστβο *καί* στήν ἀστική δημοκρατία. Τρίτο, δέ στέκεται ὁ ἰσχυρισμός ὅτι ἡ διανόηση μπορεῖ νά γίνει αὐτοτελής δύναμη. Τέταρτο, δέν εἶναι σωστός ὁ ἰσχυρισμός πώς ὁ φιλελευθερισμός τῶν ζέμστβο (χωρίς τό «ἀστικοδημοκρατικό» ἥμισυ)

δέν ἀξίζει παρά μόνο γιά νά τόν παιδεύει κανείς κτλ. Ἄς ἐξετάσουμε ὅλα αὐτά τά σημεῖα.

Λέγεται ὅτι ὁ Λένιν ἀγνοοῦσε δῆθεν τή γέννηση τῆς δημοκρατίας τῶν διανοουμένων καί τοῦ τρίτου στοιχείου.

Ἀνοίγουμε τό περιοδικό «Ζαριά» τεῦχος 2–3. Παίρνουμε αὐτή τήν ἴδια «Ἐσωτερική ἀνασκόπηση» ἀπ' ὅπου ὁ Σταροβέρ παραθέτει ἀποσπάσματα στήν ἐπιφυλλίδα του. Διαβάζουμε τήν *επικεφαλίδα τοῦ τρίτου μέρους:* «Τό τρίτο στοιχεῖο» *. Ξεφυλλίζουμε αὐτό τό μέρος καί διαβάζουμε γιά τήν «αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ καί τῆς ἐπιροῆς τῶν γιατρῶν, τεχνικῶν κλπ. πού ὑπηρετοῦν στά ζέμστβο», διαβάζουμε γιά τήν «ἀκατάσχετη οἰκονομική ἐξέλιξη ἡ ὁποία δημιουργεῖ τήν ἀνάγκη γιά διανοούμενους πού ὁ ἀριθμός τους αὐξάνει συνεχῶς», γιά τό «ἀναπόφευχτο τῶν συγκρούσεων αὐτῶν τῶν διανοουμένων μέ τή γραφειοκρατία καί τούς διευθύνοντες ἐγκεφάλους τῶν ἱδρυμάτων», γιά τόν «καθαρά ἐπιδημικό χαρακτήρα αὐτῶν τῶν συγκρούσεων τόν τελευταῖο καιρό», γιά τό «ἀσυμβίβαστο τῆς ἀπολυταρχίας μέ τά συμφέροντα τῆς διανόησης γενικά», διαβάζουμε τήν *ἄμεση πρόσκληση* πρός αὐτά τά στοιχεῖα νά ταχθοῦν «κάτω ἀπό τή σημαία» τῆς σοσιαλδημοκρατίας...

Ἀλήθεια δέν εἶναι ὡραῖο; Ἡ νεοανακαλυφθεῖσα δημοκρατία τῶν διανοουμένων καί ἡ ἀνάγκη τῆς πρόσκλησής της κάτω ἀπό τή σημαία τῆς σοσιαλδημοκρατίας «ἔχουν ἀνακαλυφθεῖ» ἀπό τόν μοχθηρό τόν Λένιν *ἐδῶ καί τρία χρόνια!*

Βέβαια τότε δέν εἶχε ἀκόμα ἀνακαλυφθεῖ ἡ ἀντιπαράθεση τῶν ζέμτσι *καί* τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Ἀλλά κάνοντας τήν ἀντιπαράθεση αὐτή θά δείχναμε τόση ἐξυπνάδα ὅση κι ἄν λέγαμε: τό κυβερνεῖο Μόσχας *καί* τό ἔδαφος τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ εὔποροι ζέμτσι καί οἱ προεστοί τῶν εὐγενῶν εἶναι *δημοκράτες* στό βαθμό πού τάσσονται ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί στή δουλοπαροικία. Ὁ δημοκρατισμός τους εἶναι περιορισμένος, στενός καί ἀσυνεπής, ὅπως περιορισμένος, στενός καί ἀσυνεπής σέ διάφορους βαθμούς εἶναι καί κάθε ἀστικός δημοκρατισμός. Τό κύριο ἄρθρο τοῦ φύλλου 77 τῆς «Ἴσκρα» ἀναλύει τό φιλελευθερισμό μας, χωρίζοντάς τον σέ ὁμάδες: 1) φεουδάρχες-τσφλικάδες· 2) φιλελεύθεροι-τσιφλικάδες· 3) φιλελεύθερη διανόηση πού εἶναι ὑπέρ τοῦ τιμοκρατικοῦ συντάγματος καί 4) ἄκρα ἀριστερά-δημοκρατική διανόηση. Ἡ ἀνάλυση αὐτή εἶναι

---

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 5ος, σελ. 333 - 342.** ***Ἡ Σύντ.***

λειψή καί μπερδεμένη, γιατί οἱ ὑποδιαιρέσεις τῶν διανοουμένων ἀνακατεύονται μέ τήν ὑποδιαίρεση τῶν διαφόρων τάξεων καί ὁμάδων, πού τά συμφέροντά τους ἐκφράζει ἡ διανόηση. Ἐκτός ἀπό τά συμφέροντα ἑνός πλατιοῦ στρώματος τσιφλικάδων, ὁ ρωσικός ἀστικός δημοκρατισμός ἀντανακλᾶ τά συμφέροντα τῆς μάζας τῶν ἐμπόρων καί τῶν βιομηχάνων, κυρίως τῶν μεσαίων καί τῶν μικρῶν, καθώς καί (πράγμα πού ἔχει ἰδιαίτερη σημασία) τῆς μάζας τῶν νοικοκυρέων καί μικρονοικοκυρέων τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ ἀγνόηση αὐτοῦ τοῦ πλατύτατου στρώματος τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς δημοκρατίας εἶναι τό πρῶτο κενό στήν ἀνάλυση τῆς «Ἴσκρα». Τό δεύτερο κενό εἶναι ὅτι ξεχνᾶ πώς ἡ ρωσική δημοκρατική διανόηση χωρίζεται ὄχι τυχαῖα, ἀλλά κατανάγκην, ὡς πρός τήν πολιτική της τοποθέτηση, σέ τρία ρεύματα: στό ὀσβομποζντενικό, στό σοσιαλεπαναστατικό καί στό σοσιαλδημοκρατικό. Ὅλες αὐτές οἱ κατευθύνσεις ἔχουν πίσω τους μακρόχρονη ἱστορία καί ἡ καθεμιά τους ἐκφράζει (μέ τή σαφήνεια πού εἶναι δυνατή σέ ἕνα ἀπολυταρχικό κράτος) τήν ἄποψη τῶν μετριοπαθῶν καί τῶν ἐπαναστατῶν ἰδεολογικῶν ἐκπροσώπων τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί τήν ἄποψη τοῦ προλεταριάτου. Δέν ὑπάρχει μεγαλύτερη παραδοξολογία ἀπό τήν ἀφελῆ ἐπιθυμία τῆς νέας «Ἴσκρα»: «ἡ δημοκρατία πρέπει νά δρᾶ σάν αὐτοτελής δύναμη», ὅταν μάλιστα ἀμέσως παρακάτω ἡ δημοκρατία ταυτίζεται μέ τή ριζοσπαστική διανόηση! Ἡ νέα «Ἴσκρα» ξέχασε πώς ἡ ριζοσπαστική διανόηση ἤ ἡ δημοκρατία τῶν διανοουμένων, πού ἔγινε «αὐτοτελής δύναμη», *εἶναι ἀκριβῶς τό «κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» μας!* Ἄλλη «ἄκρα ἀριστερά» ἡ δημοκρατική μας διανόηση δέν μποροῦσε νά ἔχει. Εἶναι ὅμως αὐτονόητο πώς γιά αὐτοτελῆ δύναμη μιᾶς τέτοιας διανόησης μπορεῖ νά μιλάει κανείς μόνο μέ τήν εἰρωνική ἤ μόνο μέ τή δυναμιτιστική ἔννοια τῆς λέξης. Τό νά στέκεσαι στό ἔδαφος τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί νά πηγαίνεις ἀριστερά ἀπό τό «Ὀσβομποζντένιγε» σημαίνει ὅτι πηγαίνεις πρός τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες καί πουθενά ἀλλοῦ.

Τέλος ἀκόμα λιγότερο ἀντέχει στήν κριτική ἡ τελευταία νέα ἀνακάλυψη τῆς νέας «Ἴσκρα» καί συγκεκριμένα πώς «ὁ φιλελευθερισμός χωρίς τό ἀστικοδημοκρατικό ἥμισυ» δέν κάνει παρά μόνο γιά νά τόν παιδεύεις μέ σκορπιούς, πώς «τήν ἰδέα τῆς ἡγεμονίας εἶναι λογικότερο νά τήν ἀπορίψουμε σάν ἄχρηστη», ἄν δέν ἔχουμε σέ ποιόν ἄλλον ν' ἀποτανθοῦμε ἐκτός ἀπό τούς ζέμτσι. Κάθε φιλελευθερισμός ἀξίζει νά ἔχει τήν ὑποστήριξη τῆς σοσιαλδημοκρατίας στό βαθμό ἀκριβῶς πού αὐτός πα-

λαίβει στήν πράξη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Μ' αὐτή ἀκριβῶς τήν ὑποστήριξη ὅλων τῶν ἀσυνεπῶν (δηλαδή ἀστῶν) δημοκρατῶν, ἀπό τό μόνο συνεπῆ ὥς τό τέλος δημοκράτη, δηλαδή τό προλεταριάτο, πραγματοποιεῖται ἡ ἰδέα τῆς ἡγεμονίας. Μονάχα ἡ μικροαστική, ἡ μπακάλικη ἀντίληψη γιά τήν ἡγεμονία βλέπει τήν οὐσία τῆς ἡγεμονίας στή συμφωνία, στήν ἀλληλοαναγνώριση, στούς ὅρους μόνο στά λόγια. Ἀπό προλεταριακή ἄποψη ἡ ἡγεμονία στόν πόλεμο ἀνήκει σ' ἐκεῖνον πού παλαίβει πιό δραστήρια ἀπ' ὅλους, πού ἐπωφελεῖται ἀπό κάθε εὐκαιρία γιά νά καταφέρει χτύπημα στόν ἐχθρό, πού τά λόγια του δέν ἔρχονται σέ διάσταση μέ τά ἔργα του, πού γι' αὐτό εἶναι ὁ ἰδεολογικός ἡγέτης τῆς δημοκρατίας ὁ ὁποῖος κριτικάρει κάθε μεσοβέζικη στάση *. Ἡ νέα «Ἴσκρα» κάνει μεγάλο λάθος ὅταν νομίζει πώς ἡ μεσοβέζικη στάση εἶναι ἠθική κι ὄχι πολιτικοοικονομική ἰδιότητα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, ὅταν νομίζει πώς μπορεῖ καί πρέπει νά ἀναζητηθεῖ ἕνα τέτοιο μέτρο γιά τή μεσοβέζικη στάση, *ὥς* τό ὁποῖο ὁ φιλελευθερισμός ἀξίζει μόνο σκορπιούς καί *πέρα* ἀπό τό ὁποῖο ἀξίζει συμφωνία. Αὐτό ἀκριβῶς σημαίνει «νά καθορίζεις ἀπό πρίν τό μέτρο τῆς ἐπιτρεπόμενης ἀτιμίας». Ἀλήθεια γιά καλοσκεφτεῖτε τά παρακάτω λόγια: τό νά βάζεις σάν ὅρο συμφωνίας μέ τίς ἀντιπολιτευτικές ὁμάδες τήν ἀναγνώριση ἀπομέρους τους τοῦ καθολικοῦ, ἴσου, ἄμεσου καί μυστικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, σημαίνει «νά τούς προσφέρεις ἕνα ἀκατανίκητο ἀντιδραστήριο τῶν διεκδικήσεών μας, τό χάρτη ἡλιοτροπίου τοῦ δημοκρατισμοῦ, καί νά βάζεις στήν πλάστιγγα τῶν πολιτικῶν τους ὑπολογισμῶν ὅλη τήν ἀξία τῆς προλεταριακῆς σύμπραξης» (φύλλο 78). Τί ὡραῖα πού εἶναι γραμμένο! καί πόσο θάθελα νά πῶ στό συγγραφέα τῶν ὡραίων αὐτῶν λόγων, στόν Σταροβέρ: φίλε μου, Ἀρκάντι Νικολάγεβιτς, σταμάτα τά ὡραῖα λόγια! Ὁ κ. Στροῦβε μέ μιά μονοκοντυλιά ἀντέκρουσε τό ἀκατανίκητο ἀντιδραστήριο τοῦ Σταροβέρ, ὅταν ἀνέγραψε στό πρόγραμμα τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης» τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα. Καί ὁ ἴδιος πάλι Στροῦβε μᾶς ἀπέδειξε ἐπανειλημμένα στήν πράξη πώς ὅλα αὐτά τά προγράμματα εἶναι γιά τούς φιλελεύθερους σκέτο χαρτί, ὄχι χάρτης ἡλιοτροπίου,

* Σημείωση γιά ἕνα διορατικό νεοϊσκριστή. Θά μᾶς ποῦν σίγουρα πώς ἡ δραστήρια πάλη τοῦ προλεταριάτου *χωρίς κανένα ὅρο* θά ὁδηγήσει στό νά ἰδιοποιηθεῖ τούς καρπούς τῆς νίκης ἡ ἀστική τάξη. Θά ἀπαντήσουμε μέ μιά ἐρώτηση: ποιά ἄλλη ἐγγύηση μπορεῖ νά ὑπάρχει ὅτι θά ἐκπληρωθοῦν οἱ ὅροι τοῦ προλεταριάτου, ἐκτός ἀπό τήν αὐτοτελῆ δύναμη τοῦ προλεταριάτου;

μά συνηθισμένο χαρτί, γιατί σ' έναν άστό δημοκράτη δέν κοστίζει τίποτε νά γράφει σήμερα τό ένα κι αύριο τό άλλο. Ἡ ἰδιότητα αὐτή διακρίνει μάλιστα καί πολλούς ἀστούς διανοούμενους πού περνοῦν στή σοσιαλδημοκρατία. Ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καί τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ παρουσιάζει ἑκατοντάδες παραδείγματα διάστασης λόγων καί ἔργων, καί ἀκριβῶς γι' αὐτό εἶναι ἁπλοϊκή ἡ προσπάθεια τοῦ Σταροβέρ νά ἐπινοήσει ἀκατανίκητα χάρτινα ἀντιδραστήρια.

Ἡ ἁπλοϊκή αὐτή προσπάθεια ὁδηγεῖ τόν Σταροβέρ καί σέ τούτη τή μεγάλη ἰδέα: τό νά ὑποστηρίζει κανείς — στήν πάλη τους ἐνάντια στόν τσαρισμό — τούς ἀστούς πού δέ συμφωνοῦν μέ τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα, σημαίνει ὅτι «ἐκμηδενίζει τήν ἰδέα τοῦ καθολικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος»! Ἴσως ὁ Σταροβέρ μᾶς γράψει ἀκόμα καμιά ὡραία * ἐπιφυλλίδα, ὅπου θά ἀποδείχνει πώς ὑποστηρίζοντας τούς μοναρχικούς στήν πάλη τους ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία ἐκμηδενίζουμε τήν «ἰδέα» τῆς δημοκρατίας; Τό δυστύχημα εἶναι ὅτι ἡ σκέψη τοῦ Σταροβέρ κλωθογυρίζει ἀνίσχυρη μέσα στά πλαίσια τῶν ὅρων, τῶν συνθημάτων, τῶν διεκδικήσεων, τῶν δηλώσεων κι ἀφήνει νά τῆς διαφεύγει τό μόνο ρεαλιστικό κριτήριο: ὁ βαθμός τῆς ἔμπραχτης συμμετοχῆς στήν πάλη. Ἀπ' αὐτό προκύπτει ἀναπόφευχτα στήν πράξη ἕνας ἐξωραϊσμός τῆς ριζοσπαστικῆς διανόησης, μέ τήν ὁποία δικηρύχνεται ὅτι εἶναι δυνατή μιά «συμφωνία». Πρός χλευασμό τοῦ μαρξισμοῦ, ἡ διανόηση ἀνακηρύχνεται «κινητήριο νεῦρο» (κι ὄχι γλυκόλογος λακές;) τοῦ φιλελευθερισμοῦ. Στούς γάλλους καί στούς ἰταλούς ριζοσπάστες ἀπονέμεται ὁ τίτλος ἀν-

---

* Ἀκόμα ἕνα μικρούτσικο δειγματάκι πρόζας τοῦ Ἀρκάντι Νικολάγεβίτς μας: «Καθένας πού τά τελευταῖα χρόνια ἔτυχε νά παρακολουθήσει τήν κοινωνική ζωή τῆς Ρωσίας, δέν μποροῦσε ἀσφαλῶς νά μή προσέξει τήν ἔντονη δημοκρατική τάση πρός τήν ἀπογυμνωμένη ἀπό κάθε ἰδεολογικό ἐπίστρωμα, ἀπό κάθε λογῆς ἐπιβιώσεις τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος, πρός τήν ἀφκιασίδωτη ἰδέα τῆς συνταγματικῆς ἐλευθερίας. Ἡ τάση αὐτή ἦταν ἕνα εἶδος πραγματοποίησης τοῦ μακρόχρονου προτσές τῶν μοριακῶν ἀλλαγῶν στούς κόλπους τῆς δημοκρατίας, τῶν ὀβιδιακῶν μεταμορφώσεών της, πού μέ τήν καλειδοσκοπική πολυχρωμία τους ἀπορροφοῦσαν τήν προσοχή καί τό ἐνδιαφέρον ὁλάκερης σειρᾶς διαδοχικῶν γενεῶν ἐπί δυό δεκαετίες». Κρίμα πού αὐτό δέν εἶναι σωστό, γιατί οἱ νεότεροι φιλόσοφοι τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας (Μπουλγκάκοφ, Μπερντιάγεφ, Νοβγκορόντσεφ κ. ἄ. Βλ. «Προβλήματα τοῦ ἰδεαλισμοῦ» καί «Νόβι Πούτ» [83]) δέν ἀπογυμνώνουν τήν ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, ἀλλά ἴσα ἴσα τή φκιασιδώνουν μέ ἰδεαλισμό. Κρίμα ἐπίσης πού μέσα ἀπ' ὅλες τίς καλειδοσκοπικές πολύχρωμες ὀβιδιακές μεταμορφώσεις τοῦ Σταροβέρ, τοῦ Τρότσκι καί τοῦ Μάρτοφ περνάει ἀπογυμνωμένη ἡ τάση γιά λογοκοπία.

θρώπων πού τούς εἶναι ξένες οἱ ἀντιδημοκρατικές ἤ ἀντιπρολεταριακές διεκδικήσεις, παρ' ὅλο πού ὁ καθένας ξέρει πώς οἱ ριζοσπάστες αὐτοί πρόδοσαν ἀμέτρητες φορές τά προγράμματά τους καί συσκότιζαν τή συνείδηση τοῦ προλεταριάτου, παρ' ὅλο πού στό ἴδιο φύλλο (ἀρ. 78) τῆς «Ἴσκρα» μπορεῖτε νά διαβάσετε στήν ἑπόμενη (7η) σελίδα πῶς οἱ μοναρχικοί καί οἱ δημοκρατικοί στήν Ἰταλία βρέθηκαν «μαζί στόν ἀγώνα ἐνάντια στό σοσιαλισμό». Ἡ ἀπόφαση τῶν διανοουμένων (τοῦ συλλόγου ὑγειονομικοῦ προσωπικοῦ) τοῦ Σαράτοφ γιά τήν ἀνάγκη τῆς συμμετοχῆς στή νομοθεσία ἐκπροσώπων ὅλου τοῦ λαοῦ ἀνακηρύχνεται «ἀληθινή φωνή (!!) τῆς δημοκρατίας» (φύλλο 77). Τό πρακτικό σχέδιο γιά συμμετοχή τῶν προλετάριων στήν καμπάνια τῶν ζέμστβο συνοδεύεται μέ τή σύσταση «νά ἔρθουν σέ κάποια συμφωνία μέ τούς ἐκπροσώπους τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῆς ἀντιπολιτευτικῆς ἀστικῆς τάξης» (ἡ διαβόητη συμφωνία γιά μή πρόκληση πανικοῦ). Στήν ἐρώτηση τοῦ Λένιν: τί ἔγιναν οἱ περιβόητοι ὅροι συμφωνιῶν τοῦ Σταροβέρ, ἡ σύνταξη τῆς νέας «Ἴσκρα» ἀπαντοῦσε:

> «Τούς ὅρους αὐτούς πρέπει νά τούς ἔχουν πάντα στό νοῦ τους τά μέλη τοῦ κόμματος καί, ξέροντας μέ ποιούς ἀποκλειστικά ὅρους δέχεται τό κόμμα νά κλείσει ἐπίσημα πολιτικές συμφωνίες μέ τό δημοκρατικό κόμμα, ἔχουν ἠθική ὑποχρέωση καί στίς μερικότερες συμφωνίες πού ἀναφέρονται στό γράμμα νά κάνουν αὐστηρή διάκριση ἀνάμεσα στούς ἀξιόπιστους ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς ἀντιπολίτευσης — τούς πραγματικούς δημοκράτες, καί στούς φιλελεύθερους καταφερτζῆδες» *.

Σκαλοπάτι σκαλοπάτι. Πλάι στήν κομματική συμφωνία (τή μόνη παραδεχτή, σύμφωνα μέ τήν ἀπόφαση Σταροβέρ) παρουσιάστηκαν μερικότερες συμφωνίες σέ ὁρισμένες πόλεις. Πλάι στίς ἐπίσημες παρουσιάστηκαν συμφωνίες ἠθικές. Ἡ ἀναγνώριση στά λόγια τῶν «ὅρων» καί τῆς «ἠθικῆς» δέσμευσης ἀπ' αὐτούς εἶναι ἀρκετή γιά νά δόσει τόν τίτλο τοῦ «ἀξιόπιστου» καί «πραγματικοῦ δημοκράτη», παρ' ὅλο πού κι ἕνα μωρό καταλαβαίνει πώς δεκάδες κι ἑκατοντάδες φαφλατάδες τῶν ζέμστβο μπο-

* Βλ. τό δεύτερο «Γράμμα πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις» τῆς σύνταξης, πού ἔχει ἐκδοθεῖ ἐπίσης συνωμοτικά («μόνο γιά τά μέλη τοῦ κόμματος»), παρ' ὅλο πού δέν περιέχει τίποτα τό συνωμοτικό. Εἶναι ἐξαιρετικά διδαχτικό νά συγκρίνει κανείς αὐτή τήν ἀπάντηση ὅλης τῆς σύνταξης μέ τή «συνωμοτική» μπροσούρα τοῦ Πλεχάνοφ: «Σχετικά μέ τήν ταχτική μας ἀπέναντι στήν πάλη τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης κατά τοῦ τσαρισμοῦ» (Γενεύη, 1905. Γράμμα πρό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή. Μόνο γιά τά μέλη τοῦ κόμματος). Ἐλπίζουμε νά ἐπανέλθουμε καί στίς δυό αὐτές ἐργασίες.

ροῦν νά κάνουν ὁποιεσδήποτε δηλώσεις στά λόγια, μποροῦν μάλιστα νά βεβαιώσουν καί μέ τό λόγο τιμῆς τοῦ ριζοσπάστη πώς εἶναι σοσιαλιστές, φτάνει νά καθησυχάσουν τούς σοσιαλδημοκράτες.

Ὄχι, τό προλεταριάτο δέ θά δεχθεῖ αὐτό τό παιχνίδι μέ τά συνθήματα, τίς δηλώσεις καί τίς συμφωνίες. Τό προλεταριάτο δέ θά ξεχάσει ποτέ πώς οἱ ἀστοί δημοκράτες δέν μποροῦν νἆναι ἀξιόπιστοι δημοκράτες. Τό προλεταριάτο θά ὑποστηρίξει τήν ἀστική δημοκρατία ὄχι μέ βάση τίς συμφωνίες μαζί της νά μή προκληθεῖ πανικός, ὄχι μέ βάση τήν πίστη στήν ἀξιοπιστία της, ἀλλά θά τήν ὑποστηρίξει μόνο τότε καί μόνο τόσο, ὅταν καί ὅσο ἡ τάξη αὐτή θά παλαίβει στήν πράξη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Μιά τέτοια ὑποστήριξη γιά τήν ἐπίτευξη τῶν ἀνεξάρτητων κοινωνικο-επαναστατικῶν σκοπῶν τοῦ προλεταριάτου εἶναι ἀναγκαία.

«Βπεριόντ» φύλλο 3,
24 (11) τοῦ Γενάρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΑΠΟ ΤΟ ΝΑΡΟΝΤΝΙΚΙΣΜΟ ΣΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟ

ΑΡΘΡΟ ΠΡΩΤΟ

Αὐτές τίς μέρες μιά νόμιμη ἐφημερίδα ἐξέφρασε τή γνώμη πώς δέν εἶναι τώρα καιρός νά τονίζονται οἱ «ἀντιθέσεις» συμφερόντων τῶν διαφόρων τάξεων πού τάσσονται ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Ἡ γνώμη αὐτή δέν εἶναι καινούργια. Τή συναντοῦμε στίς σελίδες τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε» καί τῆς «Ρεβολιουτσιόναγια Ροσσίγια», φυσικά μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη ἐπεξήγηση. Εἶναι φυσικό μιά τέτοια ἀντίληψη νά κυριαρχεῖ ἀνάμεσα στούς ἐκπροσώπους τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Ὅσο γιά τούς σοσιαλδημοκράτες, ἀνάμεσά τους δέν μποροῦν νά ὑπάρχουν δυό γνῶμες πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Ἡ κοινή πάλη τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία δέν πρέπει καί δέν μπορεῖ νά κάνει τό προλεταριάτο νά ξεχάσει τήν ἐχθρική ἀντίθεση τῶν συμφερόντων του πρός τά συμφέροντα τῶν εὔπορων τάξεων. Καί ἡ διευκρίνιση αὐτῆς τῆς ἀντίθεσης ἀπαιτεῖ ἀπαραίτητα τή διευκρίνιση τῶν βαθιῶν διαφορῶν πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στίς ἀντιλήψεις τῶν διαφόρων κατευθύνσεων. Ἀπ' αὐτό ἐννοεῖται δέν ἕπεται καθόλου ὅτι πρέπει νά ἀρνούμαστε τίς προσωρινές συμφωνίες μέ τούς ὀπαδούς τῶν ἄλλων κατευθύνσεων, πού τό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματός μας τίς ἔκρινε παραδεχτές γιά τούς σοσιαλδημοκράτες: συμφωνίες καί μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες καί μέ τούς φιλελεύθερους.

Οἱ σοσιαλδημοκράτες θεωροῦν τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες ἐκπροσώπους τῆς ἄκρας ἀριστερῆς μερίδας τῆς ἀστικῆς μας δημοκρατίας. Οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες ἀγαναχτοῦν γι' αὐτό καί βλέπουν τή γνώμη αὐτή μόνο σάν μιά ἄσχημη τάση νά ταπεινωθεῖ ὁ ἀντίπαλος καί νά τεθεῖ ὑπό ἀμφισβήτηση ἡ ἁγνότητα τῶν προθέσεων καί ἡ εὐσυνειδησία του. Στήν πραγματικότητα ὅμως μιά τέτοια γνώμη δέν ἔχει καμιά σχέση μέ ὁποιαδήποτε

ὑποψία καί εἶναι ἁπλῶς ἕνας μαρξιστικός χαρακτηρισμός τῆς ταξικῆς προέλευσης καί τοῦ ταξικοῦ χαρακτήρα τῶν ἀντιλήψεων τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν. Ὅσο πιό ξεκάθαρα καί πιό συγκεκριμένα ἐκθέτουν τίς ἀντιλήψεις τους οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες τόσο περισσότερο ἐπιβεβαιώνεται ὁ μαρξιστικός χαρακτηρισμός τῶν ἀντιλήψεών τους αὐτῶν. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή παρουσιάζει τεράστιο ἐνδιαφέρον τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν πού δημοσιεύτηκε στή «Ρεβ. Ροσσίγια» φύλλο 46.

Τό σχέδιο ἀποτελεῖ σημαντικό βῆμα πρός τά μπρός ὄχι μόνο ἀπό τήν ἄποψη τῆς μεγαλύτερης σαφήνειας στήν ἔκθεση τῶν ἀρχῶν. Πρόοδος ἐκδηλώνεται καί στό περιεχόμενο τῶν ἀρχῶν, πρόοδος ἀπό τό ναροντνικισμό πρός τό μαρξισμό, ἀπό τό δημοκρατισμό πρός τό σοσιαλισμό. Οἱ καρποί τῆς κριτικῆς μας πού στρεφόταν ἐνάντια στούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, φαίνονται πιά: ἡ κριτική τούς ἀνάγκασε νά ὑπογραμμίσουν μέ ἰδιαίτερη δύναμη τίς σοσιαλιστικές ἀγαθές προθέσεις τους καί τίς κοινές μέ τό μαρξισμό ἀντιλήψεις τους. Γι' αὐτό καί πιό ἀνάγλυφα προβάλλουν τά γνωρίσματα τῶν παλιῶν, ναροντνικιστικῶν, συγκεχυμένων δημοκρατικῶν ἀντιλήψεων. Σ' ὅποιον τυχόν θά μᾶς κατηγοροῦσε ὅτι πέφτουμε σέ ἀντίφαση (ἀπό τό ἕνα μέρος ἀναγνώριση τῶν σοσιαλιστικῶν ἀγαθῶν προθέσεων τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν καί ἀπό τό ἄλλο χαρακτηρισμός τῆς κοινωνικῆς τους φύσης σάν ἀστικοδημοκρατικῆς), θά θυμίσουμε πώς ἤδη στό «Κομμουνιστικό Μανιφέστο» ἀναλύονται παραδείγματα σοσιαλισμοῦ ὄχι μόνο μικροαστικοῦ, ἀλλά καί ἀστικοῦ. Οἱ ἀγαθές προθέσεις νά εἶσαι σοσιαλιστής δέν ἀποκλείουν τήν ἀστικοδημοκρατική οὐσία.

Τρία βασικά γνωρίσματα τῆς κοσμοθεωρίας τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν προβάλλουν μπροστά μας, ὅταν δοῦμε ἀπό κοντά τό σχέδιο. Πρῶτο, οἱ θεωρητικές διορθώσεις στό μαρξισμό. Δεύτερο, ἡ ἐπιβίωση τοῦ ναροντνικισμοῦ στίς ἀπόψεις γιά τήν ἐργαζόμενη ἀγροτιά καί τό ἀγροτικό ζήτημα. Τρίτο, μιά ὅμοια ἐπιβίωση ναροντνικιστικῶν ἀντιλήψεων γιά τό δῆθεν μή ἀστικό χαρακτήρα τῆς ἐπικείμενης ἐπανάστασης στή Ρωσία.

Εἶπα: *διορθώσεις* στό μαρξισμό. Ἔτσι ἀκριβῶς εἶναι. Ὅλη ἡ βασική πορεία τῶν ἰδεῶν, ὅλος ὁ σκελετός τοῦ προγράμματος μαρτυρεῖ τή νίκη τοῦ μαρξισμοῦ κατά τοῦ ναροντνικισμοῦ. Ὁ τελευταῖος αὐτός ἐπιζεῖ ἀκόμα (μέ ἐνέσεις ἀναθεωρητισμοῦ τῆς πιό τελευταίας μόδας), ὅμως μόνο μέ τή μορφή μερικότερων «διορθώσεων» τοῦ μαρξισμοῦ. Πάρτε τήν κυριότερη γενική θεω-

ρητική διόρθωση: τή θεωρία τῆς εὐνοϊκῆς καί τῆς δυσμενοῦς σχέσης ἀνάμεσα στίς θετικές καί στίς ἀρνητικές πλευρές τοῦ καπιταλισμοῦ. Ἡ διόρθωση αὐτή, ὅταν δέν ἐκφράζει ἁπλῶς καί μόνο σύγχυση, εἶναι μπάσιμο τοῦ παλιοῦ ρωσικοῦ ὑποκειμενισμοῦ στό μαρξισμό. Ἡ ἀναγνώριση τοῦ «δημιουργικοῦ» ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ καπιταλισμοῦ πού κοινωνικοποιεῖ τήν ἐργασία καί δημιουργεῖ μιά «κοινωνική δύναμη», ἱκανή νά μετασχηματίσει τήν κοινωνία, τή δύναμη τοῦ προλεταριάτου, ἡ ἀναγνώριση αὐτή εἶναι ρήξη μέ τό ναροντνικισμό καί πέρασμα στό μαρξισμό. Ἡ ἀντικειμενική ἐξέλιξη τῆς οἰκονομίας καί τῆς ταξικῆς διαίρεσης ἀποτελεῖ τή βάση τῆς θεωρίας τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἡ διόρθωση λέει: «σέ ὁρισμένους κλάδους τῆς βιομηχανίας, ἰδίως στή γεωργία, καί σέ ὁλόκληρες χῶρες» ἡ σχέση τῶν θετικῶν καί τῶν ἀρνητικῶν πλευρῶν τοῦ καπιταλισμοῦ «γίνεται (γιά φαντάσου!) ὅλο καί λιγότερο εὐνοϊκή». Αὐτό εἶναι μιά ἐπανάληψη τοῦ Χέρτς καί τοῦ Ντάβιντ, τοῦ Νικ. — ον καί τοῦ Β. Β. μ' ὅλη τή θεωρία του γιά τίς ἰδιαίτερες «τύχες τοῦ καπιταλισμοῦ στή Ρωσία». Ἡ καθυστέρηση τῆς Ρωσίας γενικά καί τῆς ρωσικῆς γεωργίας ἰδιαίτερα παρουσιάζεται ὄχι πιά σάν καθυστέρηση τοῦ *καπιταλισμοῦ*, ἀλλά σάν μιά ἰδιορρυθμία πού δικαιώνει τίς καθυστερημένες θεωρίες. Πλάι στήν ὑλιστική ἀντίληψη τῆς ἱστορίας ξετρυπώνει ἡ παμπάλαια ἄποψη γιά τή διανόηση πού εἶναι τάχα σέ θέση νά διαλέγει λίγο-πολύ εὐνοϊκούς γιά τήν πατρίδα δρόμους καί νά γίνει ἐξωταξικός κριτής τοῦ καπιταλισμοῦ καί ὄχι ἐκφραστής τῆς τάξης, ἡ ὁποία γεννιέται ἀκριβῶς ἐξαιτίας τῆς καταστροφῆς τῶν παλιῶν μορφῶν ζωῆς ἀπό τόν καπιταλισμό. Μέ καθαρά ναροντνικιστικό τρόπο παραβλέπεται τό γεγονός ὅτι ἡ κεφαλαιοκρατική ἐκμετάλλευση στή Ρωσία ἀποχτάει ἐξαιρετικά ἀποκρουστικές μορφές ἐξαιτίας τῆς ἐπιβίωσης προκεφαλαιοκρατικῶν σχέσεων.

Ἀκόμα πιό ξεκάθαρα προβάλλει ἡ ναροντνικιστική θεωρία στούς συλλογισμούς γιά τήν ἀγροτιά. Σέ ὅλο τό σχέδιο προγράμματος χρησιμοποιοῦνται χωρίς διάκριση οἱ λέξεις: ἐργαζόμενοι, ἐκμετάλλευση, ἐργατική τάξη, ἐργαζόμενη μάζα, τάξη τῶν ὑφιστάμενων τήν ἐκμετάλλευση, τάξεις τῶν ὑφιστάμενων τήν ἐκμετάλλευση. Ἄν οἱ συντάχτες του σκέφτονταν ἔστω καί μόνο τήν τελευταία ἔκφραση (τάξεις) πού τούς ξέφυγε τυχαῖα, θά καταλάβαιναν ὅτι στόν καπιταλισμό μοχθοῦν κ' εἶναι ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης ὄχι μόνο οἱ προλετάριοι, ἀλλά καί οἱ μικροαστοί. Γιά τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες μας χρειάζεται νά ποῦμε τό ἴδιο πού ἔχει εἰπωθεῖ καί γιά τούς νόμιμους ναρόντνικους: τούς ἐπιφυλάχθηκε ἡ

τιμή νά ἀνακαλύψουν ἕνα πρωτοείδωτο στόν κόσμο καπιταλισμό δίχως μικροαστούς. Οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες μιλᾶνε γιά ἐργαζόμενη ἀγροτιά καί κλείνουν τά μάτια μπροστά σ' ἕνα γεγονός πού ἔχει ἀποδειχτεῖ, μελετηθεῖ, ὑπολογιστεῖ, περιγραφεῖ καί καλοεξηγηθεῖ, μπροστά στό γεγονός πώς σήμερα πιά στή χώρα μας, μέσα σ' αὐτή τήν ἐργαζόμενη ἀγροτιά ἐπικρατεῖ ἀπόλυτα ἡ ἀγροτική ἀστική τάξη, πώς ἡ εὔπορη ἀγροτιά, ἐνῶ ἔχει ἀναμφισβήτητα τό δικαίωμα νά λέγεται ἐργαζόμενη, δέν μπορεῖ ὡστόσο νά κάνει χωρίς τή μίσθωση ἐργατῶν καί ἤδη σήμερα κρατάει στά χέρια της πάνω ἀπό τίς μισές παραγωγικές δυνάμεις τῆς ἀγροτιᾶς.

Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή εἶναι πολύ περίεργο τό καθῆκον πού βάζει τό κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν στό πρόγραμμα-μίνιμουμ: «νά χρησιμοποιηθοῦν, πρός τό συμφέρον τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τῆς πάλης ἐνάντια στίς ἀρχές τῆς ἀστικῆς ἰδιοχτησίας, τόσο οἱ κοινοτικές ὅσο καί γενικά οἱ ἐργασιακές ἀντιλήψεις, παραδόσεις καί μορφές ζωῆς τῆς ρωσικῆς ἀγροτιᾶς καί ἰδιαίτερα ἡ ἄποψη γιά τή γῆ σάν κοινό χτῆμα ὅλων τῶν ἐργαζομένων». Τό καθῆκον αὐτό, ἀπό πρώτη ματιά, φαίνεται σάν μιά ἐντελῶς ἀβλαβής, καθαρά ἀκαδημαϊκή ἐπανάληψη τῶν κοινοτικῶν οὐτοπιῶν πού ἀπό καιρό τίς ἔχουν ἀνατρέψει καί ἡ θεωρία καί ἡ ζωή. Στήν πραγματικότητα ὅμως ἔχουμε μπροστά μας ἕνα ζωτικό πολιτικό ζήτημα πού τή λύση του ἡ ρωσική ἐπανάσταση ὑπόσχεται νά τή δόσει στό ἐγγύτατο μέλλον: Ποιός ποιόν θά χρησιμοποιήσει; ἡ ἐπαναστατική διανόηση πού φαντάζεται πώς εἶναι σοσιαλιστική, θά χρησιμοποιήσει πρός τό συμφέρον τῆς πάλης ἐνάντια στίς ἀρχές τῆς ἀστικῆς ἰδιοχτησίας τίς ἐργασιακές ἀντιλήψεις τῆς ἀγροτιᾶς; ἤ οἱ ἀστοί-ἰδιοχτῆτες καί ταυτόχρονα ἐργαζόμενοι ἀγρότες θά χρησιμοποιήσουν τή σοσιαλιστική φρασεολογία τῆς ἐπαναστατικο-δημοκρατικῆς διανόησης πρός τό συμφέρον τῆς πάλης ἐνάντια στό σοσιαλισμό;

Νομίζουμε πώς θά πραγματοποιηθεῖ ἡ δεύτερη προοπτική (παρά τή θέληση καί τή συνείδηση τῶν ἀντιπάλων μας). Ἔχουμε τήν πεποίθηση πώς θά πραγματοποιηθεῖ, ἐπειδή κατά τά ἐννιά δέκατα ἔχει κιόλας πραγματοποιηθεῖ. Ἴσα ἴσα οἱ «ἀστοί-ἰδιοχτῆτες» (καί ταυτόχρονα ἐργαζόμενοι) ἀγρότες ἔχουν κιόλας χρησιμοποιήσει πρός τό συμφέρον τους τή σοσιαλιστική φρασεολογία τῆς ναροντνικιστικῆς, δημοκρατικῆς διανόησης πού φανταζόταν ὅτι μέ τίς συνεργατικές της, τούς συνεταιρισμούς της, τίς ἀμειψισπορές της, τά ἀλέτρια της, τίς ἀποθῆκες τῶν

ζέμστβο καί τίς τράπεζές της θά ὑποστηρίξει τίς «ἐργασιακές παραδόσεις καί μορφές ζωῆς», ἐνῶ στήν πράξη ὑποστήριξε τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ μέσα στήν κοινότητα. Ἔτσι ἡ ρωσική οἰκονομική ἱστορία ἔχει κιόλας ἀποδείξει ἐκεῖνο πού θά ἀποδείξει αὔριο ἡ ρωσική πολιτική ἱστορία. Κι ὅλο τό καθῆκον τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου εἶναι: χωρίς καθόλου νά ἀρνεῖται νά ὑποστηρίζει τίς προοδευτικές κι ἐπαναστατικές ἐπιδιώξεις τῆς *ἀστικῆς* ἐργαζόμενης ἀγροτιᾶς, νά ἐξηγεῖ στόν προλετάριο τοῦ χωριοῦ τό ἀναπόφευχτο τῆς αὐριανῆς πάλης ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἀγροτιά, νά τοῦ ἐξηγεῖ τούς πραγματικά σοσιαλιστικούς σκοπούς, σέ διάκριση ἀπό τά ἀστικοδημοκρατικά ὀνειροπολήματα γιά ἐξισωτική χρήση. Μαζί μέ τήν ἀστική ἀγροτιά ἐνάντια στά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας, ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, στούς παπάδες, στούς τσιφλικάδες, μαζί μέ τό προλεταριάτο τῶν πόλεων ἐνάντια στήν ἀστική τάξη γενικά καί στήν ἀστική ἀγροτιά εἰδικότερα — νά τό μόνο σωστό σύνθημα τοῦ προλεταριάτου τοῦ χωριοῦ, νά τό μόνο σωστό ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας στή σημερινή στιγμή. Ἀκριβῶς ἕνα τέτοιο ἀγροτικό πρόγραμμα ψήφισε τό δεύτερο συνέδριό μας. Μαζί μέ τήν ἀγροτική ἀστική τάξη γιά τή δημοκρατία, μαζί μέ τόν προλετάριο τῆς πόλης γιά τό σοσιαλισμό — αὐτό τό σύνθημα θά τό ἀφομοιώσει ἡ φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ πολύ πιό γερά, παρά τά φανταχτερά, μά ψεύτικα συνθήματα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν πού ναροντνικοφέρνουν.

Τώρα φτάσαμε στό τρίτο ἀπό τά βασικά σημεῖα τοῦ σχεδίου πού ἀναφέραμε παραπάνω. Οἱ συντάχτες του ἔχουν πιά ξεκόψει ἀπό τήν ἄποψη τῶν συνεπῶν ναρόντνικων πού ἦταν ἐνάντια στήν πολιτική ἐλευθερία, τήν ἱκανή, λέει, μόνο νά μεταβιβάσει τήν ἐξουσία στά χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης. Τά ὑπολείμματα ὅμως τοῦ ναροντνικισμοῦ προβάλλουν πολύ καθαρά, ὅταν τό σχέδιο δίνει τά χαρακτηριστικά τῆς ἀπολυταρχίας καί τή στάση τῶν διαφόρων τάξεων ἀπέναντί της. Κι ἐδῶ — ὅπως πάντα — βλέπουμε ὅτι οἱ πρῶτες κιόλας ἀπόπειρες τῆς μικροαστικῆς ἐπαναστατικῆς διανόησης νά ἐκθέσει μέ ἀκρίβεια τήν ἀντίληψή της γιά τήν *πραγματικότητα*. ὁδηγοῦν ἀναπόφευχτα στό ὁλοκληρωτικό ξεσκέπασμα τῆς ἀντιφατικῆς καί ἀπαρχαιωμένης ἄποψής της. (Γι' αὐτό ἄς σημειώσουμε σέ παρένθεση ὅτι τίς διαμάχες μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες πρέπει νά τίς ἀνάγουμε πάντα στό ζήτημα ἀκριβῶς τῆς ἀντίληψης τῆς πραγματικότητας, γιατί μόνο αὐτό τό ζήτημα ἀποκαλύπτει ξεκάθαρα τίς αἰτίες τῆς βαθιᾶς πολιτικῆς μας διαφωνίας.)

«Πιό ἀντιδραστική ἀπό ὁπουδήποτε ἀλλοῦ, — διαβάζουμε στό σχέδιο, — ἡ τάξη τῶν μεγαλοβιομηχάνων καί τῶν μεγαλεμπόρων χρειάζεται ὅλο καί περισσότερο τήν προστασία τῆς ἀπολυταρχίας ἐνάντια στό προλεταριάτο...» Αὐτό δέν εἶναι σωστό, γιατί πουθενά στήν Εὐρώπη δέν ἐκδηλώνεται, ὅπως στή χώρα μας, ἡ ἀδιαφορία τῶν πρωτοπόρων ἀστῶν πρός τήν ἀπολυταρχική μορφή διακυβέρνησης. Ἡ δυσαρέσκεια ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία δυναμώνει μέσα στήν ἀστική τάξη, παρά τό φόβο της ἀπέναντι στό προλεταριάτο — ἐνμέρει ἁπλῶς καί μόνο ἐπειδή ἡ ἀστυνομία δέν μπορεῖ, παρ' ὅλη τήν ἀπεριόριστη ἐξουσία της, νά ἐκμηδενίσει τό ἐργατικό κίνημα. Μιλώντας γιά τήν «τάξη» τῶν *μεγαλο*βιομηχάνων, τό σχέδιο ἀνακατεύει τίς ὑποδιαιρέσεις καί τίς μερίδες τῆς ἀστικῆς τάξης μέ ὁλόκληρη τήν ἀστική τάξη σάν τάξη. Αὐτό δέν εἶναι σωστό, ἰδιαίτερα γιά τό λόγο ὅτι ἀκριβῶς τούς μεσαίους ἀστούς καί τούς μικροαστούς εἶναι λιγότερο σέ θέση νά ἱκανοποιήσει ἡ ἀπολυταρχία.

«...Οἱ τσιφλικάδες εὐγενεῖς καί οἱ κουλάκοι τοῦ χωριοῦ ἔχουν ἐπίσης ὅλο καί μεγαλύτερη ἀνάγκη ἀπό μιά τέτοια ὑποστήριξη ἐνάντια στίς ἐργαζόμενες μάζες τοῦ χωριοῦ...» Ὥστε ἔτσι; Τότε ἀπό ποῦ βγαίνει ὁ φιλελευθερισμός τῶν ζέμστβο; Ἀπό ποῦ βγαίνει ἡ ἀμοιβαία ἕλξη τῆς ἐκπολιτιστικῆς (δημοκρατικῆς) διανόησης πρός τό νοικοκύρη μουζίκο καί ἀντίστροφα; Ἤ μήπως ὁ κουλάκος δέν ἔχει τίποτα τό κοινό μέ τό νοικοκύρη μουζίκο;

«...Ἡ ὕπαρξη τῆς ἀπολυταρχίας ἔρχεται σέ ἀνειρήνευτη καί προοδευτικά ὀξυνόμενη ἀντίθεση πρός ὅλη τήν οἰκονομική, κοινωνικοπολιτική καί πολιτιστική ἀνάπτυξη τῆς χώρας...»

Νά λοιπόν πού τίς προκείμενες τίς φτάσανε σέ παραλογισμό! Μπορεῖ μήπως νά νοηθεῖ μιά «ἀνειρήνευτη ἀντίθεση» πρός ὅλη τήν οἰκονομική κτλ. ἀνάπτυξη τῆς χώρας, πού δέ θά ἔβρισκε τήν ἔκφρασή της στίς διαθέσεις τῶν οἰκονομικά κυρίαρχων τάξεων;; Ἕνα ἀπό τά δυό. *Εἴτε* ἡ ἀπολυταρχία εἶναι πραγματικά ἀσυμβίβαστη πρός τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τῆς χώρας καί τότε εἶναι ἀσυμβίβαστη καί πρός τά συμφέροντα *ὅλης τῆς τάξης* τῶν βιομηχάνων, τῶν ἐμπόρων, τῶν τσιφλικάδων, τῶν νοικοκυρέων μουζίκων. Τό ὅτι αὐτή ἀκριβῶς ἡ τάξη εἶναι ἐκείνη πού κρατάει ἀπό τό 1861 στά χέρια της τήν οἰκονομική «μας» ἀνάπτυξη, αὐτό ἀσφαλῶς δέν εἶναι ἄγνωστο καί στούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες (ἄν καί διδάχτηκαν ἀπό τόν Β. Β. τό ἀντίθετο). Τό ὅτι μιά κυβέρνηση, ἀδιάλλαχτα ἀντίθετη πρός τήν ἀστική τάξη γενικά, μπορεῖ νά ἐκμεταλλεύεται τίς διχόνοιες πού

ὑπάρχουν ἀνάμεσα στίς μερίδες καί στά στρώματα τῆς ἀστικῆς τάξης, νά τά ταιριάζει μέ τούς ὀπαδούς τοῦ προστατευτισμοῦ γιά νά στραφεῖ ἐνάντια στούς ὀπαδούς τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου, νά στηρίζεται σ' ἕνα στρῶμα γιά νά στραφεῖ ἐνάντια σ' ἕνα ἄλλο καί νά συνεχίζει αὐτές τίς ἀκροβασίες χρόνια καί δεκαετίες, — αὐτό μᾶς τό διδάσκει ὁλόκληρη ἡ ἱστορία τῆς Εὐρώπης. *Εἴτε* στή χώρα μας καί οἱ βιομήχανοι, καί οἱ τσιφλικάδες, καί οἱ ἀγρότες ἀστοί «χρειάζονται ὅλο καί περισσότερο» τήν ἀπολυταρχία, καί τότε εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά παραδεχτοῦμε πώς αὐτοί, οἱ οἰκονομικοί ἄρχοντες τῆς χώρας, δέν καταλαβαίνουν, ἀκόμα καί στό σύνολό τους σάν τάξη, τά συμφέροντα τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης τῆς χώρας, πώς τά συμφέροντα αὐτά δέν τά καταλαβαίνουν ἀκόμα καί οἱ πρωτοπόροι, οἱ μορφωμένοι καί καλλιεργημένοι ἐκπρόσωποι καί ἡγέτες αὐτῶν τῶν τάξεων!

Δέν εἶναι ὅμως πιό φυσικό νά παραδεχτοῦμε πώς ἐκεῖνοι πού δέν καταλαβαίνουν τό ζήτημα εἶναι οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες μας; Γιά δέστε: λίγο παρακάτω οἱ ἴδιοι ἀναγνωρίζουν τήν «ὕπαρξη φιλελευθερο-δημοκρατικῆς ἀντιπολίτευσης πού ἀγκαλιάζει κυρίως τά ἐνδιάμεσα, ἀπό ταξική ἄποψη, στοιχεῖα τῆς μορφωμένης κοινωνίας». Μά μήπως ἡ μορφωμένη κοινωνία μας δέν εἶναι κοινωνία ἀστική; Μήπως δέν τή συνδέουν χιλιάδες νήματα μέ τούς ἐμπόρους, τούς βιομήχανους, τούς τσιφλικάδες, τούς νοικοκυρέους μουζίκους; Μήπως τῆς Ρωσίας τῆς εἶναι γραμμένο ἀπό τό θεό νά περάσει ἀπό ἕνα τέτοιο καπιταλισμό ὅπου ἡ φιλελευθερο-δημοκρατική ἀντιπολίτευση νά μήν ἀποτελεῖ ἀστικοδημοκρατική ἀντιπολίτευση; Μήπως οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες ξέρουν κανένα ἱστορικό παράδειγμα, μήπως μποροῦν νά φανταστοῦν μιά τέτοια περίπτωση ὅπου ἡ ἀντιπολίτευση τῆς ἀστικῆς τάξης ἀπέναντι στήν ἀπολυταρχία νά *μήν* ἐκφράζεται μέσω τῆς φιλελεύθερης, μορφωμένης «κοινωνίας»;

Ἡ ἀσυναρτησία τοῦ σχεδίου εἶναι ἀναπόφευχτο ἀποτέλεσμα τοῦ ἀνακατέματος τοῦ ναροντνικισμοῦ μέ τό μαρξισμό. Μόνο ὁ μαρξισμός ἔδωσε μιά ἐπιστημονικά σωστή ἀνάλυση τῆς σχέσης ἀνάμεσα στήν πάλη γιά τή δημοκρατία καί στήν πάλη γιά τό σοσιαλισμό, ἀνάλυση πού ἐπιβεβαιώνεται ὅλο καί περισσότερο ἀπό τήν πραγματικότητα. Καί στή χώρα μας, ὅπως καί σέ ὅλο τόν κόσμο, ὑπάρχει δημοκρατία ἀστική καί δημοκρατία ἐργατική. Καί στή χώρα μας, ὅπως καί σέ ὅλο τόν κόσμο, ἡ σοσιαλδημοκρατία πρέπει νά ξεσκεπάζει ἀμείλιχτα τίς ἀναπόφευχτες αὐταπάτες τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί τήν μή κατανόηση ἀπομέρους της τῆς ἴδιας της τῆς φύσης. Καί στή χώρα μας, ὅπως

καί σέ ὅλο τόν κόσμο, τό συνειδητό προλεταριάτο πρέπει νά ὑποστηρίζει τήν ἀστική δημοκρατία στήν ἀντιπολίτευσή της καί στήν πάλη της ἐνάντια στά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας, ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, χωρίς νά ξεχνάει οὔτε στιγμή τήν ἰδιαίτερη δική του ταξική φύση καί τό δικό του ταξικό σκοπό πού εἶναι ἡ ἀνατροπή τῆς ἀστικῆς τάξης.

«Βπεριόντ» φύλλο 3,
24 (11) τοῦ Γενάρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΟΙ ΤΑΡΤΟΥΦΟΙ ΜΑΣ

Στό φύλλο 83 τῆς «Ἴσκρα» πού μόλις τό λάβαμε, δημοσιεύεται μιά δήλωση τῶν μενσεβίκων καί τῆς ΚΕ γιά τό ὅτι «σταματᾶ πέρα γιά πέρα ἡ ξέχωρη ὀργανωτική ὕπαρξη τῆς μειοψηφίας». «Ἡ μειοψηφία — μᾶς βεβαιώνουν — παύει νά θεωρεῖ τόν ἑαυτό της *πλευρά* καί στό ἑξῆς δέν μπορεῖ νά γίνεται λόγος οὔτε γιά μποϋκοτάρισμα τῆς ΚΕ οὔτε γιά ὑποβολή *τελεσιγραφικῶν ἀπαιτήσεων* σ' αὐτή». Λιγάκι καθυστέρησε ἡ δήλωση αὐτή! Τώρα τό κόμμα ξέρει ἀπό τήν μπροσούρα τοῦ Λένιν («Δήλωση καί ντοκουμέντα γιά τή ρήξη ἀνάμεσα στά κεντρικά ὄργανα καί στό κόμμα») * πώς οἱ «τελεσιγραφικές ἀπαιτήσεις» γιά πρόσληψη στήν ΚΕ τοῦ Ποπόφ, τοῦ Φίσερ καί τοῦ Φόμιν *ἔχουν ἤδη ἐκτελεστεῖ*, μόνο πού αὐτό ἔγινε στά κρυφά, *μέ ἐξαπάτηση τοῦ κόμματος*. Ἡ τελεσιγραφική ἀπαίτηση νά ματαιωθεῖ μέ παρόμοιες ἀπάτες ἡ σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου ἔχει ἐπίσης ἐκτελεστεῖ. Ἡ ἀποδιοργάνωση τῆς τοπικῆς δουλειᾶς συνεχίζεται καί ἡ λεγόμενη ΚΕ ἐπικύρωσε κιόλας στήν Πετρούπολη (ὅπως πληροφορεῖ ἡ «Ἴσκρα») μιά «*ἰδιαίτερη ὀργάνωση*» ἤ ὁμάδα, «ἐπειδή ἦταν ὁλοφάνερα ἀδύνατο γιά τά πολυάριθμα (;) μέλη της νά δουλεύουν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς τοπικῆς ἐπιτροπῆς».

Ἔτσι ὅλα ὅσα ἔλεγε καί πρόβλεπε ἡ «πλειοψηφία», — ἀπό τό «γράμμα» τοῦ Λένιν («Γιατί ἀποχώρησα ἀπό τή σύνταξη», Δεκέμβρης τοῦ 1903) ** ὥς τήν μπροσούρα τοῦ Ὀρλόβσκι «Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα», — ἔχουν τώρα ἐπιβεβαιωθεῖ *ὁλοκληρωτικά καί ἀπόλυτα* ἀπό τά γεγονότα. Τό πραγματικό ἀντικείμενο τῆς πάλης πού κράτησε ἑνάμιση χρόνο, ἦταν ἡ πρόσληψη τεσσάρων μελῶν στό ΚΟ καί τριῶν μελῶν στήν Κεντρική

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 113 - 124. *Ἡ Σύντ.*
** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 98 - 105. *Ἡ Σύντ.*

Ἐπιτροπή. Χάρη τῆς πρόσληψης ἐπινοήθηκε ἡ θεωρία τῆς ὀργάνωσης-προτσές κι ἕνα σωρό διαφωνίες «ἀρχῶν». Χάρη αὐτῆς τῆς πρόσληψης τά κεντρικά μας ὄργανα ξέκοψαν τώρα ἐντελῶς ἀπό τό κόμμα καί ξεκόβουν ἀπό τίς τοπικές ἐπιτροπές, ἀπό τήν καθεμιά χωριστά. Ἡ ὀρθότητα τοῦ συνθήματός μας: «ἡ πλειοψηφία πρέπει νά διακόψει κάθε σχέση μέ τούς ἀποδιοργανωτές» («Βπεριόντ» φύλλο 1, «Καιρός νά τελειώνουμε») * — ἐπιβεβαιώνεται πέρα γιά πέρα.

Ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρον ἐπίσης εἶναι τό παρακάτω σημεῖο ἀπό τή δήλωση τῆς «Ἴσκρα»: «Ἡ ἀπόφαση τῶν πληρεξουσίων (τῆς μειοψηφίας) ὑποβλήθηκε γιά συζήτηση σ' ὅλους τούς ὀπαδούς τῆς μειοψηφίας πού δουλεύουν στίς ἐπιτροπές Κιέβου, Χαρκόβου, Ντόν, Κουμπάν, Πετρούπολης, Ὀδησσοῦ, στίς ἑνώσεις Ντονέτς καί Κριμαίας καί σέ ἄλλες κομματικές ὀργανώσεις». Ὥστε λοιπόν, ὕστερα ἀπό *ἑνάμιση σχεδόν χρόνο* λυσσασμένη καμπάνια μέ τή βοήθεια τοῦ ΚΟ, τοῦ Συμβουλίου καί (ἀρχίζοντας ἀπό τό μήνα Μάη) τῆς ΚΕ, ὁ ὅμιλος τοῦ ἐξωτερικοῦ κατάχτησε *ὅλο ὅλο πέντε ἐπιτροπές τῆς Ρωσίας ἀπό τίς 20 πού ἦταν στό ΙΙ συνέδριο!* **. Ἔξω ἀπό τίς ἐπιτροπές ἀξιόλογες ὁμάδες πού στάθηκαν ἄξιες νά τίς ἀπαριθμήσει ἡ «Ἴσκρα», δημιουργήθηκαν μόνο σέ δυό πόλεις, στήν Πετρούπολη καί στήν Ὀδησσό. Ἡ ἐπιτροπή Κουμπάν ξεφουρνίστηκε, ὅπως φαίνεται, μόλις τήν τελευταία στιγμή, γιά νά ὑπάρχει καμιά ψῆφος παραπάνω.

Συνεπῶς ἡ «Ἴσκρα», τό ὄργανο τῆς μειοψηφίας, ἐπιβεβαιώνει τώρα, τό Γενάρη, τήν ὀρθότητα τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς κατάστασης τῶν κομματικῶν πραγμάτων, πού ἔκανε τό Σεπτέμβρη ἕνας ἄλλος μενσεβίκος. Καί συγκεκριμένα, ἕνας πράκτορας τῆς ΚΕ πού συμπαθοῦσε τή μειοψηφία καί τώρα μπῆκε μέ πρόσληψη στήν ΚΕ, ἔγραψε τό Σεπτέμβρη στόν Γκλέμποφ, μέλος τῆς ΚΕ, ὅτι «*στή Ρωσία ἡ μειοψηφία εἶναι ἀνίσχυρη*», ὅτι τήν ἀκολουθοῦν μόνο *τέσσερις ἐπιτροπές*. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ἀδυναμία

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 143–147. *Ἡ Σύντ.*

** Ἀπό τίς ἐπιτροπές πού ἦταν στό συνέδριο μόνο ἡ ἐπιτροπή Κιέβου πέρασε ἀπό τήν πλειοψηφία στή μειοψηφία, δηλαδή στό συνέδριο καί οἱ δυό ἀντιπρόσωποί της ἦταν μπολσεβίκοι, ἐνῶ τώρα στήν ἐπιτροπή ὑπερισχύουν οἱ μενσεβίκοι. Ἀντίθετα στήν ἐπιτροπή Νικολάγεφ καί στήν ἐπιτροπή Σιβηρίας καί οἱ δυό ἀντιπρόσωποι στό συνέδριο ἦταν μενσεβίκοι, ἐνῶ ὕστερα ἀπό τό συνέδριο οἱ ἐπιτροπές αὐτές πέρασαν μέ τό μέρος τῆς πλειοψηφίας. Στό συνέδριο μοιράστηκαν μεταξύ πλειοψηφίας καί μειοψηφίας (ἀπό ἕνας ἀντιπρόσωπος στήν πλειοψηφία καί ἀπό ἕνας στή μειοψηφία) οἱ ἐπιτροπές: Ὀδησσοῦ, Ντόν, Οὐφά, Μόσχας. Ἀπ' αὐτές μόνο ἡ ἐπιτροπή Ντόν εἶναι σήμερα μενσεβίκικη.

τοῦ ὁμίλου τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι ἐκείνη πού ἔκανε τόν ὅμιλο αὐτό νά καταφύγει σέ βοναπαρτιστικό πραξικόπημα στήν ΚΕ καί νά ξεφύγει μέ ἀπάτη τό ΙΙΙ συνέδριο.

«Βπεριόντ» φύλλο 3,
24 (11) τοῦ Γενάρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»
ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειόγραφο

Η ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Γενεύη, Τετάρτη 25 (12) τοῦ Γενάρη.

Μεγάλα ἱστορικά γεγονότα διαδραματίζονται στή Ρωσία. Τό προλεταριάτο ξεσηκώθηκε ἐνάντια στόν τσαρισμό. Ἡ κυβέρνηση ἔσπρωξε τό προλεταριάτο στήν ἐξέγερση. Τώρα ζήτημα εἶναι ἄν μποροῦν νά ὑπάρχουν ἀμφιβολίες ὅτι ἡ κυβέρνηση, ἐπιθυμώντας νά ἐξωθήσει τά πράγματα ὥς τή χρησιμοποίηση στρατιωτικῆς δύναμης, ἄφηνε σκόπιμα νά ἐξελιχθεῖ σχετικά ἀνεμπόδιστα τό ἀπεργιακό κίνημα καί ν' ἀρχίσει μιά πλατιά διαδήλωση. Καί κατάφερε νά σπρώξει τά πράγματα ὥς ἐκεῖ! Χιλιάδες νεκροί καί τραυματίες — αὐτός εἶναι ὁ ἀπολογισμός τῆς ματωμένης Κυριακῆς τῆς 9 τοῦ Γενάρη στήν Πετρούπολη. Ὁ στρατός νίκησε τούς ἄοπλους ἐργάτες, τίς γυναῖκες καί τά παιδιά. Ὁ στρατός κατέβαλε τόν ἐχθρό, πυροβολώντας τούς ξαπλωμένους στή γῆ ἐργάτες. «Τούς δόσαμε ἕνα καλό μάθημα!», λένε τώρα μέ ἀπερίγραφτο κυνισμό οἱ ὑπηρέτες τοῦ τσάρου καί οἱ εὐρωπαῖοι λακέδες τους ἀπό τή συντηρητική ἀστική τάξη.

Ναί, τό μάθημα ἦταν μεγάλο! Τό ρωσικό προλεταριάτο δέ θά ξεχάσει αὐτό τό μάθημα. Τά πιό ἀπροετοίμαστα, τά πιό καθυστερημένα στρώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης πού πίστευαν ἁπλοϊκά στόν τσάρο καί ἐπιθυμοῦσαν εἰλικρινά νά ὑποβάλουν εἰρηνικά «στόν ἴδιο τόν τσάρο» τά αἰτήματα τοῦ βασανισμένου λαοῦ, πῆραν ὅλα τους ἕνα μάθημα ἀπό τή στρατιωτική δύναμη πού διοικοῦσε ὁ τσάρος ἤ ὁ θεῖος τοῦ τσάρου, ὁ μεγάλος δούκας Βλαδίμηρος.

Ἡ ἐργατική τάξη πῆρε ἕνα μεγάλο μάθημα ἐμφυλίου πολέμου· ἡ ἐπαναστατική διαπαιδαγώγηση τοῦ προλεταριάτου προχώρησε μέσα σέ μιά μέρα τόσο ὅσο δέ θά μποροῦσε νά προχωρήσει μέσα σέ μῆνες καί χρόνια μιᾶς ἄχαρης, συνηθισμένης, κακομοί-

ρικης ζωῆς. Τό σύνθημα τοῦ ἡρωικοῦ προλεταριάτου τῆς Πετρούπολης: «ἐλευθερία ἤ θάνατος!» ἀντιλαλεῖ τώρα σ' ὅλη τή Ρωσία. Τά γεγονότα ἐξελίσσονται μέ καταπληχτική ταχύτητα. Ἡ γενική ἀπεργία τῆς Πετρούπολης φουντώνει. Παρέλυσε ὅλη ἡ βιομηχανική, κοινωνική καί πολιτική ζωή. Τή Δευτέρα, 10 τοῦ Γενάρη, οἱ συγκρούσεις τῶν ἐργατῶν μέ τό στρατό γίνονται πιό σκληρές. Παρά τίς ψεύτικες κυβερνητικές ἀνακοινώσεις, τό αἷμα ρέει σέ πάρα πολλά σημεῖα τῆς πρωτεύουσας. Ξεσηκώνονται οἱ ἐργάτες τοῦ Κόλπινο. Τό προλεταριάτο ἐξοπλίζεται κι ἐξοπλίζει τό λαό. Λένε πώς οἱ ἐργάτες κατέλαβαν τήν ἀποθήκη ὅπλων τοῦ Σεστρορέτσκ. Οἱ ἐργάτες ἐφοδιάζονται μέ περίστροφα, μετατρέπουν σέ ὅπλα τά ἐργαλεῖα τους, ἐξοικονομοῦν βόμβες γιά τήν ἀποφασιστική πάλη ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας. Ἡ γενική ἀπεργία ἀγκαλιάζει τίς ἐπαρχίες. Στή Μόσχα 10 000 ἄτομα παράτησαν κιόλας τή δουλειά. Γιά αὔριο (Πέμπτη, 13 τοῦ Γενάρη) ἔχει οριστεῖ γενική ἀπεργία στή Μόσχα. Ξέσπασε στάση στή Ρίγα. Διαδηλώνουν οἱ ἐργάτες στό Λότζ, ἑτοιμάζεται ἐξέγερση στή Βαρσοβία, γίνονται διαδηλώσεις τοῦ προλεταριάτου στό Χέλσινγκφορς. Στό Μπακοῦ, στήν Ὀδησσό, στό Κίεβο, στό Χάρκοβο, στό Κόβνο καί στή Βίλνα μεγαλώνει ὁ ἀναβρασμός τῶν ἐργατῶν καί ἐπεκτείνεται ἡ ἀπεργία. Στή Σεβαστούπολη καίγονται οἱ ἀποθῆκες καί τό ὁπλοστάσιο τοῦ ὑπουργείου ναυτικῶν, καί ὁ στρατός ἀρνεῖται νά πυροβολήσει τούς ἐξεγερμένους ναῦτες. Ἀπεργία στό Ρεβέλ καί στό Σαράτοφ. Ἔνοπλη σύγκρουση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἐφέδρων μέ τό στρατό στό Ράντομ.

Ἡ ἐπανάσταση φουντώνει. Ἡ κυβέρνηση ἀρχίζει κιόλας νά κάνει σπασμωδικές κινήσεις. Ἀπό τήν πολιτική τῶν αἱματηρῶν διώξεων προσπαθεῖ νά περάσει στίς οἰκονομικές παραχωρήσεις καί νά ξεμπλέξει μέ μικροελεημοσύνες ἤ μέ τήν ὑπόσχεση γιά ἐννιάωρο. Τό μάθημα ὅμως τῆς ματωμένης ἡμέρας δέν μπορεῖ νά πάει χαμένο. Τό αἴτημα τῶν ἐξεγερμένων ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης — ἄμεση σύγκληση Συνταχτικῆς Συνέλευσης μέ βάση τό καθολικό, ἄμεσο, ἴσο καί μυστικό ἐκλογικό δικαίωμα — πρέπει νά γίνει αἴτημα ὅλων τῶν ἀπεργῶν ἐργατῶν. Ἄμεση ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης — νά μέ ποιό σύνθημα ἀπάντησαν στό μακελειό τῆς 9 τοῦ Γενάρη ἀκόμα κι ὅσοι ἐργάτες τῆς Πετρούπολης πίστευαν στόν τσάρο, καί ἀπάντησαν μέ τό στόμα τοῦ ἀρχηγοῦ τους, τοῦ παπᾶ Γκεόργκι Γκαπόν πού εἶπε ὕστερα ἀπό τή ματωμένη αὐτή ἡμέρα: «δέν ἔχουμε πιά τσάρο. Ποτάμι αἷμα χωρίζει τόν τσάρο ἀπό τό λαό. Ζήτω ἡ πάλη γιά τήν ἐλευθερία!»

Ζήτω τό έπαναστατικό προλεταριάτο! — θά ποῦμε ἐμεῖς. Ἡ γενική ἀπεργία ξεσηκώνει καί κινητοποιεῖ ὅλο καί πλατύτερες μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς φτωχολογιᾶς τῆς πόλης. Ὁ ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ γίνεται ἕνα ἀπό τά πιό ἄμεσα καθήκοντα τῆς ἐπαναστατικῆς στιγμῆς.

Μόνο ὁ ἐξοπλισμένος λαός μπορεῖ νἆναι πραγματικό στήριγμα τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας. Κι ὅσο πιό γρήγορα κατορθώσει τό προλεταριάτο νά ἐξοπλιστεῖ, ὅσο περισσότερο καιρό κρατηθεῖ στή στρατιωτική του θέση τοῦ ἀπεργοῦ-ἐπαναστάτη τόσο πιό γρήγορα θά κλονιστεῖ ὁ στρατός, τόσο περισσότεροι στρατιῶτες θά βρεθοῦν πού θά καταλάβουν ἐπιτέλους τί κάνουν, πού θά σταθοῦν στό πλευρό τοῦ λαοῦ ἐνάντια στά τέρατα, ἐνάντια στόν τύραννο, ἐνάντια στούς δολοφόνους τῶν ἄοπλων ἐργατῶν, τῶν γυναικῶν καί τῶν παιδιῶν τους. Ὅποιο τέλος κι ἄν ἔχει ἡ σημερινή ἐξέγερση μέσα στήν ἴδια τήν Πετρούπολη, ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς θά ἀποτελέσει ἀναπόφευχτα κι ἀναπότρεπτα τό πρῶτο σκαλοπάτι γιά μιά ἀκόμα πιό πλατιά, πιό συνειδητή, πιό προετοιμασμένη ἐξέγερση. Ἡ κυβέρνηση ἴσως κατορθώσει νά ἀναβάλει τήν ὥρα τῆς ἐξόφλησης τῶν λογαριασμῶν, ἡ ἀναβολή ὅμως αὐτή θά κάνει ἀκόμα πιό γιγάντιο τό ἑπόμενο βῆμα τῆς ἐπαναστατικῆς ἐπίθεσης. Ἀπό τήν ἀναβολή θά ἐπωφεληθεῖ μόνο ἡ σοσιαλδημοκρατία γιά νά συσπειρώσει τίς γραμμές τῶν ὀργανωμένων μαχητῶν καί νά σκορπίσει τό μήνυμα γιά τό πρῶτο ξεκίνημα τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης. Τό προλεταριάτο θά προσχωρεῖ στήν πάλη, ἐγκαταλείποντας τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια, ἑτοιμάζοντας τόν ἐξοπλισμό του. Τά συνθήματα τῆς πάλης γιά τήν ἐλευθερία θά κυκλοφοροῦν ὅλο καί πιό πλατιά μέσα στή φτωχολογιά τῆς πόλης, μέσα στά ἑκατομμύρια τῆς ἀγροτιᾶς. Ἐπαναστατικές ἐπιτροπές θά σχηματίζονται σέ κάθε ἐργοστάσιο, σέ κάθε συνοικία τῆς πόλης, σέ κάθε σημαντικό χωριό. Ὁ ἐξεγερμένος λαός θ᾽ ἀρχίσει νά ἀνατρέπει ὅλες τίς κυβερνητικές ὑπηρεσίες τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας, διακηρύχνοντας τήν ἄμεση σύγκληση Συνταχτικῆς Συνέλευσης.

Ἄμεσος ἐξοπλισμός τῶν ἐργατῶν κι ὅλων τῶν πολιτῶν γενικά, προετοιμασία καί ὀργάνωση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων γιά τήν κατάλυση τῶν κυβερνητικῶν ἀρχῶν καί ὑπηρεσιῶν — αὐτή εἶναι ἡ πραχτική βάση, πάνω στήν ὁποία μποροῦν καί πρέπει νά συνενωθοῦν γιά τό κοινό χτύπημα ὅλοι οἱ ἐπαναστάτες. Τό προλεταριάτο πρέπει πάντα ν᾽ ἀκολουθεῖ τό δικό του ξεχωριστό δρόμο, χωρίς νά ἐξασθενίζει τή σύνδεσή του μέ τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, χωρίς νά ξεχνάει τούς μεγάλους τε-

λικούς σκοπούς του τῆς ἀπολύτρωσης ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό κάθε ἐκμετάλλευση. Αὐτή ὅμως ἡ αὐτοτέλεια τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριακοῦ κόμματος ποτέ δέ θά μᾶς κάνει νά ξεχάσουμε τή σπουδαιότητα τῆς κοινῆς ἐπαναστατικῆς ἐπίθεσης τή στιγμή τῆς σημερινῆς ἐπανάστασης. Ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, μποροῦμε καί πρέπει νά προχωροῦμε ἀνεξάρτητα ἀπό τούς ἐπαναστάτες τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, περιφρουρώντας τήν ταξική αὐτοτέλεια τοῦ προλεταριάτου· τόν καιρό ὅμως τῆς ἐξέγερσης, ὅταν καταφέρονται ἄμεσα χτυπήματα στόν τσαρισμό, ὅταν προβάλλεται ἀντίσταση στό στρατό, ὅταν γίνονται ἔφοδοι ἐνάντια στίς βαστίλλες τοῦ καταραμένου ἐχθροῦ ὁλάκερου τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, τότε πρέπει νά προχωροῦμε χέρι μέ χέρι.

Στό προλεταριάτο ὅλης τῆς Ρωσίας ἔχει στραμμένα σήμερα τὰ βλέμματά του μὲ πυρετώδη ἀνυπομονησία τὸ προλεταριάτο ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ἀνατροπὴ τοῦ τσαρισμοῦ στὴ Ρωσία, ποὺ τὴν ἄρχισε ἡρωικὰ ἡ ἐργατικὴ μας τάξη, θὰ σταθεῖ σημεῖο στροφῆς στὴν ἱστορία ὅλων τῶν χωρῶν, θὰ διευκολύνει τὸ ἔργο ὅλων τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν ἐθνῶν, σ' ὅλα τὰ κράτη, σ' ὅλες τὶς γωνιὲς τῆς ὑδρογείου. Καὶ κάθε σοσιαλδημοκράτης, κάθε συνειδητὸς ἐργάτης ἂς θυμᾶται τί τεράστια καθήκοντα παλλαϊκῆς πάλης ἐπωμίζεται τώρα. Ἄς μὴ ξεχνάει πὼς ἐκπροσωπεῖ τὶς ἀνάγκες καί τά συμφέροντα καί ὅλης τῆς ἀγροτιᾶς, ὅλης τῆς μάζας τῶν ἐργαζομένων καί τῶν ὑφισταμένων τήν ἐκμετάλλευση, ὅλου τοῦ λαοῦ ἐνάντια στόν ἐχθρό ὅλου τοῦ λαοῦ. Μπροστά στά μάτια ὅλων στέκει σήμερα τό παράδειγμα τῶν ἡρώων προλετάριων τῆς Πετρούπολης.

Ζήτω ἡ ἐπανάσταση!

Ζήτω τό ἐξεγερμένο προλεταριάτο!

«Βπεριόντ» φύλλο 4,
31 (18) τοῦ Γενάρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΕΣ ΜΕΡΕΣ

Δημοσιεύτηκε στίς 31 (18)
τοῦ Γενάρη 1905
στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ»
φύλλο 4

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας,
ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό
χειρόγραφο

ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ;

Στάση ἤ ἐπανάσταση; Αὐτό τό ἐρώτημα βάζουν στόν ἑαυτό τους οἱ δημοσιογράφοι καί οἱ ἀνταποκριτές τῆς Εὐρώπης, ὅταν ἀγγέλλουν σέ ὅλο τόν κόσμο τά γεγονότα τῆς Πετρούπολης καί προσπαθοῦν νά τά ἐκτιμήσουν. Αὐτές οἱ δεκάδες χιλιάδες προλετάριοι, πού ἐνάντιά τους ἐπιτέθηκε νικηφόρα ὁ στρατός τοῦ τσάρου, εἶναι στασιαστές ἤ ἐπαναστάτες; Καί οἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ πού ἔχουν περισσότερο ἀπό τόν καθένα τή δυνατότητα νά ἐξετάζουν τά γεγονότα «σάν θεατές», μέ ἀμεροληψία χρονικογράφου, δυσκολεύονται ν' ἀπαντήσουν σ' αὐτό τό ἐρώτημα, πέφτουν συνεχῶς ἀπό τή μιά ὁρολογία στήν ἄλλη. Καί δέν εἶναι ἐκπληχτικό. Δέ λένε τοῦ κάκου πώς ἡ ἐπανάσταση εἶναι στάση πού πέτυχε, ἐνῶ ἡ στάση εἶναι ἐπανάσταση πού ἀπέτυχε. Ὅποιος εἶναι παρών στήν ἀρχή μόνο τῶν μεγάλων καί ἐπιβλητικῶν γεγονότων, ὅποιος δέν ἔχει τή δυνατότητα παρά μόνο πολύ λειψά, χωρίς ἀκρίβεια, ἀπό τρίτο χέρι νά μαθαίνει κάτι ἀπό τά διαδραματιζόμενα, — αὐτός ἐννοεῖται δέν ἀποφασίζει γιά ἕνα διάστημα νά ἐκφράσει κατηγορηματικά τή γνώμη του. Οἱ ἀστικές ἐφημερίδες πού ὅπως καί παλιά μιλᾶνε γιά στάση, γιά ἀνταρσία, γιά ταραχές, δέν μποροῦν ὡστόσο νά μή βλέπουν τήν πανεθνική, ἀκόμα καί διεθνῆ σημασία τους. Ὅμως αὐτό ἴσα ἴσα εἶναι ἐκεῖνο πού δίνει στά γεγονότα τό χαρακτήρα ἐπανάστασης. Καί ὅσοι γράφουν γιά τίς τελευταῖες μέρες τῆς στάσης, ἀρχίζουν ἄθελά τους νά μιλᾶνε γιά πρῶτες μέρες τῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἱστορία τῆς Ρωσίας ἔφτασε σέ σημεῖο στροφῆς. Αὐτό δέν τό ἀρνιέται καί ὁ πιό φανατικός εὐρωπαῖος συντηρητικός, ὁ καταγοητευμένος καί κατασυγκινημένος ἀπό τήν ἰσχυρή, ἀνεξέλεγχτη ἐξουσία τῆς ἀπολυταρχίας πασῶν τῶν Ρωσιῶν. Γιά εἰρήνη ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στό λαό οὔτε λόγος μπορεῖ νά γίνει. Γιά ἐπανάσταση μιλᾶνε ὄχι μόνο μερικοί παρά-

τολμοι, ὄχι μόνο οἱ «μηδενιστές», ὅπως ἐξακολουθεῖ ἀκόμα νά θεωρεῖ τούς ρώσους ἐπαναστάτες ἡ Εὐρώπη, ἀλλά ὅλοι ὅσοι εἶναι λίγο-πολύ σέ θέση νά ἐνδιαφέρονται γιά τήν παγκόσμια πολιτική.

Τό ρωσικό ἐργατικό κίνημα μέσα σέ λίγες μέρες ἀνέβηκε σέ ἀνώτερη βαθμίδα. Μπροστά στά μάτια μας ἀναπτύσσεται σέ παλλαϊκή ἐξέγερση. Καταλαβαίνει κανείς ὅτι ἀπό δῶ, ἀπό τή Γενεύη, ἀπό τήν καταραμένη μας ξενιτειά, μᾶς εἶναι ἀφάνταστα πιό δύσκολο νά παρακολουθοῦμε χωρίς καθυστέρηση τά γεγονότα. Ὅμως ὅσο ἀκόμα εἴμαστε καταδικασμένοι νά ρέβουμε στήν καταραμένη αὐτή μακρινή ξενιτειά, ὀφείλουμε νά προσπαθοῦμε νά τά παρακολουθοῦμε, νά τά ἀνακεφαλαιώνουμε, νά βγάζουμε συμπεράσματα, νά ἀντλοῦμε ἀπό τήν πείρα τῆς σημερινῆς ἱστορίας τά διδάγματα πού θά μᾶς χρειαστοῦν αὔριο, σ᾽ ἕναν ἄλλο τόπο ὅπου σήμερα ἀκόμα «ὁ λαός σωπαίνει» καί ὅπου πολύ σύντομα, μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή, θ᾽ ἀνάψει ἡ ἐπαναστατική πυρκαγιά. Ὀφείλουμε νά κάνουμε τή μόνιμη δουλειά τῶν δημοσιολόγων, — νά γράφουμε τή σύγχρονη ἱστορία καί νά προσπαθοῦμε νά τή γράφουμε ἔτσι ὥστε τό χρονικό μας νά βοηθάει στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ αὐτούς πού παίρνουν ἄμεσα μέρος στό κίνημα καί τούς ἥρωες προλετάριους ἐκεῖ, στόν τόπο τῆς δράσης, — νά γράφουμε ἔτσι, ὥστε νά συντελοῦμε στήν ἐπέκταση τοῦ κινήματος, στή συνειδητή ἐκλογή μέσων, τρόπων καί μεθόδων πάλης, ἱκανῶν νά δόσουν μέ τήν ἐλάχιστη δαπάνη δυνάμεων τά μεγαλύτερα καί τά σταθερότερα ἀποτελέσματα.

Στήν ἱστορία τῶν ἐπαναστάσεων βγαίνουν στήν ἐπιφάνεια ἀντιθέσεις πού ὡριμάζουν ἐπί δεκαετίες καί ἑκατονταετίες. Ἡ ζωή γίνεται ἐξαιρετικά πλούσια. Στήν πολιτική σκηνή προβαίνει δραστήριος ἀγωνιστής ἡ μάζα πού ἔστεκε πάντα στή σκιά καί πού γι᾽ αὐτό τό λόγο συχνά τήν ἀγνοοῦν ἤ ἀκόμα καί τήν περιφρονοῦν οἱ παρατηρητές πού κοιτάζουν μόνο τήν ἐπιφάνεια. Ἡ μάζα αὐτή διδάσκεται στήν πράξη, κάνοντας μπροστά στά μάτια ὅλων δοκιμαστικά βήματα, ψηλαφώντας τό δρόμο, χαράζοντας καθήκοντα, ἐλέγχοντας τόν ἑαυτό της καί τίς θεωρίες ὅλων τῶν ἰδεολογικῶν ἐκπροσώπων της. Ἡ μάζα αὐτή καταβάλλει ἡρωικές προσπάθειες γιά ν᾽ ἀνέβει στό ὕψος τῶν γιγάντιων παγκόσμιων καθηκόντων πού τῆς ἀνέθεσε ἡ ἱστορία, καί ὅσο μεγάλες κι ἄν εἶναι ὁρισμένες ἧττες, ὅσο κι ἄν μᾶς ζαλίζουν τά ποτάμια αἷμα καί οἱ χιλιάδες τά θύματα, — τίποτε δέν μπορεῖ καί δέ θά μπορέσει ποτέ νά συγκριθεῖ σέ σημασία μ᾽ αὐτή τήν ἄμεση διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν καί τῶν τάξεων στήν πορεία

τῆς ἴδιας τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης. Τήν ἱστορία αὐτῆς τῆς πάλης ὑποχρεώνεται κανείς νά τή μετράει μέ τίς μέρες. Καί δέν ἔχουν ἄδικο ὁρισμένες ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ πού ἄρχισαν κιόλας νά κρατοῦν «ἡμερολόγιο τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης». Ἄς κρατήσουμε κι ἐμεῖς ἕνα τέτοιο ἡμερολόγιο.

Ο ΠΑΠΑ-ΓΚΑΠΟΝ

῾Υπέρ τῆς εἰκασίας ὅτι ὁ παπα-Γκαπόν εἶναι προβοκάτορας συνηγορεῖ κατά κάποιο τρόπο τό γεγονός ὅτι εἶναι μέλος καί πρωτεργάτης τοῦ ζουμπατοφικοῦ συνδέσμου. Ἔπειτα οἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅπως καί οἱ ἀνταποκριτές μας, σημειώνουν τό γεγονός ὅτι ἡ ἀστυνομία ἄφηνε σκόπιμα νά ἀναπτύσσεται πιό πλατιά καί πιό ἐλεύθερα τό ἀπεργιακό κίνημα, ὅτι ἡ κυβέρνηση γενικά (καί ὁ μεγάλος δούκας Βλαδίμηρος ἰδιαίτερα) *ἤθελε* νά προκαλέσει τό μακελειό... κάτω ἀπό τίς εὐνοϊκότερες γι' αὐτή συνθῆκες. Μάλιστα οἱ ἄγγλοι ἀνταποκριτές τονίζουν ὅτι ἡ δραστήρια συμμετοχή στό κίνημα ἴσα ἴσα τῶν ζουμπατοφικῶν θάπρεπε, σέ μιά τέτοια κατάσταση πραγμάτων, νᾶναι ἰδιαίτερα εὐνοϊκή γιά τήν κυβέρνηση. Ἡ ἐπαναστατική διανόηση καί οἱ συνειδητοί προλετάριοι πού θά ἐφοδιάζονταν ἀσφαλῶς μέ ὅπλα, νωρίτερα ἀπό κάθε ἄλλον, δέν μποροῦσαν παρά νά μένουν ξένοι πρός τή ζουμπατοφική κίνηση, δέν μποροῦσαν παρά νά τήν ἀποφύγουν. Ἔτσι ἡ κυβέρνηση εἶχε ἐξαιρετικῶς ἐλεύθερα τά χέρια κι ἔπαιζε ἕνα σίγουρο παιχνίδι: στή διαδήλωση θά πᾶνε οἱ πιό εἰρηνικοί, οἱ πιό ἀνοργάνωτοι, οἱ πιό καθυστερημένοι ἐργάτες· ὁ στρατός μας δέ θά δυσκολευτεῖ καθόλου νά τά βγάλει πέρα μαζί τους· ἔτσι θά δοθεῖ ἕνα καλό μάθημα στό προλεταριάτο· θά μᾶς δοθεῖ μιά θαυμάσια ἀφορμή γιά νά πυροβολήσουμε στό δρόμο τούς πάντες· ἡ νίκη τοῦ ἀντιδραστικοῦ (ἤ τοῦ μεγαλοδουκικοῦ) κόμματος τῆς αὐλῆς ἐνάντια στούς φιλελεύθερους θᾶναι πλήρης· θά ἐπακολουθήσουν οἱ πιό ἄγριες διώξεις.

Καί οἱ ἀγγλικές καί οἱ συντηρητικές γερμανικές ἐφημερίδες ἀποδίδουν ἀνοιχτά στήν κυβέρνηση (ἤ στόν Βλαδίμηρο) ἕνα τέτοιο σχέδιο δράσης. Πολύ πιθανόν νά ἔχουν δίκιο. Τά γεγονότα τῆς ματωμένης μέρας τῆς 9 τοῦ Γενάρη τό ἐπιβεβαιώνουν

θαυμάσια. Ἡ ὕπαρξη ὅμως ἑνός τέτοιου σχεδίου δέν ἀποκλείει καθόλου καί τό ὅτι ὁ παπα-Γκαπόν μποροῦσε νἆναι τό *ἀσυνείδητο* ὄργανο αὐτοῦ τοῦ σχεδίου. Ἡ ὕπαρξη φιλελεύθερης, μεταρυθμιστικῆς κίνησης μέσα σέ ὁρισμένη μερίδα τοῦ νεαροῦ ρωσικοῦ κλήρου δέν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτηση: ἡ κίνηση αὐτή βρῆκε τούς ἐκφραστές της καί στίς συνελεύσεις τῆς θρησκευτικοφιλοσοφικῆς ἑταιρίας καί στήν ἐκκλησιαστική φιλολογία. Ἡ κίνηση αὐτή ἀπόχτησε μάλιστα καί τό ὄνομά της: κίνηση τῶν «νεοορθοδόξων». Γι'αὐτό δέν μπορεῖ ν'ἀποκλειστεῖ ἀπόλυτα ἡ σκέψη πώς ὁ παπα-Γκαπόν μποροῦσε νἆναι ἕνας εἰλικρινής χριστιανοσοσιαλιστής, πώς ἴσα ἴσα ἡ ματωμένη Κυριακή τόν ἔσπρωξε σ' ἕναν ἐντελῶς ἐπαναστατικό δρόμο. Κλίνουμε πρός αὐτή τήν εἰκασία, πολύ περισσότερο πού τά γράμματα τοῦ Γκαπόν μετά τό μακελειό τῆς 9 τοῦ Γενάρη, στά ὁποῖα λέει πώς «δέν ἔχουμε τσάρο», ἡ ἔκκλησή του γιά ἀγώνα ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας κτλ., — ὅλα αὐτά εἶναι γεγονότα πού συνηγοροῦν ὑπέρ τῆς ἐντιμότητας καί τῆς εἰλικρίνειάς του, γιατί σέ καμιά περίπτωση δέν μποροῦσε νά περιλαβαίνεται στά καθήκοντα τοῦ προβοκάτορα μιά τόσο ἰσχυρή ζύμωση γιά τή συνέχιση τῆς ἐξέγερσης.

Ὅπως κι ἄν ἔχουν τά πράγματα, ἡ ταχτική τῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἀπέναντι στό νέο ἡγέτη ἔχει χαραχτεῖ ἀπό μόνη της: χρειάζεται προσεχτική, ἐπιφυλαχτική, δύσπιστη στάση ἀπέναντι σέ ἕναν ζουμπατοφικό. Ἐν πάση περιπτώσει χρειάζεται δραστήρια συμμετοχή στό ἀνεβασμένο ἀπεργιακό κίνημα (ἔστω κι ἄν τό ξεσήκωσε ἕνας ζουμπατοφικός), χρειάζεται ἐντατικό κήρυγμα τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἀντιλήψεων καί συνθημάτων. Αὐτή τήν ταχτική ἀκολούθησαν, ὅπως φαίνεται ἀπό τά γράμματα πού παραθέσαμε πιό πάνω, καί οἱ σύντροφοί μας τῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ[84]. Ὅσο «ἔξυπνα» κι ἄν ἦταν τά σχέδια τῆς ἀντιδραστικῆς κλίκας τῆς αὐλῆς, ἡ πραγματικότητα τῆς ταξικῆς πάλης καί τῆς πολιτικῆς διαμαρτυρίας τῶν προλετάριων, σάν πρωτοπορίας ὅλου τοῦ λαοῦ, ἀποδείχτηκε πολύ πιό ἔξυπνη. Εἶναι γεγονός πώς τά ἀστυνομικά καί στρατιωτικά σχέδια στράφηκαν ἐνάντια στήν κυβέρνηση, πώς ἀπό τό ζουμπατοφισμό, σάν ἀπό μικρή ἀφορμή, ξεπήδησε ἕνα πλατύ, μεγάλο, πανρωσικό ἐπαναστατικό κίνημα. Ἡ ἐπαναστατική ἐνέργεια καί τό ἐπαναστατικό ἔνστικτο τῆς ἐργατικῆς τάξης ξέσπασαν μέ ἀκατάσχετη δύναμη, παρά τά διάφορα τεχνάσματα καί τίς διάφορες πανουργίες τῆς ἀστυνομίας.

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ

Ἀπό πρώτη ματιά φαίνεται παράξενο νά μιλάει κανείς γιά μάχη, τή στιγμή πού ἄοπλοι ἐργάτες βάδιζαν εἰρηνικά γιά νά ὑποβάλουν ἕνα ὑπόμνημα. Αὐτό πού ἔγινε ἦταν σφαγή. Ἡ κυβέρνηση ὡστόσο ὑπολόγιζε ἀκριβῶς σέ μάχη καί ἀναμφισβήτητα ἔδρασε μέ βάση ἕνα ἀπόλυτα μελετημένο σχέδιο. Μελέτησε ἀπό στρατιωτική ἄποψη τήν ὑπεράσπιση τῆς Πετρούπολης καί τῶν Χειμερινῶν ἀνακτόρων. Πῆρε ὅλα τά στρατιωτικά μέτρα. Παραμέρισε ὅλες τίς πολιτικές ἀρχές καί παρέδοσε τήν πρωτεύουσα μέ τό ἑνάμιση ἑκατομμύριο τοῦ πληθυσμοῦ της στήν πλήρη διάθεση τῶν διψασμένων γιά λαϊκό αἷμα στρατηγῶν, μ᾿ ἐπικεφαλῆς τόν μεγάλο δούκα Βλαδίμηρο.

Ἡ κυβέρνηση σκόπιμα ἔσπρωξε τό προλεταριάτο σέ ἐξέγερση, προκαλώντας μέ τό χτύπημα τῶν ἀόπλων, τό στήσιμο ὁδοφραγμάτων, γιά νά μπορεῖ νά πνίξει αὐτή τήν ἐξέγερση σέ ποτάμια αἷμα. Τό προλεταριάτο ἔχει νά διδαχτεῖ ἀπό τά στρατιωτικά αὐτά μαθήματα τῆς κυβέρνησης. Καί τό προλεταριάτο θά μάθει τήν τέχνη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, μιά κι ἔχει ἀρχίσει τήν ἐπανάσταση. Ἡ ἐπανάσταση εἶναι πόλεμος. Εἶναι ὁ μοναδικά νόμιμος, δικαιολογημένος, δίκαιος καί πραγματικά μεγάλος πόλεμος ἀνάμεσα σ᾿ ὅλους τούς πολέμους πού ξέρει ἡ ἱστορία. Ὁ πόλεμος αὐτός δέ διεξάγεται γιά τά ἰδιοτελῆ συμφέροντα μιᾶς χούφτας κυβερνητῶν καί ἐκμεταλλευτῶν, ὅπως ὅλοι οἱ λογῆς λογῆς πόλεμοι, ἀλλά γιά τά συμφέροντα τῆς μάζας τοῦ λαοῦ ἐνάντια στούς τυράννους, γιά τά συμφέροντα ἑκατομμυρίων καί δεκάδων ἑκατομμυρίων ὑφισταμένων τήν ἐκμετάλλευση καί ἐργαζομένων ἐνάντια στήν αὐθαιρεσία καί στή βία.

Ὅλοι οἱ ἀμερόληπτοι παρατηρητές παραδέχονται τώρα ὁμόφωνα πώς στή Ρωσία ὁ πόλεμος αὐτός ἔχει κηρυχθεῖ καί ἀρχίσει. Τό προλεταριάτο θά ξεσηκωθεῖ ξανά κατά μεγαλύτερες ἀκό-

μα μάζες. Τά ὑπολείμματα τῆς παιδιάστικης πίστης στόν τσάρο θά σβήσουν τώρα τόσο γρήγορα ὅσο γρήγορα πέρασαν οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης ἀπό τήν ὑποβολή ὑπομνήματος στά ὁδοφράγματα. Οἱ ἐργάτες παντοῦ θά ἐξοπλίζονται. Δέν ἔχει σημασία ἄν ἡ ἀστυνομία θά δεκαπλασιάσει τήν αὐστηρότητα τῆς ἐπιτήρησης τῶν ἀποθηκῶν ὅπλων καί τῶν ὁπλοπωλείων. Καμιά αὐστηρότητα, καμιά ἀπαγόρευση δέ θά σταματήσει τίς μάζες τῶν πόλεων πού κατάλαβαν πώς ἄν δέν ἔχουν ὅπλα ἡ κυβέρνηση θά μπορεῖ πάντα, μ' ὁποιαδήποτε ἀφορμή, νά τίς ὁδηγήσει στό ματοκύλισμα. Ὁ καθένας μόνος του θά ἐντείνει ὅλες του τίς δυνάμεις γιά νά ἐφοδιαστεῖ μέ τουφέκι ἤ ἔστω καί μέ περίστροφο, γιά νά κρύψει τό ὅπλο ἀπό τήν ἀστυνομία καί νἆναι ἕτοιμος νά ἀποκρούσει τούς αἱμοβόρους ὑπηρέτες τοῦ τσαρισμοῦ. Κάθε ἀρχή καί δύσκολη — λέει μιά παροιμία. Ἦταν πολύ δύσκολο γιά τούς ἐργάτες νά περάσουν στόν ἔνοπλο ἀγώνα. Τώρα ἡ κυβέρνηση τούς ἀνάγκασε νά περάσουν σ' αὐτόν. Τό πρῶτο, τό πιό δύσκολο βῆμα ἔχει γίνει.

Ἕνας ἄγγλος ἀνταποκριτής μεταδίδει μιά χαρακτηριστική συζήτηση ἐργατῶν σέ κάποιο δρόμο τῆς Μόσχας. Μιά παρέα ἐργάτες συζητοῦσαν ἀνοιχτά τά διδάγματα τῆς μέρας. «Τσεκούρια; — λέει ὁ ἕνας. — Ὄχι, μέ τσεκούρια δέν κάνεις τίποτα ἐνάντια στά σπαθιά. Μὲ τό τσεκούρι δέν τόν φτάνεις, κι ἀκόμα λιγότερο μέ τό μαχαίρι. Ὄχι, χρειάζονται περίστροφα, τουλάχιστο περίστροφα, κι ἀκόμα καλύτερα, τουφέκια». Τέτοιες καί παρόμοιες συζήσεις γίνονται τώρα σ' ὅλη τή Ρωσία. Καί οἱ συζητήσεις αὐτές, ὕστερα ἀπό τή «μέρα τοῦ Βλαδίμηρου» στήν Πετρούπολη, δέ θά μείνουν μόνο συζητήσεις.

Τό στρατιωτικό σχέδιο τοῦ θείου τοῦ τσάρου, τοῦ Βλαδίμηρου πού διηύθυνε τή σφαγή, συνοψιζόταν στό νά μήν ἀφήσει τά προάστια, τά ἐργατικά προάστια, νά φτάσουν στό κέντρο τῆς πόλης. Ἔβαλαν ὅλα τά δυνατά τους γιά νά πείσουν τούς στρατιῶτες πώς οἱ ἐργάτες θέλουν νά καταστρέψουν τά Χειμερινά ἀνάκτορα (χρησιμοποιώντας εἰκόνες, σταυρούς καὶ ὑπομνήματα!) καί νά σκοτώσουν τόν τσάρο. Ὁ στρατηγικός σκοπός συνοψιζόταν στήν περιφρούρηση τῶν γεφυριῶν καί τῶν κυριότερων δρόμων πού ὁδηγοῦσαν στήν πλατεία τῶν Ἀνακτόρων. Καί τά κυριότερα πεδία τῶν «πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων» ἦταν οἱ πλατεῖες κοντά στά γεφύρια (Τρόιτσκι, Σαμψόνιεβσκι, Νικολάγεβσκι, Ντβορτσόβι), οἱ δρόμοι πού ὁδηγοῦν ἀπό τίς ἐργατικές συνοικίες στό κέντρο (κοντά στή Νάρβσκαγια Ζαστάβα, στή δημοσιά τοῦ Σλισσεμπούργκ, στή λεωφόρο Νέβσκι) καί τέλος

ἡ πλατεία τῶν Ἀνακτόρων, ὅπου ὡστόσο, παρ' ὅλη τή συγκέντρωση στρατοῦ, παρ' ὅλη τήν ἀντίσταση, διείσδυσαν χιλιάδες καί χιλιάδες ἐργάτες. Ὁ ἀντικειμενικός σκοπός τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐννοεῖται, διευκολυνόταν τρομερά ἀπό τό γεγονός ὅτι ὅλοι ἤξεραν περίφημα ποῦ πᾶνε οἱ ἐργάτες, ἤξεραν ὅτι ὑπάρχει μόνο ἕνα σημεῖο συγκέντρωσης κι ἕνας σκοπός. Οἱ γενναῖοι στρατηγοί ἔδρασαν «μ' ἐπιτυχία» ἐνάντια στόν ἐχθρό πού προχωροῦσε μ' ἄδειανά τά χέρια, ἀφοῦ ἀνήγγειλε ἀπό πρίν στούς πάντες ποῦ πάει καί γιατί πάει... Αὐτό πού ἔγινε ἦταν ἡ πιό ἄτιμη, ἡ πιό ψύχραιμη δολοφονία ἀνυπεράσπιστων καί εἰρηνικῶν λαϊκῶν μαζῶν. Τώρα οἱ μάζες γιά πολύ καιρό θά σκέφτονται καί θά ξαναζοῦν στίς ἀναμνήσεις καί στίς ἀφηγήσεις τους ὅλα ὅσα ἔγιναν. Τό μοναδικό καί ἀναπόφευχτο συμπέρασμα αὐτῶν τῶν σκέψεων, αὐτῆς τῆς μετουσίωσης «τοῦ μαθήματος τοῦ Βλαδίμηρου» μέσα στή συνείδηση τῆς μάζας, θᾶναι τό συμπέρασμα ὅτι στόν πόλεμο πρέπει νά ἐνεργεῖς σύμφωνα μέ τούς κανόνες τοῦ πολέμου. Οἱ ἐργατικές μάζες καί πίσω ἀπ' αὐτές καί οἱ μάζες τῆς ἀγροτικῆς φτωχολογιᾶς θά νιώσουν πώς εἶναι ἐμπόλεμη πλευρά καί τότε... τότε οἱ ἑπόμενες μάχες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου μας δέ θά γίνονται πιά σύμφωνα μέ τά «σχέδια» μόνο τῶν μεγάλων δουκῶν καί τῶν τσάρων. Ἡ κραυγή: «Στά ὅπλα!» πού ἀντήχησε μέσα σ' ἕνα πλῆθος ἐργατῶν στή λεωφόρο Νέβσκι στίς 9 τοῦ Γενάρη, δέν μπορεῖ τώρα νά περάσει χωρίς ν' ἀφήσει ἴχνη.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ «ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ»

Τό σχέδιο τῆς μάχης τῆς Πετρούπολης τό ἔχουμε περιγράψει στήν «Βπεριόντ» φύλλο 4. Τώρα βρίσκουμε στίς ἀγγλικές ἐφημερίδες μερικές ἀρκετά ἐνδιαφέρουσες λεπτομέρειες σχετικά μ' αὐτό τό σχέδιο. Ὁ μεγάλος δούκας Βλαδίμηρος διόρισε διοικητή τοῦ δρῶντος στρατοῦ τόν στρατηγό πρίγκιπα Βασίλτσικοφ. Ὅλη ἡ πρωτεύουσα εἶχε μοιραστεῖ ἀνάμεσα στούς ἀξιωματικούς σέ τομεῖς. Ὁ τσάρος ἔπαιζε πόλεμο ἐντελῶς στά σοβαρά, λές καί βρισκόταν μπροστά σέ ἔνοπλη ἐχθρική εἰσβολή. Στή διάρκεια τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων τό γενικό ἐπιτελεῖο καθόταν γύρω ἀπό τό πράσινο τραπέζι στό Βασίλεβσκι Ὄστροβ κι ἔπαιρνε ἀναφορές ἀπό κάθε διοικητή τομέα κάθε μισή ὥρα.

Πρός γνώση τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης!

Γράφτηκε ἀργότερα ἀπό τίς 18 (31) τοῦ Γενάρη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

«Ο ΠΑΤΕΡΟΥΛΗΣ Ο ΤΣΑΡΟΣ» ΚΑΙ ΤΑ ΟΔΟΦΡΑΓΜΑΤΑ

Ὅταν ρίχνεις μιά γενική ματιά στά γεγονότα τῆς ματωμένης Κυριακῆς, σέ καταπλήσσει προπαντός ὁ συνδυασμός τῆς ἁπλοϊκῆς πατριαρχικῆς πίστης στόν τσάρο μέ τό σκληρό ἀγώνα στούς δρόμους μέ τό ὅπλο στό χέρι, ἐνάντια στήν τσαρική ἐξουσία. Ἡ πρώτη μέρα τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης ἔφερε ἀντιμέτωπες, μέ καταπληχτική δύναμη, τήν παλιά καί τή νέα Ρωσία, ἔδειξε τό ψυχορράγημα τῆς πατροπαράδοτης πίστης τοῦ ἀγρότη στόν πατερούλη τόν τσάρο καί τή γέννηση ἑνός ἐπαναστατικοῦ λαοῦ στό πρόσωπο τοῦ προλεταριάτου τῆς πόλης. Δέν ἔχουν ἄδικο οἱ εὐρωπαϊκές ἀστικές ἐφημερίδες πού λένε ὅτι ἡ Ρωσία τῆς 10 τοῦ Γενάρη δέν εἶναι πιά ἡ Ρωσία τῆς 8 τοῦ Γενάρη. Δέν ἔχει ἄδικο ἡ προαναφερόμενη γερμανική σοσιαλδημοκρατική ἐφημερίδα[85] πού ξαναθυμᾶται πῶς εἶχε ἀρχίσει πρίν ἀπό 70 χρόνια τό ἐργατικό κίνημα στήν Ἀγγλία, πῶς τό 1834 οἱ ἄγγλοι ἐργάτες διαμαρτύρονταν μέ διαδηλώσεις στούς δρόμους ἐνάντια στήν ἀπαγόρευση τῶν ἐργατικῶν σωματείων, πῶς τό 1838 διατύπωναν σέ τεράστιες συγκεντρώσεις κοντά στό Μάντσεστερ, τό «λαϊκό χάρτη» καί ὁ πάστορας Στίβενς διακήρυχνε ὅτι «κάθε ἐλεύθερος ἄνθρωπος πού ἀναπνέει τόν ἐλεύθερο ἀέρα τοῦ θεοῦ καί βαδίζει πάνω στήν ἐλεύθερη γῆ τοῦ θεοῦ, δικαιοῦται νάχει τή δικιά του ἰδιόχτητη ἑστία». Ὁ ἴδιος αὐτός πάστορας καλοῦσε τούς συγκεντρωμένους ἐργάτες νά πάρουν τά ὅπλα.

Καί σ' ἐμᾶς, στή Ρωσία, βρέθηκε ἐπίσης ἐπικεφαλῆς τοῦ κινήματος ἕνας ἱερέας πού μέσα σέ μιά μέρα πέρασε ἀπό τό σύνθημα: πᾶμε καί νά ἐπιδόσουμε στόν ἴδιο τόν τσάρο ἕνα εἰρηνικό ὑπόμνημα — στό σύνθημα: ν' ἀρχίσουμε τήν ἐπανάσταση. «Σύντροφοι, ρῶσοι ἐργάτες!» — ἔγραφε ὁ ἱερέας Γκεόργκι Γκαπόν ὕστερα ἀπό τή ματωμένη μέρα, σέ γράμμα του πού διαβάστηκε σέ συγκέντρωση τῶν φιλελευθέρων. — «Δέν ἔχουμε πιά τσάρο.

Ποτάμι ἔτρεξε σήμερα τό αἷμα ἀνάμεσα σ' αὐτόν καί στό ρωσικό λαό. Εἶναι καιρός οἱ ρῶσοι ἐργάτες ν' ἀποδυθοῦν χωρίς τόν τσάρο σέ ἀγώνα γιά τή λαϊκή ἐλευθερία. Σᾶς δίνω τήν εὐλογία μου γιά σήμερα. Αὔριο θᾶμαι ἀνάμεσά σας. Σήμερα εἶμαι πολύ ἀπασχολημένος μέ δουλειές πού ἀφοροῦν τήν ὑπόθεσή μας».

Αὐτά δέν τά λέει ὁ ἱερέας Γκεόργκι Γκαπόν. Τά λένε χιλιάδες καί δεκάδες χιλιάδες, ἑκατομμύρια καί δεκάδες ἑκατομμύρια ρῶσοι ἐργάτες καί ἀγρότες πού ὥς τώρα μποροῦσαν νά πιστεύουν ἁπλοϊκά καί τυφλά στόν πατερούλη τόν τσάρο, νά ἀναζητοῦν ἀνακούφιση ἀπό τή δύσκολη κι ἀφόρητη κατάστασή τους στόν «ἴδιο» τόν πατερούλη τόν τσάρο καί νά κατηγοροῦν γιά ὅλες τίς ἀσχημίες, τίς πράξεις βίας, αὐθαιρεσίας καί ληστείας *μόνο* τούς ὑπαλλήλους πού ἐξαπατοῦν τόν τσάρο. Ἡ κακομοιριασμένη, ἡ ἀποχτηνωτική, ἡ ἀπόκοσμη ζωή πού ἔκανε στίς ἀρκουδοφωλιές ὁ μουζίκος γενεές ἐπί γενεῶν στέριωνε αὐτή τήν πίστη. Κάθε μήνας ζωῆς τῆς νέας, βιομηχανικῆς, γραμματισμένης Ρωσίας τῶν πόλεων ὑπέσκαπτε καί γκρέμιζε αὐτή τήν πίστη. Ἡ τελευταία δεκαετία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀνέδειξε χιλιάδες πρωτοπόρους προλετάριους-σοσιαλδημοκράτες πού ξέκοψαν ἐντελῶς συνειδητά ἀπ' αὐτή τήν πίστη. Ἡ δεκαετία αὐτή διαπαιδαγώγησε δεκάδες χιλιάδες ἐργάτες πού τό ταξικό τους ἔνστιχτο, δυναμωμένο ἀπό τόν ἀπεργιακό ἀγώνα καί τήν πολιτική ζύμωση, ὑπέσκαψε ὅλα τά βάθρα τῆς πίστης αὐτῆς. Πίσω ὅμως ἀπό αὐτές τίς χιλιάδες καί τίς δεκάδες χιλιάδες ὑπῆρχαν ἑκατοντάδες χιλιάδες κι ἑκατομμύρια ἐργαζόμενοι καί ὑφιστάμενοι τήν ἐκμετάλλευση, ταπεινωμένοι καί καταφρονεμένοι, προλετάριοι καί μισοπρολετάριοι, πού μποροῦσαν ἀκόμα νά διατηροῦν μιά τέτοια πίστη. Αὐτοί δέν μποροῦσαν νά τραβήξουν γιά ἐξέγερση, τό μόνο πού μποροῦσαν νά κάνουν ἦταν νά παρακαλοῦν καί νά ἱκετεύουν. Τά αἰσθήματα καί τίς διαθέσεις τους, τό ἐπίπεδο τῶν γνώσεων καί τῆς πολιτικῆς τους πείρας ἐξέφρασε ὁ ἱερέας Γκεόργκι Γκαπόν, καί σ' αὐτό συνίσταται ἡ ἱστορική σημασία τοῦ ρόλου πού ἔπαιξε στήν ἀρχή τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης ἕνας ἄνθρωπος, χθές ἀκόμα ἄγνωστος σέ ὅλους καί σήμερα ἥρωας τῆς ἡμέρας γιά τήν Πετρούπολη καί πέρα ἀπό τήν Πετρούπολη γιά ὅλο τόν εὐρωπαϊκό τύπο.

Τώρα γίνεται κατανοητό γιατί οἱ σοσιαλδημοκράτες τῆς Πετρούπολης, πού τά γράμματά τους τά παραθέσαμε πιό πάνω, ἔδειξαν στήν ἀρχή, καί δέν μποροῦσαν παρά νά δείξουν, δυσπιστία ἀπέναντι στόν Γκαπόν. Ἄνθρωπος πού φοροῦσε ράσο, πού

πίστευε στό θεό καί δροῦσε κάτω ἀπό τήν ὑψηλή προστασία τοῦ Ζουμπάτοφ καί τῆς ὀχράνας δέν μποροῦσε νά μή προκαλεῖ ὑποψίες. Ἂν ἦταν εἰλικρινής ἤ ὄχι ὅταν ἔσκιζε τά ράσα του καί καταριόταν τήν ὥρα πού μπῆκε στήν ἄτιμη κάστα, στήν κάστα τῶν παπάδων πού καταληστεύουν καί διαφθείρουν τό λαό, αὐτό δέν μποροῦσε νά τό πεῖ κανείς μέ βεβαιότητα, ἐκτός ἴσως ἀπό μερικούς ἀνθρώπους πού τόν γνώριζαν ἀπό κοντά, προσωπικά, δηλαδή ἐκτός ἀπό μιά μηδαμινή χούφτα ἀνθρώπους. Αὐτό μποροῦσαν νά τό κρίνουν μόνο τά ἱστορικά συμβάντα πού διαδραματίζονταν, μόνο τά γεγονότα, τά γεγονότα καί πάλι τά γεγονότα. Καί τά γεγονότα ἔκριναν τό ζήτημα αὐτό ὑπέρ τοῦ Γκαπόν.

Θά μπορέσει ἄραγε ἡ σοσιαλδημοκρατία νά κυριαρχήσει πάνω σ' αὐτό τό αὐθόρμητο κίνημα; — διερωτιόνταν ἀνήσυχα οἱ σύντροφοί μας τῆς Πετρούπολης, βλέποντας τήν ἀκατάσχετα γοργή ἀνάπτυξη τῆς γενικῆς ἀπεργίας πού εἶχε ἀγκαλιάσει ἐξαιρετικά πλατιά στρώματα τοῦ προλεταριάτου, βλέποντας τήν ἀκαταγώνιστη ἐπιροή τοῦ Γκαπόν πάνω σέ τόσο «καθυστερημένες» μάζες πού θά μποροῦσαν νά παρασυρθοῦν καί ἀπό ἕνα προβοκάτορα. Καί οἱ σοσιαλδημοκράτες ὄχι μόνο δέν ὑποστήριξαν τίς ἀφελεῖς αὐταπάτες σχετικά μέ τή δυνατότητα ἑνός εἰρηνικοῦ διαβήματος, ἀλλά καί ἀντιτάχθηκαν στόν Γκαπόν, ὑπεράσπισαν ἀνοιχτά καί ἀποφασιστικά ὅλες τίς ἀπόψεις τους καί ὅλη τήν ταχτική τους. Καί ἡ ἱστορία πού οἱ ἐργατικές μάζες δημιουργοῦσαν χωρίς τή σοσιαλδημοκρατία, ἐπιβεβαίωσε τήν ὀρθότητα αὐτῶν τῶν ἀπόψεων καί αὐτῆς τῆς ταχτικῆς. Ἡ λογική τῆς ταξικῆς θέσης τοῦ προλεταριάτου ἀποδείχτηκε πιό ἰσχυρή ἀπό τά λάθη, τίς ἀφέλειες καί τίς αὐταπάτες τοῦ Γκαπόν. Ὁ μεγάλος δούκας Βλαδίμηρος πού ἐνεργοῦσε ἐξονόματος τοῦ τσάρου καί μ' ὅλη τήν ἐξουσία τοῦ τσάρου, ἀνέλαβε νά δείξει μέ τόν ἄθλο του, ἄθλο δημίου, στίς ἐργατικές μάζες ἐκεῖνο, ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού οἱ σοσιαλδημοκράτες τούς ἔδειχναν καί θά τούς δείχνουν πάντα μέ τό γραφτό καί τόν προφορικό λόγο.

Εἴπαμε πώς οἱ μάζες τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν πού διατηροῦσαν ἀκόμα ὑπολείμματα πίστης στόν τσάρο, δέν μποροῦσαν νά τραβήξουν γιά ἐξέγερση. Μετά τίς ἐννιά τοῦ Γενάρη ἔχουμε τό δικαίωμα νά ποῦμε: τώρα οἱ μάζες αὐτές μποροῦν νά τραβήξουν καί θά τραβήξουν γιά ἐξέγερση. Ὁ «πατερούλης ὁ τσάρος», ματοκυλώντας τούς ἄοπλους ἐργάτες, τούς ἔσπρωξε ὁ ἴδιος στά ὁδοφράγματα καί τούς ἔδοσε τά πρῶτα μαθήματα τοῦ ἀγώνα ὁδοφραγμάτων. Τά μαθήματα τοῦ «πατερούλη τοῦ τσάρου» δέ θά πᾶνε χαμένα.

Στή σοσιαλδημοκρατία ἀπομένει νά φροντίσει γιά τήν ὅσο τό δυνατόν πιό πλατιά διάδοση τῶν εἰδήσεων σχετικά μέ τίς ματωμένες μέρες τῆς Πετρούπολης, γιά μεγαλύτερη συσπείρωση καί ὀργάνωση τῶν δυνάμεών της, γιά μιά πιό δραστήρια προπαγάνδα τοῦ συνθήματος πού ἀπό καιρό ἔχει ρίξει: *παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση* *.

---

* Εἶναι ἀλήθεια πώς οἱ βαθυστόχαστοι (βαθυστόχαστοι ἀλά Μαρτίνοφ) νεοϊσκριστές μας φρόντισαν νά μπερδέψουν, νά ἐξασθενίσουν καί ν' ἀποτραβήξουν τό σύνθημα αὐτό (βλ. «Ἴσκρα» φύλλο 62, κύριο ἄρθρο: «Ἔτσι λοιπόν προετοιμαζόμαστε;»). Ἀλλά ἡ νεοϊσκρική παρέα τοῦ Μαρτίνοφ συναντᾶ ἀποφασιστική ἀντίσταση μέσα στό κόμμα μας, ἰδιαίτερα ἀπό τόν καιρό τοῦ περιβόητου σχεδίου «συμφωνίας» μέ τούς ζέμτσι, σχετικά μέ τή μή δημιουργία πανικοῦ [86].

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ

Ἡ σπίθα πού ἄναψε τήν πυρκαγιά, ἦταν μιά ἀπό τίς πιό συνηθισμένες συγκρούσεις τῆς ἐργασίας μέ τό κεφάλαιο — μιά ἀπεργία σέ ἐργοστάσιο. Ὡστόσο εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι ἡ ἀπεργία αὐτή τῶν 12 000 ἐργατῶν τοῦ Πουτίλοφ, πού ξέσπασε τή Δευτέρα, στίς 3 τοῦ Γενάρη, ἦταν προπαντός ἀπεργία προλεταριακῆς ἀλληλεγγύης. Ἀφορμή στάθηκε ἡ ἀπόλυση τεσσάρων ἐργατῶν. «Ὅταν τό αἴτημα γιά ἐπαναπρόσληψή τους δέν ἱκανοποιήθηκε, — μᾶς γράφει στίς 7 τοῦ Γενάρη ἕνας σύντροφος ἀπό τήν Πετρούπολη, — τό ἐργοστάσιο σταμάτησε μονομιᾶς, μέ πολλή σύμπνοια. Ἡ ἀπεργία ἔχει ἀπόλυτα πειθαρχημένο χαρακτήρα· οἱ ἐργάτες ἔβαλαν μερικούς ἀνθρώπους νά φρουροῦν τίς μηχανές καί τήν ὑπόλοιπη περιουσία ἀπό ὁποιαδήποτε ἐνδεχόμενη βλάβη ἀπομέρους τῶν λιγότερο συνειδητῶν. Ἔπειτα ἔστειλαν ἀντιπροσωπεία σέ ἄλλα ἐργοστάσια γιά νά κάνει γνωστά τά αἰτήματά τους καί νά προτείνει νά προσχωρήσουν καί ἐκεῖνα στήν ἀπεργία». Χιλιάδες καί δεκάδες χιλιάδες ἐργάτες ἄρχισαν νά προσχωροῦν στό κίνημα. Ὁ νόμιμος, ὁ ζουμπατοφικός ἐργατικός σύνδεσμος πού ἱδρύθηκε μέ τή συνδρομή τῆς κυβέρνησης καί μέ σκοπό νά διαφθείρει τό προλεταριάτο χρησιμοποιώντας συστηματική μοναρχική προπαγάνδα, πρόσφερε ὄχι μικρές ὑπηρεσίες στήν ὀργάνωση τοῦ κινήματος, στά κατώτερα στάδιά του καί στήν ἀνάπτυξή του σέ πλάτος. Ἔγινε ἐκεῖνο πού οἱ σοσιαλδημοκράτες τόνιζαν ἤδη ἀπό καιρό, ὅταν ἔλεγαν στούς ζουμπατοφικούς πώς τό ἐπαναστατικό ἔνστιχτο τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τό πνεῦμα τῆς ἀλληλεγγύης της θά ὑπερισχύσει ἀπό ὅλα τά φτηνά ἀστυνομικά τεχνάσματα. Οἱ πιό καθυστερημένοι ἐργάτες θά τραβηχτοῦν στό κίνημα ἀπό τούς ζουμπατοφικούς κ' ὕστερα πιά ἡ ἴδια ἡ τσαρική κυβέρνηση θά φροντίσει νά σπρώξει τούς ἐργάτες παραπέρα, ἡ ἴδια ἡ κεφαλαιοκρατική ἐκμετάλλευση θά

τούς φέρει ἀπό τόν εἰρηνικό καί πέρα γιά πέρα ὑποκριτικό ζουμπατοφισμό στήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία. Ἡ πράξη τῆς προλεταριακῆς ζωῆς καί τῆς προλεταριακῆς πάλης θά ὑπερισχύσει ἀπ' ὅλες τίς «θεωρίες» καί ἀπ' ὅλες τίς προσπάθειες τῶν κυρίων ζουμπατοφικῶν *.

Ἔτσι κι ἔγινε. Ἕνας σύντροφος, ἐργάτης, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, ἐκθέτει ὡς ἑξῆς τίς ἐντυπώσεις του σέ γράμμα πού μᾶς ἔστειλε στίς 5 τοῦ Γενάρη:

«Σᾶς γράφω κάτω ἀπό τήν πρόσφατη ἐντύπωση τῆς συγκέντρωσης τῶν ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου Σεμιάνικοφ, πού τώρα δά ἔγινε κοντά στή Νέβσκαγια Ζαστάβα. Πρίν ἀπ' ὅλα ὅμως θά πῶ δυό λόγια γιά τίς διαθέσεις πού ἐπικρατοῦν στούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης. Ὅπως εἶναι γνωστό, *τόν τελευταῖο καιρό ἄρχισαν ἐδῶ νά γεννιοῦνται ἤ, πιό σωστά, νά ἀναγεννιοῦνται οἱ „ζουμπατοφικές" ὀργανώσεις κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ παπα-Γκαπόν. Σέ πολύ σύντομο χρονικό διάστημα οἱ ὀργανώσεις πλήθυναν καί δυνάμωσαν πολύ. Τώρα ὑπάρχουν κιόλας 11 παραρτήματα τῆς λεγόμενης „Συνέλευσης τῶν ρώσων ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν". Ὅπως ἔπρεπε νά τό περιμένει κανείς, οἱ συνελεύσεις αὐτές δέν μποροῦσε παρά νάχουν τά ἴδια ἀποτελέσματα πού εἶχαν καί στό Νότο.*

Τώρα μποροῦμε νά ποῦμε μέ βεβαιότητα πώς στήν Πετρούπολη ἀρχίζει ἕνα πλατύ ἀπεργιακό κίνημα. Σχεδόν κάθε μέρα ἀκούει κανείς γιά νέες ἀπεργίες πότε στό ἕνα καί πότε στό ἄλλο ἐργοστάσιο. Πᾶνε κιόλας δυό μέρες πού ἀπεργεῖ τό ἐργοστάσιο Πουτίλοφ. Πρίν ἀπό δυό περίπου βδομάδες εἶχε ἀπεργήσει τό βαμβακοκλωστήριο Σάου στή συνοικία Βίμποργκ. Ἡ ἀπεργία κράτησε τέσσερις μέρες. Οἱ ἐργάτες δέν πέτυχαν τίποτε. Σήμερα-αὔριο ἡ ἀπεργία αὐτή θά ξαναρχίσει. Παντοῦ τό ἠθικό εἶναι ἀνεβασμένο, δέν μποροῦμε ὅμως νά ποῦμε πώς εἶναι ὑπέρ τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἕνα μεγάλο μέρος τῶν ἐργατῶν εἶναι ὑπέρ τῆς καθαρά οἰκονομικῆς πάλης κι ἐνάντια στήν πολιτική πάλη. Πρέπει ὡστόσο νά περιμένουμε καί νά ἐλπίζουμε πώς οἱ διαθέσεις αὐτές θ' ἀλλάξουν καί οἱ ἐργάτες θά καταλάβουν ὅτι χωρίς πολιτική πάλη δέ θά πετύχουν καμιά οἰκονομική βελτίωση. Σήμερα ἀπήργησε τό ἐργοστάσιο τῆς ναυπηγικῆς ἑταιρίας Νέβσκι (Σεμιάνικοφ). Τό τοπικό παράρτημα τῆς „Συνέλευσης τῶν

* Παράβαλε τὸ «Τί νὰ κάνουμε;» τοῦ Λένιν, σελ. 86 - 88. (Ἅπαντα, 5η ἐκδ., τόμ. 6ος, σελ. 116 - 117. *Ἡ Σύντ.)*

ρώσων ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν" προσπαθεῖ νά παρουσιαστεῖ σάν καθοδηγητής τῆς ἀπεργίας πού ἀρχίζει, μά φυσικά δέ θά τό κατορθώσει. Καθοδηγητής θᾶναι ἡ σοσιαλδημοκρατία, παρ' ὅλο πού αὐτή εἶναι ἐδῶ τρομερά ἀδύνατη.

Κυκλοφόρησαν προκηρύξεις ἀπομέρους τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης: δυό πρός τό κλωστήριο τοῦ Σάου καί μιά πρός τούς ἐργάτες τοῦ Πουτίλοφ. Σήμερα ἔγινε συγκέντρωση τῶν ἐργατῶν τοῦ ναυπηγείου Νέβσκι. Συγκεντρώθηκαν περίπου 500 ἐργάτες. Γιά πρώτη φορά πῆραν τό λόγο τά μέλη τοῦ τοπικοῦ παραρτήματος τῆς „Συνέλευσης". Αὐτοί ἀπέφυγαν τίς πολιτικές διεκδικήσεις καί πρόβαλαν κυρίως οἰκονομικές διεκδικήσεις. Ἀπό τό πλῆθος ἀκούγονταν φωνές ἀποδοκιμασίας. Τότε ὅμως ἐμφανίστηκε ὁ συνεργάτης τῆς „Ρούσκαγια Γκαζέτα"[87] Στρόγεφ πού τόν ἐκτιμοῦν πολύ οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης. Ὁ Στρόγεφ πρότεινε σχέδιο ψηφίσματος πού, ὅπως δήλωσε, τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ὁ ἴδιος μαζί μέ ἐκπροσώπους τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Τό σχέδιο αὐτό ψηφίσματος ὑπογραμμίζει βέβαια τήν ἀντίθεση τῶν ταξικῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀστικῆς τάξης, ὄχι ὅμως ὅσο χρειάζεται. Ὕστερα ἀπό τόν Στρόγεφ μίλησαν σύντροφοι ἐργάτες σοσιαλδημοκράτες πού ὑποστήριξαν αὐτό τό σχέδιο ψηφίσματος καταρχήν, ὑπογραμμίζοντας ὡστόσο τό περιορισμένο πνεῦμα του καί τήν ἀνεπάρκειά του. Τότε ἄρχισε φασαρία, μερικοί δυσαρεστήθηκαν ἀπό τούς λόγους τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί βάλθηκαν νά διαλύσουν τή συγκέντρωση. Ἡ πλειοψηφία τῆς συγκέντρωσης τάχθηκε ἐνάντια στόν προϊστάμενο πού ἦταν ἀπ' αὐτούς πού προσπαθοῦσαν νά διαλύσουν τή συγκέντρωση κι ἔβγαλε ἄλλον προϊστάμενο, σοσιαλιστή. Τά μέλη ὅμως τοῦ „συνδέσμου" (τοῦ ζουμπατοφικοῦ) δέ σώπασαν κι ἐξακολουθοῦσαν νά σαμποτάρουν τή συγκέντρωση. Ἄν καί ἡ τεράστια πλειοψηφία τῆς συγκέντρωσης (90%) ἦταν μέ τό μέρος τῶν σοσιαλιστῶν, ὡστόσο ἡ συγκέντρωση τελικά διαλύθηκε ἄπραχτη κι ἀνέβαλε τή λήψη ἀπόφασης γιά τήν ἐπομένη. Πάντως μποροῦμε νά ποῦμε πώς οἱ σοσιαλδημοκράτες κατόρθωσαν νά στρέψουν τίς διαθέσεις τῶν ἐργατῶν πρός ὄφελός τους. Αὔριο πρόκειται νά γίνει μεγάλη συγκέντρωση. — Ἐνδέχεται νά μαζευτοῦν δυό-τρεῖς χιλιάδες ἄτομα. — Αὐτές τίς μέρες θά πρέπει νά περιμένουμε μιά μεγαλειώδη διαδήλωση, κάτι παρόμοιο μέ τή διαδήλωση τοῦ Ἰούλη τοῦ 1903 στό Νότο. Ἀπεργεῖ τό ἐργοστάσιο τῆς Γαλλορωσικῆς ἑταιρίας — κάπου τέσσερις-πέντε χιλιάδες ἄνθρωποι. Ὑπάρχουν πληροφορίες πώς ἄρχισε ἀπεργία στό βαμβακοκλωστήριο τοῦ Στίγκλιτς — κάπου

πέντε χιλιάδες. Ἀναμένεται ἀπεργία στό ἐργοστάσιο Ὀμποῦχοφ — πέντε-ἕξι χιλιάδες».

Συγκρίνοντας αὐτές τίς πληροφορίες πού μᾶς δίνει ἕνας σοσιαλδημοκράτης, μέλος τῆς τοπικῆς ἐπιτροπῆς (πού ἐννοεῖται δέν μποροῦσε νά ξέρει μέ ἀκρίβεια παρά μόνο τά γεγονότα ἑνός μικροῦ τμήματος τῆς Πετρούπολης), μέ τίς πληροφορίες τῶν ἐφημερίδων τοῦ ἐξωτερικοῦ, κυρίως τῶν ἀγγλικῶν, πρέπει νά βγάλουμε τό συμπέρασμα πώς τίς τελευταῖες αὐτές τίς διακρίνει πολύ μεγάλη ἀκρίβεια.

Ἡ ἀπεργία ἀναπτυσσόταν ἀπό μέρα σέ μέρα μέ ἰλιγγιώδη ταχύτητα. Οἱ ἐργάτες ὀργάνωναν πολλές συγκεντρώσεις κι ἐπεξεργάζονταν τό «χάρτη» τους, τίς οἰκονομικές καί τίς πολιτικές διεκδικήσεις τους. Καί οἱ πρῶτες καί οἱ δεύτερες, παρά τήν ἡγεσία τῶν ζουμπατοφικῶν, ἀνάγονταν γενικά στίς διεκδικήσεις τοῦ προγράμματος τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, φτάνοντας ὥς τό σύνθημα: σύγκληση Συνταχτικῆς Συνέλευσης μέ βάση τό καθολικό, ἄμεσο, ἴσο καί μυστικό ἐκλογικό δικαίωμα. Ἡ αὐθόρμητη ἀνάπτυξη τῆς πρωτοφάνερης σέ διαστάσεις ἀπεργίας ξεπερνοῦσε κατά πολύ τή συστηματική συμμετοχή στό κίνημα τῶν ὀργανωμένων σοσιαλδημοκρατῶν. Μά ἄς δόσουμε τό λόγο στούς ἴδιους.

Η ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΗΣ ΜΑΤΩΜΕΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Στήν ἀφήγησή μας γιά τήν πορεία τοῦ κινήματος ἀναφέραμε ὅτι μέ πρωτοβουλία τοῦ Γκαπόν εἶχε ὁριστεῖ γιά τήν Κυριακή 9 τοῦ Γενάρη πορεία τῶν ἐργατικῶν μαζῶν πρός τά Χειμερινά ἀνάκτορα γιά ὑποβολή στόν τσάρο «ὑπομνήματος» γιά τή σύγκληση Συνταχτικῆς Συνέλευσης. Τό Σάββατο κιόλας, στίς 8 τοῦ Γενάρη, ἡ ἀπεργία στήν Πετρούπολη εἶχε γίνει γενική. Ἀκόμα καί οἱ ἐπίσημες πληροφορίες ὑπολόγιζαν τόν ἀριθμό τῶν ἀπεργῶν σέ 100-150 χιλιάδες. Ἡ Ρωσία δέν εἶχε ξαναδεῖ τέτοιο γιγάντιο ξέσπασμα ταξικῆς πάλης. Παρέλυσε ὅλη ἡ βιομηχανική, ἐμπορική, κοινωνική ζωή ἑνός γιγάντιου κέντρου μέ ἑνάμιση ἑκατομμύριο πληθυσμό. Τό προλεταριάτο ἔδειχνε στήν πράξη πώς *σ' αὐτό* καί *μόνο σ' αὐτό* στηρίζεται ὁ σύγχρονος πολιτισμός, πώς μέ τή δική του δουλειά δημιουργοῦνται τά πλούτη καί ἡ πολυτέλεια, πώς σ' αὐτό στηρίζεται ὅλος ὁ «πολιτισμός» μας. Ἡ πόλη βρέθηκε καί χωρίς ἐφημερίδες, καί χωρίς φῶς, καί χωρίς νερό. Καί ἡ γενική αὐτή ἀπεργία εἶχε ξεκάθαρο πολιτικό χαρακτήρα, ἀποτελοῦσε τόν ἄμεσο πρόλογο τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων.

Νά πῶς περιγράφει τήν παραμονή τῆς ἱστορικῆς μέρας ἕνας αὐτόπτης μάρτυρας σέ γράμμα πού μᾶς ἔστειλε:

«Ἀπό τίς 7 τοῦ Γενάρη ἡ ἀπεργία στήν Πετρούπολη ἔγινε γενική. Σταμάτησαν ὄχι μόνο τά μεγάλα ἐργοστάσια καί οἱ μεγάλες φάμπρικες, ἀλλά καί πολλά ἐργαστήρια. Σήμερα, 8 τοῦ Γενάρη, δέ βγῆκε καμιά ἐφημερίδα, ἐκτός ἀπό τήν „Πραβίτελστβεννι Βέστνικ" [88] καί τή „Βέντομοστι Σάνκτ-Πετερμπούργκσκοβο Γκραντονατσάλτσβα" [89]. Ἡ καθοδήγηση τοῦ κινήματος βρίσκεται ὥς τώρα στά χέρια τῶν ζουμπατοφικῶν. Παρακολουθοῦμε αὐτή τήν πρωτοείδωτη γιά τήν Πετρούπολη εἰκόνα

καί ἡ καρδιά μας σφίγγεται ἀπό φόβο μπροστά στό ἄγνωστο, — θά εἶναι ἄραγε σέ θέση ἡ σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση νά πάρει, ἔστω καί ὕστερα ἀπό λίγο καιρό, τό κίνημα στά χέρια της; Ἡ κατάσταση εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρή. Ὅλες αὐτές τίς μέρες γίνονται καθημερινές μαζικές συγκεντρώσεις ἐργατῶν σ' ὅλες τίς συνοικίες τῆς πόλης στά γραφεῖα τῆς „Ἕνωσης τῶν ρώσων ἐργατῶν". Μπροστά σ' αὐτά τά γραφεῖα οἱ δρόμοι ἐπί ὁλόκληρες μέρες εἶναι γεμάτοι ἀπό χιλιάδες ἐργάτες. Ποῦ καί ποῦ οἱ σοσιαλδημοκράτες βγάζουν λόγους καί μοιράζουν προκηρύξεις. Γενικά γίνονται δεχτοί μέ συμπάθεια, ἄν καί οἱ ζουμπατοφικοί προσπαθοῦν ν' ἀντιδράσουν. Ὅταν θίγεται τό ζήτημα τῆς ἀπολυταρχίας, αὐτοί φωνάζουν: „Αὐτό δέ μᾶς ἐνδιαφέρει, ἡ ἀπολυταρχία δέ μᾶς πειράζει!". Στό μεταξύ στούς λόγους πού ἐκφωνοῦν οἱ ζουμπατοφικοί στά γραφεῖα τῆς „Ἕνωσης", προβάλλονται ὅλες οἱ σοσιαλδημοκρατικές διεκδικήσεις, ἀπό τό ὀχτάωρο ὥς τή σύγκληση σώματος ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ μέ βάση τό ἴσο, ἄμεσο καί μυστικό ἐκλογικό δικαίωμα. Μόνο πού οἱ ζουμπατοφικοί ἰσχυρίζονται πώς ἡ ἱκανοποίηση αὐτῶν τῶν διεκδικήσεων δέ σημαίνει ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας, ἀλλά πλησίασμα τοῦ λαοῦ πρός τόν τσάρο, ἐξάλειψη τῆς γραφειοκρατίας πού χωρίζει τόν τσάρο ἀπό τό λαό.

Οἱ σοσιαλδημοκράτες μιλᾶνε καί στά γραφεῖα τῆς „Ἕνωσης" καί οἱ λόγοι τους γίνονται δεχτοί μέ συμπάθεια, ἡ πρωτοβουλία ὅμως τῶν πραχτικῶν προτάσεων προέρχεται ἀπό τούς ζουμπατοφικούς. Παρά τίς ἀντιρήσεις τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, οἱ προτάσεις αὐτές γίνονται δεχτές. Οἱ προτάσεις αὐτές συνοψίζονται στά παρακάτω: τήν Κυριακή 9 τοῦ Γενάρη οἱ ἐργάτες πρέπει νά πᾶνε στά Χειμερινά ἀνάκτορα καί νά ὑποβάλουν στόν τσάρο, μέσω τοῦ ἱερέα Γκεόργκι Γκαπόν, ὑπόμνημα, στό ὁποῖο θά ἀπαριθμοῦνται ὅλα τά αἰτήματα τῶν ἐργατῶν καί τό ὁποῖο θά τελειώνει μέ τά λόγια: „Δόσε μάς τα ὅλα αὐτά, ἀλλιῶς θά πεθάνουμε". Συνάμα οἱ καθοδηγητές τῶν συγκεντρώσεων προσθέτουν: „Ἄν ὁ τσάρος δέν τά δόσει, τότε λύνονται τά χέρια μας, συνεπῶς εἶναι ἐχθρός μας, καί τότε πιά θά ταχθοῦμε ἐνάντιά του, ξεδιπλώνοντας τήν κόκκινη σημαία. Ἄν χυθεῖ τό αἷμα μας, θά πέσει στό κεφάλι του". Τό ψήφισμα γίνεται δεχτό παντοῦ. Οἱ ἐργάτες ὁρκίζονται πώς θάρθουν ὅλοι τήν Κυριακή στήν πλατεία „μέ τίς γυναῖκες καί τά παιδιά" τους. Σήμερα θά ὑπογράψουν τό ὑπόμνημα κατά συνοικίες καί στίς 2 ἡ ὥρα ὅλοι θά μαζευτοῦν στό „Σπίτι τοῦ λαοῦ" γιά τήν τελική συγκέντρωση.

Ὅλα αὐτά γίνονται μέ πλήρη ἀνοχή τῆς ἀστυνομίας πού ἔχει

ἀποσυρθεῖ ἀπό παντοῦ, ἄν καί στίς αὐλές μερικῶν χτιρίων εἶναι κρυμμένοι ἔφιπποι χωροφύλακες.

Σήμερα στούς δρόμους τοιχοκολλοῦνται ἀνακοινώσεις τοῦ διοικητῆ τῆς πόλης πού ἀπαγορεύουν τίς συγκεντρώσεις καί διατυπώνουν τήν ἀπειλή ὅτι θά χρησιμοποιηθῆ ἔνοπλη βία. Οἱ ἐργάτες τίς σχίζουν. Στήν πόλη συγκεντρώνονται στρατεύματα ἀπό τά περίχωρα. Οἱ κοζάκοι μέ γυμνά σπαθιά ἀνάγκασαν τούς τροχιοδρομικούς (εἰσπράχτορες καί ὁδηγούς) νά πᾶνε στή δουλειά».

Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΑΥΜΑΤΙΩΝ

Οἱ πληροφορίες σχετικά μέ τόν ἀριθμό τῶν νεκρῶν καί τῶν τραυματιῶν ἀλληλοσυγκρούονται. Εἶναι αὐτονόητο πώς δέν μπορεῖ νά γίνει λόγος γιά ἀκριβῆ ὑπολογισμό καί γιά νά κρίνει κανείς κατά προσέγγιση εἶναι πολύ δύσκολο. Εἶναι ὁλοφάνερο πώς ἡ κυβερνητική ἀνακοίνωση γιά 96 νεκρούς καὶ 330 τραυματίες λέει ψέματα καί κανείς δέν τήν πιστεύει. Σύμφωνα μέ τίς τελευταῖες εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων οἱ δημοσιογράφει ὑπέβαλαν στίς 13 τοῦ Γενάρη στόν ὑπουργό ἐσωτερικῶν κατάλογο μέ *4600 νεκρούς καί τραυματίες*, κατάλογο πού καταρτίστηκε ἀπό τούς ρεπόρτερ. Φυσικά κι αὐτός ὁ ἀριθμός *δέν μπορεῖ νᾶναι* πλήρης, γιατί ἀκόμα καί τή μέρα (ἀφήνουμε πιά τή νύχτα) θᾶταν ἀδύνατο νά μετρηθοῦν ὅλοι οἱ νεκροί καί οἱ τραυματίες ἀπ' ὅλες τίς συγκρούσεις.

Ἡ νίκη τῆς ἀπολυταρχίας ἐνάντια στόν ἄοπλο λαό δέ στοίχισε λιγότερα θύματα ἀπ' ὅ,τι οἱ μεγάλες μάχες στή Μαντζουρία. Μέ τό δίκιο τους οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, ὅπως πληροφοροῦν ὅλοι οἱ ξένοι ἀνταποκριτές, φώναζαν στούς ἀξιωματικούς πώς πολεμοῦν καλύτερα τό ρωσικό λαό παρά τούς γιαπωνέζους.

ΟΙ ΜΑΧΕΣ ΣΤΑ ΟΔΟΦΡΑΓΜΑΤΑ [90]

Ὅπως εἴδαμε κιόλας, οἱ πληροφορίες τῶν ἀνταποκριτῶν μιλᾶνε τίς περισσότερες φορές γιά ὁδοφράγματα στό Βασίλεβσκι Ὄστροβ, κι ἐνμέρει στή λεωφόρο Νέβσκι. Ἡ κυβερνητική ἀνακοίνωση πού βγῆκε τή Δευτέρα 10 (23) τοῦ Γενάρη, λέει: «Τό πλῆθος ἔστηνε ὁδοφράγματα μέ συρματοπλέγματα καί μέ κόκκινες σημαῖες στή δημοσιά τοῦ Σλισσελμπούργκ, ἔπειτα στή Νάρβσκαγια Ζαστάβα, στή γέφυρα Τρόιτσκι, στόν κῆπο τοῦ Ἀλεξάνδρου, στά ἀλσύλλια τῆς λεωφόρου Νέβσκι. Ἀπό τά παράθυρα τῶν γειτονικῶν σπιτιῶν ἔριχναν πέτρες καί πυροβολοῦσαν τό στρατό. Τό πλῆθος ἅρπαζε τά ὅπλα ἀπό τούς ἀστυνομικούς. Τό ἐργοστάσιο ὅπλων τοῦ Σόφ λεηλατήθηκε. Στό πρῶτο καί στό δεύτερο τμῆμα τοῦ Βασίλεβσκι Ὄστροβ τό πλῆθος ἔκοβε τά τηλεγραφικά καλώδια καί γκρέμιζε τούς τηλεγραφικούς στύλους. Τό ἀστυνομικό τμῆμα καταστράφηκε».

Ἕνας γάλλος ἀνταποκριτής τηλεγραφοῦσε τήν Κυριακή στίς 2 καί 50′: «Τό τουφεκίδι συνεχίζεται. Ὅπως φαίνεται, ὁ στρατός τάχει ἐντελῶς χαμένα. Περνώντας τό Νέβα εἶδα κάμποσες συνθηματικές φωτιές κι ἄκουσα ὁμοβροντίες ὅπλων. Τά ὁδοφράγματα στό Βασίλεβσκι Ὄστροβ φωτίζονται ἀπό πυρές πού ἔχουν ἀνάψει οἱ ἀπεργοί. Δέν κατορθώνω νά προχωρήσω παραπέρα. Ὁ ἀπαίσιος ἦχος τῆς σάλπιγγας σημαίνει διαταγή νά πυροβολήσουν. Ἕνα τάγμα στρατιωτῶν μέ ἐφ' ὅπλου λόγχη παίρνει μέ ἔφοδο κάποιο ὁδόφραγμα ἀπό ἀναποδογυρισμένα ἔλκηθρα. Γίνεται πραγματική σφαγή. Περίπου ἑκατό ἐργάτες κείτονται στό πεδίο τῆς μάχης. Περνοῦν συνοδεία ἀπό μπροστά μου καμιά πενηνταριά αἰχμάλωτοι τραυματίες. Ὁ ἀξιωματικός μέ ἀπειλεῖ μέ τό περίστροφο καί μέ διατάζει νά ξεκουμπιστῶ».

Οἱ ἀνταποκριτές δίνουν ἐξαιρετικά λίγες λεπτομερειακές περιγραφές τῶν μαχῶν στά ὁδοφράγματα. Αὐτό εἶναι εὐνόητο, για-

τί οἱ ἀνταποκριτές προσπαθοῦσαν νά βρίσκονται λίγο-πολύ μακριά ἀπό τά ἐπικίνδυνα μέρη. Κι ἀπ' ὅσους πῆραν μέρος στίς μάχες τῶν ὁδοφραγμάτων σώθηκαν ἐννοεῖται πάρα πολύ λίγοι. Ὑπῆρχε μάλιστα καί μιά πληροφορία πώς τό πυροβολικό ἔβαλε ἐνάντια στά ὁδοφράγματα, μά φαίνεται πώς ἡ πληροφορία αὐτή δέν ἐπιβεβαιώνεται.

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΤΣΑΡΙΚΗ ΕΙΡΗΝΗ

Οἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίεψαν τήν πληροφορία πώς στίς τελευταῖες συσκέψεις τοῦ Τσάρσκογε Σελό (ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς 9 τοῦ Γενάρη), ἐπί παρουσία τοῦ τσάρου ἤ ἐν ἀπουσία του, ἔγινε ζωηρή συζήτηση γύρω ἀπό τό ζήτημα ἄν εἶναι ἐνδεδειγμένη μιά εἰρήνη μέ τήν Ἰαπωνία. Ὅλο τό περιβάλλον τοῦ λατρευτοῦ μονάρχη εἶναι τώρα πιά καταρχήν ὑπέρ τῆς εἰρήνης. Ὁ ἀριθμός τῶν ἀξιωματούχων τοῦ κράτους, πού πρίν δέκα μέρες ἦταν κατηγορηματικά ὑπέρ τῆς συνέχισης τοῦ πολέμου, ἐλαττώθηκε τώρα σημαντικά καί πολλοί ἀπ' αὐτούς ἔγιναν κιόλας πεπεισμένοι ὀπαδοί τῆς εἰρήνης.

Πρός γνώση τῶν κουτούτσικων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ λεγόμενου ΚΟ τοῦ κόμματός μας, πού δέν καταλάβαιναν ὅτι οἱ φράσεις γιά «εἰρήνη *μέ κάθε θυσία*», ἐνῶ ἐξακολουθοῦσαν νά παραμένουν κενές φράσεις (γιατί κανείς δέ ζητοῦσε τή γνώμη τῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί ἀπό τή γνώμη τους δέν ἐξαρτιόταν τίποτε), στήν πραγματικότητα, στή δοσμένη συγκυρία, ἐξυπηρετοῦσαν μόνο τούς τρομοκρατημένους ὀπαδούς τῆς ἀπολυταρχίας. Οἱ νεοϊσκριστές μας δέν πῆραν εἴδηση γιά τή στροφή πού ἔγινε στίς διαθέσεις ὅλης τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀστικῆς τάξης (πού στήν ἀρχή ἔδειξε συμπάθεια πρός τήν Ἰαπωνία καί πού ἀπό καιρό πιά ἄρχισε νά περνάει μέ τό μέρος τῆς Ρωσίας ἀπό τό φόβο τῆς ἐπανάστασης — πρβλ. τήν «Frankfurter Zeitung» κ. ἄ.). Τώρα δέν παίρνουν εἴδηση πώς καί οἱ Οὐγκριούμ-Μπουρτσέγεφ τῆς Πετρούπολης ἀρχίζουν νά χρησιμοποιοῦν γιά τούς σκοπούς τους τίς κενές φτηνές φράσεις γιά εἰρήνη *μέ κάθε θυσία.*

Γράφτηκε στίς 19 τοῦ Γενάρη (1 τοῦ Φλεβάρη) 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΥΝΤΟΜΗ ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΔΕΚΡ [91]

Ὁ γνωστός ἡγέτης τῶν ἐλβετῶν σοσιαλδημοκρατῶν *Χέρμαν Γκρόιλιχ* (Herman Greulich) σέ γράμμα του τῆς 1 τοῦ Φλεβάρη 1905 πρός τή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» (ΣΔΕΚΡ) ἐξέφρασε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, τή λύπη του γιά τή νέα διάσπαση μέσα στούς ρώσους σοσιαλδημοκράτες καί παρατήρησε: «Wer die grössere Schuld an dieser Zersplitterung trägt, das werde ich nicht entscheiden und ich habe den internationalen Entscheid bei der deutschen Parteileitung angeregt» («Ποιός φταίει περισσότερο γι' αὐτή τή διάσπαση, δέν πρόκειται νά τό κρίνω ἐγώ· ἐγώ πρότεινα στήν ἡγεσία τοῦ γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος νά λύσουμε αὐτό τό ζήτημα μέ τό διεθνῆ δρόμο»).

Στό γράμμα αὐτό τοῦ Γκρόιλιχ ἡ σύνταξη τῆς «Βπεριόντ», μαζί μέ τόν πληρεξούσιο γιά τό ἐξωτερικό τοῦ ρωσικοῦ «Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας» σύντροφο Στεπάνοφ, ἀπάντησε μέ τό παρακάτω γράμμα.

Ἐπειδή ὁ σύντροφος Γκρόιλιχ σκοπεύει νά καταφύγει σέ διεθνῆ λύση, ἀνακοινώνουμε τό γράμμα μας πρός τόν Γκρόιλιχ σ' ὅλους τούς φίλους τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», πού ζοῦν στό ἐξωτερικό καί τούς παρακαλοῦμε *νά μεταφράσουν* αὐτό τό γράμμα στή γλώσσα τῆς χώρας ὅπου ζοῦν καί νά τό κάνουν γνωστό σέ ὅσο τό δυνατόν περισσότερους ξένους σοσιαλδημοκράτες.

Θά ἦταν ἐπίσης εὐχῆς ἔργο νά μεταφραστεῖ σέ ξένες γλῶσσες καί ἡ μπροσούρα τοῦ Λένιν: «Δήλωση καί ντοκουμέντα γιά τή ρήξη ἀνάμεσα στά κεντρικά ὄργανα καί στό κόμμα», καθώς καί 1) οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Βορρᾶ καί 2) οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Καυκάσου· 3) οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Νότου.

Παρακαλοῦνται οἱ σύντροφοι νά μᾶς γνωρίσουν ἄν ἡ παράκληση αὐτή θά ἐκτελεστεῖ.

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΓΚΡΟΪΛΙΧ

3 τοῦ Φλεβάρη 1905.

Ἀξιότιμε σύντροφε! Στό γράμμα Σας θίγετε τό ζήτημα τῆς εὐθύνης τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης μερίδας τοῦ κόμματός μας (ΣΔΕΚΡ) γιά τή διάσπαση. Λέτε πώς σχετικά μ' αὐτό ζητήσατε τή γνώμη τῶν γερμανῶν σοσιαλδημοκρατῶν καί τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου [92]. Γι' αὐτό θεωροῦμε ὑποχρέωσή μας νά Σᾶς ἐκθέσουμε πῶς ἔγινε ἡ διάσπαση. Θά περιοριστοῦμε νά σᾶς παραθέσουμε *γεγονότα ἐντελῶς ἀποδεδειγμένα*, ἀφήνοντας, ὅσο εἶναι δυνατόν, κατά μέρος κάθε κρίση πάνω σ' αὐτά.

Ὡς τά τέλη τοῦ 1903 τό κόμμα μας ἦταν ἕνα σύνολο ἀπό ἀσύνδετες μεταξύ τους τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις πού ὀνομάζονταν *ἐπιτροπές*. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή καί τό Κεντρικό Ὄργανο πού εἶχαν ἐκλεγεῖ στό I συνέδριο τοῦ κόμματος (τήν ἄνοιξη τοῦ 1898), δέν ὑπῆρχαν. Χτυπήθηκαν ἀπό τήν ἀστυνομία καί δέν ἀνασυγκροτήθηκαν. Στό ἐξωτερικό ἐπῆλθε διάσπαση ἀνάμεσα στήν «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν» (μέ ὄργανο τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο», ἀπ' ὅπου καί τό: «*ραμποτσεντέλτσι*») καί στόν Πλεχάνοφ. Μέ τό μέρος τοῦ τελευταίου τάχθηκε ἡ ἐφημερίδα «Ἴσκρα» πού ἱδρύθηκε τό 1900. Μέσα σέ τρία χρόνια, 1900–1903, ἡ «Ἴσκρα» ἀπόχτησε τεράστια ἐπιροή πάνω στίς ρωσικές ἐπιτροπές. Ἡ «Ἴσκρα» ὑπεράσπιζε τίς ἰδέες τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἐνάντια στόν «οἰκονομισμό» (alias * — «ραμποτσεντελισμό» = ρωσική παραλλαγή τοῦ ὀπορτουνισμοῦ).

Ἡ ἔλλειψη ἑνότητας στό κόμμα μᾶς κατέθλιβε ὅλους.

Τέλος τόν Αὔγουστο τοῦ 1903 κατορθώθηκε νά συγκληθεῖ στό ἐξωτερικό τό *δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος*. Πῆραν μέρος ὅλες οἱ ρωσικές ἐπιτροπές, ἡ Μπούντ (Bund = αὐτοτελής ὀργάνωση τοῦ ἑβραϊκοῦ προλεταριάτου) καί οἱ *δυό* παρατάξεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ «ἰσκρική» καί ἡ «ραμποτσεντελική».

Ὅλοι οἱ σύνεδροι ἀναγνώρισαν τή νομιμότητα τοῦ συνεδρίου. Ἡ πάλη στό συνέδριο ἔγινε ἀνάμεσα στούς ἰσκριστές καί στούς ἀντιϊσκριστές (ραμποτσεντέλτσι καί Μπούντ)· τό κέντρο τό ἀποτελοῦσε ὁ λεγόμενος «βάλτος». Νίκησαν οἱ ἰσκριστές. Αὐτοί πέτυχαν νά ψηφιστεῖ τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος (ἐγκρίθηκε τό σχέδιο τῆς «Ἴσκρα»). Ἡ «Ἴσκρα» ἀναγνωρίστηκε Κεντρικό Ὄργανο καί ἡ κατεύθυνσή της — κατεύθυνση τοῦ κόμμα-

* — ἀλλιῶς. *Ἡ Σύντ.*

τος. Μιά σειρά ἀποφάσεις γιά τήν ταχτική στηρίζονταν στό πνεῦμα τῆς «Ἴσκρα». Ψηφίστηκε τό ἰσκρικό ὀργανωτικό καταστατικό (σχέδιο τοῦ Λένιν). Μόνο σέ ἐπιμέρους ζητήματα τό χειροτέρεψαν οἱ ἀντιϊσκριστές μέ τή συμμετοχή μιᾶς μειοψηφίας τῶν ἰσκριστῶν. Ἡ κατανομή τῶν ψήφων στό συνέδριο ἦταν ἡ ἑξῆς: Σύνολο 51 ψῆφοι. Ἀπ' αὐτούς 33 τῶν ἰσκριστῶν (24 ἰσκριστές τῆς σημερινῆς *πλειοψηφίας*, 9 ἰσκριστές τῆς σημερινῆς *μειοψηφίας*), 10 τοῦ «βάλτου» καί 8 τῶν ἀντιισκριστῶν (3 ραμποτσεντέλτσι καί 5 τῆς Μπούντ). Πρός τό τέλος τοῦ συνεδρίου, πρίν ἀπό τίς ἀρχαιρεσίες, *ἑφτά* ἀντιπρόσωποι (2 ραμποτσεντέλτσι καί 5 τῆς Μπούντ) ἀποχώρησαν ἀπό τό συνέδριο (ἡ Μπούντ ἔφυγε ἀπό τό κόμμα).

Τότε ἡ μειοψηφία τῶν ἰσκριστῶν πού συνεπεία τῶν λαθῶν πού ἔκανε ὑποστηριζόταν ἀπ' ὅλους τούς ἀντιισκριστές καί τό «βάλτο», ἀποτέλεσε τή *μειοψηφία τοῦ συνεδρίου* (24 καί 9 + 10 + 1, δηλαδή 24 καί 20). Κατά τήν ἐκλογή τῶν κεντρικῶν ὀργάνων ἀποφασίστηκε νά ἐκλεγοῦν 3 πρόσωπα γιά τή σύνταξη τοῦ ΚΟ καί 3 γιά τήν ΚΕ. Ἀπό τά 6 πρόσωπα τῆς παλιᾶς σύνταξης τῆς «Ἴσκρα» (Πλεχάνοφ, Ἀξελρόντ, Ζασούλιτς, Σταροβέρ, Λένιν, Μάρτοφ) ἐκλέχτηκαν ὁ Πλεχάνοφ, ὁ Λένιν καί ὁ Μάρτοφ. Στήν ΚΕ ἤθελαν νά ἐκλέξουν δυό ἀπό τήν πλειοψηφία κι ἕναν ἀπό τή μειοψηφία.

Ὁ Μάρτοφ ἀρνήθηκε νά μπεῖ στή σύνταξη χωρίς τούς τρεῖς «ἀποκλεισθέντες» (μή ἐκλεγέντες) συντρόφους καί ὅλη ἡ μειοψηφία ἀρνήθηκε νά πάρει μέρος στήν ἐκλογή τῆς ΚΕ. Κανείς δέν ἀμφισβήτησε ποτέ καί δέν ἀμφισβητεῖ ὥς τώρα τή νομιμότητα τῶν ἐκλογῶν. Ὕστερα ὅμως ἀπό τό συνέδριο ἡ μειοψηφία ἀρνήθηκε νά δουλέψει κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων πού ἀνέδειξε τό συνέδριο.

Τό μποϋκοτάρισμα αὐτό συνεχίστηκε τρεῖς μῆνες, ἀπό τά τέλη τοῦ Αὐγούστου 1903 ὥς τά τέλη τοῦ Νοέμβρη 1903. *Τή σύνταξη τῆς «Ἴ σ κ ρ α» (ἕξι φύλλα, ἀρ. φύλλων 46–51) τήν εἶχαν ὁ Πλεχάνοφ κι ὁ Λένιν μαζί.* Ἡ μειοψηφία συγκρότησε μυστική ὀργάνωση μέσα στό κόμμα [93] *(γεγονός* πού ἐπιβεβαιώνεται τώρα *στόν τύπο* ἀπό τούς ἴδιους τούς ὀπαδούς τῆς μειοψηφίας καί πού δέν τό ἀρνεῖται σήμερα *κανείς).* Οἱ ρωσικές ἐπιτροπές στή συντριπτική τους πλειοψηφία (οἱ 12 ἀπό τίς 14 ἐπιτροπές πού πρόλαβαν νά ἐκφράσουν τή γνώμη τους) τάχθηκαν ἐνάντια στό ἀποδιοργανωτικό αὐτό μποϋκοτάρισμα.

Ὁ Πλεχάνοφ ὅμως, ὕστερα ἀπό τό θυελλῶδες συνέδριο τοῦ «Συνδέσμου» τοῦ ἐξωτερικοῦ (= κομματική ὀργάνωση τοῦ ἐξω-

τερικοῦ), πού ἔγινε *τίς τελευταῖες μέρες τοῦ 'Οχτώβρη* 1903, ἀποφάσισε νά κάνει ὑποχώρηση στή μειοψηφία καί στό ἄρθρο του «Τί δέν πρέπει νά κάνουμε» («Ἴσκρα», φύλλο 52, Νοέμβρης 1903) δήλωσε μπροστά σέ ὅλο τό κόμμα πώς γιά νά ἀποφευχθεῖ ἡ διάσπαση χρειάζεται καμιά φορά νά ὑποχωρεῖ κανείς ἀκόμα καί σ' αὐτούς πού ἀπό λάθος κλίνουν πρός τόν *ἀναθεωρητισμό* καί δροῦν σάν *ἀναρχικοί ἀτομικιστές* (οἱ ὑπογραμμισμένες ἐκφράσεις εἶναι αὐτούσιες οἱ ἐκφράσεις τοῦ Πλεχάνοφ στό ἄρθρο του «Τί δέν πρέπει νά κάνουμε»). Ὁ Λένιν, μή θέλοντας νά πάει ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου, ἀποχώρησε ἀπό τή σύνταξη. Τότε ὁ Πλεχάνοφ «προσέλαβε» καί τούς τέσσερις πρώην συντάχτες. Οἱ ἐπιτροπές τῆς Ρωσίας δήλωσαν πώς θά περιμένουν νά δοῦν ποιά θᾶναι ἡ κατεύθυνση τῆς νέας «Ἴσκρα», θά περιμένουν νά δοῦν ἄν οἱ μενσεβίκοι μπῆκαν στή σύνταξη γιά εἰρήνη.

'Αποδείχτηκε, ὅπως ἀκριβῶς εἶχαν προβλέψει οἱ μπολσεβίκοι, πώς οὔτε ἡ κατεύθυνση τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» κρατήθηκε οὔτε ἡ νέα μενσεβίκικη σύνταξη ἔφερε τήν εἰρήνη μέσα στό κόμμα. Ἡ κατεύθυνση τῆς «Ἴσκρα» ἔκανε τέτοια στροφή πρός τόν παλιό ραμποτσεντελισμό πού τόν εἶχε ἀπορίψει τό ΙΙ συνέδριο, ὥστε καί *ὁ ἴδιος* ὁ Τρότσκι, ἐπιφανές μέλος τῆς μειοψηφίας, πού ἔβγαλε τήν προγραμματική μπροσούρα «Τά πολιτικά μας καθήκοντα», μπροσούρα πού ἐκδόθηκε μέ τήν *ἐπιμέλεια τῆς νέας «Ἴσκρα»*, δήλωσε ἐπιλέξει: «*ἀνάμεσα στήν παλιά καί στή νέα „Ἴσκρα" ὑπάρχει ἄβυσσος*». Θά περιοριστοῦμε σ' αὐτή τή δήλωση ἑνός ἀντιπάλου μας γιά νά μή μποῦμε σέ διεξοδικές ἐξηγήσεις γιά τήν ἀστάθεια τῆς «Ἴσκρα» ἀπό ἄποψη ἀρχῶν.

'Από τό ἄλλο μέρος ἡ «μυστική ὀργάνωση τῆς μειοψηφίας» δέ διαλύθηκε, ἀλλά συνέχισε τό μποϋκοτάρισμα τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς. Ἡ μυστική αὐτή διάσπαση τοῦ κόμματος σέ φανερή καί σέ μυστική ὀργάνωση παρεμπόδιζε σέ ἀφόρητο βαθμό τή δουλειά. Ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας, πού ἐξέφρασαν τή γνώμη τους γιά τήν κρίση, καταδίκασε κατηγορηματικά καί τήν κατεύθυνση τῆς νέας «Ἴσκρα» καί τήν ἀποδιοργανωτική στάση τῆς μειοψηφίας. 'Απ' ὅλες τίς μεριές ἀντήχησε ἡ ἀπαίτηση νά συγκληθεῖ ἀμέσως τό τρίτο συνέδριο γιά νά βρεθεῖ διέξοδος ἀπό τήν ἀφόρητη κατάσταση.

Σύμφωνα μέ τό καταστατικό τοῦ κόμματός μας, γιά νά συγκληθεῖ ἔκτακτο συνέδριο ἀπαιτεῖται νά τό ζητήσουν ὀργανώσεις πού συγκεντρώνουν ὅλες μαζί τούς μισούς ἀπ' ὅλους τούς ψήφους

(τά ταχτικά συνέδρια συγκαλοῦνται κάθε δυό χρόνια, «ἐφόσον εἶναι δυνατόν»). *Οἱ μισοί ψῆφοι εἶχαν κιόλας συγκεντρωθεῖ.* Τότε ὅμως ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή, ἐπωφελούμενη ἀπό τή σύλληψη μερικῶν μελῶν της πού ἀνῆκαν στήν πλειοψηφία, πρόδοσε τήν πλειοψηφία. Μέ τό πρόσχημα τῆς «συμφιλίωσης» τά μέλη τῆς ΚΕ πού ἔμειναν μετά τίς συλλήψεις, *ἦρθαν σέ συναλλαγή μέ τή μυστική ὀργάνωση τῆς μειοψηφίας* καί ἀνακοίνωσαν πώς ἡ ὀργάνωση αὐτή διαλύεται, ἐνῶ ταυτόχρονα, ἐνεργώντας κρυφά ἀπό τό κόμμα καί παρά τίς γραπτές δηλώσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, *πῆραν μέ πρόσληψη τρεῖς μενσεβίκους στήν ΚΕ.* Ἡ πρόσληψη αὐτή ἔγινε τό Νοέμβρη ἤ τό Δεκέμβρη τοῦ 1904. Ἔτσι ἡ μειοψηφία πάλαιβε ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1903 ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1904, ὑποσκάπτοντας ὅλο τό κόμμα, γιά τήν πρόσληψη τριῶν μελῶν στό ΚΟ καί τριῶν στήν ΚΕ.

Τά νοθευμένα μ' αὐτό τόν τρόπο κεντρικά ὄργανα ἀπάντησαν μέ βρισιές ἤ μέ σιωπή στήν ἀπαίτηση νά συγκληθεῖ συνέδριο.

Τότε ἐξαντλήθηκε κάθε ὅριο ὑπομονῆς τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας. Οἱ ἐπιτροπές αὐτές ἄρχισαν νά συγκαλοῦν τίς δικές τους ἰδιαίτερες συνδιασκέψεις. Ὥς τώρα ἔγιναν τρεῖς συνδιασκέψεις: 1) τῶν τεσσάρων ἐπιτροπῶν τοῦ Καυκάσου· 2) τῶν τριῶν τοῦ Νότου (Ὀδησσός, Νικολάγεφ καί Αἰκατερινοσλάβ) καί 3) τῶν ἕξι τοῦ Βορρᾶ (Πετρούπολης, Μόσχας, Τβέρ, Ρίγας, «Βορρᾶ», — δηλαδή Γιαροσλάβλ, Κοστρομά καί Βλαντίμιρ, — καί τέλος Νίζνι Νόβγκοροντ). Ὅλες αὐτές οἱ συνδιασκέψεις τάχθηκαν ὑπέρ τῆς «πλειοψηφίας», ἀποφάσισαν νά ὑποστηρίξουν τή φιλολογική ὁμάδα τῆς πλειοψηφίας (τήν ὁμάδα τῶν Λένιν, Ριαντοβόι, Ὀρλόβσκι, Γκαλιόρκα, Βόινοφ καί ἄλλων) κι ἐκλέξανε *δικό τους γραφεῖο*· σ' αὐτό τό «γραφεῖο» ανατέθηκε ἀπό τήν τρίτη συνδιάσκεψη, δηλαδή τοῦ Βορρᾶ, νά μετατραπεῖ σέ *Ὀργανωτική Ἐπιτροπή* καί νά συγκαλέσει συνέδριο τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας, δηλαδή τό τρίτο συνέδριο τοῦ κόμματος, ἀγνοώντας τά κεντρικά ὄργανα τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού ἀποσπάστηκαν ἀπό τό κόμμα.

Ἔτσι εἶχαν τά πράγματα τήν 1 τοῦ Γενάρη 1905 (μέ τό νέο ἡμερολόγιο). Τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας ἄρχισε τή δουλειά του (βέβαια ἐξαιτίας τῶν ἀστυνομικῶν συνθηκῶν πού ἐπικρατοῦν στή χώρα μας, ἡ σύγκληση τοῦ συνεδρίου θά ἀργήσει μερικούς μῆνες: τό δεύτερο συνέδριο εἶχε ἀναγγελθεῖ γιά τό Δεκέμβρη τοῦ 1902 καί συνῆλθε τόν Αὔγουστο τοῦ 1903). Ἡ φιλολογική ὁμάδα τῆς πλειοψηφίας ἵδρυσε *ὄργανο τῆς*

πλειοψηφίας τήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ», πού ἄρχισε νά βγαίνει *κάθε βδομάδα* ἀπό τίς 4 τοῦ Γενάρη (μέ τό νέο ἡμερολόγιο) τοῦ 1905. Ὡς τώρα (3 τοῦ Φλεβάρη 1905) ἔχουν βγεῖ κιόλας 4 φύλλα. Ἡ κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» εἶναι *ἡ κατεύθυνση τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα»*. Ἐνονόματι τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» ἡ «Βπεριόντ» παλαίβει ἀποφασιστικά ἐνάντια στή νέα «Ἴσκρα».

Ἑπομένως στήν πραγματικότητα δημιουργήθηκαν δυό σοσιαλδημοκρατικά ἐργατικά κόμματα τῆς Ρωσίας. Τό ἕνα μέ ὄργανο τήν «Ἴσκρα» πού «ἐπίσημα» ὀνομάζεται Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος, μέ τήν Κεντρική Ἐπιτροπή, μέ τέσσερις ρωσικές ἐπιτροπές *ἀπό τίς εἴκοσι* (οἱ ὑπόλοιπες ἐπιτροπές στή Ρωσία, ἐκτός ἀπό τίς εἴκοσι πού πῆραν μέρος στό δεύτερο συνέδριο, ἐμφανίστηκαν ἀργότερα καί τό ζήτημα τῆς νομιμότητας τῆς ἀναγνώρισής τους εἶναι ἐπίμαχο). Τό ἄλλο κόμμα μέ ὄργανο τή «Βπεριόντ», μέ τό «Γραφεῖο τῶν Ρωσικῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας», μέ 14 ἐπιτροπές στή Ρωσία (τίς δεκατρεῖς πού ἀναφέραμε πιό πάνω σύν τήν ἐπιτροπή Βορόνεζ καί πιθανότατα σύν τίς ἐπιτροπές Σαράτοφ, Οὐραλίων, Τούλας καί Σιβηρίας *).

Μέ τό μέρος τῶν «*νεοϊσκριστῶν*» βρίσκονται ὅλοι οἱ ἀντίπαλοι τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα», ὅλοι οἱ ραμποτσεντέλτσι καί μεγάλο μέρος τῆς διανόησης πού βρίσκεται γύρω στό κόμμα. Μέ τό μέρος τῶν «*βπεριόντοβτσι*» εἶναι ὅλοι οἱ πεπεισμένοι ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ὀπαδοί τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» καί μεγάλο μέρος τῶν συνειδητῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν καί τῶν στελεχῶν τοῦ κόμματος πού κάνουν πραχτική δουλειά στή Ρωσία. Ὁ Πλεχάνοφ πού στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος (Αὔγουστος τοῦ 1903) καί στό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου (Ὀχτώβρης τοῦ 1903) ἦταν μπολσεβίκος καί πού ἀπό τό Νοέμβρη τοῦ 1903 ἀγωνίζεται ἀπεγνωσμένα ἐνάντια στήν «πλειοψηφία», δήλωσε δημόσια *στίς 2 τοῦ Σεπτέμβρη 1904* (ἡ γνώμη του αὐτή δημοσιεύτηκε) πώς καί οἱ δυό πλευρές εἶναι περίπου ἰσοδύναμες.

Ἐμεῖς, οἱ μπολσεβίκοι ὑποστηρίζουμε πώς ἔχουμε μέ τό μέρος μας τήν πλειοψηφία τῶν πραγματικῶν κομματικῶν στελεχῶν τῆς Ρωσίας. Κύρια αἰτία τῆς διάσπασης καί κύριο ἐμπόδιο γιά τή συνένωση θεωροῦμε τήν ἀποδιοργανωτική στάση τῆς μειοψηφίας πού ἀρνήθηκε νά ὑποταχθεῖ στίς ἀποφάσεις τοῦ δεύ-

---

* Πάντως καί οἱ τέσσερις τελευταῖες ἐπιτροπές μετά τό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος τάσσονταν ὑπέρ τῆς «πλειοψηφίας».

τερου συνεδρίου καί προτίμησε τή διάσπαση ἀντί γιά τή σύγκληση τοῦ τρίτου συνεδρίου.

Σήμερα οἱ μενσεβίκοι διασποῦν παντοῦ στή Ρωσία τίς τοπικές ὀργανώσεις. Ἔτσι στήν Πετρούπολη ἐμπόδισαν τήν ἐπιτροπή νά ὀργανώσει τή διαδήλωση τῆς 28 τοῦ Νοέμβρη (βλ. «Βπεριόντ», φύλλο 1*). Τώρα στήν Πετρούπολη αὐτοί ἀποσπάστηκαν καί ἀποτέλεσαν χωριστή ὁμάδα πού ὀνομάστηκε «ὁμάδα τῆς ΚΕ» καί κάνει ἀντίπραξη στήν τοπική ἐπιτροπή τοῦ κόμματος. Παρόμοια τοπική ὁμάδα («τῆς ΚΕ») γιά ἀγώνα ἐνάντια στήν ἐπιτροπή τοῦ κόμματος ἵδρυσαν αὐτές τίς μέρες στήν Ὀδησσό. Στά μενσεβίκικα κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος χρειάστηκε, λόγω τῆς κάλπικης θέσης τους, νά ἀποδιοργανώνουν τήν τοπική δουλειά τοῦ κόμματος, γιατί τά κεντρικά αὐτά ὄργανα δέ θέλησαν νά ὑποταχθοῦν στήν ἀπόφαση τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κόμματος πού τά ἐξέλεξαν.

Οἱ διαφωνίες ἀρχῶν ἀνάμεσα στή «Βπεριόντ» καί στή νέα «Ἴσκρα» εἶναι στήν οὐσία οἱ ἴδιες μέ τίς διαφωνίες πού ὑπῆρχαν ἀνάμεσα στήν παλιά «Ἴσκρα» καί στό «Ραμπότσεγε Ντιέλο». Θεωροῦμε τίς διαφωνίες αὐτές σοβαρές, ὅμως δέ θά θεωρούσαμε αὐτές καθαυτές τίς διαφωνίες ἐμπόδιο γιά τήν ἀπό κοινοῦ δουλειά μέσα στό ἴδιο κόμμα, μέ τόν ὅρο ὅτι θά εἴχαμε τή δυνατότητα νά ὑποστηρίζουμε στό ἀκέραιο τίς ἀπόψεις μας, τίς ἀπόψεις τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα».

Δημοσιεύτηκε τό 1905 σέ χωριστό φυλλάδιο ἀπό τήν ὁμάδα βοήθειας τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς Βέρνης

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* **Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 143 - 147.** *Ἡ Σύντ.*

Ο ΤΡΕΠΟΦ ΑΛΩΝΙΖΕΙ

Οἱ ἄγριοι διωγμοί ἐνάντια σ' ὅλους τούς δυσαρεστημένους ἔγιναν ὕστερα ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη τό σύνθημα τῆς κυβέρνησης. Τήν Τρίτη διορίστηκε γενικός διοικητής τῆς Πετρούπολης μέ διχτατορικά δικαιώματα ὁ Τρέποφ, ἕνας ἀπό τούς πιό μισητούς σ' ὅλη τή Ρωσία ὑπηρέτες τοῦ τσαρισμοῦ πού ἀπόχτησε τή φήμη του στή Μόσχα μέ τήν ἀγριότητά του, τή βαναυσότητά του καί τή συμμετοχή του στίς ζουμπατοφικές προσπάθειες διαφθορᾶς τῶν ἐργατῶν.

Οἱ συλλήψεις ἄρχισαν ἀθρόες. Πρῶτα πρῶτα πιάστηκαν τά μέλη μιᾶς ἀντιπροσωπείας τῶν φιλελευθέρων, πού ἀργά τό βράδυ τοῦ Σαββάτου πῆγε στόν Βίττε καί στόν Σβιατοπόλκ-Μίρσκι γιά νά παρακαλέσει τήν κυβέρνηση νά κάνει δεχτό τό ὑπόμνημα τῶν ἐργατῶν κι ὁ στρατός νά μή πυροβολεῖ τίς εἰρηνικές διαδηλώσεις. Εἶναι αὐτονόητο πώς οἱ παρακλήσεις αὐτές δέν ἔφεραν κανένα ἀποτέλεσμα: ὁ Βίττε παρέπεμψε τήν ἀντιπροσωπεία στόν Σβιατοπόλκ-Μίρσκι καί ὁ τελευταῖος ἀρνήθηκε νά τή δεχθεῖ. Ὁ ὑφυπουργός ἐσωτερικῶν Ριντζέβσκι δέχτηκε τήν ἀντιπροσωπεία πολύ ψυχρά, δήλωσε πώς ἔπρεπε νά προσπαθήσουν νά πείσουν ὄχι τήν κυβέρνηση, ἀλλά τούς ἐργάτες, πώς ἡ κυβέρνηση εἶναι πολύ καλά πληροφορημένη γιά ὅσα γίνονται καί πώς ἔχει πάρει ἤδη ἀποφάσεις πού κανένα διάβημα δέν μπορεῖ νά τίς ἀλλάξει. Ἀξίζει νά σημειωθεῖ πώς ἡ συνέλευση τῶν φιλελευθέρων πού εἶχε ἐκλέξει αὐτή τήν ἀντιπροσωπεία, ἔβαλε καί τό ζήτημα νά μεταπειστοῦν οἱ ἐργάτες καί νά παραιτηθοῦν ἀπό τήν πορεία πρός τά Χειμερινά ἀνάκτορα, ἕνας φίλος ὅμως τοῦ Γκαπόν πού παραβρισκόταν στή συνέλευση, δήλωσε πώς αὐτό εἶναι ἀνώφελο, πώς ἡ ἀπόφαση τῶν ἐργατῶν εἶναι ἀμετάκλητη. (Πληροφορίες πού ἔδοσε ὁ κ. Ντίλλον, ἀνταποκριτής τῆς ἀγγλικῆς ἐφημερίδας «The Daily Telegraph» [94], καί πού ἐπιβεβαιώθηκαν κατόπιν ἀπό ἄλλους ἀνταποκριτές.)

Ἐνάντια στά μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας πού πιάστηκαν — ἐνάντια στούς Γκέσσεν, Ἀρσένιεφ, Καρέγεφ, Πεσεχόνοφ, Μιακότιν, Σεμέβσκι, Κέντριν, Σνίτνικοφ, Ἰβάντσιν-Πίσαρεφ καί Γκόρκι (πιάστηκε στή Ρίγα καί μεταφέρθηκε στήν Πετρούπολη) — ἀπαγγέλθηκε ἡ ἐξαιρετικά ἠλίθια κατηγορία ὅτι εἶχαν τήν πρόθεση νά ὀργανώσουν «προσωρινή κυβέρνηση τῆς Ρωσίας» τήν ἐπαύριο τῆς ἐπανάστασης. Ἡ κατηγορία αὐτή, ὅπως εἶναι εὐνόητο, πέφτει ἀπό μόνη της. Πολλοί ἀπό τούς συλληφθέντες (ὁ Ἀρσένιεφ, ὁ Κέντριν, ὁ Σνίτνικοφ) ἀφέθηκαν κιόλας ἐλεύθεροι. Στό ἐξωτερικό ἄρχισε μέσα στή μορφωμένη ἀστική κοινωνία ζωηρή καμπάνια ὑπέρ τοῦ Γκόρκι καί ἕνα ψήφισμα πρός τόν τσάρο γιά τήν ἀπελευθέρωσή του ὑπογράφτηκε ἀπό πολλούς ἐπιφανεῖς γερμανούς ἐπιστήμονες καί συγγραφεῖς. Τώρα προστέθηκαν σ' αὐτούς ἐπιστήμονες καί ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων τῆς Αὐστρίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἰταλίας.

Τήν Παρασκευή τό βράδυ πιάστηκαν τέσσερις συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας «Νάσα Ζίζν»: ὁ Προκοπόβιτς μέ τή γυναίκα του, ὁ Χιζνιάκοφ καί ὁ Γιάκοβλεφ (Μπογκουτσάρσκι). Ἀπό τούς συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας «Νάσι Ντνί»[95] πιάστηκε τό Σάββατο τό πρωί ὁ Γκανέιζερ. Ἡ ἀστυνομία ψάχνει μέ ἰδιαίτερο ζῆλο νά βρεῖ τά χρήματα πού στάλθηκαν ἀπό τό ἐξωτερικό γιά τούς ἀπεργούς ἤ γιά βοήθεια στίς χῆρες καί στά ὀρφανά τῶν σκοτωμένων. Γίνονται μαζικές συλλήψεις: τό ἔνταλμα γιά τή σύλληψη τοῦ Μπογκουτσάρσκι εἶχε ἀριθμό 53 καί τοῦ Χιζνιάκοφ 109. Τό Σάββατο ἔγινε ἔρευνα στά γραφεῖα καί τῶν δυό ἐφημερίδων πού ἀναφέραμε καί κατασχέθηκαν ὅλα χωρίς ἐξαίρεση τά χειρόγραφα, ἀνάμεσά τους καί λεπτομερεῖς ἐκθέσεις γιά τά γεγονότα ὅλης τῆς βδομάδας, ἐκθέσεις πού εἶχαν συνταχθεῖ καί ὑπογραφεῖ ἀπό ἀξιόπιστους αὐτόπτες μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι ἔγραψαν ὅλα ὅσα εἶδαν, γιά νά διδάσκονται οἱ μελλοντικές γενιές. Ὅλο αὐτό τό ὑλικό δέ θά δεῖ ποτέ πιά τό φῶς τῆς ἡμέρας.

Τήν Τετάρτη οἱ συλληφθέντες ἦταν τόσο πολλοί, ὥστε ἀναγκάζονταν νά τούς βάζουν ἀπό δυό καί τρεῖς σ' ἕνα κελί. Ὅσο γιά τούς ἐργάτες ὁ καινούργιος διχτάτορας δέν τηρεῖ κανένα πρόσχημα. Ἀπό τήν Πέμπτη ἄρχισαν νά τούς πιάνουν σωρηδόν καί νά τούς ἐκτοπίζουν στούς τόπους καταγωγῆς τους. Ἐκεῖ ἐννοεῖται αὐτοί θά διαδίδουν τά νέα γιά τά γεγονότα τῆς ἐννιά τοῦ Γενάρη καί θά γίνουν κήρυκες τοῦ ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία.

Ὁ Τρέποφ ἀρχίζει τήν παλιά μοσχοβίτικη πολιτική του: νά δελεάζει τή μάζα τῶν ἐργατῶν μέ οἰκονομικές ἐλεημοσύνες.

Οἱ ἐπιχειρηματίες συνέρχονται μαζί μέ τόν ὑπουργό οἰκονομικῶν καί μελετοῦν διάφορες παραχωρήσεις πρός τούς ἐργάτες, μιλᾶνε γιά 9ωρη ἐργάσιμη μέρα. Ὁ ὑπουργός οἰκονομικῶν δέχεται τήν Τρίτη ἀντιπροσωπεία ἐργατῶν, ὑπόσχεται οἰκονομικές μεταρυθμίσεις, τούς προειδοποιεῖ νά ἀποφεύγουν τήν πολιτική ζύμωση.

Ἡ ἀστυνομία τρώει τά λυσσακά της γιά νά σπείρει τή δυσπιστία καί τήν ἔχθρα ἀνάμεσα στόν πληθυσμό γενικά καί στούς ἐργάτες. Ἀπό τήν Τετάρτη οἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ πληροφοροῦν, μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο, ὅτι ἡ ἀστυνομία προσπαθεῖ νά τρομοκρατήσει τούς κατοίκους τῆς Πετρούπολης μέ ἐντυπωσιακά μυθεύματα γιά ληστεῖες καί αἱματηρές πράξεις πού ἐπιχειροῦν τάχα οἱ ἀπεργοί. Ἀκόμα καί ὁ ὑφυπουργός ἐσωτερικῶν Ριντζέβσκι βεβαίωνε τήν Τρίτη ἕναν ἐπισκέπτη του πώς οἱ ἀπεργοί ἑτοιμάζονται νά λεηλατήσουν, νά κάψουν, νά ρημάξουν, νά σκοτώσουν. Οἱ ἀπεργοί δήλωσαν ὅπου μποροῦσαν — τουλάχιστο οἱ συνειδητοί ἡγέτες τους — πώς ὅλα αὐτά εἶναι συκοφαντία. *Ἡ ἀστυνομία ἔστελνε ἡ ἴδια προβοκάτορες καί θυρωρούς νά σπάζουν τζάμια, νά καῖνε περίπτερα ἐφημερίδων καί νά λεηλατοῦν μαγαζιά*, γιά νά τρομοκρατήσει τόν πληθυσμό. Στήν πραγματικότητα οἱ ἐργάτες κρατοῦσαν τόσο εἰρηνική στάση, ὥστε προκαλοῦσαν κατάπληξη στούς ἀνταποκριτές τῶν ξένων ἐφημερίδων, πού εἶχαν δεῖ τίς φρικαλεότητες τῆς 9 τοῦ Γενάρη.

Τώρα οἱ πράχτορες τῆς ἀστυνομίας εἶναι ἀπασχολημένοι μέ μιά νέα «ἐργατική ὀργάνωση». Διαλέγουν κατάλληλους ἐργάτες, τούς μοιράζουν χρήματα, τούς διεγείρουν ἐνάντια στούς φοιτητές καί στούς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, ἐξυμνοῦν τήν «ἀληθινά λαϊκή πολιτική τοῦ πατερούλη-τσάρου». Ἀνάμεσα στίς δυότρεῖς ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀμόρφωτους, ἐξουθενωμένους ἀπό τήν πείνα ἐργάτες δέν εἶναι δύσκολο νά βρεθοῦν μερικές χιλιάδες πού θά τσιμπήσουν αὐτό τό δόλωμα. Κι ἀκριβῶς αὐτούς τούς τελευταίους «θά τούς ὀργανώσουν», θά τούς βάλουν νά καταριοῦνται τούς «φιλελεύθερους ἀπατεῶνες» καί νά δηλώνουν φωναχτά πώς τήν περασμένη Κυριακή τούς ἐξαπάτησαν. Ὕστερα τά ἀποβράσματα αὐτά τῆς ἐργατικῆς τάξης θά ἐκλέξουν μιά ἀντιπροσωπεία πού «θά παρακαλέσει ταπεινά τόν τσάρο νά τούς ἐπιτρέψει νά πέσουν στά πόδια του καί νά μετανοήσουν γιά τά ἐγκλήματα πού διέπραξαν τήν περασμένη Κυριακή». «Σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες μου — συνεχίζει ὁ ἀνταποκριτής — αὐτά ἀκριβῶς σκαρώνει τώρα ἡ ἀστυνομία. Ὅταν ἡ

όργάνωση αὐτή θἆναι ἕτοιμη, ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης θά εὐδοκήσει ἐν τῇ μεγαλοψυχία της νά δεχθεῖ τήν ἀντιπροσωπεία στό κλειστὸ ἱπποδρόμιο πού θά προετοιμαστεῖ εἰδικά γι' αὐτό τό σκοπό. Σέ συγκινητικό λόγο ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης θά διακηρύξει τήν πατρική στοργή της γιά τούς ἐργάτες καί θά ἐξαγγείλει μέτρα γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασής τους».

P. S. Οἱ γραμμές αὐτές εἶχαν ἤδη στοιχειοθετηθεῖ, ὅταν μάθαμε ἀπό τηλεγραφήματα πώς οἱ προρήσεις τοῦ ἄγγλου ἀνταποκριτῆ ἐπαληθεύτηκαν. Ὁ τσάρος δέχτηκε στό Τσάρσκογε ἀντιπροσωπεία ἀπό 34 ἐργάτες πού τούς ξεδιάλεξε ἡ ἀστυνομία, κι ἔβγαλε ἕνα λόγο γεμάτο ἐπίσημη ὑποκρισία γιά τήν πατρική στοργή τῆς κυβέρνησης καί γιά ἄφεση τῶν ἐγκλημάτων τῶν ἐργατῶν. Φυσικά ἡ αἰσχρή αὐτή κωμωδία δέ θά ἐξαπατήσει τό ρωσικό προλεταριάτο πού δέ θά ξεχάσει ποτέ τή ματωμένη Κυριακή. Τό προλεταριάτο θά τά ξαναπεῖ μέ τόν τσάρο, χρησιμοποιώντας ἄλλη γλώσσα!

«Βπεριόντ» φύλλο 5,
7 τοῦ Φλεβάρη (25 τοῦ Γενάρη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

Η ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ ΜΕΤΑ ΤΙΣ 9 ΤΟΥ ΓΕΝΑΡΗ

Τή Δευτέρα, 10 τοῦ Γενάρη, ἡ Πετρούπολη παρουσίαζε τήν ὄψη πόλης πού μόλις εἶχε καταληφθεῖ ἀπό τόν ἐχθρό. Στούς δρόμους περνοῦν συνεχῶς περιπολίες κοζάκων. Ἐδῶ κι ἐκεῖ βλέπεις ὁμάδες ἐργατῶν πού βρίσκονται σέ ἀναβρασμό. Τό βράδυ πολλοί δρόμοι εἶναι βυθισμένοι στό σκοτάδι. Ἠλεκτρικό ρεῦμα καί φωταέριο δέν ὑπάρχει. Τά σπίτια τῶν ἀριστοκρατῶν φρουροῦνται ἀπό ὁμάδες θυρωρῶν. Τά περίπτερα τῶν ἐφημερίδων πού καίγονται, φωτίζουν παράξενα τίς ὁμάδες τῶν ἀνθρώπων.

Στή λεωφόρο Νέβσκι ἔγιναν συγκρούσεις λαοῦ καί στρατοῦ. Πυροβόλησαν καί πάλι πάνω στό πλῆθος. Κοντά στά ἀνάκτορα Ἄνιτσκοφ ρίχτηκαν τρεῖς ὁμοβροντίες. Ἡ ἀστυνομία ἔκλεινε τά ὁπλοπωλεῖα καί μάζευε τά ὅπλα στά ὑπόγεια, παίρνοντας, καθώς φαίνεται, ὅλα τά μέτρα γιά νά ἐμποδίσει τούς ἐργάτες νά ὁπλιστοῦν. Οἱ ὑπάλληλοι τῶν κυβερνητικῶν ὑπηρεσιῶν ἔνιωθαν ἐξαιρετικά ἀνήσυχοι, φοβόντουσαν ἐμπρησμούς καί ἀνατινάξεις καί τόσκαζαν πανικόβλητοι ἀπό τήν Πετρούπολη.

Τά ὁδοφράγματα τοῦ Βασίλεβσκι Ὄστροφ, πού τήν Κυριακή εἶχαν καταληφθεῖ ἀπό τά στρατεύματα, ξαναστήθηκαν τή Δευτέρα καί ξανακαταλήφθηκαν ἀπό τούς στρατιῶτες.

Ἐφημερίδες δέν ὑπάρχουν. Τά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα εἶναι κλειστά. Οἱ ἐργάτες σέ πολυάνθρωπες ἰδιαίτερες συγκεντρώσεις συζητοῦν τά γεγονότα καί τά μέτρα ἀντίστασης. Πλήθη συμπαθοῦντες, ἰδιαίτερα φοιτητές, πολιορκοῦν τά νοσοκομεῖα.

Ὑπάρχουν πληροφορίες πώς 20–30 χιλιάδες ἐργάτες τοῦ Κόλπινο κίνησαν νά πᾶνε τήν Τρίτη τό πρωί μέ ὑπόμνημα στό Τσάρσκογε Σελό. Ἡ φρουρά τοῦ Τσάρσκογε Σελό ἔστειλε ἐνάντιά τους ἕνα σύνταγμα πεζικοῦ καί μιά πεδινή πυροβολαρχία. Πέντε βέρστια ἔξω ἀπό τό Κόλπινο ἔγινε σύγκρουση· τά στρατεύματα πυροβόλησαν καί στίς 4 τό ἀπόγευμα ἀπέκρουσαν καί διέλυσαν

τελικά τούς ἐργάτες. Ὑπάρχουν πολλοί νεκροί καί τραυματίες. Οἱ ἐργάτες ἐπιτέθηκαν δυό φορές ἐνάντια στή σιδηροδρομική γραμμή τοῦ Τσάρσκογε Σελό, μά ἀποκρούστηκαν. Ἡ σιδηροδρομική γραμμή ξηλώθηκε σέ ἔκταση 7 βερστιῶν καί τό πρωί τά τραῖνα δέν κυκλοφοροῦσαν.

Ἡ κυβέρνηση θάβει τή νύχτα, στά κρυφά, τά θύματα τῆς ματωμένης, τῆς βλαδιμηρικῆς Κυριακῆς. Τούς συγγενεῖς καί τούς γνωστούς τῶν σκοτωμένων τούς ἐξαπατοῦν σκόπιμα, γιά νά ματαιώσουν τίς διαδηλώσεις στίς κηδεῖες. Βαγόνια ὁλόκληρα μέ πτώματα στέλνονται στό νεκροταφεῖο Πρεομπραζένσκι. Παρ' ὅλα τά προληπτικά μέτρα τῆς ἀστυνομίας, σέ ὁρισμένα μέρη τό πλῆθος προσπαθεῖ νά ὀργανώσει διαδηλώσεις πρός τιμήν τῶν ἀγωνιστῶν πού ἔπεσαν γιά τή λευτεριά.

Ἡ ἀγανάχτηση τοῦ πληθυσμοῦ ἐνάντια στό στρατό εἶναι τεράστια. Οἱ ξένες ἐφημερίδες μεταδίδουν, ἀπό πληροφορίες αὐτοπτῶν μαρτύρων, πώς τήν Τρίτη, 11 τοῦ Γενάρη, οἱ κοζάκοι σταμάτησαν στή Μεγάλη λεωφόρο ἕνα ἱπποκίνητο τράμ γεμάτο ἐργάτες. Ἕνας ἐργάτης φώναξε στούς κοζάκους: «Δήμιοι!». Οἱ κοζάκοι σταμάτησαν τό τράμ, ἀνάγκασαν ὅλους τούς ἐπιβάτες νά κατέβουν καί τούς ἄρχισαν στίς διπλαριές. Ἕνας ἀπό τούς κακοποιηθέντες τραυματίστηκε. Οἱ κάτοικοι τῶν γειτονικῶν σπιτιῶν ἄνοιγαν τά παράθυρα καί φώναζαν στούς κοζάκους: «Φονιάδες! κακοῦργοι!». Τήν Παρασκευή τά τηλεγραφήματα ἔδιναν τήν πληροφορία πώς τήν ὥρα αὐτοῦ τοῦ ἐπεισοδίου οἱ κοζάκοι κατέβασαν ἀπό τό τράμ καί μιά γυναίκα. Ἀπό τό φόβο της τῆς ἔπεσε ἀπό τά χέρια τό μωρό της πού ποδοπατήθηκε ἀπό τά ἄλογα τῶν κοζάκων («The Times»). Οἱ νίκες αὐτές τῶν στρατευμάτων μας ἐνάντια στούς ἐργάτες εἶναι πραγματικά πύρρειες νίκες.

«Βπεριόντ» φύλλο 5,
7 τοῦ Φλεβάρη (25 τοῦ Γενάρη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΥΣ Α. Α. ΜΠΟΓΚΝΊΑΝΟΦ ΚΑΙ Σ. Ι. ΓΚΟΥΣΕΦ

11. II. 1905.

Στούς Ραχμέτοφ, Χαριτόν

Χθές ἔστειλα τηλεγράφημα πώς εἶμαι σύμφωνος μέ τίς τροποποιήσεις Σας, παρ' ὅλο πού δέν εἶμαι καθόλου σύμφωνος μ' αὐτά πού μπόρεσα νά καταλάβω ἀπό τό γράμμα Σας. Τόσο ὅμως ἔχω σιχαθεῖ αὐτές τίς παρελκύσεις καί τόσο οἱ ἐρωτήσεις Σας προξενοῦσαν τήν ἐντύπωση κοροϊδίας σέ βάρος μου, πού εἶπα ἂς γίνει ὅ,τι γίνει: ἀρκεῖ νά κάνουν τουλάχιστο κάτι! ἀρκεῖ νά βγάλουν μιά *ὁποιαδήποτε* ἀνακοίνωση γιά τό συνέδριο, νά τήν *βγάλουν* ὅμως κι ὄχι νά λένε μόνο κουβέντες! Θά παραξενευτεῖτε γιά τή λέξη: κοροϊδία. Γιά σκεφτεῖτε το ὅμως στ' ἀλήθεια: πρίν ἀπό δυό μῆνες στέλνω τό σχέδιό μου *σ' ὅλα* τά μέλη τοῦ Γραφείου *. Κανείς δέν ἐνδιαφέρεται γι' αὐτό καί δέ θεωρεῖ ἀναγκαία τήν ἀνταλλαγή γνωμῶν!! Καί τώρα: τηλεγραφικῶς... ἄχ μωρέ, συζητᾶμε γιά ὀργάνωση, γιά συγκεντρωτισμό, καί στήν πραγματικότητα ἀνάμεσα στούς πιό στενούς συντρόφους τοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου ὑπάρχει τέτοια ἀσυνεννοησία, τέτοιος πρωτόγονος τρόπος δουλειᾶς, πού σούρχεται νά φτύσεις. Νά, οἱ μπουντιστές δέ γλωσσοκοπανᾶνε γιά συγκεντρωτισμό, κι ὅμως ὁ *καθένας* τους γράφει κάθε βδομάδα στό κεντρικό τους ὄργανο καί ἡ ἐπαφή γίνεται *ἔμπραχτα*. Καί ἀρκεῖ νά πιάσει κανείς στό χέρι του τό φύλλο τους «Ποσλέντνιγε Ἰσβέστιγια» [96], γιά νά δεῖ αὐτή τήν ἐπαφή. Ἐμεῖς ἀντίθετα βγάζουμε τό 6ο φύλλο τῆς «Βπεριόντ» κι ἀπό ἕνα μέλος τῆς σύνταξης (τόν Ραχμέτοφ) δέν ἔχουμε λάβει οὔτε γραμμούλα, οὔτε σχετικά μέ τή «Βπεριόντ»

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 108 - 110. *Ἡ Σύντ.*

οὔτε γιά τή «Βπεριόντ». Οἱ δικοί μας «μιλᾶνε» γιά πάρα πολλούς δεσμούς μέ συγγραφεῖς καί στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα, γιά νεαρές δυνάμεις τῆς πλειοψηφίας, καί σ' ἐμᾶς ἐδῶ, *δυό μῆνες* ὕστερα ἀπό τήν ἔκκληση νά καταπιαστοῦμε μέ τή δουλειά (ἀνακοίνωση γιά τήν ἔκδοση τῆς «Βπεριόντ» καί σχετικό γράμμα), οὔτε φωνή οὔτε ἀκρόαση. Καί οἱ ρωσικές ἐπιτροπές (ὁ Καύκασος, τό Νίζνι, ἀφήνω πιά τήν περιοχή τοῦ Βόλγα καί τό Νότο) θεωροῦν τό γραφεῖο ἐντελῶς «μύθο» κι ἔχουν ἀπόλυτο δίκιο. Γιά κάποια συμμαχία τῆς ἐπιτροπῆς τῆς πλειοψηφίας τῆς Πετρούπολης μέ μιά ὁμάδα μενσεβίκων «ἀκούσαμε» ἀπό ξένους, — ἐνῶ ἀπό τούς δικούς μας δέ λάβαμε οὔτε λέξη. Δέ θέλουμε νά πιστέψουμε πώς οἱ μπολσεβίκοι θά μποροῦσαν νά προβοῦν σέ μιά τόσο ἀνόητη πράξη αὐτοκτονίας. Γιά τή συνδιάσκεψη τῶν σοσιαλδήμοκρατῶν καί γιά τό «συνασπισμό» «ἀκούσαμε» ἀπό ξένους, ἐνῶ ἀπό τούς δικούς μας *τσιμουδιά*, ἄν καί λένε πώς αὐτό εἶναι fait accompli *. Φαίνεται πώς στούς μπολσεβίκους ἦρθε ξανά ἡ ὄρεξη ν' ἀφήνουν νά τούς τραβᾶνε ἀπό τή μύτη **.

Μοναδική μας δύναμη εἶναι ἡ πλήρης εὐθύτητα καί ἡ συνοχή, ἡ ὁρμή τῆς ἐπίθεσης. Μά οἱ ἄνθρωποι φαίνεται ἔγιναν μαλθακοί μέ τήν εὐκαιρία τῆς «ἐπανάστασης»!! Σέ στιγμές πού ἡ ἀνάγκη τῆς ὀργάνωσης εἶναι ἑκατό φορές μεγαλύτερη, αὐτοί περνοῦν μέ τό μέρος τῶν ἀποδιοργανωτῶν. Ἀπό τίς διορθώσεις πού προτάθηκαν στό σχέδιο τῆς διακήρυξης καί τοῦ συνεδρίου (πού διατυπώνονται στό γράμμα μέ τόση ἀσάφεια πού δέ χωράει ἄλλη) φαίνεται πώς τούς ἀπασχολεῖ μέ τό παραπάνω ἡ «νομιμοφροσύνη»: ὁ παπούς γράφει ξεκάθαρα αὐτή τή λέξη καί προσθέτει: ἄν δέν ἀναφερθοῦν τά κεντρικά ὄργανα, κανείς δέ θά πάει στό συνέδριο! Ἔ λοιπόν κύριοι, βάζω στοίχημα πώς ἄν ἐνεργήσετε *ἔ τ σ ι*, δέ θά δεῖτε ποτέ συνέδριο καί δέν πρόκειται νά γλυτώσετε ποτέ ἀπό τήν μπότα τῶν βοναπαρτιστῶν τοῦ ΚΟ καί τῆς ΚΕ. Νά συγκαλεῖς συνέδριο *ἐνάντια* στά κεντρικά ὄργανα, πρός τά ὁποῖα ἔχει ἐκφραστεῖ δυσπιστία, νά συγκαλεῖς συνέδριο ἐξονόματος ἑνός *ἐπαναστατικοῦ* γραφείου (ἀνύπαρκτου καί πλασματικοῦ, ἐφόσον θά ἔδειχνε κανείς δουλική προσήλωση στό νόμιμο καταστατικό) καί νά ἀναγνωρίζεις ὅτι ἔχουν *ἀναμφισβήτητο* δικαίωμα νά πάρουν μέρος σ' αὐτό καί οἱ 9 βοναπαρτιστές καί ὁ Σύνδεσμος (χά-χά!) καί τά δημιουργήματα τῶν βοναπαρτιστῶν (οἱ νεοξεφουρνισμένες ἐπιτροπές) — σημαίνει νά καταντᾶς

* — τετελεσμένο γεγονός. *Η Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο ἀκολουθοῦν οἱ διαγραμμένες λέξεις: «ἀπό τή μύτη καί νά τούς φτύνουν κατάμουτρα». *Η Σύντ.*

γελοῖος καί νά ὑποσκάπτεις κάθε σεβασμό πρός τόν ἑαυτό σου. Τά κεντρικά ὄργανα μποροῦσε κι ἔπρεπε νά προσκληθοῦν, ἀλλά νά τούς ἀναγνωρίζεις θετική ψῆφο εἶναι, τό ξαναλέω, ἀφροσύνη. Φυσικά τά κεντρικά ὄργανα ὅπως καί νἄναι δέ θαρθοῦν στό συνέδριό *μας*, γιατί ὅμως νά δίνεις ἀφορμή νά σέ φτύνουν ἄλλη μιά φορά κατάμουτρα; Γιατί νά ὑποκρίνεσαι καί νά κρύβεσαι; Εἶναι αὐτόχρημα αἶσχος. Διακηρύξαμε τή *διάσπαση*, καλοῦμε σέ συνέδριο τούς *βπεριόντοβτσι*, θέλουμε νά ὀργανώσουμε *βπεριοντοβικό* κόμμα καί κόβουμε, κόβουμε ἀμέσως *κάθε* σχέση μέ τούς ἀποδιοργανωτές, — κι ὡστόσο ἀκόμα μᾶς μιλᾶνε μερικοί γιά νομιμοφροσύνη, προσποιοῦνται ὅτι πιστεύουν πώς μπορεῖ τάχα νά γίνει κοινό συνέδριο τῆς «Ἴσκρα» καί τῆς «Βπεριόντ». Τί κωμωδία! Φυσικά ἡ πρώτη κιόλας μέρα, ἡ πρώτη ὥρα τοῦ συνεδρίου (ἄν θά γίνει) θά διαλύσει αὐτή τήν κωμωδία, ὡς τό συνέδριο ὅμως ἕνα τέτοιο φάλτσο θά μᾶς ζημιώσει δεκάδες κι ἑκατοντάδες φορές.

Εἶναι ἀλήθεια πώς πολλές φορές σκέφτομαι ὅτι τά $^{9}/_{10}$ τῶν μπολσεβίκων εἶναι πραγματικά τυπολάτρες *. Εἴτε θά ἑνώσουμε μέ μιά πραγματικά σιδερένια ὀργάνωση ὅσους θέλουν νά πολεμήσουν, καί μέ τό μικρό αὐτό μά γερό κόμμα θά τσακίσουμε τό πλαδαρό τέρας τῶν νεοϊσκριστικῶν ἑτερόκλητων στοιχείων, εἴτε θ' ἀποδείξουμε μέ τή διαγωγή μας πώς, σάν ἀξιοκαταφρόνητοι τυπολάτρες πού εἴμαστε, μᾶς ἀξίζει ἡ καταστροφή. Πῶς δέν τό καταλαβαίνουν αὐτό μερικοί ἄνθρωποι, ὅτι *πρίν* συγκροτηθεῖ τό γραφεῖο καί *πρίν* βγεῖ ἡ «Βπεριόντ» κάναμε τό πᾶν γιά νά σώσουμε τή νομιμοφροσύνη, γιά νά σώσουμε τήν ἑνότητα, γιά νά σώσουμε τίς τυπικές, δηλαδή τίς ἀνώτερες μεθόδους διακανονισμοῦ τῆς διένεξης!;!; Τώρα ὅμως, *ὕστερα* ἀπό τό γραφεῖο, *ὕστερα* ἀπό τή «Βπεριόντ» ἡ διάσπαση εἶναι γεγονός. Κι ἀφοῦ ἡ διάσπαση ἔγινε πιά γεγονός, φάνηκε πώς *ὑλικά εἴμαστε πολύ πιό ἀδύνατοι*. Μᾶς χρειάζεται ἀκόμα νά μετατρέψουμε τήν ἠθική μας δύναμη σέ ὑλική. Οἱ μενσεβίκοι ἔχουν περισσότερα λεφτά, περισσότερες ἐκδόσεις, περισσότερες δυνατότητες μεταφορᾶς, περισσότερους πράχτορες, περισσότερα «ὀνόματα», περισσότερους συνεργάτες. Θά ἦταν ἀσυγχώρητη μωρία νά μή τό δεῖ κανείς αὐτό. Κι ἄν δέ θέλουμε νά παρουσιάσουμε στόν κόσμο μιά ἀποκρουστικότατη μορφή ξερακιανῆς καί ἀναιμικῆς

* Στό χειρόγραφο ἡ φράση αὐτή γράφτηκε στήν ἀρχή ὡς ἑξῆς: «Εἶναι ἀλήθεια πώς πολλές φορές σκέφτομαι ὅτι τά $^{9}/_{10}$ τῶν μπολσεβίκων εἶναι πραγματικά θλιβεροί τυπολάτρες, ἐντελῶς ἀνίκανοι νά πολεμήσουν. Ὅλους αὐτούς θά τούς παρέδινα στόν Μάρτοφ». *Ἡ Σύντ.*

γεροντοκόρης, περήφανης γιά τήν ἄγονη ἠθική της ἁγνότητα, πρέπει νά καταλάβουμε πώς ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό πόλεμο καί μαχητική ὀργάνωση. Μόνο ὕστερα ἀπό μακρόχρονο πόλεμο καί μόνο μέ τόν ὅρο ὅτι θ'ἀποχτήσουμε ὑπέροχη ὀργάνωση, μπορεῖ ἡ ἠθική μας δύναμη νά μετατραπεῖ σέ ὑλική.

Χρειάζονται λεφτά. Τό σχέδιο νά γίνει τό συνέδριο *στό Λονδίνο* εἶναι ὑπερανόητο, γιατί θά μᾶς στοιχίσει τά διπλάσια *. Δέν μποροῦμε νά σταματήσουμε τήν ἔκδοση τῆς «Βπεριόντ» καί μιά μακρόχρονη ἀπουσία θά τή σταματήσει. Τό συνέδριο πρέπει νᾶναι ἁπλό, σύντομο, ὀλιγομελές. Εἶναι συνέδριο γιά τήν ὀργάνωση πολέμου. Ὅλα δείχνουν πώς σχετικά μ' αὐτό ἔχετε αὐταπάτες.

Χρειάζονται συνεργάτες γιά τή «Βπεριόντ». Εἴμαστε λίγοι. Ἄν δέν προστεθοῦν 2–3 μόνιμοι συνεργάτες ἀπό τή Ρωσία, τότε εἶναι περιττό νά λέμε ἕνα σωρό ἀνοησίες γιά πάλη κατά τῆς «Ἴσκρα». Χρειάζονται μπροσοῦρες καί προκηρύξεις, χρειάζονται ἀπαραίτητα.

Χρειάζονται νεαρές δυνάμεις. Θά συμβούλευα νά τουφεκίζονται ἀδίσταχτα ἐπιτόπου ὅσοι τολμοῦν νά λένε πώς δέν ὑπάρχουν ἄνθρωποι. Στή Ρωσία ὑπάρχει ἕνα σωρό κόσμος, πρέπει μόνο πιό πλατιά καί πιό τολμηρά, πιό τολμηρά καί πιό πλατιά, ξανά πιό πλατιά καί ξανά πιό τολμηρά νά στρατολογοῦμε μέσα ἀπό τή νεολαία, *χωρίς νά τή φοβόμαστε*. Εἶναι καιρός πολέμου. Ἡ νεολαία θά κρίνει τήν ἔκβαση τοῦ ὅλου ἀγώνα, καί ἡ φοιτητική κι ἀκόμα περισσότερο ἡ ἐργατική νεολαία. Παρατεῖστε ὅλες τίς παλιές συνήθειες τῆς ἀδράνειας, τοῦ σεβασμοῦ τῶν τίτλων κτλ. Φτιάξτε ἀπό νεολαίους *ἑκατοντάδες* ὁμίλους βπεριόντοβτσι κι ἐνθαρρύνετέ τους νά δουλεύουν μ' ὅλες τους τίς δυνάμεις. Εὐρύνετε τήν ἐπιτροπή *στό τριπλάσιο* μέ τήν εἰσδοχή νεολαίας, φτιάχτε πέντε-δέκα ὑποεπιτροπές, πλαισιῶστε τες «μέ πρόσληψη» κάθε τίμιου καί δραστήριου ἀνθρώπου. Δόστε τό δικαίωμα σέ κάθε ὑποεπιτροπή νά γράφει καί νά βγάζει προκηρύξεις χωρίς χρονοτριβές (δέ χάθηκε ὁ κόσμος ἄν κάνει κάποιο λάθος: θά τό διορθώσουμε μέ «ἤπιο τρόπο» στή «Βπεριόντ»). Πρέπει μέ ἰλιγγιώδη ταχύτητα νά ἑνώνουμε καί νά βάζουμε σέ κίνηση ὅλους ὅσοι δείχνουν ἐπαναστατική πρωτοβουλία. Μή φοβᾶστε ἄν εἶναι ἀκατάρτιστοι, μή τρέμετε ἄν εἶναι

---

* Στό χειρόγραφο ἀκολουθεῖ ἡ ἑξῆς σβησμένη φράση: «Δέν πρόκειται νά δόσουμε οὔτε ἕνα καπίκι γιά τή νίκη μας». *Ἡ Σύντ.*

άπειροι καί όχι αρκετά εξελιγμένοι *. Πρώτο, άν δέν κατορθώσετε νά τούς οργανώσετε καί νά τούς κινητοποιήσετε, θ' ακολουθήσουν τούς μενσεβίκους καί τούς Γκαπόν καί μέ τήν ίδια αυτή απειρία τους θά κάνουν πενταπλάσια ζημιά. Δεύτερο, τώρα θά τούς διδάσκουν *στό πνεύμα τό δικό μας* τά γεγονότα. Τά γεγονότα ήδη διδάσκουν τούς πάντες ακριβώς στό πνεύμα τής «Βπεριόντ».

Μόνο είναι απαραίτητο νά οργανώνετε, νά οργανώνετε, καί ξανά νά οργανώνετε *εκατοντάδες* ομίλους, παραμερίζοντας σέ εντελώς δεύτερη μοίρα τίς συνηθισμένες σπουδαιοφανείς ανοησίες τών επιτροπών (τής ιεραρχίας). Είναι καιρός πολέμου. Είτε θά φκιάξετε *καινούργιες*, νεαρές, φρέσκες, δραστήριες μαχητικές οργανώσεις παντού, γιά επαναστατική σοσιαλδημοκρατική δουλειά όλων τών κατηγοριών, όλων τών ειδών καί σ' όλα τά στρώματα, — είτε θά χαθείτε μέ τή δόξα ανθρώπων «τών επιτροπών» πού κρατάνε σφραγίδες.

Σχετικά μ' αυτό θά γράψω στή «Βπεριόντ» ** καί θά μιλήσω στό συνέδριο. Σάς γράφω γιά *νά επιχειρήσω* καί πάλι νά προκαλέσω ανταλλαγή σκέψεων, νά Σάς παρακινήσω *νά συνδέσετε άμεσα* μέ τή σύνταξη καμιά δεκαριά *νεαρούς*, *φρέσκους* εργατικούς (καί άλλους) ομίλους, παρ' όλο... παρ' όλο πού, άς τό πούμε μεταξύ μας, δέν τρέφω κυμιά ελπίδα πώς οί παράτολμοι αυτοί πόθοι θά πραγματοποιηθούν. Ύστερα από δυό μήνες θά ζητήσετε ίσως νά σάς απαντήσω τηλεγραφικώς άν είμαι σύμφωνος νά γίνουν οί τάδε καί τάδε τροποποιήσεις στό «σχέδιο»... Σάς απαντώ εκ τών προτέρων πώς είμαι σύμφωνος μέ όλα...

Καλή αντάμωση στό συνέδριο. *Λένιν*

P. S. Πρέπει νά βάλουμε γιά καθήκον μας νά επιφέρουμε επανάσταση στήν αποστολή τής «Βπεριόντ» στή Ρωσία. Προπαγανδίζετε όσο είναι δυνατόν πιό πλατιά τήν εγγραφή συνδρομητών από τήν Πετρούπολη. Οί φοιτητές καί ιδιαίτερα οί *εργάτες* άς γράφονται συνδρομητές κατά δεκάδες κι εκατοντάδες, δίνοντας τίς ίδιες τους τίς διευθύνσεις. Σήμερα είναι αστείο νά τό φοβόμαστε αυτό. Ή αστυνομία δέ θά μπορέσει ποτέ νά τά πιάσει όλα. Καί τό $^1/_2$ ή τό $^1/_3$ νά φτάσουν στόν προορισμό

* Στό χειρόγραφο ακολουθούν οί εξής σβησμένες λέξεις: «μή μυξοκλαΐτε άν είναι ακόμα ανώριμοι». *Ή Σύντ.*

** **Βλ. σέ τούτο τόν τομο, σελ. 297 - 309.** *Ή Σύντ.*

τους πάλι εἶναι πάρα πολύ. Ρίξτε αὐτή τήν ἰδέα *σέ κάθε* ὅμιλο νεολαίας, καί ἡ νεολαία αὐτή θά βρεῖ κι ἑκατοντάδες δικούς της δρόμους γιά τό ἐξωτερικό. Δόστε σέ πιό πλατιά κλίμακα τίς διευθύνσεις γιά τήν ἀποστολή γραμμάτων στή «Βπεριόντ», σέ ὅσο τό δυνατόν πιό πλατιά κλίμακα.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1925
στό περιοδικό
«Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχος 4 (39)

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

Τό πρῶτο κύμα τῆς ἐπαναστάτικῆς θύελλας ὑποχωρεῖ. Βρισκόμαστε στίς παραμονές ἑνός ἀναπόφευχτου καί ἀναπότρεπτου δεύτερου κύματος. Τό προλεταριακό κίνημα ὅλο καί πλαταίνει καί ἔχει τώρα ἁπλωθεῖ στίς πιό ἀπόμακρες περιοχές. Ὁ ἀναβρασμός καί ἡ δυσαρέσκεια ἀγκαλιάζουν τά πιό διαφορετικά καί τά πιό καθυστερημένα στρώματα τῆς κοινωνίας. Ἡ ἐμποροβιομηχανική ζωή ἔχει παραλύσει, ἔκλεισαν τά ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα, ἀπεργοῦν, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τῶν ἐργατῶν, οἱ ζέμτσι. Στά διαστήματα πού μεσολαβοῦν ἀνάμεσα στά μαζικά κινήματα, γίνονται, ὅπως συμβαίνει πάντα, πιό συχνές οἱ μεμονωμένες τρομοκρατικές πράξεις: ἀπόπειρα κατά τῆς ζωῆς τοῦ ἀστυνομικοῦ διευθυντῆ τῆς Ὀδησσοῦ, δολοφονία στόν Καύκασο, δολοφονία τοῦ εἰσαγγελέα τῆς συγκλήτου στό Ἔλσιγκφορς. Ἡ κυβέρνηση ρίχνεται ἀπό τήν πολιτική τοῦ αἱματηροῦ κνούτου στήν πολιτική τῶν ὑποσχέσεων. Προσπαθεῖ νά ξεγελάσει ἔστω καί μερικούς ἀπό τούς ἐργάτες μέ τήν κωμωδία τῆς ἀντιπροσωπείας πού ἔγινε δεχτή ἀπό τόν τσάρο *. Προσπαθεῖ νά περισπάσει τήν προσοχή τῆς κοινωνίας μέ πολεμικές εἰδήσεις καί διατάζει τόν Κουροπάτκιν ν' ἀρχίσει ἐπίθεση στό Χούνχό. Στίς 9 τοῦ Γενάρη ἔγινε ἡ σφαγή στήν Πετρούπολη, στίς 12 ἄρχισε αὐτή ἡ ἐπίθεση πού δέν εἶχε κανένα ἀπολύτως νόημα ἀπό στρατιωτική ἄποψη καί πού κατέληξε σέ νέα σοβαρή ἧττα τῶν στρατηγῶν τοῦ τσάρου. Οἱ ρῶσοι ἀποκρούστηκαν, ἀφοῦ ἔχασαν, σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες ἀκόμα καί τοῦ ἀνταποκριτῆ τῆς «Νόβογε Βρέμια», ἴσαμε 13 χιλιάδες ἄνδρες, δηλαδή δυό φορές περισσότερους ἀπό τούς γιαπωνέζους. Στόν τομέα τῆς στρατιωτικῆς διοίκησης τῆς Μαντζουρίας ἐπικρατεῖ ἡ ἴδια

---

* **Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 243.** *Ἡ Σύντ.*

ἀποσύνθεση καί ἀποθάρρυνση, ὅπως καί στήν Πετρούπολη. Στόν τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ τά τηλεγραφήματα πού ἐπιβεβαιώνουν καί διαψεύδουν τόν καβγά τοῦ Κουροπάτκιν μέ τόν Γκρίππενμπεργκ, τά διαδέχονται τηλεγραφήματα πού ἐπιβεβαιώνουν καί διαψεύδουν τήν εἴδηση ὅτι τό κόμμα τῶν μεγάλων δουκῶν κατάλαβε τόν κίνδυνο πού ἀποτελεῖ ὁ πόλεμος γιά τήν ἀπολυταρχία καί θέλει νά πετύχει ὅσο τό δυνατόν πιό γρήγορα εἰρήνη.

Δέν εἶναι ἐκπληχτικό πώς κάτω ἀπό τέτοιες συνθῆκες ἀκόμα καί τά πιό νηφάλια ἀστικά ὄργανα τῆς Εὐρώπης δέν παύουν νά μιλᾶνε γιά ἐπανάσταση στή Ρωσία. Ἡ ἐπανάσταση ἀναπτύσσεται καί ὡριμάζει μέ ταχύτητα ἄγνωστη πρίν ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη. Τό ἄν θά ξεσπάσει τό δεύτερο κύμα αὔριο, μεθαύριο ἤ ὕστερα ἀπό μῆνες, αὐτό ἐξαρτᾶται ἀπό ἕνα σωρό περιστατικά πού δέν μπορεῖ κανείς νά τά ὑπολογίσει. Κι ἀκριβῶς γι᾽ αὐτό εἶναι πιό ἐπιταχτικό τό καθῆκον νά κάνουμε κάποια ἀνακεφαλαίωση τῶν ἐπαναστατικῶν ἡμερῶν καί νά προσπαθήσουμε νά βγάλουμε διδάγματα πού μποροῦν νά μᾶς χρειαστοῦν πολύ πιό γρήγορα ἀπ᾽ ὅ,τι μερικοί θέλουν νά πιστεύουν.

Γιά νά ἐκτιμήσουμε σωστά τίς ἐπαναστατικές μέρες, πρέπει νά ρίξουμε ἕνα γενικό βλέμμα στή νεότερη ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ μας κινήματος. Πρίν ἀπό 20 σχεδόν χρόνια, τό 1885, ἔγιναν οἱ πρῶτες μεγάλες ἐργατικές ἀπεργίες στήν κεντρική βιομηχανική περιοχή, στό ἐργοστάσιο Μορόζοφ καί σέ ἄλλα. Τότε ὁ Κατκόφ ἔγραψε γιά τό ἐργατικό ζήτημα πού ἐμφανίστηκε στή Ρωσία. Καί μέ τί καταπληχτική ταχύτητα ἀναπτύχθηκε τό προλεταριάτο, περνώντας ἀπό τήν οἰκονομική πάλη στίς πολιτικές διαδηλώσεις κι ἀπό τίς διαδηλώσεις στήν ἐπαναστατική ἔφοδο! Ἄς θυμηθοῦμε τά κυριότερα ορόσημα τοῦ δρόμου πού ἔχει διανυθεῖ. 1885 — μαζικές ἀπεργίες μέ μηδαμινή συμμετοχή ἐντελῶς μεμονωμένων σοσιαλιστῶν πού δέν τούς συνένωνε καμιά ὀργάνωση. Ὁ κοινωνικός ἀναβρασμός πού προκάλεσαν οἱ ἀπεργίες ἀναγκάζει τόν Κατκόφ, πιστό μαντρόσκυλο τῆς ἀπολυταρχίας, νά μιλάει ἀπ᾽ ἀφορμή τή δίκη γιά «ἑκατόν ἕνα χαιρετιστήριους κανονιοβολισμούς πρός τιμήν τοῦ ἐργατικοῦ ζητήματος πού ἐμφανίστηκε στή Ρωσία»[97]. Ἡ κυβέρνηση προβαίνει σέ οἰκονομικές παραχωρήσεις. 1891 — συμμετοχή τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης στή διαδήλωση κατά τήν κηδεία τοῦ Σελγκουνόφ[98], πολιτικοί λόγοι στήν πρωτομαγιάτικη συγκέντρωση τῆς Πετρούπολης. Μπροστά μας ἔχουμε μιά σοσιαλδημοκρατική ἐκδήλωση τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν, χωρίς νά ὑπάρχει μαζικό κίνημα. 1896: ἀπεργία μερικῶν δεκάδων χιλιάδων ἐργατῶν στήν

Πετρούπολη. Μαζικό κίνημα καί έναρξη ζύμωσης στούς δρόμους, μέ τή συμμετοχή ολόκληρης πιά σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης. Ὅσο μικρή κι ἄν εἶναι ἀκόμα, σέ σύγκριση μέ τό τωρινό μας κόμμα, αὐτή ἡ σχεδόν ἀποκλειστικά φοιτητική ὀργάνωση, ὡστόσο ἡ συνειδητή καί συστηματική σοσιαλδημοκρατική της ἀνάμιξη καί καθοδήγηση κάνουν νά ἀποχτήσει τό κίνημα γιγάντια ἔκταση καί σημασία, σέ σύγκριση μέ τήν ἀπεργία στοῦ Μορόζοφ. Ἡ κυβέρνηση προβαίνει ξανά σέ οἰκονομικές παραχωρήσεις. Τό ἀπεργιακό κίνημα ἔχει γερές βάσεις σέ ὅλη τή Ρωσία. Σύσσωμη ἡ ἐπαναστατική διανόηση γίνεται σοσιαλδημοκρατική. Ἱδρύεται τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. 1901. Ὁ ἐργάτης ἔρχεται σέ βοήθεια τοῦ φοιτητῆ. Ἀρχίζει ἕνα κίνημα διαδηλώσεων. Τό προλεταριάτο κατεβαίνει στούς δρόμους μέ τό σύνθημα: κάτω ἡ ἀπολυταρχία! Ἡ ριζοσπαστική διανόηση χωρίζεται οριστικά σέ φιλελεύθερη, ἐπαναστατική-ἀστική καί σοσιαλδημοκρατική. Ἡ συμμετοχή τῶν ὀργανώσεων τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας στίς διαδηλώσεις γίνεται ὅλο καί πιό πλατιά, δραστήρια καί ἄμεση. 1902: ἡ τεράστια ἀπεργία τοῦ Ροστόβ· μετατρέπεται σέ ἐπιβλητική διαδήλωση. Τό πολιτικό κίνημα τοῦ προλεταριάτου δέν εἶναι πιά προσκολλημένο στό κίνημα τῶν διανοουμένων, τῶν φοιτητῶν, ἀλλά ξεπετιέται μόνο του ἄμεσα ἀπό τήν ἀπεργία. Ἡ συμμετοχή τῆς ὀργανωμένης ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας εἶναι ἀκόμα πιό δραστήρια. Τό προλεταριάτο καταχτᾶ γιά τόν ἑαυτό του καί γιά τούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες τῆς *δικῆς του* ἐπιτροπῆς τήν ἐλευθερία τῶν μαζικῶν συγκεντρώσεων στούς δρόμους. Γιά πρώτη φορά τό προλεταριάτο ἀντιπαραθέτει τόν ἑαυτό του σάν τάξη σέ ὅλες τίς ἄλλες τάξεις καί στήν τσαρική κυβέρνηση. 1903. Οἱ ἀπεργίες συγχωνεύονται ξανά μέ τήν πολιτική διαδήλωση, ἀλλά σέ ἀκόμα πλατύτερη βάση. Οἱ ἀπεργίες ἀγκαλιάζουν ολόκληρη περιοχή, παίρνουν μέρος σ' αὐτές πάνω ἀπό ἑκατό χιλιάδες ἐργάτες, οἱ μαζικές πολιτικές συγκεντρώσεις ἐπαναλαβαίνονται στή διάρκεια τῶν ἀπεργιῶν σέ πολλές πόλεις. Νιώθει κανείς πώς βρισκόμαστε σέ παραμονές ὁδοφραγμάτων (γνώμη τῶν ντόπιων σοσιαλδημοκρατῶν γιά τό κίνημα τοῦ 1903 στό Κίεβο [99]). Οἱ παραμονές ὅμως ἀποδείχνονται σχετικά μακρόχρονες, λές καί γιά νά μᾶς μάθουν ὅτι οἱ ἰσχυρές τάξεις συγκεντρώνουν κάποτε τίς δυνάμεις τους ἐπί μῆνες καί χρόνια, λές καί γιά νά δοκιμάσουν τούς λιγόπιστους διανοουμένους πού πρόσκεινται στή σοσιαλδημοκρατία. Καί πραγματικά ἡ διανοουμενίστικη πτέρυγα τοῦ κόμματός μας, οἱ νεοϊσκρι-

στές ἤ (πράγμα πού εἶναι τό ἴδιο) οἱ νεοραμποτσεντέλτσι ἄρχισαν κιόλας νά ἀναζητοῦν «ἀνώτερους τύπους» ἐκδηλώσεων μέ τή μορφή συμφωνίας ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί στούς ζέμτσι γιά μή πρόκληση πανικοῦ. Μέ τήν ἔλλειψη ἀρχῶν πού χαρακτηρίζει ὅλους τούς ὀπορτουνιστές, οἱ νεοϊσκριστές ἔφτασαν κιόλας στό σημεῖο νά διατυπώσουν τήν ἀπίστευτη, τήν ἀπιστευτότατη θέση ὅτι στόν πολιτικό στίβο ὑπάρχουν δυό (!!) δυνάμεις: ἡ γραφειοκρατία καί ἡ ἀστική τάξη (βλέπε τό *δεύτερο* γράμμα τῆς σύνταξης τῆς «Ἴσκρα», σχετικά μέ τήν καμπάνια τῶν ζέμστβο). Οἱ ὀπορτουνιστές τῆς νέας «Ἴσκρα» βρῆκαν τήν εὐκαιρία γιά νά ξεχάσουν τήν αὐτοτελῆ δύναμη τοῦ προλεταριάτου! Ἦρθε τό 1905, καί ἡ ἐννιά τοῦ Γενάρη ξεσκέπασε ἀκόμα μιά φορά ὅλους τούς διανοουμενίσκους πού ξέχασαν ποιοί εἶναι. Τό προλεταριακό κίνημα ἀνέβηκε μονομιᾶς σέ ἀνώτερο σκαλοπάτι. Ἡ γενική ἀπεργία κινητοποίησε ἀναμφίβολα σ' ὅλη τή Ρωσία τουλάχιστο ἕνα ἑκατομμύριο ἐργάτες. Οἱ πολιτικές διεκδικήσεις τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἔφτασαν καί σέ στρώματα τῆς ἐργατικῆς τάξης πού πίστευαν ἀκόμα στόν τσάρο. Τό προλεταριάτο ἔσπασε τά πλαίσια τοῦ ἀστυνομικοῦ ζουμπατοφισμοῦ καί ὅλη ἡ μάζα τῶν μελῶν τοῦ νόμιμου ἐργατικοῦ συνδέσμου πού εἶχε ἱδρυθεῖ γιά τήν καταπολέμηση τῆς ἐπανάστασης, τράβηξε μαζί μέ τόν Γκαπόν τόν ἐπαναστατικό δρόμο. Ἡ ἀπεργία καί ἡ διαδήλωση ἄρχισαν μπροστά στά μάτια μας νά μετατρέπονται σέ *ἐξέγερση*. Ἡ συμμετοχή τῆς ὀργανωμένης ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἦταν ἀσύγκριτα πιό σημαντική ἀπ' ὅ,τι στά προηγούμενα στάδια τοῦ κινήματος, ὡστόσο ἐξακολουθοῦσε ἀκόμα νἆναι πολύ πολύ ἀδύνατη σέ σύγκριση μέ τήν τεράστια ζήτηση σοσιαλδημοκρατικῆς καθοδήγησης ἀπομέρους τῆς δραστήριας προλεταριακῆς μάζας.

Γενικά τό κίνημα τῶν ἀπεργιῶν καί τῶν διαδηλώσεων, σμίγοντας τό ἕνα μέ τό ἄλλο μέ διάφορες μορφές κι ἀπό διάφορες αἰτίες, ἀναπτυσσόταν σέ πλάτος καί βάθος, γινόταν ὅλο καί πιό ἐπαναστατικό, πλησιάζοντας στήν πράξη ὅλο καί περισσότερο στήν παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τήν ὁποία ἀπό καιρό μιλοῦσε ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία. Τό συμπέρασμα αὐτό ἀπό τά γεγονότα τῆς 9 τοῦ Γενάρη τό ἔχουμε κιόλας βγάλει στά φύλλα 4 * καί 5 τῆς «Βπεριόντ». Τό συμπέρασμα αὐτό τό ἔβγαλαν ἀμέσως καί ἀπευθείας καί οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης. Στίς δέκα τοῦ Γενάρη εἰσόρμησαν σ' ἕνα νόμιμο τυ-

* **Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 203 - 205.** ***Ἡ Σύντ.***

πογραφεῖο, στοιχειοθέτησαν τήν παρακάτω προκήρυξη πού μᾶς τήν ἔστειλαν οἱ σύντροφοι τῆς Πετρούπολης, τήν τύπωσαν σέ πάνω ἀπό δέκα χιλιάδες ἀντίτυπα καί τή μοίρασαν σ' ὅλη τήν Πετρούπολη. Νά ἡ ὑπέροχη αὐτή προκήρυξη *.

Ἡ ἔκκληση αὐτή δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό ἐπεξηγήσεις. Ἡ πρωτοβουλία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου ἐκφράστηκε ἐδῶ ἀπόλυτα. Τό κάλεσμα τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης δέν πραγματοποιήθηκε τόσο γρήγορα ὅσο τό ἤθελαν οἱ ἴδιοι, θά ἐπαναληφθεῖ ἀκόμα πολλές φορές καί οἱ προσπάθειες γιά τήν πραγματοποίησή του θά ὁδηγήσουν πολλές ἀκόμα φορές σέ ἀποτυχίες. Εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητο πώς ἔχει τεράστια σημασία τό γεγονός ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες θέτουν αὐτό τό καθῆκον. Ἡ κατάχτηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος πού ὁδήγησε στήν ἐπίγνωση τῆς πραχτικῆς, τῆς ζωτικῆς σημασίας τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ καί ἔφερε κοντά τή στιγμή πού τό καθῆκον αὐτό θά πάρει τήν πρώτη σειρά σ' ὁποιοδήποτε λαϊκό κίνημα, ἡ κατάχτηση αὐτή δέν μπορεῖ πιά μέ κανένα τρόπο νά ἀφαιρεθεῖ ἀπό τό προλεταριάτο.

Ἀξίζει τόν κόπο νά σταθοῦμε στό ἱστορικό τῆς ἰδέας τῆς ἐξέγερσης. Ἡ νέα «Ἴσκρα» ἀράδιασε σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα, ἀρχίζοντας ἀπό τό ἀξέχαστο κύριο ἄρθρο τοῦ φύλλου 62, τόσες νεφελώδικες κοινοτοπίες, τόσες ὀπορτουνιστικές ἀσυναρτησίες, ἐντελῶς ἄξιες τοῦ παλιοῦ μας γνώριμου, τοῦ Μαρτίνοφ, ὥστε ἡ ἀκριβής ἀποκατάσταση τοῦ παλιοῦ τρόπου τοποθέτησης τοῦ ζητήματος ἔχει ἰδιαίτερη σπουδαιότητα. Ὅπως καί νἆναι εἶναι δύσκολο νά παρακολουθήσει κανείς ὅλες τίς κοινοτοπίες καί ὅλες τίς ἀσυναρτησίες τῆς νέας «Ἴσκρα». Θά κάναμε πολύ καλύτερα ἄν θυμόμασταν συχνότερα τήν παλιά «Ἴσκρα» καί ἀναπτύσσαμε πιό συγκεκριμένα τά παλιά θετικά συνθήματά της.

Στό τέλος τῆς μπροσούρας τοῦ Λένιν «Τί νά κάνουμε;», στή σελ. 136 **, ρίχτηκε τό σύνθημα τῆς *παλλαϊκῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης*. Νά τί εἰπώθηκε γι' αὐτό στήν ἀρχή ἀκόμα τοῦ 1902, δηλαδή ἐδῶ καί τρία χρόνια: «Φανταστεῖτε μιά λαϊκή ἐξέγερση. Ἴσως ὁ καθένας θά συμφωνήσει τώρα ὅτι πρέπει νά σκεφτόμαστε καί νά ἑτοιμαζόμαστε γι' αὐτή... ***

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τήν 1 (14) τοῦ Φλεβάρη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 263 - 264. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ. τόμ. 6ος, σελ. 180. *Ἡ Σύντ.*

*** Ἐδῶ τό χειρόγραφο διακόπτεται. *Ἡ Σύντ.*

ΔΥΟ ΤΑΧΤΙΚΕΣ

'Από τότε πού πρωτάρχισε τό μαζικό έργατικό κίνημα στή Ρωσία, δηλαδή έπί δέκα περίπου χρόνια κιόλας, ύπάρχουν ανάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες βαθιές διαφωνίες σέ ζητήματα ταχτικής. Όπως είναι γνωστό, αύτές άκριβώς οί διαφωνίες προκάλεσαν στά 1895-1900 τό ρεῦμα τοῦ «οἰκονομισμοῦ» πού όδήγησε στή διάσπαση τοῦ κόμματος σέ όπορτουνιστική πτέρυγα (ραμποτσεντέλτσι) καί έπαναστατική πτέρυγα (παλαιοϊσκριστές). Ὁ ρωσικός ὅμως σοσιαλδημοκρατικός όπορτουνισμός εἶχε τά ἰδιόμορφα χαρακτηριστικά του πού τόν διέκριναν ἀπό τό δυτικοευρωπαϊκό. 'Αντανακλοῦσε ἐξαιρετικά ἀνάγλυφα τήν ἄποψη, ἤ μάλλον τήν ἔλλειψη κάθε αὐτοτελοῦς ἄποψης στή διανοουμενίστικη πτέρυγα τοῦ κόμματος, πού συνεπαίρνονταν ἀπό τίς φρασοῦλες τοῦ μπερνσταϊνισμοῦ πού ἦταν τῆς μόδας, καί ἀπό τά ἄμεσα ἀποτελέσματα καί τίς μορφές τοῦ καθαρά ἐργατικοῦ κινήματος. Αὐτό τό πάθος όδήγησε στήν προδοσία ὅλους γενικά τούς νόμιμους μαρξιστές πού μεταπήδησαν στό φιλελευθερισμό, καί στή δημιουργία ἀπό όρισμένους σοσιαλδημοκράτες τῆς περιβόητης θεωρίας τῆς «ταχτικῆς-προτσές», πού κατακύρωσε όριστικά στούς όπορτουνιστές μας τό παρατσούκλι χβοστιστές *. Οἱ χβοστιστές σέρνονταν ἀνίσχυροι στήν οὐρά τῶν γεγονότων, ἔπεφταν ἀπό τή μιά ἀκρότητα στήν ἄλλη, μείωναν σέ ὅλες τίς περιπτώσεις τήν ἔκταση τῆς δράσης τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου καί τήν πίστη στίς δυνάμεις του καί γιά νά τά συγκαλύψουν ὅλα αὐτά πρῶτα ἀπ' ὅλα καί συχνότερα ἀπό ὅλα ἐπικαλοῦνταν τήν αὐτενέργεια τοῦ προλεταριάτου. Φαίνεται παράξενο, ἀλλά εἶναι γεγονός. Κανείς δέ συζητοῦσε τόσο

* 'Οπαδοί τῆς πολιτικῆς τῆς οὐρᾶς — όπορτουνιστικῆς ἰδεολογίας καί ταχτικῆς, πού ἐκδηλώνεται στόν περιορισμό τῶν ἐπαναστατικῶν καθηκόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης, στήν ὑποβίβαση τῶν πολιτικῶν καί οἰκονομικῶν αἰτημάτων της ὥς τό ἐπίπεδο συνείδησης τῶν καθυστερημένων μαζῶν, στήν ἄρνηση τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, στήν ἄρνηση τοῦ καθοδηγητικοῦ ρόλου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. *Σημ. μετ.*

γιά τήν αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν καί κανείς δέν περιόριζε, δέν κουτσούρευε, δέ μείωνε σέ τέτοιο βαθμό μέ τό κήρυγμά του αὐτή τήν αὐτενέργεια ὅσο οἱ ραμποτσεντέλτσι. «Νά μιλᾶτε λιγότερο γιά τό „ἀνέβασμα τῆς δραστηριότητας τῆς μάζας τῶν ἐργατῶν“» — ἔλεγαν οἱ συνειδητοί, οἱ πρωτοπόροι ἐργάτες στούς γεμάτους ζῆλο, ἀλλά ὄχι καί ἔξυπνους συμβουλάτορές τους. «Εἴμαστε πολύ πιό μαχητικοί ἀπ' ὅ,τι φαντάζεστε καί ξέρουμε νά ὑποστηρίζουμε μέ ἀνοιχτό ἀγώνα, μέ ἀγώνα στούς δρόμους, ἀκόμα καί τά αἰτήματα ἐκεῖνα πού δέν προμηνᾶνε κανένα „χειροπιαστό ἀποτέλεσμα“! Καί δέν εἶστε σεῖς πού „θ' ἀνεβάσετε“ τή δραστηριότητά μας, γιατί ἡ δραστηριότητα εἶναι ἴσα ἴσα ἐκεῖνο πού σᾶς λείπει. Νά ὑποκλίνεστε λιγότερο στό αὐθόρμητο καί νά σκέφτεστε περισσότερο πῶς θ' ἀνεβάσετε τή δική σας δραστηριότητα, κύριοι!». Νά πῶς χρειάστηκε νά χαρακτηριστεῖ ἡ στάση τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν ἀπέναντι στούς ὀπορτουνιστές διανοούμενους («Τί νά κάνουμε;», σελ. 55) *.

Τά δυό βήματα πίσω πού ἔκανε ἡ νέα «Ἴσκρα» πρός τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο», ξαναζωντάνεψαν αὐτή τή στάση. Ἀπό τίς σελίδες τῆς «Ἴσκρα» ξεχύθηκε καί πάλι τό κήρυγμα τοῦ χβοστισμοῦ, πού συγκαλύπτεται μέ τούς ἴδιους ἀηδιαστικούς ὅρκους: μά τό θεό, πιστεύω καί ὁμολογῶ τήν αὐτενέργεια τοῦ προλεταριάτου. Στό ὄνομα τῆς αὐτενέργειας τοῦ προλεταριάτου ὁ Ἀξελρόντ καί ὁ Μαρτίνοφ, ὁ Μάρτοφ καί ὁ Λίμπερ (μπουντιστής) ὑπεράσπιζαν στό συνέδριο τό δικαίωμα τῶν καθηγητῶν καί τῶν γυμνασιόπαιδων νά εἶναι μέλη τοῦ κόμματος, χωρίς νά ἀνήκουν σέ καμιά ὀργάνωση. Ἐνονόματι τῆς αὐτενέργειας τοῦ προλεταριάτου σκαρώθηκε ἡ θεωρία τῆς «ὀργάνωσης-προτσές» πού δικαίωνε τήν ἀποδιοργάνωση κι ἐξυμνοῦσε τό διανοουμενίστικο ἀναρχισμό. Ἐνονόματι τῆς αὐτενέργειας τοῦ προλεταριάτου ἐφευρέθηκε ἡ ὄχι λιγότερο περιβόητη θεωρία τοῦ «ἀνώτερου τύπου διαδηλώσεων» ἐν εἴδει *συμφωνίας* τῆς περασμένης ἀπό τό κόσκινο τριῶν ἐκλογῶν ἐργατικῆς ἀντιπροσωπείας μέ τούς *ζέμτσι* γιά εἰρηνική διαδήλωση χωρίς πρόκληση πανικοῦ. Ἐνονόματι τῆς αὐτενέργειας τοῦ προλεταριάτου διαστρέβλωναν καί ἐκχυδάιζαν, μείωναν καί μπέρδευαν τήν ἰδέα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης.

Στό τελευταῖο αὐτό ζήτημα, λόγω τῆς τεράστιας πραχτικῆς σημασίας του, σκοπεύουμε νά ἐπιστήσουμε τήν προσοχή τοῦ ἀναγνώστη. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος εἰρωνεύτηκε

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 75. *Ἡ Σύντ.*

σκληρά τούς σοφούς τῆς νέας «Ἴσκρα». Δέν πρόλαβε καλά καλά νά κυκλοφορήσει στή Ρωσία τό πρῶτο γράμμα τῆς «Ἴσκρα», πού ἐνονόματι τοῦ «προτσές τῆς συστηματικῆς ἀνάπτυξης τῆς ταξικῆς αὐτοσυνείδησης καί τῆς αὐτενέργειας τοῦ προλεταριάτου» συνιστοῦσε σάν ἀνώτερο τύπο διαδηλώσεων «τήν ἀποστολή μέ τό ταχυδρομεῖο στά σπίτια τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ζέμστβο τῆς δήλωσης τῶν ἐργατῶν καί τό σκόρπισμά της σέ σημαντικό ἀριθμό ἀντιτύπων στήν αἴθουσα συνεδριάσεων τοῦ ζέμστβο»· — δέν πρόλαβε καλά καλά νά φτάσει στή Ρωσία τό δεύτερο γράμμα της, ὅπου γινόταν ἡ ἐντελῶς πιά συνταραχτική ἀνακάλυψη πώς στή σημερινή «ἱστορική στιγμή τήν πολιτική σκηνή τήν καλύπτει (!) ἡ διαμάχη ἀνάμεσα στήν ὀργανωμένη ἀστική τάξη καί στή γραφειοκρατία» καί πώς «τό ἀντικειμενικό νόημα κάθε (ἄκουσον, ἄκουσον!) ἐπαναστατικοῦ κινήματος στά κάτω στρώματα εἶναι ἕνα (!) καί συνοψίζεται στήν ὑποστήριξη τῶν συνθημάτων ἐκείνης ἀπό τίς δυό (!!) δυνάμεις, πού ἐνδιαφέρεται γιά τό τσάκισμα τοῦ σημερινοῦ καθεστῶτος» (καί εἶναι ἡ δημοκρατική διανόηση ἐκείνη πού ἀνακηρυσσόταν «δύναμη»)· — δέν πρόλαβαν καλά καλά οἱ συνειδητοί ἐργάτες νά διαβάσουν τά ὑπέροχα αὐτά γράμματα καί νά τά εἰρωνευτοῦν ὅπως πρέπει, καί νά πού τά γεγονότα τῆς πραγματικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου σάρωσαν μονομιᾶς ὅλη αὐτή τήν πολιτική σαβούρα τῶν νεοϊσκριστῶν δημοσιολόγων καί τήν πέταξαν στόν τενεκέ τῶν σκουπιδιῶν. Τό προλεταριάτο ἔδειξε πώς ὑπάρχει μιά τρίτη (στήν οὐσία βέβαια ὄχι τρίτη, ἀλλά δεύτερη ὡς πρός τή σειρά καί πρώτη ὡς πρός τή μαχητική ἱκανότητα) *δύναμη*, πού ὄχι μόνο ἐνδιαφέρεται γιά τό τσάκισμα, ἀλλά καί εἶναι *ἕτοιμη ν' ἀρχίσει τό πραγματικό τσάκισμα* τῆς ἀπολυταρχίας. Ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη κι ἐδῶ τό ἐργατικό κίνημα *μετεξελίσσεται* μπροστά στά μάτια μας σέ λαϊκή ἐξέγερση.

Ἄς δοῦμε τώρα πῶς ἐκτιμοῦσαν τό πέρασμα αὐτό σέ ἐξέγερση οἱ σοσιαλδημοκράτες πού τό θεωροῦσαν προηγούμενα σάν ζήτημα ταχτικῆς, καί πῶς ἄρχισαν νά λύνουν αὐτό τό πρόβλημα στήν πράξη οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες.

Νά τί λεγόταν πρίν ἀπό τρία χρόνια γιά τήν ἐξέγερση, σάν σύνθημα πού καθορίζει τά ἄμεσα πραχτικά καθήκοντά μας: «Γιά φανταστεῖτε μιά λαϊκή ἐξέγερση. Ἴσως ὁ καθένας θά συμφωνήσει τώρα ὅτι πρέπει νά σκεφτόμαστε καί νά ἑτοιμαζόμαστε γι' αὐτή. Πῶς ὅμως νά ἑτοιμαζόμαστε; Ἀσφαλῶς ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή δέν μπορεῖ νά διορίσει πράχτορες σέ ὅλα τά μέρη γιά τήν προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης! Ἀκόμα κι ἄν εἴχαμε

ΚΕ, δέ θά πετύχαινε ἀπολύτως τίποτα μ' ἕνα τέτοιο διορισμό, μέσα στίς σημερινές συνθῆκες τῆς Ρωσίας. Ἀντίθετα, ἕνα δίχτυ πραχτόρων, πού θά διαμορφωνόταν ἀπό μόνο του στή δουλειά γιά τήν ἔκδοση καί τήν κυκλοφορία μιᾶς κεντρικῆς ἐφημερίδας, δέ θ' ἀναγκαζόταν „νά κάθεται καί νά περιμένει" τό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης, μά θά διεξῆγε μιά ταχτική δουλειά πού θά τοῦ ἐξασφάλιζε τίς μεγαλύτερες πιθανότητες ἐπιτυχίας σέ περίπτωση ἐξέγερσης. Μιά τέτοια δουλειά θά δυνάμωνε τούς δεσμούς καί μέ τίς πιό πλατιές μάζες τῶν ἐργατῶν καί μέ ὅλα τά στρώματα τά δυσαρεστημένα ἀπό τήν ἀπολυταρχία, πράγμα πού ἔχει τόσο μεγάλη σπουδαιότητα γιά μιά ἐξέγερση. Σέ μιά τέτοια δουλειά θ' ἀναπτυσσόταν ἡ ἱκανότητα νά ἐκτιμᾶται σωστά ἡ γενική πολιτική κατάσταση καί συνεπῶς ἡ ἱκανότητα νά διαλέγεται ἡ κατάλληλη στιγμή γιά τήν ἐξέγερση. Μιά τέτοια ἀκριβῶς δουλειά θά δίδασκε *ὅλες* τίς τοπικές ὀργανώσεις νά ἀποκρίνονται συγχρόνως στά ἴδια πολιτικά ζητήματα, συμβάντα καί γεγονότα, πού συνταράζουν ὅλη τή Ρωσία, ν' ἀντιδροῦν σ' αὐτά τά γεγονότα ὅσο τό δυνατόν πιό δραστήρια, ὅσο τό δυνατόν πιό ὁμοιόμορφα καί ὅσο τό δυνατόν μέ τόν πιό ἐνδεδειγμένο τρόπο, — γιατί μιά ἐξέγερση εἶναι στήν οὐσία ἡ πιό δραστήρια, ἡ πιό ὁμοιόμορφη καί ἡ πιό ἐνδεδειγμένη „ἀπάντηση" ὅλου τοῦ λαοῦ στήν κυβέρνηση. Καί τέλος μιά τέτοια ἀκριβῶς δουλειά θά δίδασκε ὅλες τίς ἐπαναστατικές ὀργανώσεις σέ ὅλες τίς ἄκρες τῆς Ρωσίας νά διατηροῦν τούς πιό σταθερούς καί ταυτόχρονα τούς πιό συνωμοτικούς δεσμούς μεταξύ τους, δημιουργώντας ἔτσι μιά *πραγματική* ἑνότητα τοῦ κόμματος, — γιατί χωρίς αὐτούς τούς δεσμούς δέν μπορεῖ νά μελετηθεῖ συλλογικά τό σχέδιο ἐξέγερσης καί νά παρθοῦν στίς παραμονές της τά ἀναγκαῖα προκαταρχτικά μέτρα πού πρέπει νά τηροῦνται μυστικά μέ τή μεγαλύτερη αὐστηρότητα.

Μέ δυό λόγια τό „σχέδιο μιᾶς πανρωσικῆς πολιτικῆς ἐφημερίδας" ὄχι μόνο δέν εἶναι καρπός δουλειᾶς γραφείου, προσώπων πού εἶναι μολυσμένα ἀπό δογματισμό καί λογιοτατισμό (ὅπως νόμισαν οἱ ἄνθρωποι πού δέν εἶχαν ἐμβαθύνει καλά σ' αὐτό τό ζήτημα), μά ἀπεναντίας εἶναι ἕνα πολύ πραχτικό σχέδιο *γιά ν' ἀρχίσουμε νά προετοιμαζόμαστε ὁλόπλευρα καί ἀμέσως γιά τήν ἐξέγερση, χωρίς νά ξεχνᾶμε ταυτόχρονα οὔτε στιγμή τήν ταχτική καθημερινή μας δουλειά*» («Τί νά κάνουμε;») *.

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 180 - 181.** *Ἡ Σύντ.*

Οἱ τελευταῖες λέξεις πού ὑπογραμμίζουμε, δίνουν ξεκάθαρη ἀπάντηση στό ἐρώτημα: πῶς φαντάζονταν οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες τό ἔργο τῆς προετοιμασίας τῆς ἐξέγερσης. Μά ὅσο ξεκάθαρη κι ἄν εἶναι αὐτή ἡ ἀπάντηση, ἡ παλιά ταχτική τοῦ χβοστισμοῦ δέν μποροῦσε νά μήν ἐκδηλωθεῖ καί σ' αὐτό τό σημεῖο. Ὁ Μαρτίνοφ ἔβγαλε ἐντελῶς πρόσφατα τήν μπροσούρα «Δυό διχτατορίες», πού ἡ νέα «Ἴσκρα» (φύλλο 84) τή συνιστᾶ ἰδιαίτερα. Ὁ συγγραφέας ἀγαναχτεῖ ἀπό τά κατάβαθα τῆς ραμποτσεντελικῆς ψυχῆς του, γιατί ὁ Λένιν τόλμησε νά μιλήσει γιά «τήν προετοιμασία, τόν *καθορισμό* τῆς στιγμῆς καί τή διεξαγωγή τῆς ἔνοπλης παλλαϊκῆς ἐξέγερσης». Ὁ τρομερός Μαρτίνοφ κατατροπώνει τόν ἐχθρό: «Ἡ διεθνής σοσιαλδημοκρατία, στηριζόμενη στήν ἱστορική πείρα καί στήν ἐπιστημονική ἀνάλυση τῆς κίνησης τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων, παραδεχόταν πάντα πώς μόνο τά παλατιανά πραξικοπήματα καί τά στρατιωτικά κινήματα μποροῦν *νά καθορίζονται* ἀπό πρίν καί νά διεξάγονται μ' ἐπιτυχία μέ βάση ἕνα ἀπό πρίν καταστρωνόμενο σχέδιο, ἐπειδή ἀκριβῶς δέν εἶναι λαϊκές ἐπαναστάσεις, δηλαδή ἀνατροπές τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, ἀλλά μονάχα ἀνακατατάξεις μέσα στήν ἰθύνουσα κλίκα. Ἡ σοσιαλδημοκρατία παραδεχόταν παντοῦ καί πάντα πώς μιά λαϊκή ἐπανάσταση δέν μπορεῖ *νά καθοριστεῖ* χρονικά ἀπό πρίν, πώς δέν παρασκευάζεται τεχνητά, ἀλλά συντελεῖται μόνη της».

Ἴσως ὁ ἀναγνώστης, διαβάζοντας αὐτό τό μακρινάρι, πεῖ ὅτι ὁ Μαρτίνοφ «δέν ἀποτελεῖ», καθώς φαίνεται, σοβαρό ἀντίπαλο καί ὅτι εἶναι γελοῖο νά τόν παίρνει κανείς στά σοβαρά. Θά συμφωνούσαμε ἀπόλυτα μ' ἕναν τέτοιο ἀναγνώστη. Θά τοῦ λέγαμε μάλιστα πώς δέν ὑπάρχει μεγαλύτερο βάσανο στόν κόσμο ἀπό τό νά παίρνεις στά σοβαρά ὅλες τίς θεωρίες κι ὅλους τούς συλλογισμούς τῶν νεοϊσκριστῶν μας. Τό κακό εἶναι πώς αὐτές οἱ ἀρλοῦμπες φιγουράρουν καί στά κύρια ἄρθρα τῆς «Ἴσκρα» (φύλλο 62). Καί τό χειρότερο εἶναι πώς ὑπάρχουν στό κόμμα ἄνθρωποι, καί δέν εἶναι λίγοι, πού παραγεμίζουν τά κεφάλια τους μ' αὐτές τίς ἀρλοῦμπες. Καί εἶναι κανείς ὑποχρεωμένος νά μιλάει γιά ὄχι σοβαρά πράγματα, ὅπως εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά μιλᾶμε καί γιά τή «θεωρία» τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ πού ἀνακάλυψε τήν «ὀργάνωση-προτσές». Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐξηγοῦμε στόν Μαρτίνοφ πώς δέν πρέπει νά συγχέεται ἡ ἐξέγερση μέ τή λαϊκή ἐπανάσταση. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἐξηγοῦμε πώς οἱ βαθυστόχαστες ὑπομνήσεις γιά ἀνατροπή τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, κατά τή λύση τοῦ πρα-

χτικοῦ προβλήματος τῶν τρόπων ἀνατροπῆς τῆς ρωσικῆς ἀπολυταρχίας, εἶναι ἄξιες μόνο ἑνός Κίφα Μοκίγεβιτς[100]. Στή Ρωσία αὐτή ἡ ἀνατροπή τῶν σχέσεων ἔχει ἤδη ἀρχίσει μέ τήν πτώση τῆς δουλοπαροικίας καί ἴσα ἴσα ἡ καθυστέρηση τοῦ πολιτικοῦ μας ἐποικοδομήματος, ἀπό τήν ἀνατροπή πού ἐπῆλθε στίς κοινωνικές σχέσεις, κάνει ἀναπόφευχτη τήν κατάρευση τοῦ ἐποικοδομήματος. Εἶναι μάλιστα πάρα πολύ πιθανό νά ἐπέλθει ἡ κατάρευση μονομιᾶς, *μ' ἕνα χτύπημα*, γιατί ἡ «λαϊκή ἐπανάσταση» στή Ρωσία ἔχει δόσει κιόλας καμιά ἑκατοστή χτυπήματα στόν τσαρισμό καί ἐκεῖνο πού δέν ξέρουμε εἶναι ἄν θά τόν ἀποτελειώσει τό ἑκατοστό πρῶτο ἤ τό ἑκατοστό δέκατο χτύπημα. Μονάχα ὀπορτουνιστές διανοούμενοι πού φορτώνουν τό φιλισταϊσμό τους στούς προλετάριους, μποροῦν σέ περίοδο πού συζητεῖται πραχτικά τό πῶς θά καταφερθεῖ ἕνα ἀπό τά χτυπήματα τῆς δεύτερης ἑκατοντάδας, νά ἐπιδείχνουν τίς γυμνασιακές τους γνώσεις σχετικά μέ τήν «ἀνατροπή τῶν κοινωνικῶν σχέσεων». Μονάχα οἱ ὀπορτουνιστές τῆς νέας «Ἴσκρα» μποροῦν νά βγάζουν ὑστερικές κραυγές γιά τό τρομερό «γιακωβίνικο» σχέδιο ὅπου τό κέντρο βάρους πέφτει, ὅπως εἴδαμε, στήν ὁλόπλευρη μαζική ζύμωση μέ τή βοήθεια μιᾶς πολιτικῆς ἐφημερίδας!

Ἡ λαϊκή ἐπανάσταση δέν μπορεῖ νά καθοριστεῖ χρονικά, αὐτό εἶναι σωστό. Δέν μποροῦμε παρά νά συγχαροῦμε τόν Μαρτίνοφ καί τόν συντάχτη τοῦ κύριου ἄρθρου τῆς «Ἴσκρα» στό φύλλο 62, γιατί μᾶς ἔκαναν γνωστή αὐτή τήν ἀλήθεια («μά καί γιά ποιά προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης μπορεῖ γενικά νά γίνει λόγος στό κόμμα μας;» — ρωτοῦσε σ' αὐτό τό ἄρθρο ὁ πιστός συνεργάτης ἤ μαθητής τοῦ Μαρτίνοφ, πολεμώντας ἐνάντια στούς «οὐτοπιστές»). Τό νά καθορίσουμε ὅμως τή στιγμή τῆς ἐξέγερσης, ἄν τήν ἔχουμε πραγματικά προετοιμάσει καί ἐφόσον μιά λαϊκή ἐξέγερση εἶναι δυνατή, χάρη στίς ἀνατροπές πού *ἐπῆλθαν* στίς κοινωνικές σχέσεις, εἶναι ἐντελῶς πραγματοποιήσιμο. Θά προσπαθήσουμε νά τό ἐξηγήσουμε αὐτό στούς νεοϊσκριστές μ' ἕνα ἁπλό παράδειγμα. Μπορεῖ νά καθοριστεῖ χρονικά ἕνα ἐργατικό κίνημα; Ὄχι, δέν μπορεῖ, γιατί αὐτό συντίθεται ἀπό χιλιάδες χωριστές πράξεις πού τίς προκαλεῖ ἡ ἀνατροπή τῶν κοινωνικῶν σχέσεων. Μπορεῖ νά καθοριστεῖ χρονικά μιά ἀπεργία; Μπορεῖ, παρ' ὅλο πού — γιά φανταστεῖτε το, σύντροφε Μαρτίνοφ, — *παρ' ὅλο* πού κάθε ἀπεργία εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνατροπῆς τῶν κοινωνικῶν σχέσεων. Πότε εἶναι δυνατόν νά καθοριστεῖ χρονικά μιά ἀπεργία; Ὅταν

ἡ ὀργάνωση ἤ ὁ ὅμιλος πού τήν καθορίζουν, ἔχουν ἐπιροή μέσα στή *μάζα* τῶν δοσμένων ἐργατῶν καί ξέρουν νά ἐκτιμήσουν σωστά τή στιγμή τῆς αὐξανόμενης δυσαρέσκειας καί τοῦ ἀναβρασμοῦ μέσα στή μάζα τῶν ἐργατῶν. Καταλάβατε τώρα περί τίνος πρόκειται, σ. Μαρτίνοφ καί σύντροφε «ἀρθρογράφε» τῆς «Ἴσκρα» στό φύλλο 62; Ἄν τό καταλάβατε, κάντε τώρα τόν κόπο νά συγκρίνετε μιά ἐξέγερση μέ μιά λαϊκή ἐπανάσταση. «Μιά λαϊκή ἐπανάσταση δέν μπορεῖ νά καθοριστεῖ χρονικά ἀπό πρίν». Μιά ἐξέγερση μπορεῖ νά καθοριστεῖ χρονικά, ὅταν αὐτοί πού τήν καθορίζουν ἔχουν ἐπιροή μέσα στή μάζα καί ξέρουν νά ἐκτιμήσουν σωστά τή στιγμή.

Εὐτυχῶς ἡ αὐτενέργεια τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν εἶναι πολύ πιό προχωρημένη ἀπό τή χβοστιστική φιλοσοφία τῆς νέας «Ἴσκρα». Κι ἐνῶ ἡ νέα «Ἴσκρα» σκαρώνει θεωρίες πού προσπαθοῦν νά ἀποδείξουν ὅτι αὐτοί πού προετοιμάζονται γιά μιά ἐξέγερση, ὀργανώνοντας ἕνα πρωτοπόρο τμῆμα τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης, δέν μποροῦν νά καθορίσουν τή στιγμή πού θά ξεσπάσει, τά γεγονότα δείχνουν πώς τή στιγμή αὐτή μποροῦν νά τήν καθορίζουν, καί βρίσκονται στήν ἀνάγκη νά τήν καθορίζουν, ἄνθρωποι πού δέν ἔχουν προετοιμαστεῖ γιά τήν ἐξέγερση.

Νά μιά προκήρυξη πού μᾶς ἔστειλε ἕνας σύντροφος ἀπό τήν Πετρούπολη. Τή στοιχειοθέτησαν, τήν τύπωσαν καί τήν κυκλοφόρησαν σέ πάνω ἀπὸ 10 000 ἀντίτυπα οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες πού κατέλαβαν στίς 10 τοῦ Γενάρη στήν Πετρούπολη ἕνα νόμιμο τυπογραφεῖο.

«Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

Πολίτες! Χθές εἴδατε τίς θηριωδίες τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης! Εἴδατε τό αἷμα πού πλημμύρισε τούς δρόμους! Εἴδατε ἑκατοντάδες δολοφονημένους ἀγωνιστές τῆς ἐργατικῆς ὑπόθεσης, εἴδατε τό θάνατο, ἀκούσατε τά βογγητά τῶν τραυματισμένων γυναικῶν καί τῶν ἀνυπεράσπιστων παιδιῶν! Τό αἷμα καί τά μυαλά τῶν ἐργατῶν πιτσίλισαν τό λιθόστρωτο πού τόχαν στρώσει μέ τά ἴδια τους τά χέρια. Ποιός ἔστρεψε τό στρατό, τά ὅπλα καί τά βόλια ἐνάντια στά στήθια τῶν ἐργατῶν; — Ὁ τσάρος, οἱ μεγάλοι δοῦκες, οἱ ὑπουργοί, οἱ στρατηγοί καί τό παλατιανό σκυλολόι.

Αὐτοί εἶναι οἱ δολοφόνοι! — θάνατος σ' αὐτούς τούς δολοφόνους! Στά ὅπλα, σύντροφοι, πάρτε στά χέρια σας τά ὁπλοστάσια, τίς ἀποθῆκες ὅπλων καί τά ὁπλοπωλεῖα. Σπάστε, σύντροφοι, τίς φυλακές, ἐλευθερῶστε τούς ἀγωνιστές τῆς λευτεριᾶς.

Καταστρέψτε τίς διευθύνσεις χωροφυλακῆς καί ἀστυνομίας καί ὅλα τά δημόσια κτίρια. Ἄς ἀνατρέψουμε τήν τσαρική κυβέρνηση κι ἄς βάλουμε δική μας. *Ζήτω ἡ ἐπανάσταση*, ζήτω ἡ Συνταχτική Συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ! — *Τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας*».

Ἡ ἔκκληση γιά ἐξέγερση πού ἀπηύθυνε αὐτή ἡ χούφτα τῶν πρωτόβουλων πρωτοπόρων ἐργατῶν ἀπέτυχε. Ἐμᾶς δέ θά μᾶς προξενοῦσε ἔκπληξη καί δέ θά μᾶς ἀποθάρρυναν καί περισσότερες περιπτώσεις ἀποτυχημένων ἐκκλήσεων γιά ἐξέγερση ἤ ἀποτυχημένου «καθορισμοῦ» τῆς στιγμῆς τῆς ἐξέγερσης. Ἄς ἀφήσουμε τή νέα «Ἴσκρα» νά φλυαρεῖ σχετικά μ' αὐτό γιά τήν ἀνάγκη «ἀνατροπῆς τῶν κοινωνικῶν σχέσεων» καί νά καταδικάζει μέ στόμφο τήν «οὐτοπία» τῶν ἐργατῶν πού φώναξαν: «θά βάλουμε δική μας κυβέρνηση!». Μόνο ἀδιόρθωτοι σχολαστικοί ἤ ἄνθρωποι γεμάτοι θολοῦρες μποροῦν νά βλέπουν τό κέντρο βάρους μιᾶς τέτοιας ἔκκλησης σ' αὐτό τό σύνθημα. Γιά μᾶς ἔχει σημασία νά σημειώσουμε καί νά ὑπογραμμίσουμε αὐτό τό θαυμάσιο, τό τολμηρό ἔμπραχτο ξεκίνημα γιά τήν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντος πού μπαίνει τώρα ἄμεσα μπροστά μας.

Ἡ ἔκκληση τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης δέν πραγματοποιήθηκε καί δέν μποροῦσε νά πραγματοποιηθεῖ τόσο γρήγορα ὅσο τό ἤθελαν οἱ ἴδιοι. Ἡ ἔκκληση αὐτή θά ἐπαναληφθεῖ πολλές ἀκόμα φορές καί οἱ ἀπόπειρες ἐξέγερσης μπορεῖ νά καταλήξουν πολλές ἀκόμα φορές σέ ἀποτυχία. Ἀλλά καί μόνο τό γεγονός ὅτι οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες βάζουν αὐτό τό καθῆκον ἔχει τεράστια σημασία. Ἡ κατάχτηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πού ὁδήγησε στήν ἐπίγνωση τῆς πραχτικῆς, τῆς ζωτικῆς σημασίας αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος καί ἔφερε πιό κοντά τή στιγμή πού τό καθῆκον αὐτό θά πάρει τήν πρώτη σειρά μέσα σέ μιά ὁποιαδήποτε λαϊκή ἀναταραχή, ἡ κατάχτηση αὐτή μέ κανένα τρόπο δέν μπορεῖ ν' ἀφαιρεθεῖ ἀπό τό προλεταριάτο.

Οἱ σοσιαλδημοκράτες ἔχουν ρίξει ἐδῶ καί τρία χρόνια τό σύνθημα τῆς προετοιμασίας τῆς ἐξέγερσης, ξεκινώντας ἀπό γενικές σκέψεις *. Ἡ αὐτενέργεια τοῦ προλεταριάτου κατέληξε, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν ἄμεσων διδαγμάτων τοῦ ἐμφύλιου πολέμου, στό ἴδιο ἀκριβῶς σύνθημα. Ὑπάρχει αὐτενέργεια καί αὐτενέργεια. Ὑπάρχει ἡ αὐτενέργεια ἑνός προλεταριάτου ἐπαναστατικά πρωτόβουλου, ὑπάρχει καί ἡ αὐτενέργεια ἑνός προ-

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 180 - 181.** *Ἡ Σύντ.*

λεταριάτου μή ἐξελιγμένου καί ρυταγωγούμενου, ὑπάρχει αὐτενέργεια συνειδητά σοσιαλδημοκρατική καί αὐτενέργεια ζουμπατοφική. Καί ὑπάρχουν σοσιαλδημοκράτες πού ἀκόμα καί τούτη τή στιγμή προσβλέπουν μέ εὐλάβεια στό δεύτερο ἀκριβῶς εἶδος αὐτενέργειας καί νομίζουν πώς μποροῦν νά ἀποφύγουν μιά ἀπερίφραστη ἀπάντηση στά φλέγοντα ζητήματα, ἐπαναλαβαίνοντας ἀμέτρητες φορές τή λέξη «ταξικός». Πάρτε τό φύλλο 84 τῆς «Ἴσκρα». «Γιατί — ρωτάει μέ θριαμβευτικό ὕφος ὁ «συντάχτης τοῦ κύριου ἄρθρου» της — γιατί τήν ὤθηση στήν κίνηση αὐτῆς τῆς χιονοστιβάδας (τῆς 9 τοῦ Γενάρη) δέν τήν ἔδοσε ἡ στενή ὀργάνωση τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστατῶν, ἀλλά ἡ Συνέλευση τῶν ἐργατῶν; *Ἐπειδή ἡ Συνέλευση ἦταν μιά πραγματικά* (ἀκοῦτε!) *πλατιά ὀργάνωση, βασισμένη στήν αὐτενέργεια τῶν ἐργατικῶν μαζῶν*». Ἄν ὁ συντάχτης τῆς κλασικῆς αὐτῆς φράσης δέν ἦταν θαυμαστής τοῦ Μαρτίνοφ, θά καταλάβαινε ἴσως πώς ἡ Συνέλευση πρόσφερε ὑπηρεσίες στό κίνημα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου ἀκριβῶς τότε καί στό βαθμό πού πέρασε ἀπό τή ζουμπατοφική αὐτενέργεια στή σοσιαλδημοκρατική αὐτενέργεια (καί ὕστερα ἀπ' αὐτό ἔπαψε εὐθύς ἀμέσως νά ὑπάρχει σάν νόμιμη Συνέλευση).

Ἄν οἱ νεοϊσκριστές ἤ νεοραμποτσεντέλτσι δέν ἦταν χβοστιστές, θά ἔβλεπαν πώς ἀκριβῶς ἡ ἐννιά τοῦ Γενάρη δικαίωσε τήν πρόρρηση αὐτῶν πού ἔλεγαν: «στό κάτω κάτω ἡ νομιμοποίηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος θά ὠφελήσει προπαντός ἐμᾶς καί ὄχι τούς Ζουμπάτοφ» («Τί νά κάνουμε;»). Ἀκριβῶς ἡ ἐννιά τοῦ Γενάρη ἔδειξε γιά πολλοστή φορά ὅλη τή σπουδαιότητα τοῦ καθήκοντος πού διατυπώνεται στό ἴδιο αὐτό βιβλίο: «νά ἑτοιμάζουμε τούς θεριστές πού νά ξέρουν ὄχι μόνο νά ξεριζώσουν τά σημερινά ζιζάνια» (δηλαδή νά ἐξουδετερώσουν τή σημερινή διαφθορά τοῦ ζουμπατοφισμοῦ) «*ἀλλά καί νά θερίσουν τό αὔριανό στάρι*» * (δηλαδή νά καθοδηγήσουν ἐπαναστατικά τό κίνημα, πού μέ τή νομιμοποίηση ἔκανε ἕνα βῆμα μπρός). Οἱ Γιαννάκηδες ὅμως τῆς νέας «Ἴσκρα» ἐπικαλοῦνται τήν πλούσια σοδειά σταριοῦ γιά νά μειώσουν τή σημασία τῆς γερῆς ὀργάνωσης τῶν ἐπαναστατῶν θεριστῶν! Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, ὅπως οἱ ὀπαδοί τῆς Μπούντ, πιπιλίζουν σάν καραμέλα τίς ἴδιες πάντα λέξεις «αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν»!

Θἆταν ἐγκληματικό — συνεχίζει ὁ ἴδιος νεοϊσκριστής ἀρ-

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 116 - 117.** ***Ἡ Σύντ.***

θρογράφος — «νά ἐπιτίθεται κανείς ἐνάντια στά μετόπισθεν τῆς ἐπανάστασης». Τί σημαίνει ἀκριβῶς αὐτή ἡ φράση, ἕνας θεός τό ξέρει. Γιά τή σχέση πού ἔχει αὐτή ἡ φράση μέ τή γενική ὀπορτουνιστική φυσιογνωμία τῆς «Ἴσκρα», θά μιλήσουμε πιθανόν ἄλλη φορά ἰδιαίτερα. Τώρα ἀρκεῖ νά τονιστεῖ πώς τό πραγματικό πολιτικό νόημα αὐτῆς τῆς φράσης εἶναι ἕνα, καί συγκεκριμένα: ὁ συγγραφέας σέρνεται δουλικά μπροστά στά μετόπισθεν τῆς ἐπανάστασης, μορφάζοντας περιφρονητικά γιά τή «στενή» καί «γιακωβίνικη» πρωτοπορία τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ ταχτική τοῦ χβοστισμοῦ καί ἡ ταχτική τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀποκαλύπτουν ὅλη τήν ἀντίθεσή τους τόσο περισσότερο ὅσο περισσότερο ζῆλο στό πνεῦμα τοῦ Μαρτίνοφ δείχνει ἡ νέα «Ἴσκρα». Τονίσαμε ἤδη στό πρῶτο φύλλο τῆς «Βπεριόντ» * πώς ἡ ἐξέγερση πρέπει νά συνδεθεῖ μέ ἕνα ἀπό τά αὐθόρμητα κινήματα. Συνεπῶς δέν ξεχνᾶμε καθόλου τή σπουδαιότητα τῆς «ἀσφάλειας τῶν μετόπισθεν», γιά νά χρησιμοποιήσουμε μιά στρατιωτική ἔκφραση. Μιλήσαμε στό φύλλο 4 ** γιά τή σωστή ταχτική τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, πού εὐθύς ἐξαρχῆς ἔστρεψαν ὅλες τίς προσπάθειές τους στήν ὑποστήριξη καί στήν ἀνάπτυξη τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων τοῦ αὐθόρμητου κινήματος, ἐνῶ παράλληλα κρατοῦσαν ἐπιφυλαχτική, δύσπιστη στάση ἀπέναντι στά σκοτεινά, ζουμπατοφικά μετόπισθεν αὐτοῦ τοῦ αὐθόρμητου κινήματος. Τώρα θά τελειώσουμε μέ μιά συμβουλή πού θά χρειαστεῖ νά τή δόσουμε πολλές φορές ἀκόμα στούς νεοϊσκριστές: μήν ὑποβιβάζετε τά καθήκοντα τῆς πρωτοπορίας τῆς ἐπανάστασης, μή ξεχνᾶτε πώς ἔχουμε ὑποχρέωση νά ὑποστηρίξουμε αὐτή τήν πρωτοπορία μέ τήν *ὀργανωμένη* αὐτενέργειά μας. Λέτε λιγότερες κοινοτοπίες γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς αὐτενέργειας τῶν ἐργατῶν — οἱ ἐργάτες δείχνουν ἀπέραντη ἐπαναστατική αὐτενέργεια πού ἐσεῖς δέν τήν παίρνετε εἴδηση! — καί προσέξετε περισσότερο νά μή διαφθείρετε τούς ἀνεξέλιχτους ἐργάτες μέ τό δικό σας χβοστισμό.

«Βπεριόντ» φύλλο 6,
14 (1) τοῦ Φλεβάρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»,
ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 135. *Ἡ Σύντ.*

** Στὸν ἴδιο τόμο, σελ. 213. *Ἡ Σύντ.*

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΟΡΓΑΝΩΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ;

Αὐτό ἔγινε πρίν ἀπό καιρό, πρίν ἀπό πολύ καιρό, πρίν ἀπό ἕνα καί πλέον χρόνο. Μέσα στό ρωσικό κόμμα ἀναφύονταν, σύμφωνα μέ τή μαρτυρία τοῦ γνωστοῦ γερμανοῦ σοσιαλδημοκράτη Πάρβους, «διαφωνίες ἀρχῶν». Πρώτιστο πολιτικό καθῆκον τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου γινόταν ἡ πάλη ἐνάντια στίς ἀκρότητες τοῦ συγκεντρωτισμοῦ, ἐνάντια στήν ἰδέα «νά διοικοῦν» τούς ἐργάτες ἀπό κάποια Γενεύη, ἐνάντια στή μεγαλοποίηση τῆς ἰδέας τῆς ὀργάνωσης διαφωτιστῶν, τῆς ὀργάνωσης καθοδηγητῶν. Τέτοια ἦταν ἡ βαθιά, σταθερή καί ἀκλόνητη πεποίθηση τοῦ μενσεβίκου Πάρβους, πού τήν ἀνέπτυξε στή βδομαδιάτικη γερμανική ἐφημερίδα «Aus der Weltpolitik» («Ἀπό τή σφαίρα τῆς παγκόσμιας πολιτικῆς») τῆς 30 τοῦ Νοέμβρη 1903.

Στόν καλό μας Πάρβους εἶχε ὑποδειχτεῖ τότε (βλ. τό γράμμα τοῦ Λένιν στή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα», Δεκέμβρης τοῦ 1903 *) πώς ἔπεσε θύμα κουτσομπολιοῦ, πώς τή βάση τῶν διαφωνιῶν πού αὐτός τίς ἔβλεπε σάν διαφωνίες ἀρχῶν, τήν ἀποτελοῦν μικροκαβγάδες καί πώς ἡ ἰδεολογική στροφή τῆς νέας «Ἴσκρα» πού ἄρχισε νὰ διαγράφεται, εἶναι στροφή πρός τόν ὀπορτουνισμό. Ὁ Πάρβους σώπασε, ἀλλά τίς «σκέψεις» του γιά μεγαλοποίηση τῆς σημασίας τῆς ὀργάνωσης καθοδηγητῶν τίς ἀναμασοῦσαν μέ ἑκατοντάδες τρόπους οἱ νεοϊσκριστές.

Πέρασαν δεκατέσσερις μῆνες. Ἡ ἀποδιοργάνωση τῆς κομματικῆς δουλειᾶς ἀπό τούς μενσεβίκους καί ὁ ὀπορτουνιστικός χαραχτήρας τοῦ κηρύγματός τους φάνηκαν πέρα γιά πέρα. Ἡ ἐννιά τοῦ Γενάρη 1905 ἀποκάλυψε ὅλο τό γιγάντιο ἀπόθε-

---

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 102.** *Ἡ Σύντ.*

μα ἐπαναστατικῆς δύναμης τοῦ προλεταριάτου κι ὅλη τήν ἀνεπάρκεια τῆς ὀργάνωσης τῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Ὁ Πάρβους ἔβαλε μυαλό. Στό φύλλο 85 τῆς «Ἴσκρα» δημοσίευσε ἕνα ἄρθρο πού στήν οὐσία σημαίνει ὁλοκληρωτική στροφή ἀπό τίς νέες ἰδέες τῆς ὁπορτουνιστικῆς νέας «Ἴσκρα» πρός τίς ἰδέες τῆς ἐπαναστατικῆς παλιᾶς «Ἴσκρα». «Ὑπῆρχε ἥρωας, — ἀναφωνεῖ ὁ Πάρβους γιά τόν Γκαπόν, — δέν ὑπῆρχε ὅμως πολιτικός καθοδηγητής, δέν ὑπῆρχε πρόγραμμα δράσης, δέν ὑπῆρχε ὀργάνωση»... «Φάνηκαν οἱ τραγικές συνέπειες τῆς ἔλλειψης ὀργάνωσης»... «Οἱ μάζες διαιρέθηκαν, ὅλα γίνανε ἄνω κάτω, δέν ὑπάρχει συνδετικό κέντρο, δέν ὑπάρχει καθοδηγητικό πρόγραμμα δράσης»... «Τό κίνημα σημείωσε πτώση ἀπό ἔλλειψη ὀργάνωσης πού νά συνδέει καί νά καθοδηγεῖ». Κι ὁ Πάρβους ρίχνει τό σύνθημα πού ἐμεῖς τό θυμίσαμε ἤδη στό φύλλο 6 τῆς «Βπεριόντ», — «*νά ὀργανώσουμε τήν ἐπανάσταση*» *. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν διδαγμάτων τῆς ἐπανάστασης ὁ Πάρβους πείστηκε πώς «στίς σημερινές πολιτικές συνθῆκες δέν μποροῦμε νά ὀργανώσουμε αὐτές τίς ἑκατοντάδες χιλιάδες» (πρόκειται γιά τή μάζα πού εἶναι ἕτοιμη γιά ἐξέγερση). «Μποροῦμε ὅμως, — λέει δικαιολογημένα ὁ Πάρβους, ἐπαναλαβαίνοντας τήν παλιά σκέψη τοῦ βιβλίου «Τί νά κάνουμε;», — μποροῦμε νά δημιουργήσουμε μιά ὀργάνωση πού θά ἀποτελοῦσε τή συνδετική μαγιά καί πού τή στιγμή τῆς ἐπανάστασης θά ἕνωνε γύρω της αὐτές τίς ἑκατοντάδες χιλιάδες». «Πρέπει νά ὀργανωθοῦν ὅμιλοι ἐργατῶν μέ ἕνα ξεκάθαρα χαραγμένο καθῆκον: νά προετοιμάζουν τίς μάζες γιά ἐξέγερση, νά τίς συγκεντρώνουν γύρω τους τόν καιρό τῆς ἐξέγερσης, νά ξεσηκώνουν ἐξέγερση μέ βάση τό δοσμένο σύνθημα».

Ἐπιτέλους! ἀναφωνήσαμε μέ ἀνακούφιση, ὅταν διαβάσαμε αὐτές τίς παλιές σωστές σκέψεις πού εἶχαν θαφτεῖ κάτω ἀπό τά σκουπίδια τῆς νέας «Ἴσκρα». Ἐπιτέλους τό ἐπαναστατικό ἔνστιχτο ἑνός στελέχους τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος ὑπερίσχυσε ἔστω καί προσωρινά ἀπέναντι στόν ραμποτσεντελικό ὁπορτουνισμό. Ἐπιτέλους ἀκοῦμε τή φωνή ἑνός σοσιαλδημοκράτη πού δέν εἶναι ταπεινός δοῦλος τῶν μετόπισθεν τῆς ἐπανάστασης, ἀλλά ὑποδείχνει ἄφοβα τό καθῆκον νά ὑποστηριχθεῖ ἡ ἐμπροσθοφυλακή τῆς ἐπανάστασης.

Οἱ νεοϊσκριστές δέν μποροῦσαν φυσικά νά συμφωνήσουν μέ τόν Πάρβους. «Ἡ σύνταξη τῆς „Ἴσκρα“ δέ συμμερίζεται ὅλες

---

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 257 - 266. *Ἡ Σύντ.*

τίς σκέψεις πού διατύπωσε ὁ σ. Πάρβους», λέει ἡ ὑποσημείωση τῆς σύνταξης.

Αὐτό ἔλειπε! Αὐτό ἔλειπε, «νά συμμεριστοῦν» τίς σκέψεις πού «χτυποῦν κατάμουτρα» ὅλη τήν ὀπορτουνιστική τους φλυαρία πού συνεχίζεται ἐδῶ κι ἐνάμιση χρόνο!

«Νά ὀργανώσουμε τήν ἐπανάσταση!» Μά ἐμεῖς ἔχουμε τόν ἔξυπνο σ. Μαρτίνοφ πού ξέρει πώς μιά ἐπανάσταση προκαλεῖται ἀπό τήν ἀνατροπή τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, πώς ἡ ἐπανάσταση δέν μπορεῖ νά καθοριστεῖ χρονικά. Ὁ Μαρτίνοφ θά ἐξηγήσει στόν Πάρβους τό λάθος του καί θά τοῦ δείξει πώς, ἔστω καί ἄν ἀκόμα ὁ Πάρβους εἶχε ὑπόψη του τήν ὀργάνωση τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς τῆς ἐπανάστασης, αὐτό εἶναι μιά «στενή» καί ὀλέθρια «γιακωβίνικη» ἀντίληψη. Καί πάει λέγοντας. Ἄλλωστε ὁ ἔξυπνός μας ὁ Μαρτίνοφ τραβάει ἀπό πίσω του μέ τό σχοινάκι τόν Τριαπίτσκιν-Μάρτοφ[101], πού εἶναι ἱκανός νά κάνει ἀκόμα βαθύτερη τή σκέψη τοῦ δασκάλου του, πού θά μπορέσει ἀκόμα καί τό σύνθημα «νά ὀργανώσουμε τήν ἐπανάσταση» νά τό ἀντικαταστήσει μέ τό σύνθημα «*νά ξαπολύσουμε* τήν ἐπανάσταση» (βλ. φύλλο 85, ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τοῦ συγγραφέα).

Μάλιστα ἀναγνώστη, ἕνα τέτοιο ἀκριβῶς σύνθημα μᾶς προσφέρει τό κύριο ἄρθρο τῆς «Ἴσκρα». Ὅπως φαίνεται, στούς σημερινούς καιρούς γιά νά γράφει κανείς καθοδηγητικά ἄρθρα εἶναι ἀρκετό νά «ξαπολύσει» τή γλώσσα του γιά τήν ἐλεύθερη φλυαρία-προτσές ἤ γιά τό προτσές τῆς φλυαρίας. Ὁ ὀπορτουνιστής χρειάζεται πάντα τέτοια συνθήματα πού ἄν τά ἐξετάσεις ἀπό πιό κοντά, δέ βρίσκεις τίποτε ἄλλο παρά ἠχηρά λόγια, λεκτικές περιπλοκάδες τῆς παρακμῆς.

Νά ὀργανώσουμε καί νά ὀργανώσουμε, λέει καί ξαναλέει ὁ Πάρβους, θαρρεῖς κι ἔγινε ξαφνικά μπολσεβίκος. Δέν καταλαβαίνει ὁ καημένος πώς ἡ ὀργάνωση εἶναι *προτσές* («Ἴσκρα», φύλλο 85, καθώς καί ὅλα τά προηγούμενα φύλλα τῆς νέας «Ἴσκρα» καί ἰδιαίτερα οἱ ὑπέροχες ἐπιφυλλίδες τῆς ὑπέροχης Ρόζας). Δέν ξέρει ὁ κακομοίρης πώς σύμφωνα μέ τό ὅλο πνεῦμα τοῦ διαλεχτικοῦ ὑλισμοῦ ὄχι μόνο ἡ ὀργάνωση, μά καί ἡ ταχτική εἶναι προτσές. Κι ἔχει κολλήσει, λές καί εἶναι «συνωμότης», στήν ὀργάνωση-σχέδιο. Καί φαντάζεται, λές καί εἶναι «οὐτοπιστής», πώς μποροῦσε ἔτσι μεμιᾶς, σέ κάποιο, θεός φυλάξοι, δεύτερο ἤ τρίτο συνέδριο νά ἀνασκουμπωθοῦμε καί νά ὀργανώσουμε.

Κι ἀλήθεια, σέ τί ἄκρον ἄωτον «γιακωβινισμοῦ» ἔχει φτάσει αὐτός ὁ Πάρβους. Γιά φανταστεῖτε, «νά ξεσηκώνεις ἐξέγερ-

ση μέ βάση τό δοσμένο σύνθημα»! Μά αὐτό εἶναι δά πολύ χειρότερο ἀπό τήν ἰδέα τοῦ «καθορισμοῦ τῆς στιγμῆς» τῆς ἐξέγερσης, ἰδέα πού τήν ἀνασκεύασε ὁ διάσημος Μαρτίνοφ μας. Τό δίχως ἄλλο ὁ Πάρβους πρέπει νά πάρει μαθήματα ἀπό τόν Μαρτίνοφ. Ὁ Πάρβους πρέπει νά διαβάσει τό φύλλο 62 τῆς «Ἴσκρα», ὅπου θά μάθει ἀπό τό κύριο ἄρθρο τί ἐπιζήμιες «*οὐτοπικές*» ἰδέες γιά τήν προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης διαδίδονταν τόσο ἄκαιρα στό κόμμα μας τό 1902 καί τό 1904. Ὁ Πάρβους πρέπει νά διαβάσει τόν πρόλογο τοῦ Ἀξελρόντ στήν μπροσούρα τοῦ «Ἐργάτη», γιά νά μάθει κάτι γιά τή «βαθιά, ὀλέθρια καί κυριολεχτικά καταστροφική γιά τό κόμμα πληγή» (sic!), ἡ ὁποία ἀπειλεῖ τή σοσιαλδημοκρατία ἀπό ἀνθρώπους πού «ὅλες τίς ἐλπίδες τους τίς στηρίζουν στίς αὐθόρμητες ἐξεγέρσεις τῶν πιό καθυστερημένων, τῶν πιό ἀσύνειδων καί κυριολεχτικά ἡμιάγριων (!!) στοιχείων τῶν λαϊκῶν μαζῶν».

Ὁ Πάρβους παραδέχεται πώς εἶναι ἀδύνατο νά ὀργανωθοῦν τώρα οἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες καί βάζει σέ πρώτη μοίρα τό καθῆκον «νά δημιουργήσουμε μιά ὀργάνωση πού θά ἀποτελοῦσε τή συνδετική μαγιά». Πῶς λοιπόν νά μή στριφογυρίζουν οἱ νεοϊσκριστές μας, ὅταν παρόμοια πράγματα γράφονται στίς στῆλες τοῦ ὀργάνου τους; Γιατί, ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ ὀργάνωση σάν συνδετική μαγιά εἶναι ἀκριβῶς μιά ὀργάνωση ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστατῶν, πού καί μέ τήν ἁπλή ὑπόμνησή της οἱ νεοϊσκριστές μας πέφτουν λιπόθυμοι.

Πόσο εὐγνωμονοῦμε τήν «Ἴσκρα» γιά τό κύριο ἄρθρο πού δημοσιεύεται πλάι στό ἄρθρο τοῦ Πάρβους. Πόσο ἀνάγλυφα ξεχωρίζει ἡ χωρίς περιεχόμενο, ἀσυνάρτητη, χβοστιστική λογοκοπία πλάι στά ξεκάθαρα, σταράτα, ἀνοιχτά καί τολμηρά ἐπαναστατικά συνθήματα τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα»! Δέν εἶναι μήπως ὑπεροπτική καί κούφια ἡ φράση, ὁ ἰσχυρισμός ὅτι «ἡ πολιτική τῆς ἐμπιστοσύνης ἀποσύρεται ἀπό τή σκηνή, γιά νά μή παραπλανήσει *ποτέ πιά* οὔτε τή Ρωσία οὔτε τήν Εὐρώπη»; Στήν πραγματικότητα ὅποιο φύλλο ἀστικῆς εὐρωπαϊκῆς ἐφημερίδας κι ἄν πάρετε, βλέπετε πώς ἡ παραπλάνηση αὐτή συνεχίζεται καί σημειώνει ἐπιτυχίες. «Θανάσιμο πλῆγμα δέχτηκε ὁ μετριοπαθής ρωσικός φιλελευθερισμός». Εἶναι παιδική πολιτική ἀφέλεια νά παίρνεις γιά θάνατο τοῦ φιλελευθερισμοῦ τή «διπλωματική» ἐπιθυμία του νά λουφάξει. Στήν πραγματικότητα ὁ φιλελευθερισμός εἶναι ζωντανός, ζεῖ καί βασιλεύει. Ἀκριβῶς τώρα βρίσκεται στίς παραμονές τῆς ἐξουσίας. Ἀκριβῶς γι᾽ αὐτό καί λούφαξε, γιά νά ἁπλώσει στήν κατάλληλη στιγμή πιό σί-

γουρα καί πιό ἀκίνδυνα τό χέρι στήν ἐξουσία. Ἀκριβῶς γι' αὐτό καί ἐρωτοτροπεῖ μέ τά ὅλα του μέ τήν ἐργατική τάξη. Πρέπει νἆναι κανείς μύωπας ἐσχάτου βαθμοῦ, γιά νά παίρνει τοῖς μετρητοῖς αὐτές τίς κοκεταρίες (πού εἶναι ἑκατό φορές πιό ἐπικίνδυνες ἀκριβῶς στίς στιγμές πού περνᾶμε) καί νά δηλώνει κομπαστικά: «τίς μέρες αὐτές ἡ κοινή γνώμη τῶν πρωτοπόρων στοιχείων τῆς φιλελευθερο-δημοκρατικῆς ἀστικῆς τάξης *ἀναγνώρισε τόν ἡρωικό ρόλο* τοῦ προλεταριάτου — ἀπελευθερωτῆ τῆς πατρίδας, τοῦ προλεταριάτου — πρωτοπορίας ὅλου τοῦ ἔθνους». Νιῶστε το ἐπιτέλους, κύριοι νεοϊσκριστές, πώς οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί ἀναγνωρίζουν τό προλεταριάτο γιά ἥρωα, *ἀκριβῶς γιατί* τό προλεταριάτο αὐτό, καταφέρνοντας χτύπημα στόν τσαρισμό, δέν εἶναι ἀκόμα ἀρκετά δυνατό, δέν εἶναι ἀκόμα ἀρκετά σοσιαλδημοκρατικό, γιά *νά καταχτήσει* γιά τόν ἑαυτό του τήν ἐλευθερία πού *αὐτό* θέλει. Νιῶστε το πώς δέν πρέπει νά κοκορευόμαστε γιά τίς σημερινές δουλοπρεπεῖς χαιρετοῦρες τῶν φιλελευθέρων, ἀλλά νά ἐφιστοῦμε τήν προσοχή τοῦ προλεταριάτου καί νά τοῦ δείχνουμε τί κρύβεται πίσω ἀπ' αὐτές τίς δουλοπρεπεῖς χαιρετοῦρες. Δέ βλέπετε τί κρύβεται πίσω ἀπ' αὐτά; κοιτάξτε λοιπόν *τίς δηλώσεις τῶν ἐργοστασιαρχῶν, τῶν ἐμπόρων, τῶν χρηματιστῶν* γιά τήν ἀνάγκη συντάγματος! Ἀλήθεια δέ μαρτυροῦν ξεκάθαρα οἱ δηλώσεις αὐτές πώς πέθανε ὁ μετριοπαθής φιλελευθερισμός; Ἐνῶ οἱ φιλελεύθεροι φαφλατάδες θορυβοῦν γιά τόν ἡρωισμό τῶν προλεταρίων, οἱ ἐργοστασιάρχες ἀπαιτοῦν σοβαρά κι ἐπιταχτικά ἕνα κουτσοσύνταγμα, — νά πῶς ἔχουν τά πράγματα φίλτατοι «καθοδηγητές»! *

Ἀλλά πιό ἀπαράμιλλοι εἶναι οἱ συλλογισμοί τῆς «Ἴσκρα» πάνω στό ζήτημα τοῦ ἐξοπλισμοῦ. «Ἡ δουλειά τοῦ ἐξοπλισμοῦ τοῦ προλεταριάτου, τῆς συστηματικῆς προετοιμασίας τῆς οργάνωσης πού θά ἐξασφάλιζε τήν καθολική καί ταυτόχρονη ἐπί-

* Οἱ παραπάνω γραμμές εἶχαν ἤδη γραφεῖ, ὅταν πήραμε ἀπό τό στρατόπεδο τῶν φιλελευθέρων τίς παρακάτω ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες. Ὁ εἰδικός ἀνταποκριτής τῆς γερμανικῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐφημερίδας «Frankfurter Zeitung» (17 τοῦ Φλεβάρη 1905) μεταδίδει ἀπό τήν Πετρούπολη τό παρακάτω σχόλιο ἑνός *φιλελεύθερου δημοσιογράφου τῆς Πετρούπολης* γιά τήν πολιτική κατάσταση: «Οἱ φιλελεύθεροι θἆταν ἀνόητοι, ἄν ἄφηναν νά τούς ξεφύγει μιά στιγμή σάν τή σημερινή. Οἱ φιλελεύθεροι ἔχουν τώρα ὅλα τά ἀτού στά χέρια τους, γιατί *κατόρθωσαν νά ζέψουν τούς ἐργάτες στό ἅρμα τους*, ἐνῶ ἡ κυβέρνηση δέν ἔχει ἀνθρώπους, γιατί ἡ γραφειοκρατία δέν ἀφήνει κανένα νά προκόψει». Ἀλήθεια, τί ἁγία ἀθωότητα θά πρέπει νά βασιλεύει στή νέα «Ἴσκρα», ὅταν σέ παρόμοιες στιγμές γράφει γιά θάνατο τοῦ φιλελευθερισμοῦ!

θεση τοῦ λαοῦ κατά τῆς κυβέρνησης», χαρακτηρίζεται «τεχνικό» (!;) καθῆκον. Ἐννοεῖται πώς ἐμεῖς στεκόμαστε πιό ὑψηλά ἀπό τήν ἀξιοκαταφρόνητη τεχνική καί κοιτάζουμε τό βάθος τῶν πραγμάτων. «Ὅσο σοβαρά κι ἄν εἶναι αὐτά (τά «τεχνικά» καθήκοντα), τό *κέντρο βάρους* τῆς δουλειᾶς μας σχετικά μέ τήν προετοιμασία τῶν μαζῶν γιά τήν ἐξέγερση *δέ βρίσκεται σ' αὐτό*» . . . «Ὅλες οἱ προσπάθειες τῶν παράνομων ὀργανώσεων δέ θάχουν καμιά σημασία, ἄν δέν κατορθώσουν νά ἐξοπλίσουν τό λαό μ' ἕνα ἀναντικατάστατο ὅπλο — *τή φλογερή ἐπιθυμία νά ἐπιτεθεῖ ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί νά ἐξοπλιστεῖ γι' αὐτό τό σκοπό*. Νά ποῦ πρέπει νά στρέψουμε τίς προσπάθειές μας — *στήν προπαγάνδα μέσα στίς μάζες τοῦ αὐτοεξοπλισμοῦ μέ σκοπό τήν ἐξέγερση*» (ἡ ὑπογράμμιση τῶν δυό τελευταίων σημείων εἶναι τοῦ συγγραφέα).

Μάλιστα, μάλιστα, εἶναι μιά πραγματικά βαθυστόχαστη τοποθέτηση τοῦ ζητήματος, κι ὄχι σάν κι αὐτή τοῦ στενοκέφαλου Πάρβους πού ἔφτασε σχεδόν στό «γιακωβινισμό». Τό κέντρο βάρους δέ βρίσκεται στή δουλειά τοῦ ἐξοπλισμοῦ, οὔτε στή συστηματική προετοιμασία τῆς ὀργάνωσης, ἀλλά στόν ἐξοπλισμό τοῦ λαοῦ μέ τή φλογερή ἐπιθυμία νά ὁπλιστεῖ καί μάλιστα νά αὐτοεξοπλιστεῖ. Τί βαθύ αἴσθημα ντροπῆς πρέπει νά νιώθει κανείς γιά τή σοσιαλδημοκρατία, ὅταν διαβάζει τή φιλισταϊκή αὐτή κοινοτοπία πού προσπαθεῖ νά τραβήξει πίσω τό κίνημά μας! Ὁ ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ μέ τή φλογερή ἐπιθυμία νά ὁπλιστεῖ εἶναι ἕνα μόνιμο καί γενικό, παντοτεινό καί καθολικό καθῆκον τῆς σοσιαλδημοκρατίας, καθῆκον πού ἰσχύει ἐξίσου καί γιά τήν Ἰαπωνία, καί γιά τήν Ἀγγλία, καί γιά τή Γερμανία, καί γιά τήν Ἰταλία. Παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν καταπιεζόμενες καί ἀγωνιζόμενες ἐνάντια στήν ἐκμετάλλευση τάξεις, τό κήρυγμα τοῦ σοσιαλιστῆ τίς ἐξοπλίζει πάντα εὐθύς ἐξαρχῆς καί πρῶτα ἀπ' ὅλα μέ τή φλογερή ἐπιθυμία νά ὁπλιστοῦν, καί ἡ «*ἐπιθυμία*» αὐτή ὑπάρχει ἤδη, ὅταν *ἀρχίζει* τό ἐργατικό κίνημα. Ἡ σοσιαλδημοκρατία ἁπλῶς χρειάζεται νά κάνει συνειδητή αὐτή τή φλογερή ἐπιθυμία, νά κάνει αὐτούς πού τή νιώθουν νά παίρνουν ὑπόψη τους τήν ἀνάγκη ὀργάνωσης καί σχεδιασμένης δράσης, ὅλη τήν πολιτική κατάσταση. Ρίξτε σᾶς παρακαλῶ, κ. συντάχτη τῆς «Ἴσκρα», μιά ματιά σέ ὁποιαδήποτε συνέλευση γερμανῶν ἐργατῶν, κοιτάξτε πόσο μίσος φλογίζει τά πρόσωπά τους λχ. ἐνάντια στήν ἀστυνομία, τί ὀργισμένοι σαρκασμοί ἀκούγονται, πῶς σφίγγονται οἱ γροθιές. Ποιά δύναμη συγκρατεῖ τή φλογερή αὐτή ἐπιθυμία τῆς ἄμεσης τιμωρίας τῶν ἀστῶν καί τῶν

λακέδων τους πού χλευάζουν τό λαό; Ἡ δύναμη τῆς ὀργάνωσης καί τῆς πειθαρχίας, ἡ δύναμη τῆς ἐπίγνωσης, τῆς ἐπίγνωσης πώς οἱ μεμονωμένοι φόνοι εἶναι παράλογοι, πώς δέν ἔφτασε ἀκόμα ἡ ὥρα τοῦ σοβαροῦ, λαϊκοῦ, ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα, πώς λείπει ἡ κατάλληλη γι᾽ αὐτό πολιτική συγκυρία. Νά γιατί στίς συνθῆκες αὐτές ἕνας σοσιαλιστής δέ λέει καί δέ θά πεῖ ποτέ στό λαό: ὁπλιστεῖτε, ἀλλά πάντα καί ἀπαραίτητα (διαφορετικά δέν εἶναι σοσιαλιστής, ἀλλά ἀερολόγος φαφλατάς) τόν ἐξοπλίζει μέ τή φλογερή ἐπιθυμία νά ὁπλιστεῖ καί νά ἐπιτεθεῖ ἐνάντια στόν ἐχθρό. Ἀπ᾽ αὐτές ἀκριβῶς τίς συνθῆκες τῆς καθημερινῆς δουλειᾶς διαφέρουν οἱ σημερινές συνθῆκες στή Ρωσία. Γι᾽ αὐτό ἀκριβῶς οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες πού ὥς τώρα δέν ἔλεγαν ποτέ: στά ὅπλα! μά πάντα ἐξόπλιζαν τούς ἐργάτες μέ τή φλογερή ἐπιθυμία νά ὁπλίζονται, ἔριξαν *τώρα* ὅλοι τους, ἀκολουθώντας τούς ἐπαναστατικά πρωτόβουλους ἐργάτες, τό σύνθημα: *στά ὅπλα!* Καί σέ τέτοια ἀκριβῶς στιγμή, πού τό σύνθημα αὐτό ἔχει ἐπιτέλους ριχτεῖ, ἡ «Ἴσκρα» ἀποφθέγγεται: τό κέντρο βάρους δέ βρίσκεται στόν ἐξοπλισμό, ἀλλά στή φλογερή ἐπιθυμία τοῦ αὐτοεξοπλισμοῦ. Μήπως αὐτά δέν εἶναι ἄγονη διανοουμενίστικη θεωρητικολογία, δέν εἶναι ἀνίατος τριαπιτσκινισμός; μήπως οἱ ἄνθρωποι αὐτοί δέν τραβᾶνε τό κόμμα πρός τά πίσω, ἀπό τά ἐπιταχτικά καθήκοντα τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοπορίας πρός τήν ἐνατένιση τῶν «νώτων» τοῦ προλεταριάτου;

Καί ὁ ἀφάνταστος αὐτός ἐκχυδαϊσμός τῶν καθηκόντων μας δέν ὀφείλεται στίς ἀτομικές ἰδιότητες τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου Τριαπίτσκιν, ἀλλά στήν ὅλη θέση τους, πού τόσο ἀπαράμιλλα διατυπώνεται μέ τά ἔπεα πτερόεντα: ὀργάνωση-προτσές ἤ ταχτική-προτσές. Καί μόνη της ἡ θέση αὐτή καταδικάζει κιόλας τόν ἄνθρωπο, ἀναπόφευχτα κι ἀναπότρεπτα, νά φοβᾶται κάθε συγκεκριμένο σύνθημα, νά σκιάζεται κάθε «σχέδιο», νά κάνει πίσω μπροστά σέ μιά τολμηρή ἐπαναστατική πρωτοβουλία, νά θεωρητικολογεῖ καί νά ἀναμασάει χιλιοειπωμένα πράγματα, νά τρομάζει νά τρέξει λίγο μπροστά, σέ καιρό πού ἐμεῖς οἱ σοσιαλδημοκράτες ἔχουμε ὁλοφάνερα μείνει πίσω ἀπό τήν ἐπαναστατική δραστηριότητα τοῦ προλεταριάτου. Ἀλήθεια: ὁ νεκρός ἅρπαξε τό ζωντανό, οἱ νεκρές θεωρίες τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο» ἀπονέκρωσαν ὁριστικά καί τή νέα «Ἴσκρα».

Κοιτάξτε τούς συλλογισμούς τῆς «Ἴσκρα» «γιά τόν πολιτικό καθοδηγητικό ρόλο τῆς σοσιαλδημοκρατίας, σάν πρωτοπορίας τῆς τάξης-ἐλευθερώτριας τοῦ ἔθνους». «Αὐτός ὁ ρόλος — μᾶς διδάσκουν — δέν μπορεῖ οὔτε νά ἐπιτευχθεῖ οὔτε νά κατακυρωθεῖ

σταθερά σ' ἐμᾶς, μέ τό νά κατορθώσουμε νά πάρουμε ὁλοκληρωτικά στά χέρια μας τήν τεχνική ὀργάνωση καί τή διεξαγωγή τῆς ἐξέγερσης». Γιά σκεφτεῖτε το: ὁ ρόλος τῆς πρωτοπορίας δέν μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ ἄν κατορθώσουμε νά πάρουμε ὁλοκληρωτικά στά χέρια μας τή διεξαγωγή τῆς ἐξέγερσης! Καί οἱ ἄνθρωποι αὐτοί μιλᾶνε ἀκόμα γιά πρωτοπορία. *Φοβοῦνται* μή τυχόν ἡ ἱστορία τούς ἀναθέσει τόν ἡγετικό ρόλο στή δημοκρατική ἐπανάσταση, σκέφτονται *μέ τρόμο* μή τυχόν ἀναγκαστοῦν «νά κάνουν τήν ἐξέγερση». Κατέχονται ἀπό τήν ἔμμονη ἰδέα — μόνο πού δέν τολμοῦν ἀκόμα νά τήν ἐκφράσουν ἀνοιχτά ἀπό τίς στῆλες τῆς «Ἴσκρα» — ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση *δέν πρέπει* «νά κάνει τήν ἐξέγερση», δέν πρέπει νά ἐπιδιώκει νά πάρει ὁλοκληρωτικά στά χέρια της τό ἐπαναστατικό πέρασμα στή λαοκρατική δημοκρατία. Οἱ ἀδιόρθωτοι αὐτοί γιρονδίνοι τοῦ σοσιαλισμοῦ ὀπτασιάζονται στό σημεῖο αὐτό ἕναν τερατώδη γιακωβινισμό. Δέν καταλαβαίνουν ὅτι μέ ὅσο μεγαλύτερο ζῆλο θά ἐπιδιώκουμε νά πάρουμε ὁλοκληρωτικά στά χέρια μας τή διεξαγωγή τῆς ἐξέγερσης τόσο μεγαλύτερο μέρος αὐτοῦ τοῦ ἔργου θά πάρουμε στά χέρια μας, κι ὅτι ὅσο μεγαλύτερο θἆναι αὐτό τό μέρος τόσο μικρότερη θἆναι ἡ ἐπιροή τῆς ἀντιπρολεταριακῆς ἤ τῆς μή προλεταριακῆς δημοκρατίας. Αὐτοί θέλουν ὁπωσδήποτε νά βρίσκονται στήν οὐρά, ἐπινοοῦν μάλιστα καί εἰδική φιλοσοφία ὅτι πρέπει νά βρίσκονται στήν οὐρά, — ὁ Μαρτίνοφ ἄρχισε κιόλας νά τή διατυπώνει καί πιθανόν αὔριο στίς στῆλες τῆς «Ἴσκρα» νά φτάσει νά τήν πεῖ *ἔξω ἀπό τά δόντια.*

Δοκιμάστε νά ἀναλύσετε βῆμα πρός βῆμα τούς συλλογισμούς της:

«Τό συνειδητό προλεταριάτο, στηριζόμενο στή λογική τοῦ αὐθόρμητου προτσές τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης, χρησιμοποιεῖ γιά τούς σκοπούς του ὅλα τά στοιχεῖα τῆς ὀργάνωσης, ὅλα τά στοιχεῖα τοῦ ἀναβρασμοῦ πού δημιουργοῦνται στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης . . .»

Πολύ ὡραῖα! Νά χρησιμοποιήσει ὅμως κανείς *ὅλα* τά στοιχεῖα σημαίνει ἀκριβῶς νά ἀναλάβει *ὁλοκληρωτικά* τήν ἡγεσία. Ἡ «Ἴσκρα» αὐτογρονθοκοπιέται καί, νιώθοντάς το αὐτό, σπεύδει νά προσθέσει:

«. . .χωρίς νά ἀνησυχεῖ καθόλου ἀπό τό γεγονός ὅτι ὅλα αὐτά τά στοιχεῖα τοῦ ἀφαιροῦν ἕνα μέρος τῆς τεχνικῆς ἡγεσίας τῆς ἴδιας τῆς ἐπανάστασης κι ἔτσι, θέλοντας καί μή, θά συντελέσουν στή μεταφορά τῶν διεκδικήσεών μας στά πιό καθυστερημένα στρώματα τῆς λαϊκῆς μάζας».

Καταλαβαίνετε τίποτε ἀναγνώστη; Νά χρησιμοποιήσει *ὅλα* τά στοιχεῖα, *χωρίς νά ἀνησυχεῖ* ἀπό τό γεγονός ὅτι αὐτά τοῦ ἀφαιροῦν ἕνα μέρος τῆς *ἡγεσίας!!;;* Γιά τό θεό κύριοι: ἄν *ἐμεῖς* χρησιμοποιοῦμε πραγματικά ὅλα τά στοιχεῖα, ἄν οἱ διεκδικήσεις *μας* υἱοθετοῦνται πραγματικά ἀπό ἐκείνους πού χρησιμοποιοῦμε, τότε αὐτοί δέν *ἀφαιροῦν* ἀπό μᾶς τήν ἡγεσία, ἀλλά *ἀποδέχονται* τήν ἡγεσία μας. Ἄν ὅμως *ὅλα* αὐτά τά στοιχεῖα ἀφαιροῦν πραγματικά ἀπό μᾶς τήν ἡγεσία (καί φυσικά ὄχι μόνο τήν «τεχνική», γιατί ὁ ξεχωρισμός τῆς «τεχνικῆς» πλευρᾶς τῆς ἐπανάστασης ἀπό τήν πολιτική πλευρά εἶναι ἡ πιό μεγάλη ἀνοησία), τότε σημαίνει πώς δέ χρησιμοποιοῦμε ἐμεῖς αὐτά τά στοιχεῖα, μά τά στοιχεῖα αὐτά χρησιμοποιοῦν ἐμᾶς.

«Μόνο χαρά θά αἰσθανθοῦμε, ἄν ὕστερα ἀπό τόν ἱερέα πού ἐκλαΐκευσε μέσα στίς μάζες τή διεκδίκησή μας γιά χωρισμό τοῦ κράτους ἀπό τήν ἐκκλησία, ἄν ὕστερα ἀπό τό μοναρχικό ἐργατικό σύνδεσμο πού ὀργάνωσε τή λαϊκή πορεία πρός τά Χειμερινά ἀνάκτορα, ἡ ρωσική ἐπανάσταση πλουτιστεῖ μ' ἕνα στρατηγό πού θά ὁδηγήσει πρῶτος τίς λαϊκές μάζες στήν τελική μάχη ἐνάντια στά τσαρικά στρατεύματα ἤ μ' ἕνα κρατικό λειτουργό πού θά ἀναγγείλει πρῶτος τήν ἐπίσημη κατάλυση τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας».

Μάλιστα, αὐτό θά μᾶς χαροποιοῦσε κι ἐμᾶς, θά θέλαμε ὅμως τό αἴσθημα χαρᾶς γιά τά *ἐνδεχόμενα* εὐχάριστα νά μή συσκοτίζει τή λογική μας. Τί θά πεῖ: *ἡ ρωσική ἐπανάσταση* θά πλουτιστεῖ μ' ἕναν ἱερέα ἤ μ' ἕνα στρατηγό; Θά πεῖ ὅτι ὁ ἱερέας ἤ ὁ στρατηγός θά γίνουν ὀπαδοί ἤ ἡγέτες τῆς ἐπανάστασης. Οἱ «νεοφώτιστοι» αὐτοί μπορεῖ νά εἶναι ἐντελῶς συνειδητοί ὀπαδοί τῆς ἐπανάστασης, μπορεῖ καί ὄχι ἐντελῶς. Στήν τελευταία περίπτωση (τήν πιό πιθανή γιά νεοφώτιστους) δέν πρέπει νά χαιρόμαστε, ἀλλά νά λυπούμαστε γιά τήν ἔλλειψη συνειδητότητας ἀπομέρους τους καί *μ' ὅλες μας τίς δυνάμεις νά τή διορθώνουμε, νά τή συμπληρώνουμε.* Ὅσο δέ θά τό ἔχουμε κάνει αὐτό, ὅσο ἡ μάζα ἀκολουθεῖ ἕναν ἀρχηγό μέ λιγοστή συνειδητότητα, πρέπει νά ποῦμε πώς δέν εἶναι ἡ σοσιαλδημοκρατία ἐκείνη πού χρησιμοποιεῖ ὅλα τά στοιχεῖα, ἀλλά ὅλα τά στοιχεῖα εἶναι ἐκεῖνα πού χρησιμοποιοῦν τή σοσιαλδημοκρατία. Ἕνας ὀπαδός τῆς ἐπανάστασης, χθεσινός ἱερέας ἤ στρατηγός ἤ κρατικός λειτουργός, μπορεῖ νἆναι ἀστός δημοκράτης γεμάτος προλήψεις, καί στό βαθμό πού θά *τόν* ἀκολουθήσουν οἱ ἐργάτες, στόν ἴδιο βαθμό ἡ ἀστική δημοκρατία «θά χρησιμοποιήσει» τούς ἐργάτες. Σᾶς εἶναι ξεκάθαρο αὐτό κύριοι νεοΐ-

σκριστές; Ἄν σᾶς εἶναι ξεκάθαρο, τότε γιατί *φοβᾶστε* μήν αναλάβουν τήν καθοδήγηση οἱ ἐντελῶς συνειδητοί (*δηλαδή* οἱ σοσιαλδημοκράτες) ὀπαδοί τῆς ἐπανάστασης; Γιατί φοβᾶστε μήπως ἕνας ἀξιωματικός σοσιαλδημοκράτης (παίρνω ἐπίτηδες ἕνα παράδειγμα ἀνάλογο μέ τό δικό σας) καί μέλος τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης, μέ πρωτοβουλία καί μέ ἐντολή αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης, ἀναλάβει αὐτός, «ἀναλάβει ὁλοκληρωτικά στά χέρια του» τίς ἁρμοδιότητες καί τά καθήκοντα τοῦ ὑποτιθέμενου στρατηγοῦ σας;

Ἄς γυρίσουμε στόν Πάρβους. Αὐτός τελειώνει τό ὑπέροχο ἄρθρο του μέ τήν ὑπέροχη συμβουλή «νά πεταχτοῦν ἔξω» οἱ ἀποδιοργανωτές. Ὅπως φαίνεται ἀπό τίς εἰδήσεις πού δημοσιεύσαμε στή στήλη «Ἀπό τή ζωή τοῦ κόμματος»[102], ἡ ἀπομάκρυνση τῶν ἀποδιοργανωτῶν εἶναι τό πιό φλογερό καί τό πιό κατηγορηματικό σύνθημα τῆς πλειοψηφίας τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν. Ἔτσι ἀκριβῶς σύντροφε Πάρβους: «νά πεταχτοῦν ἔξω» μέ τόν πιό ἀνελέητο τρόπο καί ν᾽ ἀρχίσει τό πέταγμα αὐτό ἀπό τούς ἥρωες τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ τύπου, πού καθαγίαζαν καί καθαγιάζουν τήν ἀποδιοργάνωση μέ τίς «θεωρίες» γιά ὀργάνωση-προτσές, ὀργάνωση-τάση. Δέν πρέπει μόνο νά τό λέμε, ἀλλά καί νά τό *κάνουμε* αὐτό. Πρέπει νά συγκαλέσουμε χωρίς ἀργοπορία συνέδριο ὅλων τῶν κομματικῶν στελεχῶν πού θέλουν νά ὀργανώσουν τό κόμμα. Πρέπει νά μή περιοριζόμαστε στήν πειθώ καί στίς νουθεσίες, ἀλλά νά θέσουμε μπροστά σ᾽ ὅλους τούς ταλαντευόμενους, σ᾽ ὅλους τούς ἀσταθεῖς, τούς διστακτικούς κι ἀναποφάσιστους τό ἀπερίφραστο καί κατηγορηματικό τελεσίγραφο: διαλέξτε! Ἀπό τό πρῶτο κιόλας φύλλο τῆς ἐφημερίδας μας ἐμεῖς βάζουμε αὐτό τό τελεσίγραφο ἐξονόματος τῆς σύνταξης τῆς «Βπεριόντ», ἐξονόματος ὅλης τῆς μάζας τῶν κομματικῶν στελεχῶν τῆς Ρωσίας, πού οἱ ἀποδιοργανωτές τούς ἔχουν φέρει σέ πρωτοφάνερο ἐξοργισμό. Πετάξτε τους λοιπόν σύντροφοι τό ταχύτερο καί βάλτε μπρός μέ σύμπνοια τήν ὀργανωτική δουλειά! Καλύτερα ἑκατό ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες πού ἔχουν ἀποδεχθεῖ τήν ὀργάνωση-σχέδιο, παρά χίλιοι διανοούμενοι Τριαπίτσκιν πού φλυαροῦν γιά ὀργάνωση-προτσές!

Γράφτηκε ἀνάμεσα
στίς 1 καί 8 (14 καί 21) τοῦ Φλεβάρη 1905

Δημοσιεύτηκε στίς 21 (8) τοῦ Φλεβάρη 1905
στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ»
φύλλο 7

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΧΗΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Ἡ «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια»˙ (φύλλο 58) λέει: «Ἐπιτέλους ἔστω καί τώρα ἄς διεισδύσει τό πνεῦμα τῆς μαχητικῆς ἑνότητας στίς γραμμές τῶν ἐπαναστατικῶν-σοσιαλιστικῶν μερίδων, πού κατατρώγονται ἀπό τήν ἀδελφοκτόνα ἔχθρα, κι ἄς ἀναβιώσει ἡ συνείδηση τῆς σοσιαλιστικῆς ἀλληλεγγύης πού ἔχει διαβρωθεῖ κατά ἐγκληματικό τρόπο . . . Ἄς διαφυλάξουμε ὅσο εἶναι δυνατόν τίς ἐπαναστατικές δυνάμεις, αὐξάνοντας τή δράση τους μέ μιά συντονισμένη ἐπίθεση!».

Πολλές φορές βρεθήκαμε στήν ἀνάγκη νά διαμαρτυρηθοῦμε γιά τό ὅτι ἀνάμεσα στούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες κυριαρχεῖ ἡ λογοκοπία, καί ὀφείλουμε καί τώρα νά διαμαρτυρηθοῦμε γι' αὐτό. Τί χρειάζονται κύριοι τά τρομερά αὐτά λόγια γιά «ἀδελφοκτόνα ἔχθρα» κτλ.; Ταιριάζουν ἄραγε σέ ἐπαναστάτες; Τώρα ἀκριβῶς πού γίνεται πραγματική πάλη, πού χύνεται αἷμα, γιά τό ὁποῖο ἐπίσης ὑπερβολικά ὡραῖα μιλάει ἡ «Ρεβολ. Ροσσίγια», τώρα ἀκριβῶς οἱ τερατώδεις αὐτές ὑπερβολές γιά «ἀδελφοκτόνα ἔχθρα» ἠχοῦν ἐξαιρετικά παράφωνα. Μιλᾶτε γιά διαφύλαξη δυνάμεων; Ἀλλά οἱ δυνάμεις διαφυλάσσονται μέ μιά ἑνιαία ὀργάνωση πού νά ἔχει σύμπνοια κι ὁμοφωνία ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, κι ὄχι μέ συγκόλληση ἑτερογενῶν στοιχείων. Μέ τίς ἄκαρπες προσπάθειες μιᾶς παρόμοιας συγκόλλησης οἱ δυνάμεις δέ διαφυλάσσονται, ἀλλά σπαταλοῦνται. Γιά νά πραγματοποιηθεῖ ἡ «μαχητική ἑνότητα» στήν πράξη κι ὄχι στά λόγια, πρέπει νά ξέρουμε ξεκάθαρα καί συγκεκριμένα, καί μάλιστα *ἀπό πείρα*, σέ ποιά ἀκριβῶς σημεῖα καί σέ τί ἀκριβῶς βαθμό *μποροῦμε* νάμαστε ἑνωμένοι. *Χωρίς αὐτή* τή γνώση οἱ κουβέντες γιά μαχητική ἑνότητα εἶναι λόγια, λόγια καί μόνο λόγια, καί τή *γνώση αὐτή* τή δίνει, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἐκείνη ἀκριβῶς ἡ πολεμική, ἡ πάλη καί ἡ ἔχθρα, γιά τήν ὁποία μιλᾶτε μέ τόσο «τρομερή» δρολογία.

Μήπως στ' ἀλήθεια θᾶταν καλύτερα νά ἀποσιωποῦμε τίς διαφωνίες πού χωρίζουν ὁλόκληρες καί πολύ μεγάλες περιόδους τῆς ρωσικῆς κοινωνικῆς καί τῆς ρωσικῆς σοσιαλιστικῆς σκέψης; Μήπως μόνο ἡ «λατρεία τῆς διχόνοιας» εἶναι ἐκείνη πού προκάλεσε τή σκληρή πάλη ἀνάμεσα στό ναροντνικισμό, αὐτή τή θολή, τή γεμάτη σοσιαλιστικά ὀνειροπολήματα ἰδεολογία τῆς δημοκρατικῆς ἀστικῆς τάξης, καί στό μαρξισμό πού εἶναι ἡ ἰδεολογία τοῦ προλεταριάτου; Μά ὄχι κύριοι, μόνο γελοῖοι γίνεστε, ὅταν φτάνετε σέ σημεῖο νά λέτε τέτοια πράγματα, ὅταν ἐξακολουθεῖτε νά θεωρεῖτε «προσβολή» τή μαρξιστική ἄποψη γιά τήν ἀστικοδημοκρατική οὐσία τοῦ ναροντνικισμοῦ καί τοῦ δικοῦ σας «σοσιαλεπαναστατισμοῦ». Συζητήσεις, διαφωνίες, ἐχθρότητες θά ἔχουμε ἀναπόφευχτα καί στίς μελλοντικές ἐπαναστατικές ἐπιτροπές στή Ρωσία, — ὡστόσο πρέπει νά διδασκόμαστε ἀπό τήν ἱστορία. Πρέπει νά φροντίζουμε ὥστε αὐτές νά μήν εἶναι ἀναπάντεχες, ἀκατανόητες γιά ὅλους, μπερδεμένες συζητήσεις τή στιγμή τῆς δράσης, πρέπει νά προετοιμαστοῦμε ὥστε νά μποροῦμε νά συζητοῦμε ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν, νά γνωρίζουμε τίς ἀφετηρίες τῆς κάθε κατεύθυνσης, νά μποροῦμε νά σημειώνουμε ἀπό πρίν ποῦ εἶναι δυνατή ἡ ἑνότητα καί ποῦ εἶναι ἀναπόφευχτη ἡ ἔχθρα. Ἡ ἱστορία τῶν ἐπαναστατικῶν ἐποχῶν μᾶς παρέχει πολλά, πάρα πολλά παραδείγματα τῆς τεράστιας ζημιᾶς πού προκαλοῦν βεβιασμένα καί ἀνώριμα πειράματα «μαχητικῆς ἑνότητας», «ἑνότητας» πού συγκολλοῦσε τά πιό ἀνομοιογενῆ στοιχεῖα μέσα στίς ἐπιτροπές τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ καί ὁδηγοῦσε *σέ ἀμοιβαῖες προστριβές καί πικρές ἀπογοητεύσεις.*

Ἐμεῖς θέλουμε νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπό τά διδάγματα αὐτῆς τῆς ἱστορίας. Ἐμεῖς βλέπουμε στό μαρξισμό πού ἐσᾶς σᾶς φαίνεται στενό δόγμα, ἀκριβῶς τήν πεμπτουσία τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ διδάγματος καὶ τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς καθοδήγησης. Ἐμεῖς βλέπουμε στό *αὐτοτελές*, στό ἀδιάλλαχτο μαρξιστικό κόμμα, στό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου τή μοναδική ἐγγύηση γιά τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τόν πιό ἀπαλλαγμένο ἀπό ταλαντεύσεις δρόμο πρός τή νίκη. Γι' αὐτό ποτέ, ἀκόμα καί στίς πιό ἐπαναστατικές στιγμές, δέ θά παραιτηθοῦμε ἀπό τήν ἀπόλυτη αὐτοτέλεια τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, ἀπό τήν ἀπόλυτη ἀδιαλλαξία τῆς ἰδεολογίας μας.

Νομίζετε πώς αὐτό *ἀποκλείει* τή μαχητική ἑνότητα; Κάνετε λάθος. Ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ δεύτερου συνεδρίου μας μπορεῖτε νά δεῖτε πώς ἐμεῖς δέν ἀπαρνούμαστε τίς συμφωνίες γιά ἀγώνα καί στόν ἀγώνα. Τονίσαμε στό φύλλο 4 τῆς «Βπεριόντ» πώς ἡ

ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία φέρνει ἀναμφισβήτητα κοντά τή στιγμή τῆς πραχτικῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν τῶν συμφωνιῶν *. Ὁ ἀπό κοινοῦ ἀγώνας τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῶν ἐπαναστατικῶν στοιχείων τῆς δημοκρατίας εἶναι ἀναπόφευχτος καί ἀναγκαῖος στήν ἐποχή τῆς πτώσης τῆς ἀπολυταρχίας. Νομίζουμε πώς θά ἐξυπηρετούσαμε καλύτερα τήν ὑπόθεση τῶν μελλοντικῶν μαχητικῶν συμφωνιῶν ἄν, ἀντί νά λέμε πικρές φράσεις ἐπίπληξης, ζυγίζαμε νηφάλια καί ψύχραιμα τούς ὅρους κάτω ἀπό τούς ὁποίους μποροῦν νά συναφθοῦν, καθώς καί τά πιθανά ὅρια τῆς «ἁρμοδιότητάς» τους, ἄν ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφραση. Τή δουλειά αὐτή τήν πρωτοβάλαμε μπρός στό φύλλο 3 τῆς «Βπεριόντ», ἀρχίζοντας τή μελέτη τῆς προόδου τοῦ «σοσιαλεπαναστατικοῦ κόμματος» ἀπό τό ναροντνικισμό στό μαρξισμό **

«Οἱ μάζες ἄδραξαν μόνες τους τά ὅπλα» — γράφει ἡ «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια» ἀπ' ἀφορμή τίς 9 τοῦ Γενάρη. — «Δέ χωράει ἀμφιβολία πώς ἀργά ἤ γρήγορα τό ζήτημα τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν μαζῶν θά λυθεῖ». «Καί τότε ἀκριβῶς θά ἐκδηλωθεῖ καί θά πραγματοποιηθεῖ μέ τόν πιό περίλαμπρο τρόπο ἐκείνη ἡ συγχώνευση τῆς τρομοκρατίας μέ τό μαζικό κίνημα πού, σύμφωνα μέ τό ὅλο πνεῦμα τῆς ταχτικῆς τοῦ κόμματός μας, τήν ἐπιδιώκουμε καί μέ τά λόγια καί μέ τά ἔργα». (Σημειώνουμε σέ παρένθεση πώς στήν τελευταία λέξη θά βάζαμε πρόθυμα ἕνα ἐρωτηματικό, καί συνεχίζουμε τό ἀπόσπασμα.) «Δέν πάει πολύς καιρός πού οἱ δύο αὐτοί παράγοντες τοῦ κινήματος ἦταν μπροστά στά μάτια μας χωρισμένοι καί ἐξαιτίας αὐτοῦ τοῦ χωρισμοῦ δέν εἶχαν τήν ἀπαιτούμενη δύναμη».

Τό σωστό σωστό! Ἔτσι εἶναι ἀκριβῶς. Ἡ διανοουμενίστικη τρομοκρατία καί τό μαζικό ἐργατικό κίνημα *ἦταν χωρισμένα καί ἐξαιτίας αὐτοῦ τοῦ χωρισμοῦ δέν εἶχαν τήν ἀπαιτούμενη δύναμη*. Αὐτό ἀκριβῶς ἔλεγε πάντα ἡ ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία. Καί γι' αὐτό ἀκριβῶς πάλαιβε πάντα ὄχι μόνο ἐνάντια στήν τρομοκρατία, ἀλλά καί ἐνάντια σ' ἐκεῖνες τίς ταλαντεύσεις πρός τήν πλευρά τῆς τρομοκρατίας, πού παρουσίαζαν κάθε τόσο οἱ ἐκπρόσωποι τῆς διανοουμενίστικης πτέρυγας τοῦ κόμματός μας ***. Ἀκριβῶς γι' αὐτό στρεφόταν ἐνάντια στήν τρομοκρατία

---

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 204 - 205. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 191 - 198. *Ἡ Σύντ.*

*** Ὁ Κριτσέβσκι στό τεῦχος 10 τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο». Ὁ Μάρτοφ καί ἡ Ζασούλιτς γιά τήν ἀπόπειρα τοῦ Λεκκέρτ [103]. Οἱ νεοϊσκριστές γενικά στήν προκήρυξη γιά τή δολοφονία τοῦ Πλέβε [104]

καί ἡ παλιά «Ἴσκρα», ὅταν στό φύλλο 48 ἔγραφε: «ἡ τρομοκρατική πάλη *παλιοῦ τύπου* ἦταν τό πιό ριψοκίνδυνο εἶδος ἐπαναστατικῆς πάλης, καί οἱ ἄνθρωποι πού καταπιάνονταν μ' αὐτή, εἶχαν τή φήμη ἀποφασιστικῶν καὶ γεμάτων αὐτοθυσία ἀγωνιστῶν... Τώρα ὅμως πού οἱ διαδηλώσεις ἐξελίσσονται σέ ἀνοιχτή ἀντίσταση ἐνάντια στήν ἐξουσία,... ἡ παλιά τρομοκρατία μας παύει νᾶναι ἡ ἀποκλειστικά τολμηρή μέθοδος πάλης... Τώρα ὁ ἡρωισμός βγῆκε στό πεζοδρόμιο· οἱ ἀληθινοί ἥρωες τῆς ἐποχῆς μας εἶναι τώρα οἱ ἐπαναστάτες, οἱ ὁποῖοι βαδίζουν ἐπικεφαλῆς τῆς λαϊκῆς μάζας πού ξεσηκώνεται ἐνάντια στούς καταπιεστές της... Ἡ τρομοκρατία τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπανάστασης... ἄρχισε στίς 14 τοῦ Ἰούλη 1789 μέ τήν κατάληψη τῆς Βαστίλης. Ἡ δύναμή της ἦταν ἡ δύναμη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ λαοῦ... Τήν τρομοκρατία *αὐτή* τήν προκάλεσε ὄχι ἡ ἀπογοήτευση γιά τή δύναμη τοῦ μαζικοῦ κινήματος, ἀλλ' ἀντίθετα ἡ ἀτράνταχτη πίστη στή δύναμή του... Ἡ ἱστορία *αὐτῆς* τῆς τρομοκρατίας εἶναι γιά τό ρῶσο ἐπαναστάτη ἐξαιρετικά διδαχτική» *.

Ναί, χίλιες φορές ναί! Ἡ ἱστορία *αὐτῆς* τῆς τρομοκρατίας εἶναι ἐξαιρετικά διδαχτική. Διδαχτικά εἶναι ἐπίσης καί τά ἀποσπάσματα τῆς «Ἴσκρα» πού παραθέσαμε καί πού ἀναφέρονται σέ μιά περίοδο πρίν ἀπό ἐνάμιση χρόνο. Τά ἀποσπάσματα αὐτά μᾶς δείχνουν σέ ὅλο τους τό μέγεθος τίς σκέψεις ὅπου θάθελαν νά φτάσουν, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν διδαγμάτων τῆς ἐπανάστασης, καί οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες. Τά ἀποσπάσματα αὐτά μᾶς θυμίζουν τή σημασία τῆς *πίστης* στό μαζικό κίνημα, μᾶς θυμίζουν τήν ἐπαναστατική καρτερία πού ἀποχτιέται μόνο μέ τήν προσήλωση στίς ἀρχές καί πού μόνο αὐτή μπορεῖ νά μᾶς γλυτώσει ἀπό τίς «ἀπογοητεύσεις» πού προκαλεῖ ἡ μακρόχρονη *φαινομενική* στασιμότητα αὐτοῦ τοῦ κινήματος. Τώρα, ὕστερα ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη, ἀπό πρώτη ματιά, δέν μπορεῖ οὔτε κάν λόγος νά γίνει γιά ὁποιεσδήποτε «ἀπογοητεύσεις» ἀπό τό μαζικό κίνημα. Αὐτό ὅμως μόνο ἀπό πρώτη ματιά. Πρέπει νά κάνουμε διάκριση ἀνάμεσα στή στιγμιαία «γοητεία» πού γεννᾶ ἡ λαμπρή ἐκδήλωση τοῦ ἡρωισμοῦ τῆς μάζας, καί στίς σταθερές, καλομελετημένες πεποιθήσεις πού συνδέουν ἀδιάρηχτα τήν ὅλη δράση τοῦ κόμματος μέ τό κίνημα τῶν μαζῶν, γιατί ἔχουν

* Αὐτό τό ἄρθρο ἔχει γραφεῖ στήν «Ἴσκρα» ἀπό τόν Πλεχάνοφ καί ἀνάγεται στήν περίοδο πού στή σύνταξή της (φύλλα 46–51) ἦταν ὁ Πλεχάνοφ καί ὁ Λένιν. Τότε ὁ Πλεχάνοφ δέν εἶχε ἀκόμα στό νοῦ του τή νέα κατεύθυνση τῆς περιβόητης ὑποχωρητικότητας ἀπέναντι στόν ὀπορτουνισμό.

γιά ἀγκωνάρι τους τήν ἀρχή τῆς ταξικῆς πάλης. Πρέπει νά θυμόμαστε πώς ὅσο ψηλό κι ἄν εἶναι τό σημερινό ἐπίπεδο ὅπου ἔφτασε τό ἐπαναστατικό κίνημα μετά τίς 9 τοῦ Γενάρη, τό κίνημα αὐτό θά περάσει ὅπως καί νᾶναι ἀπό ἀρκετά ἀκόμα στάδια, ὥσπου τά σοσιαλιστικά καί τά δημοκρατικά μας κόμματα ἀναγεννηθοῦν πάνω σέ νέα βάση, μέσα σέ μιά ἐλεύθερη Ρωσία. Κι ἐμεῖς πρέπει νά διατηρήσουμε μέσα ἀπ' ὅλα τά στάδια, μέσα ἀπ' ὅλες τίς περιπέτειες τοῦ ἀγώνα, ἀδιάρηχτους τούς δεσμούς τῆς σοσιαλδημοκρατίας μέ τήν ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου, νά φροντίζουμε ἀδιάκοπα γιά τό δυνάμωμα καί τό στέριωμα αὐτῶν τῶν δεσμῶν.

Γι' αὐτό μᾶς φαίνεται καθαρή ὑπερβολή ὁ παρακάτω ἰσχυρισμός τῆς «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια»: «Οἱ σκαπανεῖς τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα συγχωνεύτηκαν στίς γραμμές τῆς ἐξεγερμένης μάζας...» Αὐτό εἶναι μάλλον ἕνα ποθητό μέλλον, παρά ἕνα πραγματοποιημένο ἤδη παρόν. Ἡ δολοφονία τοῦ Σεργκέι στή Μόσχα στίς 17 (4) τοῦ Φλεβάρη, πού ἀκριβῶς σήμερα τήν ἀνάγγειλαν τά τηλεγραφήματα, ἀποτελεῖ προφανῶς τρομοκρατική πράξη παλιοῦ τύπου[105]. Οἱ σκαπανεῖς τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα *δέν* συγχωνεύτηκαν *ἀκόμα* στίς γραμμές τῆς ἐξεγερμένης μάζας. Ὅπως φαίνεται, οἱ σκαπανεῖς μέ τίς βόμβες παραμόνευαν τόν Σεργκέι στή Μόσχα, τή στιγμή πού ἡ μάζα (στήν Πετρούπολη) χωρίς σκαπανεῖς, χωρίς ὅπλα, χωρίς ἐπαναστάτες ἀξιωματικούς καί χωρίς ἐπαναστατικό ἐπιτελεῖο «ριχνόταν μέ ὀργή καὶ μανία ἐνάντια στό αἰχμηρό τεῖχος τῶν λογχῶν», σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τῆς ἴδιας τῆς «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια». Ὁ χωρισμός, γιά τόν ὁποῖο ἔγινε λόγος παραπάνω, *ὑπάρχει ἀκόμα*, καί ἡ μεμονωμένη, ἡ διανοουμενίστικη τρομοκρατία τόσο περισσότερο καταπλήσσει γιά τήν ἀνεπάρκειά της ὅσο πιό ξεκάθαρο ἔχει γίνει τώρα γιά ὅλους πώς «ἡ μάζα ἀνυψώθηκε ὥς τό ἐπίπεδο τῶν μεμονωμένων ἡρώων, ξύπνησε μέσα της ὁ μαζικός ἡρωισμός» («Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια» φύλλο 58). Οἱ σκαπανεῖς πρέπει *στήν πράξη* νά συγχωνευτοῦν μέ τή μάζα, δηλαδή νά ἀναπτύσσουν τή γεμάτη αὐταπάρνηση δραστηριότητά τους σέ ἀδιάρηχτη, ἔμπραχτη σύνδεση μέ τή μάζα πού ξεσηκώνεται, νά βαδίζουν μαζί μέ τή μάζα ὄχι μέ τή μεταφορική, ὄχι μέ τή συμβολική, ἀλλά μέ τήν κυριολεκτική σημασία τῆς λέξης. Γιά τό ὅτι αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο, ζήτημα εἶναι ἄν μπορεῖ τώρα νά ὑπάρξει ὁποιαδήποτε ἀμφιβολία. Ὅτι αὐτό εἶναι μπορετό, τό ἀποδείχνει ἡ ἐννιά τοῦ Γενάρη κι ὁ συνεχιζόμενος ἀκόμα ὑπόκωφος βαθύς ἀναβρασμός τῶν ἐργατικῶν μαζῶν. Τό

γεγονός ὅτι αὐτό εἶναι ἕνα καινούργιο καί ἀνώτερο καθῆκον, πιό δύσκολο σέ σύγκριση μέ τά προηγούμενα, δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά μᾶς ἐμποδίσει νά καταπιαστοῦμε ἄμεσα καί πραχτικά μέ τή λύση του.

Μιά μαχητική ἑνότητα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος μέ τό ἐπαναστατικό-δημοκρατικό κόμμα, μέ τό κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν θά μποροῦσε νά ἀποτελέσει ἕνα ἀπό τά μέσα πού διευκολύνουν μιά τέτοια λύση. Μιά τέτοια ἑνότητα θᾶναι τόσο πιό πραγματοποιήσιμη ὅσο πιό γρήγορα «συγχωνευτοῦν» οἱ σκαπανεῖς τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα στίς γραμμές τῆς ἐξεγειρόμενης μάζας, ὅσο πιό ἀποφασιστικά θά ἀκολουθήσουν οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες τό δρόμο πού χαράζουν οἱ ἴδιοι μέ τά παρακάτω λόγια: «ἄς ἀναπτύσσεται κι ἄς δυναμώνει αὐτή ἡ συγχώνευση πού ἄρχισε, ἡ συγχώνευση τῆς ἐπαναστατικῆς τρομοκρατίας μέ τό μαζικό κίνημα, ἄς μπορέσει ἡ μάζα νά ἐμφανιστεῖ τό γρηγορότερο πάνοπλη μέ τρομοκρατικά μέσα πάλης!». Ἀποβλέποντας σέ μιά ταχύτατη πραγματοποίηση τῶν προσπαθειῶν γιά μιά τέτοια μαχητική ἑνότητα, δημοσιεύουμε μέ εὐχαρίστηση τό παρακάτω γράμμα πού λάβαμε ἀπό τόν Γκεόργκι Γκαπόν:

«Ἀνοιχτό γράμμα πρός τά σοσιαλιστικά κόμματα τῆς Ρωσίας.

Οἱ ματωμένες μέρες τοῦ Γενάρη στήν Πετρούπολη καί στήν ὑπόλοιπη Ρωσία ἔφεραν ἀντιμέτωπους τήν καταπιεζόμενη ἐργατική τάξη καί τό απολυταρχικό καθεστώς μ' ἐπικεφαλῆς τόν αἱμοβόρο τσάρο. Ἡ μεγάλη ρωσική ἐπανάσταση ἄρχισε. Ὅλοι ὅσοι πραγματικά ἀγαποῦν τή λευτεριά τοῦ λαοῦ πρέπει ἤ νά νικήσουν ἤ νά πεθάνουν. Ἔχοντας ἐπίγνωση τῆς σπουδαιότητας τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς πού περνᾶμε, μέσα στή σημερινή κατάσταση πραγμάτων, καί ὄντας πρίν ἀπ' ὅλα ἐπαναστάτης καί ἄνθρωπος τῆς δράσης, καλῶ ὅλα τά σοσιαλιστικά κόμματα τῆς Ρωσίας νά ἔρθουν ἀμέσως σέ συμφωνία μεταξύ τους καί ν' ἀρχίσουν τήν ἔνοπλη ἐξέγερση κατά τοῦ τσαρισμοῦ. Πρέπει νά κινητοποιηθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις κάθε κόμματος. Τό τεχνικό σχέδιο μάχης πρέπει νᾶναι κοινό γιά ὅλους. Μπόμπες καί δυναμίτης, τρομοκρατία ἀτομική καί μαζική, ὅλα ὅσα μποροῦν νά συντελέσουν στή λαϊκή ἐξέγερση. Ἄμεσος σκοπός — ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας, προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση πού θά χορηγήσει ἀμέσως ἀμνηστία σέ ὅλους τούς ἀγωνιστές τῆς πολιτικῆς καί θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, θά ἐξοπλίσει ἀμέσως τό λαό καί θά συγκαλέσει ἀμέσως Συνταχτική Συνέλευση μέ βάση τό καθολικό, ἴσο, μυστικό καί ἄμεσο ἐκλογικό δικαίωμα. Στό ἔργο σύντροφοι! Ἐμπρός, στή μάχη! Ἄς ἐπαναλάβουμε τό σύνθημα πού ἔριξαν στίς 9 τοῦ Γενάρη οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης: ἐλευθερία ἤ θάνατος! Τώρα κάθε καθυστέρηση καί διχόνοια εἶναι ἔγκλημα ἀπέναντι στό λαό, πού σεῖς ὑπερασπίζετε τά συμφέροντά του. Ἔχοντας δόσει ὅλες μου τίς δυνάμεις στήν ὑπηρεσία τοῦ λαοῦ πού ἀπό τά σπλάχνα του βγῆκα κι ἐγώ ὁ ἴδιος (εἶμαι γιός ἀγρότη), ἔχοντας συνδέσει ἀμετάκλητα τήν τύχη μου μέ τόν ἀγώ-

να ἐνάντια στούς καταπιεστές καί στούς ἐκμεταλλευτές τῆς ἐργατικῆς τάξης, θᾶμαι φυσικά μ' ὅλη μου τήν καρδιά καί μ' ὅλη μου τήν ψυχή μ' αὐτούς πού θά καταπιαστοῦν μέ τό πραγματικό ἔργο τῆς πραγματικῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ προλεταριάτου κι ὅλης τῆς ἐργαζόμενης μάζας ἀπό τήν κεφαλαιοκρατική καταπίεση καί τήν πολιτική σκλαβιά.

Γκεόργκι Γκαπόν»

Σχετικά μέ τό γράμμα αὐτό θεωροῦμε ἀπαραίτητο ἀπομέρους μας νά ἐκφράσουμε τή γνώμη μας ὅσο τό δυνατόν πιό ντόμπρα καί συγκεκριμένα. Θεωροῦμε δυνατή, ὠφέλιμη κι ἀπαραίτητη τή «συμφωνία» πού προτείνει τό γράμμα. Χαιρετίζουμε τό γεγονός ὅτι ὁ Γκ. Γκαπόν μιλάει ἀκριβῶς γιά «συμφωνία», ἐπειδή μόνο ἡ διατήρηση τῆς πλήρους αὐτοτέλειας ὡς πρός τίς ἀρχές καί τήν ὀργάνωση κάθε κόμματος χωριστά μπορεῖ νά κάνει ἐλπιδοφόρες τίς προσπάθειες γιά τή μαχητική τους ἑνότητα. Πρέπει νάμαστε πολύ προσεχτικοί μ' αὐτές τίς προσπάθειες, γιά νά μή βλάψουμε τήν ὑπόθεση μέ ἄσκοπη σύνδεση ἑτερογενῶν στοιχείων σ' ἕνα σύνολο. Θά χρειαστεῖ ἀναπόφευχτα getrennt marschieren (νά βαδίζουμε χωριστά), ἀλλά μποροῦμε πολλές φορές καί μποροῦμε ἀκριβῶς τώρα vereint schlagen (νά χτυποῦμε μαζί). Θᾶταν, κατά τή γνώμη μας, εὐχῆς ἔργο ἄν αὐτή ἡ συμφωνία ἀγκάλιαζε ὄχι μόνο τά σοσιαλιστικά, μά καί τά *ἐπαναστατικά* κόμματα, γιατί ὁ ἄμεσος σκοπός τοῦ ἀγώνα δέν περιέχει τίποτε τό σοσιαλιστικό κι ἐμεῖς δέν πρέπει νά συγχέουμε, καί δέ θά ἐπιτρέψουμε ποτέ νά συγχέει κανείς τούς ἄμεσους δημοκρατικούς σκοπούς μέ τούς δικούς μας τελικούς σκοπούς τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Θᾶταν εὐχῆς ἔργο καί, κατά τή γνώμη μας, *ἀναγκαῖο* γιά τήν ἐπίτευξη συμφωνίας, ἄν ἀντί τῆς γενικῆς ἔκκλησης γιά «*ἀτομική* καί μαζική τρομοκρατία», ἔμπαινε ἀνοιχτά καί συγκεκριμένα, σάν καθῆκον τῶν κοινῶν ἐνεργειῶν, ἡ ἄμεση καί πραγματική *συγχώνευση* στήν πράξη τῆς τρομοκρατίας μέ τήν ἐξέγερση τῆς μάζας. Εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ προσθήκη τοῦ Γκαπόν : «ὅλα ὅσα μποροῦν νά συντελέσουν στή λαϊκή ἐξέγερση» δείχνει ξεκάθαρα τήν ἐπιθυμία του νά ὑποτάξει ἀκριβῶς σ' αὐτό τό σκοπό καί τήν ἀτομική τρομοκρατία, ἡ ἐπιθυμία ὅμως αὐτή, πού τονίζει τήν ἴδια σκέψη πού διαπιστώσαμε στό φύλλο 58 τῆς «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια», πρέπει νά διατυπωθεῖ πιό συγκεκριμένα καί νά βρεῖ τήν ἔκφρασή της σέ πραχτικές ἀποφάσεις πού νά μή περιέχουν τίποτε τό διφορούμενο. Τέλος θά σημειώσουμε, ἀνεξάρτητα ἀπό τούς ὅρους γιά τή δυνατότητα τῆς προτεινόμενης συμφωνίας, πώς μᾶς φαίνεται ἀρνητικό φαινόμενο καί τό ὅτι ὁ Γκ. Γκαπόν δέν ἀνήκει σέ κανένα

κόμμα. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι περνώντας μέ τέτοια ταχύτητα ἀπό τήν πίστη στόν τσάρο καί τήν ὑποβολή σ' αὐτόν ὑπομνήματος σέ σκοπούς ἐπαναστατικούς, ὁ Γκαπόν δέν μποροῦσε νά ἀποχτήσει μονομιᾶς ξεκάθαρη ἐπαναστατική κοσμοθεωρία. Αὐτό εἶναι ἀναπόφευχτο, κι ὅσο πιό γοργά καί πιό πλατιά θ' ἀναπτύσσεται ἡ ἐπανάσταση τόσο πιό συχνά θά ἐπαναλαβαίνονται τέτοια φαινόμενα. Ἀλλά ἡ ἀπόλυτη καθαρότητα καί σαφήνεια στίς σχέσεις τῶν κομμάτων, τῶν κατευθύνσεων καί τῶν ἀποχρώσεων εἶναι δίχως ἄλλο ἀπαραίτητος ὅρος γιά μιά κάπως πετυχημένη προσωρινή συμφωνία μεταξύ τους. Ἡ καθαρότητα καί ἡ σαφήνεια θά χρειαστοῦν σέ κάθε πρακτική ἐνέργεια καί θά καθορίσουν τή σαφήνεια καί τήν ἔλλειψη ταλαντεύσεων στό τωρινό, *πρακτικό* ἔργο. Ἡ ἔναρξή τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία θά κάνει πιθανότατα νά ἐμφανιστοῦν στήν πολιτική σκηνή πολλά πρόσωπα καί ἴσως καί κατευθύνσεις πού θάχουν τή γνώμη ὅτι γιά «ἀνθρώπους τῆς δράσης» τό σύνθημα «ἐπανάσταση» ἀρκεῖ μέ τό παραπάνω γιά νά καθοριστοῦν οἱ σκοποί τους καί τά μέσα δράσης τους. Τίποτε δέν μπορεῖ νά εἶναι πιό λαθεμένο ἀπό μιά τέτοια γνώμη. Ἡ φαινομενικά ἀνώτερη ἤ πιό βολική ἤ πιό «διπλωματική» ἐξωκομματική θέση εἶναι στήν πραγματικότητα ἁπλῶς *πιό ἀσαφής*, πιό θολή καί ἐγκυμονεῖ ἀναπόφευχτα ἀσυνέπειες καὶ ταλαντεύσεις στήν πρακτική δράση. Ἐνονόματι τῆς ἐπανάστασης τό ἰδανικό μας δέν πρέπει καθόλου νἆναι ἡ συγχώνευση ὅλων τῶν κομμάτων, ὅλων τῶν κατευθύνσεων καί τῶν ἀποχρώσεων σ' ἕνα ἐπαναστατικό χάος. Ἀπεναντίας ἡ ἀνάπτυξη καί τό πλάταιμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, τό πλησίασμά του ὅλο καί πιό πολύ πρός τά κατάβαθα τῶν διαφόρων τάξεων καί στρωμάτων τοῦ λαοῦ θά προκαλέσει ἀναπόφευχτα (καί εἶναι καλό ὅτι θά προκαλέσει) ὅλο καί νέες κατευθύνσεις καί ἀποχρώσεις. Μόνο ἡ ἀπόλυτη καθαρότητα καί ἡ σαφήνειά τους στίς ἀμοιβαῖες σχέσεις τους καί στή στάση τους ἀπέναντι στή θέση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου μποροῦν νά ἐξασφαλίσουν τή μέγιστη ἐπιτυχία τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος. Μόνο ἡ ἀπόλυτη καθαρότητα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει τήν ἐπιτυχία τῆς συνεννόησης γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ κοινοῦ ἄμεσου σκοποῦ.

Ὁ ἄμεσος αὐτός σκοπός *ἔχει χαραχτεῖ*, κατά τή γνώμη μας, πολύ σωστά στό γράμμα τοῦ Γκ. Γκαπόν: 1) ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας, 2) προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, 3) ἄμεση ἀμνήστευση τῶν ἀγωνιστῶν τῆς πολιτικῆς καί τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας — φυσικά καί τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀπεργιῶν κτλ.,

4) ἄμεσος ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ καί 5) ἄμεση σύγκληση Συνταχτικῆς Συνέλευσης ὅλης τῆς Ρωσίας μέ βάση τό καθολικό, ἴσο, ἄμεσο καί μυστικό ἐκλογικό δικαίωμα. Φυσικά ὁ Γκαπόν ὑπονοεῖ τήν ἄμεση πραγματοποίηση ἀπομέρους τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης τῆς πλήρους ἰσότητας ὅλων τῶν πολιτῶν καί τῆς πλήρους πολιτικῆς ἐλευθερίας στίς ἐκλογές, αὐτό ὅμως μποροῦσε νά ἀναφερθεῖ καί ρητά. Ἔπειτα θᾶταν σκόπιμο νά συμπεριληφθεῖ στό πρόγραμμα τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης καί ἡ ἵδρυση παντοῦ ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν, μέ σκοπό τήν ὑποστήριξη τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης καί τήν πραγματοποίησή της στίς λεπτομέρειες. Γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστασης πολλά, πάρα πολλά ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ἐπαναστατική αὐτενέργεια τῆς ἀγροτιᾶς, καί μ' ἕνα σύνθημα, σάν κι αὐτό πού ὑποδείξαμε, θά μποροῦσαν πιθανότατα νά συμφωνήσουν τά διάφορα σοσιαλιστικά κι ἐπαναστατικά δημοκρατικά κόμματα.

Ἄς εὐχηθοῦμε στόν Γκ. Γκαπόν πού τόσο ἔντονα ἔζησε κι ἔνιωσε τό πέρασμα ἀπό τίς ἀντιλήψεις τοῦ πολιτικά ἀσυνειδητοποίητου λαοῦ στίς ἐπαναστατικές ἀντιλήψεις, νά κατορθώσει ν' ἀποχτήσει τήν ἀπαραίτητη γιά ἕνα πολιτικό παράγοντα διαύγεια τῆς ἐπαναστατικῆς κοσμοθεωρίας. Ἄς εὐχηθοῦμε νά στεφθεῖ μέ ἐπιτυχία ἡ ἔκκλησή του γιά μαχητική συμφωνία μέ σκοπό τήν ἐξέγερση καί νά μπορέσει τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, βαδίζοντας πλάι πλάι μέ τήν ἐπαναστατική δημοκρατία, νά χτυπήσει τήν ἀπολυταρχία καί νά τήν ἀνατρέψει πιό γρήγορα πιό σίγουρα καί μέ λιγότερες θυσίες.

Γράφτηκε στίς 4 (17) τοῦ Φλεβάρη 1905

Δημοσιεύτηκε στίς 21 (8) τοῦ Φλεβάρη 1905
στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ»
φύλλο 7

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ
τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΙΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ [106]

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

Ἡ σύνταξη τῆς «Βπεριόντ» δέν ἔχει παρά νά ἐκφράσει τή θερμή συμπάθειά της στήν πρωτοβουλία τοῦ ρωσικοῦ γραφείου. Ἔγινε ἐπιτέλους ἕνα σοβαρό βῆμα γιά μιά *κομματική* ἔξοδο ἀπό τήν κατάσταση πού δημιούργησαν οἱ βοναπαρτιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ[107]! Στή στήλη «Ἀπό τή ζωή τοῦ κόμματος» δημοσιεύουμε πληροφορίες γιά τό πόσο γρήγορα ἀποκρίνονται οἱ ἐπιτροπές στήν πρόσκληση τοῦ γραφείου[108]. Τό παράδειγμά τους ἄς τό ἀκολουθήσουν *ὅλες* οἱ ὁμάδες καί ὀργανώσεις, καθώς καί τά διάφορα ἄτομα πού συγκαταλέγουν τόν ἑαυτό τους στό ΣΔΕΚΡ ἤ πού βρίσκονται ἔστω καί κοντά σ' αὐτό ὡς πρός τίς ἀντιλήψεις καί τίς συμπάθειές τους. Τό τρίτο συνέδριο συγκαλεῖται, πράγμα πού συμβαίνει *γιά πρώτη φορά*, μέσα σέ συνθῆκες, ὅπου εἶναι ἐκ τῶν προτέρων γνωστή καί ἡ σύνθεσή του, (μέ βάση τό καταστατικό τοῦ κόμματος), καί ἡ πορεία τῶν ἐργασιῶν του, καί τό δικαίωμα ὁποιουδήποτε νά πάρει μέρος σ' αὐτό. Ἄς ἐπωφεληθοῦν ὅλοι οἱ σύντροφοι πιό πλατιά ἀπ' αὐτές τίς συνθῆκες! Ἄς μή ξεχνᾶνε ὅτι τό καταστατικό τοῦ κόμματός μας ἐξασφαλίζει στόν καθένα τή δυνατότητα ν' ἀποτανθεῖ στό συνέδριο (ἄρθρο 10 τοῦ καταστατικοῦ: «Κάθε μέλος τοῦ κόμματος καί *κάθε ἄτομο πού ἔχει κάποια σχέση μέ τό κόμμα*, ἔχει τό δικαίωμα ν' ἀπαιτεῖ νά σταλεῖ στό πρωτότυπο ἡ αἴτησή του στήν ΚΕ, στή σύνταξη τοῦ ΚΟ *ἤ στό κομματικό συνέδριο*»). Ἄς ἐπωφεληθοῦν *ἀμέσως* ἀπ' αὐτή τή δυνατότητα. Ἡ σύνταξη τῆς «Βπεριόντ» ἀναλαβαίνει νά διαβιβάσει τέτοιες αἰτήσεις στό ρωσικό γραφεῖο πού συγκροτήθηκε τώρα σάν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή τοῦ συνεδρίου. Δικαίωμα συμμετοχῆς στό συνέδριο μέ

θετική ψῆφο ἔχουν μόνο οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν ἄλλων κομματικῶν ὀργανώσεων πού, σύμφωνα μέ τό καταστατικό, ἔχουν πλήρη δικαιώματα. Δικαίωμα ὅμως συμμετοχῆς μέ *συμβουλευτική* ψῆφο παρέχεται μέ ἔγκριση τοῦ ἴδιου τοῦ συνεδρίου σέ ὁποιονδήποτε καί μέ ἔγκριση τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς σέ ἀντιπροσώπους τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων πού δέν ἔχουν πλήρη δικαιώματα (ἄρθρο 3, σημείωση 2 τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος: «Στήν ΚΕ παρέχεται τό δικαίωμα νά καλεῖ στό συνέδριο μέ συμβουλευτική ψῆφο ἀντιπροσώπους τῶν ὀργανώσεων πού δέν ἀνταποκρίνονται στούς ὅρους τῆς σημείωσης 1», δηλαδή τῶν ὀργανώσεων πού δέν ἔχουν κριθεῖ σάν ὀργανώσεις μέ πλήρη δικαιώματα ἕνα χρόνο πρίν ἀπό τό συνέδριο. — Εἶναι αὐτονόητο πώς ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή, συγκαλώντας τό συνέδριο μέ ἐντολή τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐπιτροπῶν, παρά τή θέληση τῆς βοναπαρτιστικῆς ΚΕ καί τοῦ Συμβουλίου, ἀναλαβαίνει ὅλα τά δικαιώματα τῆς ΚΕ σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου).

Ἀπομέρους της, ἡ σύνταξη τῆς «Βπεριόντ» προτείνει στό συνέδριο τήν ἑξῆς περίπου *ἡμερησία διάταξη:* 1. Συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα (κανονισμός, ἔκθεση τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, ἔλεγχος τῶν πληρεξουσίων). 2. Ἐκθέσεις δράσης τῶν ἀντιπροσώπων. 3. Ἡ κρίση μέσα στό κόμμα *. 4. Τό ὀργανωτικό ζήτημα. 5. Ἡ θέση μας ἀπέναντι στήν ἐξέγερση. 6. Συμφωνία μέ τήν ἐπαναστατική δημοκρατία μέ σκοπό τήν ἐξέγερση. 7. Ἡ στάση μας ἀπέναντι στούς φιλελεύθερους. 8. Ἡ δουλειά στήν ἀγροτιά καί ἡ ὑποστήριξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος. 9. Ἡ δουλειά στό στρατό. 10. Βελτίωση τῆς δουλειᾶς τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης. 11. Ἐκλογή ὑπεύθυνων προσώπων.

Ἡ δραστήρια συμμετοχή ὅλων τῶν μελῶν τοῦ κόμματος στήν ἐπεξεργασία καί προετοιμασία τῶν εἰσηγήσεων καί τῶν ἀποφάσεων πάνω σ' αὐτά καί σέ ἄλλα σοβαρά ζητήματα (καθώς καί στή συγκέντρωση ὑλικοῦ γιά τίς εἰσηγήσεις) εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητη γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ συνεδρίου. Καλοῦμε ὅλους

---

* Ὁ Μπέμπελ ἔγραψε στόν Λένιν γράμμα καί πρότεινε τόν ἑαυτό του γιά διαιτητή ἀνάμεσα στούς ὀπαδούς τῆς «Ἴσκρα» καί στούς ὀπαδούς τῆς «Βπεριόντ» [109]. Ὁ Λένιν ἀπάντησε ὅτι οὔτε αὐτός οὔτε κανένας ἄλλος ἀπό τούς γνωστούς του ὀπαδούς τῆς «Βπεριόντ» ἔχει τό δικαίωμα νά δεσμεύει μέ τίς ἐνέργειές του ὅλο τό κόμμα καί πώς γι' αὐτό ἡ πρόταση τοῦ Μπέμπελ πρέπει νά ὑποβληθεῖ γιά ἐξέταση στό συνέδριο τοῦ κόμματος, πού συγκαλεῖ τό ρωσικό γραφεῖο. Νομίζουμε πώς τό συνέδριο θά μποροῦσε νά συμπεριλάβει αὐτή τήν πρόταση στό θέμα «ἡ κρίση μέσα στό κόμμα».

τούς όπαδούς τῆς κομματικότητας νά καταπιαστοῦν *ἀμέσως* μ' αὐτή τή δουλειά. *Καθένας* πού κατά τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο πῆρε μέρος στίς περιπέτειες τῆς κομματικῆς κρίσης, μπορεῖ νά βοηθήσει τό συνέδριο μέ μιά σύντομη ἔκθεση τῆς πείρας του καί τῆς γνώμης του γιά τά μέσα ἐξόδου ἀπό τήν κρίση. *Καθένας* πού δούλεψε σέ μιά ὁποιαδήποτε κομματική ὀργάνωση ἤ σέ μιά ὀργάνωση πού ἀκολουθεῖ τό κόμμα, μπορεῖ νά δόσει χρησιμότατο καί βασισμένο στήν προσωπική του πείρα ὑλικό γιά τήν ἐπίλυση τῶν διαφόρων πλευρῶν τοῦ ὀργανωτικοῦ ζητήματος. (Νά πάνω κάτω ἕνα πρόγραμμα τέτοιων ἐκθέσεων: χρόνος καί τόπος δουλειᾶς· ἀριθμός τῶν μελῶν τῆς ὀργάνωσης, ἐργατῶν καί διανοουμένων· σχέσεις μεταξύ τους· ἄν χρειάζονται γραπτά καταστατικά καί τί εἴδους· ἄν χρειάζεται κανονισμός καί τί εἴδους, σχετικά μέ τά ὅρια τῆς αὐτονομίας, τόν καταμερισμό τῆς δουλειᾶς, τίς ὁμάδες πού ἀνήκουν στό κόμμα ἤ πού πρόσκεινται σ' αὐτό, σχετικά μέ τήν πρόσληψη καί τή διαγραφή τῶν μελῶν· ἀρχή τῆς αἱρετότητας· σχέση τῶν ἐπιτροπῶν πρός τίς ὁμάδες προπαγανδιστῶν, διαφωτιστῶν, ὀργανωτῶν, πρός τούς ἀχτιδικούς καί ἐργοστασιακούς ὁμίλους, τίς φιλολογικές καί τεχνικές ἐπιτροπές κτλ. κτλ.)

Ἡ σύνταξη τῆς «Βπεριόντ» ἔχει λάβει ἤδη ὁρισμένο ὑλικό σχετικά μέ τή δουλειά μέσα στούς ἀγρότες καί μέσα στούς στρατιῶτες. Ξέρουμε μιά ὁμάδα πού δουλεύει συστηματικά γιά νά συνοψίσει τήν πείρα τῶν μελῶν της στόν τομέα τῆς προπαγάνδας, τῆς ζύμωσης καί τῆς ὀργάνωσης καί γιά νά ἑτοιμάσει ἔκθεση γιά τό συνέδριο. Μᾶς ὑποσχέθηκαν τήν ἔκθεση ἑνός συντρόφου πού πῆρε μέρος στήν ὀργάνωση ἔνοπλης ἀντίστασης *ἑκατοντάδων* ἐργατῶν σέ περίπτωση πογκρόμ κατά τῶν ἑβραίων σέ μιά ἀπό τίς μεγάλες πόλεις, καθώς καί τήν ἔκθεση συντρόφου πού μελέτησε τήν πολεμική τέχνη σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τίς ὁδομαχίες. Εἶναι πάρα πολύ σπουδαῖο νά καταπιαστοῦν *ἀμέσως* μέ μιά τέτοια δουλειά ὅσο τό δυνατόν περισσότεροι σύντροφοι.

Ἡ κομματική κρίση ἔχει φωτιστεῖ στόν τύπο ὥς τήν παραμικρότερή της λεπτομέρεια. Ἡ συζήτηση γύρω ἀπ' αὐτή δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά μᾶς ἀπασχολήσει πολύ χρόνο. Τό κεντρικό σημεῖο τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου πρέπει νά εἶναι τά *νέα ζητήματα* τῆς ὀργάνωσης καί τῆς ταχτικῆς, πού προβάλλει ἡ νέα γιγάντια ἄνοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ μας κινήματος. Γιά τήν ἐπίλυση αὐτῶν τῶν ζητημάτων ἀνεκτίμητη σημασία ἔχει ἡ συλλογική πείρα *ὅλων* τῶν σοσιαλδημοκρατῶν πού πῆραν κατά κάποιο τρόπο μέρος στό κίνημα. Μόνο πού χρειάζεται

νά συγκεντρώσουμε τό ταχύτερο αὐτή τήν πείρα καί νά τήν κάνουμε προσιτή γιά συζήτηση στό συνέδριο.

Στό ἔργο λοιπόν, σύντροφοι! Καθένας πού ἀγαπάει τό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κίνημα, ἄς προσφέρει ἀμέσως τήν πιό ἐνεργό βοήθεια στό συνέδριο. Τότε τό κόμμα ἀπό τήν περίοδο τῆς προσωρινῆς ταπείνωσης καί ἐξασθένισης θά βγεῖ γρήγορα στό δρόμο τῆς ἐξαιρετικά δραστήριας συμμετοχῆς στή μεγάλη ρωσική ἐπανάσταση, στό δρόμο πού δηγεῖ στή νίκη ἐνάντια στόν καταραμένο ἐχθρό τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ!

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 13 (26) τοῦ Φλεβάρη 1905

Δημοσιεύτηκε στίς 28 (15) τοῦ Φλεβάρη 1905 στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» φύλλο 8

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας

ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΩΝ ΝΕΟ·Ι·ΣΚΡΙΣΤΩΝ

Ὁ Πλεχάνοφ στό κύριο ἄρθρο τοῦ φύλλου 87 τῆς «Ἴσκρα», ἐνῶ κουνάει τό κεφάλι του συγκαταβατικά κι εὐγενικά στόν Μάρτοφ, ἐφαρμόζει μέ ἐπιτυχία τήν τακτική τοῦ kill with kindness (σφάζω μέ τό βαμπάκι). Ὁ Πλεχάνοφ, ἐνῶ κοψομεσιάζεται μπροστά στό συντάχτη τοῦ κύριου ἄρθρου τοῦ φύλλου 85, *στήν οὐσία τόν ἀντικρούει ὁλοκληρωτικά* καί ἀναπτύσσει ἀκριβῶς ἐκεῖνες τίς ἀπόψεις, στίς ὁποῖες πάντα ἐπέμενε ἡ «Βπεριόντ». Ἡ ὥρα ἡ καλή! Ἀλλά μή ξεχνᾶτε καί τή συγγένεια μέ τόν Μαρτίνοφ, ἀξιοσέβαστε διαλεχτικέ. Μιλεῖστε μαζί του γιά τή φοβερή καί ὀλέθρια γιά σᾶς προοπτική πού θά πραγματοποιηθεῖ ἄν, «*ἔχοντας προετοιμάσει τή νίκη*» (σύνθημα τοῦ φύλλου 87), κερδίσετε τή νίκη! Μιλεῖστε μαζί του γιά τόν τρομερό κίνδυνο τῆς «κατάληψης τῆς ἐξουσίας», τῆς «συμμετοχῆς στήν προσωρινή κυβέρνηση» καί τῆς «ἐπαναστατικῆς διχτατορίας». Ὁ καημένος ὁ Πλεχάνοφ — θά χρειαστεῖ πολύ καιρό ἀκόμα γιά νά ξεμπλέξει ἀπό τή σαβούρα πού συσσώρευσαν οἱ ἐγκριμένες ἀπ' ὅλη (;) τή σύνταξη μπροσοῦρες τοῦ Τρότσκι, τοῦ Μαρτίνοφ, τοῦ Ἐργάτη καί τοῦ Ἀξελρόντ! Στό παράρτημα τοῦ φύλλου 86 τῆς «Ἴσκρα» ὁ Ποπόφ *ὁμολογεῖ πώς αὐτός ἔγραψε τό γράμμα πού δημοσιεύτηκε στή «Δήλωση» τοῦ Λένιν.* Ὅπερ ἔδει δεῖξαι! Ἡ συστηματική ἐξαπάτηση τοῦ κόμματος ἀπό τούς τζέντλεμαν τῆς μειοψηφίας ἔχει ἀποδειχτεῖ. Κι ὅπως τό προείπαμε , οἱ τζέντλεμαν προσπαθοῦν νά ξεμπλέξουν, περισπώντας τήν προσοχή τοῦ ἀναγνώστη στό ζήτημα ἄν ὁ Λένιν εἶχε τό δικαίωμα νά κατάσχει τό γράμμα πού ξεσκεπάζει τούς βοναπαρτιστές. Ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ποπόφ, γνωστοί γιά τήν εὐαισθησία τους στά ζητήματα ἠθικῆς, φωνασκοῦν καί γιά κλοπή, καί γιά κατασκοπεία κτλ. Βρίζετε κύριοι, βάλτε τά δυνατά σας: μιά καί σᾶς λείπουν τά ἐπιχειρήματα, τό μόνο πού σᾶς ἀπομένει εἶναι νά βρίζετε.

«Βπεριόντ» φύλλο 8,
28 (15) τοῦ Φλεβάρη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

28. II. 1905.

Ἀγαπητοί σύντροφοι! Μόλις τώρα πήραμε τήν εἴδηση ὅτι στό συνέδριο προσχώρησαν ἡ Πετρούπολη, ἡ Τούλα, ἡ Μόσχα, ὁ Βορράς, τό Νίζνι Νόβγκοροντ, ὁ Καύκασος, ἡ Ὀδησσός,— θά προσχωρήσουν φυσικά καί ἄλλοι. Λένε πώς ἡ ΚΕ δήλωσε ὅτι εἶναι ὑπέρ τοῦ συνεδρίου. Ἐννοεῖται πώς τώρα δέν τήν πιστεύει κανείς· ὅλοι λένε: ἄς ἔρθει στό συνέδριο, μιά καί ἔχουν κληθεῖ ὅλοι, τό συνέδριο ὅμως τό συγκαλεῖ τό γραφεῖο καί μόνο τό γραφεῖο. Δέν ἀξίζει, νομίζω, τόν κόπο νά ποῦμε γιατί δέν ἔχει ἀπομείνει οὔτε ἴχνος ἐμπιστοσύνης πρός τήν ΚΕ (καί ορισμένες ἐντελῶς μεμονωμένες φωνές ὑπέρ τῆς ΚΕ ἀνακλήθηκαν ἀμέσως). Ὅλοι καταλαβαίνουν πώς ἡ ΚΕ δέν κάνει ἄλλο ἀπό τό νά ἐξαπατᾶ καί νά τό ρίχνει στή διπλωματία.

Ἔχει ἐξαιρετική σημασία ν' ἀρχίσει ἀμέσως ἡ προετοιμασία τοῦ συνεδρίου καί νά τραβηχτοῦν σ' αὐτή τή δουλειά μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο ὅλοι οἱ ὅμιλοι,— ἀχτιδικοί, προπαγανδιστικοί, ἐργοστασιακοί,— μέ λίγα λόγια ὅλοι καί ἰδίως οἱ ἐργατικοί ὅμιλοι. Στό φύλλο 8 τῆς «Βπεριόντ» * (θά κυκλοφορήσει σήμερα) μιλᾶμε ἐπίσης γι' αὐτό τό ζήτημα. Ἡ συμμετοχή ἐργατῶν στό συνέδριο θἆταν ἐξαιρετικά ὠφέλιμη. (Ἔχουμε τή γνώμη πώς πρέπει νά διευκολύνουμε μέ τό πιό φιλελεύθερο πνεῦμα τή συμμετοχή μέ συμβουλευτική ψῆφο. Ἑπομένως τό ζήτημα βρίσκεται μόνο στά χρήματα. Κάντε τήν πιό πλατιά ζύμωση: εἴμαστε βέβαιοι πώς θά βρεθοῦν ἐργάτες πού θά μαζέψουν 150–200 ρούβλια γιά κάθε ἀντιπρόσωπο, θά βρεθοῦν κι ἀνάμεσα στούς διανοουμένους εἰδικοί δωρητές γιά τέτοιους σκοπούς.) Τά ζητήματα πού θά συζητηθοῦν στό συνέδριο εἶναι σοβαρά: ὀργάνωση,

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 286 - 289. *Ἡ Σύντ.*

σχέση μέ τήν περιφέρεια, ἐξέγερση, ἐξοπλισμός τῶν ἐργατῶν (ἵδρυση ἐργαστηρίων δυναμίτιδας), συμφωνία μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες γιά τήν ἐξέγερση, ὑποστήριξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος καί πολλά ἄλλα. Πάρα πολύ σπουδαῖες εἶναι οἱ ἐκθέσεις γιά τή δουλειά μέσα στό στρατό καί στούς ἀγρότες. Χρησιμοποιεῖστε ὅσο τό δυνατόν πλατύτερα γιά τό συνέδριο τούς δεσμούς μέ τούς ἀξιωματικούς, τούς φοιτητές κλπ. Σχεδιάζεται νά ἀντικατασταθεῖ στό συνέδριο τό μαρτοφικό ἄρθρο 1 τοῦ καταστατικοῦ μέ τό λενινιστικό, μέ διεύρυνση τῶν δικαιωμάτων τῶν *κομματικῶν* ὀργανώσεων, καθώς καί τῶν ὀργανώσεων πού *ἀκολουθοῦν* τό κόμμα. Μ' αὐτό θά συμφωνήσουν πάρα πολλά στοιχεῖα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας. Ἄς ἑτοιμάζονται λοιπόν πιό δραστήρια· γιά τό συνέδριο ὅλοι χωρίς ἐξαίρεση.

Μέ θερμούς χαιρετισμούς. *Λένιν*

Ἀπό τήν Πετρούπολη ἄρχισαν νά μᾶς στέλνουν τά πραχτικά τῶν ἀχτιδικῶν ἐργατικῶν συνελεύσεων. Νά ἕνα παράδειγμα ἄξιο γιά μίμηση. Γενικά, παρακαλοῦμε θερμά τούς ἐργάτες νά γράφουν οἱ ἴδιοι καί νά γράφουν στή «Βπεριόντ».

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ [110]

ΓΙΑ ΤΟ III ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

Ἐν ὄψει τῆς σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος ὁρισμένοι σύντροφοι-πραχτικοί μᾶς παρακαλοῦν νά δημοσιέψουμε τήν ἀκόλουθη δήλωση. Θᾶταν εὐχῆς ἔργο, στήν ἐπικείμενη ἐξέταση τοῦ ὀργανωτικοῦ ζητήματος στό συνέδριο, νά παρθοῦν ὑπόψη καί νά ἐξετασθοῦν μέ ἰδιαίτερη προσοχή οἱ ὑποδείξεις καί οἱ γνῶμες ὅσο τό δυνατόν περισσότερων συντρόφων πού δούλεψαν στή Ρωσία. Γι' αὐτό ἄς ἀποκριθεῖ ὁ *καθένας* πού ἔχει δουλέψει, κι ἄς ἀπαντήσει στά παρακάτω ἐρωτήματα. Ἡ σύνταξη τῆς «Βπεριόντ» θά συγκεντρώσει τίς ἀπαντήσεις καί θά τίς διαβιβάσει στό συνέδριο, ἔτσι πού κάθε ἀντιπρόσωπος νᾶναι σέ θέση νά ἐπωφεληθεῖ ἀπό τή συλλογική πείρα πολλῶν συντρόφων. Νά μιά κατά προσέγγιση ἀπαρίθμηση τῶν κυριότερων ζητημάτων πού ἡ διευκρίνισή τους εἶναι ἀπαραίτητη γιά τό ξαναδούλεμα τοῦ καταστατικοῦ καί τή σύνταξη τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου. 1) Τόπος, χρόνος καί διάρκεια τῆς δουλειᾶς; 2) Δούλεψε σάν μέλος ἐπιτροπῆς ἤ ὀργάνου τῆς ἐπιτροπῆς καί ποιανοῦ; ἐργοστασιακοῦ ὁμίλου κτλ.; 3) Πόσα ἦταν τά μέλη τῆς καθεμιᾶς ἀπό τίς γνωστές στόν γράφοντα ἐπιτροπές ἤ τμήματα ἐπιτροπῶν, ὀργανωτικές ὁμάδες κτλ.; πόσοι ἐργάτες καί διανοούμενοι ἦταν στήν καθεμιά; 4) Ποιός ἦταν ὁ συνηθισμένος τρόπος πρόσληψης ἀπό τήν περιφέρεια στήν ἐπιτροπή; Μήπως μπορεῖ νά ἀναφερθεῖ ὁ μέσος χρόνος δουλειᾶς στήν περιφέρεια; Ὑπάρχουν ἤ ὄχι παραδείγματα δυσαρέσκειας ἐξαιτίας τῆς πρόσληψης κ.ο.κ.; Εἶναι ἀπαραίτητο σέ ὅλες τίς ἀπαντήσεις νά διαχωρίζεται αὐστηρά ἡ περίοδος πρίν ἀπό τό II συνέδριο καί ἡ περίοδος ὕστερα ἀπ' αὐτό. Ἰδιαίτερα εὐπρόσδεκτες εἶναι οἱ λεπτομερεῖς πληροφορίες γιά τήν περίοδο *π ρ ί ν* ἀπό τό II συνέδριο. 5) Πόσες ἦταν *συνολικά* οἱ κομματικές ὀργανώσεις,

ὁμάδες, ὅμιλοι κτλ. στόν τόπο ὅπου δούλεψε ὁ ΝΝ; Νά ἀναφερθοῦν μία μία οἱ ὁμάδες, ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τους, ὁ κύκλος δράσης τους κτλ. 6) Ὑπῆρχαν μήπως ὁμάδες (ὀργανώσεις, ὅμιλοι κτλ.) πού δέ θεωροῦνταν κομματικές, μά ἀκολουθοῦσαν τό κόμμα; 7) Πῶς κρατιόταν ἡ ἐπαφή ἀνάμεσα στήν περιφέρεια (καί ὅλα τά διάφορα εἴδη περιφερειακῶν ὁμίλων) καί στήν ἐπιτροπή; Αὐτές οἱ μορφές ἐπαφῆς ἱκανοποιοῦσαν τά στελέχη; 8) Θεωρεῖτε δυνατή καί ἐνδεδειγμένη τήν εἰσαγωγή τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας; Ἄν ὄχι, γιατί; Ἄν ναί, τότε πῶς ἀκριβῶς; Θἆταν εὐχῆς ἔργο νά ὑποδειχτεῖ μέ ἀκρίβεια σέ ποιούς ὁμίλους θά πρέπει νά ἐπεκταθεῖ τό δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς. 9) Θεωρεῖτε ὠφέλιμο τό χωρισμό σέ ἐπιτροπές διανοουμένων καί σέ ἐπιτροπές ἐργατῶν (ὁμάδες, ὁμίλους, ὀργανώσεις κτλ.); Ἄν ὄχι, γιατί; Ἄν ναί, παρακαλεῖστε νά ὑποδείξετε τή μορφή τοῦ χωρισμοῦ. 10) Ἡ ἐπιτροπή ἐξέλεγε κεντρική, ἐκτελεστική ὁμάδα ἤ ὄχι; Ἄν ναί, πῶς ἀκριβῶς καί κάθε πόσο τῆς γινόταν ἔλεγχος; ἤσασταν εὐχαριστημένοι ἀπό τήν ἵδρυσή της; 11) Θεωρεῖτε πώς εἶναι ὠφέλιμα καί καθιερώσιμα γραπτά καταστατικά τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων; 12) Θεωρεῖτε ὠφέλιμο νά περιληφθοῦν στό καταστατικό τοῦ κόμματος ὁρισμένοι κανόνες σχετικά μέ τίς τοπικές ὀργανώσεις (ἐπιτροπές κ.ἄ.); Ἄν ναί, παρακαλεῖστε νά σημειώσετε αὐτούς τούς κανόνες. 13) Θεωρεῖτε ἐνδεδειγμένο νά καθοριστοῦν στό καταστατικό τοῦ κόμματος τά συγκεκριμένα δικαιώματα τῆς ΚΕ σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν τοποθέτηση (καί διαγραφή) μελῶν τῶν ἐπιτροπῶν καί ἄλλων ὀργανώσεων; Ποιά πρέπει νἆναι τά συγκεκριμένα δικαιώματα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς; 14) Εἶναι ἐνδεδειγμένο νά περιφρουρηθεῖ ἡ αὐτονομία τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν μέ ἰδιαίτερους κανόνες καί μέ ποιούς ἀκριβῶς; 15) Κάθε πότε συνερχόταν ἡ ἐπιτροπή ἤ ἡ ὁμάδα, ὁ ὅμιλος κλπ. ὅπου ἀνήκατε; Ἄν εἶναι δυνατόν, ἀπαριθμεῖστε μέ ἀκρίβεια ὅλες τίς συνελεύσεις πού ἔγιναν στή διάρκεια τῆς δουλειᾶς σας. Ἄν ὄχι, καθορίστε τες κατά προσέγγιση. Δημιουργήθηκαν δυσκολίες ἀπό τίς συχνές συνελεύσεις; Ποιός εἶναι, σύμφωνα μέ τήν πείρα σας, ὁ μέσος ἀριθμός τῶν συνελεύσεων πού μπορεῖ καί εἶναι ἀνάγκη νά γίνονται κάθε μήνα καί ποιός ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν τῆς συνέλευσης;

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 Μάρτη) 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΤΕΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΣΤΗ ΛΕΣΧΗ ΤΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ [111]

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ 5 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1905

I

Λ έ ν ι ν. Προτείνει νά δοθοῦν στή δημοσιότητα ὅλα τά ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν πού ἔγιναν στά τμήματα καί πρῶτα πρῶτα νά εἶναι γραπτή ἡ εἰσήγηση τοῦ Στεπάνοφ — καθώς καί τά πραχτικά. Γενική περίληψη αὐτῶν τῶν πραχτικῶν νά σταλεῖ στό συνέδριο· ἀπ᾽ αὐτά μποροῦν νά βγοῦν πολλές πραχτικές ὑποδείξεις γιά τίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου. Ἡ εἰσήγηση τοῦ Στεπάνοφ ἔχει δυστυχῶς πολύ ἀφηρημένο χαρακτήρα. Γιά νά βγάλει κανείς ἀκριβῆ συμπεράσματα μέ τή μορφή ἀποφάσεων ἀπό τίς εἰσηγήσεις, πρέπει οἱ εἰσηγήσεις αὐτές νά εἶναι πιό συγκεκριμένες. Γιά τό λόγο αὐτό προτείνω νά γίνει ἔρευνα ἀνάμεσα στούς συντρόφους πού βρίσκονται στό ἐξωτερικό καί στή Ρωσία καί μάλιστα νά εἶναι ὑποχρεωμένοι αὐτοί νά δίνουν ἀκριβεῖς ἀπαντήσεις στά ἐρωτήματα πού θά ὑποβάλλονται (ναί, ὄχι, τόσα). Νά ἔχουμε μιά ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς δουλειᾶς τους, νά μᾶς ποῦν λογουχάρη σέ ποιά πόλη δούλεψαν, ποιά ζητήματα ἔλυσαν στίς συνελεύσεις κτλ. Μποροῦν βέβαια καί τά γενικευμένα συμπεράσματα νά μᾶς δόσουν κάτι, ἀλλά ἀπ᾽ αὐτά, τό ξαναλέω, δέν μποροῦμε νά βγάλουμε ἀκριβῆ συμπεράσματα. Γιά τό λόγο αὐτό προτείνω ὁ ὅμιλος νά ἀσχοληθεῖ μέ τήν κατάρτιση ἑνός τέτοιου ἐρωτηματολογίου καί νά τό στείλει στούς συντρόφους τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τῆς Ρωσίας γιά νά ἀπαντήσουν μέ λίγα λόγια σέ ὅλα τά ἐρωτήματα. Ἄν θά ἔχουμε ἕνα τέτοιο πρῶτο ὑλικό (ἄν μᾶς ἀπαντήσουν 100–200 σύντροφοι) τότε τό συνέδριο μπορεῖ νά τό χρησιμοποιήσει γιά νά βγάλει ἀκριβῆ συμπεράσματα.

Ἐπαναλαβαίνω τήν πρότασή μου: πρῶτο, νά ὑποβληθεῖ στό συνέδριο μιά περίληψη ὅλων τῶν πραχτικῶν, καθώς καί τά ἴδια

τά πραχτικά, δεύτερο, νά καταπιαστοῦμε μέ τήν κατάρτιση ἑνός ἐρωτηματολογίου. Καί πρέπει νά καταπιαστοῦμε μ' αὐτό τώρα ἀμέσως, χωρίς ἀναβολές, προτείνω μάλιστα ν' ἀφήσουμε κάθε δουλειά κατά τμῆμα καί νά ἀσχοληθοῦμε μέ τήν ταχτοποίηση ὅλων τῶν πραχτικῶν καί νά γράψουμε μέ βάση τά πραχτικά τήν εἰσήγηση γιά τό συνέδριο.

II

Λένιν. Τώρα πού βγῆκε ἡ ἀνακοίνωση γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου, ἡ δουλειά τῶν τμημάτων πῆρε ἄλλο χαραχτήρα. Πᾶνε κιόλας δυό μῆνες πού δουλεύουν τά τμήματα κι ὅμως ἔχουν γίνει πολύ λίγα: τά πραχτικά δέν ταχτοποιήθηκαν ὅλα, εἰσηγήσεις δέν ὑπάρχουν· κι ὅμως πρέπει νά βιαστοῦμε, ὥστε οἱ δουλειές αὐτές νά ἔχουν πραχτική σημασία καί νά μή πᾶνε χαμένες, δηλαδή ὅλα αὐτά πρέπει νά ὑποβληθοῦν στό συνέδριο. Γιά νά ὑποβληθοῦν τά πραχτικά πιό γρήγορα προτείνω ὅλος ὁ ὅμιλος νά βοηθήσει τούς γραμματεῖς. Τό ξαναλέω, ἄν ὁ ὅμιλος δέν τελειώσει αὐτή τή δουλειά, ὅλες οἱ δουλειές του κινδυνεύουν νά μείνουν μέσα σ' αὐτό τόν ὅμιλο, ἐνῶ μποροῦν νά βοηθήσουν στήν κατάρτιση ὀργανωτικῶν σχεδίων. Προτείνω σέ συνέχεια νά προβοῦμε τώρα ἀμέσως στήν κατάρτιση τοῦ ἐρωτηματολογίου — γιά ὅλα αὐτά πρέπει νά βιαστοῦμε, τά γεγονότα δέν περιμένουν, τό συνέδριο μπορεῖ νά γίνει πολύ γρήγορα. Τό καλύτερο ἀπ' ὅλα εἶναι νά ἀναθέσουμε τήν κατάρτιση τοῦ ἐρωτηματολογίου σέ μιά ἰδιαίτερη ἐπιτροπή.

III

Λένιν. Δέν ἔχω καμιά ἀντίρηση γιά τήν πρόταση τῆς συντ. Ὄλγας. Ὅσο γιά τήν πείρα μου, μέ τήν ταχύτητα μέ τήν ὁποία ἀλλάζουν τώρα τά γεγονότα, οἱ ὅροι τῆς δουλειᾶς, νομίζω πώς δέ διαθέτω τέτοια πείρα. Εἶχα ἑτοιμάσει ἕνα ἐρωτηματολόγιο, ἀλλά εἶναι πολύ γενικό. Προτείνω νά ἐκλέξουμε στήν ἐπιτροπή κατάρτισης τοῦ ἐρωτηματολογίου ἔμπειρους συντρόφους καί ὅσο μπορεῖ πιό πολύ νά ἐπισπεύσουμε αὐτό τό ἔργο.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1934 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXVI

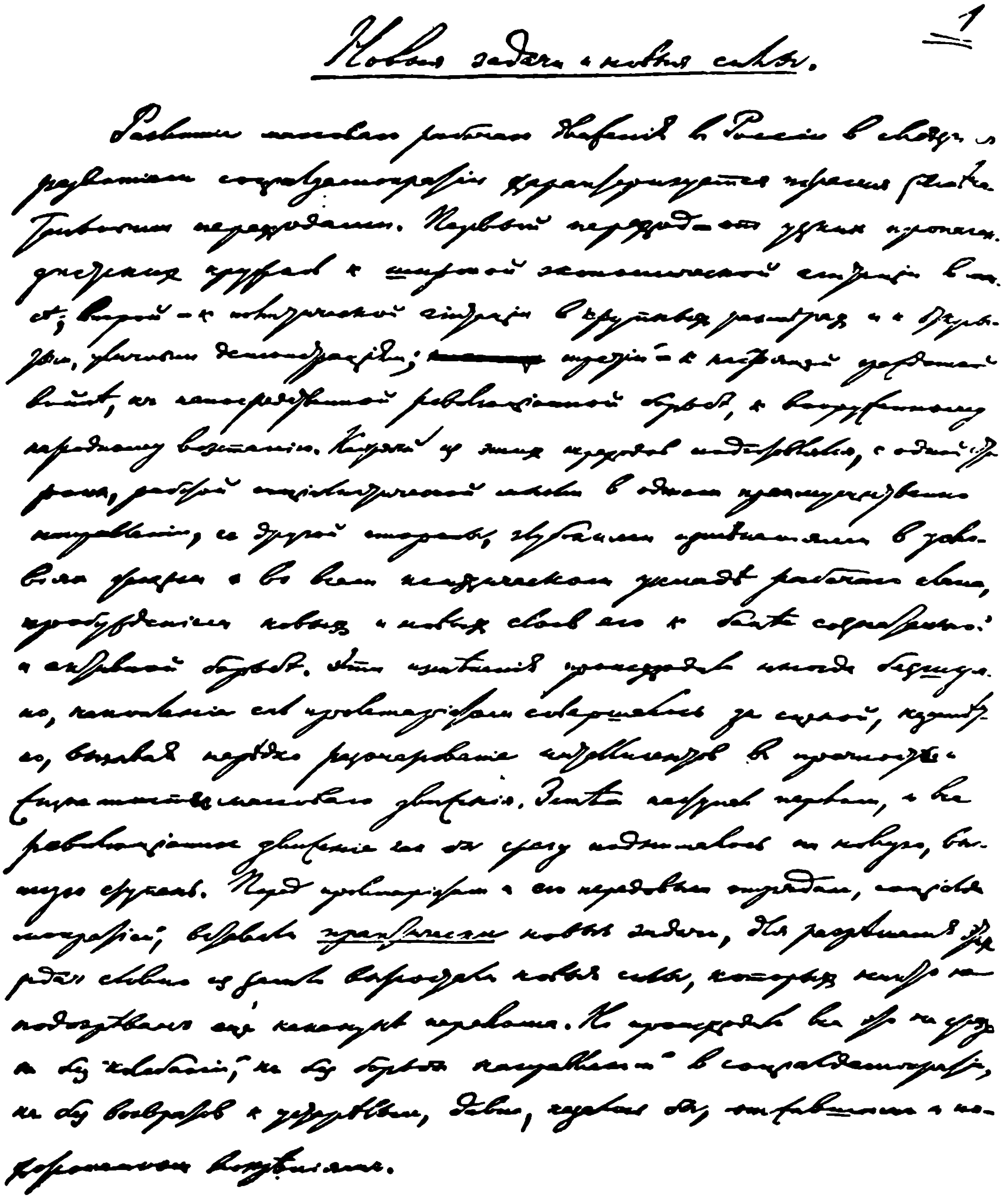
Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τά πραχτικά

ΝΕΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ [112]

Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στή Ρωσία, σέ συνδυασμό μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς σοσιαλδημοκρατίας, χαρακτηρίζεται ἀπό τρία σημαντικά στάδια. Τό πρῶτο στάδιο εἶναι τό πέρασμα ἀπό τούς στενούς προπαγανδιστικούς δμίλους στήν πλατιά οἰκονομική ζύμωση μέσα στίς μάζες· τό δεύτερο εἶναι τό πέρασμα στήν πολιτική ζύμωση μεγάλης κλίμακας καί στίς ἀνοιχτές διαδηλώσεις στούς δρόμους· τό τρίτο εἶναι τό πέρασμα στόν πραγματικό ἐμφύλιο πόλεμο, στήν ἄμεση ἐπαναστατική πάλη, στήν ἔνοπλη λαϊκή ἐξέγερση. Καθένα ἀπ' αὐτά τά περάσματα προετοιμαζόταν, ἀπό τή μιά μεριά μέ τή δουλειά τῆς σοσιαλιστικῆς σκέψης πρός μιά κυρίως κατεύθυνση κι ἀπό τήν ἄλλη μέ τίς βαθιές ἀλλαγές στίς συνθῆκες ζωῆς καί σ' ὅλη τήν ψυχοσύνθεση τῆς ἐργατικῆς τάξης, μέ τήν ἀφύπνιση ὁλοένα καί νέων στρωμάτων της γιά μιά πιό συνειδητή καί πιό δραστήρια πάλη. Οἱ ἀλλαγές αὐτές συντελοῦνταν κάποτε ἀθόρυβα. Τό προλεταριάτο συγκέντρωνε δυνάμεις στά παρασκήνια, ἀπαρατήρητα, προκαλώντας συχνά στούς διανοουμένους ἀπογοήτευση σχετικά μέ τή σταθερότητα καί τή ζωτικότητα τοῦ μαζικοῦ κινήματος. Ἔπειτα ἐρχόταν ἡ καμπή κι ὅλο τό ἐπαναστατικό κίνημα λές κι ἀνέβαινε μονομιᾶς σέ καινούργια, ἀνώτερη βαθμίδα. Μπροστά στό προλεταριάτο καί στό πρωτοπόρο τμῆμα του, τή σοσιαλδημοκρατία, ὀρθώνονταν *στήν πράξη* νέα καθήκοντα, καί γιά τήν ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν καθηκόντων θαρρεῖς καί ξεφύτρωναν ἀπό τή γῆ νέες δυνάμεις πού κανείς δέν τίς ὑποψιαζόταν στίς παραμονές ἀκόμα τῆς καμπῆς. Ὅλα αὐτά ὅμως δέ γίνονταν μονομιᾶς, δέ γίνονταν χωρίς ταλαντεύσεις, οὔτε χωρίς πάλη κατευθύνσεων μέσα στή σοσιαλδημοκρατία, οὔτε χωρίς πισωγυρίσματα σέ παλιωμένες, ἀπό καιρό θά νόμιζε κανείς ξεπερασμένες καί θαμμένες ἀντιλήψεις.

Μιά τέτοια περίοδο ταλαντεύσεων περνάει καί τώρα ή σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας. Ἦταν ἕνας καιρός πού τό πέρασμα πρός τήν πολιτική ζύμωση γινόταν μέ τό ἄνοιγμα τοῦ δρόμου μέσ' ἀπό τίς ὀπορτουνιστικές θεωρίες, ἕνας καιρός πού φοβόντουσαν ὅτι δέν ὑπάρχουν ἀρκετές δυνάμεις γιά τά νέα καθήκοντα, πού τήν καθυστέρηση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπό τά αἰτήματα τοῦ προλεταριάτου τή δικαιολογοῦσαν μέ τήν ὑπερβολικά συχνή ἐπανάληψη τῆς λέξης «ταξικός» ἤ μέ τή χβοστιστική ἑρμηνεία τῆς σχέσης τοῦ κόμματος πρός τήν τάξη. Ἡ πορεία τοῦ κινήματος σάρωσε ὅλους αὐτούς τούς μυωπικούς φόβους καί τίς καθυστερημένες ἀντιλήψεις. Τώρα ἡ νέα ἄνοδος συνοδεύεται ξανά, ἄν καί μέ κάπως διαφορετική μορφή, ἀπό τήν πάλη ἐνάντια στούς ὁμίλους καί στίς κατευθύνσεις πού ἔχουν ξεπεραστεῖ. Ἔχουμε ἀναβίωση τῶν ραμποτσεντέλτσι στό πρόσωπο τῶν νεοϊσκριστῶν. Γιά νά προσαρμόσουμε τήν ταχτική καί τήν ὀργάνωσή μας στά νέα καθήκοντα, χρειάζεται νά ὑπερνικοῦμε τήν ἀντίσταση τῶν ὀπορτουνιστικῶν θεωριῶν γιά «ἀνώτερο τύπο διαδηλώσεων» (σχέδιο καμπάνιας τῶν ζέμστβο) ἤ γιά «ὀργάνωση-προτσές», χρειάζεται νά παλαίβουμε ἐνάντια στόν ἀντιδραστικό φόβο μπροστά στόν «καθορισμό τῆς στιγμῆς» τῆς ἐξέγερσης ἤ μπροστά στήν ἐπαναστατική δημοκρατική διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Τήν καθυστέρηση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπό τά ζωτικά αἰτήματα τοῦ προλεταριάτου τή δικαιολογοῦν ξανά μέ τήν ὑπερβολικά συχνή (καί πολύ συχνά ἀνόητη) ἐπανάληψη τῆς λέξης «ταξικός» καί μέ τή μείωση τῶν καθηκόντων τοῦ κόμματος ἀπέναντι στήν τάξη. Ξανακάνουν κατάχρηση τοῦ συνθήματος «αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν», ὑποκλινόμενοι μπροστά στίς κατώτερες μορφές αὐτενέργειας καί παραγνωρίζοντας τίς ἀνώτερες μορφές τῆς πραγματικά σοσιαλδημοκρατικῆς αὐτενέργειας, τῆς πραγματικά ἐπαναστατικῆς πρωτοβουλίας τοῦ ἴδιου τοῦ προλεταριάτου.

Δέ χωράει οὔτε ἡ παραμικρή ἀμφιβολία ὅτι ἡ πορεία τοῦ κινήματος θά σαρώσει καί τούτη τή φορά ὅλες αὐτές τίς ἐπιβιώσεις τῶν παλιωμένων καί ἀπονεκρωμένων ἀντιλήψεων. Ὡστόσο ἕνα τέτοιο σάρωμα δέν πρέπει καθόλου νά συνίσταται μόνο στήν ἀνασκευή τῶν παλιῶν λαθῶν, ἀλλά ἀσύγκριτα περισσότερο στή θετική ἐπαναστατική δουλειά γιά τή πραχτική πραγματοποίηση τῶν νέων καθηκόντων, γιά τήν προσέλκυση στό κόμμα μας καί τή χρησιμοποίηση ἀπ' αὐτό τῶν νέων δυνάμεων πού κατά τόσο γιγάντιες μάζες προωθοῦνται τώρα στόν ἐπαναστατικό στίβο. Αὐτά ἀκριβῶς τά ζητήματα τῆς θετικῆς ἐπαναστατικῆς

Новые задачи и новые силы.

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν
«Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις». — 1905

Σμίκρυνση

δουλειᾶς πρέπει ν' ἀποτελέσουν τό κύριο ἀντικείμενο τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐπικείμενου τρίτου συνεδρίου, σ' αὐτά ἀκριβῶς πρέπει τώρα νά συγκεντρώσουν ὅλες τίς σκέψεις τους ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματός μας στήν τοπική καί στή γενική δουλειά τους. Ποιά εἶναι τά νέα καθήκοντα πού μπαίνουν μπροστά μας, τό εἴπαμε ἤδη σέ γενικές γραμμές πολλές φορές: ἐπέκταση τῆς ζύμωσης σέ νέα στρώματα τῆς φτωχολογιᾶς τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, δημιουργία πιό πλατιᾶς, πιό εὐλύγιστης καί πιό γερῆς ὀργάνωσης, προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης καί ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ, συμφωνία γι' αὐτούς τούς σκοπούς μέ τήν ἐπαναστατική δημοκρατία. Ποιές εἶναι οἱ νέες δυνάμεις γιά τήν πραγματοποίηση αὐτῶν τῶν καθηκόντων, — γι' αὐτό μιλᾶνε εὔγλωττα οἱ εἰδήσεις γιά τίς γενικές ἀπεργίες σ' ὅλη τή Ρωσία, γιά τίς ἀπεργίες καί τίς ἐπαναστατικές διαθέσεις τῆς νεολαίας, τῆς δημοκρατικῆς διανόησης γενικά, ἀκόμα καί πολλῶν κύκλων τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἡ ὕπαρξη αὐτῶν τῶν τεράστιων φρέσκων δυνάμεων, ἡ ἀπόλυτη πεποίθηση πώς ἀκόμα καί ὁ τωρινός, ὁ πρωτοείδωτος ὥς τώρα στή Ρωσία ἐπαναστατικός ἀναβρασμός δέν ἔχει ἀγκαλιάσει παρά μικρό μόλις μέρος ἀπό τό γιγάντιο ἀπόθεμα εὔφλεκτης ὕλης μέσα στήν ἐργατική τάξη καί στήν ἀγροτιά, — ὅλα αὐτά μᾶς ἐγγυοῦνται, ὁλοκληρωτικά καί ἀπόλυτα, ὅτι τά νέα καθήκοντα μποροῦν νά ἐκπληρωθοῦν καί θά ἐκπληρωθοῦν ὁπωσδήποτε. Τό πραχτικό ζήτημα πού μπαίνει μπροστά μας εἶναι, πρίν ἀπ' ὅλα *πῶς ἀκριβῶς* νά χρησιμοποιήσουμε, νά κατευθύνουμε, νά συνενώσουμε, νά ὀργανώσουμε αὐτές τίς νέες δυνάμεις, *πῶς ἀκριβῶς* νά συγκεντρώσουμε τή σοσιαλδημοκρατική δουλειά κυρίως πάνω στά νέα ἀνώτερα καθήκοντα πού βάζει ἡ στιγμή, χωρίς νά ξεχνᾶμε καθόλου τά παλιά ἐκεῖνα καί συνηθισμένα καθήκοντα πού στέκουν καί θά στέκουν μπροστά μας ὅσο θά ὑπάρχει ὁ κόσμος τῆς κεφαλαιοκρατικῆς ἐκμετάλλευσης.

Γιά νά ὑποδείξουμε μερικούς τρόπους ἐπίλυσης τοῦ πραχτικοῦ αὐτοῦ ζητήματος, θ' ἀρχίσουμε ἀπό ἕνα μερικότερο, ὅμως πολύ χαρακτηριστικό, κατά τή γνώμη μας, παράδειγμα. Τελευταῖα, ἀκριβῶς στίς παραμονές τῆς ἔναρξης τῆς ἐπανάστασης, τό φιλελευθεροαστικό «'Οσβομποζντένιγε» (τεῦχος 63) ἔθιξε τό ζήτημα τῆς ὀργανωτικῆς δουλειᾶς τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Παρακολουθώντας προσεχτικά τήν πάλη τῶν δυό κατευθύνσεων μέσα στή σοσιαλδημοκρατία, τό «'Οσβομποζντένιγε» δέν παρέλειψε νά ἐπωφεληθεῖ γιά πολλοστή φορά ἀπό τή στροφή τῆς νέας «Ἴσκρα» πρός τόν «οἰκονομισμό» καί νά ὑπογραμμίσει (ἀπ' ἀφορμή τή δημαγωγική μπροσούρα τοῦ «'Εργάτη») τή βαθιά συμ-

πάθεια ἀρχῶν πού τρέφει πρός τόν «οἰκονομισμό». Τό φιλελεύθερο ὄργανο παρατήρησε σωστά πώς ἀπ' αὐτή τήν μπροσούρα (βλ. γι' αὐτή στή «Βπεριόντ», φύλλο 2 *) προκύπτει μιά ἀναπόφευχτη ἄρνηση ἤ μείωση τοῦ ρόλου τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Καί σχετικά μέ τούς ἐντελῶς ἀνακριβεῖς ἰσχυρισμούς τοῦ «Ἐργάτη» ὅτι ἀγνοεῖται ἡ οἰκονομική πάλη ὕστερα ἀπό τή νίκη τῶν ὀρθόδοξων μαρξιστῶν, τό «Ὀσβομποζντένιγε» λέει:

«Ἡ πλάνη τῆς σύγχρονης ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας εἶναι ὅτι φοβᾶται τήν πολιτιστική δουλειά, φοβᾶται τούς νόμιμους δρόμους, φοβᾶται τόν „οἰκονομισμό", φοβᾶται τίς λεγόμενες μή πολιτικές μορφές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί δέν καταλαβαίνει πώς μόνο ἡ πολιτιστική δουλειά, οἱ νόμιμες καί μή πολιτικές μορφές μποροῦν νά δημιουργήσουν μιά ἀρκετά γερή καί ἀρκετά πλατιά βάση γιά ἕνα τέτοιο κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού ν' ἀξίζει νά λέγεται ἐπαναστατικό». Καί τό «Ὀσβομποζντένιγε» συμβουλεύει τούς ὀσβομποζντέντσι «νά ἀναλάβουν τήν πρωτοβουλία γιά τή δημιουργία συνδικαλιστικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος» ὄχι ἐνάντια στή σοσιαλδημοκρατία, ἀλλά μαζί της, κάνοντας ταυτόχρονα παραλληλισμό μέ τίς συνθῆκες τοῦ γερμανικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στήν ἐποχή τοῦ ἔκτακτου νόμου ἐνάντια στούς σοσιαλιστές.

Δέν ἔχει θέση ἐδῶ νά μιλήσουμε γι' αὐτόν τόν βαθιά λαθεμένο παραλληλισμό. Πρίν ἀπ' ὅλα εἶναι ἀνάγκη ν' ἀποκαταστήσουμε τήν ἀλήθεια σχετικά μέ τή στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στίς νόμιμες μορφές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. «Ἡ νομιμοποίηση τῶν μή σοσιαλιστικῶν καί τῶν μή πολιτικῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων ἔχει κιόλας ἀρχίσει στή Ρωσία»—ἔλεγε τό 1902 τό «Τί νά κάνουμε;» **. «Κι ἐμεῖς δέν μποροῦμε ἀπό δῶ καί μπρός νά μήν ὑπολογίζουμε αὐτό τό ρεῦμα». Πῶς νά τό ὑπολογίζουμε; μπαίνει ἐκεῖ τό ἐρώτημα καί τονίζεται ἡ ἀνάγκη νά ξεσκεπάζονται ὄχι μόνο οἱ ζουμπατοφικές διδασκαλίες, ἀλλά καί οἱ κάθε λογῆς μελιστάλαχτοι, φιλελεύθεροι λόγοι πού ἔχουν σάν θέμα τή «συνεργασία τῶν τάξεων» (τό «Ὀσβομποζντένιγε», καλώντας τή σοσιαλδημοκρατία σέ συνεργασία, παραδέχεται ἀπόλυτα τό πρῶτο καθῆκον κι ἀποσιωπᾶ τό δεύτερο). «Κάνοντάς τα ὅλα αὐτά, — ἀναφέρεται παρακάτω, — δέ σημαίνει καθόλου ὅτι ξεχνᾶμε πώς στό κάτω κάτω ἡ νομιμοποίηση τοῦ ἐργατικοῦ κι-

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 159 - 166. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ. τόμ. 6ος, σελ. 116 - 117. *Ἡ Σύντ.*

νήματος θά ὠφελήσει προπαντός ἐμᾶς κι ὄχι τούς Ζουμπάτοφ». Ξεσκεπάζοντας τό ζουμπατοφισμό καί τό φιλελευθερισμό στίς νόμιμες συγκεντρώσεις, χωρίζουμε τήν ἦρα ἀπό τό στάρι. «Τό στάρι εἶναι νά στρέψουμε τήν προσοχή ἀκόμα πιό πλατιῶν καί τῶν πιό καθυστερημένων ἐργατικῶν στρωμάτων στά κοινωνικά καί πολιτικά ζητήματα, εἶναι τό γεγονός ὅτι ἐμεῖς οἱ ἐπαναστάτες ἀπαλλασσόμαστε ἀπό καθήκοντα πού στήν οὐσία εἶναι νόμιμα (διάδοση νόμιμων βιβλίων, ἀλληλοβοήθεια κτλ.) καί πού ἡ ἀνάπτυξή τους θά μᾶς δόσει ἀναπόφευχτα ὅλο καί περισσότερο ὑλικό γιά ζύμωση».

Ἀπό δῶ φαίνεται καθαρά πώς στό ζήτημα τοῦ «*φόβου*» ἀπέναντι στίς νόμιμες μορφές τοῦ κινήματος ἐκεῖνος πού ἔπεσε πέρα γιά πέρα θύμα «*πλάνης*» εἶναι τό «Ὀσβομποζντένιγε». Οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες ὄχι μόνο δέ φοβοῦνται αὐτές τίς μορφές, ἀλλά καί τονίζουν ἀνοιχτά πώς σ' αὐτές ὑπάρχει καί *ἦρα* καί *στάρι*. Συνεπῶς τό μόνο πού κάνει μέ τούς συλλογισμούς του τό «Ὀσβομποζντένιγε» εἶναι νά συγκαλύπτει τόν πραγματικό (καί βάσιμο) *φόβο* τῶν φιλελευθέρων μπροστά στό ξεσκέπασμα *τῆς ταξικῆς οὐσίας τοῦ φιλελευθερισμοῦ* ἀπό τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία.

Ἀλλά ἀπό τήν ἄποψη τῶν σημερινῶν καθηκόντων ἰδιαίτερα μᾶς ἐνδιαφέρει τό ζήτημα τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ἐπαναστατῶν ἀπό ἕνα μέρος τῶν λειτουργιῶν τους. Ἀκριβῶς οἱ στιγμές πού ζοῦμε, οἱ στιγμές τῆς ἔναρξης τῆς ἐπανάστασης, προσδίδουν στό ζήτημα αὐτό ἐξαιρετικά ἐπίκαιρη καί ἐξαιρετικά πλατιά σημασία. «Ὅσο πιό ἐνεργά θά διεξάγουμε τήν ἐπαναστατική πάλη τόσο πιό πολύ θ' ἀναγκάζεται ἡ κυβέρνηση νά νομιμοποιεῖ ἕνα μέρος τῆς συνδικαλιστικῆς δουλειᾶς, ἀπαλλάσσοντάς μας ἔτσι ἀπό ἕνα μέρος τοῦ φόρτου μας», ἔλεγε τό «Τί νά κάνουμε;» *. Ἡ δραστήρια ὅμως ἐπαναστατική πάλη μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπό «ἕνα μέρος τοῦ φόρτου μας» ὄχι μόνο μ' αὐτό τόν τρόπο, ἀλλά καί μέ πολλούς ἄλλους. Οἱ στιγμές πού ζοῦμε ὄχι μόνο «νομιμοποίησαν» πολλά πράγματα πού προηγούμενα ἦταν ὑπό ἀπαγόρευση, ἀλλά καί πλάτυναν τόσο πολύ τό κίνημα, ὥστε κι ἀνεξάρτητα ἀπό τήν κυβερνητική νομιμοποίηση καθιερώθηκαν στήν πράξη, ἔγιναν συνήθεια, ἔγιναν προσιτά στή μάζα πολλά πράγματα πού πρίν θεωροῦνταν προσιτά κ' ἦταν προσιτά μόνο στόν ἐπαναστάτη. Χαρακτηριστικό τῆς ὅλης ἱστορικῆς πορείας τῆς ἐξέλιξης τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κινήματος εἶναι ὅτι τό κίνημα

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 154. *Ἡ Σύντ.*

αὐτό, παρ' ὅλα τά ἐμπόδια, καταχτᾶ, σέ πεῖσμα τῶν νόμων τοῦ τσαρισμοῦ καί τῶν μέτρων τῆς ἀστυνομίας, ὅλο καί πιό σημαντική ἐλευθερία δράσης. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο λές καί δημιουργεῖ γύρω του κάποια ἀπρόσιτη γιά τήν κυβέρνηση ἀτμόσφαιρα συμπάθειας καί ὑποστήριξης, τόσο μέσα στήν ἐργατική τάξη ὅσο καί σέ ἄλλες τάξεις (πού φυσικά συμμερίζονται μικρό μόνο μέρος τῶν διεκδικήσεων τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας). Στήν ἀρχή τοῦ κινήματος ὁ σοσιαλδημοκράτης χρειαζόταν νά κάνει ἕνα σωρό δουλειές σχεδόν καθαρά πολιτιστικές, ν' ἀφιερώνει τίς δυνάμεις του σχεδόν μόνο στήν οἰκονομική ζύμωση. Καί νά πού οἱ λειτουργίες αὐτές περνᾶνε ὅλο καί περισσότερο, ἡ μιά μετά τήν ἄλλη, στά χέρια νέων δυνάμεων, πιό πλατιῶν στρωμάτων, πού τραβιοῦνται στό κίνημα. Στά χέρια τῶν ἐπαναστατικῶν ὀργανώσεων ἄρχισε ὅλο καί περισσότερο νά συγκεντρώνεται ἡ λειτουργία τῆς πραγματικῆς *πολιτικῆς* καθοδήγησης, ἡ λειτουργία τῆς ὑπόδειξης τῶν *σοσιαλδημοκρατικῶν* συμπερασμάτων ἀπό τίς ἐκδηλώσεις διαμαρτυρίας τῶν ἐργατῶν καί δυσαρέσκειας τοῦ λαοῦ. Στήν ἀρχή χρειαζόταν νά μαθαίνουμε τούς ἐργάτες γράμματα καί μέ τήν κυριολεχτική καί μέ τή μεταφορική ἔννοια. Τώρα τό πολιτικό ἐπίπεδο ἔχει ἀνεβεῖ σέ τόσο τεράστιο βαθμό, πού μποροῦμε καί πρέπει νά συγκεντρώσουμε ὅλες τίς δυνάμεις μας στούς πιό ἄμεσους σοσιαλδημοκρατικούς σκοπούς τῆς ὀργανωμένης καθοδήγησης τοῦ ἐπαναστατικοῦ χειμάρρου. Τώρα οἱ φιλελεύθεροι καί ὁ νόμιμος τύπος κάνουν ἕνα σωρό «προπαρασκευαστικές» δουλειές πού ὥς τώρα ἀπασχολοῦσαν πάρα πολύ τίς δυνάμεις μας. Τώρα ἡ ἀνοιχτή προπαγάνδα τῶν δημοκρατικῶν ἰδεῶν καί διεκδικήσεων πού δέ διώκεται ἀπό τήν ἐξασθενισμένη κυβέρνηση, ξαπλώθηκε τόσο πολύ, πού πρέπει νά προσαρμοστοῦμε στήν ἐντελῶς καινούργια ἔκταση τοῦ κινήματος. Φυσικά στήν προπαρασκευαστική αὐτή δουλειά ὑπάρχει καί ἥρα καί στάρι· φυσικά οἱ σοσιαλδημοκράτες θά πρέπει τώρα νά δίνουν ὅλο καί περισσότερη προσοχή στήν καταπολέμηση τῆς ἐπίδρασης τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας πάνω στούς ἐργάτες. Ἀλλά ἀκριβῶς μιά τέτοια δουλειά θά κλείνει μέσα της πολύ περισσότερο πραγματικό σοσιαλδημοκρατικό περιεχόμενο ἀπ' ὅ,τι ἡ προηγούμενη δράση μας πού κατευθυνόταν κυρίως στήν ἀφύπνιση τῶν πολιτικά ἀσυνειδητοποίητων μαζῶν.

Ὅσο περισσότερο πλαταίνει τό λαϊκό κίνημα τόσο περισσότερο ἀποκαλύπτεται ἡ ἀληθινή φύση τῶν διαφόρων τάξεων, τόσο πιό ἐπιταχτικό γίνεται τό καθῆκον τοῦ *κόμματος* νά καθοδηγεῖ τήν τάξη, νἆναι ὁ ὀργανωτής της, καί ὄχι νά σέρνεται

στήν ουρά τών γεγονότων. Όσο περισσότερο άναπτύσσεται παντοῦ καί ὁλοῦθε ἡ κάθε εἴδους ἐπαναστατική αὐτενέργεια τόσο πιό ἐξόφθαλμο γίνεται ὅτι οἱ κουβέντες τῶν ραμποτσεντέλτσι γιά αὐτενέργεια γενικά, πού μέ τόση προθυμία τίς ἐπαναλαβαίνουν οἱ διάφοροι φωνακλάδες *, εἶναι κούφιες καί χωρίς περιεχόμενο, τόσο περισσότερο προβάλλει ἡ σημασία τῆς *σοσιαλδημοκρατικῆς* αὐτενέργειας, τόσο ἀνώτερες εἶναι οἱ ἀπαιτήσεις πού προβάλλουν τά γεγονότα στήν *ἐπαναστατική πρωτοβουλία* μας. Όσο πιό πλατιοί εἶναι οἱ ὅλο καί καινούργιοι χείμαρροι τοῦ κοινωνικοῦ κινήματος τόσο μεγαλύτερη σπουδαιότητα ἔχει μιά γερή σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση πού νά ξέρει νά ἀνοίγει νέες κοῖτες γι' αὐτούς τούς χειμάρρους. Όσο περισσότερο νερό χύνει στ' αὐλάκι μας ἡ δημοκρατική προπαγάνδα καί ζύμωση πού διεξάγεται ἀνεξάρτητα ἀπό μᾶς, τόσο μεγαλύτερη σπουδαιότητα ἔχει ἡ ὀργανωμένη καθοδήγηση τῆς σοσιαλδημοκρατίας γιά τήν περιφρούρηση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία.

Ἡ ἐπαναστατική ἐποχή εἶναι γιά τή σοσιαλδημοκρατία ὅ,τι ἡ πολεμική περίοδος γιά τό στρατό. Πρέπει νά αὐξαίνουμε τή δύναμη τοῦ στρατοῦ μας, νά περνᾶμε ἀπό τήν εἰρηνική σύνθεσή του στήν πολεμική, νά ἐπιστρατεύουμε τούς ἐφέδρους τῆς πρώτης καί τῆς δεύτερης σειρᾶς, νά ἀνακαλοῦμε στίς τάξεις τους τούς ἀδειούχους, νά ὀργανώνουμε νέα βοηθητικά σώματα, τμήματα καί ὑπηρεσίες. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε πώς στόν πόλεμο εἶναι ἀναπόφευχτο καί ἀπαραίτητο νά συμπληρώνεις τίς γραμμές σου μέ λιγότερο ἐκπαιδευμένους νεοσύλλεχτους, νά ἀντικαθιστᾶς κάθε τόσο τούς ἀξιωματικούς μέ ἁπλούς στρατιῶτες, νά ἐπιταχύνεις καί νά ἁπλοποιεῖς τήν προαγωγή στρατιωτῶν σέ ἀξιωματικούς.

Γιά νά μιλήσουμε χωρίς μεταφορές: πρέπει νά εὐρύνουμε πολύ τήν ἀριθμητική δύναμη τῶν κάθε λογῆς κομματικῶν καί προσκείμενων στό κόμμα ὀργανώσεων, γιά νά συμβαδίσουμε, ἔστω καί ὥς ἕνα βαθμό, μέ τό χείμαρρο τῆς λαϊκῆς ἐπαναστατικῆς ἐνέργειας, χείμαρρο πού ἑκατονταπλασιάστηκε σέ δύναμη. Αὐτό ἐννοεῖται δέ σημαίνει πώς πρέπει ν' ἀφήσουμε στήν μπάντα τή γερή κατάρτιση τῶν ἀνθρώπων καί τή συστηματική ἐκμάθηση τῶν ἀληθειῶν τοῦ μαρξισμοῦ. Όχι, μά πρέπει νά θυμόμαστε πώς τώρα γιά τήν κατάρτιση καί ἐκπαίδευση ἔχουν πολύ

* Στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» στή θέση τῶν λέξεων «διάφοροι φωνακλάδες» ὑπῆρχε ἡ λέξη «νεοϊσκριστές». *Ἡ Σύντ.*

μεγαλύτερη σημασία οἱ ἴδιες οἱ πολεμικές ἐπιχειρήσεις πού *διδάσκουν* τούς ἀκατάρτιστους νά τραβήξουν ἀκριβῶς πρός τή *δική μας* καί ἐξολοκλήρου πρός τή δική μας κατεύθυνση. Πρέπει νά θυμόμαστε πώς ἡ «δογματική» ἀφοσίωσή μας στό μαρξισμό ἐνισχύεται τώρα ἀπό τό γεγονός ὅτι ἡ πορεία τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων δίνει παντοῦ κι ὁλοῦθε *ἐποπτικά διδάγματα στή μάζα* κι ὅτι ὅλα αὐτά τά διδάγματα ἐπιβεβαιώνουν ἀκριβῶς τό δικό μας δόγμα. Συνεπῶς δέ μιλᾶμε γιά ἄρνηση τοῦ δόγματος, οὔτε γιά χαλάρωση τῆς δύσπιστης καί φιλύποπτης στάσης μας ἀπέναντι στούς πλαδαρούς διανοούμενους καί στούς στείρους ἐπαναστάτες· ἐντελῶς τό ἀντίθετο. Μιλᾶμε γιά τίς νέες μεθόδους διδασκαλίας τοῦ δόγματος, πού θᾶταν ἀσυγχώρητο νά τίς ξεχνάει ἕνας σοσιαλδημοκράτης. Λέμε πόσο σπουδαῖο εἶναι τώρα νά ἐπωφελεῖται κανείς ἀπό τά ἐποπτικά διδάγματα τῶν μεγάλων ἐπαναστατικῶν γεγονότων, γιά νά παραδίδει ὄχι πιά στούς ὁμίλους, ἀλλά στίς μάζες τά παλιά «δογματικά» μαθήματά μας, σχετικά μέ τό ὅτι λογουχάρη εἶναι ἀνάγκη ἡ τρομοκρατία νά συγχωνευτεῖ στήν πράξη μέ τήν ἐξέγερση τῆς μάζας, ὅτι πίσω ἀπό τό φιλελευθερισμό τῆς μορφωμένης ρωσικῆς κοινωνίας πρέπει νά ξέρει κανείς νά διακρίνει τά ταξικά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς μας τάξης (πρβλ. τήν πολεμική πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα ἐνάντια στούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες στή «Βπεριόντ» *, φύλλο 3).

Ὥστε δέν πρόκειται γιά ἀδυνάτισμα τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἀπαιτητικότητάς μας, τῆς ὀρθόδοξης ἀδιαλλαξίας μας, ἀλλά γιά τό δυνάμωμα καί τῆς μιᾶς καί τῆς ἄλλης *μέ νέους* τρόπους, μέ νέες μεθόδους ἐκπαίδευσης. Σέ καιρό πολέμου τούς νεοσύλλεκτους πρέπει νά τούς ἐκπαιδεύεις ἀπευθείας στίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις. Καταπιαστεῖτε λοιπόν πιό τολμηρά, σύντροφοι, μέ τίς νέες μεθόδους ἐκπαίδευσης! Συγκροτεῖτε πιό τολμηρά ὅλο καί νέα τμήματα, στέλνετέ τα στή μάχη, στρατολογεῖτε περισσότερη ἐργατική νεολαία, πλαταίνετε τά συνηθισμένα πλαίσια ὅλων τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, ἀπό τίς ἐπιτροπές ὥς τίς ἐργοστασιακές ὁμάδες, τίς συντεχνιακές ἑνώσεις, τούς φοιτητικούς ὁμίλους! Νά θυμᾶστε πώς κάθε ἀργοπορία μας σ' αὐτή τή δουλειά θᾶναι πρός ὄφελος τῶν ἐχθρῶν τῆς σοσιαλδημοκρατίας, γιατί τά νέα ρυάκια γυρεύουν ἄμεση διέξοδο, κι ἄν δέ βροῦν σοσιαλδημοκρατική κοίτη, θά στραφοῦν ὁρμητικά πρός μή σοσιαλδημοκρατική. Νά θυμᾶστε πώς κάθε πρακτικό βῆμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος θά διδάσκει ἀναπόφευχτα καί ανα-

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 191 - 198. *Ἡ Σύντ.*

πότρεπτα στούς νεαρούς νεοσύλλεχτους τή σοσιαλδημοκρατική ἀκριβῶς ἐπιστήμη, γιατί ἡ ἐπιστήμη αὐτή βασίζεται στόν ἀντικειμενικά σωστό ὑπολογισμό τῶν δυνάμεων καί τῶν τάσεων τῶν διαφόρων τάξεων, καί ἡ ἐπανάσταση δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά τσάκισμα τῶν παλιῶν ἐποικοδομημάτων καί αὐτοτελής δράση τῶν διαφόρων τάξεων πού προσπαθοῦν νά δημιουργήσουν μέ τό δικό τους τρόπο ἕνα νέο ἐποικοδόμημα. Μόνο μή ὑποβιβάζετε τήν ἐπαναστατική ἐπιστήμη μας σέ ἁπλό δόγμα βιβλίου, μή τήν ἐκχυδαΐζετε μέ ἀηδιαστικές φράσεις γιά ταχτική-προτσές, ὀργάνωση-προτσές, μέ φράσεις πού δικαιολογοῦν τή διασπορά, τήν ἀναποφασιστικότητα, τήν ἔλλειψη πρωτοβουλίας. Δόστε περισσότερη ἄπλα στήν πιό πολύμορφη δράση τῶν πιό διαφορετικῶν ὁμάδων καί ὁμίλων, χωρίς νά ξεχνᾶτε ὅτι ἡ ὀρθότητα τοῦ δρόμου τους, ἐκτός ἀπό τίς συμβουλές μας κι ἀνεξάρτητα ἀπό τίς συμβουλές μας, ἐξασφαλίζεται ἀπό τίς ἀμείλιχτες ἀπαιτήσεις τῆς ἴδιας τῆς πορείας τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων. Ἀπό καιρό πιά ἔχει εἰπωθεῖ ὅτι στήν πολιτική εἶσαι συχνά ὑποχρεωμένος νά διδάσκεσαι ἀπό τόν ἐχθρό. Καί στίς ἐπαναστατικές στιγμές ὁ ἐχθρός μᾶς ἐπιβάλλει πάντα τά σωστά συμπεράσματα μέ ἕνα τρόπο ἐξαιρετικά διδαχτικό καί γρήγορο.

Ἀνακεφαλαιώνουμε λοιπόν: πρέπει νά παίρνουμε ὑπόψη τό κίνημα πού ἑκατονταπλασιάστηκε σέ δύναμη, τούς νέους ρυθμούς δουλειᾶς, τήν πιό ἐλεύθερη ἀτμόσφαιρα, τό εὐρύτερο πεδίο δράσης. Χρειάζεται ἕνας ἐντελῶς διαφορετικός παλμός σ' ὅλη τή δουλειά. Χρειάζεται νά μεταφέρουμε τό κέντρο βάρους τῶν μεθόδων ἐκπαίδευσης ἀπό τήν εἰρηνική παράδοση μαθημάτων στίς πολεμικές ἐπιχειρήσεις. Χρειάζεται νά στρατολογοῦμε πιό τολμηρά, πιό πλατιά καί πιό γρήγορα νεαρούς μαχητές στίς γραμμές *ὅλων* τῶν ὀργανώσεών μας. Γι' αὐτό πρέπει νά δημιουργοῦμε χωρίς νά καθυστεροῦμε οὔτε στιγμή *ἑκατοντάδες* νέες ὀργανώσεις. Ναί, ἑκατοντάδες, αὐτό δέν εἶναι ὑπερβολή, καί μή μοῦ ἀντιτείνετε πώς τώρα εἶναι «ἀργά» γιά νά καταπιαστοῦμε μέ μιά τόσο πλατιά ὀργανωτική δουλειά. Ὄχι, ποτέ δέν εἶναι ἀργά νά ὀργανωθοῦμε. Πρέπει καί τήν ἐλευθερία πού ἀποχτοῦμε σύμφωνα μέ τό νόμο καί αὐτή πού καταχτοῦμε παρά τό νόμο νά τή χρησιμοποιοῦμε γιά νά πόλλαπλασιάζουμε καί νά δυναμώνουμε ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις. Ὅποια κι ἄν εἶναι ἡ πορεία καί ἡ ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης, ὅσο νωρίς κι ἄν τυχόν τή σταματήσουν τοῦτα ἤ ἐκεῖνα τά περιστατικά, ὅλες οἱ πραγματικές καταχτήσεις της θἆναι σταθερές καί σίγουρες μόνο ἀνάλογα μέ τό βαθμό πού θἆναι ὀργανωμένο τό προλεταριάτο.

Τό σύνθημα: ὀργανωθεῖτε! πού οἱ ὀπαδοί τῆς πλειοψηφίας θέλησαν νά τοῦ δόσουν συγκεκριμένη μορφή στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος, πρέπει νά πραγματοποιηθεῖ τώρα ἀμέσως. Ἄν δέν κατορθώσουμε νά δημιουργήσουμε μέ τόλμη καί πρωτοβουλία νέες ὀργανώσεις, πρέπει νά παραιτηθοῦμε ἀπό τίς κούφιες ἀξιώσεις νά παίζουμε τό ρόλο πρωτοπορίας. Ἄν σταματήσουμε ἀνήμποροι σ' ἐκεῖνα τά ὅρια, τίς μορφές καί τά πλαίσια τῶν ἐπιτροπῶν, τῶν ὁμάδων, τῶν 'συγκεντρώσεων, τῶν ὁμίλων πού ἔχουμε ἤδη πετύχει, θ' ἀποδείξουμε μ' αὐτό τήν ἀνικανότητά μας. Χιλιάδες ὅμιλοι ξεπηδοῦν τώρα παντοῦ, ἀνεξάρτητα ἀπό μᾶς, χωρίς κανένα καθορισμένο πρόγραμμα καί σκοπό, ἁπλῶς κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν γεγονότων. Πρέπει οἱ σοσιαλδημοκράτες νά βάλουν σάν καθῆκον τους νά δημιουργήσουν καί νά συσφίξουν ἀπευθείας σχέσεις μέ ὅσο τό δυνατόν περισσότερους τέτοιους ὁμίλους, γιά νά τούς δίνουν βοήθεια, νά τούς διαφωτίζουν μέ τό ἀπόθεμα τῶν γνώσεων καί τῆς πείρας τους, νά τούς δραστηριοποιοῦν μέ τήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία τους. Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι ὅλοι αὐτοί οἱ ὅμιλοι, ἐκτός ἀπό τούς ἐνσυνείδητα μή σοσιαλδημοκρατικούς, εἴτε ἀνήκουν ἀπευθείας στό κόμμα εἴτε *ἀκολουθοῦν τό κόμμα.* Στήν τελευταία περίπτωση δέν μποροῦμε ν' ἀπαιτοῦμε οὔτε τήν ἀποδοχή τοῦ προγράμματός μας οὔτε ὑποχρεωτικές ὀργανωτικές σχέσεις μαζί μας: ἀρκεῖ καί μόνο τό αἴσθημα τῆς διαμαρτυρίας, καί μόνη ἡ συμπάθεια γιά τήν ὑπόθεση τῆς διεθνοῦς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας, γιά νά διαμορφωθοῦν ἀπό τούς ὁμίλους *πού μᾶς ἀκολουθοῦν,* μέ τή δραστήρια δουλειά τῶν σοσιαλδημοκρατῶν μέσα σ' αὐτούς καί κάτω ἀπό τή πίεση τῆς πορείας τῶν γεγονότων, στήν ἀρχή δημοκράτες-συμπαραστάτες τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος καί ἀργότερα καί ἀπό πεποίθηση μέλη του.

Ὑπάρχει πληθώρα ἀνθρώπων καί ἀνθρώπους δέν ἔχουμε, — σ' αὐτή τήν ἀντιφατική φόρμουλα περικλείνονται ἀπό καιρό οἱ ἀντιφάσεις τῆς ὀργανωτικῆς ζωῆς καί τῶν ὀργανωτικῶν ἀναγκῶν τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Καί ἡ ἀντίφαση αὐτή προβάλλει τώρα μέ ἰδιαίτερη δύναμη: ἐξίσου συχνά ἀκοῦς ἀπ' ὅλες τίς μεριές φλογερές ἐκκλήσεις γιά νέες δυνάμεις, παράπονα γιά ἔλλειψη ἀνθρώπων στίς ὀργανώσεις, καί πλάι σ' αὐτό βλέπεις παντοῦ καί ὁλοῦθε μιά τεράστια προσφορά ὑπηρεσιῶν, αὔξηση τῶν νεαρῶν δυνάμεων, ἰδιαίτερα μέσα στήν ἐργατική τάξη. Ὁ ὀργανωτής-πραχτικός πού μέσα σέ τέτοιες συνθῆκες παραπονιέται γιά ἔλλειψη ἀνθρώπων, πέφτει στήν ἴδια πλάνη ὅπου ἔπεσε, τόν

καιρό πού ἡ μεγάλη γαλλική ἐπανάσταση βρισκόταν στό ἀποκορύφωμά της, ἡ κυρία Ρολάν, ὅταν τό 1793 ἔγραφε: δέν ὑπάρχουν ἄνθρωποι στή Γαλλία, ὅλοι γύρω εἶναι πυγμαῖοι. Ὅποιος μιλάει ἔτσι, αὐτός δέ βλέπει πίσω ἀπό τά δέντρα τό δάσος, αὐτός ὁμολογεῖ πώς τόν ἔχουν τυφλώσει τά γεγονότα, πώς δέν τά ἐξουσιάζει αὐτός, ὁ ἐπαναστάτης, στή συνείδησή του καί στή δράση του, ἀλλά τόν ἐξουσιάζουν αὐτά, τόν ἔχουν ἐξουθενώσει. Ἕνας τέτοιος ὀργανωτής *εἶναι καλύτερα ν' ἀποσυρθεῖ γιά ἀνάπαυση*, νά δόσει τόπο στίς νεαρές δυνάμεις πού ἡ ἐνέργειά τους θ' ἀναπληρώσει μέ τό παραπάνω τή συνηθισμένη καί κεκτημένη ρουτίνα.

Ἄνθρωποι ὑπάρχουν. Ποτέ ἡ ἐπαναστατική Ρωσία δέν εἶχε τέτοια πληθώρα ἀνθρώπων, ὅπως τώρα. Ποτέ μιά ἐπαναστατική τάξη δέν εἶχε τόσο διαβολικά εὐνοϊκές συνθῆκες, — ἀπό ἄποψη προσωρινῶν συμμάχων, συνειδητῶν φίλων καί ἀκούσιων βοηθῶν, — ὅπως τό σημερινό ρωσικό προλεταριάτο. Ὑπάρχει πληθώρα ἀνθρώπων, μόνο πού χρειάζεται νά πετάξουμε στά σκουπίδια τίς χβοστιστικές σκέψεις καί διδαχές, μόνο πού πρέπει νά ἀφήσουμε ἐλεύθερο τό πεδίο στήν αὐτενέργεια καί στήν πρωτοβουλία, στά «σχέδια» καί στά «ἐγχειρήματα», καί τότε θά φανοῦμε ἄξιοι ἐκπρόσωποι τῆς μεγάλης ἐπαναστατικῆς τάξης, τότε τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας θά ἐπιτελέσει *ὅλη τή μεγάλη ρωσική ἐπανάσταση* μέ τόν ἴδιο ἡρωισμό πού τήν ἄρχισε.

«Βπεριόντ» φύλλο 9,
8 τοῦ Μάρτη (23 τοῦ Φλεβάρη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΟΣΒΟΜΠΟΖΝΤΕΝΤΣΙ ΚΑΙ ΝΕΟ·Ι·ΣΚΡΙΣΤΕΣ, ΜΟΝΑΡΧΙΚΟΙ ΚΑΙ ΓΙΡΟΝΔΙΝΟΙ

Στό τεῦχος 66 τοῦ «Ὀσβομποζ́ντένιγε» δημοσιεύεται κριτικό σημείωμα γιά τήν μπροσούρα τοῦ Μαρτίνοφ «Δυό διχτατορίες» (πού τήν ἐγκρίνει καί τή συνιστᾶ ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα», βλ. φύλλο 84). Ὅπως ἔπρεπε νά τό περιμένει κανείς, ὁ φιλελεύθερος ἀστός δέν κρύβει τίς συμπάθειές του πρός τήν ὁπορτουνιστική πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Γιά τό «Ὀσβομποζντένιγε» ἡ μπροσούρα τοῦ Μαρτίνοφ εἶναι «*μαζί μέ τήν ἐργασία τοῦ κ. Ἀκίμοφ*» «*ἕνα ἀπό τά πιό ἐνδιαφέροντα ἔργα ὅλης τῆς νεότερης σοσιαλδημοκρατικῆς φιλολογίας*». Μήπως μποροῦσε ἕνας φιλελεύθερος νά κρατήσει διαφορετική στάση ἀπέναντι στό κήρυγμα τοῦ χβοστισμοῦ, κήρυγμα πού πάει νά τρομάξει τήν ἐπαναστατική τάξη μέ τή μοιραία προοπτική τῆς συμμετοχῆς στήν προσωρινή κυβέρνηση καί τῆς «ἐπαναστατικῆς διχτατορίας» στή *δημοκρατική* ἐπανάσταση (ὁ Μαρτίνοφ, τρομοκρατημένος ἀπό τό «γιακωβινισμό», μπερδεύει αὐτή τήν ἐπανάσταση μέ τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση!); Εἶναι τάχα τυχαῖο ὅτι τό «Ὀσβομποζντένιγε» στό ἄρθρο «Ἀξιοσημείωτη στροφή» χαιρέτισε τήν ἰδέα τοῦ Πλεχάνοφ γιά παραχωρήσεις στούς ἀναθεωρητές; Πῶς ἐξηγεῖται ἡ δήλωση τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε» (τεῦχος 57) ὅτι «στήν οὐσία οἱ μενσεβιστές ὑποστηρίζουν τώρα κάτι τό πιό ζωτικό καί πιό ἱκανό γιά δράση, ἀπ' ὅ,τι οἱ μπολσεβιστές»; Δέν ἐξηγεῖται μήπως μέ τό ὅτι «ἡ μόνη ἐλπίδα γιά τήν ἰδεολογική βιωσιμότητα τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ βρίσκεται στή βιωσιμότητα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ὁπορτουνισμοῦ» (βλ. τήν ἔκδοσή μας «Ἕνας ἐξυπηρετικός φιλελεύθερος»*); Εἶχε ἤ δέν εἶχε δίκιο ὁ κ. Στροῦβε, ὅταν ἰσχυριζόταν πώς ἡ μπροσούρα τοῦ Τρότσκι «Τά πολιτικά μας καθήκοντα», πού κυκλοφόρησε *μέ τήν ἐπιμέλεια τῆς «Ἴσκρα»* (βλ. φύλλο 72),

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 69 - 72. *Ἡ Σύντ.*

«παίρνει ἐντελῶς δικαιολογημένα ὑπό τήν προστασία της ὁρισμένες ἰδέες, πού οἱ ἐνδιαφερόμενοι γιά τή σοσιαλδημοκρατική φιλολογία τίς γνωρίζουν ἤδη ἀπό τά γραπτά τῶν κ. κ. Ἀκίμοφ, Μαρτίνοφ καί Κριτσέβσκι καί ἄλλων λεγόμενων οἰκονομιστῶν» («Ὀσβομποζντένιγε», τεῦχος 57); Ἄν ὁ Μαρτίνοφ καί Σία εἶχαν ἐμβαθύνει σ' αὐτά τά ζητήματα, τότε θά καταλάβαιναν ἴσως τή δυσκολονόητη (ἄχ, πόσο δυσκολονόητη!) ἰδέα τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» γιά τήν ὁμοιότητα τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στούς γιακωβίνους καί στούς γιρονδίνους ἀπό τή μιά μεριά, μέ τίς σχέσεις ἀνάμεσα στούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες καί στούς ὁπορτουνιστές ἀπό τήν ἄλλη. (Γιά πρώτη φορά ἡ ἰδέα αὐτή προβλήθηκε, ἄν δέν κάνουμε λάθος, στό κύριο ἄρθρο τῆς «Ἴσκρα» φύλλο 2, πού γράφτηκε ἀπό τόν Πλεχάνοφ.) Ἦταν τάχα οἱ γιρονδίνοι προδότες τῆς ὑπόθεσης τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπανάστασης; Ὄχι. Ἦταν ὅμως ἀσυνεπεῖς, ἀναποφάσιστοι, ὁπορτουνιστές ὑπερασπιστές αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης. *Γι' αὐτό τό λόγο* πάλαιβαν ἐνάντιά τους οἱ γιακωβίνοι πού ὑπεράσπιζαν τά συμφέροντα τῆς πρωτοπόρας τάξης τοῦ XVIII αἰώνα μέ τήν ἴδια συνέπεια πού οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες ὑπερασπίζουν τά συμφέροντα τῆς πρωτοπόρας τάξης τοῦ XX αἰώνα. Γι' αὐτό τό λόγο ὑποστήριζαν τούς γιρονδίνους καί τούς δικαιολογοῦσαν ἐνάντια στίς ἐπιθέσεις τῶν γιακωβίνων οἱ ἀνοιχτοί προδότες τῆς ὑπόθεσης τῆς μεγάλης ἐπανάστασης, οἱ μοναρχικοί, οἱ παπάδες-συνταγματιστές κλπ. Ἀρχίζετε τώρα νά μπαίνετε κάπως στό νόημα, ἀξιότιμε γιρονδίνε Μαρτίνοφ; Ὄχι ἀκόμα; Ὁρίστε ἀκόμα μιά διευκρίνιση: εἶναι τάχα οἱ νεοϊσκριστές προδότες τῆς ὑπόθεσης τοῦ προλεταριάτου; Ὄχι. Εἶναι ὅμως ἀσυνεπεῖς, ἀναποφάσιστοι, ὁπορτουνιστές ὑπερασπιστές αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης (καί τῶν ἀρχῶν ὀργάνωσης καί ταχτικῆς πού φωτίζουν αὐτή τήν ὑπόθεση). Γι' αὐτό ἀντιμάχονται τή στάση τους οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες (ἄλλοι κατευθείαν καί ἀνοιχτά κι ἄλλοι κρυφά πίσω ἀπό τίς κλειστές πόρτες τῶν γραφείων τῶν συνταχτικῶν ἐπιτροπῶν, μέ πονηριές καί τεχνάσματα). Γι' αὐτό οἱ *ἀνοιχτοί προδότες* τῆς ὑπόθεσης τοῦ προλεταριάτου, οἱ ὀσβομποζντέντσι, ὑποστηρίζουν καί δικαιολογοῦν ἰδεολογικά τούς νεοϊσκριστές. Ἀρχίζετε τώρα νά μπαίνετε κάπως στό νόημα, ἀξιότιμε γιρονδίνε Μαρτίνοφ;

«Βπεριόντ» φύλλο 9,
8 τοῦ Μάρτη (23 τοῦ Φλεβάρη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας
«Βπεριόντ»

ΑΤΕΛΕΙΩΤΕΣ ΠΡΟΦΑΣΕΙΣ

Ἡ «Ἴσκρα» καί τό λεγόμενο Συμβούλιο συνεχίζουν τήν ταχτική τους τῶν παρελκύσεων, τῶν προφάσεων καί τῆς ἀποφυγῆς τοῦ συνεδρίου. Ὁ Πλεχάνοφ προσπαθεῖ νά πιαστεῖ ἀπό τήν τυπική πλευρά τοῦ ζητήματος, ἐπαναλαβαίνοντας μέ ἐπιμονή, ἄξια καλύτερης τύχης, ὅτι τό συνέδριο συγκαλεῖται ἀπό τό Συμβούλιο καί γι' αὐτό τό λόγο κάθε συνέδριο πού δέ συγκαλεῖται ἀπό τό Συμβούλιο δέν εἶναι νόμιμο. Ὁ συλλογισμός αὐτός εἶναι τόσο μονόπλευρος κι ἁπλοϊκά ἰδιοτελής, πού σούρχεται «νά δόσεις στό λαγό ἕνα κομματάκι ἀπό τῆς ἀρκούδας τ' ἀφτί» — νά δόσεις στόν Πλεχάνοφ μετάλλιο γιά τήν αὐστηρή τήρηση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος καί τοῦ κομματικοῦ νόμου! Θά ρωτούσαμε εὐσεβάστως τόν ἀξιοσέβαστο ὀπαδό τῆς διαλεχτικῆς, δηλαδή τῆς ὁλόπλευρης ἐξέτασης: τό Συμβούλιο εἶναι γιά τό κόμμα ἤ τό κόμμα εἶναι γιά τό Συμβούλιο; Τό Συμβούλιο εἶναι ὑπόλογο ἀπέναντι στό κόμμα καί ὑπόκειται στόν ἔλεγχο τοῦ κόμματος ἤ τό κόμμα εἶναι ὑπόλογο ἀπέναντι στό Συμβούλιο; Μήπως ἡ πειθαρχία ἀπέναντι στό κατώτερο σῶμα δέν αἴρεται μπροστά στήν πειθαρχία ἀπέναντι στό ἀνώτερο σῶμα;; Δέν μπορεῖ ἄραγε ὁ ἄτεγκτός μας τηρητής τῆς νομιμότητας νά θυμηθεῖ τούς συλλογισμούς πού εἶχε κάνει ὁ ἴδιος γι' αὐτό τό ζήτημα στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος;

Σύμφωνα μέ τό καταστατικό μας, τό Συμβούλιο ἔχει ὑποχρέωση νά συγκαλέσει συνέδριο, ὅταν τό ζητήσουν τά μισά μέλη. Τί πρέπει νά κάνει τό κόμμα, ὅταν τό Συμβούλιο ἀποφεύγει νά ἐκπληρώσει τήν ὑποχρέωσή του; Τό καταστατικό τοῦ γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος δίνει ξεκάθαρη ἀπάντηση σ' αὐτό τό ἐρώτημα καί συγκεκριμένα: τότε τό συνέδριο δέν τό συγκαλεῖ ἡ ἀνώτερη ἡγεσία τοῦ κόμματος, ἀλλά μιά ἰδιαίτερη, ἀνεξάρτητη ἀπό τήν ἡγεσία ἐπιτροπή ἐλέγχου. Τό δικό μας καταστατικό δέ δίνει καμιά ἀπάντηση σ' αὐτό τό ζήτημα. Μήπως αὐτό σημαίνει, ρωτᾶμε τούς φίλους μας τῆς νέας «Ἴσκρα», πώς τό ζήτημα δέν μπορεῖ νά λυθεῖ; Μήπως αὐτό σημαίνει πώς ἄν

τό Συμβούλιο ἀποφεύγει νά ἐκπληρώσει τίς κομματικές του ὑποχρεώσεις, τό κόμμα πρέπει νά διαλυθεῖ καί ν' ἀντικατασταθεῖ ἀπό τό Συμβούλιο; Τό κόμμα εἶναι γιά τό Συμβούλιο, δέν εἶναι ἔτσι;

Τολμοῦμε νά πιστεύουμε πώς δέν εἶναι ἔτσι, πώς τό ἴδιο τό κόμμα *ἔχει ὑποχρέωση* νά παρακολουθεῖ τήν ἐφαρμογή τοῦ καταστατικοῦ ἀπό τά ὑπεύθυνά του πρόσωπα, πώς «νά παρακολουθεῖ» σημαίνει ὄχι μόνο νά μέμφεται μέ λόγια, μά καί νά διορθώνει μέ ἔργα. Δέν εἶναι ἄξιος νά φέρει τόν τίτλο τοῦ πολιτικά ἐλεύθερου πολίτη ὅποιος δέν ξέρει ν' ἀπαιτεῖ καί *νά πετυχαίνει* ἀπό τούς ἐντεταλμένους του τήν ἐκτέλεση τῶν ὑποχρεώσεών τους ἀπέναντι στούς ἐντολοδότες. Δέν εἶναι ἄξιος νά φέρει τόν τίτλο τοῦ μέλους τοῦ κόμματος ὅποιος δέν ξέρει ν' ἀπαιτεῖ καί *νά πετυχαίνει* ἀπό τούς ἐντεταλμένους του τήν ἐκτέλεση τῶν κομματικῶν τους ὑποχρεώσεων ἀπέναντι στούς ἐντολοδότες τους. Τό Συμβούλιο εἶναι ὁ ἐντεταλμένος τῶν ἐπιτροπῶν. Οἱ ἐπιτροπές *ἔχουν τήν ὑποχρέωση* νά πετυχαίνουν ὥστε αὐτός ὁ ἐντεταλμένος νά ἐκτελεῖ τήν ὑποχρέωσή του ἀπέναντι στούς ἐντολοδότες. Οἱ ἐπιτροπές *δέν μποροῦν* νά τό κάνουν αὐτό διαφορετικά, παρά ἐκλέγοντας δικό τους γραφεῖο γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου. Αὐτό καί ἔκαναν οἱ ἐπιτροπές. Αὐτό *εἶχαν τήν ὑποχρέωση* νά κάνουν, ἐφόσον ἔχουν ἐπίγνωση τῶν στοιχειωδέστερων κομματικῶν ὑποχρεώσεών τους.

Θά δοκιμάσει ἄραγε ὁ ἀξιοσέβαστος σ. Πλεχάνοφ νά ἀντικρούσει τήν ὀρθότητα αὐτῆς τῆς ἄποψης; Θά δοκιμάσει νά μᾶς ἀναφέρει ἕνα *ὁποιοδήποτε* σοσιαλδημοκρατικό κόμμα στόν κόσμο, πού τά μέλη του δέ θά ἐνεργοῦσαν ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως ἐνήργησαν οἱ ἐπιτροπές μας, σέ περίπτωση πού τό κομματικό ὄργανο θά ἀπέφευγε νά συγκαλέσει συνέδριο; Προκαλοῦμε τόν σ. Πλεχάνοφ: γιά δοκιμάστε!

Τώρα ἄς περάσουμε σ' ἕνα δεύτερο ζήτημα, στά γεγονότα: εἶναι τάχα πραγματικά σωστό ὅτι τό Συμβούλιό μας ἀπέφυγε νά ἐκπληρώσει τό κομματικό του χρέος νά συγκαλέσει τό συνέδριο; Τό ζήτημα αὐτό δέν εἶναι μόνο τυπικό, γιατί ἐκτός ἀπό τήν καταστατική ὑποχρέωση ὑπάρχει καί ὑποχρέωση . . .*

Γράφτηκε ἀργότερα ἀπό τίς 24 τοῦ Φλεβάρη (9 τοῦ Μάρτη) 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Ἐδῶ τό χειρόγραφο διακόπτεται. *Ἡ Σύντ.*

ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ III ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Γράφτηκε τό Φλεβάρη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

1

ΣΧΕΔΙΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Κανονισμός.
Ἔλεγχος τῶν πληρεξουσίων.
Τελική συγκρότηση σέ σῶμα (πρόσκληση ἀντιπροσώπων μέ συμβουλευτική ψῆφο).
2. 1. Κομματική κρίση.
4. 3. 2. Ὀργανωτικό ζήτημα.
3. Ἐκθέσεις δράσης τῶν ἀντιπροσώπων.
3. 4. Στάση ἀπέναντι στήν ἐξέγερση.
5. Μαχητική συμφωνία γιά τήν ἐξέγερση.
6. Στάση ἀπέναντι στούς φιλελεύθερους.
7. Ἡ δουλειά στήν ἀγροτιά.
8. Ἡ δουλειά στό στρατό.
9. Βελτίωση τῆς δουλειᾶς τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης.
10. Ἐκλογή ὑπεύθυνων προσώπων καί ὀργάνων.

2

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Ἀποφάσεις:

1. Ἀπόφαση σχετικά μέ τήν ἀποδιοργανωτική δράση τῆς μειοψηφίας.
2. Ἀπόφαση σχετικά μέ τή θέση, τό «συμφιλιωτισμό»* τοῦ Πλεχάνοφ.
3. Ἀπόφαση σχετικά μέ τίς θέσεις ἀρχῶν τῶν νεοϊσκριστῶν.
4. Ἀπόφαση σχετικά μέ τίς σχέσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν διανοουμένων στίς ὀργανώσεις.
5. Ἀπόφαση σχετικά μέ τήν ἐξέγερση, ἀνοιχτή.
6. » » » » » , μυστική.
7. Ἀπόφαση σχετικά μέ τή μαχητική συμφωνία γιά τήν ἐξέγερση, ἀνοιχτή.
8. » » » » » » γιά τήν ἐξέγερση, μυστική.
9. Ἀπόφαση σχετικά μέ τήν ἀκύρωση τῆς ἀπόφασης Σταροβέρ.
10. Ἀπόφαση σχετικά μέ τό ζεμστβικό σχέδιο τῆς νέας «Ἴσκρα».
11. Ἀπόφαση σχετικά μέ τή «δουλειά στήν ἀγροτιά».
12. Ἀπόφαση σχετικά μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος.
13. Ἀπόφαση σχετικά μέ τή δουλειά στό στρατό.
14. Ἀπόφαση σχετικά μέ τή δουλειά τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης.

---

* Ἡ λέξη «συμφιλιωτισμό» ἦταν γραμμένη πάνω ἀπό τή λέξη «θέση». *Ἡ Σύντ.*

3

ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

'Αποφάσεις:

1. a) Πραγματικός στόχος τῆς μειοψηφίας: ἡ σύνθεση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων.
   b) Ἡ μή ἐκτέλεση τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου.
   c) Ἡ διάσπαση πρίν ἀπό τό Σύνδεσμο: σχηματισμός μυστικῆς ὀργάνωσης.
   d) Ἡ ἀνεντιμότητα αὐτῆς τῆς πράξης καί ὅλης τῆς ἀποδιοργανωτικῆς δουλειᾶς πού ἀπορέει ἀπ' αὐτή.
   e) Τό αἶσχος νά δικαιολογεῖται ἡ ἀποδιοργανωτική δουλειά μέ θεωρίες γιά ὀργάνωση-προτσές, ὀργάνωση-τάση, μέ ὑποκριτικές κραυγές γιά γραφειοκρατία, τυπολατρεία etc.
   f) Ἡ τεράστια ζημιά ἀπό τήν ἀποδιοργάνωση πού προκάλεσαν στή θετική δουλειά στή Ρωσία.
   g) Ἡ ἀνάγκη τοῦ πλήρους χωρισμοῦ ἀπό τούς ἀποδιοργανωτές.
   h) Νά ἀνατεθεῖ στά κεντρικά ὄργανα νά ἐκδόσουν μιά μπροσούρα μέ σύντομη ἔκθεση τῶν αἰτίων καί τοῦ ἱστορικοῦ τῆς διάσπασης καί νά ἀνακοινωθοῦν αὐτά στή διεθνῆ σοσιαλδημοκρατία.
2. a) Ἡ ἀνάγκη νά ποῦμε τή γνώμη μας σχετικά μέ τό λεγόμενο συμφιλιωτικό ρεῦμα.
   b) Ὁ μόνος τίμιος, μή ὑποκριτής ἐκπρόσωπος τοῦ ρεύματος αὐτοῦ ἦταν ὁ Πλεχάνοφ, ὅταν ἔγραφε τό φύλλο 52 τῆς «*Ἴσκρα*».
   c) Τό συνέδριο ἀναγνωρίζει τήν ὀρθότητα τῆς θέσης πού πῆρε ὁ Πλεχάνοφ στό II συνέδριο τοῦ κόμματος καί τοῦ Συνδέσμου καί τήν εἰλικρινῆ ἐπιθυμία του γιά ἐπίτευξη εἰρήνης μέ πρόσληψη.
   d) Δυστυχῶς ὁ Πλεχάνοφ μέ τίς ὑποχωρήσεις του ἀπέναντι στούς ἀναθεωρητές καί στούς ἀναρχικούς ἀτομικιστές δέν ἔδειξε συνέπεια. Ὅλες οἱ προσπάθειές του νά τίς δικαιολογήσει *ἀπό ἄποψη ἀρχῶν* εἶναι φανερά ἐσφαλ-

μένες, τό μόνο πού μποροῦν νά κάνουν εἶναι νά σπείρουν σύγχυση στά μυαλά καί νά μπάσουν τήν ὑπουλότητα στίς ἐσωκομματικές σχέσεις.

e) Τώρα οἱ λεγόμενοι συμφιλιωτιστές εἶναι ὑποκριτές μενσεβίκοι. Κανένα *αὐτοτελές* πρόγραμμα συμφιλίωσης, ἐκτός ἀπό τό πρόγραμμα τοῦ Πλεχάνοφ πού κι αὐτός τώρα τό ἀπαρνήθηκε (προσωπικές ὑποχωρήσεις, ὅμως *διαφωνίες* ἀρχῶν μέ τούς ἀναθεωρητές καί τούς ἀναρχικούς ἀτομικιστές).

3. a) Τό συνέδριο ἀναγνωρίζει τίς διαφορές ἀρχῶν ἀνάμεσα στή δική μας θέση καί στή θέση τῶν νεοϊσκριστῶν.

b) Ἀπό τό II συνέδριο ἀκόμα οἱ νεοϊσκριστές ἔδειξαν πλήρη ἀστάθεια ἀρχῶν, στήν ἀρχή πάλαιβαν πέρα γιά πέρα ἐνάντια στήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα καί στό τέλος (ἄν καί παρά τή θέληση καί τή συνείδησή τους) ἔκαναν ἔκδηλη στροφή πρός αὐτή.

c) Μετά τό II συνέδριο ὁ ὀπορτουνιστικός χαρακτήρας τους διαγράφηκε ἀκόμα πιό ἔντονα: καί στήν ὀργάνωση — δικαιολόγηση τῆς συστηματικῆς μικροπροδοσίας. Ἄμβλυνση ἑνός τέτοιου ὅπλου ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου, ὅπως ἡ ὀργάνωση. Διαστρέβλωση τοῦ μαρξισμοῦ σέ σημεῖο πού νά δικαιολογεῖται καί νά ἐκθειάζεται ἡ ἀποδιοργανωτική δουλειά καί ὁ διανοουμενίστικος ἀναρχισμός.

d) Στά ζητήματα τῆς γενικῆς κατεύθυνσης τῆς πολιτικῆς της ἡ «Ἴσκρα» ἀναγκάστηκε νά ἀναγνωρίσει ἡ ἴδια τήν «ἄβυσσο ἀνάμεσα στή νέα καί στήν παλιά „Ἴσκρα“». Στροφή πρός τό χβοστισμό.

e) Στήν ταχτική αὐτό ἐκδηλώθηκε στή στάση ἀπέναντι στούς φιλελεύθερους. Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο.

f) » » » » » » ἀπέναντι στήν ἐξέγερση. Προσπάθειες ὤθησης τῶν πραγμάτων πρός τά πίσω καί δημιουργίας συγχύσεων.

g) » » » » » » ἀπέναντι στόν ἐξοπλισμό.

h) Στήν ταχτική αὐτό ἐκδηλώθηκε στή στάση ἀπέναντι στή διαφθορά τῶν μή ἐξελιγμένων ἐργατῶν μέ τό σύνθημα «αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν» etc.

i) Γενικά, νεοϊσκριστές = ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος.

Τά παρδαλά ἀπό ἄποψη ἀρχῶν στοιχεῖα εἶναι στό στρατόπεδό τους.

ὀργάνωση-προτσές κόμμα καί τάξη φιλελεύθεροι καί καμπάνια τῶν ζέμστβο	Ἀστάθεια ἀρχῶν (ΙΙ συνέδριο). Στροφή πρός τό ὀπορτουνιστικό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» (ἄβυσσος).
ἐξέγερση ἐξοπλισμός ἐπαναστατική δικτατορία	Ἐπιδοκιμασία τους ἀπό τή διανόηση πού βρίσκεται γύρω στό κόμμα κι ἀπό τούς ἀνοιχτούς ὀπορτουνιστές à la Στρούβε. Ἀνάγκη ἀγώνα ἐνονόματι τῆς κατεύθυνσης τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα».

4. a) Ὁ ἀνειλικρινής χαρακτήρας τῶν φωνασκιῶν γιά κόμμα διανοουμένων. Χρησιμοποιήθηκαν ἀπό τούς φιλελεύθερους. Τίς ἀπαρνήθηκαν οἱ ἴδιοι οἱ νεοϊσκριστές.

b) Ὁ δημαγωγικός χαρακτήρας τοῦ κηρύγματος ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. Ἡ «ἀρχή τῆς αἱρετότητας», ἡ ἀναγκαιότητά της κάτω ἀπό *ἐλεύθερες* πολιτικές συνθῆκες, τό ἀδύνατο τῆς ἐφαρμογῆς της σέ *πλατιά* κλίμακα στή Ρωσία.

c) Τά κούφια λόγια γιά «αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν», πού συγκαλύπτουν τό χβοστισμό, — ὑπόσχονται τά *ἀδύνατα* ἀπό ὀργανωτική ἄποψη, ἐξεγείρουν τά πνεύματα μέ φτηνά μέσα ἐνάντια στή «γραφειοκρατία», στήν «τυπολατρεία» etc., δέν προσφέρουν τίποτε· δέ βλέπουν τήν *ἐπαναστατική* αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν καί κλωθογυρνᾶνε γύρω ἀπό τά καθυστερημένα στοιχεῖα.

d) Νά καταστήσουμε προσεχτικούς τούς ἐργάτες. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες πρέπει νά ξέρουν καί νά θυμοῦνται ἀνάλογες μεθόδους τῶν *ραμποτσεντέλτσι*, πρέπει νά ξέρουν

καί νά θυμοῦνται τή θέση τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» — πόσο σπουδαία σημασία ἔχει νά ἀναδεικνύονται ἀπό τήν ἐργατική μάζα συνειδητοί σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες, ἐργάτες-ἐπαναστάτες, οἱ δικοί μας Μπέμπελ, πόσο σπουδαία σημασία ἔχει ἡ *ὀργάνωση* κάθε ἀχτίδας, κάθε ἐργοστασίου etc.

e) Μόνο στήν πλήρη συνειδητότητα τῶν πρωτοπόρων ἐργατῶν, στήν ὁλοκληρωτική ἐξάλειψη τῶν ὁρίων ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες, — διανοούμενους καί ἐργάτες, — βρίσκεται ἡ ἐγγύηση γιά ἕνα *σοσιαλδημοκρατικό* ταξικό κόμμα τοῦ προλεταριάτου.

5 * a) Ἡ ἀνάγκη τῆς ἄμεσης προετοιμασίας γιά τήν ἐξέγερση.

b) » » τῆς δημιουργίας ὀργάνωσης καί ὀργανώσεων μαχητικοῦ χαρακτήρα.

+ 7. c) » » τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ὀργανώσεων γενικά: νά ὀργανωθεῖ ἡ ἐπανάσταση.

d) Ἡ τρομοκρατία πρέπει νά συγχωνευθεῖ ἔμπραχτα μέ τό κίνημα τῆς μάζας.

e) Σκοπός τῆς ἐξέγερσης: προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ, συνταχτική συνέλευση, ἐπαναστατικές ἐπιτροπές τῶν ἀγροτῶν.

f) Καθῆκον τῆς σοσιαλδημοκρατίας κατά τήν ἄσκηση τῆς ἐξουσίας: ὁλοκληρωτική ἐφαρμογή ὅλου τοῦ δημοκρατικοῦ προγράμματος, αὐτοτελής ὀργάνωση καί ὀργανώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐπιδίωξη ἀνάπτυξης τῆς ἐπαναστατικῆς αὐτενέργειας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς φτωχολογιᾶς τοῦ χωριοῦ, ἀπαρέγκλιτη περιφρούρηση τοῦ ταξικοῦ προγράμματος καί τῆς ταξικῆς ἄποψης καί κριτική στάση ἀπέναντι στίς αὐταπάτες τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας.

ἤ 7: {

g) Αὐτοί (οἱ προηγούμενοι) οἱ ὅροι καθορίζουν καί τή μαχητική συμφωνία τῆς σοσιαλδημοκρατίας μέ τήν ἐπαναστατική δημοκρατία γιά τήν ἐξέγερση.

h) Μέ τόν ὅρο ἐπαναστατική δημοκρατία ὑπονοοῦνται ἐκεῖνα τά συνεπῆ κι ἀποφασιστικά δημοκρατικά ρεύματα πού ἀποδέχονται *ὅλο* τό δημοκρατικό πρόγραμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας, εἶναι ἕτοιμα γιά κάθε ἐπαναστατικό μέτρο, ἀλλά δέν ἔχουν ξεκάθαρη σοσιαλδημοκρατική ταξική συνείδηση.

}

* Οἱ παράγραφοι 6 καὶ 8 παραλείφθηκαν. Βλ. γι' αὐτὲς σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 318. *Ἡ Σύντ.*

9. a) Ἡ ἀπόφαση Σταροβέρ εἶναι καταρχήν λαθεμένη: τό κέντρο βάρους δέ βρίσκεται στίς δηλώσεις, ἀλλά στήν πάλη, στήν κοινότητα πάλης.
b) Οἱ δηλώσεις καί τά συνθήματα τῶν φιλελευθέρων καί τῆς φιλελεύθερης δημοκρατίας δέν ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη (Στροῦβε).
c) Ἡ αὐθαίρετη καί λαθεμένη ἑρμηνεία της στό πνεῦμα τῆς δημοκρατικῆς διανόησης. Συμφωνία μέ μιά *δύναμη*, ἐνῶ ἡ διανόηση δέν εἶναι δύναμη. Ἡ σύγχυση τοῦ Σταροβέρ.
d) Ἡ συμφωνία μπαίνει στήν ἡμερησία διάταξη ὄχι ὑπό τόν ὅρο τῶν δηλώσεων, ἀλλά ὑπό τόν ὅρο τῆς *συμμετοχῆς* στήν ἐξέγερση, ὄχι μέ τή φιλελεύθερη δημοκρατία, ἀλλά μέ τήν *ἐπαναστατική* δημοκρατία.

10. a) Ἡ συμφωνία μέ τούς ζέμτσι παραβιάζει ἀκόμα καί τούς ὅρους τῆς ἀπόφασης Σταροβέρ.
b) Τά περί μή ἐκφοβισμοῦ τῶν φιλελευθέρων εἶναι καί ἄτοπα καί ἄκαιρα. Δέν μπορεῖ νά δικαιολογεῖται αὐτό μέ τόν κίνδυνο τοῦ ἀναρχισμοῦ.
c) Τό ἀντιδραστικό νόημα τῶν συνθημάτων περί «ἀνωτέρου τύπου διαδηλώσεων».
d) Ὁ ἰμπρεσιονισμός-ὀπορτουνισμός τῆς νέας «Ἴσκρα».
e) Ἡ κατάχρηση τῶν λέξεων «ταξική αὐτενέργεια» καί συστηματική ταξική ἀνάπτυξη.
f) Νά δημοσιευτεῖ τό πρῶτο γράμμα τους σάν διδαχτικό στοιχεῖο γιά τά νεαρά μέλη τοῦ κόμματος.

11. a) Σήμερα ἐξαιρετικά σπουδαῖο εἶναι:
b) νά ὑπογραμμίζονται οἱ δημοκρατικές πλευρές,

NB: μαζί μέ τήν ἀγροτική ἀστική τάξη ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, μαζί μέ τό προλεταριάτο τοῦ χωριοῦ ἐνάντια στήν ἀστική τάξη

c) δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει οὔτε στιγμή τό *σοσιαλιστικό* (*ὁλόκληρο* τό σοσιαλιστικό) πρόγραμμα,
d) νά στεκόμαστε ἀπαρέγκλιτα στήν ἄποψη τοῦ προλεταριάτου γενικά καί τοῦ *σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου* ἰδιαίτερα.
e) Νά ὑποστηρίζουμε τό *ἐπαναστατικό* κίνημα καί τοῦ προλεταριάτου τοῦ χωριοῦ καί τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια στούς τσιφλικάδες, ὥς τήν πλήρη ἀπαλλοτρίωση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, χωρίς νά ὑποθάλπουμε καθόλου οὔτε μέ τή δράση οὔτε μέ τήν ἀδράνεια

12. τίς αὐταπάτες τοῦ μικροαστικοῦ σοσιαλισμοῦ καί παλαίβοντας μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις ἐνάντια στίς προσπάθειες ἐκμετάλλευσης γιά μοναρχικούς καί καισαρικούς σκοπούς τῶν ἀντιδραστικῶν στοιχείων τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης.

13. a) Ἡ σπουδαία σημασία τῆς δουλειᾶς ἀνάμεσα στούς στρατιῶτες:
b) Προκηρύξεις.
c) Στρατιωτική ὀργάνωση, τά στοιχεῖα της; Ἡ εἰδική στρατιωτική ὀργάνωση μπορεῖ νᾶναι ὠφέλιμη je nachdem *.
d) **.

14. a) Γιά βάση νά παίρνεται τό *πρόγραμμα*...
b) Περιοδεύουσες ὁμάδες.
c) Διαλέξεις καί ὁμιλίες ζύμωσης.

* *
*

Στήν ἀπόφαση ἀρχῶν ἐνάντια στούς νεοϊσκριστές ἔχει σημασία νά τονιστοῦν τά παρακάτω:

(a) Ἡ ἄρνηση ἤ ἡ μείωση τῆς ἰδέας μιᾶς σταθερῆς ὀργάνωσης τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου καί τῆς πρωτοπορίας του, τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, ὁδηγεῖ στή μετατροπή τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος σέ οὐρά τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας.

(b) Ἐκεῖ ὁδηγεῖ καί ἡ δημαγωγική μείωση τοῦ ρόλου τῆς συνειδητῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ἐπίδρασης πάνω στό αὐθόρμητο κίνημα τοῦ προλεταριάτου καί ὁ θεωρητικός ἐκχυδαϊσμός τοῦ μαρξισμοῦ στήν ἑρμηνεία του πού τραβάει πρός τά πίσω τήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία καί τά πρωτοπόρα καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Ἐκεῖ ὁδηγεῖ καί ἡ ἰδέα τοῦ χωρισμοῦ καί τῆς ἀντιδιαστολῆς τῆς τεχνικῆς καί τῆς πολιτικῆς καθοδήγησης τῆς ἐπανάστασης καί —
καί — ***

---

* — ἀνάλογα μέ τίς περιστάσεις. *Ἡ Σύντ.*

** Τό σημεῖο d δέ γράφτηκε. Σέ ὅλη τήν § 13 ἔχει μπεῖ ἕνα ἐρωτηματικό. *Ἡ Σύντ.*

*** Ἐδῶ τό χειρόγραφο διακόπτεται. *Ἡ Σύντ.*

4

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΙΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΝΣΕΒΙΚΩΝ Ή ΝΕΟΪΣΚΡΙΣΤΩΝ

Τό συνέδριο θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά διαπιστώσει μέ ἀκρίβεια τά ἀποδειγμένα καί ἀδιαμφισβήτητα γεγονότα σχετικά μέ τή στάση τῶν μενσεβίκων ἤ νεοϊσκριστῶν μετά τό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος. Χωρίς κάν νά δοκιμάσουν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί νά ἀμφισβητήσουν τό νόμιμο τῶν ἀποφάσεων καί τῶν ἐκλογῶν αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου, τσαλαπάτησαν ἀσύστολα τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου. Ἀμέσως μετά τό συνέδριο ἄρχισαν νά μποϋκοτάρουν τά κεντρικά ὄργανα πού αὐτό δημιούργησε καί σχημάτισαν κρυφά ἀπό τό κόμμα, καί μέσα στό ἴδιο τό κόμμα, μιά ἰδιαίτερη ὀργάνωση. Αὐτή ἡ ὀργάνωση ἐπιδίωκε νά βάλει αὐθαίρετα στή συνταχτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου καί στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος τούς ἕξι ὑποψήφιους πού ἀπέριψε τό συνέδριο. Στήν πάλη γιά τήν ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ, πού εἶναι ἀντίθετος μέ τή θέληση καί τά συμφέροντα τοῦ κόμματος, οἱ μενσεβίκοι ἀποδιοργάνωσαν παντοῦ τή θετική δουλειά τοῦ κόμματος, σκορπώντας παντοῦ τήν κρυφή διάσπαση, χαλώντας τίς συντροφικές σχέσεις ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες, μετατρέποντας τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος σέ ὄργανο κουτσομπολιοῦ καί μικροκαβγάδων, ἀποτολμώντας πρόστυχες καί ὑβριστικές ἐπιθέσεις ἐνάντια στίς ἐπιτροπές τοῦ κόμματος πού ἐκλέχτηκαν ἀπό τά κεντρικά ὄργανα καί ζητοῦσαν ἀπ' αὐτά ἀπολογισμό, ὑποβιβάζοντας τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος στό ἐπίπεδο ὀργάνου ἐκδίκησης ἑνός ὁμίλου, χωρίς νά διστάζουν ἀκόμα καί νά παραποιοῦν ἀπροκάλυπτα τή φωνή τοῦ κόμματος πού ζητοῦσε νά γίνει τό τρίτο συνέδριο.

Τό συνέδριο καταδικάζει μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο

τήν ἀποδιοργανωτική αὐτή στάση καί ἐφιστᾶ τήν προσοχή ὅλων τῶν συνειδητῶν σοσιαλδημοκρατῶν ἐνάντια στήν περιβόητη θεωρία τῆς ὀργάνωσης-προτσές, πού δικαιολογοῦσε τήν ἀποδιοργάνωση καί μείωνε σέ πρωτοφάνερο βαθμό τή θεωρία τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ.

Τό συνέδριο ἀναγνωρίζει ὅτι οἱ ὀπαδοί τῆς κομματικῆς πλειοψηφίας, συντάσσοντας τίς ἀποφάσεις ἐνάντια στούς ἀποδιοργανωτές καί ζητώντας νά γίνει τό ΙΙΙ συνέδριο, ἐξάντλησαν ὅλα τά μέσα ἔντιμης συντροφικῆς πάλης ἐνάντια σέ κομματικούς συναδέλφους. Τώρα πού τά δημιουργημένα ἀπό τό κόμμα κεντρικά ὄργανα ἀπέφυγαν δριστικά νά λογοδοτήσουν μπροστά στό κόμμα, τό συνέδριο εἶναι ἀναγκασμένο νά τά θεωρήσει ἐκτός κόμματος. Τό συνέδριο διαπιστώνει πώς γιά τούς ὀπαδούς τῆς κομματικότητας δέν ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος, παρά νά δουλέψουν χωριστά καί ἀνεξάρτητα ἀπό τούς ἀποδιοργανωτές. Γιά τό λόγο αὐτό τό συνέδριο ἀποφασίζει πώς σέ καμιά ἀπό τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματός μας δέν μποροῦν νά γίνουν δεχτοί οἱ ὀπαδοί τῆς μειοψηφίας, δηλαδή οἱ νεοϊσκριστές.

Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος νά ἐκδόσει μιά σύντομη μπροσούρα πού νά ἐξηγεῖ αὐτή τήν ἀπόφαση, γιά τήν ἐνημέρωση ὅλης τῆς ρωσικῆς καί τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας.

2. ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΛΕΧΑΝΟΦ ΣΤΗΝ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Τό συνέδριο θεωρεῖ σωστή τή θέση πού κράτησε ὁ Πλεχάνοφ στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος καί στό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ στά ζητήματα προγράμματος, ταχτικῆς καί ὀργάνωσης. Τό συνέδριο ἀναγνωρίζει πώς ὕστερα ἀπό τό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου ὁ Πλεχάνοφ, πρός τό συμφέρον τῆς εἰρήνης μέσα στό κόμμα καί γιά τήν ἐξάλειψη τῆς διάσπασης πού εἶχαν ἤδη πραγματοποιήσει οἱ μενσεβίκοι, πρότεινε μιά πολιτική ὑποχωρήσεων σέ ἀνθρώπους πού τούς χαρακτήρισε σωστά μπροστά σέ ὅλο τό κόμμα («Ἴσκρα» φύλλο 52, 7 τοῦ Νοέμβρη 1903) σάν ἀναθεωρητές καί ἀναρχικούς ἀτομικιστές. Τό συνέδριο ἐκφράζει τή βαθιά του λύπη γιά τό γεγονός ὅτι ὁ Πλεχάνοφ δέ στάθηκε σ' αὐτή τή θέση, ἀλλ' ἄρχισε, μέ τόν πιό ἀσύστολο τρόπο κι ἐνάντια στή θέληση τοῦ κόμματος, νά ἐπιδιώκει τήν ἱκανοποίηση ὅλων τῶν ἀξιώσεων τῶν μενσεβίκων, καί γιά νά δικαιολογήσει τούς μενσεβίκους ἔφτασε στό ση-

μεῖο νά ὑπερασπίζει τή δική τους θέση ἀρχῶν πού τήν εἶχε χαρακτηρίσει ὁ ἴδιος λαθεμένη, καί νά ἐπινοεῖ ἀνύπαρχτες διαφωνίες μέ τήν πλειοψηφία τοῦ κόμματος.

Τό συνέδριο καταδικάζει κατηγορηματικά αὐτή τήν πολιτική τῆς δολιότητας ἀπέναντι σέ κομματικούς συναδέλφους, γιατί μιά τέτοια πολιτική, ὁποιαδήποτε ἀνθρωπιστικά ἐλατήρια ἀπέναντι σέ ὁρισμένα πρόσωπα κι ἄν τήν προκάλεσαν, δέν μπορεῖ παρά νά ἀσκεῖ ἀποσυνθετική ἐπίδραση πάνω στό κόμμα.

3. ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΗ ΑΡΧΩΝ ΤΩΝ ΝΕΟΪΣΚΡΙΣΤΩΝ

Τό συνέδριο θεωρεῖ ἀπόλυτα ἀπαραίτητη τήν πάλη ἐνάντια στή θέση ἀρχῶν τῶν μενσεβίκων ἤ νεοϊσκριστῶν πού ξεστράτισαν ἀπό τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία καί τράβηξαν στόν ὀπορτουνισμό. Αὐτό φάνηκε κιόλας στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος, τόσο ἀπό ὁρισμένες κρίσεις ὅσο καί ἀπό ὅλη τή σύνθεση τῆς μειοψηφίας πού ἀποτελοῦνταν ἀπό ἀντιπάλους τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» καί τή διέκριναν οἱ λιγότερο σταθερές ἀποχρώσεις ἀρχῶν. Μετά τό δεύτερο συνέδριο ἡ στροφή αὐτή τῶν μενσεβίκων πρός τό ραμποτσεντελικό ὀπορτουνισμό ἔγινε τόσο ξεκάθαρη, πού οἱ ἴδιοι ἀναγνώρισαν πώς ὑπάρχει ἄβυσσος ἀνάμεσα στήν παλιά καί στή νέα «Ἴσκρα». Καί πραγματικά σέ μιά ὁλόκληρη σειρά ζητήματα ἡ νέα «Ἴσκρα» πρόβαλε συνθήματα καί θεωρίες πού εἶναι ἀπόλυτα λαθεμένες καί συσκοτίζουν τήν ταξική συνείδηση τοῦ προλεταριάτου. Ἐδῶ ἀνήκει ἡ θεωρία τῆς ὀργάνωσης-προτσές, πού ὑποβιβάζει τό μαρξισμό ὥς τή δικαιολόγηση τῆς ἀποδιοργάνωσης καί τοῦ διανοουμενίστικου ἀναρχισμοῦ. Ἐδῶ ἀνήκει ἡ ἐπιστροφή στίς λαθεμένες ἀπόψεις γιά τή σχέση τοῦ κόμματος πρός τήν τάξη, πού μειώνουν τά καθήκοντα τοῦ κόμματος σάν πρωτοπόρου τμήματος, καθοδηγητῆ κι ὀργανωτῆ της. Ἐξίσου λαθεμένες καί ἀντιδραστικές ἦταν καί οἱ διαφωνίες πού παρουσίασε ἡ νέα «Ἴσκρα» μέ τήν παλιά «Ἴσκρα» στό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στούς φιλελεύθερους καί στό πρόβλημα τῶν σχεδίων τῆς καμπάνιας τῶν ζέμστβο, — στό ζήτημα τῆς προετοιμασίας τῆς ἐξέγερσης καί τῆς περιβόητης οὐτοπίας τῶν ἀπόψεων ὅσον ἀφορᾶ τόν καθορισμό τῆς στιγμῆς καί τή διεξαγωγή τῆς ἐξέγερσης, — στό ζήτημα τῶν καθηκόντων τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν μαζῶν, τῆς τεχνικῆς καί ὀργανωτικῆς καθοδήγησής τους στόν καιρό τῆς ἐπανάστασης, — στό ζήτημα τοῦ ἀδύνατου καί τοῦ ἀνεπιθύμητου μιᾶς ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς

μικροαστικῆς τάξης στήν ἐποχή τῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀπολυταρχίας κτλ. Ὅλες αὐτές οἱ ἀντιλήψεις τραβοῦν τό κόμμα πρός τά πίσω ὄχι μόνο ἀπό θεωρητική, ἀλλά καί ἀπό ἄμεσα πραχτική ἄποψη, εἶναι ἰδιαίτερα ἐπιζήμιες καί ὀλέθριες γιά τό κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου στίς ἐπαναστατικές στιγμές πού ζεῖ ἡ Ρωσία. Γι' αὐτό τό λόγο τό συνέδριο ἀναθέτει σέ ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος νά ἐξηγοῦν, μέ τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωσή τους, τά λάθη αὐτῶν τῶν ἀντιλήψεων.

4. ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΥΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

Τό συνέδριο καταδικάζει κατηγορηματικά τήν πολιτική πού ἐφαρμόζουν οἱ νεοϊσκριστές, πολιτική καλλιέργειας δυσπιστίας καί ἔχθρας ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί στούς διανοούμενους μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις. Τό συνέδριο ὑπενθυμίζει στούς συνειδητούς ἐργάτες ὅτι πρίν ἀπό μερικά χρόνια ἀντιμετώπισαν παρόμοιες μεθόδους πάλης ἀπό τήν πλευρά τῆς ραμποτσεντελικῆς πτέρυγας τοῦ κόμματος καί ὅτι ἀπέκρουαν τίς μεθόδους αὐτές. Οἱ κενές φράσεις πού πετᾶνε οἱ νεοϊσκριστές γιά τήν αὐτενέργεια τῶν ἐργατῶν καί γιά τήν ἀρχή τῆς αἱρετότητας, δέ συνοδεύονται ἀπό καμιά πραγματική καλυτέρευση τῆς δουλειᾶς στίς ὀργανώσεις μας καί ὑπόσχονται δημαγωγικά κάτι τό ἀκατόρθωτο. Μέσα σέ ἐλεύθερες πολιτικές συνθῆκες τό κόμμα μας μπορεῖ νά οἰκοδομηθεῖ καί θά οἰκοδομηθεῖ ὁλοκληρωτικά μέ βάση τήν ἀρχή τῆς αἱρετότητας. Στίς συνθῆκες τῆς ἀπολυταρχίας αὐτό δέν μπορεῖ νά πραγματοποιηθεῖ γιά ὅλη τή μάζα τῶν χιλιάδων ἐργατῶν πού ἀνήκουν στό κόμμα.

Τό συνέδριο ὑπενθυμίζει ἀκόμα μιά φορά τό καθῆκον τῶν συνειδητῶν ὀπαδῶν τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος: νά συσφίγγουν μ' ὅλες τους τίς δυνάμεις τούς δεσμούς αὐτοῦ τοῦ κόμματος μέ τή μάζα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀνεβάζοντας συνεχῶς πιό πλατιά στρώματα προλετάριων καί μισοπρολετάριων ὥς τήν πλήρη σοσιαλδημοκρατική συνειδητότητα, ἀναπτύσσοντας τήν ἐπαναστατική καί σοσιαλδημοκρατική αὐτενέργειά τους, φροντίζοντας ὥστε ἡ ἴδια ἡ ἐργατική μάζα νά ἀναδείχνει ὅσο τό δυνατόν περισσότερους ἐργάτες πέρα γιά πέρα ἱκανούς νά καθοδηγοῦν τό κίνημα καί ὅλες τίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματος.

Τό συνέδριο ἐπαναλαβαίνει ἀπομέρους τοῦ κόμματος τίς συ-

στάσεις τῶν ἐπαναστατῶν σοσιαλδημοκρατῶν: νά δημιουργοῦνται ὅσο τό δυνατόν περισσότερες ἐργατικές ὀργανώσεις πού νά ἀνήκουν στό κόμμα μας· νά γίνεται προσπάθεια ὥστε οἱ ἐργατικές ὀργανώσεις πού δέ θέλουν ἤ δέν ἔχουν τή δυνατότητα νά μποῦν στό κόμμα, νά ἀκολουθοῦν τουλάχιστο τό κόμμα· νά ἐπιδιώκεται νά γίνονται μέλη τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κόμματος ὅσο τό δυνατόν περισσότεροι συνειδητοί σοσιαλδημοκράτες ἐργάτες.

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΤΙΚΟΥ ΜΕ ΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΑΡΘΡΟΥ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ

Σημαντική μερίδα τῶν συντρόφων πού δουλεύουν στή Ρωσία, μαζί καί τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, εἶναι τῆς γνώμης νά ὑπάρχει *μόνο ἕνα* κέντρο *στή Ρωσία*.

Τί σημαίνει ἀλήθεια μιά τέτοια μεταρύθμιση; Στό ἕνα καί μοναδικό κέντρο πρέπει νά ὑπερτεροῦν οἱ σύντροφοι πού δουλεύουν στή Ρωσία, — αὐτό προκύπτει ἀναμφισβήτητα ἀπό τήν παραπάνω τάση. Ἡ πραγματοποίησή της ἐξαρτᾶται ὁλοκληρωτικά ἀπό τή θέληση τοῦ συνεδρίου πού ἐκλέγει τά μέλη τοῦ κέντρου. Ἑπομένως ἐδῶ δέν ὑπάρχει λόγος νά λογομαχοῦμε καί νά κάνουμε συζητήσεις.

Μά σέ συνέχεια, ποιά θἆναι ἡ σχέση τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή; Τό Κεντρικό Ὄργανο, μᾶς λένε, εἶναι μιά ἐπιτροπή πού διορίζεται ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή. Ἕνα (ἤ δυό) μέλη τῆς συνταχτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου μποροῦν (λένε οἱ ἴδιοι σύντροφοι) νά ἀνήκουν στήν Κεντρική Ἐπιτροπή, σάν τμῆμα της καί μάλιστα σάν τό *μικρότερο* τμῆμα της. Τότε γεννιέται τό ἐρώτημα: σέ τί θά ἐκδηλώνεται ἡ συμμετοχή αὐτοῦ τοῦ εὑρισκόμενου στό ἐξωτερικό τμήματος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στίς δουλειές τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς; *Συμμετοχή* πραγματική στίς δουλειές τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς «μέ ἀλληλογραφία» εἶναι καθαρή οὐτοπία, αὐτά μπορεῖ νά τά λέει κανείς μόνο γιά κοροϊδία. Στό ἐξωτερικό μόνο μέ μεγάλο μόχθο, μέ ἀφάνταστες σκοτοῦρες, κόπους, βλαστήμιες καί στενοχώριες κατορθώνουμε νά ἔχουμε μιά κουτσοενημέρωση *post factum*, κι ὅσο γιά «συμμετοχή στήν ἐπίλυση τῶν ζητημάτων» ἀπό τό ἐξωτερικό, μπορεῖ νά μιλάει κανείς μόνο «γιά νά κάνει τόν σπουδαῖο» ἤ γιά νά ὑποκρίνεται.

Ἔτσι λοιπόν ἕνα ἀπό τά δυό: ἤ τά μέλη (respective * τό μέλος)

* — εἴτε, ἀνάλογα. *Ἡ Σύντ.*

τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πού μένουν στό ἐξωτερικό, ἀξιοῦν καί πετυχαίνουν *μέ βάση τό καταστατικό τοῦ κόμματος* (ἐπειδή ἄλλες «συμφωνίες» δέν ἰσχύουν) τόν ὅρο νά γίνονται περιοδικές συνεδριάσεις *ὁλόκληρης* τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς στό ἐξωτερικό. *Ἄν εἶναι* ἔτσι, τότε τό ἀνώτατο αὐτό κέντρο *οὐσιαστικά* συμπίπτει ἀπόλυτα μέ τό σημερινό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, δηλαδή γίνεται ὄργανο πού συνέρχεται 3–4 –5 φορές τό χρόνο καί δίνει μόνο τή *γενική κατεύθυνση* στήν ὅλη δουλειά. *Εἴτε* ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή συνέρχεται στή Ρωσία καί παίρνει *ἐκεῖ* ἀποφάσεις γιά ὅλα τά ζητήματα, *χωρίς* τό μέλος τοῦ ἐξωτερικοῦ· τότε τό τελευταῖο ἁπλῶς μόνο ὑπολογίζεται καί ὑπολογίζεται *ἀναμφίβολα εἰκονικά* σάν μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. *Στήν πράξη* τό μέλος αὐτό *δέν μπορεῖ* νά συμμετέχει στήν ἐπίλυση τῶν γενικῶν ζητημάτων. Κάτω ἀπό τέτοιες συνθῆκες μπορεῖ κανείς, ἐντελῶς δικαιολογημένα, ν' ἀμφιβάλλει ἄν θά βρεθοῦν ἄνθρωποι γι' αὐτό τό «πόστο» (ἤ γι' αὐτή τήν ἀργομισθία;) τῶν «μελῶν» τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς «στό ἐξωτερικό»!

Ἄλλη (καί ἡ τελευταία δυνατή) ὑπόθεση. *Ὅλη* ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή, σάν ἕνα μοναδικό κέντρο, ἀποτελεῖται ἀπό συντρόφους πού δουλεύουν στή Ρωσία. Μόνο ἕνα τέτοιο κέντρο θἆναι *στήν πραγματικότητα* ἑνιαῖο ρωσικό κέντρο. Στό ἐξωτερικό ὁρίζει ἀντιπροσωπεία του. Ὡστόσο *πραχτικά* ἡ ἀντιπροσωπεία αὐτή θά ὑπάρχει σάν αὐτοτελές κέντρο: πραγματικά, γιά φανταστεῖτε τή σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου. Εἶναι εὐνόητο πώς ἐδῶ χρειάζεται *ὁλόκληρη ἐπιτροπή* πού σχηματίζεται, διαμορφώνεται, συνταιριάζεται μονάχα ὕστερα ἀπό *μακρόχρονη, πολύ μακρόχρονη πορεία* (ἡ Ρωσία γιά νά σχηματίσει τό *νέο* Κεντρικό Ὄργανο, ὕστερα ἀπό τό ΙΙ συνέδριο, κατέβαλε προσπάθειες ἐπί *ἑνάμιση χρόνο*, κι αὐτό μέσα σέ συνθῆκες ἑνός τεράστιου ἐνδιαφέροντος πού δημιουργήθηκε σ' ὅλη τή Ρωσία γιά τή βαριά *παγκομματική* κρίση!). Στήν πράξη ἡ ἐπιτροπή αὐτή διευθύνει τό *βδομαδιάτικο* ὄργανο μέ ἀπόλυτη αὐτοτέλεια. *Στήν καλύτερη περίπτωση* ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τῆς Ρωσίας ἀποφαίνεται γιά τόν τρόπο καθοδήγησης τοῦ ὀργάνου ἀπομέρους τῆς ἐπιτροπῆς μέ «σύσκεψή» της μιά φορά στούς ἕξι μῆνες (ἤ μιά φορά σέ 1 $^1/_2$ χρόνο) — κατά τί διαφέρει μιά τέτοια «σύσκεψη» ἀπό τό «Συμβούλιο»; — ἤ μέ «γράμμα» *ἑνός* μέλους τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Στήν πράξη ἡ ἐπιτροπή αὐτή τοῦ ἐξωτερικοῦ κάνει ζύμωση καί προετοιμασία στελεχῶν στό ἐξωτερικό (διαλέξεις καί συνελεύσεις) μπροστά σέ *ἑκατοντάδες* μέλη τοῦ κόμματος. Γιά

τήν Κεντρική Ἐπιτροπή εἶναι *φύσει* ἀδύνατο νά κατευθύνει *στήν πράξη* αὐτή τή δουλειά, νά καθοδηγεῖ *στήν πράξη* αὐτή τή δουλειά τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Γιά τήν Κεντρική Ἐπιτροπή εἶναι φύσει ἀδύνατο *νά παίρνει μέρος* σ' αὐτή τή δουλειά μέ ἄλλο τρόπο, ἐκτός ἀπό τίς *ἀραιές* συσκέψεις μέ τά πρόσωπα πού τή διευθύνουν. Γιά ἄλλη μιά φορά: κατά τί θά διαφέρουν αὐτές οἱ συσκέψεις ἀπό τό Συμβούλιο;;

Συμπέρασμα: στήν πραγματικότητα, στήν πράξη τό «ἕνα καί μοναδικό» κέντρο θἆναι ἤ *εἰκονικό* ἤ θά καταλήξει, θά καταλήξει ὁπωσδήποτε κι ἀναπόφευχτα στό τωρινό σύστημα αὐτοῦ πού εἰρωνικά ἀποκαλεῖται «τρίκεντρο». Στήν πραγματικότητα, στήν πράξη ἡ διαφορά τῶν γεωγραφικῶν, τῶν πολιτικῶν συνθηκῶν, ἡ διαφορά τῶν συνθηκῶν τοῦ χαρακτήρα δουλειᾶς, θά προκαλέσει καί θά προκαλεῖ ἀναπόφευχτα κι ἀναπότρεπτα (ὥσπου νά πέσει ἡ ἀπολυταρχία) τήν ὕπαρξη δυό κέντρων στό κόμμα μας, πού θά ἑνώνονται μόνο *ἀπό καιρό σέ καιρό μέ «συσκέψεις»*, πού *στήν πράξη* θά παίζουν πάντα τό ρόλο τοῦ ἀνώτατου ἤ τοῦ ἀνώτερου «Συμβουλίου» τοῦ κόμματος.

Εἶναι πέρα γιά πέρα εὐνόητο πώς ἡ ἀντίδραση ἐνάντια στό ἐξωτερικό προκάλεσε στούς συντρόφους τῆς Ρωσίας τή γενική κραυγή: κάτω τό ἐξωτερικό! κάτω τά δυό κέντρα! Αὐτή ἡ ἀντίδραση εἶναι δικαιολογημένη καί *ἀξιέπαινη*, γιατί σημαίνει τεράστια πρόοδο τῶν κομματικῶν δυνάμεων καί τῆς κομματικῆς συνείδησης μετά τό ΙΙ συνέδριο. Αὐτή ἡ ἀντίδραση ἐκφράζει ἕνα βῆμα μπρός τοῦ κόμματός μας, γι' αὐτό δέ χωράει συζήτηση. Ἀλλά δέν πρέπει ν' ἀφήνουμε νά μᾶς πλανεύουν τά λόγια ἤ νά ἀνάγουμε σέ «σύστημα» τή *διάθεση* τῆς δοσμένης στιγμῆς, τήν παροδική «ὀργή» ἐνάντια στούς «ἀνθρώπους τοῦ ἐξωτερικοῦ». Στήν ὀργή δέν μπορεῖ νά στηριχθεῖ κανένα κομματικό σύστημα. Δέν ὑπάρχει τίποτε εὐκολότερο ἀπό τό νά θεσπίσεις τόν ἁπλό καί σύντομο κανόνα: «ἕνα κέντρο», μ' ἕνα τέτοιο ὅμως θέσπισμα δέν πλησιάζουμε καθόλου στή λύση τοῦ πολυσύνθετου προβλήματος πού ἀφορᾶ τόν τρόπο τῆς πραγματικῆς (κι ὄχι στά χαρτιά) ἕνωσης τῶν διαφόρων τομέων τῆς δουλειᾶς στή Ρωσία καί στό ἐξωτερικό.

Γράφτηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΛΕΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΜΜΟΥΝΑ [113]

1. Ἱστορική σκιαγραφία τῆς Κομμούνας.

   Ἡ Γαλλία στίς μέρες τοῦ Ναπολέοντα Γ'. Βάση τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ: ἡ ἀστική τάξη δέν μπορεῖ πιά, τό προλεταριάτο δέν μπορεῖ ἀκόμα. . .[114]

   Ὁ τυχοδιωχτισμός τοῦ Ναπολέοντα Γ'. Ἀνάγκη ἐξωτερικῆς αἴγλης, πολέμων.

2. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ προλεταριάτου ὕστερα ἀπό τόν Ἰούνη τοῦ 1848. Ἡ Internationale Arbeiter Association [115] τοῦ 1864. Ἡ δίωξή της ἀπό τόν Ναπολέοντα Γ'.

   Ἡ διαμαρτυρία τῶν γάλλων ἐργατῶν ἐνάντια στόν πόλεμο (12 τοῦ Ἰούλη, τό τμῆμα τῆς Διεθνοῦς στό Παρίσι, S. 16) καί τῶν γερμανῶν (ἡ συγκέντρωση τῶν ἐργατῶν τοῦ Μπρούνσβικ στίς 16 τοῦ Ἰούλη, ἡ συγκέντρωση τοῦ Χέμνιτς, τό Τμῆμα τῆς Διεθνοῦς στό Βερολίνο, S. 18)[116].

3. Τό Σεδάν: 2 τοῦ Σεπτέμβρη 1870 καί ἡ ἀνακήρυξη τῆς δημοκρατίας στίς *4 τοῦ Σεπτέμβρη 1870*. Οἱ φιλελεύθεροι καταφερτζῆδες ἁρπάζουν τήν ἐξουσία.

   Φιλελεύθεροι δικηγόροι καί διπρόσωποι μοναρχικοί: *Θιέρσος*.

4. Ἡ κυβέρνηση ἐθνικῆς ἄμυνας = κυβέρνηση προδοσίας τοῦ λαοῦ. Ὁ Τροσύ: τό «σχέδιο» ὑπεράσπισης τοῦ Παρισιοῦ. Ἡ κωμωδία τῆς ὑπεράσπισης. Ὁ ἡρωισμός τῶν ἐργατῶν τοῦ Παρισιοῦ. Ἡ *συνθηκολόγηση* τῆς 28 τοῦ Γενάρη 1871.

5. Ἡ ὑπαγόρευση ἀπό τόν Βίσμαρκ τοῦ ὅρου νά συγκληθεῖ ἡ Ἐθνοσυνέλευση *μέσα σέ 8 μέρες* (S. 34) γιά νά ἀποφασίσει γιά τό ζήτημα τοῦ πολέμου καί τῆς εἰρήνης. Ραδιουργίες τοῦ Θιέρσου καί τῶν μοναρχικῶν.

   Ἡ βουλή τῶν γιοῦνκερ (ruraux *). Ἡ *Ἐθνοσυνέλευση*

* — τῆς χωριατιᾶς. *Ἡ Σύντ.*

τοῦ *Μπορντό* μέ 630 μέλη = 30 βοναπαρτιστές + 200 δημοκρατικοί (100 μετριοπαθεῖς καί 100 ριζοσπάστες) + 400 μοναρχικοί (200 ὀρλεανικοί + 200 νομιμόφρονες).

Συνομιλία τοῦ Θιέρσού μέ τόν Φαλλού.

6. Ἡ πρόκληση κατά τοῦ Παρισιοῦ: ὁ διορισμός μοναρχικῶν πρέσβεων· τό κόψιμο τῶν «30 σολδίων» ἀπό τούς στρατιῶτες τῆς ἐθνοφρουρᾶς· στό Παρίσι ἀστυνομικός διευθυντής ὁ Βαλεντίν, διοικητής τῆς ἐθνοφρουρᾶς ὁ ντ' Ὀρέλ ντέ Παλαντίν κ. ἄ. (Τρέποφ καί Βασίλτσικοφ!!)[117]· ἡ μεταφορά τῆς Ἐθνοσυνέλευσης στίς Βερσαλλίες· τό πνίξιμο τῶν δημοκρατικῶν ἐφημερίδων κτλ. Ἡ προσπάθεια νά φορτωθοῦν τά ἔξοδα τοῦ πολέμου στούς φτωχούς (S. 35). Οἱ ἔνοπλοι ἐργάτες τοῦ Παρισιοῦ καί ἡ μοναρχική συνέλευση. Ἡ σύγκρουση ἀναπόφευχτη.

7. Ἡ προειδοποίηση τοῦ Μάρξ*: τό δεύτερο γράμμα τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου τῆς Διεθνοῦς τῆς 9 τοῦ Σεπτέμβρη 1870: «Μή ἀφήνετε νά σᾶς συνεπαίρνουν οἱ ἐθνικές παραδόσεις τοῦ 1792», ἀναπτύσσετε τήν «ὀργάνωση τῆς τάξης σας», μή βάζετε σκοπό τήν ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης («ἀπεγνωσμένη ἀνοησία»): S. 25. Τά ἴδια ἔγραφε γιά τή Γαλλία ὁ Εὐγένιος Ντυπόν, γραμματέας τῆς Διεθνοῦς (τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου) στίς 7 τοῦ Σεπτέμβρη 1870 (Weill, 134).

8. Ἡ τελευταία πράξη τῆς πρόκλησης. Στίς 18 τοῦ Μάρτη 1871 ἀφαιροῦνται τά κανόνια ἀπό τήν ἐθνοφρουρά. Τά ἀπατεωνίστικα ἐπιχειρήματα τοῦ Θιέρσου. Ἡ ἀπόπειρα δέν πέτυχε. Ἡ κεντρική ἐπιτροπή τῆς ἐθνοφρουρᾶς κήρυξε τήν Κομμούνα. *Ἄρχισε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος* ἀνάμεσα στήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ καί στήν κυβέρνηση τῶν Βερσαλλιῶν.

9. Οἱ κατευθύνσεις μέσα στήν Κομμούνα: (α) *μπλανκιστές*. Ἀκόμα τό Νοέμβρη τοῦ *1880* ὁ Μπλανκί κατακρίνει στό «Ni Dieu ni maître» ** τή θεωρία τῆς ταξικῆς πάλης καί τό χωρισμό τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου ἀπό τά συμφέροντα τοῦ ἔθνους (Weill, 229) (δέν κάνει διάκριση ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί στήν ἐπαναστατική ἀστική τάξη)· (β) *προυντονιστές* (μουτουαλιστές) «ὀργάνωση τῆς ἀνταλλαγῆς καί τῆς πίστης».

Τό ἐπαναστατικό ἔνστιχτο τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀνοίγει τό δρόμο *παρά* τίς λαθεμένες θεωρίες.

---

* Contra στόν *Μπλανκί* πού ἵδρυσε τό 1870 τήν «*Patrie en danger*» («Ἡ πατρίδα σέ κίνδυνο». *Ἡ Σύντ.* (NB).

** — «Οὔτε θεός οὔτε ἀφέντης». *Ἡ Σύντ.*

10. *Πολιτικά μέτρα τῆς Κομμούνας:*
(1) κατάργηση τοῦ μόνιμου στρατοῦ
(2) κατάργηση τῆς γραφειοκρατίας α) αἱρετότητα ὅλων τῶν ὑπαλλήλων· β) μισθός ὄχι > ἀπό 6000 fr.
(3) χωρισμός τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος | Πρόγραμμα-minimum
(4) εἰσαγωγή τῆς δωρεάν ἐκπαίδευσης

Ἡ Κομμούνα καί οἱ ἀγρότες. Σέ τρεῖς μῆνες ὅλα θἆταν διαφορετικά! (S. 49–50) *

Ἡ Κομμούνα καί ἡ Διεθνής. Ὁ Φράνκελ, οἱ *πολωνοί* (ἡ σημαία τῆς παγκόσμιας δημοκρατίας).

11. *Οἰκονομικά μέτρα τῆς Κομμούνας.*
(1) ἀπαγόρευση τῆς νυχτερινῆς ἐργασίας τῶν ἀρτεργατῶν.
(2) » τῶν προστίμων.
(3) καταγραφή τῶν ἐγκαταλειμμένων ἐργοστασίων, μεταβίβασή τους σέ συνεργατικές ἐργατῶν, μέ ἀποζημίωση καθορισμένη ἀπό διαιτητικές ἐπιτροπές. (S. 54).

NB | Δέν πῆραν τήν τράπεζα. Δέν ψηφίστηκε τό 8ωρο Weill, 142. |

(4) Ἀναστολή τῆς πώλησης τῶν ἐνεχύρων. Παράταση τῶν προθεσμιῶν πληρωμῆς (γιά τά ἐνοίκια κατοικίας).

12. Ἡ κατάρευση. Οἱ ἐλλείψεις ὀργάνωσης. Ἡ κατάσταση τῆς ἄμυνας. Ἡ συναλλαγή τοῦ Θιέρσου μέ τόν Βίσμαρκ {ὁ ρόλος τοῦ Βίσμαρκ = μισθωτός δολοφόνος}. *Ἡ ματωμένη βδομάδα 21–28 τοῦ Μάη 1871.*

Οἱ φρικαλεότητές της, οἱ ἐξορίες etc. Οἱ συκοφαντίες (S. 65–66).

Τά παιδιά καί οἱ γυναῖκες...

P. 487: 20 000 σκοτώθηκαν στούς δρόμους, 3000 πέθαναν στίς φυλακές etc. Τά στρατοδικεῖα: ὥς τήν 1 τοῦ Γενάρη 1875 εἶχαν καταδικαστεῖ *13 700* ἄτομα (80 γυναῖκες, 60 παιδιά), ἐξορίες, φυλακές[118].

13. Διδάγματα: ἡ ἀστική τάξη εἶναι ἱκανή *γιά ὅλα.* Σήμερα φιλελεύθεροι, ριζοσπάστες, δημοκρατικοί, αὔριο προδοσία, τουφεκισμοί.

Αὐτοτελής ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου — ταξική πάλη — ἐμφύλιος πόλεμος.

---

* ἡ ἀποκάλυψη τῶν «μυστικῶν»: τά κόλπα τοῦ Τροσύ, τό «καθεστώς» στά μοναστήρια (S. 54). *Ἔχουν γίνει ἀκόμα πολύ λίγα!*

Στό σημερινό κίνημα ὅλοι μας στηριζόμαστε στούς ὤμους τῆς Κομμούνας.

Γράφτηκε τό Φλεβάρη–Μάρτη τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΤΗΝ ΜΠΡΟΣΟΥΡΑ «ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΛΟΠΟΥΧΙΝ»

Καί στό καλό θέλει μέτρο! — εἶναι σάν νά λέει μέ τό ὑπόμνημά του ὁ κ. Λοπούχιν. Καλό πράγμα εἶναι γιά τήν ἀστυνομία ὁ «προσωρινός» Κανονισμός ἐνισχυμένης ἀσφάλειας, πού ἀπό τά 1881 στάθηκε ἕνας ἀπό τούς πιό σταθερούς, τούς πιό βασικούς νόμους τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ ἀστυνομία ἀποχτᾶ κάθε λογῆς δικαιώματα καί ἐξουσιοδοτήσεις «νά κρατάει στό χέρι τούς πολίτες», σύμφωνα μέ τήν εὔστοχη ἔκφραση τοῦ ὑπομνήματος, ἔκφραση πού τόσο περισσότερο χτυπάει στά μάτια ὅσο συχνότερα σκοντάφτεις, διαβάζοντάς το, σέ ἀφάνταστα στρυφνά, ἀσουλούπωτα, γραφειοκρατικά σχήματα λόγου. Μάλιστα, ἡ ἀστυνομία καλοπερνοῦσε μ' αὐτό τόν «Κανονισμό», οἱ «καλές» του ὅμως ἰδιότητες ἄρχισαν νά χαλοῦν τήν ἴδια τήν ἀστυνομία. Αὐτό ἀπό τό ἕνα μέρος. Κι ἀπό τό ἄλλο μέρος τά ἔκτακτα κατασταλτικά μέτρα πού μποροῦσαν νά φαίνονται ἔκτακτα πρίν εἴκοσι πέντε χρόνια, ἔγιναν τόσο συνηθισμένα πού κι ὁ πληθυσμός προσαρμόστηκε, ἄν ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφραση, σ' αὐτά τά μέτρα. Ἡ κατασταλτική σημασία τῶν ἔκτακτων μέτρων ἐξασθένισε, ὅπως ἐξασθενίζει ἕνα καινούργιο ἐλατήριο ἀπό τή μακρόχρονη καί ὑπέρμετρη χρήση. Τό πράγμα δέν ἀξίζει τόν κόπο, λέει ὁ διευθυντής τῆς ἀστυνομίας κ. Λοπούχιν σ' ὅλη τήν ἔκθεσή του πού εἶναι γραμμένη σέ ἕνα διακρινόμενο γιά τήν πρωτοτυπία του μελαγχολικό καί ἀπαισιόδοξο τόνο.

Ἐξαιρετικά εὐχάριστη ἐντύπωση προκαλεῖ στό σοσιαλδημοκράτη αὐτός ὁ ἀπαισιόδοξος τόνος, αὐτή ἡ πραχτική, ἄχροη καί μολαταῦτα ἀμείλιχτη κριτική ἑνός ἀστυνομικοῦ, κριτική πού στρέφεται ἐνάντια στό βασικό ρωσικό ἀστυνομικό νόμο. Πέρασαν καί πᾶνε οἱ ὡραῖες μέρες τῆς ἀστυνομικῆς καλοπέρασης!

Πέρασε καί πάει ἡ δεκαετία 1860–1870, τότε πού οὔτε κάν σκέψη γινόταν γιά ὕπαρξη ἐπαναστατικοῦ κόμματος. Πέρασε καί πάει ἡ δεκαετία 1870–1880, τότε πού οἱ δυνάμεις ἑνός τέτοιου κόμματος, πού ἀναμφισβήτητα ὑπῆρχε καί ἐνέπνεε φόβο, ἀποδείχτηκαν «ἀρκετές μόνο γιά μεμονωμένες ἀπόπειρες δολοφονίας καί ὄχι γιά πολιτική ἀνατροπή». Στά χρόνια ἐκεῖνα, ὁπότε «ἡ παράνομη ζύμωση ἔβρισκε στήριγμα σέ μεμονωμένα πρόσωπα καί ὁμίλους», τό νεοεφεύρετο ἐλατήριο μποροῦσε ἀκόμα νά ἀσκεῖ κάποια ἐπίδραση. Πόσο ὅμως ἔχει ξεχαρβαλωθεῖ αὐτό τό ἐλατήριο τώρα «στή σημερινή κατάσταση τῆς κοινωνίας, ὁπότε στή Ρωσία ἀναπτύσσεται πλατιά καί ἡ δυσαρέσκεια ἀπό τήν ὑπάρχουσα τάξη πραγμάτων καί ἕνα ἰσχυρό ἀντιπολιτευτικό κίνημα»! Πόσο παράλογα καί χωρίς νόημα ἀποδείχτηκαν τά ἔκτακτα μέτρα ἐνισχυμένης ἀσφάλειας, ὅταν βρέθηκαν στήν ἀνάγκη, κυριολεχτικά: *στήν ἀνάγκη* νά τά ἐφαρμόσουν ἀθρόα «ἐνάντια στούς ἐργάτες γιά ἀπεργίες πού εἶχαν εἰρηνικό χαρακτήρα καί ἀποκλειστικῶς οἰκονομικά ἐλατήρια», ὅταν βρέθηκαν στήν ἀνάγκη καί τίς πέτρες ἀκόμα νά τίς θεωρήσουν ὅπλο, ὄχι ἀκίνδυνο ἀπό πολιτική ἄποψη!

Στήν ἀπελπισία του ὁ καημένος ὁ Λοπούχιν βάζει δυό θαυμαστικά, καλώντας τούς κ. κ. ὑπουργούς νά γελάσουν μαζί του μέ τίς παράλογες συνέπειες ὅπου ὁδήγησε ὁ Κανονισμός ἐνισχυμένης ἀσφάλειας. Ὅλα σ' αὐτό τόν Κανονισμό ἀποδείχτηκαν ἄχρηστα, ἀπό τότε πού τό ἐπαναστατικό κίνημα διείσδυσε πραγματικά μέσα στό λαό καί συνδέθηκε ἀδιάρηχτα μέ τό ταξικό κίνημα τῶν ἐργατικῶν μαζῶν, — ὅλα, ἀπό τήν ἀπαίτηση νά θεωροῦνται οἱ ταυτότητες ὥς τά στρατοδικεῖα. Ἀκόμα κι ὁ «θεσμός τῶν θυρωρῶν», ὁ πανσωτήριος καί ἐξαίσιος θεσμός τῶν θυρωρῶν, ὑποβάλλεται σέ συντριπτική κριτική ἀπό τόν ἀστυνόμο-ὑπουργό, πού κατηγορεῖ αὐτό τό θεσμό γιά ἐξασθένιση τῆς συμβολῆς του στήν προληπτική δράση τῆς ἀστυνομίας.

Πραγματικά ὁλοκληρωτική χρεοκοπία τοῦ ἀστυνομικοῦ καθεστῶτος!

Καί ἡ χρεοκοπία αὐτή ἐπιβεβαιώνεται, ἐκτός ἀπό τίς δηλώσεις ἑνός τόσο ἁρμοδιότατου προσώπου ὅπως ὁ ἀξιότιμος κ. Λοπούχιν, καί ἀπ' ὅλη τήν πορεία τῆς ἐξέλιξης τῆς τσαρικῆς πολιτικῆς. Ὅταν δέν ὑπῆρχε πραγματικά λαϊκό ἐπαναστατικό κίνημα, ὅταν ἡ πολιτική πάλη δέ συνδεόταν ἀκόμα σ' ἕνα ἑνιαῖο σύνολο μέ τήν ταξική πάλη, τότε ἔφταναν καί μόνο τά ἀστυνομικά μέτρα ἐνάντια στά ἄτομα καί στούς ὁμίλους. Ἐνάντια στίς τάξεις τά μέτρα αὐτά ἀποδείχτηκαν ἀνίσχυρα καί καταγέλαστα,

ἡ πληθώρα τους ἄρχισε νά μετατρέπεται σέ ἐμπόδιο γιά τήν ἀστυνομική δουλειά. Τά τρομερά κάποτε ἄρθρα τοῦ Κανονισμοῦ ἐνισχυμένης ἀσφάλειας ἀποδείχτηκαν πανάθλιες μικρότητες καί τιποτένια τερτίπια πού πολύ περισσότερο μεγαλώνουν τή δυσαρέσκεια τῶν «πολιτῶν» πού δέν ἀνήκουν στούς ἐπαναστάτες, παρά θίγουν σοβαρά τούς ἐπαναστάτες. Γιά νά καταπολεμήσεις τή λαϊκή ἐπανάσταση, τήν ταξική πάλη, δέν μπορεῖς νά στηρίζεσαι στήν ἀστυνομία, πρέπει νά στηρίζεσαι πάλι σέ λαό, πάλι σέ τάξεις. Αὐτό εἶναι τό ἐπιμύθιο τοῦ ὑπομνήματος τοῦ κ. Λοπούχιν. Καί σ' αὐτό τό ἐπιμύθιο καταλήγει στήν πράξη ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση. Χαλάρωσαν τά ἐλατήρια τῶν ἀστυνομικῶν μηχανισμῶν, οἱ στρατιωτικές δυνάμεις μόνες τους δέν ἐπαρκοῦν. Πρέπει νά ὑποδαυλίζεται τό ἐθνικό, τό φυλετικό μίσος, πρέπει νά ὀργανώνονται «μαῦρες ἑκατονταρχίες» ἀπό τά πιό καθυστερημένα μικροαστικά στρώματα τῶν πόλεων *(καί ὕστερα, ἐννοεῖται, καί τοῦ χωριοῦ)*, πρέπει νά γίνεται προσπάθεια νά συσπειρωθοῦν γιά τήν ὑπεράσπιση τοῦ θρόνου ὅλα τά ἀντιδραστικά στοιχεῖα μέσα ἀπό τόν ἴδιο τόν πληθυσμό, πρέπει νά μετατρέπεται ἡ πάλη τῆς ἀστυνομίας ἐνάντια στούς ὁμίλους σέ πάλη μιᾶς μερίδας τοῦ λαοῦ ἐνάντια σέ μιά ἄλλη μερίδα τοῦ λαοῦ.

Ἔτσι ἀκριβῶς ἐνεργεῖ τώρα ἡ κυβέρνηση, ὑποκινώντας στό Μπακοῦ τούς τατάρους ἐνάντια στούς ἀρμένηδες, προσπαθώντας νά προκαλέσει νέα πογκρόμ κατά τῶν ἑβραίων, ὀργανώνοντας μαῦρες ἑκατονταρχίες ἐνάντια στούς ζέμτσι, στούς φοιτητές καί στούς στασιαστές γυμνασιόπαιδες, κάνοντας ἔκκληση στούς πιστούς στό θρόνο εὐγενεῖς καί στά συντηρητικά στοιχεῖα τῆς ἀγροτιᾶς. Ἄς εἶναι! Ἐμᾶς, τούς σοσιαλδημοκράτες, δέ θά μᾶς ἐκπλήξει οὔτε θά μᾶς τρομάξει αὐτή ἡ ταχτική τῆς ἀπολυταρχίας. Ἐμεῖς ξέρουμε ὅτι ἡ κυβέρνηση δέν πρόκειται πιά νά κερδίσει πολλά ἀπό τήν ὑποδαύλιση τοῦ φυλετικοῦ μίσους, τώρα πού οἱ ἐργάτες ἄρχισαν νά ὀργανώνουν τήν ἔνοπλη ἀπόκρουση τῶν πογκρομιστῶν· καί μάλιστα, μέ τό νά στηρίζεται στά ἐκμεταλλευτικά στρώματα τῶν μικροαστῶν, ἡ κυβέρνηση θά ξεσηκώσει ἐναντίον της ἀκόμα πιό πλατιές πραγματικά προλεταριακές μάζες. Ἐμεῖς δέν περιμέναμε ποτέ οὔτε περιμένουμε πολιτικές καί κοινωνικές ἀνατροπές ἀπό τό ὅτι θά «μεταπεισθοῦν» οἱ κρατοῦντες ἤ ἀπό τό ὅτι οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι θά περάσουν μέ τό μέρος τῆς «ἀρετῆς». Πάντα διδάσκαμε καί διδάσκουμε ὅτι τή βάση τῶν πολιτικῶν μετασχηματισμῶν τήν αποτελεῖ ἡ ταξική πάλη, ἡ πάλη τῆς ὑφιστάμενης ἐκμετάλλευση

μερίδας τοῦ λαοῦ ἐνάντια στήν ἐκμεταλλεύτρια μερίδα του, καί *σέ τελευταία ἀνάλυση* αὐτή κρίνει τήν τύχη ὅλων αὐτῶν τῶν μετασχηματισμῶν. Ἡ κυβέρνηση, ἀναγνωρίζοντας τήν ὁλοκληρωτική χρεοκοπία τῆς ἀστυνομικῆς μικρολογίας καί περνώντας στήν ἀνοιχτή ὀργάνωση τοῦ ἐμφύλιου πολέμου, ἀποδείχνει μ᾿ αὐτό ὅτι πλησιάζει *ἡ τελική ἐξόφληση τῶν λογαριασμῶν*. Τόσο τό καλύτερο. Ἡ κυβέρνηση ἀρχίζει τόν ἐμφύλιο πόλεμο. Τόσο τό καλύτερο. Κι ἐμεῖς εἴμαστε ὑπέρ τοῦ ἐμφύλιου πολέμου. Κι ἄν κάπου νιώθουμε ἰδιαίτερη σιγουριά, εἶναι ἀκριβῶς σέ τοῦτο τόν τομέα, στόν πόλεμο τῆς τεράστιας μάζας τῶν ἑκατομμυρίων τοῦ καταπιεζόμενου καί χωρίς δικαιώματα ἐργαζόμενου κόσμου πού συντηρεῖ ὅλη τήν κοινωνία, ἐνάντια σέ μιά χούφτα προνομιούχους χαραμοφάηδες. Ἡ κυβέρνηση βέβαια ὑποδαυλίζοντας τήν ἔχθρα καί τό φυλετικό μίσος, μπορεῖ νά καθυστερήσει γιά ἕνα διάστημα τήν ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς πάλης, ὅμως μόνο γιά ἕνα σύντομο διάστημα καί μάλιστα πληρώνοντάς το αὐτό μέ μεγαλύτερη ἀκόμα διεύρυνση τοῦ πεδίου τῆς νέας πάλης, μέ μεγαλύτερη ἀκόμα ὀργή τοῦ λαοῦ ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Ἀπόδειξη: οἱ συνέπειες τοῦ πογκρόμ στό Μπακοῦ, πού δεκαπλασίασε τίς ἐπαναστατικές διαθέσεις ὅλων τῶν στρωμάτων ἐνάντια στόν τσαρισμό. Ἡ κυβέρνηση νόμισε πώς θά τρομάξει τό λαό μέ τή θέα τοῦ αἵματος καί μέ τά πολυάριθμα θύματα τῶν συγκρούσεων στούς δρόμους, στήν πραγματικότητα ὅμως *συνηθίζει τό λαό* νά μή φοβᾶται τήν αἱματοχυσία, τήν ἀνοιχτή ἔνοπλη σύγκρουση. Στήν πραγματικότητα κάνει πρός ὄφελός μας μιά τόσο πλατιά καί τόσο ἐπιβλητική ζύμωση ὅσο δέ φανταζόμασταν. Vive le son du canon! θά ποῦμε ἐμεῖς μέ τά λόγια τοῦ γαλλικοῦ ἐπαναστατικοῦ τραγουδιοῦ — «Ζήτω ἡ βροντή τῶν κανονιῶν!», ζήτω ἡ ἐπανάσταση, ζήτω ὁ ἀνοιχτός λαϊκός πόλεμος ἐνάντια στήν τσαρική κυβέρνηση καί στούς ὀπαδούς της!

Ν. Λένιν

Γράφτηκε τό Φλεβάρη–Μάρτη τοῦ 1905

Δημοσιεύτηκε τό 1905 στήν μπροσούρα: «Τό ὑπόμνημα τοῦ διευθυντῆ τῆς ἀστυνομίας Λοπούχιν». Γενεύη, ἔκδοση «Βπεριόντ»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας

ΠΟΙΟΝ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΓΕΛΑΣΟΥΝ;

Στό φύλλο 89 τῆς «Ἴσκρα» πού μόλις λάβαμε, βρίσκουμε μιά ἀπόφαση τοῦ «Συμβουλίου τοῦ κόμματος» τῆς 8 τοῦ Μάρτη 1905. Ὅπως ἔπρεπε νά τό περιμένουμε, τό «Συμβούλιο» τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι πῦρ καί μανία ἐνάντια στό συνέδριο πού συγκαλοῦν οἱ ρωσικές ἐπιτροπές τοῦ κόμματος, καί δηλώνει ὅτι «μέ τόν τρόπο πού ἐνεργοῦν ὅσοι θά πάρουν μέρος σ' αὐτό θέτουν μόνοι τους τόν ἑαυτό τους ἔξω ἀπό τό κόμμα». Καταλαβαίνουμε ἀπόλυτα τήν παραφορά τοῦ ὁμίλου τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού τό κόμμα πού δρᾶ στή Ρωσία τόν ἐγκατέλειψε οὐσιαστικά ἀπό καιρό καί τώρα τόν ἐγκαταλείπει καί τυπικά. Καταλαβαίνουμε ἐπίσης ὅτι μόνο κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς παραφορᾶς καί τῆς ἀπόγνωσης μπορεῖ νά κάνει κανείς τόσο ἄσχημες κρίσεις καί «ν' ἀποφεύγει τήν ἀλήθεια» τόσο ἄτεχνα, ὅπως κάνει τό Συμβούλιο. «Σύμφωνα μέ τό καταστατικό — μᾶς λένε — τό συνέδριο μπορεῖ νά συγκληθεῖ μόνο ἀπό τό Συμβούλιο». Μάλιστα, ἐκτός ἀπό τήν περίπτωση πού τό Συμβούλιο κουρελιάζει τό καταστατικό καί μέ ἀπάτη προσπαθεῖ ν' ἀποφύγει τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου, πού εἶναι ὑποχρεωτική γι' αὐτό. Κι αὐτή ἀκριβῶς τήν «περίπτωση» τήν ἀπέδειξε ἀπό καιρό τό κόμμα, αναφορικά μέ τό Συμβούλιο (βλ. Ὀρλόβσκι: «Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα», ὅπου ἀνάμεσα στ' ἄλλα ἀποδείχνεται πώς σύμφωνα μέ τήν ἀριθμητική τοῦ «Συμβουλίου» $16 \times 4 = 61$!). Τήν 1η τοῦ Γενάρη 1905, μᾶς λένε παρακάτω, ὑπῆρχαν κατά τήν ὁμόφωνη (μαζί καί τοῦ Λένιν) ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου 33 ὀργανώσεις μέ πλήρη δικαιώματα, ἐκτός ἀπό τά κεντρικά ὄργανα. Αὐτό δέν εἶναι ἀλήθεια. Τό κόμμα ξέρει ἀπό καιρό ἀπό τήν ἴδια μπροσούρα ὅτι τήν 1η τοῦ Γενάρη 1905 ὑπῆρχαν μόνο 29 ὀργανώσεις μέ πλήρη δικαιώματα. Οἱ ἐπιτροπές Κουμπάν καί Καζάν πού ἀναφέρει ἡ «Ἴσκρα», ποτέ δέν εἶχαν ἐπικυρωθεῖ

ἀπό τό Συμβούλιο, ἐνῶ ἡ ἐπιτροπή Πολέσιε καί ἡ Βορειοδυτική ἐπιτροπή ἐπικυρώθηκαν μόλις τήν 1η τοῦ 'Απρίλη 1905. Μένουν 29 ὀργανώσεις (οἱ ἐπιτροπές: Πετρούπολης, Μόσχας, Τβέρ, Βορρᾶ, Τούλας, Νίζνι Νόβγκοροντ, Σαράτοφ, Οὐραλίων-Οὐφά, Σιβηρίας, Ντόν, Χαρκόβου, Κιέβου, 'Οδησσοῦ, Αἰκατερινοσλάβ, Ρίγας, 'Οριόλ-Μπριάνσκ, Σμολένσκ, Σαμάρας, Βορόνεζ, ἡ ἕνωση τοῦ Καυκάσου = 4 ἐπιτροπές, οἱ ἐπιτροπές Κούρσκ, 'Αστραχάν, Νικολάγεφ, Κριμαίας, Γκορνοζαβόντσκ, ὁ Σύνδεσμος). Τό «Γραφεῖο τῶν 'Επιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας» ἐπικαλεῖται τίς ἐξουσιοδοτήσεις 10 ὀργανώσεων, λέει παρακάτω τό Συμβούλιο. Αὐτό εἶναι ψέμα. Ὅπως ξέρουν ὅλοι, τό γραφεῖο ἐκλέχτηκε ἀκόμα πρίν ἀπό τήν 1 τοῦ Γενάρη 1905 σέ τρεῖς συνδιασκέψεις ἀπό δεκατρεῖς ἐπιτροπές (6 τοῦ Βορρᾶ, 3 τοῦ Νότου, 4 τοῦ Καυκάσου). Ὕστερα ἀπό τήν πρωτοβουλία τοῦ γραφείου γιά τή σύγκληση συνεδρίου, στό γραφεῖο προσχώρησαν οἱ ἐπιτροπές Βορόνεζ καί Τούλας. Ἔτσι τήν 1 τοῦ Γενάρη 1905 ἀπό τίς 28 ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας μέ πλήρη δικαιώματα οἱ 15 εἶχαν ταχθεῖ ὑπέρ τοῦ συνεδρίου, παρά τή θέληση τῶν βοναπαρτιστικῶν κεντρικῶν ὀργάνων. Σ' αὐτές δέν ἔχουν ὑπολογιστεῖ καί οἱ μέ πλήρη δικαιώματα ὀργανώσεις (ἡ ἐπιτροπή Σαράτοφ, Σιβηρίας καί ἄλλες), πού ἀπό καιρό ἔχουν ταχθεῖ ὑπέρ τοῦ συνεδρίου γενικά (βλ. τήν μπροσούρα τοῦ Σάχοφ: «Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο»). Πόσο γελοῖες καί χοντροκομμένες εἶναι οἱ προσπάθειες τοῦ Συμβουλίου νά γελάσει τό ἀκατατόπιστο κοινό πού πληροφορεῖται τήν ὑπόθεση ὄχι ἀπό ντοκουμέντα, ἀλλά ἀπό τίς φλυαρίες τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἐξωτερικοῦ, φαίνεται ἰδιαίτερα ἀπό τίς δυό παρακάτω πληροφορίες. Στήν ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρουσα μπροσούρα «'Απολογισμός γιά τή συνέλευση τῆς Γενεύης τῆς 2 τοῦ Σεπτέμβρη 1904», πού ἐκδόθηκε ἀπό τή μειοψηφία, ὁ Ντάν ὁμολογεῖ πώς ἡ πλειοψηφία τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κόμματος διέκοψε κάθε συντροφική σχέση μέ τήν «Ἴσκρα» καί ὁ Πλεχάνοφ, ὁ μεγάλος πολέμιος τῆς πλειοψηφίας, ἀναγκάζεται νά δηλώσει πώς οἱ δυνάμεις τῶν ἀντίπαλων πλευρῶν εἶναι περίπου ἴσες!! (Καί σημειῶστε πώς αὐτό εἶναι κρίση ἀνθρώπου τοῦ ἐξωτερικοῦ.) Στή «Δήλωση» τοῦ Λένιν *, πού ὄχι μόνο δέν ἔχει ἀνασκευαστεῖ ἀπό τή μειοψηφία, μά ἀπεναντίας ἐπιβεβαιώθηκε μέ τήν ἀνοιχτή ὁμολογία τοῦ Ποπόφ, ὄχι κανείς ἄλλος, παρά ἕνας πράκτορας τῆς ΚΕ ἀναγνωρίζει πώς ἡ μειοψηφία ἔχει μέ τό μέρος της μόνο 4 ἐπιτροπές τῆς Ρωσίας καί πώς σ' ἕνα πραγμα-

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 121, 122. *Ἡ Σύντ.*

τικά κομματικό συνέδριο θά γίνει ἀναμφισβήτητα ἀντικατάσταση τῆς συνταχτικῆς ἐπιτροπῆς καί τοῦ Συμβουλίου. Ἀκόμα μιά φορά: ποιόν θέλετε νά γελάσετε, ἀξιότιμοι ἥρωες τῆς πρόσληψης; Φοβᾶστε σάν τή φωτιά τή μόνη πραγματικά κομματική διέξοδο — τό συνέδριο, καί ταυτόχρονα βεβαιώνετε ὅτι τούς ἀντιπάλους σας τούς ἀκολουθεῖ μηδαμινό μέρος τῶν ὀργανώσεων, μόνο τό ἕνα τέταρτο περίπου! Μέσα στήν παραφορά σας δέ βλέπετε πώς αὐτογρονθοκοπιέστε. Ἤ μήπως κι ὁ Νικόλαος Β΄ φοβᾶται τή Συνταχτική Συνέλευση, ἐπειδή οἱ ἀντίπαλοι τοῦ τσαρισμοῦ ἀποτελοῦν μηδαμινό μέρος τοῦ λαοῦ;

«Βπεριόντ» φύλλο 10,
15 (2) τοῦ Μάρτη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΤΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ ΚΑΙ Η ΑΣΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ἔχουμε τονίσει προηγούμενα τί ἀσυγχώρητη μυωπία χαρακτηρίζει τή γνώμη τῶν νεοϊσκριστῶν πώς ὁ μετριοπαθής ρωσικός φιλελευθερισμός δέχτηκε τάχα θανάσιμο πλῆγμα, πώς ἡ δημοκρατία μας * ἔχει τάχα ἀναγνωρίσει γιά τό προλεταριάτο τό ρόλο τῆς πρωτοπορίας. Ἀπεναντίας, ἴσα ἴσα τώρα ἡ ἀστική δημοκρατία ἐντείνει ἰδιαίτερα τίς δυνάμεις της γιά νά βάλει στό χέρι τό ἐργατικό κίνημα, γι' αὐτό καί ἴσα ἴσα τώρα εἶναι ἐξαιρετικά ἐπιζήμιος ὁ ραμποτσεντελισμός πού ἀνακαλοῦν στή ζωή οἱ νεοϊσκριστές. Νά μιά ἐνδιαφέρουσα προκήρυξη πού κυκλοφορεῖ στή Ρωσία καί πού δίνει πολύτιμο ὑλικό σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα:

«Τόν τελευταῖο καιρό παρατηρεῖται μιά τάση τῆς ἀστικῆς τάξης νά ὀργανωθεῖ, μά πιό ἀξιοσημείωτο ἀκόμα εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ ἀστική δημοκρατία ἀπευθύνεται στόν ἐργάτη. Οἱ δημοκράτες θέλουν νά παρουσιαστοῦν σάν καθοδηγητές τῆς οἰκονομικῆς καί τῆς πολιτικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. „Ἐμεῖς ὡς πρός τίς πεποιθήσεις μας εἴμαστε κατά βάθος σοσιαλδημοκράτες — λένε — ἡ σοσιαλδημοκρατία ὅμως μέ τίς κομματικές της διχόνοιες δέν κατάλαβε τή σπουδαιότητα τῆς σημερινῆς στιγμῆς καί ἀποδείχτηκε ἀνίκανη νά ὁδηγήσει τό ἐργατικό κίνημα, κι αὐτό θέλουμε νά τό κάνουμε ἐμεῖς“. Ἀπό τούς παραπέρα λόγους τῶν νέων αὐτῶν „σοσιαλδημοκρατῶν στήν ψυχή“ διευκρινίζεται πώς αὐτοί, χωρίς νά καταρτίσουν αὐτοτελές πρόγραμμα, ἁπλῶς θά ἐξηγοῦν καί θά ἀπαντοῦν στά ἐρωτήματα πού τούς ἀπευθύνουν οἱ ἐργάτες. Οἱ ἐκδόσεις πρέπει νά ἀνταποκρίνονται στήν ἴδια ἀνάγκη καί νά μήν ἔχουν καθόλου κομματικό χαρακτήρα. Κι ἔτσι αὐτοί οἱ „ποῦροι σοσιαλδημοκράτες“, δυσα-

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 270. *Ἡ Σύντ.*

ρεστημένοι ἀπό τήν ταχτική καί τή σημερινή στάση τῆς ἐπιτροπῆς, στράφηκαν οἱ ἴδιοι στίς μορφές τοῦ „ἀφουγκράσματος", πού ἀπό καιρό τίς ἔχει ἀπορίψει ἡ ἱστορία, στίς μορφές τοῦ μακαρία τῇ μνήμῃ „οἰκονομισμοῦ". Θεωρῶντας τόν ἑαυτό τους σοσιαλδημοκράτη, θεωρώντας τόν ἑαυτό τους γνήσιο ἐκφραστή τῶν ἐπιδιώξεων τῆς ἐργατικῆς τάξης, αὐτοί οἱ κύριοι δέν καταλαβαίνουν ἤ δέ θέλουν νά καταλάβουν πώς τό ἐργατικό κίνημα θά πετύχει οὐσιαστικά ἀποτελέσματα μόνο ἄν ἐπικεφαλῆς του θά βρίσκεται ἕνα ἑνιαῖο ἐργατικό κόμμα, ἄν τό προλεταριάτο ἀποχτήσει συνείδηση τῆς ξεχωριστῆς ταξικῆς θέσης του καί καταλάβει ὅτι τό ἔργο τῆς πραγματικῆς ἀπελευθέρωσής του πρέπει νᾶναι ἔργο τῶν δικῶν του χεριῶν καί ὄχι τῶν χεριῶν τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας πού δυσφημίζει τίς ἐνέργειες τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος. Αὐτοί οἱ „κατά βάθος" σοσιαλδημοκράτες, οἱ δῆθεν μαρξιστές, θάπρεπε νά εἶχαν καταλάβει τί διαφθορά φέρνουν στήν ἐργατική μάζα ὅταν προσπαθοῦν νά ἀποδείξουν πώς κάποιοι „δημοκράτες" (κι ὄχι οἱ σοσιαλδημοκράτες), πού ἀποτελοῦνται ἀποκλειστικά ἀπό ἀστούς διανοούμενους, πρέπει νά δείξουν στούς ἐργάτες τό δρόμο γιά τήν ἐλευθερία καί τό σοσιαλισμό.

Ἐξάλλου φαίνεται πώς αὐτό τό τελευταῖο τό ξέχασαν ὁλότελα, παρασυρμένοι ἀπό τόν πολιτικαντισμό τῆς σημερινῆς μέρας. Ἀπό λίγο λίγο κουβαλοῦν στοιχεῖα ὀπορτουνισμοῦ στό ἐργατικό κίνημα. Οἱ ἐργάτες, βασιζόμενοι στούς διανοούμενους, παύουν νά ἐπιδιώκουν τή δημιουργία δικοῦ τους κόμματος. Γιατί οἱ νέοι αὐτοί φίλοι τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀνέχονται καί μάλιστα ἐνθαρρύνουν τέτοια φαινόμενα; Σταράτη ἀπάντηση σ' αὐτό δίνουν οἱ ἴδιοι οἱ „δημοκράτες": „Πρῶτα — λένε — ἡ ὁμάδα μας δούλευε μόνο μέσα στή διανόηση, τά τελευταῖα ὅμως γεγονότα μᾶς ἀνάγκασαν νά στραφοῦμε καί πρός τούς ἐργάτες".

Οἱ κύριοι δημοκρατικοί καταφερτζῆδες πού αὐτοαποκαλοῦνται „καταρχήν" σοσιαλδημοκράτες, εὐαρεστήθηκαν νά στρέψουν τήν προσοχή τους πρός τό προλεταριακό κίνημα μόνο ὅταν οἱ μάζες κατέβηκαν στά πεζοδρόμια καί τά λιθόστρωτα βάφηκαν μέ τό αἷμα χιλιάδων ἐργατῶν. Καί τότε οἱ κύριοι αὐτοί, ἐμφανιζόμενοι σάν ἀληθινοί φίλοι τῆς ἐργατικῆς τάξης, προσπερνοῦν μέ ὑποκριτικό ὕφος τή δουλειά δεκαετιῶν, πού προετοίμασε καί κατηύθυνε τίς ἐπαναστατικές διαθέσεις τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου καί μέ πολλές θυσίες δημιούργησε ἕνα ἑνιαῖο Ἐργατικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Ὅπως φαίνεται, αὐτοί οἱ μοντέρνοι σοσιαλδημοκράτες ἀπ' ὅλη τή μαρξιστική

θεωρία ἔβγαλαν μονάχα ἕνα συμπέρασμα (μά κι αὐτό μόλις τελευταῖα), τό συμπέρασμα ὅτι μόνο ἡ δύναμη τοῦ ὀργανωμένου προλεταριάτου θά ἀνατρέψει τήν ἀπολυταρχική αὐθαιρεσία καί θά καταχτήσει τήν πολιτική ἐλευθερία, ἀπό τήν ὁποία θά ἐπωφεληθεῖ κυρίως ἡ ἀστική τάξη. Οἱ νέοι φίλοι τοῦ προλεταριάτου καβαλᾶνε τό ἐργατικό κίνημα καί, σαλαγώντας το μέ τό μαστίγιο τῶν ἄμεσων ἀποτελεσμάτων, φωνάζουν: „Ἐμπρός, πρός τήν ἐλευθερία μας!“. Σωστά τό λέει ἡ ρωσική παροιμία: „Ὁ θεός νά μᾶς φυλάει ἀπό τούς φίλους, ὅσο γιά τούς ἐχθρούς φυλαγόμαστε καί μόνοι μας ἀπ᾽ αὐτούς“».

«Βπεριόντ» φύλλο 10,
15 (2) τοῦ Μάρτη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΤΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ ΚΑΙ Η ΑΓΡΟΤΙΑ

Ἀρχίζουν οἱ ἀγροτικές ἐξεγέρσεις. Ἀπό διάφορα κυβερνεῖα καταφτάνουν εἰδήσεις γιά ἐπιθέσεις τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στά χτήματα τῶν τσιφλικάδων, γιά δήμευση τῶν σιτηρῶν καί τῶν ζώων τῶν τσιφλικάδων ἀπό τούς ἀγρότες. Ὁ τσαρικός στρατός, κατατροπωμένος ἀπό τούς γιαπωνέζους στή Μαντζουρία, ἀντεκδικεῖται γιά τήν ἧττα του, χτυπώντας τόν ἄοπλο λαό, ὀργανώνοντας ἐκκαθαριστικές ἐπιχειρήσεις ἐνάντια στόν ἐσωτερικό ἐχθρό — ἐνάντια στή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ. Τό ἐργατικό κίνημα τῆς πόλης ἀποχτᾶ ἕνα νέο σύμμαχο στό πρόσωπο τῆς ἐπαναστατικῆς ἀγροτιᾶς. Τό ζήτημα τῆς στάσης τῆς συνειδητῆς πρωτοπορίας τοῦ προλεταριάτου, τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα ἀποχτᾶ ἄμεση πρακτική σημασία καί πρέπει νά μπεῖ τό γρηγορότερο στήν ἡμερησία διάταξη σέ ὅλες τίς κομματικές μας ὀργανώσεις, σέ κάθε ὁμιλία τῶν προπαγανδιστῶν καί τῶν διαφωτιστῶν.

Ἡ σοσιαλδημοκρατία τόνισε ἤδη ἐπανειλημμένα ὅτι τό ἀγροτικό κίνημα βάζει μπροστά της ἕνα διπλό καθῆκον. Πρέπει χωρίς ὅρους νά ὑποστηρίζουμε καί νά προωθοῦμε αὐτό τό κίνημα στό βαθμό πού εἶναι ἐπαναστατικό-δημοκρατικό κίνημα. Συνάμα πρέπει νά στεκόμαστε ἀπαρέγκλιτα στήν ταξική προλεταριακή μας ἄποψη, ὀργανώνοντας τό προλεταριάτο τοῦ χωριοῦ, ὅμοια μέ τό προλεταριάτο τῆς πόλης καί μαζί μέ τό προλεταριάτο τῆς πόλης, σέ αὐτοτελές ταξικό κόμμα, ἐξηγώντας του τήν ἐχθρική ἀντίθεση τῶν συμφερόντων του πρός τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς ἀγροτιᾶς, καλώντας το στήν πάλη γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, ὑποδείχνοντάς του ὅτι ἡ ἀπολύτρωση ἀπό τήν καταπίεση καί τήν ἀθλιότητα δέ βρίσκεται στή μετατροπή ὁρισμένων στρωμάτων τῆς ἀγροτιᾶς σέ μικροαστούς, ἀλλά στήν ἀντικατάσταση τοῦ ὅλου ἀστικοῦ συστήματος ἀπό τό σοσιαλιστικό.

Τό διπλό αὐτό καθῆκον τῆς σοσιαλδημοκρατίας ὑπογραμμί-

στηκε πολλές φορές στήν παλιά «Ἴσκρα», ἀπό τό 3ο* της φύλλο κι ἐδῶ, δηλαδή πρίν ἀκόμα ἀπό τό πρῶτο ἀγροτικό κίνημα τοῦ 1902· βρῆκε τήν ἔκφρασή του καί στό κομματικό μας πρόγραμμα· ἐπαναλήφθηκε καί στήν ἐφημερίδα μας (φύλλο 3**). Τώρα πού ἔχει ἰδιαίτερη σημασία νά διασαφηνίσουμε αὐτό τό καθῆκον στήν πρακτική του τοποθέτηση, εἶναι ἐνδιαφέρον νά παραθέσουμε τίς παρατηρήσεις τοῦ Κάρλ Κάουτσκι πού δημοσίευσε στό γερμανικό σοσιαλδημοκρατικό περιοδικό «Die Neue Zeit» τό ἄρθρο «Οἱ ἀγρότες καί ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία». Σάν σοσιαλδημοκράτης, ὁ Κάουτσκι ὑπερασπίζει ἀπαρέγκλιτα τήν ἀλήθεια ὅτι μπροστά στήν ἐπανάστασή μας μπαίνει *τώρα* τό καθῆκον ὄχι τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἀλλά τῆς ἐξάλειψης τῶν πολιτικῶν ἐμποδίων ἀπό τό δρόμο ἀνάπτυξης τοῦ ὑπάρχοντος, δηλ. τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ, τρόπου παραγωγῆς. Κι ὁ Κάουτσκι συνεχίζει: «Τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς πόλης πρέπει νά μένει οὐδέτερο στό ζήτημα τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στόν ἀγρότη καί στόν τσιφλικά. Δέν ἔχει κανένα λόγο νά μπαίνει ἀνάμεσα στούς ἀγρότες καί στόν τσιφλικά, νά ὑπερασπίζει τόν τελευταῖο ἐνάντια στούς πρώτους· οἱ συμπάθειές του εἶναι ὁλοκληρωτικά μέ τό μέρος τῆς ἀγροτιᾶς. Ὅμως δέν εἶναι ἐπίσης διόλου καθῆκον τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς πόλης νά διεγείρει τούς ἀγρότες ἐνάντια στούς τσιφλικάδες πού στή σύγχρονη Ρωσία δέν παίζουν καθόλου τό ρόλο πού ἔπαιζαν λχ. οἱ γάλλοι εὐγενεῖς φεουδάρχες τῆς ἐποχῆς τοῦ „παλιοῦ καθεστῶτος". Ἐξάλλου οἱ ἐπαναστάτες τῆς πόλης, ἀκόμα κι ἄν τό ἤθελαν, δέ θά μποροῦσαν νά ἀσκήσουν παρά ἐλάχιστη ἐπίδραση στίς σχέσεις τσιφλικάδων καί ἀγροτῶν. Τίς σχέσεις αὐτές οἱ τσιφλικάδες καί οἱ ἀγρότες θά τίς καθορίσουν οἱ ἴδιοι μεταξύ τους». Γιά νά καταλάβει κανείς σωστά αὐτές τίς παρατηρήσεις τοῦ Κάουτσκι πού, ἄν παίρνονταν ξεκομμένες, θά μποροῦσαν νά δημιουργήσουν πολλές παρεξηγήσεις, πρέπει νάχει ἀπαραίτητα ὑπόψη του καί τήν παρακάτω παρατήρησή του στό τέλος τοῦ ἄρθρου. «Μιά νικηφόρα ἐπανάσταση — λέει ἐκεῖ — δέ θά συναντοῦσε ἀσφαλῶς ἰδιαίτερες δυσκολίες στό νά χρησιμοποιήσει τά μεγάλα λατιφούντια τῶν πιό ἄσπονδων ἐχθρῶν τῆς ἐπανάστασης γιά τήν καλυτέρευση τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῶν προλετάριων καί τῶν ἀγροτῶν».

Ὁ ἀναγνώστης πού θά παραβάλει προσεχτικά τίς ἀπόψεις

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 436 - 444. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 191 - 198. *Ἡ Σύντ.*

αὐτές τοῦ Κάουτσκι, θά δεῖ εὔκολα σ' αὐτές τή σοσιαλδημοκρατική ἐκείνη τοποθέτηση τοῦ ζητήματος, πού τώρα δά ἔχουμε περιγράψει. Ὁρισμένες ἀνακρίβειες καί ἀοριστίες στίς ἐκφράσεις τοῦ Κάουτσκι μπορεῖ νά ὀφείλονται στό γεγονός ὅτι τίς παρατηρήσεις του τίς ἔκανε στά πεταχτά καί χωρίς νά γνωρίζει ἀρκετά τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος εἶναι ὅτι ἡ στάση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στή διαμάχη τῶν ἀγροτῶν μέ τούς τσιφλικάδες δέν μπορεῖ, σέ ὅλες τίς περιπτώσεις καί σέ ὅλες τίς συνθῆκες, νᾶναι ἡ ἴδια στίς διάφορες περιπέτειες τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Κάτω ἀπό ὁρισμένες συνθῆκες, σέ μιά ὁρισμένη συγκυρία, ἡ στάση αὐτή πρέπει νᾶναι στάση ὄχι μόνο συμπάθειας μά καί ἀνοιχτῆς ὑποστήριξης, καί ὄχι μόνο ὑποστήριξης μά καί «διέγερσης». Σέ ἄλλες συνθῆκες ἡ στάση αὐτή μπορεῖ καί πρέπει νᾶναι οὐδέτερη. Ὁ Κάουτσκι, ἄν κρίνουμε ἀπό τίς παρατηρήσεις του πού παραθέσαμε, συνέλαβε σωστά τή διπλή αὐτή πλευρά τοῦ καθήκοντός μας, — σέ διάκριση ὄχι μόνο ἀπό τούς «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες» μας πού βάλτωσαν ὁλοκληρωτικά στίς ἀγοραῖες χίμαιρες τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας, ἀλλά καί ἀπό πολλούς σοσιαλδημοκράτες πού, ὅπως ὁ Ριαζάνοφ ἤ ὁ Ἴξ, ἀναζητοῦσαν μιά «ἁπλή», ἴδια γιά ὅλους τούς συνδυασμούς, λύση τοῦ προβλήματος. Τό βασικό λάθος τῶν σοσιαλδημοκρατῶν αὐτῶν (καί ὅλων τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν) εἶναι ὅτι δέν τηροῦν μέ συνέπεια τήν ταξική ἄποψη καί, ἀναζητώντας μιά καί τήν ἴδια γιά ὅλους τούς συνδυασμούς λύση τοῦ προβλήματος, ξεχνοῦν τή διπλή φύση τῆς εὔπορης καί τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς. Στούς ὑπολογισμούς τους αὐτοί ἔχουν στήν οὐσία νά κάνουν μόνο μέ δυό τάξεις: ἤ μέ τούς τσιφλικάδες καί τήν «ἀγροτο-εργατική τάξη» ἤ μέ τούς ἰδιοχτῆτες καί τούς προλετάριους. Στήν πραγματικότητα ὅμως ἔχουμε μπροστά μας τρεῖς διαφορετικές ὡς πρός τούς ἄμεσους καί τούς τελικούς σκοπούς τους τάξεις: τούς τσιφλικάδες, τήν εὔπορη καί ἐνμέρει τή μεσαία ἀγροτιά καί τέλος τό προλεταριάτο. Στήν πραγματικότητα τό καθῆκον τοῦ προλεταριάτου, σέ τέτοια κατάσταση πραγμάτων, δέν μπορεῖ νά μήν ἔχει δυό πλευρές καί ὅλη ἡ δυσκολία τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος καὶ τῆς ταχτικῆς στό ἀγροτικό ζήτημα στή Ρωσία βρίσκεται στό νά καθοριστεῖ, ὅσο τό δυνατόν πιό ξεκάθαρα καί ἀκριβολογημένα, τό ζήτημα κάτω ἀπό ποιές συνθῆκες εἶναι ὑποχρεωτική γιά τό προλεταριάτο ἡ οὐδετερότητα καί κάτω ἀπό ποιές ἡ ὑποστήριξη καί ἡ «διέγερση».

Ἡ λύση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος μπορεῖ νᾶναι μόνο μιά: μαζί μέ τήν ἀγροτική ἀστική τάξη ἐνάντια σέ κάθε εἴδους δουλοπαροικία καί ἐνάντια στούς φεουδάρχες-τσιφλικάδες, μαζί μέ τό προλεταριάτο τῆς πόλης ἐνάντια στήν ἀγροτική καί κάθε ἄλλη ἀστική τάξη, αὐτή εἶναι ἡ «γραμμή» τοῦ προλεταριάτου τοῦ χωριοῦ καί τοῦ ἰδεολογικοῦ ἐκπροσώπου του, τοῦ σοσιαλδημοκράτη. Μέ ἄλλα λόγια: νά ὑποστηρίζουμε καί νά σπρώχνουμε τήν ἀγροτιά ὥς τήν κάθε ἀφαίρεση ὁποιασδήποτε «ἱερῆς ἰδιοχτησίας» τῶν ἀρχόντων, *ἐφόσον* αὐτή ἡ ἀγροτιά ἐνεργεῖ ἐπαναστατικά-δημοκρατικά. Νά βλέπουμε τήν ἀγροτιά μέ δυσπιστία, νά ὀργανωνόμαστε χωριστά ἀπ' αὐτή, νάμαστε ἕτοιμοι νά τήν ἀντιπαλαίψουμε, *ἐφόσον* αὐτή ἡ ἀγροτιά ἐνεργεῖ ἀντιδραστικά ἤ ἀντιπρολεταριακά. 'Ακόμα κι ἀλλιῶς: ὑποστήριξη τοῦ ἀγρότη, ὅταν ἡ πάλη του ἐνάντια στόν τσιφλικά ὠφελεῖ τήν ἀνάπτυξη καί τό δυνάμωμα τῆς δημοκρατίας· οὐδετερότητα ἀπέναντι στόν ἀγρότη, ὅταν ἡ πάλη του ἐνάντια στόν τσιφλικά εἶναι ἀποκλειστικά καί μόνο ἐξόφληση λογαριασμῶν ἀνάμεσα σέ δυό μερίδες τῆς τάξης τῶν γαιοχτητῶν, λογαριασμῶν πού δέν ἐνδιαφέρουν τό προλεταριάτο καί τή δημοκρατία.

'Εννοεῖται πώς αὐτή ἡ ἀπάντηση δέ θά ἱκανοποιήσει τούς ἀνθρώπους πού ἐξετάζουν τό ἀγροτικό ζήτημα χωρίς νά ἔχουν θεμελιωμένες θεωρητικές ἀντιλήψεις, πού κυνηγᾶνε εὔκολα καί ἐντυπωσιακά «ἐπαναστατικά» (στά λόγια) συνθήματα, πού δέν καταλαβαίνουν τόν τεράστιο καί σοβαρότατο κίνδυνο τοῦ ἐπαναστατικοῦ τυχοδιωχτισμοῦ ἀκριβῶς στόν τομέα τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος. 'Απέναντι σ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους, — καί τέτοιοι ὑπάρχουν ἀρκετοί σήμερα ἀνάμεσά μας· σ' αὐτή τήν κατηγορία ἀνήκουν οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, ἡ δέ ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης μαζί μέ τό ἀγροτικό κίνημα προμηνᾶ σίγουρα τήν αὔξηση τῶν γραμμῶν τους, — ἀπέναντι σ' αὐτούς τούς ἀνθρώπους οἱ σοσιαλδημοκράτες πρέπει νά ὑπερασπίζουν ἀκλόνητα τήν ἄποψη τῆς ταξικῆς πάλης ἐνάντια σέ κάθε ἐπαναστατική θολούρα, τό νηφάλιο ὑπολογισμό τῶν ἑτερογενῶν στοιχείων τῆς ἀγροτιᾶς ἐνάντια στήν ἐπαναστατική λογοκοπία. Γιά νά μιλήσουμε πραχτικά καί συγκεκριμένα, θάμασταν πιό κοντά στήν ἀλήθεια ἄν κάναμε τή διαπίστωση: ὅλοι οἱ ἀντίπαλοι τῆς σοσιαλδημοκρατίας στό ἀγροτικό ζήτημα δέν παίρνουν ὑπόψη τους τό γεγονός πώς στή χώρα μας, στήν καθαυτό εὐρωπαϊκή Ρωσία, ἔχουμε ἕνα ὁλόκληρο στρῶμα ($1\,^1/_2 - 2$ ἑκατομμύρια νοικοκυριά σέ σύνολο 10 περίπου ἑκατομμυρίων νοικοκυριῶν) εὔπορων ἀγροτῶν. Στά χέρια αὐτοῦ τοῦ στρώματος βρίσκονται τουλάχι-

στο τά μισά ἀπ' ὅλα τά μέσα παραγωγῆς καί ἡ μισή ἀπ' ὅλη τήν ἰδιοχτησία πού διαθέτει ἡ ἀγροτιά. Τό στρῶμα αὐτό δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει χωρίς νά μισθώνει ἐργάτες γῆς καί μεροκαματιάρηδες. Τό στρῶμα αὐτό διάκειται ἀναμφισβήτητα ἐχθρικά πρός τή δουλοπαροικία, τούς τσιφλικάδες, τήν ὑπαλληλοκρατία, ἔχει τήν ἱκανότητα νά γίνει δημοκρατικό, εἶναι ὅμως ἀκόμα πιό ἀναμφισβήτητη ἡ ἐχθρότητά του ἀπέναντι στό προλεταριάτο τοῦ χωριοῦ. Κάθε προσπάθεια νά συγκαλυφθεῖ, νά παρακαμφθεῖ ἡ ταξική αὐτή ἐχθρότητα μέσα στό ἀγροτικό πρόγραμμα καί στήν ταχτική εἶναι συνειδητή ἤ ἀσυνείδητη ἐγκατάλειψη τῆς σοσιαλιστικῆς ἄποψης.

'Ανάμεσα στό προλεταριάτο τοῦ χωριοῦ καί στήν ἀγροτική ἀστική τάξη βρίσκεται τό στρῶμα τῆς μεσαίας ἀγροτιᾶς πού ἡ κατάστασή του παρουσιάζει γνωρίσματα καί τοῦ ἑνός καί τοῦ ἄλλου ἀντίποδα. Τά κοινά γνωρίσματα τῆς κατάστασης ὅλων αὐτῶν τῶν στρωμάτων, ὅλης τῆς ἀγροτιᾶς γενικά, κάνουν ἀναμφισβήτητα κι ὅλο τό κίνημά της δημοκρατικό, ὅσο μεγάλες κι ἄν εἶναι τοῦτες ἤ ἐκεῖνες οἱ ἐκδηλώσεις ἀντιδραστικότητας καί ἔλλειψης συνειδητότητας. Τό καθῆκον μας εἶναι νά μή ἐγκαταλείπουμε ποτέ τήν ταξική ἄποψη καί νά ὀργανώνουμε τή στενότατη συμμαχία τοῦ προλεταριάτου τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ. Τό καθῆκον μας εἶναι νά ξεκαθαρίσουμε στόν ἑαυτό μας καί στό λαό τό *πραγματικό* δημοκρατικό καί ἐπαναστατικό περιεχόμενο πού κρύβεται πίσω ἀπό τή γενική, ἀλλά ἀκαθόριστη ἐπιδίωξη γιά «γῆ καί ἐλευθερία». Γι' αὐτό ἔχουμε χρέος νά ὑποστηρίζουμε μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο καί νά προωθοῦμε αὐτή τήν ἐπιδίωξη, ἐνῶ παράλληλα θά προετοιμάζουμε καί στό χωριό τά στοιχεῖα τῆς σοσιαλιστικῆς πάλης.

Γιά νά καθοριστεῖ μέ ἀκρίβεια ἡ στάση τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος στήν πράξη ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα, πρέπει τό τρίτο συνέδριο τοῦ κόμματός μας νά ψηφίσει ἀπόφαση γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος. Νά ἕνα σχέδιο ἀπόφασης πού διατυπώνει ὅσες ἀπόψεις ἐκτέθηκαν παραπάνω καί ἀναπτύχθηκαν ἐπανειλημμένα στό σοσιαλδημοκρατικό τύπο καί πού πρέπει τώρα νά συζητηθεῖ ἀπό ἕναν ὅσο τό δυνατόν εὐρύτερο κύκλο κομματικῶν στελεχῶν:

«Τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας, σάν κόμμα τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου, ἐπιδιώκει τήν ὁλοκληρωτική ἀπολύτρωση ὅλων τῶν ἐργαζομένων ἀπό κάθε ἐκμετάλλευση καί ὑποστηρίζει κάθε ἐπαναστατικό κίνημα πού στρέφεται ἐνάντια στό σύγχρονο κοινωνικό καί πολιτικό καθεστώς.

Γι' αὐτό τό ΣΔΕΚΡ ὑποστηρίζει μέ τόν πιό ἐνεργό τρόπο καί τό σύγχρονο ἀγροτικό κίνημα, ὑπερασπίζοντας ὅλα τά ἐπαναστατικά μέτρα πού εἶναι ἱκανά νά καλυτερέψουν τή θέση τῆς ἀγροτιᾶς, καί μή σταματώντας γι' αὐτό τό σκοπό οὔτε μπροστά στήν ἀπαλλοτρίωση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων. Συνάμα τό ΣΔΕΚΡ, ὄντας ταξικό κόμμα τοῦ προλεταριάτου, ἐπιδιώκει ἀπαρέγκλιτα μιά αὐτοτελῆ ταξική ὀργάνωση τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου, χωρίς νά ξεχνάει οὔτε στιγμή τό καθῆκον νά τοῦ ἐξηγεῖ τήν ἐχθρική ἀντίθεση τῶν συμφερόντων του πρός τά συμφέροντα τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης, νά τοῦ ἐξηγεῖ πώς μόνο ἡ κοινή πάλη τοῦ προλεταριάτου τοῦ χωριοῦ καί τῆς πόλης ἐνάντια σέ ὅλη τήν ἀστική κοινωνία μπορεῖ νά ὁδηγήσει στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, τή μόνη ἱκανή νά λυτρώσει πραγματικά ὅλη τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ ἀπό τήν ἀθλιότητα καί τήν ἐκμετάλλευση.

Σάν πραχτικό σύνθημα ζύμωσης μέσα στήν ἀγροτιά καί σάν μέσο γιά νά γίνει αὐτό τό κίνημα ὅσο μπορεῖ πιό συνειδητό, τό ΣΔΕΚΡ προβάλλει τόν ἄμεσο σχηματισμό ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν γιά τήν ὁλόπλευρη ὑποστήριξη ὅλων τῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν καί γιά τήν πραγματοποίησή τους στά ἐπιμέρους σημεῖα. Καί μέσα σ' αὐτές τίς ἐπιτροπές τό ΣΔΕΚΡ θά ἐπιδιώκει τήν αὐτοτελῆ ὀργάνωση τῶν προλετάριων τοῦ χωριοῦ μέ σκοπό, ἀπό τή μιά νά ὑποστηρίξει ὅλη τήν ἀγροτιά σέ ὅλες τίς ἐπαναστατικο-δημοκρατικές ἐκδηλώσεις της καί ἀπό τήν ἄλλη νά περιφρουρήσει τά ἀληθινά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου τοῦ χωριοῦ στήν πάλη του ἐνάντια στήν ἀγροτική ἀστική τάξη».

«Βπεριόντ» φύλλο 11,
23 (10) τοῦ Μάρτη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΔΟΜΑΧΙΕΣ

(ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΕΝΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΑΣ) [119]

Σημείωση τῆς σύνταξης. Τό κομμάτι πού δημοσιεύουμε εἶναι μετάφραση ἀπό τά ἀπομνημονεύματα τοῦ Κλυζερέ, ἑνός διάσημου ἀγωνιστῆ τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ. Ὅπως φαίνεται ἀπό τίς σύντομες βιογραφικές πληροφορίες πού δίνουμε παρακάτω, ὁ Κλυζερέ στήριζε τίς ἀπόψεις του κυρίως, ἄν ὄχι ἀποκλειστικά, στήν πείρα τῶν ἐξεγέρσεων στούς δρόμους τοῦ Παρισιοῦ. Ἐξάλλου εἶχε εἰδικά ὑπόψη του μιά ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια σέ ὅλες τίς εὔπορες τάξεις, ἐνῶ στή Ρωσία ζοῦμε τώρα μιά ἐπανάσταση σέ σημαντικό βαθμό παλλαϊκή ἐνάντια στήν κυβερνητική σπείρα. Γι' αὐτό εἶναι αὐτονόητο ὅτι οἱ πρωτότυπες σκέψεις τοῦ Κλυζερέ πρέπει νά χρησιμέψουν στό ρῶσο προλετάριο μόνο σάν ὑλικό γιά μιά αὐτοτελῆ, προσαρμοσμένη στίς δικές μας συνθῆκες ἐπεξεργασία τῆς πείρας τῶν συντρόφων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Δέ θεωροῦμε περιττό νά δόσουμε μέ λίγα λόγια στόν ἀναγνώστη τήν ἀρκετά ἐνδιαφέρουσα βιογραφία τοῦ συγγραφέα.

Ὁ Γκουστάβ-Πόλ Κλυζερέ (Cluseret) γεννήθηκε στό Παρίσι στίς 13 τοῦ Ἰούνη 1823. Σπούδασε στή στρατιωτική σχολή τοῦ Σαίν-Σύρ, ἀπ' ὅπου βγῆκε τό 1843 ἀνθυπολοχαγός (sous-lieutenant). Τό 1848 μέ τό βαθμό τοῦ ὑπολοχαγοῦ πῆρε ἐνεργότατο μέρος στήν καταστολή τῆς ἐργατικῆς ἐξέγερσης τοῦ Παρισιοῦ (γεγονότα τοῦ Ἰούνη). Μέσα σέ 6 ὧρες κυρίευσε 11 ὁδοφράγματα καί 3 σημαῖες. Γι' αὐτό του τό «κατόρθωμα» πῆρε τό παράσημο τῆς λεγεώνας τῆς τιμῆς. Τό 1855 πῆρε μέρος μέ τό βαθμό τοῦ λοχαγοῦ στήν ἐκστρατεία τῆς Κριμαίας. Ἔπειτα πέρασε σέ ἀποστρατεία. Μέ τό στρατό τοῦ Γαριβάλδη πῆρε μέρος στόν πόλεμο γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ἰταλίας. Τό 1861 ἔφυγε γιά τήν Ἀμερική καί πῆρε μέρος στόν ἐμφύλιο πόλεμο

ἐνάντια στίς δουλοχτητικές πολιτεῖες. Ἀπόχτησε τό βαθμό τοῦ στρατηγοῦ καί (ὕστερα ἀπό τή νίκη στό Croskeys) δικαιώματα ἀμερικανοῦ πολίτη. Γύρισε πίσω στή Γαλλία. Τό 1868 κλείστηκε στή φυλακή γιά ἄρθρα του στήν ἐφημερίδα «L'Art» *. Στή φυλακή Σαίν-Πελαζί συνδέθηκε μέ στελέχη τῆς Διεθνοῦς. Γιά ἔντονη στρατιωτική κριτική ἀπό τίς ἐφημερίδες ἀπελάθηκε ἀπό τή Γαλλία σάν ἀμερικανός πολίτης. Ὕστερα ἀπό τήν ανακήρυξη τῆς δημοκρατίας (4 τοῦ Σεπτέμβρη 1870) γύρισε στό Παρίσι, πῆρε μέρος στίς ἀπόπειρες ἐξέγερσης στή Λυών καί στή Μασαλία. Στίς 3 τοῦ Ἀπρίλη 1871 διορίζεται ὑπουργός τῶν στρατιωτικῶν τῆς Κομμούνας. Στίς 16 τοῦ Ἀπρίλη ἐκλέγεται μέλος τῆς Κομμούνας. Γιά τήν παράδοση τοῦ φρουρίου Ἰσσί ἡ Κομμούνα τόν καθαίρεσε καί τόν συνέλαβε, ὅμως τό συντροφικό δικαστήριο τόν ἀθώωσε. Μετά τήν πτώση τῆς Κομμούνας ἔφυγε ἀπό τή Γαλλία. Στίς 30 Αὐγούστου τοῦ 1872 δικάστηκε σέ θάνατο ἀπό τό δικαστήριο τῶν Βερσαλλιῶν. Ὕστερα ἀπό τήν ἀμνηστία τοῦ 1881 γύρισε στή Γαλλία, ἔγραφε στίς ἐφημερίδες «*Κομμούνα*» καί «*Μαρσεγέζ*» [120]. Καταδικάστηκε σέ δυό χρόνια φυλακή γιά ὑποκίνηση τοῦ στρατοῦ σέ ἀνυπακοή. Δραπέτευσε ἀπό τή Γαλλία. Στίς βουλευτικές ἐκλογές τοῦ 1888 ἦταν ὑποψήφιος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος, κατακεραύνωνε τόν κοινοβουλευτισμό καί τό ριζοσπαστικό «κόμμα τοῦ Κλεμανσώ» [121]. Τό 1889 ἐκλέχτηκε βουλευτής στή 2η περιφέρεια τῆς Τουλόν. Ἀνῆκε στή σοσιαλιστική ἐργατική ὁμάδα. Ἔγραψε τό βιβλίο «Στρατός καί δημοκρατία» (1869) καί δυό τόμους «Ἀπομνημονεύματα» (1887), ἀφιερωμένα στήν Κομμούνα.

«Βπεριόντ» φύλλο 11,
23 (10) τοῦ Μάρτη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

---

* — «Ἡ Τέχνη». *Ἡ Σύντ.*

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΗΜΑ

Κρούετε καί ἀνοιγήσεται — εἴπαμε μόλις διαβάσαμε στό φύλλο 91 τῆς «Ἴσκρα» τήν ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος τῆς 10 τοῦ Μάρτη 1905. Δέν πρόλαβαν νά φτάσουν στή Ρωσία οἱ εἰδήσεις γιά τήν ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῆς 8ης τοῦ Μάρτη 1905, καθώς καί ἡ ἀπάντησή μας πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 10 τῆς «Βπεριόντ» *, καί ἔχουμε κιόλας νά σημειώσουμε μιά νέα καί σπουδαία στροφή τοῦ Συμβουλίου, στροφή γιά τήν ὁποία δέν μποροῦμε παρά νά συγχαροῦμε ὁλόψυχα τούς συντρόφους νεοϊσκριστές καί νά τούς εὐχηθοῦμε ὁλόψυχα νά κάνουν ἀκόμα ἕνα βῆμα πρός αὐτή τήν κατεύθυνση.

Μέ τήν ἀπόφασή του τῆς 10 τοῦ Μάρτη 1905 τό Συμβούλιο ἀπευθύνεται στά μέλη τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού συγκαλεῖται ἀπό τό ρωσικό Γραφεῖο, προτείνει στό συνέδριο νά δεχθεῖ τή μεσολάβηση τοῦ γερμανικοῦ κόμματος καί τοῦ Μπέμπελ γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος καί δηλώνει πώς εἶναι σύμφωνο νά στείλει στό συνέδριο δυό ἀντιπροσώπους του γιά διαπραγματεύσεις σχετικά μέ τήν πραγματοποίηση τῆς ἰδέας μιᾶς διαιτησίας.

Ἐννοεῖται πώς τό Συμβούλιο, κάνοντας τό πρῶτο βῆμα «*στό νέο δρόμο*», δέν μπόρεσε ν' ἀποφύγει μερικές ἀπό τίς παλιές του μεθόδους, δέν μπόρεσε νά μήν ἐπαναλάβει τήν ἀναλήθεια πού τό ἀνόητο περιεχόμενό της τό δείξαμε κιόλας στό φύλλο 10 τῆς «Βπεριόντ» — καί συγκεκριμένα ὅτι τό συνέδριο πού τό συγκαλεῖ ἡ πλειοψηφία τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας, δέν εἶναι τάχα συνέδριο τοῦ κόμματος, ὅτι μιά «ἀσήμαντη ὁμάδα μελῶν τοῦ κόμματος» θέλει τάχα «νά ἐπιβάλει τίς ἀποφάσεις της στήν πραγματική πλειοψηφία τοῦ κόμματος». Αὐτά τά τεχνάσματα θᾶταν ἀξιοθρήνητα, ἄν δέν ἦταν γελοῖα, καί δέ θά θέλαμε νά σταθοῦμε γιά ἄλλη μιά φορά σ' αὐτά. Καί πολύ περισσότερο δέ θά

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 341 - 343. *Ἡ Σύντ.*

τό θέλαμε ἐπειδή ὅλη τήν προσοχή εἶναι φυσικό νά τήν τραβάει τό νέο βῆμα τοῦ Συμβουλίου πού κατάλαβε ἐπιτέλους (ἐπιτέλους!) τή σημασία πού ἔχει τό συνέδριο τοῦ κόμματος γιά τήν ἐξομάλυνση τῆς κομματικῆς κρίσης καί ἔκανε ἐπιτέλους μιά πρώτη, ἔστω καί μικρή, δειλή, ἀσυνεπῆ, μά ὡστόσο μιά κάποια προσπάθεια νά δεῖ τά πράγματα ἁπλά, νά τά ὀνομάσει μέ τό πραγματικό τους ὄνομα καί νά δοκιμάσει ἕνα δρόμο — τό «νέο δρόμο» τῆς ἀποκατάστασης τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος μέ ἄμεσες διαπραγματεύσεις ἀνάμεσα στίς δυό μερίδες τοῦ κόμματος, πού δημιουργήθηκαν μετά τό δεύτερο συνέδριο.

Ἡ ὥρα ἡ καλή! Αὐτό θάπρεπε νά ἔχει γίνει ἀπό καιρό καί τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου θά ἀπέφευγε μῆνες καί μῆνες βασανιστικῆς, παράλογης, παρατεταμένης κρίσης καί λανθάνουσας διάσπασης. Ἄν ὑπῆρχε λίγο σοβαρότερη καί εἰλικρινέστερη διάθεση νά παρθεῖ ὑπόψη ἀνοιχτά καί καθαρά ἡ θέληση τῶν κομματικῶν στελεχῶν πού δροῦν στή Ρωσία, — ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας θά εἶχε ἤδη ἀπαλλαγεῖ ἐδῶ κι ἕνα χρόνο ἀπό τήν προσωρινή της ἀποδιοργάνωση. Ναί, ἐδῶ κι ἕνα χρόνο, καί μάλιστα περισσότερο ἀπό ἕνα χρόνο.

Ἦταν τέλη τοῦ Γενάρη 1904. Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, ἀποτελούμενο ἀπό τούς Πλεχάνοφ, Ἀξελρόντ, Μάρτοφ, Βασίλιεφ καί Λένιν, συνῆλθε γιά πρώτη φορά γιά νά ἐξετάσει τή νέα κατάσταση μέσα στό κόμμα καί τήν κομματική κρίση. Οἱ δυό τελευταῖοι, μέλη τῆς ΚΕ καί ὀπαδοί τῆς πλειοψηφίας, ἔβλεπαν καθαρά ὅτι ἡ μειοψηφία *οὐσιαστικά* ἔχει ἤδη διασπάσει τό κόμμα καί ὅτι ὁ *λανθάνων* χαρακτήρας αὐτῆς τῆς διάσπασης προκαλεῖ ἀνείπωτη διαφθορά μέσα στό κόμμα, τό ἀποσυνθέτει ὁλότελα, λύνοντας τά χέρια τῆς μιᾶς πλευρᾶς γιά τίς πιό ἀσύδοτες μεθόδους «σκυλοκαβγᾶ» καί δεσμεύοντας τήν ἄλλη πλευρά μέ τήν ὑποχρέωση νά τηρεῖ τίς κοινές ἀποφάσεις. Ἡ *λανθάνουσα* διάσπαση τοῦ κόμματος σέ σχέση μέ τήν ἀνοιχτή εἶναι (ὡς πρός τήν ἠθικοπολιτική της σημασία καί τίς ἠθικοπολιτικές συνέπειές της) ὅ,τι περίπου εἶναι καί ἡ κρυφή μοιχεία σέ σχέση μέ τό φανερό ἐλεύθερο ἔρωτα.

Γι' αὐτό τό λόγο λοιπόν τά παραπάνω μέλη τοῦ Συμβουλίου εἰσηγοῦνται ἀπόφαση (στίς 28 τοῦ Γενάρη 1904), ἡ ὁποία δημοσιεύτηκε ὁλόκληρη ἀπό τόν Σάχοφ (Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο, σελ. 81) * καί στήν ὁποία οἱ *μπολσεβίκοι*, παρά τό γεγο-

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 118.** *Ἡ Σύντ.*

νός ὅτι οἱ ἀντίπαλοί τους ἐπικρατοῦσαν καί στή συνταχτική ἐπιτροπή καί στό Συμβούλιο, δηλαδή στό ἀνώτερο ὄργανο τοῦ κόμματος, ἄρχισαν πρῶτοι αὐτοί νά μιλᾶνε γιά τήν ἀνάγκη εἰρήνης μέσα στό κόμμα, λόγω τῶν σοβαρότατων καθηκόντων τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς. Οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν ἐκεῖ αὐστηρή διάκριση ἀνάμεσα στήν ἀπαραίτητη κι ἀναπόφευχτα ἰδεολογική πάλη ἀπό τό ἕνα μέρος, καί στόν «ἀνάρμοστο σκυλοκαβγά», στήν ἀποδιοργάνωση, στούς καριερίστικους ὑπολογισμούς, στό μποϋκοτάρισμα κτλ. ἀπό τό ἄλλο μέρος. Οἱ μπολσεβίκοι ζητοῦσαν ἀπό τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος νά καλέσει ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος «νά παρατήσουν τό γρηγορότερο ὅλους τούς μεταξύ τους μικροκαβγάδες καί νά βάλουν μιά γιά πάντα τήν ἰδεολογική πάλη σέ τέτοια πλαίσια, ὥστε νά μήν ὁδηγεῖ σέ παραβάσεις τοῦ καταστατικοῦ, νά μήν ἀνακόπτει τήν πραχτική δράση καί τή θετική δουλειά». Ἔχουμε τόσα πολλά ἐπιλήσμονα μέλη τοῦ κόμματος, πού τούς ἀρέσει βέβαια νά μιλᾶνε γιά κομματική αὐτενέργεια, ἀλλά προτιμοῦν τά ἀργόσχολα κουτσομπολιά *ἀντί τή μελέτη τῶν ντοκουμέντων* σχετικά μέ τή διάσπαση τοῦ κόμματος, ὥστε συνιστοῦμε ἐπίμονα σέ ὅλους τούς συντρόφους πού θέλουν νά κατατοπιστοῦν στά κομματικά προβλήματα, νά ρίξουν μιά ματιά στή σελ. 81 τῆς μπροσούρας «Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο».

Φυσικά οἱ μενσεβίκοι ἀπέριψαν τήν ἀπόφαση τοῦ Λένιν καί τοῦ Βασίλιεφ καί ψήφισαν (ὁ Πλεχάνοφ, ὁ Μάρτοφ καί ὁ Ἀξελρόντ) μιά ἀπόφαση πού καλεῖ τήν ΚΕ «νά μπάσει μέ πρόσληψη» τούς μενσεβίκους. Καί μιά πού ἡ ΚΕ στίς 26 τοῦ Νοέμβρη 1903 εἶχε ἐκφράσει τή συγκατάθεσή της νά μποῦν μέ πρόσληψη *δυό* μενσεβίκοι τῆς ἐκλογῆς της, ἡ ἀπόφαση αὐτή τοῦ Συμβουλίου δέ σήμαινε τίποτε ἄλλο, παρά ὅτι ἐπιβάλλονταν στήν ΚΕ *τρία* συγκεκριμένα πρόσωπα. Τώρα πιά ὅλο τό κόμμα ἔχει μάθει μέ ντοκουμέντα (ἀπό τή «Δήλωση» τοῦ Λένιν) * ὅτι ἀκριβῶς ἐξαιτίας τῶν «τριῶν» ἐπινοήθηκαν διαφωνίες ἀρχῶν καί ἔγινε ἕνας «ἀνάρμοστος σκυλοκαβγάς» *ὥς τό Νοέμβρη τοῦ 1904.* Ἀπαντώντας στήν ἀπόφαση γιά πρόσληψη, ὁ Λένιν καί ὁ Βασίλιεφ ὑπέβαλαν ἰδιαίτερη γνώμη (Σάχοφ, σελ. 84) **, πού συνιστοῦμε ἐπίσης νά ξαναδιαβαστεῖ γιά νά διδαχτοῦν οἱ ἀκατατόπιστοι ἤ οἱ ἐπιλήσμονες, καί στήν ὁποία τά μέλη αὐτά τῆς ΚΕ δηλώνουν ὅτι «δέ βλέπουν κανένα ἀπολύτως

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 113 - 124. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 148, 151. *Ἡ Σύντ.*

ἄλλο τρόπο γιά μιά τίμια καί σωστή διέξοδο ἀπό τίς σημερινές κομματικές διαμάχες, κανέναν ἄλλο τρόπο γιά νά σταματήσει ἡ ἀπαράδεχτη αὐτή πάλη γύρω ἀπό τή σύνθεση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων, ἐκτός ἀπό τήν ἄμεση σύγκληση συνεδρίου τοῦ κόμματος».

Οἱ μενσεβίκοι, ἐννοεῖται, τορπιλίζουν τό συνέδριο. Ὅλες οἱ συστάσεις ὅτι στό συνέδριο ἐπιτρέπεται κάθε συμβιβασμός, ὅτι διαφορετικά ἡ πάλη παίρνει τίς ἴδιες πρόστυχες μορφές πού παίρνει ὁ κρυφός καί ὁ ἀγοραῖος ἔρωτας, δέν ἔχουν καμιά ἐπίδραση πάνω τους. Μέ τήν εὐκαιρία θά ποῦμε πώς, ἄν ἀπό τήν πλευρά τῶν μενσεβίκων ἡ ταχτική αὐτή εἶναι φυσική καί εὐνόητη, μιά καί ἀποφάσισαν νά μή ἐνοχλοῦνται ἀπό τόν «ἀγοραῖο ἔρωτα», ἀπό τήν πλευρά τοῦ *συμφιλιωτῆ* Πλεχάνοφ ἡ ταχτική αὐτή ἦταν τεράστιο λάθος, πού τό ἔκανε ἐξόφθαλμο ἡ παραπέρα πορεία τῆς κρίσης. Τώρα ὁ καθένας βλέπει, ξέρει ἀπό τά γεγονότα (καί προπαντός ἀπό τά γεγονότα τῆς κατοπινῆς στάσης τοῦ Γκλέμποφ καί τῆς παρέας του) πώς ἄν ὁ Πλεχάνοφ τό Γενάρη τοῦ 1904 ψήφιζε ὑπέρ τοῦ συνεδρίου, τό συνέδριο θά εἶχε συγκληθεῖ πολύ γρήγορα καί *στό συνέδριο θά σχηματιζόταν μιά τόσο ἐπιβλητική συμφιλιωτική μερίδα* πού *σέ καμιά περίπτωση* δέ θά ἔδινε ἀποκλειστική ὑπεροχή οὔτε στήν πλειοψηφία οὔτε στή μειοψηφία ἰδιαίτερα. *Τότε* τό συνέδριο μποροῦσε νά εἶναι, ἀλλά καί θά ἦταν ὁπωσδήποτε, ἕνα πραγματικά *συμφιλιωτικό* συνέδριο. Τό ξαναλέω: αὐτό δέν εἶναι κούφια μαντεία, ἀλλά σκέψη πού *ἀποδείχτηκε ἀπόλυτα σωστή* ἀπό τήν ἴδια τήν πορεία τῶν γεγονότων πού ἐπακολούθησαν. Ὅμως καί ὁ Πλεχάνοφ προτίμησε τόν «ἀγοραῖο ἔρωτα», δηλαδή τήν κρυφή διάσπαση, ἀντί τήν προσπάθεια νά ἐξηγηθοῦμε ἀνοιχτά καί καθαρά καί νά συμφωνήσουμε ὁλοκληρωτικά.

Καί τί βλέπουμε τώρα; Οἱ μενσεβίκοι ὑποχρεώθηκαν νά καταλήξουν, ἔστω καί δειλά, μέ ἀσυνέπεια, ἔστω καί ἀργά, στή διέξοδο πού πρότειναν οἱ μπολσεβίκοι. Οἱ μπολσεβίκοι ἐπέμειναν στήν ἄποψή τους καί πέτυχαν τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου, λέγοντας δικαιολογημένα πώς ἄν τά δυό «ἡμίση» δέν εἶναι γραφτό «νά συζήσουν» ἄλλο, τότε δέν πρέπει νά κρύβονται σάν τούς τιποτένιους δειλούς, ἀλλά νά χωρίσουν ἀνοιχτά.

Φυσικά κάλλιο ἀργά παρά ποτέ, κι ἐμεῖς χαιρετίζουμε ὁλόψυχα ἀκόμα καί τό διστακτικό βῆμα τοῦ Συμβουλίου, τό ὅτι δηλαδή εἶναι ἕτοιμο νά στείλει δυό «ἀντιπροσώπους» του. Διαμαρτυρόμαστε ὅμως κατηγορηματικά γιά τή διστακτικότητα καί τήν ἀσυνέπεια αὐτοῦ τοῦ βήματος. Γιατί κύριοι θέλετε νά στεί-

λετε στό συνέδριο μόνο δυό ἀντιπροσώπους *ἀπό τό Συμβούλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ;* Γιατί νά μή στείλετε ἀντιπροσώπους *ἀπό ὅλες* τίς κομματικές ὀργανώσεις; Τά μέλη τοῦ ρωσικοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας *κάλεσαν* ὅλους στό συνέδριο καί εἰδικότερα ἔστειλαν συστημένα γράμματα καί στή σύνταξη, καί στό Συμβούλιο, καί στό Σύνδεσμο! Γιατί αὐτή ἡ τόσο περίεργη καί ἀκατανόητη ἀντίφαση: ἀπό τό ἕνα μέρος γιά μιά *ὑποκριτική* εἰρήνη μέ τούς τρεῖς ἱππότες τῆς ΚΕ (ὁλοφάνερα παρά τή θέληση τῶν ἐπιτροπῶν τῆς πλειοψηφίας) δέν περιοριστήκατε στήν ἀποστολή «δυό ἀντιπροσώπων σας» ἀπό τό Συμβούλιο, ἀλλά *ρωτήσατε ὅλες τίς ἐπιτροπές καί τίς ὀργανώσεις τῆς μειοψηφίας*, ὅπως ἔχει ἀνακοινωθεῖ ἀνοιχτά ἀπό τήν «Ἴσκρα» φύλλο 83. Κι ἀπό τό ἄλλο μέρος γιά τήν *πραγματική* εἰρήνη μέ ὁλόκληρο τό κόμμα στέλνετε γιά «ἀπευθείας διαπραγματεύσεις» μόνο δυό ἀντιπροσώπους καί μόνο τοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ποῦ εἶναι οἱ μενσεβίκοι τῆς Ρωσίας, μέ τούς ὁποίους μᾶς εἶναι ἑκατό φορές σπουδαιότερο νά συμφωνήσουμε παρά μέ μιά παρέα δημοσιολόγων; Ποῦ εἶναι οἱ *ἐργάτες*, μέλη καί ἐκπρόσωποι τῶν ὀργανώσεων, ἐκεῖνοι οἱ ἐργάτες τούς ὁποίους ἐξωθούσατε ἐνάντια στό δεύτερο συνέδριο καί πού γιά τήν αὐτενέργειά τους ξεφωνίζατε τόσο πολύ;; Ποῦ εἶναι οἱ σύντροφοι Ἀκίμοφ καί Μπροῦκερ, Μάχοφ καί Ἐγκόροφ (ἤ οἱ φίλοι καί οἱ ὁμοϊδεάτες τους), πού ἀπό τή σκοπιά τους ὑποστήριζαν μέ ἀπόλυτη συνέπεια τούς μενσεβίκους, χωρίς ὡστόσο νά ἐκθέσουν τόν ἑαυτό τους, χωρίς δηλαδή νά παίρνουν μέρος στά τσακώματα γύρω ἀπό τήν πρόσληψη; Ποῦ εἶναι ὁ σύντροφος Κριτσέβσκι καί οἱ ἄλλοι πρώην «οἰκονομιστές», μέ τούς ὁποίους δῆθεν συμφιλιωθήκατε, ὅπως βεβαίωνε στή νέα «Ἴσκρα» ὁ Πλεχάνοφ καί πολλοί ἄλλοι; Ποῦ εἶναι ὁ σύντροφος Ριαζάνοφ, πού ἡ ἀλληλεγγύη σας μαζί του σέ πολλά ζητήματα μᾶς εἶναι ἐπίσης εὐνόητη καί πού ὡστόσο *ἀρνήθηκε νά μπεῖ στό Σύνδεσμο, ἐπειδή εἶναι μενσεβίκικη ὀργάνωση;*

Ἤ θά μᾶς πεῖτε πώς ὅλοι αὐτοί οἱ σύντροφοι δέν ἔχουν πληρεξούσια; Μά σεῖς γράφετε γράμμα πρός τό συνέδριο, «*ἀφήνοντας κατά μέρος κάθε τυπική διαδικασία*»*!!*

Ὄχι κύριοι, μέ ἡμίμετρα δέ μᾶς ἱκανοποιεῖτε καί μέ ὡραῖα λόγια δέ μᾶς χορταίνετε. Ἄν θέλετε πραγματικά — θά μιλήσουμε ἀνοιχτά καί χωρίς «τυπικές διαδικασίες» — νά δουλέψουμε μαζί στίς γραμμές μιᾶς καί τῆς ἴδιας ὀργάνωσης, τότε *ἐλᾶτε ὅλοι στό συνέδριο*, καλέστε ἐπίσης καί ὅλους τούς συντρόφους πού τούς χωρίζουν ἀπό μᾶς *ἀποκλειστικά καί μόνο*

ἰδεολογικοί λόγοι καί ὄχι λόγοι πρόσληψης. Τότε σεβαστεῖτε τήν «καλή θέληση τοῦ ἐπαναστάτη», πού τόσο ἀνόητα τήν εἴχατε ἐπικαλεστεῖ, προσπαθώντας νά κρυφτεῖτε ἀπό τό συνέδριο, καί πού *μόνο αὐτή* μπορεῖ νά κρίνει ὁλοκληρωτικά καί ἀπόλυτα τίς τύχες *ὅλου* τοῦ κόμματος πού ἀντιπροσωπεύεται στό συνέδριο. Τότε ψάξτε νά βρεῖτε μεσολαβητές ἱκανούς νά ἐπιδράσουν πάνω σ' αὐτή τήν «καλή θέληση» *ὅλων τῶν μελῶν τοῦ συνεδρίου*. Ἐμεῖς θά χαιρετίσουμε ὁλόψυχα κάθε τέτοιο μεσολαβητή.

Κρούετε καί ἀνοιγήσεται... Οἱ μπολσεβίκοι μέ τήν ἀνοιχτή τους πάλη πέτυχαν νά φτάσουμε τώρα σέ μιά ἄμεσα ἐφικτή, εὐθεία διέξοδο ἀπό τήν κρίση. Πετύχαμε τό συνέδριο. Πετύχαμε μιά στροφή τῶν μενσεβίκων ἀπό τίς βουρβωνικές ἀπειλές τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος πού ἔχει μείνει χωρίς κόμμα, στήν ἀνοιχτή καί σταράτη πρόταση γιά ἄμεσες διαπραγματεύσεις. Ἀνεξάρτητα ἄν δείξει εἶτε δέ δείξει τό Συμβούλιο ἀρκετή σύνεση καί ἐντιμότητα γιά νά κάνει τό δεύτερο βῆμα στό «νέο δρόμο», ἐμεῖς ἔχουμε τήν πεποίθηση πώς θά πετύχουμε ἔτσι εἶτε ἀλλιῶς τήν πλήρη νίκη τῆς κομματικότητας ἐνάντια στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων.

«Βπεριόντ» φύλλο 11,
23 (10) τοῦ Μάρτη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ [122]

Ὁ Πλεχάνοφ, ὑπογραμμίζοντας πώς τό σχέδιο προγράμματος δέ γράφτηκε ἀπό μένα, βγάζει πρῶτος στή δημοσιότητα, μέ μορφή ὑπαινιγμοῦ, ἐπίπληξης καί μομφῆς, τίς διαμάχες μας γύρω ἀπό τό σχέδιο προγράμματος. Δυστυχῶς δέν ἐξιστορεῖ αὐτές τίς διαμάχες, ἀλλά περιορίζεται σέ κουτσομπολιό, δηλαδή σ' ἕνα τσουχτερό, μά ἀσαφῆ καί μή ἐξακριβώσιμο ἰσχυρισμό. Γι' αὐτό τό λόγο στό ἄρθρο τοῦ συναδέλφου μου ἐνάντια στόν Πλεχάνοφ πρέπει νά προσθέσω πώς ἔχω ντοκουμενταρισμένα στοιχεῖα γιά τίς διαμάχες μας κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου προγράμματος καί πώς ὅταν χρειαστεῖ θά δημοσιέψω αὐτά τά στοιχεῖα. Τότε οἱ ἀναγνῶστες θά δοῦν: 1) πώς δέν ἀνταποκρίνεται καθόλου στήν ἀλήθεια ὁ ἰσχυρισμός τοῦ Πλεχάνοφ ὅτι ἡ ψυχρότητα στίς σχέσεις μας προκλήθηκε ἀπό τό «Τί νά κάνουμε;». Ἡ ψυχρότητα αὐτή ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι κατά τή διαμάχη γύρω ἀπό τό πρόγραμμα ἡ ἑξάδα χωρίστηκε στά δυό· 2) πώς ἐγώ ὑποστήριζα καί πέτυχα νά συμπεριληφθεῖ στό πρόγραμμα ἡ θέση πού ἀφορᾶ τήν ἐκτόπιση τῆς μικρῆς παραγωγῆς ἀπό τή μεγάλη. Ὁ Πλεχάνοφ ἤθελε νά περιοριστοῦμε σέ μιά ἀόριστη διατύπωση στό πνεῦμα τοῦ περιβόητου «λίγο-πολύ»· 3) πώς ἐγώ ὑποστήριξα καί πέτυχα νά ἀντικατασταθεῖ ὁ ὅρος «ἐργαζόμενη καί ὑφιστάμενη τήν ἐκμετάλλευση μάζα» μέ τόν ὅρο: «προλεταριάτο» στό σημεῖο ὅπου γινόταν λόγος γιά τόν ταξικό χαρακτήρα τοῦ κόμματός μας· 4) πώς ὁ Πλεχάνοφ, ὅταν ἐγώ καί οἱ ὀπαδοί μου στήν ἑξάδα τόν ἐπικρίναμε γιατί στό δικό του σχέδιο προγράμματος δέν τονιζόταν ἀρκετά ὁ προλεταριακός χαρακτήρας τοῦ κόμματος, ἀμύνθηκε μέ τήν ἀντικατηγορία πώς ἐγώ καταλαβαίνω ἀλά Μαρτίνοφ τόν προλεταριακό χαρακτήρα τοῦ κόμματος.

«Βπεριόντ» φύλλο 11,
23 (10) τοῦ Μάρτη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΓΙΑ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΜΑΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

(ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ III ΣΥΝΕΔΡΙΟ)

Τό νέο ἀγροτικό κίνημα πού κάθε μέρα φουντώνει καί δυναμώνει, βάζει ξανά στήν πρώτη γραμμή τό ζήτημα τοῦ ἀγροτικοῦ μας προγράμματος. Ἡ βασική ἀρχή αὐτοῦ τοῦ προγράμματος δέν μπορεῖ βέβαια νά προκαλέσει διαφωνίες καί διαμάχες. Τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου πρέπει νά ὑποστηρίζει τό κίνημα τῆς ἀγροτιᾶς. Δέν πρόκειται ποτέ νά ὑπερασπίσει τή σύγχρονη τσιφλικάδικη γαιοχτησία ἀπό τήν ἐπαναστατική ἐπίθεση τῶν ἀγροτῶν, παράλληλα ὅμως θά ἐπιδιώκει πάντα νά ἀναπτύσσει τήν ταξική πάλη στό χωριό καί νά μπάσει τό στοιχεῖο τῆς συνειδητότητας σ᾽ αὐτή τήν πάλη. Μοῦ φαίνεται πώς τίς ἀρχές αὐτές τίς συμμερίζονται ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες. Ἡ διαφωνία ἀρχίζει μόνο ὅταν πρόκειται οἱ ἀρχές αὐτές νά ἐφαρμοστοῦν στήν πράξη, ὅταν πρόκειται νά διατυπωθοῦν σέ πρόγραμμα σχετικά μέ τά καθήκοντα τῆς στιγμῆς.

Ἡ πραγματικότητα λύνει μέ τόν καλύτερο τρόπο κάθε θεωρητική διαφωνία, καί εἶμαι βέβαιος πώς ἡ γοργή πορεία τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων θά παραμερίσει κι αὐτές τίς διαφωνίες πού ὑπάρχουν μέσα στή σοσιαλδημοκρατία πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα. Εἶναι ἀμφίβολο ἄν θά βρεθεῖ κανείς πού θ᾽ ἀρνηθεῖ ὅτι ἡ δουλειά μας δέν εἶναι νά καταστρώνουμε ἀνεδαφικά σχέδια γιά κάθε λογῆς ἀγροτικές μεταρυθμίσεις, ὅτι πρέπει νά δυναμώνουμε τούς δεσμούς μέ τό προλεταριάτο, *νά ὑποστηρίζουμε* τό ἀγροτικό κίνημα, χωρίς ταυτόχρονα νά ξεχνᾶμε τίς ἰδιοχτητικές τάσεις τοῦ ἀγρότη-νοικοκύρη, τάσεις πού ἡ ἐχθρότητά τους ἀπέναντι στό προλεταριάτο θά ἐκδηλώνεται τόσο πιό γρήγορα καί πιό ὀξύτερα ὅσο πιό γρήγορα θά προχωρεῖ ἡ ἐπανάσταση.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος ὅμως εἶναι φανερό ὅτι οἱ ἐπαναστατικές

στιγμές πού ζοῦμε ἀπαιτοῦν ἕνα ἀπόλυτα καθορισμένο καί συγκεκριμένο σύνθημα. Τέτοιο σύνθημα πρέπει νά εἶναι ὁ σχηματισμός *ἐπαναστατικῶν* ἐπιτροπῶν τῶν *ἀγροτῶν*, καί τό ἀγροτικό πρόγραμμα τοῦ κόμματός μας ἔριξε πολύ σωστά αὐτό τό σύνθημα. Μέσα στό ἀγροτικό κίνημα ὑπάρχει πολλή πνευματική καθυστέρηση, ἔλλειψη συνειδητότητας, καί θἆταν ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνο νά τρέφουμε ὁποιεσδήποτε αὐταπάτες σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα. Ἡ καθυστέρηση τοῦ μουζίκου ἐκφράζεται πρίν ἀπό ὅλα στό ὅτι δέν καταλαβαίνει τήν *πολιτική* πλευρά τοῦ κινήματος, — δέν καταλαβαίνει λχ. πώς χωρίς ριζικούς δημοκρατικούς μετασχηματισμούς *σέ ὅλο* τό πολιτικό καθεστώς *ὅλου τοῦ κράτους* εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νά γίνουν ὁποιαδήποτε σταθερά βήματα στό δρόμο τῆς ἐπέκτασης τῆς γαιοχτησίας. Ὁ ἀγρότης ἔχει ἀνάγκη ἀπό γῆ, καί τό ἐπαναστατικό αἴσθημά του, ὁ ἐνστικτώδης, πρωτόγονος δημοκρατισμός του *δέν μπορεῖ* νά ἐκφραστεῖ διαφορετικά, παρά μέ τό νά βάλει χέρι στή γῆ τῶν τσιφλικάδων. Αὐτό βέβαια δέν πρόκειται νά τό ἀρνηθεῖ κανείς. Οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες σταματοῦν σ' αὐτή τή θέση, ἀντί νά ὑποβάλουν σέ ταξική ἀνάλυση αὐτή τήν ἀκαθόριστη τάση τῆς ἀγροτιᾶς. Οἱ σοσιαλδημοκράτες, βασιζόμενοι σέ μιά τέτοια ἀνάλυση, βεβαιώνουν πώς εἶναι ἀμφίβολο ἄν ὅλη ἡ ἀγροτιά *μπορεῖ* νά τραβήξει ἑνωμένη πέρα ἀπό τή διεκδίκηση τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ὀτρέζκι, ἐπειδή πέρα ἀπό τά ὅρια ἑνός τέτοιου ἀγροτικοῦ μετασχηματισμοῦ θά προβάλει ἀναπόφευχτα καί χτυπητά ὁ ἀνταγωνισμός ἀνάμεσα στό προλεταριάτο τοῦ χωριοῦ καί στούς «νοικοκυρέους μουζίκους». Οἱ σοσιαλδημοκράτες βέβαια δέν μποροῦν νάχουν καμιά ἀντίρηση στό «νά ἀποτελειώσει» ὁ ἐξεγερμένος μουζίκος «τόν τσιφλικά», νά τοῦ ἀφαιρέσει *ὅλη* τή γῆ, ἀλλά δέν μποροῦν καί νά ἐπιδίδονται σέ τυχοδιωχτισμούς σ' ἕνα προλεταριακό πρόγραμμα, δέν μποροῦν νά συσκοτίζουν τήν ταξική πάλη ἐνάντια στούς ἰδιοχτῆτες μέ ρόδινες προοπτικές τέτοιου εἴδους ἀνασχηματισμῶν τῆς γαιοχτησίας (ἔστω καί δημοκρατικῶν μεταρυθμίσεων), πού δέ θά εἶναι παρά μόνο μετατόπιση τάξεων ἤ κατηγοριῶν ἰδιοχτητῶν.

Ὥς τώρα στό πρόγραμμά μας εἶχε προβληθεῖ ἡ διεκδίκηση τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ὀτρέζκι, καί στά διάφορα σχόλια σχετικά μέ τό πρόγραμμα τονιζόταν πώς τά ὀτρέζκι δέν εἶναι καθόλου φραγμός, ἀλλά «πόρτα γιά νά βαδίσουμε πιό πέρα»*, ὅτι τό προ-

---

*** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 188 - 189. *Ἡ Σύντ.***

λεταριάτο θά ὑποστηρίξει πρόθυμα τήν ἀγροτιά σ' αὐτό τόν παραπέρα δρόμο, ρίχνοντας ὅμως ἀπαραίτητα ματιές γύρω του καί παρακολουθώντας τόν προσωρινό του σύμμαχο, τόν ἀγρότη-νοικοκύρη, μή τυχόν καί δείξει τά νοικοκυρίστικα νυχάκια του. Τώρα μπροστά στά ἐπαναστατικά γεγονότα γεννιέται ἄθελα τό ἐρώτημα: δέν εἶναι ἄραγε σκοπιμότερο νά μεταφερθεῖ *αὐτή* ἡ θέση τῆς ταχτικῆς μας ἀπό τά σχόλια στό ἴδιο τό πρόγραμμα; Γιατί, ὅπως καί νἆναι, τό πρόγραμμα εἶναι ἡ ἐπίσημη παγκομματική ἔκφραση τῶν ἀπόψεων τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἐνῶ κάθε σχόλιο παρουσιάζεται κατανάγκην σά μιά λίγο-πολύ προσωπική ἀντίληψη τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου σοσιαλδημοκράτη. Δέν εἶναι λοιπόν πιό λογικό νά συμπεριλάβουμε στό πρόγραμμα τή γενικότερη θέση τῆς πολιτικῆς μας σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα, καί στά σχόλια νά ἀναπτύσσουμε τά μερικότερα μέτρα, τίς χωριστές διεκδικήσεις, ὅπως εἶναι λχ. τά ὀτρέζκι;

Γιά νά διευκρινίσω πιό συγκεκριμένα τή σκέψη μου θά παραθέσω ἐδῶ τή διατύπωση πού θάπαιρνε τό ἀντίστοιχο σημεῖο τοῦ προγράμματός μας: (τό ΣΔΕΚΡ ἀπαιτεῖ πρίν ἀπ' ὅλα)... «4) τήν ἵδρυση ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν γιά τήν ἐξάλειψη ὅλων τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας, γιά τό δημοκρατικό μετασχηματισμό ὅλων γενικά τῶν σχέσεων τοῦ χωριοῦ καί γιά τή λήψη ἐπαναστατικῶν μέτρων βελτίωσης τῆς κατάστασης τῆς ἀγροτιᾶς, πού δέ θά σταματήσουν οὔτε μπροστά στήν ἀφαίρεση τῆς γῆς ἀπό τούς τσιφλικάδες. Ἡ σοσιαλδημοκρατία θά ὑποστηρίζει τήν ἀγροτιά σέ ὅλες τίς ἐπαναστατικές-δημοκρατικές ἐνέργειές της, ὑπερασπίζοντας τά αὐτοτελῆ συμφέροντα καί τήν αὐτοτελῆ ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου τοῦ χωριοῦ».

Μέ τήν προτεινόμενη διατύπωση μπαίνει στό πρόγραμμα ἐκεῖνο πού ὥς τώρα ἀναπτυσσόταν συνήθως στά σχόλια, ἐνῶ τά «ὀτρέζκι» μεταφέρονται ἀπό τό πρόγραμμα στά σχόλια. Μιά τέτοια ἀλλαγή παρουσιάζει τό πλεονέχτημα ὅτι στό πρόγραμμα τονίζεται πιό ξεκάθαρα ὁ ἰδιαίτερος χαρακτήρας τῆς προλεταριακῆς θέσης καί ἡ σαφήνεια σ' ἕνα τόσο σοβαρό ζήτημα καλύπτει μέ τό παραπάνω ὅλες τίς συνταχτικές δυσχέρειες (τέτοια δυσχέρεια εἶναι τό νά ἀναγράφεται στό πρόγραμμα ἀντί ἡ συγκεκριμένη διεκδίκηση — μιά ἐξήγηση πού συνήθως περιλαβαίνεται στά σχόλια. Ἐξάλλου πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι στό πρόγραμμά μας ὑπάρχουν κιόλας τέτοιου εἴδους ἐξηγήσεις: σύγκρινε λχ. τό σημεῖο γιά τήν πάλη ἐνάντια στίς μεταρυθμίσεις πού συνδέονται μέ τό δυνάμωμα τῆς ἀστυνομικῆς-ὑπαλλη-

λικῆς κηδεμονίας[123]. Πλεονέχτημα εἶναι ἐπίσης καί τό γεγονός ὅτι τό πρόγραμμα ἐξοστρακίζει μιά γιά πάντα τήν παράλογη σκέψη ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία λέει τάχα στόν ἀγρότη πώς πέρα ἀπό τά ὀτρέζκι δέν μπορεῖ καί δέν πρέπει νά προχωρήσει. Τή σκέψη αὐτή εἶναι ἀνάγκη νά τήν ἐξοστρακίσουμε μέ μιά σαφῆ διατύπωση τοῦ προγράμματος καί νά μή περιοριζόμαστε στό νά τήν ἐξηγοῦμε στά σχόλια. Μπορεῖ νά φανεῖ σάν ἀδυναμία τῆς διατύπωσης πού προτείνω τό ὅτι αὐτή δέν ὑποδείχνει κανένα συγκεκριμένο τρόπο ἀπαλλοτρίωσης τῆς γῆς. Ἀλλά εἶναι ἄραγε αὐτό στήν οὐσία ἀδυναμία;

Οἱ σοσιαλδημοκράτες πού ἔγραψαν γιά τό ἀγροτικό ζήτημα ἔδειξαν ἐπανειλημμένα πόσο ἄτοπο εἶναι σ' αὐτό τό ζήτημα νά τό ρίχνουμε στή σχεδιομανία, γιατί τό κυριότερο μέτρο τῆς ἀγροτικῆς μεταρύθμισης — ἡ ἐθνικοποίηση τῆς γῆς — *σέ ἕνα ἀστυνομικό κράτος* κατανάγκην θά διαστρεβλωθεῖ καί θά χρησιμεύσει γιά τή συσκότιση τοῦ ταξικοῦ χαρακτήρα τοῦ κινήματος. Στό μεταξύ ὅλα τά ἄλλα μέτρα γιά μετασχηματισμό τῶν σχέσεων γαιοχτησίας θά εἶναι στό κεφαλαιοκρατικό καθεστώς μόνο μιά προσέγγιση πρός τήν ἐθνικοποίηση, μόνο ἐπιμέρους μέτρα, μόνο ὁρισμένα ἀπό τά ἐφαρμόσιμα μέτρα, δηλαδή μέτρα τέτοια πού ἡ σοσιαλδημοκρατία δέν εἶναι καθόλου διατεθειμένη *νά περιοριστεῖ* σ' αὐτά. Σήμερα οἱ σοσιαλδημοκράτες εἶναι ἐνάντια στήν ἐθνικοποίηση, ἀκόμα καί οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς κριτικῆς μας, ἔγιναν πολύ πιό ἐπιφυλαχτικοί ἀπέναντι σ' αὐτή τήν ἐθνικοποίηση (σύγκρινε τό σχέδιο προγράμματός τους μέ τό παλιό «ἀσικλίκι» τους).

Γεγονός ὅμως εἶναι ὅτι τό ἐπαναστατικό κίνημα μᾶς ὁδηγεῖ στή λαοκρατική δημοκρατία πού ἀποτελεῖ μιά ἀπό τίς ἄμεσες διεκδικήσεις μας, παράλληλα μέ τήν κατάργηση τοῦ μόνιμου στρατοῦ κτλ.

Καί στή λαοκρατική δημοκρατία, μέ τόν ἐξοπλισμό τοῦ λαοῦ, μέ τήν πραγματοποίηση ἄλλων παρόμοιων δημοκρατικῶν μέτρων, ἡ σοσιαλδημοκρατία δέν μπορεῖ νά δεσμεύεται μέ ὅρκους γιά ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς. Ὥστε λοιπόν ἡ ἀδυναμία τῆς διατύπωσης πού προτείνω εἶναι μόνο φαινομενική. Στήν πραγματικότητα αὐτή δίνει ἕνα συνεπές γιά τή δοσμένη στιγμή ταξικό σύνθημα, — καί μάλιστα ἕνα σύνθημα ἀπόλυτα συγκεκριμένο, — ἀφήνοντας ταυτόχρονα ἐντελῶς ἐλεύθερο τό πεδίο γιά τίς «ἐπαναστατικές-δημοκρατικές» ἐνέργειες πού μποροῦν ν' ἀποδειχτοῦν ἀπαραίτητες ἤ ἐπιθυμητές σέ περίπτωση εὐνοϊκῆς ἐξέλιξης τῆς ἐπανάστασής μας. Σήμερα, καθώς καί σέ

συνέχεια, ὥς τήν πλήρη νίκη τῆς ἀγροτικῆς ἐξέγερσης, τό ἐπαναστατικό σύνθημα πρέπει ἀπαραίτητα νά παίρνει ὑπόψη του τόν ἀνταγωνισμό ἀνάμεσα *στό μουζίκο καί στόν τσιφλικά*· καί ἡ παράγραφος γιά τά ὀτρέζκι ὑπογράμμιζε πολύ σωστά αὐτό τό πράγμα· στό μεταξύ οἱ κάθε λογῆς «ἐθνικοποιήσεις», «μεταβιβάσεις τῆς γαιοπροσόδου», «κοινωνικοποιήσεις» κτλ. — καί σ' αὐτό ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ ἀδυναμία τους — ἀγνοοῦν καί συσκοτίζουν αὐτόν τό χαρακτηριστικό ἀνταγωνισμό.

Ταυτόχρονα ἡ διατύπωση πού προτείνω πλαταίνει τό καθῆκον τῶν ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν ὥς τό «δημοκρατικό μετασχηματισμό ὅλων γενικά τῶν σχέσεων τοῦ χωριοῦ». Οἱ ἐπιτροπές τῶν ἀγροτῶν μπαίνουν στό πρόγραμμά μας σάν σύνθημα καί μάλιστα χαρακτηρίζονται πολύ σωστά σάν ἐπιτροπές τῶν *ἀγροτῶν*, δηλαδή σάν ἐπιτροπές μιᾶς τάξης, γιατί τήν ταξική καταπίεση μπορεῖ νά τήν ἐξαλείψει μόνο ὁλάκερη ἡ κατώτερη καταπιεζόμενη τάξη. Ὑπάρχει ὅμως λόγος νά περιορίζουμε τά καθήκοντα αὐτῶν τῶν ἐπιτροπῶν μόνο στίς ἀγροτικές μεταρυθμίσεις; Μήπως γιά τούς ἄλλους μετασχηματισμούς, λχ. τούς διοικητικούς κτλ., χρειάζεται νά δημιουργοῦμε *ἄλλες* ἐπιτροπές; Εἶναι γνωστό πώς ὅλη ἡ ἀτυχία τῶν ἀγροτῶν, ὅπως τό τόνισα κιόλας, εἶναι πώς δέν καταλαβαίνουν καθόλου τήν πολιτική πλευρά τοῦ κινήματος. Ἄν κατορθώναμε νά συνδέσουμε, ἔστω καί σέ ὁρισμένες περιπτώσεις, τά πετυχημένα ἐπαναστατικά μέτρα τῶν ἀγροτῶν γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασής τους (δήμευση σιτηρῶν, ζώων, *γῆς*) μέ τήν ἵδρυση καί τή δράση *ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν* καί μέ τήν ἀπόλυτη ἀναγνώριση αὐτῶν τῶν ἐπιτροπῶν ἀπό τά ἐπαναστατικά κόμματα (καί, σέ ἰδιαίτερα εὐνοϊκές συνθῆκες, ἀπό τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση), τότε ἡ πάλη γιά τήν προσέλκυση τῶν ἀγροτῶν μέ τό μέρος τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας θά μποροῦσε νά θεωρεῖται κερδισμένη. Χωρίς μιά τέτοια προσέλκυση ὅλες οἱ ἐπαναστατικές ἐνέργειες τῆς ἀγροτιᾶς θἆναι πολύ ἀσταθεῖς καί ὅλες τίς καταχτήσεις τους θά τίς ἀφαιρέσουν εὔκολα οἱ κοινωνικές τάξεις πού βρίσκονται στήν ἐξουσία.

Τέλος, μιλώντας γιά τήν ὑποστήριξη τῶν «ἐπαναστατικῶν-δημοκρατικῶν» μέτρων, ἡ διατύπωση πού προτείνουμε χαράζει μιά ξεκάθαρη διαχωριστική γραμμή ἀνάμεσα στήν ἀπατηλή, δῆθεν σοσιαλιστική, *ἐξωτερική ὄψη* μέτρων, ὅπως ἡ κατάληψη τῆς γῆς ἀπό τούς ἀγρότες, καί στό πραγματικό δημοκρατικό περιεχόμενό τους. Γιά νά δοῦμε πόσο σπουδαῖο πράγμα εἶναι γιά τό σοσιαλδημοκράτη ἡ χάραξη μιᾶς τέτοιας διαχωριστικῆς γραμ-

μῆς, ἀρκεῖ νά θυμηθοῦμε τή στάση τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα λχ. τῆς Ἀμερικῆς (ὁ Μάρξ τό 1848 γιά τόν Κρίγκε[124], ὁ Ἔνγκελς τό 1885 γιά τόν Χένρι Τζόρτζ[125]). Τώρα βέβαια κανείς δέν πρόκειται *ν' ἀρνηθεῖ* τόν πόλεμο τῶν χωρικῶν γιά γῆ, τό κυνήγι τῆς γῆς (στίς μισοδουλοπαροικιακές χῶρες ἤ στίς ἀποικίες). Ἐμεῖς ἀναγνωρίζουμε ἀπόλυτα τό δίκαιο καί προοδευτικό χαρακτήρα του, ταυτόχρονα ὅμως ἀποκαλύπτουμε τό δημοκρατικό, δηλαδή *σέ τελευταία ἀνάλυση* ἀστικοδημοκρατικό περιεχόμενό του, καί γι' αὐτό, ὑποστηρίζοντας αὐτό τό περιεχόμενο, διατυπώνουμε ἀπό τήν πλευρά μας ἰδιαίτερες «ἐπιφυλάξεις», τονίζουμε τόν «αὐτοτελῆ» ρόλο τῆς *προλεταριακῆς* δημοκρατίας, τούς ἰδιαίτερους σκοπούς τῆς σοσιαλδημοκρατίας, σάν ταξικοῦ-κόμματος πού ἐπιδιώκει τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Νά οἱ λόγοι γιά τούς ὁποίους προτείνω στούς συντρόφους νά ἐξετάσουν στό ἐπικείμενο συνέδριο τήν πρότασή μου καί νά διευρύνουν τό ἀντίστοιχο σημεῖο τοῦ προγράμματος στό πνεῦμα πού ὑποδείχνω.

«Βπεριόντ» φύλλο 12,
29 (16) τοῦ Μάρτη 1905
Ὑπογραφή: — ν

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΚΟΛΠΑ ΒΟΝΑΠΑΡΤΙΣΤΩΝ

Γενεύη, 29 (16) τοῦ Μάρτη.

Μόλις λάβαμε ἀπό τό Τβέρ τήν παρακάτω πληροφορία: Σέ κοινή συνέλευση τῆς περιφέρειας καί τῆς ἐπιτροπῆς, πού ἔγινε στίς 9 τοῦ Μάρτη ἐπί παρουσία ἀντιπροσώπου τῆς ΚΕ, συζητήθηκε τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος πού συγκαλεῖ ἡ ΚΕ (ἔκκληση πρός τό κόμμα τῆς 4 τοῦ Μάρτη 1905). Διαβάστηκε ἡ ἀπόφαση τῆς Ἐπιτροπῆς Τβέρ: «Ἡ Ἐπιτροπή Τβέρ, χαιρετίζοντας τήν πρόσκληση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ νά ἑτοιμαζόμαστε γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος (ἀπόφαση τῆς ΚΕ τῆς 4 τοῦ Μάρτη 1905), σέ συνεδρίασή της ἀποφάσισε: νά πάρει μέρος σ' αὐτό τό συνέδριο μέ ἀποστολή ἑνός ἀντιπροσώπου. Ἔχοντας ὅμως ὑπόψη τή δήλωσή της στόν ἀντιπρόσωπο τοῦ Ὀργανωτικοῦ Γραφείου ὅτι θά συμμετάσχει στό συνέδριο πού ὀργανώνει αὐτό τό Γραφεῖο, ἡ Ἐπιτροπή Τβέρ θεωρεῖ χρέος της νά τονίσει πώς τή δήλωση αὐτή τήν ἔκανε, ἐπειδή ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Γραφείου* εἶχε ἀναφερθεῖ σέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ νά μετατρέψει σέ ταχτικό τό συνέδριο πού ὀργανώνεται».

Ἡ συνέλευση τῆς περιφέρειας δέν υἱοθέτησε τήν ἀπόφαση τῆς Ἐπιτροπῆς Τβέρ. Μέ ἑφτά ψήφους ὑπέρ, ἕνα κατά καί

---

* Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, πού τό Φλεβάρη στή συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς Τβέρ καί τῆς περιφέρειας ἔκανε εἰσήγηση γιά τό ΙΙΙ συνέδριο, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι αὐτός ὁ ἰσχυρισμός τῆς Ἐπιτροπῆς Τβέρ εἶναι «ἀνακριβής». «Ἐγώ τούς πληροφόρησα, — μᾶς δηλώνει, — βασιζόμενος σέ *ἀπευθείας δήλωση* τοῦ μέλους τῆς ΚΕ Νικίτιτς ὅτι ἡ ΚΕ *εἶχε τήν πρόθεση* νά προβεῖ στή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ ταχτικοῦ συνεδρίου, μετατρέποντας σέ τέτοιο ταχτικό συνέδριο, ὕστερα ἀπό συμφωνία, τό συνέδριο πού συγκαλεῖ τό Γραφεῖο, ἀλλά ἐκεῖνο τόν καιρό *δέν εἶχε προλάβει* ἀκόμα γιά διαφόρους λόγους νά προβεῖ σέ ἐπίσημες διαπραγματεύσεις μέ τό Γραφεῖο σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα».

ἕνα λευκό πάρθηκε ἡ παρακάτω ἀπόφαση: «Παίρνοντας ἐπιτέλους ὕστερα ἀπό μακρόχρονη ἀναμονή τήν πρόσκληση τῆς ΚΕ νά ἑτοιμαζόμαστε γιά ἄμεση σύγκληση τοῦ III συνεδρίου καί χαιρετίζοντας αὐτή τήν πράξη τῆς ΚΕ, ἀνακοινώνουμε πώς ἐμεῖς δηλώσαμε ἤδη συμμετοχή στό *κομματικό* συνέδριο πού συγκαλεῖ τό Ὀργανωτικό Γραφεῖο καί θεωροῦμε πώς εἶναι δυνατόν νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπό τίς προτάσεις πού ἔκανε ἡ ΚΕ στήν ἔκκλησή της „Πρός τό κόμμα“ τῆς 4 τοῦ Μάρτη, μόνο ὑπό τόν ὅρο ὅτι θά συναφθεῖ ἐπίσημη συμφωνία ἀνάμεσα στήν ΚΕ καί στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο» (ὑπέρ — 6, κατά — 3). Γιά νά χαρακτηρίσω τίς διαθέσεις τῶν τριῶν ὑπολοίπων πού ψήφισαν κατά, θά παραθέσω μιά ἄλλη ἀπόφαση πού προτάθηκε ἀπό δυό συντρόφους, οἱ ὁποῖοι ψήφισαν κατά: «Χαιρετίζοντας τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, ἡ τοπική ὀργάνωση συνιστᾶ ἐπίμονα σ' αὐτή καί στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο νά ἔρθουν σέ συμφωνία μεταξύ τους. Ἄν δέν πραγματοποιηθεῖ ἡ συμφωνία, τότε ἡ τοπική ὀργάνωση ἐπιφυλάσσει στόν ἑαυτό της τό δικαίωμα ἐλεύθερης δράσης».

Ἀπό τήν πληροφορία αὐτή προκύπτουν τά παρακάτω: 1) ἡ Ἐπιτροπή Τβέρ μαζί μέ τήν περιφέρεια δήλωσε, ὅπως ὁμολογεῖ ἡ ἴδια ἡ ἐπιτροπή, ὅτι εἶναι σύμφωνη νά πάρει μέρος στό συνέδριο πού ὀργανώνει τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας· 2) μετά ἡ Ἐπιτροπή Τβέρ, κάτω ἀπό τήν ἐπήρεια νέων ὑποσχέσεων τῆς ΚΕ νά συγκαλέσει τό III συνέδριο, ἀνακάλεσε τή συγκατάθεσή της. Ὡστόσο ἡ περιφέρεια δέν ἀκολούθησε τήν ἐπιτροπή καί δέν παραιτήθηκε ἀπό τή συμμετοχή στό συνέδριο πού τό ἔχει ἤδη συγκαλέσει τό Γραφεῖο· 3) οἱ νέες ὑποσχέσεις τῆς ΚΕ γιά σύγκληση τοῦ III συνεδρίου δόθηκαν μέ τήν ἀδημοσίευτη ὥς τώρα καί ἄγνωστη σ' ἐμᾶς «ἔκκληση πρός τό κόμμα τῆς 4 τοῦ Μάρτη 1905».

Γιά νά ἐκτιμηθεῖ ὅπως ἀξίζει ὁ τρόπος ἐνέργειας τῆς περιβόητής μας ΚΕ θά ὑπενθυμίσουμε στούς συντρόφους πρῶτο τό καταστατικό τοῦ κόμματος καί δεύτερο, ὁρισμένα γεγονότα. Σύμφωνα μέ τό καταστατικό τό συνέδριο συγκαλεῖται ἀπό τό *Συμβούλιο* κι ὄχι ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή. Συνεπῶς ἡ ΚΕ δίνει ὑποσχέσεις γιά τίς ὁποῖες δέν εὐθύνεται. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ὑπόσχεται νά κάνει κάτι πού, σύμφωνα μέ τό καταστατικό, ἡ Κεντρική αὐτή Ἐπιτροπή δέν μπορεῖ νά τό κάνει. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ὑπόσχεται ἤ προτίθεται, ἀλλά τό Συμβούλιο εἶναι ἐκεῖνο πού ἀποφασίζει. Καί τά μέλη τοῦ κόμματος πού ἔχουν τήν ἀφέλεια νά ἀκοῦν τίς ὑποσχέσεις τῆς ΚΕ καί δέν ξέρουν

καλά τό καταστατικό, πέφτουν θύματα κοροϊδίας. Πῶς «ἀποφασίζει» τό Συμβούλιο, τό λένε τά γεγονότα. Στήν ἀπόφασή του τῆς 8 τοῦ Μάρτη (μέ τό νέο ἡμερολόγιο) τό Συμβούλιο δηλώνει («Ἴσκρα» φύλλο 89) πώς αὐτό *«σέ συμφωνία μέ τήν πλειοψηφία τῶν κομματικῶν στελεχῶν»* (ἴσως καί μέ τήν Ἐπιτροπή Τβέρ μαζί;) *«δέ θεωρεῖ σκόπιμη τή σύγκληση συνεδρίου τοῦ κόμματος σέ μιά τέτοια στιγμή»*. Εἶναι δυνατόν νά εἶναι ἀκόμα αὐτό ἀσαφές; Εἶναι δυνατόν νά μή φαίνεται ἀκόμα ἀπ' αὐτό ὅτι τό Συμβούλιο ἐξαπατᾶ ξανά καί ξανά ξεδιάντροπα τό κόμμα, γιατί δέν πῆρε καμιά «συγκατάθεση» ἀπό τήν «πλειοψηφία τῶν κομματικῶν στελεχῶν»;

Σέ συνέχεια, στίς 10 τοῦ Μάρτη (μέ τό νέο ἡμερολόγιο), δηλαδή ὕστερα ἀπό μιά μέρα, τό Συμβούλιο παίρνει ἄλλη ἀπόφαση («Ἴσκρα» φύλλο 91), ὅπου δηλώνει ὅτι συμφωνεῖ νά στείλει δυό ἀντιπροσώπους στό συνέδριο πού συγκαλεῖ τό ρωσικό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, *δέ λέει ὅμως οὔτε λέξη ἄν συμφωνεῖ νά συγκληθεῖ τό συνέδριο.*

Θά προσθέσουμε πώς τό Συμβούλιο ὄχι μόνο τάσσεται ἐπίσημα ἐνάντια στή «σκοπιμότητα» τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου, ἀλλά ταυτόχρονα καί *πλαστογραφεῖ ψήφους γιά τό συνέδριο,* αὐξαίνοντας τόν ἀριθμό τῶν δῆθεν μέ πλήρη δικαιώματα ἐπιτροπῶν κι ἀρνούμενο νά ἀνακοινώσει στό κόμμα πότε καί ποιές καινούργιες ἐπιτροπές ἀναγνωρίζει σάν ἐπικυρωμένες. Στήν ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῆς 8 τοῦ Μάρτη (πού ἐξετάστηκε στή «Βπεριόντ» φύλλο 10)* κατονομάστηκαν σάν ἐπιτροπές μέ πλήρη δικαιώματα τήν 1 τοῦ Γενάρη 1905 οἱ ἐπιτροπές τοῦ Πολέσιε, ἡ Βορειο-Δυτική, τοῦ Κουμπάν καί τοῦ Καζάν, ἐνῶ οἱ δυό τελευταῖες ἐπιτροπές δέν εἶχαν καθόλου ἐπικυρωθεῖ ἀπό τήν ΚΕ καί οἱ πρῶτες ἀποχτᾶνε πλήρη δικαιώματα τήν 1 τοῦ Ἀπρίλη 1905.

Ρωτᾶμε τά μέλη τοῦ κόμματος πού θέλουν ὄχι ἁπλῶς νά λέγονται ἀλλά καί νᾶναι στήν πραγματικότητα μέλη τοῦ κόμματος: εἶναι δυνατόν νά θέλουν νά ἀνέχονται αὐτό τό παιχνίδι; Τό Συμβούλιο πλαστογραφεῖ ψήφους καί τάσσεται ἐνάντια στό συνέδριο καί ἡ ΚΕ δίνει «ὑποσχέσεις» σχετικά μέ τό συνέδριο, ἐπωφελούμενη ἀπό τήν ἀφέλεια τῶν ἀνθρώπων πού δέν ξέρουν πώς σύμφωνα μέ τό καταστατικό οἱ ὑποσχέσεις αὐτές *δέν μποροῦν* νάχουν ἐπίσημη ἰσχή! Τά γεγονότα δέν ἐπιβεβαιώνουν ἄραγε *ὁλοκληρωτικά* αὐτό πού γράψαμε ἤδη στή «Βπεριόντ»

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 341 - 343. *Ἡ Σύντ.*

φύλλο 8 τῆς 28 (15) τοῦ Φλεβάρη, ἀπ' ἀφορμή τίς πρῶτες πληροφορίες ὅτι ἡ ΚΕ «συγκατατέθηκε» νά γίνει τό συνέδριο; Ἄς σημειωθεῖ πώς ἀπό τότε *πέρασε ἕνας μήνας*, πώς ἀπό τότε ἡ «Ἴσκρα» ἔβγαλε τά φύλλα 88, 89, 90, 91 καί 92 (μέ ἡμερομηνία 10 τοῦ Μάρτη μέ τό παλιό ἡμερολόγιο), χωρίς νά πεῖ *οὔτε λέξη* γιά τό «λεπτό» αὐτό ζήτημα σχετικά μέ τή «συγκατάθεση» τῆς ΚΕ νά συγκληθεῖ τό συνέδριο! Δέ μᾶς μένει παρά νά ἐπαναλάβουμε αὐτά πού εἰπώθηκαν στή «Βπεριόντ» φύλλο 8:

«Τώρα μόλις λάβαμε μιά πληροφορία πού μπορεῖ νά νοηθεῖ σάν συγκατάθεση τῆς ΚΕ νά συγκληθεῖ ἄμεσα τό συνέδριο. Ἄν καί γιά τήν ὥρα δέν ἐγγυώμαστε σέ καμιά περίπτωση τό ἀξιόπιστο αὐτῆς τῆς εἴδησης, ὡστόσο τή θεωροῦμε ἀληθοφανῆ. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή πάλαιψε πολλούς μῆνες ἐνάντια στό συνέδριο, διαλύοντας ὀργανώσεις, μποϋκοτάροντας καί ἀποδιοργανώνοντας τίς ἐπιτροπές πού τάσσονταν ὑπέρ τοῦ συνεδρίου. Αὐτή ἡ ταχτική ναυάγησε. Τώρα ἡ ΚΕ, καθοδηγούμενη ἀπό τόν κανόνα της „ἡ σκοπιμότητα εἶναι τό πᾶν, οἱ τύποι μηδέν“, — εἶναι ἕτοιμη γιά λόγους „σκοπιμότητας“ *(δηλαδή γιά νά μήν ἐπιτρέψει νά γίνει τό συνέδριο)* νά δηλώσει τυπικά ἀκόμα κι ἑκατό φορές πώς εἶναι ὑπέρ τῆς ἄμεσης σύγκλησης τοῦ συνεδρίου. Ἐλπίζουμε πώς οὔτε τό Γραφεῖο οὔτε οἱ τοπικές ἐπιτροπές θ' ἀφήσουν νά τούς κοροϊδεύουν μέ τίς ταχυδαχτυλουργίες τῆς κομματικῆς „ἐπιτροπῆς Σιντλόβσκι“» [126].

Ὑστερόγραφο. Γενεύη, 30 (17) τοῦ Μάρτη. Βρισκόμαστε στήν ἀνάγκη νά κρατᾶμε πραγματικό ἡμερολόγιο γιά τά κόλπα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Μᾶς ἔφεραν τό παρακάτω γράμμα τῆς ΚΕ, πού τό ἔστειλε στό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας:

«Στίς 4 τοῦ Μάρτη ἡ ΚΕ ἀποφάσισε νά καλέσει τίς κομματικές ἐπιτροπές νά ἑτοιμάζονται γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος καί ἀπό τήν πλευρά της ἀποφάσισε νά πάρει μέτρα γιά νά συγκληθεῖ τό συνέδριο σέ ὅσο τό δυνατόν πιό σύντομο χρονικό διάστημα.

Ἐπειδή ἡ ἐπιτυχία τοῦ *παγκομματικοῦ* συνεδρίου καί ἡ ὅσο τό δυνατόν ταχύτερη πραγματοποίηση τῆς σύγκλησής του ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ὁμόθυμη δουλειά, ἄν εἶναι δυνατόν, ὅλων τῶν συντρόφων καί ὀργανώσεων πού τάσσονται *τώρα* ὑπέρ τοῦ συνεδρίου, ἡ ΚΕ κάνει στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῶν ἐπιτροπῶν τῆς λεγόμενης „πλειοψηφίας“ πρόταση γιά ἀμοιβαία συμφωνία σ' αὐτή τήν ὑπόθεση καί ἀπό κοινοῦ δουλειά γιά τήν ταχύτερη σύγκληση τοῦ συνεδρίου καί τήν ἐξασφάλιση τῆς πληρέστερης ἀντιπροσώπευσης σ' αὐτό *ὅλου* τοῦ κόμματος.

6 τοῦ Μάρτη 1905 — *Ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ*»

Πραγματικά ἀπέραντη εἶναι ἡ μακροθυμία τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας καί ἡ εὐπιστία τους! Γιατί ἡ ΚΕ δέ δημοσιεύει τήν ἔκκλησή της τῆς 4 τοῦ Μάρτη; Γιατί λέει ψευτιές γιά «συμφω-

νία» μέ τό Γραφείο; Τό Γραφείο κάλεσε στό συνέδριο *όλους* χωρίς εξαίρεση, *όλο τό κόμμα*, καί τό έκανε αυτό εδώ καί πάνω από ένα μήνα, ανοιχτά, δημόσια. Τό Γραφείο έχει από καιρό απαντήσει στήν ΚΕ ότι τώρα *δέ χωράει πιά καμιά αναβολή*. Όποιος θέλει *παγκομματικό συνέδριο* όχι μόνο μέ τά λόγια, άς κοπιάσει, καί τίποτε άλλο. Καί τέλος τί νόημα μπορούσε νάχει ή συμφωνία τού Γραφείου μέ τήν ΚΕ, όταν σύμφωνα μέ τό καταστατικό τό συνέδριο δέν τό συγκαλεί ή ΚΕ αλλά τό Συμβούλιο πού τάχθηκε ενάντια στό συνέδριο;

Μπορούμε νά ελπίζουμε πώς τώρα πιά *όλοι* θά δούν τό διπλό παιχνίδι τού Συμβουλίου καί τής Κεντρικής Επιτροπής. Όσο γιά τό Γραφείο, είμαστε βέβαιοι πώς δέ θά υποχωρήσει ούτε βήμα από τό έργο τής σύγκλησης τού συνεδρίου στήν προθεσμία πού αυτό *όρισε* ήδη καί *ανακοίνωσε στήν Κεντρική Επιτροπή*.

Δημοσιεύτηκε στά τέλη τοῦ Μάρτη 1905 σέ χωριστό ἀνάτυπο ἀπό τό φύλλο 13 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ χωριστοῦ ἀνάτυπου

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΒΗΜΑ

Στό φύλλο 11 τῆς «Βπεριόντ» χαιρετίσαμε τό πρῶτο βῆμα τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος πού ἔμεινε χωρίς κόμμα*. Διερωτιόμασταν: θά δείξει ἤ ὄχι τό Συμβούλιο ἀρκετή σύνεση καί ἐντιμότητα γιά νά κάνει τό δεύτερο βῆμα στό νέο δρόμο; Τώρα μόλις πήραμε ἀπό τή Ρωσία τήν εἴδηση ὅτι *τό δεύτερο βῆμα τό ἔκανε ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή*. Νά τά ντοκουμέντα αὐτῆς τῆς ὑπόθεσης, πού μποροῦν νά δημοσιευτοῦν ἀμέσως.

1) Ἔκκληση τῆς ΚΕ πρός τό κόμμα τῆς 4 τοῦ Μάρτη 1905.

Πρός τό κόμμα

Σύντροφοι! Ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία ἄρχισε! Ὁ πρόλογός της ἀπέδειξε ἀτράνταχτα πώς ἡ κυριότερη δύναμη, ἐκείνη πού θά κρίνει τήν ἔκβασή της, εἶναι τό προλεταριάτο τῆς πόλης. Ὡστόσο ἡ ἐπιτάχυνση τῆς ἔκβασης τῆς ἐπανάστασης, ἡ συστηματική διεξαγωγή τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τῶν λαϊκῶν μαζῶν καί ἰδιαίτερα ἡ χρησιμοποίηση στόν ἀνώτατο βαθμό τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπανάστασης πρός ὄφελος τοῦ προλεταριάτου ἐξαρτῶνται σέ τεράστιο βαθμό ἀπό τήν πραγματική κατάσταση τῶν δυνάμεων καί τῆς ὀργάνωσης τοῦ κόμματός μας. Ἡ ἱστορία ἐπιφορτίζει τό κόμμα μας μέ πολιτική καί ἠθική εὐθύνη ἀπέναντι στό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας, ἀπέναντι σέ ὅλο τό λαό μας, τέλος ἀπέναντι στό προλεταριάτο ὅλου τοῦ κόσμου. Μέ τή σημερινή κατάστασή του τό κόμμα μας δέν εἶναι ἱκανό νά ἐκπληρώσει τίς ὑποχρεώσεις του στό βαθμό πού αὐτό εἶναι ἀπαραίτητο καί τό ἐπιτρέπουν οἱ δυνάμεις πού κρύβει μέσα της ἡ σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας. Ἡ ΚΕ, θεωρώντας ὅτι στή σημερινή στιγμή εἶναι ἄκαιρο καί ἄγονο νά διευκρινίζει, μέ ντοκουμέντα στά χέρια, ὥς ποιό βαθμό μερικά ἐξέχοντα μέλη τοῦ κόμματος, ὁμάδες μέ ἐπιροή καί ὁλόκληρα κομματικά ὄργανα καθοδηγοῦνταν στήν ἐσωκομματική δράση τους ἀπό οὐσιαστικούς πολιτικούς λόγους ἤ ἀπό διανοουμενίστικη σκουριά — μέ λίγα λόγια ἀφήνοντας κατά μέρος τό ζήτημα ποιός καί σέ ποιό βαθμό φταίει γιά τή βαθιά ἀποδιοργάνωση τοῦ κόμματος, καί ἀναγνωρίζοντας ὅλο τό βάρος τῆς εὐ-

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 355 - 360. *Ἡ Σύντ.*

θύνης πού πέφτει πάνω της, διαδηλώνει μπροστά σέ ὅλο τό κόμμα τή σταθερή ἀπόφασή της νά κάνει ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπό αὐτή γιά νά ἐξασφαλίσει στό κόμμα τήν ἀπαραίτητη ἑνότητα καί ν' ἀποτρέψει τήν ὁριστική διάσπαση. Μέ τήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης προβάλλεται σχεδόν κάθε μέρα μπροστά στή σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας ὁλάκερη σειρά ἀπό καινούργια ζητήματα. Πολλά ἀπό αὐτά τά ζητήματα ἡ ταχτική μας μόλις τά θίγει, ἐπειδή αὐτή εἶναι ἐπεξεργασμένη μέ βάση κυρίως τίς συνθῆκες τῆς «εἰρηνικῆς» περιόδου. Μιά σειρά ἄλλα ζητήματα δέ βρίσκουν καθόλου ἀπάντηση στήν προηγούμενη κομματική πείρα, γιατί ἔχουν προβληθεῖ ἀπό νέα αἴτια πού μόλις τώρα παρουσιάστηκαν· Φυσικά ὁ κομματικός τύπος ἔρχεται σέ βοήθεια, οἱ ἀπαντήσεις του ὅμως δέν ἱκανοποιοῦν πάντα τά τοπικά στελέχη ἀπό ἄποψη πληρότητας, ἑνότητας καί αὐθεντικότητας πού νά ἀναγνωρίζεται ἀπ' ὅλους. Ἐντελῶς τελευταῖα ἕνας σημαντικός ἀριθμός ἐπιτροπῶν πού ἑνώθηκαν ὕστερα ἀπό ἰδιαίτερες συνδιασκέψεις υἱοθέτησαν πολιτική δυσπιστίας πρός τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος πού ὑπάρχουν μέ βάση τό καταστατικό τοῦ κόμματος, τό ὁποῖο ψηφίστηκε στό ΙΙ συνέδριό του, καί τήν πολιτική αὐτή τήν τράβηξαν ὥς τό σημεῖο νά σχηματίσουν δικό τους ὄργανο, δικό τους κέντρο, καί νά δουλεύουν σήμερα γιά τή σύγκληση δικοῦ τους συνεδρίου. Τέλος φέτος τό καλοκαίρι συμπληρώνεται ὁ χρόνος πού καθορίζει τό καταστατικό τοῦ κόμματος γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ ταχτικοῦ συνεδρίου. Κάτω ἀπό αὐτές τίς συνθῆκες ἡ ΚΕ βλέπει σά μοναδικό καί τελευταῖο μέσο γιά τήν ἀποτροπή τῆς διάσπασης *τή σύγκληση παγκομματικοῦ συνεδρίου στό πιό κοντινό μέλλον.*

Ἔχοντας πειστεῖ ὅτι ἡ γονιμότητα τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου, τόσο ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπεξεργασίας τῶν σοβαρότατων προβλημάτων πού βάζει μπροστά στό κόμμα ἡ πολιτική στιγμή πού περνᾶμε ὅσο καί ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπίτευξης μιᾶς πραγματικῆς σταθερῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος, θά ἐξαρτηθεῖ ὁλοκληρωτικά ἀπό τήν ὁλόπλευρη καί πλήρη ἀντιπροσώπευση στό συνέδριο ὅλων τῶν σημαντικῶν καί ὑπολογίσιμων ρευμάτων, ἡ ΚΕ, γιά νά ἐξασφαλίσει τήν πλήρη ἀντιπροσώπευση, ἀποφάσισε, μέ βάση τό καταστατικό, νά κάνει πλατιά χρήση τοῦ δικαιώματός της νά καλεῖ στό συνέδριο συντρόφους μέ συμβουλευτική ψῆφο. Ἡ ΚΕ, ἔχοντας ὑπόψη ὅτι σέ ὁρισμένα μέρη ἡ διχόνοια πού κατατρώει τό κόμμα εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τήν ἀνοιχτή ἀπόσπαση σημαντικῶν ὁμάδων ἀπό τίς ἐπιτροπές, καί σέ ἄλλα ἕνα ὀξυμένο ἀνταγωνισμό ἀνάμεσα στίς ἐπιτροπές καί στίς περιφέρειες, προτείνει νά στείλουν ἀντιπροσώπους τους στό συνέδριο μέ συμβουλευτική ψῆφο: 1) ὅλες οἱ ὁμάδες πού ἀποσπάστηκαν ἀπό τίς ἐπιτροπές ὥς τήν 1 τοῦ Μάρτη αὐτοῦ τοῦ χρόνου, 2) ὅλες οἱ περιφέρειες τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν κέντρων, ὅπου στήν ἀχτίνα δράσης τῆς ἐπιτροπῆς βρίσκονται τουλάχιστο 20 000 ἐργάτες καί ὅπου πάνω ἀπό τά μισά μέλη τῆς περιφέρειας θά ἐκφράσουν δυσπιστία πρός τήν τοπική ἐπιτροπή στό ζήτημα τῆς ἐκλογῆς ἀντιπροσώπου γιά τό συνέδριο.

Σημείωση. Ἡ ΚΕ προτείνει στήν προκειμένη περίπτωση νά θεωροῦνται μέλη τῆς περιφέρειας μόνο οἱ σύντροφοι ἐκεῖνοι πού, ἀνήκοντας σέ μιά ἀπό τίς ὀργανώσεις τίς ὑπαγόμενες στήν ἐπιτροπή, κάνουν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση καί τόν ἔλεγχο τῆς ἐπιτροπῆς ἐντατική ἐπαναστατική δουλειά πού ἐκφράζεται στήν προπαγάνδα, στή ζύμωση, στήν ὀργάνωση, στή σύνταξη, ἔκδοση καί κυκλοφορία ἔντυπου ὑλικοῦ. Ἔπειτα, ἐπειδή σύμφωνα μέ τό καταστατικό τό παγκομματικό συνέδριο τό συγκαλεῖ τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, ἡ ΚΕ, καλώντας τίς τοπικές κομματικές ἐπιτροπές νά ταχθοῦν ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου πού τώρα εἶναι τό μοναδικό μέσο

γιά νά ἐξσφαλιστεῖ ἡ ἑνότητα τοῦ κόμματος, θά ὑποστηρίξει ἀπό τήν πλευρά της, μέσω τῶν ἀντιπροσώπων της στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, τήν ἀπόφασή της γιά ἄμεση σύγκληση τοῦ συνεδρίου καί θά πάρει ἀμέσως τώρα μιά σειρά πραχτικά προπαρασκευαστικά μέτρα. Ἐκτός αὐτοῦ ἡ ΚΕ δηλώνει πώς θά κάνει ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτή γιά νά προσελκύσει στό ἔργο τῆς πραγματοποίησης τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου τό «Ὀργανωτικό Γραφεῖο» πού δημιουργήθηκε γι' αὐτό τό σκοπό μέ τήν πρωτοβουλία μερικῶν ἐπιτροπῶν καί πού οἱ προπαρασκευαστικές ἐργασίες του μποροῦν νά χρησιμέψουν γιά τήν ἐπιτάχυνση καί τή διευκόλυνση τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου.

Σημείωση. Οἱ λεπτομέρειες γιά τήν προσέλκυση τοῦ «Ὀργανωτικοῦ Γραφείου» τῶν ἐπιτροπῶν τῆς λεγόμενης «πλειοψηφίας» στήν προετοιμασία τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου πρέπει νά ἐκπονηθοῦν μέ ἀμοιβαία συμφωνία. Ἡ ΚΕ, βλέποντας τήν *ἄμεση* σύγκληση παγκομματικοῦ συνεδρίου σάν τό τελευταῖο μέσο γιά νά ἀποτραπεῖ ἡ διάσπαση καί νά δημιουργηθεῖ πραγματική ἑνότητα τοῦ κόμματος, πού μόνο αὐτή μπορεῖ νά μᾶς δόσει τήν ἀπαραίτητη δύναμη γιά τήν ἐκπλήρωση τῶν μεγάλων καθηκόντων πού μπαίνουν μπροστά στή σοσιαλδημοκρατία τῆς Ρωσίας, καλεῖ ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος νά πάρουν μέρος μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο στήν *ἄμεση* προετοιμασία τοῦ *συνεδρίου*.

4 τοῦ Μάρτη 1905 — *Ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ*

2) Γράμμα τῆς ΚΕ πρός τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας τῆς 6 τοῦ Μάρτη 1905.

Στίς 4 τοῦ Μάρτη ἡ ΚΕ ἀποφάσισε νά καλέσει τίς κομματικές ἐπιτροπές νά ἑτοιμάζονται γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος κι ἀπό τήν πλευρά της ἀποφάσισε νά πάρει μέτρα γιά νά συγκληθεῖ τό συνέδριο σέ ὅσο τό δυνατόν πιό σύντομο χρονικό διάστημα.

Ἐπειδή ἡ ἐπιτυχία τοῦ *παγκομματικοῦ* συνεδρίου καί ἡ ὅσο τό δυνατόν ταχύτερη πραγματοποίηση τῆς σύγκλησής του ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ὁμόθυμη δουλειά, ἄν εἶναι δυνατόν, ὅλων τῶν συντρόφων καί τῶν ὀργανώσεων πού τάσσονται *τώρα* ὑπέρ τοῦ συνεδρίου, ἡ ΚΕ κάνει στό Ὀργανωτικό Γραφεῖο τῶν ἐπιτροπῶν τῆς λεγόμενης «πλειοψηφίας» πρόταση γιά ἀμοιβαία συμφωνία σ' αὐτή τήν ὑπόθεση καί ἀπό κοινοῦ δουλειά γιά τήν ταχύτερη σύγκληση τοῦ συνεδρίου καί τήν ἐξασφάλιση τῆς πληρέστερης ἀντιπροσώπευσης σ' αὐτό *ὅλου* τοῦ κόμματος.

6 τοῦ Μάρτη 1905 — *Ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ*

3) Κοινή ἔκκληση τῆς ΚΕ καί τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας πρός τό κόμμα τῆς 12 τοῦ Μάρτη 1905.

Πρός τό κόμμα

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή καί τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας πού ἔχουν ἀναλάβει τήν πρωτοβουλία γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος ἀνακοινώνουν σέ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις ὅτι, ξεκινώντας ἀπό τήν ἐπιταχτική ἀνάγκη τῆς ἄμεσης σύγκλησης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος γιά τόν καθορισμό τῆς γενικῆς κομματικῆς ταχτικῆς καί τήν

ἀποκατάσταση τῆς ὀργανωτικῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος, κατέληξαν σέ συμφωνία σχετικά μέ τήν ἀπό κοινοῦ ὀργάνωση τοῦ συνεδρίου πάνω στίς ἑξῆς βάσεις:

1) Τό συνέδριο συγκαλεῖται μέ βάση τά προγράμματα πού ἐκτίθενται στίς διακηρύξεις τῆς ΚΕ καί τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, ἀπό τά ὁποῖα ἀπορέει ἡ παρακάτω ἡμερησία διάταξη:

a) συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα, b) ζητήματα κομματικῆς ταχτικῆς, c) ζητήματα κομματικῆς ὀργάνωσης: 1) ὀργάνωση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων, 2) ὀργάνωση τῶν ἐπιτροπῶν, 3) ἀμοιβαῖες σχέσεις ἀνάμεσα στά διάφορα κομματικά ὄργανα καί στά τμήματά τους, d) ἀπολογισμοί, e) ἐκλογές.

2) Στό συνέδριο καλοῦνται ὅλες οἱ κομματικές ὀργανώσεις πού, σύμφωνα μέ τό καταστατικό τοῦ II συνεδρίου, ἔχουν δικαίωμα συμμετοχῆς σ' αὐτό μέ θετική ψῆφο (δηλαδή οἱ 4 ἐπιτροπές τοῦ Καυκάσου, οἱ ἐπιτροπές Μόσχας, Πετρούπολης, Τβέρ, Τούλας, Νίζνι Νόβγκοροντ, Βορρᾶ, Κιέβου, Ὀδησσοῦ, Αἰκατερινοσλάβ, Χαρκόβου, Ντόν, Βορόνεζ, Νικολάγεφ, Σαράτοφ, Σαμάρας, Βορειο-Δυτική, Πολέσιε, Ἀστραχάν, ὁ Σύνδεσμος· οἱ ἑνώσεις: τοῦ Ντονέτς, τῆς Κριμαίας, τῶν Οὐραλίων καί τῆς Σιβηρίας *, καί ὅλες οἱ ὑπόλοιπες — μέ δικαίωμα συμβουλευτικῆς ψήφου.

3) Ἐγκρίνεται ἡ ὀργανωτική δουλειά πού ἔχει κάνει ὥς τώρα γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας.

4) Ἡ παραπέρα δουλειά σχετικά μέ τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου διεξάγεται ἀπό κοινοῦ ἀπό τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας καί τήν ΚΕ πού ἀπαρτίζουν τήν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή.

5) Ἡ ΚΕ καί τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας θεωροῦν ὅτι ἡ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 89 τῆς «Ἴσκρα», δέν ἀποτελεῖ λόγο γιά νά σταματήσει ἡ δουλειά τῆς ὀργάνωσής τοῦ συνεδρίου.

12 τοῦ Μάρτη 1905

Ἡ συμφωνία τῆς ΚΕ μέ τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας τῆς ἴδιας ἡμερομηνίας — 12 τοῦ Μάρτη 1905 — γιά τήν ὥρα δέ θά δημοσιευτεῖ.

* *
*

Ὥστε λοιπόν μποροῦμε νά πανηγυρίσουμε μιά ὁλοκληρωτική ἠθική νίκη! Ἡ Ρωσία νίκησε τούς ἀνθρώπους τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τό κομματικό πνεῦμα νίκησε τό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων. Τήν τελευταία στιγμή ἡ ΚΕ εἶδε ὅτι τό συνέδριο πού συγκαλεῖ τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας εἶναι πρα-

---

* Σχετικά μέ τίς ἐπιτροπές Ρίγας, Σμολένσκ, Κούρσκ, Ὀριόλ-Μπριάνσκ, Καζάν, Κρεμεντσούγκ, Ἐλισαβετγκράντ καί Κουμπάν βλέπε τό ἄρθρο 3 τῆς συμφωνίας ἀνάμεσα στήν ΚΕ καί στό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας.

γματικό συνέδριο τοῦ κόμματος καί προσχώρησε σ᾽ αὐτό. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή βρῆκε τήν τελευταία στιγμή μέσα της ἀρκετό πολιτικό σθένος γιά νά ἐγκαταλείψει τήν ἀντικομματική πολιτική καί νά ὀρθωθεῖ ἐνάντια στό Συμβούλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ. Σύμφωνα μέ τό καταστατικό τοῦ κόμματός μας, τό συνέδριο τό συγκαλεῖ τό Συμβούλιο καί ὄχι ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή. Συνεπῶς, ἀπό νομική ἄποψη, ὁποιεσδήποτε δηλώσεις καί συμφωνίες τῆς ΚΕ πάνω σ᾽ αὐτό τό ζήτημα δέν ἔχουν καμιά ἰσχή. Ὅταν ὅμως τό Συμβούλιο παραβίασε τό καταστατικό καί ἀπέφυγε νά λογοδοτήσει μπροστά στό συνέδριο, — οἱ ἐπιτροπές ὄχι μόνο μποροῦσαν, ἀλλά καί ὄφειλαν νά ἀναλάβουν τήν πρωτοβουλία γιά τό συνέδριο, καί ἡ ΚΕ, μέ τό νά ἀναγνωρίσει τό Γραφεῖο πού ἐξέλεξαν οἱ ἐπιτροπές, ἀρνήθηκε ν᾽ ἀκολουθήσει τό ἀτυχές παράδειγμα τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος πού ἔμεινε χωρίς κόμμα.

Δέν μποροῦμε τώρα νά ἐκφράσουμε τή γνώμη μας γιά τά συγκεκριμένα ζητήματα τῆς συμφωνίας τῆς ΚΕ μέ τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. Ὅλα αὐτά τά ζητήματα, καθώς καί τό ζήτημα τῆς ἡμερησίας διάταξης τοῦ συνεδρίου, τῆς σύνθεσής του κτλ. μπορεῖ νά τά λύσει φυσικά μόνο τό ἴδιο τό συνέδριο. Γι᾽ αὐτό θά περιοριστοῦμε ἁπλῶς στό νά εὐχηθοῦμε ἐπιτυχία στό συνέδριο καί νά καλέσουμε ὅλους τούς συντρόφους νά καταπιαστοῦν ἀμέσως καί μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο μέ τή δουλειά γιά τήν ὁλόπλευρη προετοιμασία τοῦ συνεδρίου. Τελειώνοντας, δέ μᾶς μένει παρά νά ἐπαναλάβουμε αὐτά πού εἴπαμε στό φύλλο 11 τῆς «Βπεριόντ»: «. . . φτάσαμε τώρα σέ μιά ἄμεσα ἐφικτή, εὐθεία διέξοδο ἀπό τήν κρίση» *.

«Βπεριόντ» φύλλο 13,
5 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦ Μάρτη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 360. *Ἡ Σύντ.*

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ Η ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΑ

Ὁ σοσιαλδημοκρατικός τύπος ἔχει ἤδη τονίσει ἐπανειλημμένα ὅτι τό εὐρωπαϊκό κεφάλαιο σώζει τή ρωσική ἀπολυταρχία. Χωρίς τά ξένα δάνεια ἡ ἀπολυταρχία δέ θά μποροῦσε νά κρατηθεῖ. Ἡ γαλλική ἀστική τάξη εἶχε συμφέρον νά ὑποστηρίζει τό στρατιωτικό σύμμαχό της, ἰδιαίτερα ὅσο τά τοκοχρεολύσια καταβάλλονταν κανονικά. Καί οἱ γάλλοι ἀστοί δάνεισαν στήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση τό μικρό ποσό τῶν *δέκα περίπου δισεκατομμυρίων φράγκων* (κάπου 4 δισεκατομμύρια ρούβλια).

Ἀλλά... τίποτε δέν εἶναι αἰώνιο κάτω ἀπό τόν ἥλιο! Ὁ πόλεμος μέ τήν Ἰαπωνία, ξεσκεπάζοντας ὅλη τή σαπίλα τῆς ἀπολυταρχίας, ὑπέσκαψε στό τέλος καί τήν πίστη πού ἀπολάβαινε καί σ' αὐτή τή «φίλη καί σύμμαχο» γαλλική ἀστική τάξη. Πρῶτο, ὁ πόλεμος ἔδειξε τή στρατιωτική ἀδυναμία τῆς Ρωσίας· δεύτερο, οἱ συνεχεῖς ἧττες, πού ἡ μιά ἦταν βαρύτερη ἀπό τήν ἄλλη, ἔδειξαν πώς ὁ πόλεμος ἦταν καταδικασμένος σέ ἀποτυχία καί ἡ ὁλοκληρωτική κατάρευση τοῦ ὅλου κυβερνητικοῦ συστήματος τῆς ἀπολυταρχίας ἀναπόφευχτη· τρίτο, ἡ ἐπιβλητική ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Ρωσία προκάλεσε τό θανάσιμο φόβο τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀστικῆς τάξης μπροστά σέ μιά τέτοια ἔκρηξη πού μπορεῖ νά ρίξει στή φωτιά καί τήν Εὐρώπη. Τίς τελευταῖες δεκαετίες ἔχουν συσσωρευτεῖ βουνά ἀπό εὔφλεκτη ὕλη. Καί ὅλα μαζί τά περιστατικά αὐτά ὁδήγησαν τελικά στήν ἄρνηση χορήγησης ἄλλων δανείων. Ἡ πρόσφατη ἀπόπειρα τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης νά δανειστεῖ, ὅπως παλιότερα, ἀπό τή Γαλλία δέν πέτυχε: ἀπό τό ἕνα μέρος τό κεφάλαιο δέν ἔχει πιά ἐμπιστοσύνη στήν ἀπολυταρχία· ἀπό τό ἄλλο τό κεφάλαιο, ἐπειδή φοβᾶται τήν ἐπανάσταση, θέλει νά ἀσκήσει πίεση πάνω στήν ἀπολυταρχία μέ σκοπό νά κλείσει εἰρήνη μέ τήν Ἰαπωνία καί μέ τή φιλελεύθερη ρωσική ἀστική τάξη.

Τό εὐρωπαϊκό κεφάλαιο κερδοσκοπεῖ πάνω στό ζήτημα τῆς

εἰρήνης. Ἡ ἀστική τάξη, ὄχι μόνο στή Ρωσία μά καί στήν Εὐρώπη, ἄρχισε νά καταλαβαίνει τή σχέση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στόν πόλεμο καί στήν ἐπανάσταση, ἄρχισε νά φοβᾶται ἕνα πραγματικό λαϊκό καί νικηφόρο κίνημα ἐνάντια στόν τσαρισμό. Ἡ ἀστική τάξη θέλει νά προφυλάξει ἀπό ὑπερβολικούς κλονισμούς τό «κοινωνικό καθεστώς»· πού βασίζεται στήν ἐκμετάλλευση, θέλει νά διατηρήσει τή ρωσική μοναρχία σά συνταγματική ἤ φαινομενικά συνταγματική μοναρχία καί γι' αὐτό ἡ ἀστική τάξη κερδοσκοπεῖ πάνω στό ζήτημα τῆς εἰρήνης, ξεκινώντας ἀπό συμφέροντα ἀντιπρολεταριακά καί ἀντεπαναστατικά. Τό ἀναμφισβήτητο αὐτό γεγονός μᾶς δείχνει παραστατικά ὅτι ἀκόμα καί ἕνα τόσο «ἁπλό» καί ξεκάθαρο ζήτημα, ὅπως τό ζήτημα τοῦ πολέμου καί τῆς εἰρήνης, δέν μπορεῖ νά τοποθετηθεῖ σωστά, ὅταν μᾶς διαφεύγει ὁ ταξικός ἀνταγωνισμός τῆς σύγχρονης κοινωνίας, ὅταν μᾶς διαφεύγει τό γεγονός ὅτι ἡ ἀστική τάξη, μέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις της, ὅσο δημοκρατικές καί ἀνθρωπιστικές κι ἄν φαίνονται, περιφρουρεῖ πρίν ἀπ' ὅλα καί πάνω ἀπ' ὅλα τά συμφέροντα τῆς τάξης της, τά συμφέροντα τῆς «κοινωνικῆς εἰρήνης», δηλαδή τά συμφέροντα τῆς καταδυνάστευσης καί τοῦ ἀφοπλισμοῦ ὅλων τῶν καταπιεζόμενων τάξεων. Γι' αὐτό καί ἡ προλεταριακή τοποθέτηση τοῦ ζητήματος τῆς εἰρήνης διαφέρει καί δέν μπορεῖ παρά νά διαφέρει ἐξίσου ἀναπόφευχτα ἀπό τήν ἀστικοδημοκρατική τοποθέτηση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος, ὅπως συμβαίνει καί σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τό ἐλεύθερο ἐμπόριο, τήν ἀντικληρικοφροσύνη κτλ. Τό προλεταριάτο ἀγωνίζεται καί πάντα θά ἀγωνίζεται ἀπαρέγκλιτα ἐνάντια στόν πόλεμο, χωρίς ὡστόσο νά ξεχνάει οὔτε στιγμή πώς ἡ ἐξάλειψη τῶν πολέμων εἶναι δυνατή μόνο μέ τήν ὁλοκληρωτική ἐξάλειψη τῆς διαίρεσης τῆς κοινωνίας σέ τάξεις, πώς ὅσο διατηρεῖται ἡ ταξική κυριαρχία οἱ πόλεμοι δέν πρέπει νά κρίνονται μόνο ἀπό δημοκρατική συναισθηματική ἄποψη, πώς σέ περίπτωση πολέμου ἀνάμεσα σέ ἐκμεταλλευτικά ἔθνη εἶναι ἀπαραίτητο νά γίνεται διάκριση τοῦ ρόλου τῆς προοδευτικῆς καί τῆς ἀντιδραστικῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου ἔθνους. Στόν πόλεμο ἐνάντια στήν Ἰαπωνία ἡ ρωσική σοσιαλδημοκρατία χρειάστηκε νά ἐφαρμόσει στήν πράξη τίς γενικές αὐτές θέσεις τοῦ μαρξισμοῦ. Ὅταν ἐξετάζαμε τή σημασία αὐτοῦ τοῦ πολέμου («Βπεριόντ» φύλλο 2, ἄρθρο: «Ἡ πτώση τοῦ Πόρτ-Ἄρθούρ»*), τονίσαμε ὅτι ὄχι μόνο οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες μας (πού κατέκριναν τόν Γκέντ

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 156. *Ἡ Σύντ.*

καί τόν Χάιντμαν γιά συμπάθεια πρός τήν Ἰαπωνία), μά καί οἱ νεοϊσκριστές ξεγλίστρησαν σέ μιά λαθεμένη, σέ μιά ἀστικοδημοκρατική ἄποψη. Στούς τελευταίους αὐτό ἐκφράστηκε, πρῶτο, μέ τήν ἄποψη γιά «εἰρήνη *μέ κάθε θυσία*» καί δεύτερο, μέ τήν ἄποψη ὅτι δέν ἐπιτρέπεται «νά κερδοσκοποῦμε πάνω στή νίκη τῆς γιαπωνέζικης ἀστικῆς τάξης». Καί στήν πρώτη καί στή δεύτερη περίπτωση οἱ ἀπόψεις αὐτές ἦταν ἄξιες μόνο ἑνός ἀστοῦ δημοκράτη πού τοποθετεῖ τά πολιτικά ζητήματα σέ συναισθηματική βάση. Τώρα ἡ πραγματικότητα ἔδειξε πώς ἡ «εἰρήνη *μέ κάθε θυσία*» ἔχει γίνει σύνθημα τῶν χρηματιστῶν τῆς Εὐρώπης καί τῶν ἀντιδραστικῶν τῆς Ρωσίας (ὁ πρίγκιπας Μεστσέρσκι στό «Γκραζντανίν»[127] τονίζει ἀπό τώρα κιόλας ξεκάθαρα τήν ἀνάγκη εἰρήνης γιά τή σωτηρία τῆς ἀπολυταρχίας). Ἡ κερδοσκοπία πάνω στό ζήτημα τῆς εἰρήνης μέ σκοπό τήν κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης πρόβαλε ὁλοφάνερα μπροστά μας σάν κερδοσκοπία ἑνός ἀντιδραστικοῦ, σέ ἀντίθεση μέ τήν κερδοσκοπία μιᾶς *προοδευτικῆς* ἀστικῆς τάξης πάνω στή νίκη τῆς γιαπωνέζικης ἀστικῆς τάξης. Ἡ φρασεολογία τῶν νεοϊσκριστῶν ἐνάντια στήν «κερδοσκοπία» γενικά ἀποδείχτηκε ὅτι εἶναι ἀκριβῶς συναισθηματική φρασεολογία, ξένη πρός τήν ταξική ἄποψη καί τόν ὑπολογισμό τῶν διαφόρων δυνάμεων.

Τά γεγονότα πού ἀποκάλυψαν τήν καινούργια φυσιογνωμία τῆς ἀντιδραστικῆς ἀστικῆς τάξης χτυποῦσαν τόσο ἔντονα στά μάτια, πού καί ἡ «Ἴσκρα» ἄρχισε τώρα νά καταλαβαίνει τό λάθος της. Ἐνῶ στό φύλλο της 83 «μᾶς ἔτριζε τά δόντια» γεμάτη ὀργή γιά τό ἄρθρο μας στό φύλλο 2 τῆς «Βπεριόντ», τώρα στό φύλλο της 90 διαβάζουμε μ' εὐχαρίστηση (στό κύριο ἄρθρο): «Δέν μπορεῖ νά ζητάει κανείς *μόνο* εἰρήνη, γιατί εἰρήνη μέ ταυτόχρονη διατήρηση τῆς ἀπολυταρχίας σημαίνει καταστροφή τῆς χώρας». Μάλιστα, ἔτσι εἶναι: δέν μπορεῖ νά ζητάει κανείς μόνο εἰρήνη, γιατί ἡ τσαρική εἰρήνη δέν εἶναι καλύτερη (καμιά φορά εἶναι καί χειρότερη) ἀπό τόν τσαρικό πόλεμο· δέν μπορεῖ νά ρίχνει κανείς τό σύνθημα «εἰρήνη μέ κάθε θυσία», ἀλλά μόνο εἰρήνη μαζί μέ τήν πτώση τῆς ἀπολυταρχίας, εἰρήνη πού θά τήν ὑπογράψει ὁ ἀπελευθερωμένος λαός, ἡ ἐλεύθερη Συνταχτική Συνέλευση, δηλαδή εἰρήνη ὄχι μέ ὁποιοδήποτε τίμημα, ἀλλά ἀποκλειστικά μέ τίμημα τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας. Ἄς ἐλπίσουμε πώς ἡ «Ἴσκρα», ἀφοῦ τό κατάλαβε αὐτό, θά καταλάβει καί πώς δέν ἔχουν θέση ἐδῶ τά ὑπερηθικά συναξάρια της ἐνάντια στήν κερδοσκοπία πάνω στή νίκη τῆς γιαπωνέζικης ἀστικῆς τάξης.

Ἄς γυρίσουμε ὅμως στό εὐρωπαϊκό κεφάλαιο καί στήν πολιτική «κερδοσκοπία» του. Πόσο τρόμο νιώθει ἡ τσαρική Ρωσία μπροστά σ' αὐτό τό κεφάλαιο φαίνεται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἀπό τό παρακάτω διδαχτικό ἐπεισόδιο. Οἱ «Times», ὄργανο τῆς ἀγγλικῆς συντηρητικῆς ἀστικῆς τάξης, δημοσίευσαν τό ἄρθρο: «Εἶναι ἄραγε ἀξιόχρεη ἡ Ρωσία;». Στό ἄρθρο δειχνόταν διεξοδικά ἡ «πονηρή μηχανή» τῶν οἰκονομικῶν κόλπων τῶν κ. κ. Βίττε, Κοκόβτσεφ καί Συντροφίας. Διαχειρίζονται τά οἰκονομικά αἰωνίως μέ ζημιά. Τά φέρνουν βόλτα μόνο ἐπειδή βουτιοῦνται ὅλο καί πιό βαθιά στά χρέη. Συνάμα, στό χρονικό διάστημα πού μεσολαβεῖ ἀπό τό ἕνα δάνειο ὥς τό ἄλλο, οἱ εἰσπράξεις ἀπό τά δάνεια τοποθετοῦνται στό κρατικό ταμεῖο, καί αὐτοί ἐπιδείχνουν θριαμβευτικά τό «ἀπόθεμα χρυσοῦ» σάν «διαθέσιμα μετρητά». Ὁ χρυσός, πού πάρθηκε μέ μορφή δανείου, ἐπιδείχνεται στούς πάντες σάν ἀπόδειξη τοῦ πλούτου καί τοῦ ἀξιόχρεού τῆς Ρωσίας! Δέν εἶναι παράξενο ὅτι ἕνας ἄγγλος ἔμπορος παρομοίασε αὐτή τή ματσαράγκα μέ τό κόλπο τῶν διάσημων ἀπατεώνων Ἔμπερ πού ἔδειχναν χρήματα πού πῆραν δανεικά ἤ πού οἰκονόμησαν μέ ἀπάτη (ἤ ἀκόμα καί κιβώτιο δῆθεν μέ χρήματα), γιά νά συνάπτουν νέα δάνεια! «Οἱ συχνές ἐμφανίσεις τῆς ρωσικῆς κυβέρνησης σάν ὀφειλέτη στίς ἀγορές τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης — ἔγραφαν οἱ «*Τάιμς*» — δέν ὀφείλονται σέ ἀνεπάρκεια κεφαλαίων, σέ ἀνάγκες τῶν παραγωγικῶν ἐπιχειρήσεων ἤ σέ προσωρινά καί ἔκτακτα ἔξοδα, ἀλλά σχεδόν ἀποκλειστικά στό μόνιμο ἔλλειμμα τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος. Κι αὐτό σημαίνει πώς μέ μιά τέτοια κατάσταση πραγμάτων ἡ Ρωσία τραβάει κατευθείαν στή χρεοκοπία. Τό ἐθνικό ἰσοζύγιό της τή χώνει χρόνο μέ τό χρόνο ὅλο καί πιό βαθιά στά χρέη. Τά χρέη της πρός τούς ξένους ξεπερνοῦν τούς ἐθνικούς της πόρους καί δέ διαθέτει ἕνα πραγματικό ἀντίκρυσμα γι' αὐτά τά χρέη. Τό χρυσό ἀπόθεμά της εἶναι ἕνα κολοσσιαῖο κιβώτιο Ἔμπερ, πού τά περιβόητα ἑκατομμύριά του ἔχουν παρθεῖ δανεικά ἀπό τά θύματα τῆς ἀπάτης καί χρησιμεύουν γιά τήν παραπέρα ἐξαπάτησή τους».

Ἀλήθεια, ἔξυπνο δέν εἶναι; Διαλέγεις ἕνα θύμα γιά ἀπάτη, δανείζεσαι ἀπ' αὐτό χρήματα. Ἔπειτα τά ἴδια λεφτά τά δείχνεις πάλι στό ἴδιο τό θύμα σάν ἀπόδειξη πλούτου καί τοῦ ἀποσπᾶς ξανά νέα δάνεια!

Ἡ σύγκριση μέ τή γνωστή οἰκογένεια ἀπατεώνων Ἔμπερ ἦταν τόσο εὔστοχη καί κάρφωσε τόσο γερά στόν πάσαλο τῆς ἀτιμίας τήν «οὐσία» καί τό νόημα τῶν περίφημων «διαθέσιμων

μετρητῶν», πού τό ἄρθρο τῆς σοβαρῆς συντηρητικῆς ἐφημερίδας ἔκανε πάταγο. Ὁ ἴδιος ὁ ὑπουργός οἰκονομικῶν Κοκόβτσεφ ἔστειλε τηλεγράφημα στούς «*Τάιμς*», πού ἡ ἐφημερίδα αὐτή τό δημοσίευσε ἀμέσως (στίς 23 (10) τοῦ Μάρτη). Ὁ θιγμένος Κοκόβτσεφ καλοῦσε μ' αὐτό τό τηλεγράφημα τή σύνταξη τῶν «*Τάιμς*» νάρθει στήν Πετρούπολη καί νά ἐλέγξει προσωπικά τό ποσό τοῦ χρυσοῦ ἀποθέματος. Ἡ σύνταξη ἀπάντησε μέ εὐχαριστίες γιά τήν εὐγενική πρόσκληση καί μέ ἄρνηση νά τή δεχθεῖ, γιά τόν ἁπλούστατο λόγο ὅτι τό ἄρθρο πού ἔθιξε τόν ὑπηρέτη τοῦ τσάρου δέν ἀρνεῖται καθόλου πώς τό ἀπόθεμα χρυσοῦ ὑπάρχει. Ἡ σύγκριση μέ τούς Ἔμπερ δέ σήμαινε πώς ἡ Ρωσία δέν ἔχει τό ἀπόθεμα χρυσοῦ πού ἐπικαλεῖται, ἀλλά πώς τό ἀπόθεμα αὐτό εἶναι στήν οὐσία ξένα, δανεικά καί χωρίς κανένα ἀντίκρυσμα χρήματα πού δέ μαρτυροῦν καθόλου πλοῦτο τῆς Ρωσίας, καί εἶναι γελοῖο νά τά ἐπικαλεῖται γιά σύναψη νέων δανείων!

Ὁ κ. Κοκόβτσεφ δέν κατάλαβε τήν *οὐσία* τῆς πνευματώδικης καί γεμάτης φαρμάκι σύγκρισης καί μέ τό τηλεγράφημά του ἔκανε νά γελάει μαζί του ὅλος ὁ κόσμος. Ὁ ἔλεγχος στά ἀποθέματα χρυσοῦ τῶν τραπεζῶν δέ συμπεριλαβαίνεται στίς ὑποχρεώσεις τῶν δημοσιογράφων — ἀπάντησαν οἱ «*Τάιμς*» στόν ὑπουργό οἰκονομικῶν. Καί πραγματικά ὁ τύπος εἶχε ὑποχρέωση νά ξεσκεπάσει τήν οὐσία τῆς ματσαράγκας πού γίνεται μ' αὐτά τά «ἀποθέματα χρυσοῦ» πού ὑπάρχουν πραγματικά, μά χρησιμοποιοῦνται εἰκονικά σάν ἀπόδειξη γιά τόν πλοῦτο τῆς χώρας. Τό ζήτημα δέν εἶναι, — δίδασκε ἡ ἐφημερίδα τό ρῶσο ὑπουργό στό ἄρθρο της ἀπ' ἀφορμή τό κωμικό αὐτό τηλεγράφημα, — τό ζήτημα δέν εἶναι ἄν ἔχετε αὐτό τό ἀπόθεμα χρυσοῦ ἤ ὄχι. Πιστεύουμε πώς τό ἔχετε. Τό ζήτημα εἶναι: ποιό εἶναι τό ἐνεργητικό καί ποιό τό παθητικό σας; πόσα εἶναι τά χρέη σας καί πόσο τό ἀντίκρυσμά τους; ἤ, γιά νά μιλήσουμε πιό ἁπλά, εἶναι δικό σας αὐτό τό ἀπόθεμα πού βρίσκεται στά χέρια σας, ἤ τό ἔχετε δανειστεῖ καί πρέπει νά τό ἐπιστρέψετε καί δέν ἔχετε τόσα ὥστε νά μπορεῖτε νά ἐπιστρέψετε ὅλο τό χρέος; Καί οἱ ἄγγλοι ἀστοί, εἰρωνευόμενοι τόν κουτούτσικο ὑπουργό, αναμασοῦσαν σέ ὅλους τούς τόνους αὐτό τό ὄχι καί τόσο περίπλοκο πράγμα, προσθέτοντας μέ τόνο νουθεσίας: ἄν ζητᾶτε κάποιον γιά νά ἐλέγξει τό δοῦναι καί τό λαβεῖν σας, τότε γιατί νά μήν ἀποταθεῖτε στούς ἀντιπροσώπους τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ; Κι ἐκεῖνο ἴσα ἴσα πού θέλουν τώρα οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ εἶναι νά συνέλθουν σέ ζέμσκι σομπόρ ἤ σέ ἐθνοσυνέλευση, — ὅπως

τή λέτε ἐσεῖς ἐκεῖ πέρα. Ἀσφαλῶς αὐτοί δέ θ' ἀρνηθοῦν νά ἐλέγξουν *ὅπως πρέπει* ὄχι μόνο τό περιβόητο «ἀπόθεμα χρυσοῦ», ἀλλά καί *ὅλα* τά δημόσια οἰκονομικά τῆς ἀπολυταρχίας. Κι ἀσφαλῶς θά εἶναι σέ θέση νά κάνουν ἕνα τέτοιον ἔλεγχο ἐξονυχιστικά καί μέ πλήρη γνώση τοῦ πράγματος.

«Μήπως ὅμως, — κατέληγαν σαρκαστικά οἱ «*Τάιμς*», — μήπως ἡ βεβαιότητα ὅτι ἡ ἀντιπροσωπευτική συνέλευση θά ἐπιμένει στό δικαίωμά της νά κάνει ἕνα τέτοιον ἔλεγχο, μήπως αὐτή ἀκριβῶς ἡ βεβαιότητα κάνει τήν τσαρική κυβέρνηση νά φοβᾶται τή σύγκληση μιᾶς τέτοιας συνέλευσης, τουλάχιστο στήν περίπτωση πού ἡ συνέλευση αὐτή θά διέθετε ἔστω καί κάποια πραγματική ἐξουσία;»

Φαρμακερή ἐρώτηση. Καί εἶναι τόσο πιό φαρμακερή, τόσο πιό βαρυσήμαντη, ἐπειδή οὐσιαστικά δέν τήν κάνει ἡ ἐφημερίδα «*Τάιμς*», μά δλάκερη *ἡ εὐρωπαϊκή ἀστική τάξη*, — καί τήν κάνει ὄχι σάν τέχνασμα πολεμικῆς, ἀλλά γιά νά ἐκφράσει μ' αὐτή τήν ἐρώτηση ἀνοιχτά τή δυσπιστία της πρός τήν ἀπολυταρχία, τήν ἀπροθυμία της νά τῆς δανείζει χρήματα, τήν ἐπιθυμία της νάχει νά κάνει μέ μιά νόμιμη ἐκπροσώπηση τῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης. Αὐτή δέν εἶναι ἐρώτηση, ἀλλά προειδοποίηση. Αὐτή δέν εἶναι εἰρωνεία, ἀλλά *τελεσίγραφο*, τελεσίγραφο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κεφαλαίου πρός τή ρωσική ἀπολυταρχία. Ἄν οἱ σύμμαχοι τῆς Ἰαπωνίας, οἱ ἄγγλοι, διατυπώνουν αὐτό τό τελεσίγραφο ἐν εἴδει σαρκασμοῦ, οἱ σύμμαχοι τῆς Ρωσίας, οἱ γάλλοι, λένε μέ τό στόμα τῆς συντηρητικότατης καί ἀστικότατης ἐφημερίδας «Temps»[128], ἀκριβῶς τό ἴδιο, μόνο πιό ἤπια, χρυσώνοντας τό χάπι, μά στήν οὐσία ἀρνούμενοι πάντως νά δόσουν ἄλλα δάνεια καί συμβουλεύοντας τήν ἀπολυταρχία νά κλείσει εἰρήνη καί μέ τήν Ἰαπωνία καί μέ τούς ρώσους φιλελεύθερους ἀστούς. Νά καί ἡ φωνή τοῦ ὄχι λιγότερο σοβαροῦ ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ «The Economist» («Ὁ Οἰκονομολόγος»)[129]: «Στή Γαλλία ἀρχίζουν ἐπιτέλους νά συναισθάνονται τήν ἀλήθεια σχετικά μέ τά οἰκονομικά τῆς Ρωσίας. Τονίσαμε ἤδη πολλές φορές πώς ἡ Ρωσία ἀπό καιρό ζεῖ μέ δανεικά λεφτά, πώς οἱ προϋπολογισμοί της, παρά τίς αἰσιόδοξες δηλώσεις ὅλων τῶν ὑπουργῶν τῶν οἰκονομικῶν πού διαδέχονται ὁ ἕνας τόν ἄλλον, κλείνουν ἀπό χρόνο σέ χρόνο μέ μεγάλα ἐλλείμματα, παρ' ὅλο πού τά ἐλλείμματα αὐτά συγκαλύπτονται πονηρότατα μέ λογιστικά τεχνάσματα· — τέλος, πώς τά περιβόητα „διαθέσιμα μετρητά" ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπό τά ποσά τῶν δανείων καί ἐνμέρει ἀπό καταθέσεις στήν κρατική τράπεζα». Κι ἀφοῦ εἶπε ἔτσι στή ρω-

σική ἀπολυταρχία τήν πικρή ἀλήθεια, τό εἰδικό αὐτό οἰκονομικό περιοδικό θεωρεῖ ὡστόσο ἀπαραίτητο νά προσθέσει τίς ἀστικές παρηγόριες: ἄν, λέει, καταφέρετε τώρα ἀμέσως νά κλείσετε εἰρήνη καί νά κάνετε μικροπαραχωρήσεις στούς φιλελευθέρους, τότε ἡ Εὐρώπη ἀσφαλῶς θά ξαναρχίσει νά σᾶς δίνει δανεικά ἑκατομμύρια πάνω στά ἑκατομμύρια.

Μπροστά μας γίνεται κάτι πού μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ κερδοσκοπία τῆς διεθνοῦς ἀστικῆς τάξης πάνω στή λύτρωση τῆς Ρωσίας ἀπό τήν ἐπανάσταση καί τοῦ τσαρισμοῦ ἀπό τήν ὁλοκληρωτική κατάρευση. Οἱ κερδοσκόποι ἀσκοῦν πίεση πάνω στόν τσάρο, ἀρνούμενοι νά τοῦ δόσουν δάνειο. Βάζουν σέ ἐνέργεια τή δύναμή τους, τή δύναμη τοῦ μπεζαχτᾶ. Θέλουν ἕνα μετριοπαθές καί συνεπές στίς ὑποχρεώσεις του ἀστικο-συνταγματικό (ἤ φαινομενικά συνταγματικό) καθεστώς στή Ρωσία. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν γοργά ἐξελισσόμενων γεγονότων συνενώνονται ὅλο καί πιό στενά σέ μιά ἀστική ἀντεπαναστατική συμμαχία, παρά τίς διαφορές ἐθνικότητας, οἱ γάλλοι χρηματιστές καί οἱ ἄγγλοι μεγιστάνες, οἱ γερμανοί κεφαλαιοκράτες καί οἱ ρῶσοι ἔμποροι. Στὸ πνεῦμα αὐτοῦ τοῦ μετριοπαθέστατου ἀστικοῦ κόμματος δρᾶ τό «Ὀσβομποζντένιγε». Στό τεῦχος 67, ὁ κ. Στροῦβε, ἐκθέτοντας τό «πρόγραμμα τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος», ἀναγνωρίζοντας (γιά πολύ καιρό ἄραγε;) ἀκόμα καί τό καθολικό, ἄμεσο καί ἴσο ἐκλογικό δικαίωμα μέ μυστική ψηφοφορία (καί παρακάμπτοντας εὔσχημα τόν ἐξοπλισμό τοῦ λαοῦ!), τελειώνει τήν καινούργια profession de foi * του μέ τήν ἑξῆς χαρακτηριστική δήλωση πού τυπώνεται «χάρη σπουδαιότητας» μέ μαῦρα στοιχεῖα: «Στίς σημερινές στιγμές ἔξω ἀπό τό πρόγραμμα καί *πάνω ἀπό τό πρόγραμμα κάθε προοδευτικοῦ* κόμματος τῆς Ρωσίας πρέπει νά στέκει τό αἴτημα: νά σταματήσει ἀμέσως ὁ πόλεμος. Πρακτικά αὐτό σημαίνει ὅτι *ἡ κυβέρνηση πού ὑπάρχει αὐτή τή στιγμή στή Ρωσία* πρέπει — μέ τή μεσολάβηση τῆς Γαλλίας — ν' ἀρχίσει διαπραγματεύσεις εἰρήνης μέ τή γιαπωνέζικη κυβέρνηση». Νομίζω πώς εἶναι ἀδύνατο νά δόσει κανείς πιό ἀνάγλυφα τή διαφορά ἀνάμεσα στό ἀστικοδημοκρατικό καί στό σοσιαλδημοκρατικό αἴτημα νά σταματήσει ὁ πόλεμος. Τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο δέ βάζει αὐτό τό αἴτημα «πάνω ἀπό τό πρόγραμμα», δέν τό ἀπευθύνει «στήν κυβέρνηση πού ὑπάρχει αὐτή τή στιγμή», ἀλλά στήν ἐλεύθερη, πραγματικά κυρίαρχη, λαϊκή Συνταχτική Συνέλευση. Τό ἐπαναστατικό προλετα-

* — ὁμολογία πίστης, πρόγραμμα, ἔκθεση κοσμοθεωρίας. *Ἡ Σύντ.*

ριάτο δέν «κερδοσκοπεῖ» πάνω στή μεσολάβηση τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς τάξης πού ἐπιδιώκει τήν εἰρήνη, ξεκινώντας ἀπό ὁλοφάνερα ἀντεπαναστατικά καί ἀντιπρολεταριακά συμφέροντα.

Τέλος μέ τό ἴδιο αὐτό διεθνές κόμμα τῆς μετριοπαθοῦς ἀστικῆς τάξης στήν οὐσία παζαρεύει τώρα ὁ κ. Μπουλίγκιν, προσπαθώντας ἔντεχνα νά κερδίσει καιρό, νά καταπονήσει τόν ἀντίπαλο, νά τόν χορτάσει μέ ὑποσχέσεις, χωρίς νά δίνει ἀπολύτως τίποτε τό θετικό, ἀφήνοντάς τα ὅλα, ἀπολύτως ὅλα στή Ρωσία ὅπως ἤτανε ἀπό παλιά, ἀρχίζοντας ἀπό τήν ἀποστολή στρατευμάτων ἐνάντια στούς ἀπεργούς, συνεχίζοντας μέ τίς συλλήψεις τῶν προσώπων πού δέν ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη καί τίς διώξεις τοῦ τύπου καί καταλήγοντας στήν ἄτιμη παρακίνηση τῶν ἀγροτῶν ἐνάντια στούς διανοούμενους καί στόν ἄγριο ξυλοδαρμό τῶν ἀγροτῶν πού ξεσηκώνονται. Καί οἱ φιλελεύθεροι τσιμποῦν τό δόλωμα, ὁρισμένοι ἀρχίζουν κιόλας νά πιστεύουν τόν Μπουλίγκιν καί ὁ κ. Κουζμίν-Καραβάγεφ, στό σύλλογο νομικῶν,προσπαθεῖ νά πείσει τή φιλελεύθερη κοινή γνώμη νά θυσιάσει τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα γιά τά... γιά τά... γιά τά ὡραῖα μάτια τοῦ κ. Μπουλίγκιν!

Μόνο μιά δύναμη μπορεῖ ν' ἀντιπαραταχθεῖ στή διεθνῆ συμμαχία τῆς μετριοπαθοῦς συντηρητικῆς ἀστικῆς τάξης: ἡ διεθνής συμμαχία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Ἡ συμμαχία αὐτή, μέ τήν ἔννοια τῆς πολιτικῆς ἀλληλεγγύης, ἔχει ἤδη διαμορφωθεῖ πέρα γιά πέρα. Ὅσο γιά τήν πραχτική πλευρά τοῦ ζητήματος καί τήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία, ἐδῶ τό πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπό τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας καί ἀπό τήν ἐπιτυχία τῆς κοινῆς δημοκρατικῆς ἐξόρμησής της σέ ἀποφασιστική μάχη, μαζί μέ τά ἑκατομμύρια τῆς φτωχολογιᾶς τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ.

«Βπεριόντ» φύλλο 13,
5 τοῦ 'Απρίλη (23 τοῦ Μάρτη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΥΠΟΥ 1789 Ή ΤΥΠΟΥ 1848;

Ένα σπουδαῖο ζήτημα σχετικά μέ τή ρωσική ἐπανάσταση εἶναι τοῦτο δῶ:

I θά φθάσει ἄραγε ἡ ρωσική ἐπανάσταση ὥς τήν *ὁλοκληρωτική* ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, ὥς τή δημοκρατία,

II ἤ θά περιοριστεῖ στό κουτσούρεμα, στόν περιορισμό τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας, σ' ἕνα μοναρχικό σύνταγμα;

Μ' ἄλλα λόγια: μᾶς μέλλεται ἐπανάσταση τύπου 1789 ἤ τύπου 1848 *; (λέμε: *τύπου*, γιά νά ἀπομακρύνουμε τήν παράλογη σκέψη πώς εἶναι δυνατόν νά ἐπαναληφθεῖ ἡ κοινωνικοπολιτική καί διεθνής κατάσταση τοῦ 1789 καί τοῦ 1848 πού πέρασε ἀνεπιστρεπτί).

Τό ὅτι ὁ σοσιαλδημοκράτης πρέπει νά ποθεῖ καί *ν ά ἐ π ι δ ι ώ κ ε ι* τό πρῶτο, νομίζω πώς δέ χωράει ἀμφιβολία.

Στό μεταξύ ὁ τρόπος πού τοποθετεῖ ὁ Μαρτίνοφ τό ζήτημα ξεφεύγει ὁλοκληρωτικά πρός τούς χβοστιστές πού ἐπιθυμοῦν μιά μετριοπαθέστερη ἐπανάσταση. Στόν τύπο II ὁ «κίνδυνος» κατάληψης τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά, πού τόσο φοβίζει τούς Μαρτίνοφ, ἐκλείπει ἐντελῶς. Στή δεύτερη περίπτωση εἶναι ἀναπόφευχτο ἡ σοσιαλδημοκρατία νά μένει «ἀντιπολιτευόμενη» *ἀκόμη κι ἀπέναντι στήν ἐπανάσταση*, — καί ὁ Μαρτίνοφ αὐτό ἴσα ἴσα θέλει: νά εἶναι ἀντιπολιτευόμενος ἀκόμα καί ἀπέναντι στήν ἐπανάσταση.

Μπαίνει τό ἐρώτημα, ποιός τύπος εἶναι ὁ πιθανότερος;

Ὑπέρ τοῦ I συνηγορεῖ (1) τό ἀσύγκριτα μεγαλύτερο ἀπόθεμα ὀργῆς καί ἐπαναστατικότητας πού ὑπάρχει στίς κατώτερες τά-

---

* NB (Nota bene — σημειῶστε το. *Σημ. Μετ.*): ἐδῶ θά μποροῦσαν νά προσθέσουν — «ἤ τοῦ 1871». Πρέπει νά ἐξεταστεῖ αὐτό τό ζήτημα σάν πιθανή *ἀντίρρηση* πού μποροῦν νά μᾶς προβάλουν πολλοί *μή* σοσιαλδημοκράτες.

ξεις τῆς Ρωσίας, σέ σύγκριση μέ τή Γερμανία τοῦ 1848. Σ' ἐμᾶς ἡ καμπή εἶναι *πιό ἀπότομη*, σ' ἐμᾶς δέν ὑπῆρχε καί δέν ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στήν πολιτική ἐλευθερία *κανένα* ἐνδιάμεσο σκαλοπάτι (τά ζέμστβο δέν μπαίνουν στό λογαριασμό), σ' ἐμᾶς ὁ δεσποτισμός εἶναι ἀσιατικά παρθενικός. (2) Σ' ἐμᾶς ὁ ἀτυχής πόλεμος κάνει ἀκόμα πιό πιθανή μιά *ἀπότομη* κατάρευση, γιατί περιπλέκει ὁλοκληρωτικά τήν τσαρική κυβέρνηση. (3) Σ' ἐμᾶς ἡ διεθνής κατάσταση εἶναι πιό εὐνοϊκή, γιατί ἡ προλεταριακή Εὐρώπη δέ θά ἐπιτρέψει νά βοηθήσουν οἱ μονάρχες τῆς Εὐρώπης τή ρωσική μοναρχία. (4) Σ' ἐμᾶς ἡ ἀνάπτυξη τῶν συνειδητά ἐπαναστατικῶν κομμάτων, τοῦ τύπου τους καί τῆς ὀργάνωσής τους εἶναι κατά πολύ ἀνώτερη ἀπ' ὅ,τι στά 1789, 1848 καί 1871. (5) Σ' ἐμᾶς ὑπάρχουν πολλές καταπιεζόμενες ἀπό τόν τσαρισμό ἐθνότητες, πολωνοί, φινλανδοί κλπ., πού καθιστοῦν ἐξαιρετικά ὁρμητική τήν ἐπίθεση ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. (6) Σ' ἐμᾶς ἡ ἀγροτιά εἶναι ἐξαιρετικά καταστραμμένη, ἔχει ἐξαθλιωθεῖ σέ ἀφάνταστο βαθμό καί δέν ἔχει πιά ἀπολύτως τίποτε νά χάσει.

Φυσικά ὅλοι αὐτοί οἱ συλλογισμοί κάθε ἄλλο παρά ἀπόλυτοι εἶναι. Σ' αὐτούς μπορεῖς νά ἀντιπαραθέσεις ἄλλους: (1) Ἔχουμε πολύ λίγα ὑπολείμματα φεουδαρχίας. (2) Ἡ κυβέρνηση εἶναι πιό ἔμπειρη καί διαθέτει μεγάλα μέσα διάγνωσης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινδύνου. (3) Ὁ πόλεμος περιπλέκει τή δυνατότητα τῆς ἄμεσης ἐπαναστατικῆς ἔκρηξης μέ καθήκοντα ἄσχετα πρός τήν ἐπανάσταση. Ὁ πόλεμος ἀποδείχνει τήν ἀδυναμία τῶν ἐπαναστατικῶν τάξεων τῆς Ρωσίας, πού χωρίς τόν πόλεμο δέν ἦταν σέ θέση νά ξεσηκωθοῦν (σύγκρινε Κάρλ Κάουτσκι «Ἡ κοινωνική ἐπανάσταση»). (4) Δέν ἔχουμε ὤθηση γιά ἐπανάσταση ἀπό ἄλλες χῶρες. (5) Τά ἐθνικά κινήματα γιά διαμελισμό τῆς Ρωσίας εἶναι ἱκανά ν' ἀποσπάσουν ἀπό τήν ἐπανάστασή μας τή μάζα τῆς μεγάλης καί μικρῆς ρωσικῆς ἀστικῆς τάξης. (6) Ὁ ἀνταγωνισμός ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀστική τάξη εἶναι σ' ἐμᾶς πολύ πιό βαθύς ἀπ' ὅσο στά 1789, 1848, 1871, γι' αὐτό ἡ ἀστική τάξη θά φοβᾶται περισσότερο τήν *προλεταριακή* ἐπανάσταση καί θά ριχτεῖ πιό γρήγορα στήν ἀγκαλιά τῆς ἀντίδρασης.

Φυσικά ὅλα αὐτά τά + καί τά — μόνο ἡ ἱστορία θά μπορέσει νά τά ὑπολογίσει. Ἡ δουλειά ἡ δική μας, ἡ δουλειά τῆς σοσιαλδημοκρατίας εἶναι *νά ὠθοῦμε* τήν ἀστική ἐπανάσταση ὅσο γίνεται πιό πέρα, χωρίς ποτέ νά ξεχνᾶμε τό *κύριο* καθῆκον μας: τήν αὐτοτελῆ ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου.

Κι ἐδῶ ἀκριβῶς τά μπερδεύει ὁ Μαρτίνοφ. Ὁλοκληρωμένη ἐπανάσταση σημαίνει κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο καί τή φτωχή ἀγροτιά. *Καί οἱ τάξεις αὐτές*, ὅταν θά βρίσκονται στήν ἐξουσία, *δέν μποροῦν* νά μή ἐπιδιώκουν τή *σοσιαλιστική* ἐπανάσταση. *Ergo* * ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας, πού στήν ἀρχή εἶναι ἕνα βῆμα πρός τή *δημοκρατική* ἐπανάσταση, *θά περάσει*, κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν πραγμάτων, σέ σοσιαλιστική, παρά τή θέληση (καμιά φορά καί παρά τή συνείδηση) τῶν ἀνθρώπων πού παίρνουν μέρος σ' αὐτή. *Κι ἐδῶ ἡ χρεοκοπία εἶναι ἀναπόφευχτη*. Καί μιά πού ἡ χρεοκοπία τῶν προσπαθειῶν γιά σοσιαλιστική ἐπανάσταση εἶναι ἀναπόφευχτη, πρέπει (ὅπως ἔκανε ὁ Μάρξ τό 1871, πού προεῖδε τήν ἀναπόφευχτη χρεοκοπία τῆς ἐξέγερσης στό Παρίσι) *νά συμβουλεύουμε* τό προλεταριάτο *νά μή ἐξεγείρεται*, νά βρίσκεται σέ ἀναμονή, νά ὀργανώνεται, reculer pour mieux sauter **.

Αὐτή θά ἦταν οὐσιαστικά ἡ *σκέψη* τοῦ Μαρτίνοφ (καί τῆς νέας «Ἴσκρα»), ἄν τήν ὁλοκλήρωνε.

Γράφτηκε τό Μάρτη–Ἀπρίλη τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* — Συνεπῶς. *Ἡ Σύντ.*

** — νά κάνει πίσω, γιά νά μπορεῖ νά πηδήξει καλύτερα. *Ἡ Σύντ.*

ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΟΜΜΑ

Σύντροφοι! Ὅλοι σας ξέρετε τί βαριά κρίση περνάει πάνω ἀπό ἑνάμιση τώρα χρόνο τό κόμμα μας. Ἀπό τόν καιρό τοῦ δεύτερου συνεδρίου, ὕστερα ἀπό μιά σειρά θλιβερά γεγονότα, τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματός μας στό ἐξωτερικό, ἡ σύνταξη τοῦ ΚΟ καί τό Συμβούλιο, πέρασαν στά χέρια τῶν ὀπαδῶν τῆς μειοψηφίας τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Ἡ δυσαρέσκεια τῶν κομματικῶν στελεχῶν μεγάλωνε ὁλοένα καί ὁδηγοῦσε σέ μιά βουβή, ἐπίμονη πάλη πού παρεμπόδιζε σέ ἀπίστευτο βαθμό ὅλη τή δράση τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί ὑπέσκαπτε τό κύρος τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος. Οἱ κομματικές ἐπιτροπές, βλέποντας πόση ζημιά προκαλεῖ ἡ κρυφή διάσπαση, ἄρχισαν νά ἀπαιτοῦν τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου, σάν τή μοναδική κομματική διέξοδο ἀπό τήν κρίση. Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο γεμίζει ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1904 ὅλη τήν κομματική ζωή. Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος στό ἐξωτερικό ἀντιτάχθηκε μέ ὅλα τά μέσα στή σύγκληση τοῦ συνεδρίου. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή προσπάθησε νά ἱκανοποιήσει τίς ἀξιώσεις τῆς μειοψηφίας σχετικά μέ τήν πρόσληψη, ἐλπίζοντας μ' αὐτό τόν τρόπο ν' ἀποκαταστήσει τήν εἰρήνη μέσα στό κόμμα, ἀλλά κι αὐτή ἡ ἐλπίδα δέ δικαιώθηκε. Ἀντί ἀποκατάσταση τῆς εἰρήνης δέν εἴχαμε παρά ὄξυνση τῆς πάλης.

Τά μεγάλα γεγονότα πού συνέβησαν κατά τήν ἐξέλιξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, ἡ 9 τοῦ Γενάρη καί οἱ συνέπειές της δημιούργησαν νέα κατάσταση πού ἀπαιτεῖ ἀπό τό κόμμα μεγαλύτερη ἀκόμα ἔνταση δυνάμεων καί δραστηριότητας. Ἡ ἀνάγκη ἑνός συνεδρίου τοῦ κόμματος γινόταν ὁλοένα καί πιό ἐπιταχτική γιά τή συντριπτική πλειοψηφία τῶν στελεχῶν πού δούλευαν στή Ρωσία. Ἡ ἀντίδραση τοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά ἐκλε-

γεῖ ἀπό πολλές ἐπιτροπές τῆς Ρωσίας ἕνα ἰδιαίτερο Γραφεῖο γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Στίς συνθῆκες αὐτές ἡ ΚΕ θεώρησε κομματικό καθῆκον τὴς νά συμφωνήσει μέ τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας γιά τήν ἄμεση σύγκληση παγκομματικοῦ συνεδρίου.

Πόσο ἀπαραίτητο ἦταν τό συνέδριο, ἀκόμα κι ἀπό τή στενά τυπική ἄποψη, φαίνεται ἀπό τά παρακάτω. Τά μέλη τοῦ κόμματος ἔμαθαν ἀπό τό φύλλο 89 τῆς «Ἴσκρα» ὅτι τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος θεωρεῖ ἐκτός ἀπό τά κεντρικά ὄργανα 33 ἄλλες ὀργανώσεις σάν ὀργανώσεις μέ πλήρη δικαιώματα. Συνεπῶς σύμφωνα ἀκόμα καί μ' αὐτό τόν ὑπολογισμό (πού ἀμφισβητήθηκε ἀπό σημαντικό ἀριθμό κομματικῶν στελεχῶν πού ὑπολόγιζαν τόν ἀριθμό τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων σέ 31) γιά νά συγκληθεῖ ὑποχρεωτικά τό συνέδριο ἀπαιτοῦνταν 38 ψῆφοι ($33 \times 2 = 66$· $66 + 9 = 75$· $75 : 2 = 37^1/_2$).

Ὑπέρ τοῦ συνεδρίου ἔχουν ἤδη ἐκφραστεῖ ἀπό καιρό οἱ 13 ἐπιτροπές πού ἔχουν ἐκλέξει τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. Στίς 13 αὐτές ἐπιτροπές προσχώρησαν οἱ ἐπιτροπές Οὐραλίων, Τούλας, Βορόνεζ, Σαμάρας, Βορειο-Δυτική, Σμολένσκ, Χαρκόβου, Καζάν, δηλαδή 8 ἐπιτροπές. Οἱ 21 αὐτές ἐπιτροπές μαζί μέ τούς τέσσερις ψήφους τῆς ΚΕ (δυό ψῆφοι τῆς ἴδιας τῆς ΚΕ καί δυό ψῆφοι τῶν ἀντιπροσώπων της στό Συμβούλιο) δίνουν $42 + 4 = 46$ ψήφους.

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Μάρτη–
ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «Η ΑΓΡΟΤΙΑ ΚΑΙ Η ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»[130]

1

Ἡ ἀγροτιά καί ἡ σοσιαλδημοκρατία.

Ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ καί τό πρόγραμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας

1. Τό ἀγροτικό ζήτημα στή δυτικοευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία. Ντάβιντ etc.
2. » » στή Ρωσία: καί οἱ παλιοί ναρόντνικοι καί οἱ φιλελεύθεροι καί οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες. Ἡ πρακτική σημασία του κατά τήν πραγματοποίηση μεταρυθμίσεων.
3. *Ἡ μεγάλη καί ἡ μικρή παραγωγή.*
   Auhagen
   Klawki
   etc. *Συμπεράσματα* σχετικά μέ τή *συντήρηση τοῦ ἐργάτη, τῶν ζώων, τῆς γῆς.*

Δανία (Ντάβιντ).

4. **Συνεταιρισμοί. Ντάβιντ** etc. Γάλλοι ἀντιδραστικοί:
   Ροκινί
   Γκόλτς
   Μπούχενμπεργκερ.
5. Οἱ ἰδιομορφίες τῆς Ρωσίας.
   Μαζί μέ τήν ἀγροτική ἀστική τάξη ἐνάντια στούς τσιφλικάδες.
   » » τό προλεταριάτο τῆς πόλης ἐνάντια στήν ἀγροτική ἀστική τάξη.

6. Ἡ σημασία τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ζύμωσης ἀνάμεσα στούς ἀγρότες, ἰδιαίτερα σέ ἐποχή πολιτικῆς ἀναζωογόνησης. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς αὐτεπίγνωσης τῶν ἀγροτῶν, τῆς δημοκρατικῆς καί τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς σκέψης.

2

1. Ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ (α) γιά τήν κατάσταση, τήν ἐξέλιξη καί τό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς — καί (β) τό πρόγραμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Συνδέονται στενά.
2. Ἡ ἐπικαιρότητα τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος. Τά ἀγροτικά προγράμματα τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων: τοῦ γαλλικοῦ (μικροαστικός χαρακτήρας. Ἡ κριτική τοῦ Ἔνγκελς [131]), τοῦ γερμανικοῦ (1895. Μπρεσλάου, ὀπορτουνιστική καί ἐπαναστατική πτέρυγα), τοῦ *ρωσικοῦ*... (Οἱ κριτικοί. «**Ντάβιντ.**»). (Μπουλγκάκοφ)...
3. Τό *ρωσικό* ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τούς κάνει νά διαφέρουν ἰδιαίτερα ἀπό τούς *ναρόντνικους* καί τούς *σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες*.
4. Οἱ βάσεις τῆς θεωρίας τοῦ μαρξισμοῦ σχετικά μέ τήν ἀγροτιά (σύγκρ. «Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ» περικοπές ἀπό τόν Μάρξ). (1) ὁ ρόλος τῆς μεγάλης παραγωγῆς· (2) ὁ μικροαστικός χαρακτήρας τοῦ ἀγρότη· (3) τό παρελθόν του (—) καί τό μέλλον του (+). Νά προστεθεῖ Κ. Κάουτσκι. «Ἡ κοινωνική ἐπανάσταση».
5. Ἡ μεγάλη καί ἡ μικρή παραγωγή στή γεωργία...

   Stumpfe. **Σουσόν.**
   Ἀπό τό M. S. *: *Hecht*, Auhagen, Klawki, Baden, Γερμανική στατιστική....
6. Συμπέρασμα: ἡ μεγάλη σημασία τῆς συντήρησης τοῦ ἐργάτη, τῶν ζώων, τῆς γῆς.
7. Νά προστεθοῦν: Huschke, Haggard, Baudrillart, Lecouteux, *ἡ ἔρευνα τῆς Πρωσίας*, οἱ ἔρευνες τῆς Βαυαρίας καί τοῦ Ἔσσεν, Hubach.
8. Τά χρέη. *Πρωσική στατιστική*.

* — Manuscript — χειρόγραφο. *Ἡ Σύντ.*

9. Συνεταιρισμοί. Γενική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος.
   Ροκινί, Γκόλτς, Μπούχενμπεργκερ, Haggard.
   Στατιστικά στοιχεῖα: *γερμανικά* καί *ρωσικά* (κοινοτική ἐκμίσθωση). *Δ α ν ί α.*
10. Συμπεράσματα σχετικά μέ τή Δύση.
11. Οἱ ἰδιομορφίες τῆς Ρωσίας... Σέ 2 μέτωπα.
    Ἡ ἀγροτική ἀστική τάξη καί τό προλεταριάτο τοῦ χωριοῦ.
    Τά ὑπολείμματα τῆς *δουλοπαροικίας* καί ἡ πάλη ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.
12. Μαζί μέ τήν ἀγροτική ἀστική τάξη ἐνάντια στούς τσιφλικάδες etc. | νά συνδεθεῖ μέ τά ὀτρέζκι.
    » » τό προλεταριάτο τῆς πόλης ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.
13. Ἡ πραχτική σημασία τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος στό πιθανό ἐγγύς μέλλον:
    Ἡ ἀποκάλυψη τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων στό χωριό.
    Ἡ δημοκρατική καί σοσιαλδημοκρατική ζύμωση καί προπαγάνδα.

Γράφτηκε ὄχι νωρίτερα
ἀπό τό Σεπτέμβρη τοῦ 1904

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1938
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXII

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΡΙΣΕΙΣ [132]

1. Τί εἶναι κρίση; — Σταμάτημα τῆς βιομηχανίας, ἀνεργία, ἀνάσχεση τῆς κατανάλωσης, ὑπερπαραγωγή.
1. α) Τί εἶναι βιομηχανική κρίση;
β) Σταμάτημα τῶν ἐργοστασίων, ἀνάσχεση τῆς κατανάλωσης, χρεοκοπίες, ἀνεργία.
γ) Ὑπερπαραγωγή...
2. *Overproduktion*, **underconsumption***.
(Νά ἀναπτύξω τήν ἀντίθεση.)
2. α) Overproduktion καί underconsumption.
3. Πῶς μπορεῖ νά συμβαίνει αὐτό; (α) Χωρισμός τῆς σύγχρονης κοινωνίας σέ 2 τάξεις, στήν ἀστική καί στό **προλεταριάτο.** (β) Παραγωγή γιά τήν ἀγορά.
4. Ὁ ἀνταγωνισμός, ὁ διεθνής του χαρακτήρας, τό κυνήγι τῶν ἀγορῶν, ἡ γιγάντια αὔξηση τῆς παραγωγῆς.
5. Ὁ περιορισμός τῆς ἀνάγκης ἀνθρώπινης ἐργασίας: *ἡ ἐντατικοποίηση, οἱ μηχανές*, οἱ γυναῖκες *καί τά παιδιά, οἱ εἰδικευμένοι* καί οἱ ἀνειδίκευτοι ἐργάτες.
5 bis: **Ἡ προσφορά μεγαλώνει, ἡ κατανάλωση εἶναι περιορισμένη.**
6. Οἱ περιοδικές κρίσεις, ἡ ἐμφάνισή τους κατά κανονικά διαστήματα, τό ἀναπόφευχτό τους στόν καπιταλισμό. (Οἱ αὐταπάτες στήν περίοδο τῆς ἄνθισης.)
8.7.** *Ἡ ἐφεδρική στρατιά.* Τά δεινά τῆς ἀνεργίας. *Δουλεία: δικαίωμα ζωῆς μόνο ὑπό τόν ὅρο δημιουργίας* κέρδους.
(% ἀπόρων γερόντων): {1/3 – 1/2}...

* — Ὑπερπαραγωγή, ὑποκατανάλωση. *Ἡ Σύντ.*

** Ἀργότερα τό σημεῖο 7 μπῆκε στή θέση τοῦ ὄγδοου, καί τό ὄγδοο στή θέση τοῦ ἕβδομου. *Ἡ Σύντ.*

7. 8. Ἡ ἐπίδραση τῆς κρίσης στούς ἐργάτες καί στούς *μικρονοικοκυρέους*. Καταστροφή, ἐξαθλίωση: ἡ ἀφύπνιση τῆς σοσιαλιστικῆς συνείδησης...
Τό συλλαλητήριο τῶν ἀνέργων στά 1889 στήν Ἀγγλία[133].
9. Ἡ κρίση καί ὁ καπιταλισμός. Ἡ κρίση καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς μεγάλης παραγωγῆς — τά τράστ etc. Οἱ σκοποί τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση: τά σοσιαλδημοκρατικά ἐργατικά κόμματα.

Παραδείγματα μεγάλης παραγωγῆς:

Μορόζοφ:
Ἀτμόμυλοι:
Σίδερο καί ἀτσάλι:

Γράφτηκε τό φθινόπωρο τοῦ 1904

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1959 στό περιοδικό «Ζητήματα Ἱστορίας τοῦ ΚΚΣΕ» τεῦχος 3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΤΡΙΩΝ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

α) Τό σύγχρονο καθεστώς.

β) Οἱ σοσιαλιστικοί σκοποί καί ἡ ταξική πάλη.

γ) Ἡ πάλη κατά τῆς ἀπολυταρχίας.

| σέ 2–3 ὥρες | | Νά χωριστοῦν τά α–γ γιά τρεῖς συζητήσεις |

Σχέδιο τῆς πρώτης συζήτησης γιά τό σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα

α
1. Σ' ὅλο τόν κόσμο οἱ ἐργάτες διεξάγουν πάλη ἐνάντια στούς ἐργοδότες γιά τήν καλυτέρευση τῆς κατάστασής τους. Ἀπεργίες — σοσιαλισμός. Ποιό εἶναι τό ζήτημα;
2. Ἡ σύγχρονη κοινωνία εἶναι ὀργανωμένη ὡς ἑξῆς: χωρίζεται σέ ἐργαζόμενους καί ἐκμεταλλευτές. 2 τάξεις. Ἰδιοχτῆτες καί προλετάριοι. Ποιός συντηρεῖ τόν ἄλλον;
3. Τά δεινά τῶν ἐργατῶν: χαμηλός μισθός. Πείνα. Ἀνεργία· Δουλειά τῶν γυναικῶν. Δουλειά τῶν παιδιῶν. «Ἐκφυλισμός τοῦ ἔθνους». Πορνεία. Κοινωνική καί πολιτική καταπίεση.

4. Ἡ συνένωση τῶν ἐργατῶν τῆς μεγάλης παραγωγῆς γιά τήν πάλη κατά τῶν ἐργοδοτῶν. Ὅλη ἡ κοινωνία συσπειρώνεται πιό πολύ στόν καπιταλισμό καί κάνει δυνατό τό πέρασμα στή σοσιαλιστική παραγωγή. Ἕνα παράδειγμα πού νά δείχνει ὅτι στά μεγάλα ἐργοστάσια καί τσιφλίκια τ' ἀφεντικά *δέν χρειάζονται.*

β 5. Σοσιαλιστική ἐπανάσταση = πέρασμα τῆς γῆς, τῶν ἐργοστασίων στά χέρια τῶν ἐργατῶν. Σοσιαλιστική παραγωγή, μείωση τῆς ἐργάσιμης ἡμέρας etc.

6. Αἰτήματα πρός τή σημερινή κοινωνία γιά τή *διευκόλυνση* τῆς πάλης τῶν ἐργατῶν, γιά τήν *προφύλαξή* τους ἀπό τόν ἐκφυλισμό: ἐργατικές μεταρυθμίσεις, 8ωρη ἐργάσιμη μέρα, ἑβδομαδιαία πληρωμή, στέγαση, ἰατρική περίθαλψη, σχολειά etc.

7. Πολιτικές διεκδικήσεις. Τί εἶναι ἀπολυταρχία; Ἡ πάλη γιά τήν πολιτική ἐλευθερία. (Σύνταγμα — δημοκρατία, ἐλευθερία τοῦ λόγου, τοῦ συνέρχεσθαι etc. etc.)

γ 8. Τά ἐπαναστατικά κόμματα καί ὁ ρόλος τους στήν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ «Ναρόνταγια βόλια» καί ἡ *σοσιαλδημοκρατία.*

Γράφτηκε τό φθινόπωρο τοῦ 1904

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1930 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΧΕΙΡΟ ΣΧΕΔΙΟ ΘΕΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΠΩΣ ΑΥΤΟΙ ΥΠΕΡΑΣΠΙΖΟΝΤΑΙ;» [134]

Πῶς αὐτοί ὑπερασπίζονται;

1) Οἱ δυό ἀπαντήσεις στή μικρή μπροσούρα τοῦ Λένιν «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα"» — τῆς σύνταξης *καί* τοῦ Πλεχάνοφ. Αὐτό ἐδῶ τό *καί* εἶναι παράξενο (ὁ Πλεχάνοφ *συγκαταλέγεται* στή σύνταξη), ἀλλά εἶναι ἄκρως ἐνδιαφέρουσα ἡ *διαφορά* ἀνάμεσα στίς δυό ἀπαντήσεις.

Ὁ Πλεχάνοφ ὑπερασπίζει μιά λαθεμένη θέση μέ ἐξαιρετική προσοχή καί ἐξυπνάδα. Ἡ σύνταξη — χωρίς ἐξυπνάδα.

Ὁ Πλεχάνοφ δέν ἀναφέρει *οὔτε μιά λεξούλα* 1) οὔτε γιά τήν ἀπόφαση Σταροβέρ καί γιά τή σχέση *της* μέ τό «σχέδιο» τῆς «Ἴσκρα», 2) οὔτε γιά τόν «ἀνώτερο τύπο κινητοποίησης». Ergo* ὁ Πλεχάνοφ παρακάμπτει ἴσα ἴσα τήν *ο ὐ σ ί α* τοῦ λάθους τῆς «Ἴσκρα» (ἀρχή τοῦ λάθους — ἀφετηρία του εἶναι ἡ ἀπόφαση Σταροβέρ. Κατακλείδα του — οἱ σκέψεις γιά τόν «ἀνώτερο» τύπο).

Ἡ σύνταξη *ὑπογραμμίζει* ἀκριβῶς τή σχέση τῆς θέσης της μέ τήν ἀπόφαση Σταροβέρ καί *ὑπερασπίζει* τή σκέψη γιά τόν «ἀνώτερο τύπο».

Καί ἡ σύνταξη καί ὁ Πλεχάνοφ *ὑπερασπίζουν* πολύ ἀδύνατα (μέ ὁλοφάνερες ὑποχωρήσεις καί καρκινοβασίες) τίς φράσεις γιά τόν πανικό.

Ὁ Πλεχάνοφ στριφογυρίζει συνεχῶς γύρω ἀπό τήν ἀντίφαση ἀνάμεσα στόν παλιό καί στόν νέο Λένιν [135], προσπαθώντας ν' ἀποδείξει ὅτι ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» ἐνεργοῦσε σύμφωνα μέ τόν παλιό Λένιν.

Ὁ Πλεχάνοφ πάει νά δημιουργήσει τήν ἐντύπωση ὅτι τάχα

* — Συνεπῶς. *Ἡ Σύντ.*

ὁ Λένιν εἶναι *τώρα* ἐνάντια στίς μαζικές παρουσιάσεις στούς ζέμτσι καί ἐνάντια στήν ὑπαγόρευση σ᾽ αὐτούς ἑνός «θετικοῦ προγράμματος δράσης». Αὐτά εἶναι ἀρλοῦμπες, διαστρέβλωση.

Ποιές ἦταν οἱ θέσεις μου ἐνάντια στήν «Ἴσκρα»;

1) Οἱ φράσεις γιά πανικό εἶναι ἄτοπες καί σαχλές.

Ἀπάντηση; οἱ ζέμτσι τοῦ Ταμπόφ πού ἀναφέρει ὁ Πλεχάνοφ (χά-χά!)[136] οἱ ἀναρχικοί πού ἀναφέρει ὁ Πλεχάνοφ (ποῦ;) ἡ «κωλυσιεργία» τῆς σύνταξης	Ἡ σύνταξη σχεδόν γίνεται ἀντικείμενο διαρπαγῆς: «περιττεύουν».

2) Οἱ «συμφωνίες» μέ τούς φιλελεύθερους πρέπει νά καθορίζονται ἀπό τήν πραγματική κοινότητα τῆς πάλης καί ὄχι ἀπό «ὑποσχέσεις».
Nil * — ὁ Πλεχάνοφ

3) Οἱ ὅροι τοῦ Σταροβέρ ἀπορίφθηκαν. (Ἡ σύνταξη ἀμύνεται πάρα πολύ ἀδύνατα, ὁμολογώντας στήν οὐσία τό λάθος της.)

4) Ὁ «νέος τύπος». Ἡ σύνταξη — schwach **. Ὁ Πλεχάνοφ — *nil*.

Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς *ἐξέγερσης* βλ. φύλ. *62* τῆς «Ἴσκρα» Leading ***.

«Καθαρῶς οὐτοπικές ἀπόψεις» γιά τήν προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης.

«Ἀρχίζουν νά ἐκδηλώνονται»...

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 28 τοῦ Δεκέμβρη 1904 καί 11 τοῦ Γενάρη (10–24 τοῦ Γενάρη) 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* — Nihil — τίποτα. *Ἡ Σύντ.*

** — ἄσχημα. *Ἡ Σύντ.*

*** — Κύριο ἄρθρο. *Ἡ Σύντ.*

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «1895 καί 1905 (ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΠΑΡΑΛΛΗΛΙΣΜΟΣ)»

1895 καί 1905

(Ἕνας μικρός παραλληλισμός)

Ἐδῶ ἔχουμε eigentlich * δυό θέματα: 1) παραλληλισμός τοῦ ἐπιπέδου τῆς δουλειᾶς· 2) τά σημερινά ὀργανωτικά καθήκοντα. Πρέπει νά χωριστοῦν σέ *δυό* ἀρθράκια.

1. Νά συγκριθοῦν ἡ ἔκταση, τά πλαίσια καί οἱ μορφές τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς δουλειᾶς τότε καί τώρα.

2. Ἔκταση: τότε ὑπῆρχαν μόνο ὅμιλοι. Μόλις καί μετά βίας ἔγινε ἡ *πρώτη* ἀρχή τῆς μαζικῆς ζύμωσης. Προπαγάνδα πολύ δύσκαμπτη καί δασκαλίστικη. Οἱ σοσιαλδημοκράτες ἀνοίγουν τό δρόμο τους ἀνάμεσα στούς ναροντοβόλτσι, ναροντοπράβτσι etc.

3. Τώρα. Κόμμα. Συνεχής μαζική ζύμωση. Ἀνοιχτή πολιτική ἐκδήλωση μέ κάθοδο στούς δρόμους. Ἐπαναστατική ἐποχή.

4. Μορφές. 10–16 ἄτομα (ἐπιτροπή). 20–30 ἐργατικοί ὅμιλοι. 100–150 maximum συνδέσεων. «Διαλέξεις». Ἡ *αὐτομόρφωση* — εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος.

5. Τώρα. Ἡ ὀργάνωση ἀναπτύχθηκε σέ πολλούς «ὀρόφους». Πετρούπολη καί Ὀδησσός | ἐπιτροπή — ἀχτίδες — ὀργανωτικές συγκεντρώσεις (κεντρικοί ὅμιλοι) — ὁμάδες καί ἔπειτα «κέντρο» καί γραφεῖο. Ἴσαμε πέντε καινούργιοι *ὄροφοι* |.

* — στήν οὐσία. *Ἡ Σύντ.*

6. Τό «Γράμμα σέ σύντροφο» γράφτηκε όταν οικοδομούνταν οἱ νέοι ὄροφοι καί οἱ «οἰκονομιστές» φρενάρανε τήν ἀνάπτυξή τους. Τώρα οἱ ἰδέες πού ὑπεράσπιζε τό «Γράμμα σέ σύντροφο» στήν οὐσία ἔχουν πραγματοποιηθεῖ.

7. Νέα καθήκοντα: γ) Ἡ πληθώρα ὀρόφων διαπαιδαγώγησε ἕνα νέο στρῶμα κομματικῶν στελεχῶν, μελῶν τοῦ κόμματος. Νά ρυθμιστεῖ ἡ συμμετοχή τους. (1) Ἐνημέρωση — ἀποφάσεις — ἐρωτηματολόγια — ἄμεση σύνδεση μέ τό Κεντρικό Ὄργανο. (2) Ἀρχή τῆς αἱρετότητας; (3) Ὑπόδειξη ἤ ἐκλογή ὑποψηφίων γιά πρόσληψη;

8. Δεύτερο, ἴσως ἀκόμα πιό σοβαρό καθῆκον: νά συμπληρωθεῖ ἡ δουλειά τῆς ἀνέγερσης νέων ὁριζόντιων ὀρόφων μέ τή χρησιμοποίηση νέων, «καθέτων» ἄς ποῦμε, μεθόδων ἐπίδρασης. Δηλαδή: ἡ ἄνοδος τοῦ κινήματος κάνει ἀναγκαῖο καί δυνατό νά συμπληρώνεται ἡ τρέχουσα αὐτή δουλειά κατά ὀρόφους μέ νέες μορφές μαζικῶν συγκεντρώσεων, πού θά χρησιμοποιοῦν οἱ ἀπάνω ὄροφοι ἀπευθυνόμενοι στίς μάζες. Οἱ «πεταχτές συγκεντρώσεις» καί οἱ «μαζικές συγκεντρώσεις», σάν φυσικό προϊόν τῆς δουλειᾶς σέ πολλούς «ὀρόφους», ὁδηγοῦν ἀπό μόνες τους στήν ἀνώτερη ἐκείνη μορφή πού ἐπικρατεῖ στό ἐξωτερικό καί πού θά θριαμβεύσει καί σ' ἐμᾶς le lendemain de la révolution*, καί συγκεκριμένα: στίς «μαζικές συγκεντρώσεις» σάν κυριότερο μέσο πολιτικῆς ἐπίδρασης πάνω στό προλεταριάτο καί σοσιαλδημοκρατικῆς διαπαιδαγώγησής του.

9. Ἐννοεῖται ὅτι γιά τό σκοπό αὐτό οἱ «ὄροφοι» *δέν εἶναι λιγότερο* ἀπαραίτητοι. Θά εἶναι (πάντα;) ἀπαραίτητοι. Πρέπει «νά συμπληρώνονται» καί ὄχι «νά ἀντικαθίστανται»...

Γράφτηκε νωρίτερα ἀπό τίς 9 (22) τοῦ Γενάρη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

* — τήν ἑπόμενη τῆς ἐπανάστασης. *Ἡ Σύντ.*

ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ «ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ» [137]

Οἱ συμφωνίες μέ τούς φιλελεύθερους

1) Τό ἐπίμαχο ζήτημα ἀνάμεσα στήν «Ἴσκρα» καί στή «Βπεριόντ» συνίσταται, μεταξύ ἄλλων, στό ἄν χρειάζονται συμφωνίες *μέ ὅρους* ἤ *χωρίς ὅρους* — αὐτή τή διατύπωση δίνει ἡ «Ἴσκρα» στό 2ο γράμμα της πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις.

2) Γιά νά καταλάβουμε αὐτό τό ζήτημα θά ὑπενθυμίσουμε πώς καί οἱ δυό πλευρές θεωροῦν ὅτι μπορεῖ νά γίνονται συμφωνίες. Ποιά εἶναι *στήν πραγματικότητα* ἡ διαφορά;

3) Σύμφωνα μέ τήν «Ἴσκρα», συμφωνία *χωρίς ὅρους* σημαίνει θυσία τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου χάριν τῆς ἀστικῆς τάξης.
Ergo * α) ἡ «Ἴσκρα» βασίζεται στούς ὅρους.
β) ἡ «Ἴσκρα» ξεχνάει τήν *πάλη* τοῦ προλεταριάτου *καί ἐνάντια στήν ἀστική τάξη.*

4) Σύμφωνα μέ τήν «Ἴσκρα», τή *δύναμη* τήν ἀποτελεῖ ἡ ἀστική τάξη (αὐτό εἶναι σωστό).
‡ Ἡ συμφωνία εἶναι ἀδύνατη μέ τούς ζέμτσι («σκορπιοί») («δέν ἀναγνωρίζουν τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα»).
Συμφωνία χρειάζεται μέ τήν ἄκρα ἀριστερά — τή ριζοσπαστική διανόηση.

5) *Ἡ διανόηση ὅμως εἶναι ἀδύναμη,* καί ἡ στάση τῆς ἀστικῆς τάξης δέν ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτήν!!
Αὐτή εἶναι ἡ βασική σύγχυση τῆς «Ἴσκρα».

* — Συνεπῶς. *Ἡ Σύντ.*

6) Κατά τή γνώμη μας οἱ συμφωνίες χρειάζονται. Ὅμως ἡ οὐσία τους δέ βρίσκεται στούς διατυπωμένους στό χαρτί *ὅρους*, δέ βρίσκεται στίς συμφωνίες γιά τό μέλλον, δέ βρίσκεται στίς προσδοκίες μας *ἀπό τήν ἀστική τάξη* (δέν πιστεύουμε σέ καμιά προσδοκία), — ἀλλά στήν πραγματική συμμετοχή στήν πάλη (διαδηλώσεις, ἐξέγερση, ἐκλογές etc.). Βοηθοῦμε ὄχι γιατί *προσδοκοῦμε* τήν ἐκτέλεση τῶν ὅρων, ἀλλά γιατί ἐπωφελούμαστε ἀπό τήν εὐνοϊκή στιγμή γιά νά χτυπήσουμε τόν ἐχθρό (ἡ στιγμή εἶναι εὐνοϊκή γιατί ἐνάντια στόν ἐχθρό, στόν τσαρισμό, ἐξεγείρονται ἀκόμα καί οἱ ζέμτσι), γιατί στήν ἐκλογή μας προτιμοῦμε τήν προοδευτική ἀστική τάξη ἀπό τήν ἀντιδραστική ἀπολυταρχία.

7) Μπορεῖ νά πεῖ κανείς πώς εἴμαστε ἕτοιμοι γιά «συμφωνία» *χωρίς ὅρους;*

Ὄχι, γιατί ὁ ὅρος μας εἶναι ἡ *πραγματική συμμετοχή* στήν πάλη.

Ὁ ὅρος τῆς νέας «Ἴσκρα» συνίσταται στήν παροχή *ὑπόσχεσης* ὅτι θά ὑποστηρίζουν τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα, τούς ἐργάτες («= νά εἶναι μέ τό μέρος τῆς σοσιαλδημοκρατίας») etc.

8) Ὑποστηρίζουμε πάντοτε τούς ἀστούς δημοκράτες, ὅταν *παλαίβουν* ἔστω καί γιά μιά *μικρή* πρόοδο.

Ἡ «Ἴσκρα» ὑποστηρίζει πάντοτε τούς ἀστούς δημοκράτες, ὅταν *ὑπόσχονται* ἀρκετά *μεγάλη* πρόοδο.

Ποιά ἀπό τίς δυό αὐτές ταχτικές ἀνταποκρίνεται στά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου;

╫ Νά ἀναφερθοῦν περικοπές ἀπό τό 2ο γράμμα.

Γράφτηκε τό Γενάρη, νωρίτερα ἀπό τίς 11 (24), τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ»

Τά πρῶτα διδάγματα

1) Μερικά συμπεράσματα. Τό πρῶτο κύμα πέρασε. Τό δεύτερο εἶναι αὔριο ἀναπόφευχτο.

Συμπεράσματα ἀπό τό πρῶτο.

---

2) Μιά ματιά στήν ἱστορία:

1885 — 1891 — *1896* — *1901* —

6 5 5

ἀπεργία —	διαδήλωση μικροσκοπική —	ἀπεργία (*30* χιλιάδες)	διαδηλώσεις τεράστιες
{«101 χαιρετιστήριοι κανονιοβολισμοί».}			

— 1902 — *1903* — *1905...* {20 χρόνια}

2 2

ἀπεργία καί διαδήλωση (Ροστόβ τοῦ Ντόν) —	ἀπεργία καί διαδήλωση > 100 χιλιάδες —	ἀπεργία καί ἐξέγερση {ὥς 1 ἑκατομ.}

---

3) Ἡ ποσότητα περνάει σέ ποιότητα. Ἔναρξη τῆς ἐξέγερσης. Ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ, ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης. *Προκήρυξη τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης**.

---

4) Τό ἱστορικό τῆς ἰδέας τῆς ἐξέγερσης. {Ἀποσπάσματα ἀπό τό **«Τί νά κάνουμε;»**} Contra οἱ **μπερδεψιάρηδες**.

---

* Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 263 - 264. *Ἡ Σύντ.*

5) Ἡ σημασία τῆς ὀργάνωσης. «Τά μετόπισθεν τῆς ἐπανάστασης». Ὁ χβοστισμός. Προπαρασκευαστικό σχολειό.
{ Πῶς ἔχει πραγματικά ἡ ὑπόθεση τοῦ ζουμπατοφισμοῦ — «νά τούς ἀφήσουμε νά καλλιεργοῦν στάρι σέ γλάστρες» («Τί νά κάνουμε;») *.

---

6) Οἱ ζουμπατοφικοί (καί οἱ νόμιμοι παράγοντες) μᾶς ἀπαλλάσσουν ἀπό πολλές πλευρές *τῆς προηγούμενης δουλειᾶς μας*
{ πρωτύτερα ὁ σοσιαλδημοκράτης ἦταν σχεδόν = ἐκπολιτιστής
» » » » σχεδόν = νόμιμος μαρξιστής
» » » » » = ὀπαδός τῆς οἰκονομικῆς ἀπεργίας. }

νά συγκριθοῦν οἱ ἀπεργίες νά συγκριθοῦν οἱ *διαδηλώσεις* } Τώρα ἕνα *σωρό* δουλειές γίνονται *ἐν ἀγνοίᾳ* μας ἀπό τά πλατιά στρώματα τῶν νέων βοηθῶν. Σέ ἐπαναστατικές μέρες τή ζύμωση καί τήν προπαγάνδα τῶν *γεγονότων* τή μαθαίνουν στούς δρόμους, τή μαθαίνουν στή Μαντζουρία (ὄχι ἐνάντια στή μάθηση).

---

7) Ἡ μεγάλη σημασία τῆς ὀργάνωσης. Ἕνα κέντρο. Πράκτορές του. *Ἑκατοντάδες ὅμιλοι* ἐργατῶν καί ἄλλοι = ἐπέκταση τῆς ἐπιχειρησιακῆς βάσης. || { Ἔκτακτα μέτρα γιά τήν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὁμίλων... } ||

— — καθῆκον τους: ἡ ἀμοιβαία συσπείρωση
ἡ ζύμωση γιά τά γενικά συνθήματα
ἡ συζήτηση γιά τίς δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις
{ *ἡ συζήτηση τῶν πραχτικῶν ζητημάτων τῆς ἐξέγερσης*, ἡ *πραχτική προετοιμασία της*, ἡ διαρκής *ἐπαφή* στήν καθημερινή δουλειά, } ἡ γερή ὀργάνωση, ἡ μονοιασμένη ὀργάνωση στήν κοινή δουλειά = ἡ καλύτερη προετοιμασία γιά τή μέρα τῆς ἐξέγερσης.

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ. τόμ. 6ος, σελ. 117. *Ἡ Σύντ.*

Ἡ δουλειά τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης versus * ἡ ὀργάνωση

γίνεται ὁλοένα > καί > πλατιά κι ἐνμέρει ὄχι ἀπό μᾶς, ἀλλά ἀπό τούς *νέους* φίλους μας {καί *ἀπό τήν ἴδια τήν κυβέρνηση*}

ἰδιαίτερα σέ πρῶτο πλάνο.

{De l'audace, encore de l'audace et toujours de l'audace — — — — de l'organisation et encore de l'organisation **.}

{Ἡρωικές πράξεις τῶν μαζῶν = ἐπανάσταση. Ἡρωικές προσπάθειες πρέπει νά καταβάλλονται καί ἀπό τήν πλευρά τῆς σοσιαλδημοκρατίας.}

1) Γιατί δέν πρέπει νά ὑπάρχει στενή ὀργάνωση τῆς σοσιαλδημοκρατίας;
2) *Διότι* ἡ πλατιά ὀργάνωση εἶναι ζουμπατοφική!
3) Μᾶς χρειάζεται πλατιά ὀργάνωση τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

---

1) Γιατί χθές δέν ἔβρεξε;
2) Διότι πῆρα μαζί μου τήν ὀμπρέλλα.
3) Ἀλλά ἐμᾶς μᾶς χρειάζονται ὀμπρέλλες ὅταν βρέχει.

Προσέξετε λιγάκι, σ. Πλεχάνοφ, τόν Μαρτίνοφ καί τόν Σταροβέρ, πραγματικά προσέξτε τους! Γράφουν ὡραῖα, οὔτε λόγος, καί μάλιστα μέ ἕναν ἐντελῶς καινούργιο τρόπο ὡραῖα, σέ στύλ παρακμῆς, ὅσο ὅμως γιά τό *λογικό είρμό*, αὐτό δέν τό κατορθώνουν πάντοτε.

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Γενάρη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* — σέ ἀντιστάθμισμα. *Ἡ Σύντ.*

** — Τόλμη, καί πάλι τόλμη καί πάντα τόλμη — — — — ὀργάνωση καί πάλι ὀργάνωση [138]. *Ἡ Σύντ.*

ΥΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ «ΝΕΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ» *

1

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ «ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ»

1

{{ Ἡ ἐπανάσταση εἶναι πόλεμος }}

Ἴσως πρέπει νά γραφτεῖ γιά τό 6ο φύλλο κύριο ἄρθρο μέ θέμα: *Δοκιμαστική κινητοποίηση. Κινητοποίηση τῆς στρατιᾶς τοῦ προλεταριάτου.*

{{ Προλεταριακή ἀλληλεγγύη...
Μάζες (*ἑκατοντάδες χιλιάδες!*) ἀπεργοί...
Ἡ ταχύτητα ἐπέκτασης τοῦ κινήματος στίς ἄλλες πόλεις...
etc. etc. }}

		χιλιάδες
Πετρούπολη —	150	200
Μόσχα —	30	50
Ρίγα —		50
Βαρσοβία —		100
Κίεβο —		
Νάρβα —		
Λότζ —		100
Γκόμελ —		
Σαράτοφ —		
Λιμπάβα —		
Μιτάβα —		
Κόλπινο —		

1) Πετρούπολη
2) Μόσχα
3) Περιοχή Βαλτικῆς
4) Πολωνία { > $^1/_2$ ἑκατομμύριο }
5) Περιοχή τοῦ Βόλγα (Σαράτοφ)
6) Νότια Ρωσία (Κίεβο)

1) Ἀπεργία — χιλιάδων
2) Διαδήλωση — χιλιάδων
3) Ἔνοπλη σύγκρουση (συνταγμάτων)
4) Νεκροί
5) Τραυματίες

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 297 - 309. *Ἡ Σύντ.*

2

Θά εἶχε σημασία νά σημειωθοῦν στό ἄρθρο γιά τήν κινητοποίηση τῶν προλεταριακῶν δυνάμεων (ἴσως ἡ λέξη νά εἶναι ἀκατάλληλη, γιατί εἶναι πάρα πολύ γενική, σχεδόν στερεότυπα γενική, δέν ἐκφράζει τό πέρασμα τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος στήν ἐπανάσταση) τά παρακάτω:

1) Ἡ τεράστια ζύμωση πού προκάλεσαν τά γεγονότα τῆς 9. Ι. ἐπέφερε μιά τεράστια διεύρυνση τῆς ἐπαναστατικῆς βάσης. Πολλές βοηθητικές, πρόσθετες λειτουργίες μπορεῖ νά φορτωθοῦν στίς νέες δυνάμεις πού ἦρθαν ἀπ' ἔξω καί τά καθαρῶς (συνειδητά) ἐπαναστατικά στοιχεῖα μποροῦν περισσότερο ν' ἀφοσιωθοῦν στά πιό ἐπιταχτικά ἐπαναστατικά καθήκοντα.

2) Διεύρυνση τῆς βάσης γιά τήν ὀργάνωση: ἕνα πλῆθος ἀπό βοηθητικούς ὁμίλους πρέπει νά δημιουργηθεῖ καί μπορεῖ νά δημιουργηθεῖ γιά τήν ἐξέγερση, γιά τήν ἐπανάσταση.

3) Ὁ πραχτικός σκοπός — ἡ *ἀνατροπή* τῆς κυβέρνησης — πρέπει νά συζητιέται καί νά διευκρινίζεται πραχτικά σάν *ἄμεσος* πιά σκοπός, σάν «αὐριανή διαδήλωση».

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Γενάρη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

2

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΤΟ ΦΛΕΓΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ» [139]

Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας

1. Μικρή ἀνακεφαλαίωση μεγάλων γεγονότων. Ἡ ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης (φύλλο 4) [140] — ἡ ἐξέγερση (φύλλο 5) — ὁ καθορισμός τῆς στιγμῆς τῆς ἐξέγερσης (φύλλο 6).
2. Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας = ἡ ἐξέγερση. Ὅρος της: Διατήρηση τοῦ πυρός. Εὔφλεκτη ὕλη;
3. «Ἡ διεύρυνση τῆς βάσης τῆς ἐπανάστασης»: ζύμωση μέσα στή φτωχολογιά τῆς πόλης καί στήν ἀγροτιά (ἡ σημασία πού εἶχε ὁ Γκαπόν, σάν τύπος ἐξέλιξης γιά τή ζύμωση).
4. Μεγαλώνει ἰδιαίτερα ἡ σημασία τῆς *ὀργάνωσης* σέ τέτοιες στιγμές: τό γράμμα τοῦ συντρόφου ἀπό τή Ρωσία στή στήλη «Ἀπό τή ζωή τοῦ κόμματος» [141]. Νά μήν ὑποχωρεῖς ἀπό τό καθῆκον «τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐπανάστασης» καί τῆς *διεξαγωγῆς* (καί τοῦ καθορισμοῦ τῆς στιγμῆς) τῆς ἐξέγερσης, ἀλλά νά ὑπογραμμίζεις *ἴσα ἴσα* **αὐτά** τά καθήκοντα καί *νά προετοιμάζεσαι γι' αὐτά*.
5. «Ἡ ὀργανωτική δουλειά τῆς σοσιαλδημοκρατίας» *Στροῦβε* στό φύλλο 63. Παραμύθια.
   Contra «*Τί νά κάνουμε;*». Ἡ γενική σημασία τῆς «πτώσης τῆς δουλειᾶς».
6. Καί τώρα ἔχουμε *φοβερή* ἐπέκταση τοῦ κινήματος. Ἄγνωστα κανάλια, ἀμέτρητοι (ἀτελείωτοι) σύμμαχοι, ἀμέτρητοι σύντροφοι, φίλοι καί συμπαθοῦντες.
7. «*Καιρός πολέμου*». Ἑκατοντάδες ὅμιλοι, δεκαπλασιασμός τῶν ποικιλόμορφων καθηκόντων, διδάσκονται ἀπό τά γεγονότα, διδάσκονται στόν πόλεμο, ἡ μεγάλη σημασία τῆς *καθοδήγησης*, τῆς *ὀργάνωσης τῶν καθοδηγητῶν*...

Γράφτηκε τό Φλεβάρη, ἀργότερα ἀπό τίς 15 (28), τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

3

ΣΧΕΔΙΟ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΤΟ ΦΛΕΓΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ»

Σχέδιο ὕστερα ἀπό τή 12η σελ. τοῦ M. S. *

1. Ἡ ἐπέκταση τοῦ κινήματος καί ἡ ἀπαλλαγή τοῦ ἐπαναστάτη ἀπό τίς μισονόμιμες λειτουργίες. Ὁ ἐκπολιτιστής. Ὁ ἀπεργιστής **. {Νόμιμος μαρξιστής.}
2. Τώρα. Τό γράμμα τοῦ Γκοῦσεφ στό φύλλο 8. Ἡ *λαϊκή* ζύμωση, τό πεζοδρόμιο, ἡ καταχτημένη ἐλευθερία. Ὁ νόμιμος τύπος γιά τό *καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα.*
3. Ἡ μεγάλη ἀνοησία τοῦ συνθήματος: «ἐργατική αὐτενέργεια». Ἡ *σοσιαλδημοκρατική αὐτενέργεια.*
4. Καθυστεροῦμε; Ὄχι, δέν πρόκειται τόσο γι' αὐτό, ὅσο γιά τό ὅτι *ἀποκαλύπτεται* ἡ πραγματική στάση τοῦ κόμματός μας ἀπέναντι στήν *τάξη* καί στίς **τάξεις**. Ἐξαιρετική σημασία ἀποχτάει ὁ ρόλος τοῦ *κόμματος*, σάν πρωτοπορίας τῆς τάξης, σά διαπαιδαγωγητῆ, σάν ὀργανωτῆ. Ὥς τώρα σχεδόν μόνο ἐμεῖς μιλούσαμε, *τώρα ἀκούονται ἑκατοντάδες ἄλλες φωνές*. Tant mieux! ***
5. «Καιρός πολέμου». Ἑκατοντάδες ὅμιλοι = δημιούργησαν νέα κανάλια γιά νέα ρυάκια. *Ἡ ἔκταση τῆς ἐπαναστατικῆς δουλειᾶς*. Ὅμιλοι πού προσελκύονται σέ πλατιά κλίμακα μπαίνουν στό κόμμα καί *ἑνώνονται* μέ τό κόμμα. Τά γεγονότα διδάσκουν. Νά μή φοβόμαστε τή νεολαία. Ἡ πάλη διδάσκει. Ἡ πολιτική διάταξη μέσα στή θυελλώδη ἐποχή διδάσκει. *Ἀπό τά δεξιά* διδάσκουν.

Παράδειγμα: ὁ ἀστικός χαρακτήρας τοῦ φιλελευθερισμοῦ καί ἡ «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια». «Βπεριόντ» φύλλο 3.

Γράφτηκε τό Φλεβάρη, ἀργότερα ἀπό τίς 15 (28), τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

* — Manuscript — χειρογράφου. *Ἡ Σύντ.*

** Ἀπεργιστής = ὀπαδός τοῦ ἀπεργισμοῦ, τάσης τῶν συνδικαλιστῶν πού συνίσταται στή λύση ὅλων τῶν προβλημάτων μέ τήν ἀπεργία, χωρίς πολιτική πάλη. *Σημ. μετ.*

*** — Τόσο τό καλύτερο! *Ἡ Σύντ.*

4

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΝΕΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ»

Ὄχι τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας, ἀλλά «Νέα καθήκοντα, νέες δυνάμεις»

Τό ἄρθρο δέν εἶχε μελετηθεῖ ὥς τό τέλος, δέν εἶχε ὁλοκληρωθεῖ [142]. Γι' αὐτό τό λόγο δέν ὑπάρχει σαφής ἀνάπτυξη μιᾶς σκέψης αὐστηρά συγκροτημένης. Πρόκειται γιά δημοσιογραφικά πρόχειρα σχέδια, γιά σκιαγραφίες, γιά συζήτηση, γιά «σκέψεις καί παρατηρήσεις», ὄχι ὅμως γιά ἄρθρο.

I Τό κίνημα πού φούντωσε. § 3, 4, 5.

4 II Τό ὀργανωτικό καθῆκον καί οἱ δυνάμεις μας. «Ἀπαλλαγή ἀπό δουλειά». Εἰδίκευση σέ πιό αὐστηρά καθορισμένες λειτουργίες § 7 (;).

Τρεῖς διαβάσεις
Τρία περάσματα
Τρεῖς ἀνήφοροι

Ἡ νομιμοποίηση καί ὁ Στροῦβε § 8–11

III Ἡ γενική πορεία διαφοροποίησης τοῦ σοσιαλδημοκράτη πού ἦταν ἐκπολιτιστής, ἀπεργιστής (13–14). Προπαρασκευαστική δουλειά καί finish.

IV Τό *κόμμα* καί ἡ τάξη, ἡ αὐτενέργεια γενικά καί ἡ *σοσιαλδημοκρατική* αὐτενέργεια, ἡ *ὀργανωμένη* καθοδήγηση
3 καί ὁ χβοστισμός.

5 V Νά διδασκόμαστε διαφορετικά: στή μάχη (17–18)

6 VI Οἱ νέες διαστάσεις τῆς ὀργάνωσης (20)

VII Πλῆθος ἀνθρώπων καί ἄνθρωποι δέν ὑπάρχουν (21)

Νέο θέμα

1891–(1895) α Ἀπό τούς ὁμίλους στήν οἰκονομική ζύμωση. Ὄχι μονομιᾶς. Ρουτίνα. Ἔλλειψη συνήθειας. Νέα καθήκοντα.

1898–1901 β 'Από τήν οἰκονομική ζύμωση στήν πολιτική ζύμωση καί στίς *ἀνοιχτές* πολιτικές διαδηλώσεις. Ὄχι μονομιᾶς. Νέα καθήκοντα. Ρουτίνα. Νέες δυνάμεις.

1905 γ 'Από τήν πολιτική ζύμωση καί τή διαδήλωση στήν *καθοδήγηση τῆς ἐπανάστασης* (διχτατορία). Ὄχι μονομιᾶς. Χβοστισμός. 'Αντιοργανωτικό πνεῦμα. Μαρτινοφισμός.

Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις

1. Περάσματα. Τρεῖς ἀνήφοροι.
2. Τό γενικό τους γνώρισμα: a) ἀπαλλαγή ἀπό δουλειά — συγκέντρωση τῆς προσοχῆς στίς σοσιαλδημοκρατικές λειτουργίες.
   b) νέες δυνάμεις, νέα ὁρμή
   c) ὁ χβοστισμός σά γεγονός, σά ρουτίνα καί σά θεωρία.
3. Τά σημερινά γνωρίσματα τοῦ χβοστισμοῦ: Μαρτίνοφ, «νά ἐξαπολύσουμε τήν ἐπανάσταση», αὐτενέργεια καί ὄχι *σοσιαλδημοκρατική* αὐτενέργεια. Τό κόμμα καί ἡ τάξη etc.
4. 'Απαλλαγή ἀπό δουλειά. Ὁ Στροῦβε καί ἡ νομιμότητα. («'Οσβομποζντένιγε», τεῦχος 63)
5. Διαφορετική ἀπαλλαγή ἀπό δουλειά. 'Επέκταση τοῦ κινήματος. Νέα ἐκμάθηση. Στή μάχη.
6. Νέες διαστάσεις τῆς ὀργάνωσης καί ἄνθρωποι δέν ὑπάρχουν.

Γράφτηκε τό Φλεβάρη, νωρίτερα ἀπό τίς 23 (8 τοῦ Μάρτη), τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΤΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ ΚΑΙ Η ΑΓΡΟΤΙΑ» *

Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά

«Ἡ σοσιαλδημοκρατία καί τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς ἀγροτιᾶς».

x + y; [143]

Ἀρχή τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος.

Λεπτομερειακά γιά τό ἀγροτικό μας πρόγραμμα καί τή σημασία του.

Ἡ στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Κ. Κάουτσκι.

(1) Οὐδετερότητα.

Δέν εἶναι ἀκριβολογημένο, εἶναι ὅμως πολύ σωστή σκέψη.

(2) Ἡ «ἐπανάσταση» δέ θά σταματήσει μπροστά στήν ἀπαλλοτρίωση.

Ποιές τάξεις μποροῦν νά ἀποτελοῦν τόν πραγματικό φορέα αὐτῆς τῆς «ἐπανάστασης»; Τό προλεταριάτο καί ἡ φτωχή ἀγροτιά.

Ergo ** ὁ Κ. Κάουτσκι προϋποθέτει ἀκριβῶς τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῶν κατώτερων στρωμάτων τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ διχτατορία εἶναι γενικά ὅρος τοῦ δικοῦ μας προγράμματος-μίνιμουμ.

Οἱ ἀντιδραστικές ἰδέες τῶν νεοϊσκριστῶν σχετικά μέ τήν ἐπαναστατική διχτατορία.

(α) Προλεταριακή ἐξέγερση. Τότε θά ἔχουμε προσωρινή κυβέρνηση καί κατάληψη τῆς ἐξουσίας!!

(β) Τόν ἔφαγε τόν πολιτικό ἡ ἐξουσία πρόωρα. (Ρητά τοῦ Πετρούσκα ***.)

---

* Βλ. σέ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 347–352. *Ἡ Σύντ.*

** — Συνεπῶς. *Ἡ Σύντ.*

*** Κύριο πρόσωπο τοῦ λαϊκοῦ κουκλοθεάτρου στή Ρωσία. *Σημ. μετ.*

(γ) «Αὐθόρμητη» διχτατορία τοῦ προλεταριάτου.
(δ) «Κόμμα τῆς ἀντιπολίτευσης τοῦ μέλλοντος». Ergo, χβοστιστική ἀντιπολίτευση στήν ἐπανάσταση!!
(ε) Ἀπέφυγαν νά δόσουν ἀνοιχτή ἀπάντηση στόν Γκαπόν.

Ἡ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος. Ταξικό κόμμα καί ταξική ἄποψη.

Νά προωθοῦμε πάντοτε τήν ἐπαναστατική δημοκρατία *χωρίς νά συγχωνευόμαστε* μ' αὐτήν, κρατώντας κριτική στάση καί ἐξοπλιζόμενοι ἐνάντια στήν ἀντιδραστική δημοκρατία.

Ταξικό κόμμα καί ταξική ἄποψη δέ σημαίνει χβοστισμός, — ἡ τάξη μας εἶναι κόμμα ἀντιπολίτευσης — (μαρτινοφισμός).

— ὁ καθορισμός τῶν καθηκόντων τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας καί ἡ ἡγεμονία μέ τήν ἔννοια τῆς πρόβλεψης τῶν ἱστορικῶν ἀντιθέσεων τῶν τάξεων etc.

Γράφτηκε τό Μάρτη, νωρίτερα ἀπό τίς 10 (23), τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΩΣ ΤΩΡΑ

('Ιούλης 1904 - Μάρτης 1905)

ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΓΝΩΣΤΟ

Τά γράμματα γράφτηκαν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν προφανῶς τό Σεπτέμβρη-'Οχτώβρη τοῦ 1904. 'Απαντώντας στό δεύτερο γράμμα τοῦ Λένιν ὁ ἄγνωστος ἔγραφε στίς 4 (17) τοῦ 'Οχτώβρη 1904: «'Αξιότιμε Βλαντίμιρ 'Ιλίτς! Πρῶτ' ἀπ' ὅλα σπεύδω νά ἀπαντήσω στίς ἐρωτήσεις τίς ὁποῖες μοῦ κάνετε στό γράμμα πού πῆρα αὐτές τίς μέρες: θά πάρω εὐχαρίστως μέρος στήν ὁμάδα γιά τήν ὁποία γράφετε... Ρωτᾶτε ἐπίσης ἄν εἶμαι ὑπέρ τοῦ συνεδρίου. Νομίζω πώς, ἐφόσον ἀνήκω σέ μιά συγκεκριμένη κατεύθυνση (τῆς «πλειοψηφίας»), πρέπει νά ὑποστηρίζω τά συνθήματα πού ρίχνει ἡ κατεύθυνση αὐτή — στή δοσμένη περίπτωση: τό συνέδριο». Ἔπειτα ὁ παραλήπτης γράφει: «Τό πρῶτο γράμμα Σας δέν τό πῆρα».

'Η ὑπογραφή κάτω ἀπό τό γράμμα τοῦ ἀγνώστου εἶναι « — s».

(Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Β. Β. ΦΙΛΑΤΟΦ (Β. ΣΕΒΕΡΤΣΕΦ)

Τό γράμμα πρός τόν Β. Β. Φιλάτοφ (Β. Σέβερτσεφ) ὁ Β. Ι. Λένιν τό ἔγραψε προφανῶς στά τέλη τοῦ Γενάρη - ἀρχές τοῦ Φλεβάρη 1905. Στίς 7 τοῦ Φλεβάρη 1905 ὁ Φιλάτοφ, ἀπαντώντας στό γράμμα τοῦ Λένιν γράφει: «'Αξιότιμε σύντροφε. Τώρα μόλις ἔλαβα τό γράμμα Σας καί σπεύδω νά ἀπαντήσω; τά χέρια μου τρέμουν κυριολεχτικά ἀπό τή χαρά...». Ἄν κρίνουμε ἀπό τήν ἀπάντηση τοῦ Φιλάτοφ, ὁ Λένιν ἐνδιαφερόταν γιά ζητήματα πού ἀφοροῦν τόν πόλεμο ὁδοφραγμάτων. (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Γ. ΝΤ. ΛΕΪΤΕΪΖΕΝ (ΛΙΝΤΟΦ)

Τό γράμμα πρός τόν Γ. Ντ. Λέιτεϊζεν (Λίντοφ) τόγραψε ὁ Λένιν ἀνάμεσα στίς 10 (23) τοῦ Μάρτη καί 9 (22) τοῦ 'Απρίλη 1905. 'Ο Λένιν, ἄν κρίνουμε ἀπό τήν ἀπάντηση τοῦ Λέιτεϊζεν, ἐνδιαφερόταν στό γράμμα του γιά

τή βιογραφία τοῦ στρατηγοῦ τῆς Κομμούνας Κλυζερέ, ρωτοῦσε ἄν ζεῖ ἀκόμα· ἐνδιαφερόταν ἐπίσης γιά τό ἑνωτικό συνέδριο τῶν γαλλικῶν κομμάτων. (Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΩΝ ΠΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΠΗΡΕ ΜΕΡΟΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΓΚΑΛΙΟΡΚΑ. «ΚΑΤΩ Ο ΒΟΝΑΠΑΡΤΙΣΜΟΣ!»
Γενεύη, 1904

Ἡ μπροσούρα τοῦ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι (Γκαλιόρκα) κυκλοφόρησε τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Σεπτέμβρη 1904 σέ 5000 ἀντίτυπα. Μέ τήν ἔκδοση αὐτῆς τῆς μπροσούρας ἀρχίζει ἡ αὐτοτελής ἐκδοτική δράση τῆς πλειοψηφίας, πράγμα πού τό μαρτυρεῖ τό γράμμα τοῦ Β. Β. Βορόβσκι πρός τήν ἐπιτροπή τῆς Ὀδησσοῦ (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, σελ. 176).

Τά ντοκουμέντα τοῦ Κεντρικοῦ κομματικοῦ ἀρχείου τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ, καθώς καί ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Β. Ι. Λένιν καί οἱ ἀναμνήσεις μᾶς παρέχουν ἐνδείξεις νά ὑποθέσουμε ὅτι οἱ μπροσοῦρες καί τά ἄρθρα πού βγῆκαν στό ἐκδοτικό τῶν Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί Ν. Λένιν περνοῦσαν ἀπό ἔλεγχο καί θεώρηση τοῦ Λένιν. Σέ γράμμα του τῆς 10 τοῦ Νοέμβρη 1904 πρός τόν Α. Μ. Στοπάνι ὁ Β. Ι. Λένιν ἀναφέρει ὅτι «ὁ Μπόντς-Μπρουγέβιτς εἶναι μόνο ἐκδότης» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 228), ἑπομένως ὅλη ἡ δουλειά τῆς σύνταξης στό ἐκδοτικό ἔπεφτε στόν Β. Ι. Λένιν.

ΓΚΑΛΙΟΡΚΑ ΚΑΙ ΡΙΑΝΤΟΒΟΪ. «ΟΙ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ ΜΑΣ»
Γενεύη, 1904

Ἡ μπροσούρα τῶν Μ. Σ. Ὀλμίνσκι (Γκαλιόρκα) καί Α. Α. Μπογκντάνοφ (Ριαντοβόι) κυκλοφόρησε τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Σεπτέμβρη 1904 σέ 5000 ἀντίτυπα. Σέ γράμμα του τῆς 31 τοῦ Αὐγούστου (13 τοῦ Σεπτέμβρη) 1904 πρός τόν Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς ὁ Β. Ι. Λένιν συνιστᾶ στόν Μπρουγέβιτς νά παρενθέσει κολλητά ἐκτός κειμένου σ' αὐτή τήν μπροσούρα ἕνα φύλλο πού θά ἔχει τήν ἀνακοίνωση ὅτι ἄρχισαν νά ἐκδίδονται μπολσεβίκικα σοσιαλδημοκρατικά ἔντυπα, τό γράμμα τοῦ Νοσκόφ τῆς 12 τοῦ Σεπτέμβρη 1904, στό ὁποῖο αὐτός ἀρνιόταν τήν ἐκτύπωση αὐτῆς τῆς ἀνακοίνωσης στό κομματικό τυπογραφεῖο, καθώς καί τήν προσθήκη πού ἔκανε ὁ Λένιν στό γράμμα τοῦ Νοσκόφ (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, σελ. 168–169). Ὁ Μπόντς-Μπρουγέβιτς ἐκπλήρωσε αὐτή τήν ὑπόδειξη τοῦ Λένιν.

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ σώζονται οἱ διορθώσεις τοῦ Λένιν πάνω στά δοκίμια τοῦ ἄρθρου τοῦ Γκαλιόρκα «Ὄργανο χωρίς κόμμα καί κόμμα χωρίς ὄργανο», πού μπῆκε στήν μπροσούρα τῶν Γκαλιόρκα καί Ριαντοβόι. Ἡ μπροσούρα αὐτή περιλαβαίνει κάμποσα ἄρθρα τῶν συγγραφέων της μέ τό γενικό τίτλο «Οἱ διαφωνίες μας» (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, σελ. 174–175).

«ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΟΜΜΑ»
Γενεύη, 1904

Ἡ μπροσούρα κυκλοφόρησε τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Σεπτέμβρη 1904 σέ 2000 ἀντίτυπα. Τό πρῶτο ντοκουμέντο πού δημοσιεύτηκε σ' αὐτή τήν μπροσούρα εἶναι τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Πρός τό κόμμα» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 13 - 21), πού ψηφίστηκε στή σύσκεψη τῶν 22 μπολσεβίκων σάν ἐπίσημη ἔκκληση πρός τό κόμμα καί εἶναι γνωστή σά «Διακήρυξη τῶν 22».

Ν. ΣΑΧΟΦ. «Η ΠΑΛΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ»
(Συλλογή ντοκουμέντων). Γενεύη, 1904

Ἡ μπροσούρα τοῦ Ν. Ι. Μαλίνιν (Σάχοφ) κυκλοφόρησε τό δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Ὀχτώβρη 1904 μέ πρόλογο τοῦ Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 36–37 (ἴδιες σελ. καί στήν ἑλλ. ἔκδ.)) σέ 5000 ἀντίτυπα.

ΓΚΑΛΙΟΡΚΑ. «ΣΕ ΝΕΟ ΔΡΟΜΟ»
Γενεύη, 1904

Ἡ μπροσούρα κυκλοφόρησε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1904 σέ 5000 ἀντίτυπα. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ σώζεται τό χειρόγραφο αὐτῆς τῆς μπροσούρας μέ σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν.

ΟΡΛΟΒΣΚΙ. «ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΚΟΜΜΑ»
Γενεύη, 1904

Ἡ μπροσούρα τοῦ Β. Β. Βορόβσκι (Ὀρλόβσκι) κυκλοφόρησε στά τέλη τοῦ Νοέμβρη – ἀρχές τοῦ Δεκέμβρη 1904 σέ 2000 ἀντίτυπα. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ σώζεται τό χειρόγραφο τῆς μπροσούρας μέ τίς διορθώσεις πού ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν πάνω στό κείμενο.

«ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ „ΒΠΕΡΙΟΝΤ"»
Γενεύη, 1904

Ἡ «Ἀνακοίνωση» δημοσιεύτηκε στίς 10 (23) τοῦ Δεκέμβρη 1904 μέ μορφή φυλλαδίου σέ 10 000 ἀντίτυπα. Σέ γράμμα του τῆς 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη 1904 πρός τή Μ. Μ. Ἔσσεν ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε: «Χθές κυκλοφόρησε ἡ ἀνακοίνωση γιά τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας μας „Βπεριόντ"» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 241).

Στίς ἀναμνήσεις του ὁ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι ἔγραφε: «Ἡ σύνταξη τῆς ἀνακοίνωσης γιά τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας „Βπεριόντ" εἶχε ἀνατεθεῖ στόν Λουνατσάρσκι. Χρειάστηκε νά τήν τροποποιήσει ἐκ νέου δυό-τρεῖς φορές. Θυμᾶμαι πώς σέ μιά ἰδιαίτερη συζήτηση ὁ σ. Λένιν εἶπε ὅτι ἡ τροποποίη-

ση αὐτή ἦταν πολύ δυσάρεστη γιά τόν Λουνατσάρσκι, ὅμως προσπαθοῦσε νά μήν τό δείχνει...» («Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», 1924, τεῦχος 11, σελ. 37).

«ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΤΟΥ III ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ»

Ἡ «Ἀνακοίνωση» τυπώθηκε στήν Πετρούπολη στίς 21 τοῦ Γενάρη 1905 σέ χωριστό φυλλάδιο μέ ὑπογραφή τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας καί ἀνατυπώθηκε ὁλόκληρη στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ», φύλλο 8 τῆς 28 (15) τοῦ Φλεβάρη 1905. Γιά τήν «Ἀνακοίνωση» αὐτή ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἕναν ἐπίλογο «Ἀπό τή σύνταξη» (βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 286 - 289).

Βάση τῆς ἐπίσημης «Ἀνακοίνωσης γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος» ἦταν ἡ «Ἀνακοίνωση γιά τήν ἵδρυση Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς καί γιά τή σύγκληση τοῦ III ταχτικοῦ συνεδρίου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας», πού εἶχε γραφεῖ ἀπό τόν Λένιν μετά τίς 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη 1904 (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 110–112 (ἑλλ. ἔκδ., σελ. 108–110)) καί εἶχε σταλεῖ τότε ἀκόμα σ' ὅλα τά μέλη τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας.

Σέ γράμμα πρός τόν Μ. Μ. Λιτβίνοφ, πού γράφτηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1904, ὁ Λένιν προτείνει στίς ἑνωμένες ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας στή Ρωσία νά ὀνομαστοῦν Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας καί νά τό δηλώσουν αὐτό ἀμέσως δημόσια. Γιά τό σκοπό αὐτό ὁ Λένιν στέλνει τό σχέδιο τῆς «Ἀνακοίνωσης» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 244).

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΒΠΕΡΙΟΝΤ»

Φύλλο 1 — 4 τοῦ Γενάρη 1905 (22 τοῦ Δεκέμβρη 1904)
Φύλλο 2 — 14 (1) τοῦ Γενάρη 1905
Φύλλο 3 — 24 (11) τοῦ Γενάρη 1905
Φύλλο 4 — 31 (18) τοῦ Γενάρη 1905
Φύλλο 5 — 7 τοῦ Φλεβάρη (25 τοῦ Γενάρη) 1905
Φύλλο 6 — 14 (1) τοῦ Φλεβάρη 1905
Φύλλο 7 — 21 (8) τοῦ Φλεβάρη 1905
Φύλλο 8 — 28 (15) τοῦ Φλεβάρη 1905
Φύλλο 9 — 8 τοῦ Μάρτη (23 τοῦ Φλεβάρη) 1905
Φύλλο 10 — 15 (2) τοῦ Μάρτη 1905
Φύλλο 11 — 23 (10) τοῦ Μάρτη 1905
Φύλλο 12 — 29 (16) τοῦ Μάρτη 1905
Φύλλο 13 — 5 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦ Μάρτη) 1905

ΡΩΣΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ «LA GUERRE DES RUES» ΑΠΟ ΤΟ II ΤΟΜΟ ΤΩΝ «MÉMOIRES DU GÉNÉRAL CLUSERET» Paris, 1887

«La guerre des rues» («Οἱ ὁδομαχίες») — εἶναι ἕνα κεφάλαιο ἀπό τό βιβλίο «Ἀπομνημονεύματα τοῦ στρατηγοῦ Κλυζερέ» πού δημοσιεύτηκε σάν

ἄρθρο στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ», φύλλο 11 τῆς 23 (10) τοῦ Μάρτη 1905 μέ τόν τίτλο «Γιά τίς ὁδομαχίες (Συμβουλές ἑνός στρατηγοῦ τῆς Κομμούνας)». Στό ἄρθρο αὐτό ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε τόν πρόλογο «Ἀπό τή σύνταξη» (βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 353 - 354).

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ σώζεται τό χειρόγραφο τῆς μετάφρασης αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου, πού ἔγινε ἀπό τόν Β. Φιλάτοφ καί ἀντιγράφτηκε ἀπό τή Ν. Κ. Κρούπσκαγια, μέ διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν πάνω στό κείμενο (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXVI, σελ. 355–365), καθώς καί τό πρόχειρο σχέδιο τῆς βιογραφίας τοῦ στρατηγοῦ Κλυζερέ, γραμμένο ἀπό τόν Λένιν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 *«Τί ἐπιδιώκουμε; (Πρός τό κόμμα)»* — ἀρχική παραλλαγή τῆς ἔκκλησης «Πρὸς τὸ κόμμα» (βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 13 - 21, γραμμένη ἀπὸ τὸν Λένιν καὶ ἐγκριμένη ἀπὸ τὴ σύσκεψη τῶν 22 μπολσεβίκων. Ἡ σύσκεψη, στὴν ὁποία πῆραν μέρος 19 μέλη τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἔγινε μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ Λένιν τὸ πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Αὐγούστου 1904 στὰ περίχωρα τῆς Γενεύης (Ἑλβετία). Σὲ λίγο στὶς ἀποφάσεις αὐτῆς τῆς σύσκεψης προσχώρησαν ἀκόμα 3 μπολσεβίκοι καὶ ἡ ἔκκληση «Πρὸς τὸ κόμμα» κυκλοφόρησε ἐξονόματος 22 μπολσεβίκων. Στὴ σύσκεψη πῆραν μέρος ὁ Β. Ι. Λένιν, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ὁ Μ.Σ. Ὀλμίνσκι, ὁ Μ. Ν. Λιάντοφ, ὁ Π. Ν. Λεπεσίνσκι καὶ ἄλλοι.

Ἡ ἔκκληση «πρός τό κόμμα» πού ψηφίστηκε ἀποτέλεσε γιά τούς μπολσεβίκους πρόγραμμα πάλης γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. — *1.*

2 Πρόκειται γιά τή μενσεβίκικη «Ἴσκρα». Μέ ἀπόφαση τοῦ II συνεδρίου τοῦ κόμματος εἶχε ὁριστεῖ ἡ συνταχτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ κόμματος μέ μέλη της τόν Β. Ι. Λένιν, τόν Γ. Β. Πλεχάνοφ καί τόν Λ. Μάρτοφ. Ὅμως ὁ μενσεβίκος Μάρτοφ, παρά τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου, ἀρνήθηκε νά μπεῖ στή σύνταξη χωρίς τούς παλιούς συντάχτες-μενσεβίκους (Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Α. Ν. Πότρεσοφ καί Β. Ι. Ζασούλιτς), πού δέν ἐκλέχτηκαν ἀπό τό II συνέδριο, καί τά φύλλα 46–51 τῆς «Ἴσκρα» βγῆκαν μέ συνταχτική ἐπιτροπή τόν Λένιν καί τόν Πλεχάνοφ. Ἀργότερα ὁ Πλεχάνοφ πέρασε στίς θέσεις τοῦ μενσεβικισμοῦ καί ἀπαίτησε νά μποῦν στή συνταχτική ἐπιτροπή οἱ παλιοί συντάχτες-μενσεβίκοι πού εἶχαν ἀποριφθεῖ ἀπό τό συνέδριο. Ὁ Λένιν δέν μποροῦσε νά συμφωνήσει μ' αὐτό καί στίς 19 τοῦ Ὀχτώβρη (1 τοῦ Νοέμβρη) 1903 ἀποχώρησε ἀπό τή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα»· προσλήφθηκε στήν ΚΕ καί ἀπό κεῖ πάλαιβε ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές-μενσεβίκους. Τό φύλλο 52 τῆς «Ἴσκρα» βγῆκε μέ μόνο συντάχτη τόν Πλεχάνοφ καί στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη 1903 ὁ Πλεχάνοφ μοναχός του, παραβιάζοντας τή θέληση τοῦ II συνεδρίου τοῦ κόμματος, προσέλαβε στή συνταχτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» τούς πρώην συντάχτες της μενσεβίκους Ἀξελρόντ, Πότρεσοφ καί Ζασούλιτς. Ἀπό τό 52ο φύλλο της ἡ «Ἴσκρα» ἔπαψε νά εἶναι μαχητικό ὄργανο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Οἱ μενσεβίκοι τή μετέτρεψαν σέ ὄργανο πάλης κατά τοῦ μαρξισμοῦ, κατά τοῦ κόμματος, σέ βῆμα κηρύγματος τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Οἱ ἴδιοι οἱ μενσεβίκοι ἀναγνώριζαν ὅτι «ἀνάμεσα στήν παλιά καί στή νέα „Ἴσκρα" ὑπῆρχε ἄβυσσος». Ἡ νέα, ἡ μενσεβίκικη «Ἴσκρα» ὑπέ-

σκαπτε τίς βάσεις τῆς κομματικότητας: ἡ ἀπαίτηση νά εἶναι ὑποχρεωτική ἡ ἐκτέλεση τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων χαρακτηριζόταν σάν «γραφειοκρατία» καί «τυπολατρεία», ἡ ὑποταγή τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία κρινόταν σάν «χοντροκομμένη μηχανική» κατάπνιξη τῆς θέλησης καί τῆς ἐλευθερίας τοῦ μέλους τοῦ κόμματος, ἡ κομματική πειθαρχία χαρακτηριζόταν σάν «δουλοπαροικία». Οἱ μενσεβίκοι τραβοῦσαν τό κόμμα πρός τά πίσω, στόν ὀργανωτικό κατατεμαχισμό καί στήν ὀργανωτική χαλάρωση, στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων καί στούς πρωτόγονους τρόπους δουλειᾶς. — *3.*

[3] Τό *Συμβούλιο τοῦ κόμματος* (1903–1905), σύμφωνα μέ τό καταστατικό τοῦ κόμματος πού ψηφίστηκε στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, δημιουργήθηκε σάν ἀνώτερο κομματικό ὄργανο μέ ἀποστολή νά συντονίζει καί νά συνενώνει τή δράση τῆς ΚΕ καί τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ, νά ἀνασυγκροτεῖ τήν ΚΕ καί τή σύνταξη τοῦ ΚΟ σέ περίπτωση πού μένουν κενές ὅλες οἱ θέσεις τῶν μελῶν ἑνός ἀπ' αὐτά τά ὄργανα, καθώς καί νά ἀντιπροσωπεύει τό κόμμα στίς σχέσεις του μέ ἄλλα κόμματα. Τό Συμβούλιο ἦταν ὑποχρεωμένο νά συγκαλεῖ τά συνέδρια τοῦ κόμματος στήν καθορισμένη ἀπό τό καταστατικό προθεσμία, εἴτε πρίν ἀπό τήν προθεσμία ἄν τό ζητοῦσαν κομματικές ὀργανώσεις πού ὅλες μαζί θ' ἀντιπροσώπευαν τούς μισούς ψήφους τοῦ συνεδρίου. Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἀποτελοῦνταν ἀπό πέντε μέλη, ἕνα ἀπό τά ὁποῖα διοριζόταν ἀπό τό συνέδριο τοῦ κόμματος, ἐνῶ τά ὑπόλοιπα ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί τή συνταχτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου, πού ἔστελναν στό Συμβούλιο ἀπό δυό μέλη. Τό II Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐξέλεξε γιά πέμπτο μέλος τοῦ Συμβουλίου τόν Γ. Β. Πλεχάνοφ. Ἀρχικά ὁ Β. Ι. Λένιν συμμετεῖχε στό Συμβούλιο σάν ἐκπρόσωπος τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ καί μετά τήν ἀποχώρησή του ἀπό τή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» — σάν ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕ. Μετά τή στροφή τοῦ Πλεχάνοφ πρός τόν ὀπορτουνισμό καί τήν κατάληψη τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ ἀπό τούς μενσεβίκους τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἔγινε ὄργανο πάλης τῶν μενσεβίκων ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Ὁ Β. Ι. Λένιν πάλαιβε στό Συμβούλιο μέ συνέπεια γιά τή συσπείρωση τοῦ κόμματος, ξεσκεπάζοντας τήν ἀποδιοργανωτική, διασπαστική δράση τῶν μενσεβίκων. Σύμφωνα μέ τό καταστατικό πού ψηφίστηκε ἀπό τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος καταργήθηκε. Ἀπό τό III συνέδριο καί μετά τό μόνο καθοδηγητικό κεντρικό ὄργανο τοῦ κόμματος στά μεταξύ τῶν συνεδρίων διαστήματα εἶναι ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή πού διορίζει καί τή σύνταξη τοῦ ΚΟ. — *6.*

[4] Ὁ Β. Ι. Λένιν σέ γράμμα του τῆς 15 τοῦ Αὐγούστου 1904 πρός τόν Μ. Κ. Βλαντίμιροφ ἀναφέρει τίς παρακάτω 11 ἐπιτροπές πού τάχθηκαν ὑπέρ τῆς ἄμεσης σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ: Πετρούπολης, Τβέρ, Μόσχας, Τούλας, Σιβηρίας, Καυκάσου, Αἰκατερινοσλάβ, Νικολάγεφ, Ὀδησσοῦ, Ρίγας, Ἀστραχάν. Οἱ περισσότερες ἀποφάσεις αὐτῶν τῶν ἐπιτροπῶν γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου δημοσιεύτηκαν τό 1904 στήν μπροσούρα τοῦ Ν. Σάχοφ «Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο» (βλ. ἐπίσης «Τό τρίτο Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συλλογή ντοκουμέντων καί ὑλικῶν». Μόσχα, 1955, σελ. 41–244). — *7.*

[5] Ὁ «*Σύνδεσμος τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδη-*

μοκρατίας» ἱδρύθηκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1901. Στό Σύνδεσμο μπῆκαν ἡ ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα» στό ἐξωτερικό καί ἡ ἐπαναστατική ὀργάνωση «Σοσιαλδημοκράτης» πού συμπεριλάμβανε τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς». Ἀποστολή τοῦ Συνδέσμου ἦταν νά διαδίδει τίς ἰδέες τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί νά συμβάλλει στή δημιουργία μαχητικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης. Ὁ Σύνδεσμος (σύμφωνα μέ τό καταστατικό του) ἦταν ἐκπρόσωπος τῆς ὀργάνωσης «Ἴσκρα» στό ἐξωτερικό. Συσπείρωνε τούς ὀπαδούς τῆς «Ἴσκρα», πού ὑπῆρχαν ἀνάμεσα στούς ρώσους σοσιαλδημοκράτες τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐνίσχυε τήν ἐφημερίδα ὑλικά, ὀργάνωνε τήν ἀποστολή της στή Ρωσία καί ἐξέδιδε ἐκλαϊκευτική μαρξιστική φιλολογία. Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀναγνώρισε τό Σύνδεσμο σάν τή μόνη κομματική ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ μέ καταστατικά δικαιώματα ἐπιτροπῆς καί τοῦ ἐπέβαλε νά δουλεύει κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση καί τόν ἔλεγχο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Σύνδεσμο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἑδραιώθηκαν οἱ μενσεβίκοι καί ἄρχισαν ἀπό κεῖ τήν πάλη ἐνάντια στόν Λένιν, ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Στό δεύτερο συνέδριο τοῦ Συνδέσμου, πού ἔγινε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1903, οἱ μενσεβίκοι ψήφισαν νέο καταστατικό τοῦ Συνδέσμου, πού στρεφόταν ἐνάντια στό καταστατικό τοῦ κόμματος πού εἶχε ψηφιστεῖ στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀπό τότε ὁ Σύνδεσμος ἔγινε στήριγμα τοῦ μενσεβικισμοῦ. Διατηρήθηκε ὥς τό 1905. — *7*.

6 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπόφαση τῆς 23 τοῦ Ἰούνη 1904 τῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, σχετικά μέ τήν κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στό κόμμα. Ἡ ἀπόφαση σημειώνει τή χαώδη κατάσταση τοῦ κόμματος, τονίζει τήν ἀποδιοργανωτική δράση τῶν συνταχτῶν τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα» καί ἀπαιτεῖ τήν ἄμεση σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού μόνο αὐτό «μπορεῖ νά σώσει τό κόμμα ἀπό τὴν πρόκληση διάσπασης σ' αὐτό» καί νά ἀποτελέσει «τόν πραγματικό καί ἀληθινό ἐκφραστή τῶν ἀπόψεων τοῦ κόμματος» (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συλλογή ντοκουμέντων καί ὑλικῶν». Μόσχα, 1955, σελ. 85–86). Ἡ ἀπόφαση δημοσιεύτηκε στήν μπροσούρα τοῦ Ν. Σάχοφ «*Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο*». Συλλογή ντοκουμέντων. Γενεύη, 1904. — *8*.

7 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τῆς 5 (18) τοῦ Ἰούνη 1904 τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος, σχετικά μέ τόν περιορισμό τοῦ δικαιώματος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς νά μπάζει νέα μέλη στίς τοπικές κομματικές ἐπιτροπές. — *9*.

8 Ὁμάδα «*Γιούζνι ραμπότσι*» — σοσιαλδημοκρατική ὁμάδα πού εἶχε συγκροτηθεῖ τό φθινόπωρο τοῦ 1900 στή Νότια Ρωσία, γύρω ἀπό τήν ὁμώνυμη παράνομη ἐφημερίδα (τό πρῶτο φύλλο τῆς «Γιούζνι Ραμπότσι» ἐκδόθηκε ἀπό τήν ἐπιτροπή Αἰκατερινοσλάβ τοῦ ΣΔΕΚΡ τό Γενάρη τοῦ 1900, τό τελευταῖο, τό 12ο, βγῆκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1903). Στήν ὁμάδα καί στή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας ἀνῆκαν κατά καιρούς οἱ Ι. Χ. Λαλαγιάντς, Α. Βίλενσκι, Ο. Α. Κόγκαν (Ἐρμάνσκι), Μπ. Σ. Τσέιτλιν, Ε. Γ. καί Ε. Σ. Λέβιν, Β. Ν. Ρόζανοφ κ. ἄ.

Ἡ ὁμάδα «Γιούζνι ραμπότσι», σέ ἀντίθεση πρός τούς «οἰκονομι-

μιστές», θεωροῦσε βασικότατο καθῆκον τήν πολιτική πάλη τοῦ προλεταριάτου, τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας, ἦταν ἐνάντια στήν ταχτική τῆς τρομοκρατίας, ὑποστήριζε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀναπτυχθεῖ μαζικό ἐπαναστατικό κίνημα καί ἔκανε σοβαρή ἐπαναστατική δουλειά στή Νότια Ρωσία. Ταυτόχρονα ὅμως ὑπερτιμοῦσε τό ρόλο τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης καί δέν ἔδινε σημασία στό ἀγροτικό κίνημα. Σέ ἀντίθεση πρός τό ἰσκρικό σχέδιο δημιουργίας συγκεντρωτικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος μέ τή συνένωση τῶν ἐπαναστατῶν σοσιαλδημοκρατῶν γύρω ἀπό τήν «Ἴσκρα», ἡ ὁμάδα «Γιούζνι ραμπότσι» πρότεινε ἕνα σχέδιο ἀνασυγκρότησης τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τή δημιουργία σοσιαλδημοκρατικῶν ἑνώσεων κατά περιοχές. Προσπάθεια πραχτικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου αὐτοῦ ἦταν ἡ σύγκληση τοῦ συνεδρίου τῶν ἐπιτροπῶν καί ὀργανώσεων τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς Νότιας Ρωσίας τό Δεκέμβρη τοῦ 1901, στό ὁποῖο ἱδρύθηκε ἡ «Ἕνωση τῶν νότιων ἐπιτροπῶν καί ὀργανώσεων τοῦ ΣΔΕΚΡ», μέ τήν ἐφημερίδα «Γιούζνι Ραμπότσι» σάν ὄργανό της. Ἡ προσπάθεια αὐτή ἀποδείχτηκε θνησιγενής (ὅπως καί ὅλο τό ὀργανωτικό σχέδιο τῆς ὁμάδας «Γιούζνι ραμπότσι») καί, ὕστερα ἀπό τά μαζικά χτυπήματα πού δέχτηκε τήν ἄνοιξη τοῦ 1902, ἡ «Ἕνωση» διαλύθηκε. Τά μέλη τῆς ὁμάδας «Γιούζνι ραμπότσι» πού διέφυγαν τή σύλληψη ἄρχισαν τόν Αὔγουστο τοῦ 1902 διαπραγματεύσεις μέ τή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» γιά κοινή δουλειά, μέ σκοπό τήν ἀποκατάσταση τῆς ἑνότητας τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας. Ἡ δήλωση τῆς ὁμάδας ὅτι τάσσεται ἀλληλέγγυα μέ τήν «Ἴσκρα» (δημοσιεύτηκε στό φύλλο 27 τῆς «Ἴσκρα» τήν 1 τοῦ Νοέμβρη 1902 καί στό φύλλο 10 τῆς «Γιούζνι Ραμπότσι» τό Δεκέμβρη τοῦ 1902) εἶχε μεγάλη σημασία γιά τή συσπείρωση κι ἑδραίωση τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν δυνάμεων τῆς Ρωσίας. Τό Νοέμβρη τοῦ 1902 ἡ ὁμάδα «Γιούζνι ραμπότσι» μαζί μέ τήν ὀργάνωση «Ἴσκρα» τῆς Ρωσίας, τήν ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τή «Βόρεια Ἕνωση τοῦ ΣΔΕΚΡ» παίρνει μέρος στή συγκρότηση τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος καί σέ συνέχεια καί στή δουλειά της. Ὡστόσο καί σ' αὐτή τήν περίοδο τά μέλη τῆς ὁμάδας «Γιούζνι ραμπότσι» δέν ἔπαιρναν συνεπῆ ἐπαναστατική θέση· στή δράση τους ἐκδηλώθηκαν χωριστικές τάσεις πού ἐκφράζονταν πρίν ἀπ' ὅλα στό γεγονός ὅτι πρότειναν νά ἱδρυθεῖ παράλληλα μέ τήν «Ἴσκρα» καί ἄλλη πανρωσική ἐφημερίδα. Στό ἔργο του «Ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω» ὁ Β. Ι. Λένιν κατέτασσε τήν ὁμάδα «Γιούζνι ραμπότσι» στήν κατηγορία τῶν ὀργανώσεων «πού ἐνῶ στά λόγια ἀναγνώριζαν τήν „Ἴσκρα" σάν καθοδηγητικό ὄργανο, στήν πράξη ἐπιδίωκαν τά δικά τους ἰδιαίτερα σχέδια καί διακρίνονταν γιά τήν ἀστάθειά τους στά ζητήματα ἀρχῶν» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 197–198). Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ὁμάδας «Γιούζνι ραμπότσι» πῆραν τή θέση τοῦ «κέντρου» («μεσαῖοι ὀπορτουνιστές», ὅπως ἔλεγε ὁ Λένιν τούς ἀντιπροσώπους τοῦ «κέντρου»).

Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀποφάσισε νά διαλύσει τήν ὁμάδα «Γιούζνι ραμπότσι», ὅπως καί ὅλες τίς χωριστές, αὐτοτελεῖς σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες καί ὀργανώσεις (βλ. «Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πραχτικά». 1959, σελ. 439). — *14.*

9 «*Οἰκονομισμός*» — ὀπορτουνιστικό ρεῦμα μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία στά τέλη τοῦ XIX μέ ἀρχές τοῦ XX αἰώνα, ρωσική παραλ-

λαγή τοῦ διεθνοῦς ὀπορτουνισμοῦ. Ἔντυπα ὄργανα τῶν «οἰκονομιστῶν» ἦταν ἡ ἐφημερίδα «Ραμπότσαγια Μίσλ» (1897–1902) καί τό περιοδικό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» (1899–1902). Προγραμματικό ντοκουμέντο τῶν «οἰκονομιστῶν», πού ὁ Λένιν τούς ἔλεγε ρώσους μπερνσταϊνικούς, ἦταν τό λεγόμενο «Credo» πού γράφτηκε τό 1899 ἀπό τήν Ε. Ντ. Κουσκόβα.

Οἱ «οἰκονομιστές» περιόριζαν τά καθήκοντα τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν οἰκονομική πάλη γιά τήν αὔξηση τοῦ μεροκάματου, τήν καλυτέρευση τῶν ὅρων δουλειᾶς κτλ., ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἡ πολιτική πάλη εἶναι δουλειά τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Ἀρνοῦνταν τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης, θεωρώντας ὅτι τό κόμμα πρέπει ἁπλῶς νά παρακολουθεῖ τό αὐθόρμητο προτσές τοῦ κινήματος, νά εἶναι πρωτοκολλητής τῶν γεγονότων. Ὑποκλινόμενοι μπροστά στό αὐθόρμητο τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος οἱ «οἰκονομιστές» μείωναν τή σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας, τῆς συνειδητότητας, ἰσχυρίζονταν ὅτι ἡ σοσιαλιστική ἰδεολογία μπορεῖ νά ξεπηδήσει ἀπό τό αὐθόρμητο ἐργατικό κίνημα· ἀρνοῦνταν τήν ἀνάγκη τῆς εἰσαγωγῆς τῆς σοσιαλιστικῆς συνείδησης στό ἐργατικό κίνημα ἀπ' ἔξω, ἀπό τήν ἐπαναστατική διανόηση, καί ἔτσι ἄνοιγαν τό δρόμο στήν ἀστική ἰδεολογία. Οἱ «οἰκονομιστές» ὑπεράσπιζαν τή διασπορά καί τούς πρωτόγονους τρόπους δουλειᾶς τῶν χωριστῶν ὁμίλων, ὑποστήριζαν τίς διαφωνίες καί τίς ταλαντεύσεις στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, τασσόμενοι ἐνάντια στήν ἀνάγκη δημιουργίας συγκεντρωτικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁ «οἰκονομισμός» ἀπειλοῦσε νά ἀποτραβήξει τήν ἐργατική τάξη ἀπό τόν ταξικό ἐπαναστατικό δρόμο καί νά τή μετατρέψει σέ πολιτικό ἐξάρτημα τῆς ἀστικῆς τάξης.

Στήν πλατιά κριτική τῶν ἀπόψεων τῶν «οἰκονομιστῶν» ἀφιερώνονται τά ἔργα τοῦ Λένιν: «Διαμαρτυρία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας» (στρέφεται ἐνάντια στό «Credo», εἶναι γραμμένο τό 1899 στήν ἐξορία στή Σιβηρία καί ὑπογραμμένο ἀπό δεκαεφτά ἐξόριστους μαρξιστές), «Πισοδρομική κατεύθυνση στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία», «Παίρνοντας ἀφορμή ἀπό μιά „Profession de foi"», «Συζήτηση μέ τούς συνηγόρους τοῦ οἰκονομισμοῦ» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 167–180· 246–279· 316–326 · τόμ. 5ος, σελ. 366–373). Τήν ἰδεολογική συντριβή τοῦ «οἰκονομισμοῦ» ὁ Λένιν τήν ὁλοκλήρωσε μέ τό βιβλίο του «Τί νὰ κάνουμε;» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 1 - 195). Μεγάλο ρόλο στήν πάλη κατά τοῦ «οἰκονομισμοῦ» ἔπαιξε ἡ λενινιστική «Ἴσκρα».

Ραμποτσεντέλτσι — ὀπαδοί τοῦ «οἰκονομισμοῦ» πού ἦταν συγκεντρωμένοι γύρω ἀπό τό περιοδικό «Ραμπότσεγε Ντιέλο», ὄργανο τῆς «Ἕνωσης τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ». Οἱ ραμποτσεντέλτσι ὑποστήριζαν τό μπερνσταϊνικό σύνθημα τῆς «ἐλευθερίας κριτικῆς» τοῦ μαρξισμοῦ καί ἀκολουθοῦσαν ὀπορτουνιστικές θέσεις στά ζητήματα τῆς ταχτικῆς καί τῶν ὀργανωτικῶν καθηκόντων τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀρνοῦνταν τίς ἐπαναστατικές δυνατότητες τῆς ἀγροτιᾶς κτλ. Οἱ ραμποτσεντέλτσι προπαγάνδιζαν τίς ὀπορτουνιστικές ἰδέες τῆς ὑποταγῆς τῆς πολιτικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου στήν οἰκονομική πάλη, ὑποκλίνονταν μπροστά στό αὐθόρμητο τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί ἀρνοῦνταν τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ κόμματος. Ἕνας

ἀπό τούς συντάχτες τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο» (ὁ Β. Π. Ἰβάνσιν) ἔπαιρνε μέρος στή σύνταξη τῆς «Ραμπότσαγια Μίσλ», ὀργάνου τῶν ἀπροκάλυπτων «οἰκονομιστῶν» πού ὑποστηριζόταν ἀπό τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο». Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος οἱ ραμποτσεντέλτσι ἀντιπροσώπευαν τήν ἄκρα δεξιά ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος. — *14.*

[10] Στό χειρόγραφο τοῦ Λένιν τά ὀνόματα τῶν μελῶν τῆς ΚΕ εἶναι σβησμένα, ὑπάρχουν ὅμως οἱ παρακάτω γραμμές: «. . .στό γράμμα πρός τήν ἴδια τήν ΚΕ νά μποῦν ὁπωσδήποτε καί τά *π έ ν τ ε* αὐτά ὀνόματα». — *22.*

[11] Ἡ «*διακήρυξη τοῦ Ἰούλη*» *τῆς ΚΕ* εἶναι ἀπόφαση πού ψηφίστηκε ἀπό τά μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς — τούς συμφιλιωτιστές Λ. Μπ. Κράσιν, Β. Α. Νοσκόφ καί Λ. Ε. Γκάλπεριν τόν Ἰούλη τοῦ 1904. Ἡ ἀπόφαση ἀποτελοῦνταν ἀπό 26 σημεῖα, πού τά 9 δημοσιεύτηκαν στό 72 φύλλο τῆς «Ἴσκρα» τῆς 25 τοῦ Αὐγούστου (7 τοῦ Σεπτέμβρη) 1904 μέ τόν τίτλο «Δήλωση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς». Ἡ ἀπόφαση πάρθηκε παράνομα, ἐν ἀγνοίᾳ δυό μελῶν τῆς ΚΕ: τοῦ Β. Ι. Λένιν πού βρισκόταν στήν Ἑλβετία καί τῆς Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα. Ἔτσι οἱ τελευταῖοι στερήθηκαν τή δυνατότητα νά ὑπερασπίσουν μέσα στήν ΚΕ τίς θέσεις τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος. Σ' αὐτή τήν ἀπόφαση οἱ συμφιλιωτιστές ἀναγνώρισαν τή σύνθεση τῆς μενσεβίκικης σύνταξης τῆς νέας «Ἴσκρα» πού τά μέλη της προσλήφθηκαν ἀπό τόν Πλεχάνοφ. Στήν ΚΕ εἶχαν προσληφθεῖ ἀκόμα τρεῖς συμφιλιωτιστές: ὁ Α. Ι. Λιουμπίμοφ, ὁ Λ. Γ. Κάρποφ καί ὁ Ι. Φ. Ντουμπρόβινσκι. Οἱ συμφιλιωτιστές τάχθηκαν ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος καί διέλυσαν τό Νότιο Γραφεῖο τῆς ΚΕ πού ἔκανε ζύμωση γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου. Ἀφαίρεσαν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν τά δικαιώματα τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος στό ἐξωτερικό καί ἀπαγόρευσαν νά δημοσιεύονται τά ἔργα του χωρίς τήν ἔγκριση ὅλης τῆς ΚΕ.

Ἡ ψήφιση τῆς «διακήρυξης τοῦ Ἰούλη» σήμαινε πλήρη προδοσία τῶν ἀποφάσεων τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπομέρους τῶν συμφιλιωτιστῶν πού ἦταν μέλη τῆς ΚΕ καί ἀνοιχτό πέρασμά τους μέ τό μέρος τῶν μενσεβίκων.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε ἔντονη διαμαρτυρία ἐνάντια στή «διακήρυξη τοῦ Ἰούλη». Στό γράμμα του «Πρός τά πέντε μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς» καί στήν μπροσούρα «Δήλωση καί ντοκουμέντα γιά τή ρήξη ἀνάμεσα στά κεντρικά ὄργανα καί στό κόμμα» ὁ Β. Ι. Λένιν ξεσκέπασε τίς παράνομες ἐνέργειες τριῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 22–23 καὶ 113–124). Οἱ τοπικές κομματικές ἐπιτροπές — Πετρούπολης, Μόσχας, Ρίγας, Μπακοῦ, Τιφλίδας, Ἰμερεθίας-Μινγκρελίας, Νικολάγεφ, Ὀδησσοῦ, Αἰκατερινοσλάβ — ὑποστήριξαν τόν Β. Ι. Λένιν καί καταδίκασαν ἀποφασιστικά τή «διακήρυξη τοῦ Ἰούλη». — *22.*

[12] Πρόκειται γιά τή «διακήρυξη» πού σχεδίαζαν νά κυκλοφορήσουν τό Μάρτη τοῦ 1904 ἐξονόματος τῆς ΚΕ τρία μέλη τῆς ΚΕ: ὁ Λ. Ε. Γκάλπεριν, ὁ Λ. Μπ. Κράσιν καί ὁ Β. Α. Νοσκόφ, ὅμως, καθώς φαίνεται, δέν τήν κυκλοφόρησαν. Τό περιεχόμενο αὐτῆς τῆς διακήρυξης ὁ Β. Ι. Λένιν τό ἀποδίδει ὡς ἑξῆς: «ὁ σ. *Βαλεντίν* καί ὁ σ. *Νικίτιτς* στή διακήρυξη πού ἔγραψαν τό Μάρτη καί πού τήν ἐπιδοκίμασε ὁ σ. *Γκλέ-*

μποφ, δήλωναν: 1) ὅτι εἶναι κατηγορηματικά ἀντίθετοι πρός τήν πρόσληψη πού ἀπαιτεῖ ἡ μειοψηφία· 2) ὅτι συμμερίζονται τίς ὀργανωτικές ἀπόψεις πού ἔχουν ἐκτεθεῖ στήν μπροσούρα „Τί νά κάνουμε;" καί 3) ὅτι αὐτοί, ἤ τουλάχιστο οἱ δυό ἀπ' αὐτούς, δέν ἐπιδοκιμάζουν τήν ὀπορτουνιστική θέση ὁρισμένων συγγραφέων τοῦ κόμματος» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 432). — *25.*

13 *Διακήρυξη τῆς Ρίγας* — πρόκειται γιά τήν ἔκκληση «Πρός τό κόμμα», πού ψηφίστηκε ἀπό τή σύσκεψη τῶν 22 μπολσεβίκων καί δημοσιεύτηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1904 σέ χωριστό φυλλάδιο ἀπό τήν ἐπιτροπή Ρίγας τοῦ ΣΔΕΚΡ (βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 13 - 21 — *26.*

14 Πρόκειται γιά τή «*διακήρυξη τοῦ Ἰούλη*» *τῆς ΚΕ.* Βλ. τή σημείωση 11. — *26.*

15 Τό *Ἐκδοτικό σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς φιλολογίας τοῦ Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί τοῦ Ν. Λένιν* δημιουργήθηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους, στά τέλη τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1904, ὕστερα ἀπό τήν ἄρνηση τῆς μενσεβίκικης σύνταξης τῆς «Ἴσκρα» νά δημοσιεύσει τίς δηλώσεις τῶν ὀργανώσεων καί τῶν μελῶν τοῦ κόμματος πού ὑπεράσπιζαν τίς ἀποφάσεις τοῦ II συνεδρίου τοῦ κόμματος καί ἀπαιτοῦσαν τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Στήν ἀγγελία γιά τό ἐκδοτικό ὁ Μπόντς-Μπρουγέβιτς ἔγραφε: «Ἀρχίζοντας τήν ἔκδοση σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς φιλολογίας, ἰδιαίτερα φιλολογίας ἀφιερωμένης στήν ὑπεράσπιση τῆς θέσης ἀρχῶν τῆς πλειοψηφίας τοῦ δεύτερου συνεδρίου τοῦ κόμματος, καλῶ ὅλους τούς συμπαθοῦντες νά ἐνισχύσουν ὑλικά καί φιλολογικά αὐτή τήν πρωτοβουλία». Αὐτή ἡ ἀγγελία δημοσιεύτηκε γιά πρώτη φορά στό ἐξώφυλλο τῆς μπροσούρας τοῦ Γκαλιόρκα καί τοῦ Ριαντοβόι «Οἱ διαφωνίες μας» καί ἔπειτα ἀναδημοσιευόταν στό ἐξώφυλλο κάθε ἑπόμενης μπροσούρας τοῦ ἐκδοτικοῦ. Ἡ μπροσούρα «Οἱ διαφωνίες μας» στάλθηκε ἀρχικά γιά ἐκτύπωση στό κομματικό τυπογραφεῖο καί ἐκεῖ στοιχειοθετήθηκε. Ὡστόσο ὁ Νοσκόφ ἀπαγόρευσε τήν ἐκτύπωση τῶν ἐκδόσεων τοῦ Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς στό κομματικό τυπογραφεῖο. Ὕστερα ἀπό αὐτή τή διένεξη μέ τόν Νοσκόφ ἡ ἐκτύπωση τῶν ἐκδόσεων τῆς πλειοψηφίας μεταφέρθηκε στό ρωσικό συνεταιρικό τυπογραφεῖο, μέ τό ὁποῖο ὁ Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς ἔκλεισε συμφωνία. Οἱ τοπικές κομματικές ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας παρεῖχαν βοήθεια στό ἐκδοτικό τοῦ Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί τοῦ Ν. Λένιν. — *27.*

16 Τό *Νότιο Γραφεῖο τῆς ΚΕ* δημιουργήθηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1904 μέ τήν ἄμεση βοήθεια τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς Β. Β. Βορόβσκι, Ι. Χ. Λαλαγιάντς κ. ἄ. Μόνιμη ἕδρα τοῦ Νότιου Γραφείου τῆς ΚΕ ἦταν ἡ Ὀδησσός. Ἀπό τή στιγμή τῆς δημιουργίας του τό Γραφεῖο ἀκολούθησε σταθερά τίς μπολσεβίκικες θέσεις καί διατηροῦσε ἄμεση σύνδεση μέ τόν Λένιν. Ἔπαιζε τό ρόλο τοῦ ἑνωτικοῦ καί συνδετικοῦ κέντρου ὅλων τῶν νότιων ἐπιτροπῶν τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἐξαιτίας τῆς ἀδράνειας τῆς ΚΕ ἔμειναν χωρίς καθοδήγηση. Τόν καιρό τῆς κυκλοφορίας τῆς λεγόμενης «διακήρυξης τοῦ Ἰούλη» τό Νότιο Γραφεῖο ἔκανε σοβαρή δουλειά γιά τή διευκρίνιση ἀνάμεσα στίς ἐπιτροπές τοῦ

ΣΔΕΚΡ τῶν ἀληθινῶν αἰτίων τῶν ἐσωκομματικῶν διαφωνιῶν μετά τό II συνέδριο, πραγματοποίησε τή συνένωση τῶν τριῶν μεγαλύτερων ἐπιτροπῶν —Ὀδησσοῦ, Νικολάγεφ καί Αἰκατερινοσλάβ —, πάλαιψε μέ συνέπεια ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί στούς συμφιλιωτιστές καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἄμεσης σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος παρά τή θέληση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων: τῆς ΚΕ, τοῦ ΚΟ καί τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος.

Τό Νότιο Γραφεῖο τῆς ΚΕ διατηρήθηκε ὥς τά μέσα τοῦ Αὐγούστου 1904 καί διαλύθηκε βάσει τῆς «διακήρυξης τοῦ Ἰούλη» τῆς ΚΕ πού ψηφίστηκε παράνομα. Ὁ μόνος λόγος γιά τό σταμάτημα τῆς δράσης τοῦ Γραφείου ἦταν ἡ ζύμωση πού ἔκανε γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Ἀφοῦ διέλυσαν τό μπολσεβίκικο Νότιο Γραφεῖο τῆς ΚΕ οἱ μενσεβίκοι ἐλπίζανε νά ἑδραιώσουν τίς θέσεις τους στή Νότια Ρωσία. Ἀλλά ἡ δράση τῶν μπολσεβίκων δέ σταμάτησε καί μετά τή διάλυση τοῦ Γραφείου. Τό ἔργο τῆς συνένωσης τῶν ἐπιτροπῶν, πού εἶχε ἀρχίσει μ' ἐπιτυχία, συνεχίστηκε ἀπό τή συντρόφισσα Ζεμλιάτσκα πού εἶχε πάει στό Νότο. Συγκλήθηκε ἡ πρώτη στό Νότο μπολσεβίκικη συνδιάσκεψη τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε περίπου ἀνάμεσα στίς 11 καί 26 τοῦ Σεπτέμβρη 1904 (ν. ἡμ.). Ἡ συνδιάσκεψη ἀποκατάστησε τό Νότιο Γραφεῖο, προσχώρησε στήν ἀπόφαση τῶν 22 μπολσεβίκων καί πρότεινε στή σύσκεψη «τῶν 22» νά δημιουργήσει Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου, ἀναφέροντας σάν ἐπιθυμητούς ὑποψήφιους γιά τήν ἐπιτροπή αὐτή τήν σ. Ζεμλιάτσκα, τόν σ. Μπογκντάνοφ κ. ἄ.

Τό Νότιο Γραφεῖο τῆς ΚΕ μαζί μέ τό Βόρειο Γραφεῖο καί τό Γραφεῖο τοῦ Καυκάσου ἀποτέλεσαν τόν πυρήνα τοῦ Πανρωσικοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας (ΓΕΠ) πού σχηματίστηκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1904. — *33.*

17 Τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «*Ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω*» (Ἀπάντηση στό ἄρθρο τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ «Ὀργανωτικά ζητήματα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας») εἶχε σταλεῖ στόν Κάουτσκι γιά νά δημοσιευτεῖ στό ὄργανο τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας «Die Neue Zeit», ὅμως ὁ Κάουτσκι ἀρνήθηκε νά τό δημοσιεύσει καί ξανάδωσε πίσω στόν Λένιν τό χειρόγραφο. Τό πρωτότυπο χειρόγραφο τοῦ Λένιν δέ διασώθηκε. Διασώθηκε τό χειρόγραφο στή γερμανική γλώσσα — ἀντιγραμμένο ἀπό ἄγνωστο —, ὅπου ὑπάρχουν ορισμένες μικρές διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Δημοσιεύεται τό γερμανικό κείμενο τοῦ ἄρθρου σύμφωνα μέ τό ἐγκριμένο ἀπό τόν ἀρθρογράφο χειρόγραφο καί ἡ μετάφρασή του στά ρωσικά. — *39.*

18 «*Die Neue Zeit*» («Νέοι Καιροί») — θεωρητικό περιοδικό τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας· ἔβγαινε στή Στουτγάρδη ἀπό τό 1883 ὥς τό 1923. Ὡς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1917 διευθυντής του ἦταν ὁ Κ. Κάουτσκι, ἔπειτα ὁ Γ. Κοῦνοφ. Στό «Die Neue Zeit» πρωτοδημοσιεύτηκαν ὁρισμένα ἔργα τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς: «Κριτική τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα» τοῦ Κ. Μάρξ, «Σχετικά μέ τήν κριτική τοῦ σχεδίου τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προγράμματος τοῦ 1891» τοῦ Φ. Ἔνγκελς κ. ἄ. Ὁ Ἔνγκελς βοηθοῦσε συνεχῶς τή σύνταξη τοῦ περιο-

δικοῦ μέ τίς συμβουλές του καί συχνά τῆς ἔκανε κριτική γιά τίς παρεκκλίσεις τοῦ περιοδικοῦ ἀπό τό μαρξισμό. Στό περιοδικό «Die Neue Zeit» συνεργάζονταν ἐπιφανεῖς παράγοντες τοῦ γερμανικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος τοῦ τέλους τοῦ XIX καί τῶν ἀρχῶν τοῦ XX αἰώνα: Α. Μπέμπελ, Β. Λῆμπκνεχτ, Ρ. Λούξεμπουργκ, Φ. Μέρινγκ, Κ. Τσέτκιν, Γ. Β. Πλεχάνοφ, Π. Λαφάργκ κ. ἄ. Ἀπό τό 1895, ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ Φ. Ἔνγκελς, ἄρχισαν νά δημοσιεύονται συστηματικά στό περιοδικό ἄρθρα ἀναθεωρητῶν, καί ἀνάμεσα σ' αὐτά μιά σειρά ἄρθρα τοῦ Ε. Μπέρνσταϊν μέ τόν τίτλο «Προβλήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ» πού ἐγκαινίασαν τήν ἐκστρατεία τῶν ἀναθεωρητῶν ἐνάντια στό μαρξισμό. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου τό περιοδικό ἀκολουθοῦσε κεντριστική θέση, ὑποστηρίζοντας στήν οὐσία τούς σοσιαλσωβινιστές. — *39.*

19 *Μπλανκισμός* — ρεῦμα στό γαλλικό σοσιαλιστικό κίνημα· ἐπικεφαλῆς του ἦταν ὁ διάσημος ἐπαναστάτης καί ἐπιφανής ἐκπρόσωπος τοῦ γαλλικοῦ οὐτοπικοῦ κομμουνισμοῦ Λουί Ὀγκύστ Μπλανκί (1805–1881).

Οἱ μπλανκιστές ἀρνοῦνταν τήν ταξική πάλη καί περίμεναν «τήν ἀπαλλαγή τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό τή μισθωτή σκλαβιά ὄχι μέ τήν ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά μέ τή συνωμοσία μιᾶς μικρῆς μειοψηφίας διανοουμένων» (Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 360). Ὑποκαθιστώντας τή δράση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος μέ ἐκδηλώσεις μιᾶς μυστικῆς ὁμάδας συνωμοτῶν, οἱ μπλανκιστές δέν παίρνανε ὑπόψη τους τή συγκεκριμένη κατάσταση πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά τή νίκη τῆς ἐξέγερσης καί περιφρονοῦσαν τή σύνδεση μέ τίς μάζες. — *43.*

20 *Ὀρεινοί* καί *γιρονδῖνοι* — ἔτσι λέγονταν οἱ δυό πολιτικές παρατάξεις τῆς ἀστικῆς τάξης στήν περίοδο τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης πού ἔγινε στά τέλη τοῦ XVIII αἰώνα. Ὀρεινούς ἤ γιακωβίνους λέγανε τούς πιό ἀποφασιστικούς ἐκπροσώπους τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης ἐκείνου τοῦ καιροῦ — τῆς ἀστικῆς τάξης — πού ὑποστήριζαν τήν ἀνάγκη τῆς κατάργησης τῆς ἀπολυταρχίας καί τῆς φεουδαρχίας. Οἱ γιρονδῖνοι, σέ διάκριση ἀπό τούς γιακωβίνους, ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στήν ἐπανάσταση καί στήν ἀντεπανάσταση καί ἀκολουθοῦσαν τό δρόμο τῆς συναλλαγῆς μέ τή μοναρχία.

«Σοσιαλιστική Γιρόνδη» ἔλεγε ὁ Λένιν τό ὀπορτουνιστικό ρεῦμα μέσα στή σοσιαλδημοκρατία· προλετάριους γιακωβίνους, «Ὀρεινούς» ἔλεγε τούς ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες. Μετά τή διάσπαση τοῦ ΣΔΕΚΡ σέ μπολσεβίκους καί μενσεβίκους ὁ Λένιν τόνιζε συχνά ὅτι οἱ μενσεβίκοι ἀποτελοῦν τό ρεῦμα τῶν γιρονδίνων μέσα στό ἐργατικό κίνημα. — *45.*

21 «*Ἴσκρα*» («Σπίθα») — ἡ πρώτη πανρωσική παράνομη μαρξιστική ἐφημερίδα πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν τό 1900 καί ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο στή δημιουργία ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας.

Ἐπειδή δέν μποροῦσε νά ἐκδοθεῖ ἐπαναστατική ἐφημερίδα στή Ρωσία, λόγω τῶν ἀστυνομικῶν διώξεων, γι' αὐτό ὁ Λένιν, ὅταν ἦταν ἀκόμα ἐξόριστος στή Σιβηρία, εἶχε καταστρώσει σέ ὅλες του τίς λεπτομέρειες ἕνα σχέδιο ἔκδοσής της στό ἐξωτερικό. Μόλις τέλειωσε ἡ ἐξορία του

(τό Γενάρη τοῦ 1900), καταπιάστηκε ἀμέσως μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ σχεδίου αὐτοῦ. Τό Φλεβάρη τοῦ 1900 ὁ Λένιν συναντήθηκε στήν Πετρούπολη μέ τήν Β. Ι. Ζασούλιτς πού εἶχε ἔρθει ἐκεῖ παράνομα ἀπό τό ἐξωτερικό καί ἔκανε μαζί της διαπραγματεύσεις γιά τή συμμετοχή τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» στήν ἔκδοση μιᾶς πανρωσικῆς μαρξιστικῆς ἐφημερίδας. Στά τέλη τοῦ Μάρτη – ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη τοῦ 1900 ἔγινε ἡ λεγόμενη «σύσκεψη τοῦ Πσκόφ» τῶν Β. Ι. Λένιν, Λ. Μάρτοφ, Α. Ν. Πότρεσοφ, Σ. Ι. Ραντσένκο μέ τούς «νόμιμους μαρξιστές» — Π. Μπ. Στροῦβε καί Μ. Ι. Τουγκάν-Μπαρανόβσκι, ὅπου συζητήθηκε τό συνταγμένο ἀπό τόν Λένιν σχέδιο δήλωσης τῆς σύνταξης τῆς πανρωσικῆς ἐφημερίδας («Ἴσκρα») καί τοῦ ἐπιστημονικο-πολιτικοῦ περιοδικοῦ («Ζαριά»), σχετικά μέ τό πρόγραμμα καί τά καθήκοντα αὐτῶν τῶν ἐντύπων. Μέσα στό πρῶτο ἑξάμηνο τοῦ 1900 ὁ Λένιν περιόδευσε σέ μιά σειρά πόλεις τῆς Ρωσίας (Μόσχα, Πετρούπολη, Ρίγα, Σμολένσκ, Νίζνι Νόβγκοροντ, Οὐφά, Σαμάρα, Σίζραν), συνδέθηκε μέ τίς σοσιαλδημοκρατικές ὁμάδες καί μέ διαφόρους μεμονωμένους σοσιαλδημοκράτες καί ἦρθε σέ συμφωνία μαζί τους σχετικά μέ τήν ὑποστήριξη τῆς μελλοντικῆς «Ἴσκρα». Τόν Αὔγουστο τοῦ 1900, ὅταν ὁ Λένιν ἔφτασε στήν Ἑλβετία, ἔγινε σύσκεψη τοῦ Λένιν καί τοῦ Πότρεσοφ μέ τά μέλη τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» γιά τό πρόγραμμα καί τά καθήκοντα τῆς ἐφημερίδας καί τοῦ περιοδικοῦ, γιά τούς ἐνδεχόμενους συνεργάτες, γιά τή σύνθεση τῆς σύνταξης καί τήν ἕδρα της· οἱ διαπραγματεύσεις αὐτές παρά λίγο νά τελειώσουν μέ ρήξη (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 339 - 357), ὡστόσο πρὸς τὸ τέλος τῶν διαπραγματεύσεων κατορθώθηκε νὰ ἐπιτευχθεῖ συμφωνία πάνω σὲ ὅλα τὰ ἐπίμαχα ζητήματα.

Τό πρῶτο φύλλο τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα» βγῆκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1900 στή Λειψία, τά ἑπόμενα βγῆκαν στό Μόναχο· ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1902 βγαίνανε στό Λονδίνο καί ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1903 στή Γενεύη. Μεγάλη βοήθεια στήν ὀργάνωση τῆς ἔκδοσης τῆς ἐφημερίδας (ὀργάνωση μυστικοῦ τυπογραφείου, ἐξεύρεση ρωσικῶν στοιχείων κτλ.) προσέφεραν οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες Κ. Τσέτκιν, Α. Μπράουν κ. ἄ., ὁ πολωνός ἐπαναστάτης Γ. Μαρχλέβσκι πού ζοῦσε ἐκεῖνα τά χρόνια στό Μόναχο καί ὁ Γ. Κβέλτς, ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ἀγγλικῆς σοσιαλδημοκρατικῆς Ὁμοσπονδίας. Τή συνταχτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» τήν ἀποτελοῦσαν: ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Γ. Β. Πλεχάνοφ, ὁ Λ. Μάρτοφ, ὁ Π. Μπ. Ἀξελρόντ, ὁ Α. Ν. Πότρεσοφ καί ἡ Β. Ι. Ζασούλιτς. Γραμματέας τῆς σύνταξης ἦταν στίς ἀρχές ἡ Ι. Γ. Σμιντόβιτς-Λέμαν καί ἀργότερα, ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1901, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια πού κρατοῦσε καί ὅλη τήν ἀλληλογραφία τῆς «Ἴσκρα» μέ τίς ρωσικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις. Στό κέντρο τῆς προσοχῆς τῆς «Ἴσκρα» ἦταν τά ζητήματα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου καί ὅλων τῶν ἐργαζομένων τῆς Ρωσίας ἐνάντια στήν τσαρική ἀπολυταρχία, μεγάλη σημασία δινόταν στά πιό σοβαρά γεγονότα τῆς διεθνοῦς ζωῆς, κυρίως τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Ὁ Λένιν ἦταν στήν οὐσία ὁ διευθυντής καί καθοδηγητής τῆς «Ἴσκρα». Δημοσίευε στήν «Ἴσκρα» ἄρθρα γιά ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος καί τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας.

Ἡ «Ἴσκρα» ἔγινε τό κέντρο συνένωσης τῶν κομματικῶν δυνάμεων, συγκέντρωσης καί διαπαιδαγώγησης τῶν κομματικῶν στελεχῶν. Σέ πολλές πόλεις τῆς Ρωσίας (Πετρούπολη, Μόσχα, Σαμάρα κ. ἄ.) δημιουρ-

γήθηκαν ὁμάδες καί ἐπιτροπές τοῦ ΣΔΕΚΡ λενινιστικῆς-ἰσκρικῆς κατεύθυνσης καί τό Γενάρη τοῦ 1902, στό συνέδριο τῶν ἰσκριστῶν στή Σαμάρα, ἱδρύθηκε ἡ ὀργάνωση «Ἴσκρα» τῆς Ρωσίας. Οἱ ἰσκρικές ὀργανώσεις δημιουργοῦνταν καί δούλευαν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τῶν μαθητῶν καί συνεργατῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν — Ν. Ε. Μπάουμαν, Ι. Β. Μπάμπουσκιν, Σ. Ι. Γκοῦσεφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Π. Α. Κράσικοφ, Γ. Μ. Κρζιζανόβσκι, Φ. Β. Λένγκνικ, Π. Ν. Λεπεσίνσκι, Ι. Ι. Ραντσένκο κ. ἄ.

Μέ τήν πρωτοβουλία καί τήν ἄμεση συμμετοχή τοῦ Λένιν ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» ἐπεξεργάστηκε τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος (δημοσιεύτηκε στό φύλλο 21 τῆς «Ἴσκρα») καί προετοίμασε τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τίς παραμονές τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου ἡ πλειοψηφία τῶν τοπικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας εἶχε προσχωρήσει στήν «Ἴσκρα», ἐνέκρινε τήν ταχτική, τό πρόγραμμα καί τό ὀργανωτικό της σχέδιο, τήν ἀναγνώρισε σάν καθοδηγητικό της ὄργανο. Τό συνέδριο μέ εἰδική ἀπόφασή του τόνισε τόν ἐξαιρετικό ρόλο τῆς «Ἴσκρα» στήν πάλη γιά τό κόμμα καί τήν ἀνακήρυξε Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Λίγο μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος οἱ μενσεβίκοι μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ Πλεχάνοφ πῆραν στά χέρια τους τήν «Ἴσκρα» καί τή μετέτρεψαν σέ ὄργανο πάλης κατά τοῦ μαρξισμοῦ, κατά τοῦ κόμματος, σέ βῆμα κηρύγματος τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Ἀπό τό 52ο φύλλο της ἡ «Ἴσκρα» ἔπαψε νά εἶναι μαχητικό ὄργανο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ (βλ. τή σημείωση 2). — *45.*

22 Πρόκειται γιά τό *Ι συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ* πού ἔγινε στίς 1–3 (13–15) τοῦ Μάρτη 1898 στό Μίνσκ. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 9 ἀντιπρόσωποι ἀπό 6 ὀργανώσεις: τῶν «Ἑνώσεων ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης» Πετρούπολης, Μόσχας, Αἰκατερινοσλάβ καί Κιέβου, τῆς ὁμάδας τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» τοῦ Κιέβου καί τῆς Μπούντ. Τό συνέδριο ἐξέλεξε Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ Κόμματος, ὅρισε ἐπίσημο ὄργανο τοῦ κόμματος τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα», δημοσίευσε «Διακήρυξη» καί ἀνακήρυξε τήν «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» ἐκπρόσωπο τοῦ κόμματος στό ἐξωτερικό (βλ. «Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, 1954, σελ. 11–15).

Ἡ σημασία τοῦ Ι συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἦταν ὅτι στίς ἀποφάσεις καί στή «Διακήρυξή» του ἀνήγγειλε τήν ἵδρυση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας καί μ' αὐτό ἔπαιξε μεγάλο ἐπαναστατικό-προπαγανδιστικό ρόλο. Τό συνέδριο ὅμως δέν ψήφισε πρόγραμμα, δέν ἐπεξεργάστηκε καταστατικό τοῦ κόμματος. Ἡ ΚΕ πού ἐκλέχτηκε στό συνέδριο συνελήφθη λίγο ἀργότερα, τό τυπογραφεῖο τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἀνακαλύφθηκε καί γιά τό λόγο αὐτό τό συνέδριο δέν κατόρθωσε νά συνενώσει καί νά συνδέσει τούς χωριστούς μαρξιστικούς ὁμίλους καί τίς χωριστές μαρξιστικές ὀργανώσεις. Δέν ὑπῆρχε καθοδήγηση ἀπό ἕνα ἑνιαῖο κέντρο οὔτε ἑνιαία γραμμή στή δουλειά τῶν τοπικῶν ὀργανώσεων. — *49.*

23 «*Ραμπότσαγια Γκαζέτα*» («Ἐργατική Ἐφημερίδα») — παράνομο ὄργανο τῆς ὁμάδας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ Κιέβου· ἔβγαινε στό Κίε-

βο κάτω άπό τή διεύθυνση τών: Μπ. Α. Έιντελμαν, Π. Λ. Τουτσάπσκι, Ν. Α. Βιγκντόρτσικ καί άλλων. Βγήκαν δυό φύλλα: τό 1ο τόν Αύγουστο τοῦ 1897 καί τό 2ο τό Δεκέμβρη (μέ ήμερομηνία Νοέμβρης) τοῦ ἴδιου χρόνου. Ό Π. Λ. Τουτσάπσκι, μέλος τῆς σύνταξης, ὅταν πῆγε μέ ἐντολή τῆς σύνταξης στό ἐξωτερικό, παρουσίασε στόν Γ. Β. Πλεχάνοφ καί στά ἄλλα μέλη τῆς ὁμάδας «Άπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» τό 1ο φύλλο τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» καί ἐξασφάλισε τή συγκατάθεσή τους γιά συνεργασία στήν ἐφημερίδα. Σέ γράμμα του πρός τά μέλη τῆς σύνταξης τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ὁ Πλεχάνοφ ἔκανε θετική ἐκτίμηση τῆς ἐφημερίδας σάν πανρωσικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ὀργάνου καί τόνισε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δίνεται μεγαλύτερη προσοχή στά ζητήματα τῆς πολιτικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου. Τό I συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε τό Μάρτη τοῦ 1898, ἀναγνώρισε τή «Ραμπότσαγια Γκαζέτα» ἐπίσημο ὄργανο τοῦ κόμματος. Ώστόσο, ἐξαιτίας τῆς καταστροφῆς τοῦ τυπογραφείου ἀπό τήν ἀστυνομία καί τῆς σύλληψης τῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πού ἐκλέχτηκε ἀπό τό συνέδριο, τό τρίτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας, πού ἦταν ἕτοιμο γιά στοιχειοθέτηση, δέν εἶδε τό φῶς.

Τό 1899 ἡ ΚΕ τῆς Μπούντ ἔκανε προσπάθεια γιά τήν ἐπανέκδοση τῆς ἐφημερίδας καί ἡ ὁμάδα τῆς σύνταξης ἔκανε στόν Λένιν τήν πρόταση νά ἀναλάβει τή διεύθυνση τῆς ἐφημερίδας καί ἀργότερα τήν πρόταση νά γίνει συνεργάτης της. Ό Λένιν ἔδωσε θετική ἀπάντηση, βάζοντας στήν ὁμάδα τῆς σύνταξης μιά σειρά ὅρους καί ἀνάμεσά τους τόν ὅρο νά εἶναι σύμφωνη ἡ σύνταξη μαζί του στίς βασικές ἀπόψεις πάνω στά θεωρητικά ζητήματα, πάνω στά ἄμεσα πρακτικά καθήκοντα καί στό χαρακτήρα πού πρέπει νά δοθεῖ στήν ἐφημερίδα. Οἱ ὅροι αὐτοί διατυπώθηκαν ἀπό τόν Λένιν στό «Γράμμα στήν ὁμάδα τῆς σύνταξης» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 183 - 185). Μαζὶ μ' αὐτὸ τὸ γράμμα ὁ Λένιν ἔστειλε στὴν ὁμάδα τῆς σύνταξης τῆς «Ραμπότσαγια Γκαζέτα) πού ἐπρόκειτο νά ἐκδοθεῖ τά παρακάτω ἄρθρα του: «Τό πρόγραμμά μας», «Τό ἄμεσο καθῆκον μας» καί «Ἐπιταχτικό ζήτημα» (βλ. στόν ἴδιο τόμο, σελ. 186 - 202). Ἡ ἐφημερίδα δέν ξαναεκδόθηκε καί τά ἄρθρα ἔμειναν ἀδημοσίευτα. — *49*.

[24] Ἡ «*Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ*» ἱδρύθηκε τό 1894 μέ πρωτοβουλία τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς», μέ τόν ὅρο ὅτι ὅλα τά μέλη της ἀποδέχονται τό πρόγραμμα τῆς ὁμάδας. Στήν ὁμάδα εἶχε ἀνατεθεῖ ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἕνωσης», καί τό Μάρτη τοῦ 1895 ἡ ὁμάδα ἔθεσε τό τυπογραφεῖο της στή διάθεση τῆς «Ἕνωσης». Τό καλοκαίρι τοῦ 1895, τόν καιρό πού ὁ Β. Ι. Λένιν βρισκόταν στό ἐξωτερικό, πάρθηκε ἡ ἀπόφαση νά ἐκδοθεῖ ἀπό τήν «Ἕνωση» ἡ συλλογή «Ραμπότνικ», μέ τήν ἐπιμέλεια τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς». Ἡ «Ἕνωση» ἔβγαλε 6 τεύχη τῆς συλλογῆς «Ραμπότνικ», 10 τεύχη τοῦ «Λιστόκ „Ραμπότνικα"», τήν μπροσούρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἑρμηνεία τοῦ νόμου γιά τά πρόστιμα» (1897), τήν ἐργασία τοῦ Γ. Β. Πλεχάνοφ «Νέα ἐκστρατεία ἐνάντια στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία» (1897) καί ἄλλα.

Τό I συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (Μάρτης 1898) ἀναγνώρισε τήν «Ἕνωση» σάν ἐκπρόσωπο τοῦ κόμματος στό ἐξωτερικό. Ἀργότερα στήν «Ἕνωση» ἐπικράτησαν τά ὁπορτουνιστικά στοιχεῖα — οἱ «οἰκονομιστές»

ἤ οἱ λεγόμενοι «νεαροί». Ἡ ὀπορτουνιστική πλειοψηφία τοῦ I συνεδρίου τῆς «Ἕνωσης τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ», πού ἔγινε στή Ζυρίχη τό Νοέμβρη τοῦ 1898, ἀρνήθηκε νά ταχθεῖ ἀλληλέγγυα μέ τή «Διακήρυξη» τοῦ I συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό I συνέδριο τῆς «Ἕνωσης» ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» δήλωσε ὅτι ἀρνεῖται νά ἐπιμελεῖται τίς ἐκδόσεις τῆς «Ἕνωσης», ἐκτός ἀπό τό ἕτοιμο γιά ἐκτύπωση 5–6 τεῦχος τῆς συλλογῆς «Ραμπότνικ» καί τίς μπροσοῦρες τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τά καθήκοντα τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν» καί «Ὁ νέος ἐργοστασιακός νόμος». Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1899 ἡ «Ἕνωση» ἄρχισε τήν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο». Στή συνταχτική του ἐπιτροπή μπῆκαν οἱ «οἰκονομιστές» Μπ. Ν. Κριτσέβσκι, Β. Π. Ἰβάνσιν καί Π. Φ. Τεπλόφ. Ἡ «Ἕνωση» μέ δηλώσεις της ἐξέφραζε τή συμπάθειά της πρός τόν Ε. Μπέρνσταϊν, τούς μιλλερανιστές κλπ.

Ἡ πάλη μέσα στήν «Ἕνωση» συνεχίστηκε ὥς τό II συνέδριό της (Ἀπρίλης τοῦ 1900, Γενεύη) καί στό ἴδιο τό συνέδριο. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν ἡ ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς» καί οἱ ὁμοϊδεάτες της νά ἐγκαταλείψουν τό συνέδριο καί νά ἱδρύσουν τήν ἀνεξάρτητη ὀργάνωση «Σοσιαλδημοκράτης».

Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς «Ἕνωσης» (ραμποτσεντέλτσι) ὑποστήριζαν θέσεις ἄκρως ὀπορτουνιστικές καί ἀποχώρησαν ἀπό τό συνέδριο, ὅταν αὐτό ἀναγνώρισε τό «Σύνδεσμο τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας» σάν τή μοναδική ὀργάνωση τοῦ κόμματος στό ἐξωτερικό. Μέ ἀπόφαση τοῦ II συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἡ «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» διαλύθηκε (βλ. «Τό δεύτερο Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πραχτικά». 1959, σελ. 438). — *49.*

25 «*Ραμπότσαγια Μίσλ*» («Ἐργατική Σκέψη») — ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν «οἰκονομιστῶν»· ἔβγαινε ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1897 ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1902. Κυκλοφόρησαν 16 φύλλα της. Τά πρῶτα δυό φύλλα τυπώθηκαν σέ πολύγραφο στήν Πετρούπολη, τά φύλλα 3–11 βγῆκαν στό ἐξωτερικό, στό Βερολίνο· ἡ ἐκτύπωση τῶν φύλλων 12, 13, 14 καί 15 ἔγινε στή Βαρσοβία καί τό τελευταῖο, τό 16ο φύλλο, βγῆκε στό ἐξωτερικό. Ἡ ἐφημερίδα διευθυνόταν ἀπό τόν Κ. Μ. Τάχταρεφ κ. ἄ.

Κριτική τῶν ἀπόψεων τῆς «Ραμπότσαγια Μίσλ», σά ρωσικῆς παραλλαγῆς τοῦ διεθνοῦς ὀπορτουνισμοῦ, ἔκανε ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Πισοδρομική κατεύθυνση στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία» καί στό βιβλίο του «Τί νά κάνουμε;» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 246–279 καί τόμ. 6ος, σελ. 1–195), καθώς καί σέ ἄρθρα πού δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Ἴσκρα».

«*Ραμπότσεγε Ντιέλο*» («Ἐργατική Ὑπόθεση») — περιοδικό τῶν «οἰκονομιστῶν», ὄργανο τῆς «Ἕνωσης τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ»· ἔβγαινε κατά καιρούς στή Γενεύη ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1899 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1902 μέ συνταχτική ἐπιτροπή τόν Μπ. Ν. Κριτσέβσκι, τόν Π. Φ. Τεπλόφ (Σιμπιριάκ), τόν Β. Π. Ἰβάνσιν καί ἀργότερα καί τόν Α. Σ. Μαρτίνοφ. Βγῆκαν 12 τεύχη (ἐννιά σώματα). Ἡ σύνταξη τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο» ἦταν τό κέντρο τῶν «οἰκονομιστῶν» («ραμποτσεντέλτσι») στό ἐξωτερικό. Τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο»

ὑποστήριζε τό μπερνσταϊνικό σύνθημα τῆς «ἐλευθερίας κριτικῆς» τοῦ μαρξισμοῦ, ἔπαιρνε ὀπορτουνιστικές θέσεις στά ζητήματα τῆς ταχτικῆς καί τῶν ὀργανωτικῶν καθηκόντων τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀρνοῦνταν τίς ἐπαναστατικές δυνατότητες τῆς ἀγροτιᾶς κτλ. — *51.*

26 *Μπερνσταϊνισμός* — ὀπορτουνιστικό ρεῦμα στή διεθνῆ σοσιαλδημοκρατία, πού ἐμφανίστηκε στά τέλη τοῦ XIX αἰώνα στή Γερμανία καί πῆρε αὐτή τήν ὀνομασία ἀπό τό ὄνομα τοῦ γερμανοῦ σοσιαλδημοκράτη Ε. Μπέρνσταϊν. Ὁ Μπέρνσταϊν ἦταν ἀπροκάλυπτος ἐκφραστής τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ μέσα στή γερμανική σοσιαλδημοκρατία, ὁ ὁποῖος ἐκδηλώθηκε ἐξαιρετικά καθαρά μετά τό θάνατο τοῦ Φ. Ἔνγκελς τό 1895.

Στά 1896–1898 ὁ Μπέρνσταϊν δημοσίευσε στό θεωρητικό ὄργανο τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος Γερμανίας «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί») μιά σειρά ἄρθρα μέ τό γενικό τίτλο «Προβλήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ», ὅπου ἔκανε ἀνοιχτή ἀναθεώρηση τοῦ μαρξισμοῦ. Ἡ ἀριστερή πτέρυγα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος Γερμανίας ἄρχισε πάλη ἐνάντια στόν Μπέρνσταϊν ἀπό τίς στῆλες τῶν ἐφημερίδων της, ὅμως ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος δέν ἀντέκρουσε τόν Μπέρνσταϊν καί τόν μπερνσταϊνισμό. Ἡ πολεμική στίς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ «Die Neue Zeit» ἄρχισε τόν Ἰούλη τοῦ 1898 μέ τό ἄρθρο τοῦ Γ. Β. Πλεχάνοφ «Ὁ Μπέρνσταϊν καί ὁ ὑλισμός».

Τό 1899 τά ἄρθρα τοῦ Μπέρνσταϊν βγῆκαν σέ χωριστό βιβλίο μέ τόν τίτλο «Οἱ προϋποθέσεις τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας». Τό βιβλίο ὑποστηρίχθηκε ἀπό τή δεξιά πτέρυγα τοῦ γερμανικοῦ κόμματος καί ἀπό τά ὀπορτουνιστικά στοιχεῖα τῶν ἄλλων κομμάτων τῆς II Διεθνοῦς. Τό μπερνσταϊνικό σύνθημα τῆς «ἐλευθερίας κριτικῆς» υἱοθέτησαν καί οἱ «νόμιμοι μαρξιστές» καί οἱ «οἰκονομιστές» τῆς Ρωσίας. Ἡ ρωσική λογοκρισία ἄφησε νά βγεῖ τό βιβλίο τοῦ Μπέρνσταϊν σέ τρεῖς ἐκδόσεις καί ὁ Ζουμπάτοφ τό περιέλαβε στά βιβλία πού συσταίνονταν στούς ἐργάτες γιά διάβασμα.

Στά συνέδρια τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας — τῆς Στουτγάρδης (Ὀχτώβρης τοῦ 1898), τοῦ Ἀννοβέρου (Ὀχτώβρης τοῦ 1899) καί τῆς Λυβέκκης (Σεπτέμβρης τοῦ 1901) — ὁ μπερνσταϊνισμός καταδικάστηκε, ἐξαιτίας ὅμως τῆς συμβιβαστικῆς στάσης τῆς πλειονότητας τῶν ἡγετῶν του τό κόμμα δέ διαχώρισε τίς εὐθύνες του ἀπό τόν Μπέρνσταϊν. Οἱ μπερνσταϊνικοί ἐξακολουθοῦσαν νά προπαγανδίζουν ἀνοιχτά τίς ἀναθεωρητικές ἰδέες στό περιοδικό «Sozialistische Monatshefte» («Μηνιάτικη Σοσιαλιστική Ἐπιθεώρηση») καί στίς κομματικές ὀργανώσεις. Μόνο τό κόμμα τῶν μπολσεβίκων, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Β. Ι. Λένιν, πάλαιβε μέ συνέπεια καί ἀποφασιστικότητα ἐνάντια στό μπερνσταϊνισμό καί στούς ὀπαδούς του. Ὁ Λένιν ἄνοιξε μέτωπο ἐνάντια στούς μπερνσταϊνικούς ἀκόμα ἀπό τό 1899, μέ τή «Διαμαρτυρία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας» καί μέ τό ἄρθρο «Τό πρόγραμμά μας». Πλατιά κριτική τοῦ μπερνσταϊνισμοῦ γίνεται στό βιβλίο τοῦ Λένιν «Τί νά κάνουμε;» καί στά ἄρθρα του «Μαρξισμός καί ἀναθεωρητισμός», «Οἱ διαφωνίες στό ἐργατικό κίνημα τῆς Εὐρώπης» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 167 - 180, 186 - 190 · τόμ. 6ος, σελ. 1 - 195 · 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 15ος, σελ. 15 - 25, τόμ. 16ος, σελ. 317 - 322) κ.ἄ. — *51.*

27 «*Ὀσβομποζντένιγε*» («Ἀπελευθέρωση») — δεκαπενθήμερο περιοδικό

πού ἔβγαινε στό ἐξωτερικό ἀπό τίς 18 τοῦ Ἰούνη (1 τοῦ Ἰούλη) 1902 ὥς τίς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 κάτω ἀπό τή διεύθυνση τοῦ Π. Μπ. Στροῦβε. Τό περιοδικό ἦταν ὄργανο τῆς ρωσικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης καί διοχέτευε μέ συνέπεια τίς ἰδέες τοῦ μετριοπαθοῦς-μοναρχικοῦ φιλελευθερισμοῦ. Τό 1903 γύρω ἀπό τό περιοδικό συγκροτήθηκε (καί τό Γενάρη τοῦ 1904 πῆρε τήν όριστική μορφή της) ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης», πού διατηρήθηκε ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905. Μαζί μέ τούς ζέμτσι-συνταγματιστές οἱ «ὀσβομποζντέντσι» ἀποτέλεσαν τόν πυρήνα τοῦ συνταγματικο-δημοκρατικοῦ κόμματος (καντέτοι), πού ἱδρύθηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 καί ἦταν τό ἡγετικό κόμμα τῆς φιλελευθερομοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης τῆς Ρωσίας. — *51.*

28 «*Ζαριά*» («Αὐγή») — μαρξιστικό ἐπιστημονικό-πολιτικό περιοδικό. Τό ἔβγαζε νόμιμα στά 1901–1902 στή Στουτγάρδη ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα». Βγῆκαν συνολικά τέσσερα τεύχη (τρία σώματα) τοῦ «Ζαριά». Τό τεῦχος 1 βγῆκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1901 (στήν πραγματικότητα βγῆκε στίς 23 τοῦ Μάρτη μέ τό ν. ἡμ.), τό τεῦχος 2–3 τό Δεκέμβρη τοῦ 1901 καί τό τεῦχος 4 τόν Αὔγουστο τοῦ 1902. Τά καθήκοντα τοῦ περιοδικοῦ καθορίστηκαν στό «Σχέδιο δήλωσης τῆς σύνταξης τῆς „Ἴσκρα“ καί τοῦ „Ζαριά“», πού εἶχε γραφεῖ ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στή Ρωσία (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 327 - 338). Τὸ 1902, ὅταν παρουσιάστηκαν διαφωνίες καὶ προστριβὲς μέσα στὴ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» καὶ τοῦ «Ζαριά», ὁ Πλεχάνοφ πρότεινε ἕνα σχέδιο διαχωρισμοῦ τοῦ περιοδικοῦ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα (μὲ σκοπὸ νὰ κρατήσει γιὰ τὸν ἑαυτό του τὴ διεύθυνση τοῦ «Ζαριά»), ὅμως ἡ πρόταση αὐτὴ δὲν ἔγινε δεχτή καί ἡ σύνταξη τῶν ὀργάνων αὐτῶν παέμεινε πάντοτε κοινή.

Τό περιοδικό «Ζαριά» ἔκανε κριτική στό διεθνή καί στό ρωσικό ἀναθεωρητισμό καί ὑπεράσπιζε τίς θεωρητικές βάσεις τοῦ μαρξισμοῦ. Στό «Ζαριά» εἶχαν δημοσιευτεῖ οἱ ἐργασίες τοῦ Β. Ι. Λένιν: «Εὐκαιριακά σημειώματα», «Οἱ διῶχτες τῶν ζέμστβο καί οἱ Ἀννίβες τοῦ φιλελευθερισμοῦ», «Οἱ κ. κ. „κριτικοί“ στό ἀγροτικό ζήτημα» (τά τέσσερα πρῶτα κεφάλαια τῆς ἐργασίας «Τό ἀγροτικό ζήτημα καί οἱ „κριτικοί τοῦ Μάρξ“»), «Ἐσωτερική ἀνασκόπηση», «Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας», καθώς καί τά ἔργα τοῦ Γ. Β. Πλεχάνοφ: «Κριτική τῶν κριτικῶν μας. Μέρος Ι. Ὁ κ. Π. Στροῦβε στό ρόλο τοῦ κριτικοῦ τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης», «Ὁ Cant ἐνάντια στόν Κάντ, εἴτε ἡ πνευματική διαθήκη τοῦ κ. Μπέρνσταϊν» καί ἄλλα. — *51.*

29 Ἡ «*Μπούντ*» («Γενική ἑβραϊκή ἐργατική ἕνωση Λιθουανίας, Πολωνίας καὶ Ρωσίας») ὀργανώθηκε τό 1897 στό ἱδρυτικό συνέδριο τῶν ἑβραϊκῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων στή Βίλνα· στίς γραμμές της συνένωνε κυρίως μισοπρολεταριακά στοιχεῖα τῶν ἑβραίων βιοτεχνῶν τῶν δυτικῶν περιοχῶν τῆς Ρωσίας. Στό Ι συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (1898) ἡ Μπούντ μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ «σάν αὐτόνομη ὀργάνωση, ἀνεξάρτητη μόνο στά ζητήματα πού ἀφοροῦσαν εἰδικά τὸ ἑβραϊκό προλεταριάτο» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρος Ι, 1954, σελ. 14).

Ἡ Μπούντ ἦταν φορέας τοῦ ἐθνικισμοῦ καί τῆς χωριστικῆς τάσης μέσα στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1901 τό IV

συνέδριο τῆς Μπούντ τάχθηκε ὑπέρ τῆς κατάργησης τῶν ὀργανωτικῶν σχέσεων πού εἶχαν καθιερωθεῖ στό I συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό συνέδριο δήλωσε στήν ἀπόφασή του ὅτι θεωρεῖ τό ΣΔΕΚΡ ὁμοσπονδιακή ἕνωση ἐθνικῶν ὀργανώσεων καί ὅτι ἡ Μπούντ πρέπει νά ἀνήκει σ' αὐτό σάν ὁμόσπονδο τμῆμα.

Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅταν τό συνέδριο ἀπέριψε τήν ἀξίωση τῆς Μπούντ νά ἀναγνωριστεῖ σάν ὁ μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ ἑβραϊκοῦ προλεταριάτου, ἡ Μπούντ ἀποχώρησε ἀπό τό κόμμα. Τό 1906, μέ βάση τήν ἀπόφαση τοῦ IV (Ἑνωτικοῦ) συνεδρίου τοῦ κόμματος, ἡ Μπούντ ξαναμπῆκε στό ΣΔΕΚΡ.

Μέσα στό ΣΔΕΚΡ οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν πάντοτε τήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος («οἰκονομιστές», μενσεβίκους, λικβινταριστές), ἀντιστρατεύονταν τούς μπολσεβίκους καί τόν μπολσεβικισμό. Στό προγραμματικό αἴτημα τῶν μπολσεβίκων γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν ἡ Μπούντ ἀντιπαράθετε τό αἴτημα τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν ἡ Μπούντ κρατοῦσε λικβινταριστική στάση καί πῆρε ἐνεργό μέρος στή δημιουργία τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. Στή διάρκεια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου 1914–1918 οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν σοσιαλσωβινιστικές θέσεις. Τό 1917 ἡ Μπούντ ὑποστήριξε τήν ἀντεπαναστατική Προσωρινή κυβέρνηση καί πολέμησε στό πλευρό τῶν ἐχθρῶν τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου ἡ ἡγεσία τῆς Μπούντ προσχώρησε στίς δυνάμεις τῆς ἀντεπανάστασης. Ταυτόχρονα ὅμως ἀνάμεσα στά ἁπλά μέλη τῆς Μπούντ παρατηρήθηκε στροφή ὑπέρ τῆς συνεργασίας μέ τή Σοβιετική ἐξουσία. Τό Μάρτη τοῦ 1921 ἡ Μπούντ αὐτοδιαλύθηκε κι ἕνα μέρος τῶν μελῶν της μπῆκε στό ΚΚΡ (μπ.) μέ βάση τίς γενικές ἀρχές εἰσδοχῆς. — *51.*

30 *«Ἐργατική ὀργάνωση» Πετρούπολης* — ὀργάνωση τῶν «οἰκονομιστῶν» πού σχηματίστηκε τό καλοκαίρι τοῦ 1900. Τό φθινόπωρο τοῦ 1900 ἔγινε συγχώνευση τῆς «Ἐργατικῆς ὀργάνωσης» μέ τήν ὀργάνωση Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης» πού ἦταν ἀναγνωρισμένη σάν ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς ἰσκρικῆς κατεύθυνσης στήν κομματική ὀργάνωση Πετρούπολης, ἕνα μέρος τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Πετρούπολης, πού βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιροή τῶν ὀπαδῶν τοῦ «οἰκονομισμοῦ», ἀποσπάστηκε τό φθινόπωρο τοῦ 1902 ἀπό τήν ἐπιτροπή Πετρούπολης καί ἐπανίδρυσε τήν ἀνεξάρτητη «Ἐργατική ὀργάνωση». Ἡ ἐπιτροπή τῆς «Ἐργατικῆς ὀργάνωσης» πῆρε ἐχθρική θέση ἀπέναντι στή λενινιστική «Ἴσκρα» καί στό ὀργανωτικό σχέδιό της γιά τήν οἰκοδόμηση μαρξιστικοῦ κόμματος. Ἡ ἐπιτροπή τῆς «Ἐργατικῆς ὀργάνωσης» ἀντιπαραθέτοντας τόν ἑαυτό της στό κόμμα δήλωσε δημαγωγικά ὅτι ὁ κυριότερος ὅρος γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί τήν ἐπιτυχία τῆς πάλης εἶναι ἡ αὐτενέργεια τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Ἐργατικῆς ὀργάνωσης», πού ἐνεργοῦσε αὐθαίρετα ἐξονόματος τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης», διαμαρτυρήθηκαν πολλές τοπικές ὀργανώσεις τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στίς ἀρχές τοῦ 1904, μετά τό II συνέδριο τοῦ κόμματος, ἡ «Ἐργατική ὀργάνωση»

συγχωνεύτηκε στήν παγκομματική όργάνωση καί έπαψε νά ύπάρχει. — *51.*

[31] Ἡ *ἐπιτροπή Βορόνεζ τοῦ ΣΔΕΚΡ* βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν «οἰκονομιστῶν» μέ ἐπικεφαλῆς τόν Β. Π. Ἀκίμοφ καί τή Λ. Π. Μαχνόβετς (στό ΙΙ συνέδριο λεγόταν Μπροῦκερ), «πού στό συνέδριο πολέμησαν σ' ὅλη τή γραμμή τήν ἐπαναστατική πτέρυγα τοῦ κόμματος καί πού ὅλοι, ἀπό τόν σ. Πλεχάνοφ ὥς τόν σ. Ποπόφ, τούς κατέταξαν δεκάδες φορές στούς ὀπορτουνιστές» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 407).

Τό Νοέμβρη τοῦ 1902 μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν δημιουργήθηκε στή σύσκεψη τοῦ Πσκόφ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή (ΟΕ) γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Σέ λίγο ὅλες σχεδόν οἱ ἐπιτροπές τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησαν στήν ΟΕ, ἐκφράζοντάς της τήν ἐμπιστοσύνη τους καί ὑποστηρίζοντας τήν πρωτοβουλία της γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου. Ἡ ἐπιτροπή Βορόνεζ πῆρε ἀμέσως ἐχθρική θέση ἀπέναντι στήν ΟΕ, δέν τῆς ἀναγνώριζε τό δικαίωμα νά συγκαλέσει συνέδριο, προσπαθοῦσε νά ὑποσκάψει τήν ἐμπιστοσύνη τῶν ἐπιτροπῶν πρός αὐτήν, στά γράμματά της πού ἦταν ἀληθινοί λίβελλοι δυσφημοῦσε τή δράση της κτλ. Τή λενινιστική «Ἴσκρα», πού ἔπαιξε τόν κυριότερο ρόλο στή δημιουργία τῆς ΟΕ, ἡ ἐπιτροπή Βορόνεζ τήν ἀποκαλοῦσε «δυνάστη τῆς σοσιαλδημοκρατίας» καί τήν κατηγοροῦσε ὅτι ἀκολουθεῖ διασπαστική πολιτική. Ἐφόσον ἡ ἐπιτροπή Βορόνεζ πῆρε καθαρά ἐχθρική θέση ἀπέναντι στήν ΟΕ καί στό προετοιμαζόμενο ἀπ' αὐτή συνέδριο, ἡ ΟΕ θεώρησε λογικό νά μήν καλέσει τήν ἐπιτροπή Βορόνεζ στό συνέδριο. Τό δεύτερο συνέδριο ἐνέκρινε αὐτή τήν ἀπόφαση καί ἐνέγραψε στό ψήφισμά του τά ἑξῆς: «Ἐπειδή ἡ ἐπιτροπή Βορόνεζ δέν ἀναγνώριζε τήν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή, καθώς καί τό καταστατικό πού μέ βάση του συγκλήθηκε τό συνέδριο, τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ θεωρεῖ ὅτι ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή εἶχε τό ἀναμφισβήτητο δικαίωμα νά μήν καλέσει στό συνέδριο τήν παραπάνω ἐπιτροπή («Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πραχτικά». 1959, σελ. 436). — *51.*

[32] Τό *δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ* συνῆλθε στίς 17 (30) τοῦ Ἰούλη–10 (23) τοῦ Αὐγούστου 1903. Οἱ 13 πρῶτες συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου ἔγιναν στίς Βρυξέλλες. Κατόπιν, λόγω τῶν ἀστυνομικῶν διώξεων, τό συνέδριο μεταφέρθηκε στό Λονδίνο καί συνέχισε ἐκεῖ τίς ἐργασίες του.

Τό συνέδριο προετοιμάστηκε ἀπό τήν «Ἴσκρα», πού μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν ἔκανε τεράστια δουλειά γιά τή συσπείρωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν, μέ βάση τίς ἀρχές τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» ἐπεξεργάστηκε καί ὑπέβαλε γιά συζήτηση στό συνέδριο ἕνα σπουδαιότατο ντοκουμέντο, τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος (δημοσιεύτηκε τήν 1η τοῦ Ἰούνη 1902 στό 21ο φύλλο τῆς «Ἴσκρα»). Πολλά ντοκουμέντα τοῦ συνεδρίου εἶχαν γραφτεῖ ἀπό τόν Λένιν: τό σχέδιο καταστατικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ, κάμποσα σχέδια ἀποφάσεων, τό σχέδιο ἔκθεσης γιά τή δράση τῆς «Ἴσκρα». Ἐπίσης ὁ Λένιν ἐπεξεργάστηκε λεπτομερειακά τήν ἡμερησία διάταξη καί τόν κανονισμό τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου.

Στό συνέδριο πῆραν μέρος 43 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο, πού

ἀντιπροσώπευαν 26 ὀργανώσεις (τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς», τήν ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα», τήν Ἐπιτροπή ἐξωτερικοῦ τῆς Μπούντ καθώς καί τήν Κεντρική της Ἐπιτροπή, τό «Σύνδεσμο τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας», τήν «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» καί 20 σοσιαλδημοκρατικές ἐπιτροπές καί ἑνώσεις τῆς Ρωσίας). Ὁρισμένοι ἀντιπρόσωποι εἶχαν ἀπό δυό ψήφους καί γι' αὐτό ὁ ἀριθμός τῶν θετικῶν ψήφων στό συνέδριο ἀνερχόταν σέ 51. Ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου — πού ἀντιπροσώπευαν τίς μεγαλύτερες σοσιαλδημοκρατικές ἐπιτροπές τῆς Ρωσίας — ἦταν οἱ λενινιστές ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστάτες: Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα, Α. Β. Σότμαν, Π. Α. Κράσικοφ, Ν. Ε. Μπάουμαν, Α. Μ. Στοπάνι κ. ἄ. Ἡ σύνθεση τοῦ συνεδρίου ἦταν ἀνομοιογενής. Σ' αὐτό ἔπαιρναν μέρος ὄχι μόνο ὀπαδοί τῆς «Ἴσκρα», ἀλλά καί ἀντίπαλοί της, καθώς καί ἀσταθῆ, ταλαντευόμενα στοιχεῖα.

Στήν ἡμερησία διάταξη ὑπῆρχαν 20 θέματα.

Στό συνέδριο ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση γιά τό καταστατικό τοῦ κόμματος καί μίλησε πάνω στά περισσότερα θέματα τῆς ἡμερησίας διάταξης τοῦ συνεδρίου.

Τά σοβαρότερα ζητήματα τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ ψήφιση τοῦ προγράμματος καί τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος καί ἡ ἐκλογή τῶν καθοδηγητικῶν κομματικῶν ὀργάνων. Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί του ἔκαναν στό συνέδριο ἀποφασιστική πάλη ἐναντίον τῶν ὀπορτουνιστῶν.

Τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος πού τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» δέχτηκε κατά τή συζήτησή του στό συνέδριο τίς ἄγριες ἐπιθέσεις τῶν ὀπορτουνιστῶν, ἰδιαίτερα ἡ θέση του γιά τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ κόμματος μέσα στό ἐργατικό κίνημα, ἡ παράγραφος γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἐγκαθίδρυσης τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τό ἀγροτικό μέρος τοῦ προγράμματος. Οἱ ὀπορτουνιστές ἐπικαλούμενοι τά προγράμματα τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, στά ὁποῖα δέν ὑπῆρχε ἡ θέση γιά τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἔκαναν ἄμεσες καί ἔμμεσες ἐπιθέσεις ἐνάντια σ' αὐτή τή θέση. Ὀπορτουνιστική ἑρμηνεία τοῦ ζητήματος τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἔδοσε μέ τήν ὁμιλία του ὁ Τρότσκι, πού θεωροῦσε ἀπαραίτητο ὅρο γιά τήν ἐγκαθίδρυσή της τήν πλήρη σχεδόν συνταύτιση τοῦ κόμματος καί τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τή μετατροπή τοῦ προλεταριάτου σέ πλειοψηφία τοῦ ἔθνους. Τό συνέδριο ἀντέκρουσε ὅλες τίς προσπάθειες τῶν ὀπορτουνιστῶν νά ἐπιφέρουν ἀλλαγές στό ἰσκρικό σχέδιο προγράμματος στό πνεῦμα τῶν προγραμμάτων τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί ἐνέκρινε ὁμόφωνα (μέ μιάν ἀποχή) τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, ὅπου διατυπώθηκαν τόσο τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπικείμενη ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση (πρόγραμμα-μίνιμουμ) ὅσο καί τά καθήκοντα στήν περίπτωση τῆς νίκης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τῆς ἐγκαθίδρυσης τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου (πρόγραμμα-μάξιμουμ). Ἡ ψήφιση τοῦ ἐπαναστατικοῦ, μαρξιστικοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος ἀποτέλεσε σοβαρή νίκη τῆς λενινιστικῆς-ἰσκρικῆς κατεύθυνσης, πού κατοχυρώθηκε μέ τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου νά ἀναγνωριστεῖ ἡ «Ἴσκρα» Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος.

Κατά τή συζήτηση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος ἔγινε σκληρή πάλη πάνω στό ζήτημα τῆς διατύπωσης τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ. Στή διατύπωση τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ, πού

πρότεινε ὁ Λένιν, ἡ ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος ἐξαρτιόταν ὄχι μόνο ἀπό τήν ἀναγνώριση τοῦ προγράμματος καί τήν ὑλική ὑποστήριξη τοῦ κόμματος, ἀλλά καί ἀπό τήν προσωπική συμμετοχή τοῦ μέλους σέ μιάν ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις. Ὁ Μάρτοφ ὑπέβαλε στό συνέδριο δικιά του διατύπωση τοῦ πρώτου ἄρθρου, ὅπου πρότεινε οἱ ἀπαιτήσεις ἀπό τά μέλη τοῦ κόμματος νά περιοριστοῦν, — ἐκτός ἀπό τήν ἀναγνώριση τοῦ προγράμματος καί τήν ὑλική ὑποστήριξη τοῦ κόμματος, — στήν ταχτική προσωπική βοήθεια τοῦ μέλους πρός τό κόμμα, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση μιᾶς ὀργάνωσής του. Ἡ διατύπωση τοῦ Μάρτοφ, πού διευκόλυνε τήν εἴσοδο στό κόμμα σ' ὅλα τά ἀσταθῆ στοιχεῖα, ὑποστηρίχθηκε στό συνέδριο ὄχι μόνο ἀπό τούς ὀπορτουνιστές, ἀλλά καί ἀπό τούς «μαλακούς» (ἀσταθεῖς) ἰσκριστές καί ἐγκρίθηκε στό συνέδριο μέ ἐλάχιστη διαφορά ψήφων. Ἀργότερα, τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, τροποποιώντας τήν ἀπόφαση τοῦ II συνεδρίου, ἐνέκρινε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ στή λενινιστική διατύπωσή του. Στό σύνολό του ὅμως ἐπικυρώθηκε ἀπό τό συνέδριο τό καταστατικό πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Λένιν.

Τό συνέδριο ψήφισε ἐπίσης μιά σειρά ἀποφάσεις πάνω στά ζητήματα ταχτικῆς.

Στό συνέδριο ἐπῆλθε διάσπαση ἀνάμεσα στούς συνεπεῖς ὀπαδούς τῆς ἰσκρικῆς κατεύθυνσης — τούς λενινιστές, καί στούς λεγόμενους «μαλακούς» ἰσκριστές — τούς μαρτοφικούς. Οἱ ὀπαδοί τῆς λενινιστικῆς κατεύθυνσης πῆραν τήν πλειοψηφία κατά τίς ἐκλογές τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος καί ἄρχισαν νά ὀνομάζονται μπολσεβίκοι, ἐνῶ οἱ ὀπαδοί τοῦ Μάρτοφ πού πῆραν τή μειοψηφία — μενσεβίκοι.

Τό συνέδριο εἶχε τεράστια σημασία γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. Ἔβαλε τέρμα στόν πρωτόγονο τρόπο δουλειᾶς καί στό στενό πνεῦμα τῶν ὁμίλων πού ὑπῆρχε μέσα στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα καί δημιούργησε ἕνα ἐπαναστατικό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἕνα κόμμα νέου τύπου. Τό συνέδριο σήμαινε νίκη τῶν λενινιστικῶν ἀρχῶν μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία καί στάθηκε σημεῖο στροφῆς στό διεθνές ἐργατικό κίνημα. Ὁ Λένιν ἔγραφε: «Ὁ μπολσεβικισμός ὑπάρχει σά ρεῦμα τῆς πολιτικῆς σκέψης καί σάν πολιτικό κόμμα ἀπό τό 1903» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 8). — *53.*

33 Στό βιβλίο του «Ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω», στό μέρος «β) Ἔναρξη τοῦ συνεδρίου. — Τό ἐπεισόδιο μέ τήν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή», ὁ Β. Ι. Λένιν μιλάει διεξοδικά γιά τό περιεχόμενο τοῦ ἐπεισοδίου μὲ τὴν ΟΕ (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 201 - 210). — *55.*

34 Ὁ *ἔκτακτος νόμος ἐνάντια στούς σοσιαλιστές* ψηφίστηκε στή Γερμανία τό 1878 ἀπό τήν κυβέρνηση τοῦ Βίσμαρκ μέ σκοπό τήν καταπολέμηση τοῦ ἐργατικοῦ καί τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος. Μέ τό νόμο αὐτό ἀπαγορεύονταν ὅλες οἱ ὀργανώσεις τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος καί οἱ μαζικές ἐργατικές ὀργανώσεις, ἀπαγορευόταν ὁ ἐργατικός τύπος, κατασχόταν ἡ σοσιαλιστική φιλολογία, ὑποβάλλονταν σέ διωγμούς καί ἐξορίες οἱ σοσιαλδημοκράτες. Ὡστόσο οἱ διώξεις δέ λύγισαν τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα πού ἀναπροσάρμοσε

τή δράση του στίς συνθῆκες τῆς παρανομίας: στό ἐξωτερικό ἐκδιδόταν τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος, ἡ ἐφημερίδα «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ» καί συνέρχονταν ταχτικά (τό 1880, τό 1883 καί τό 1887) τά συνέδρια τοῦ κόμματος· μέσα στή Γερμανία, στήν παρανομία, ἀνασυγκροτοῦνταν γρήγορα οἱ σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις καί ὁμάδες, μέ ἐπικεφαλῆς τους τήν παράνομη Κεντρική Ἐπιτροπή. Ταυτόχρονα τό κόμμα χρησιμοποίησε πλατιά τίς νόμιμες δυνατότητες γιά τό δυνάμωμα τῶν δεσμῶν του μέ τίς μάζες καί ἡ ἐπιροή του μεγάλωνε ἀδιάκοπα: ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων πού πῆραν οἱ σοσιαλδημοκράτες στίς ἐκλογές γιά τό ράιχσταχ αὐξήθηκε ἀπό τό 1878 ὥς τό 1890 πάνω ἀπό τό τριπλάσιο.

Τεράστια βοήθεια στούς γερμανούς σοσιαλδημοκράτες πρόσφεραν ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς. Τό 1890, κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ μαζικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πού δυνάμωνε ὁλοένα, ὁ ἔκτακτος νόμος ἐνάντια στούς σοσιαλιστές καταργήθηκε. — *57.*

35 Στό II συνέδριο τοῦ Κόμματος στήν Κεντρική Ἐπιτροπή ἐκλέχτηκαν οἱ Λένγκνικ, Κρζιζανόβσκι, Νοσκόφ. Τόν Ὀχτώβρη (ν. ἡμ.) τοῦ 1903 στήν ΚΕ προσλήφθηκαν ἡ Ζεμλιάτσκα, ὁ Κράσιν, ἡ Ἔσσεν καί ὁ Γκουσάροφ. Τό Νοέμβρη τοῦ ἴδιου χρόνου στήν ΚΕ μπῆκε ὁ Λένιν καί προσλήφθηκε ὁ Γκάλπεριν. Μέσα στόν Ἰούλη–Σεπτέμβρη τοῦ 1904 στή σύνθεση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπῆλθαν νέες ἀλλαγές: οἱ ὀπαδοί τοῦ Λένιν Λένγκνικ καί Ἔσσεν πιάστηκαν. Οἱ συμφιλιωτιστές Κρζιζανόβσκι καί Γκουσάροφ παραιτήθηκαν καί οἱ Κράσιν, Νοσκόφ καί Γκάλπεριν πού ἔμειναν στήν ΚΕ διέγραψαν ἀπό τήν ΚΕ παράνομα καί παρά τίς διαμαρτυρίες τοῦ Λένιν τή Ζεμλιάτσκα, πού ἦταν ὀπαδός τῆς πλειοψηφίας, καί προσέλαβαν τρεῖς νέους συμφιλιωτιστές: τόν Λιουμπίμοφ, τόν Κάρποφ καί τόν Ντουμπρόβινσκι. Ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν ἀλλαγῶν ἦταν νά ἀποτελεῖται ἡ πλειοψηφία τῆς ΚΕ ἀπό συμφιλιωτιστές. — *61.*

36 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ γιά τή διάλυση τοῦ Νότιου Γραφείου τῆς ΚΕ, πού ἔκανε ζύμωση γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. — *61.*

37 Τό σχέδιο τῆς «Ἀνακοίνωσης γιά τήν ἵδρυση Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας» γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν πρίν ἀπό τίς 20 τοῦ Ὀχτώβρη (2 τοῦ Νοέμβρη) 1904. Σέ γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια πρός τόν Α. Α. Μπογκντάνοφ μέ ἡμερομηνία 2 τοῦ Νοέμβρη 1904 (ν. ἡμ.), πού δημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV (σελ. 232–234), ἀναφέρεται: «Τό Γραφεῖο σχεδιάζει νά κυκλοφορήσει μιά τέτοια περίπου δήλωση. . .». Πιό κάτω στό γράμμα μπαίνει σημάδι ὅπου θά γραφόταν τό κείμενο τῆς δήλωσης. Ὅμως τό κείμενο τῆς ἴδιας τῆς δήλωσης δέ βρέθηκε μέσα στό σχέδιο τῆς ἐπιστολῆς· τό κείμενο ἀνακαλύφθηκε τό 1940 καί τόν ἴδιο χρόνο δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Προλετάρσκαγια Ρεβολιούτσιγια», τεῦχος 2. Τό σχέδιο αὐτό μαζί μέ τό γράμμα τοῦ Λένιν καί τῆς Κρούπσκαγια τῆς 2 τοῦ Νοέμβρη 1904 εἶχε σταλεῖ στίς μπολσεβίκικες ἐπιτροπές στή Ρωσία. — *64.*

38 Πρόκειται γιά τή διακήρυξη «Ἔκκληση πρός τά μέλη τοῦ ΣΔΕΚΡ»,

πού ἐκδόθηκε ἀπό τήν ἐπιτροπή Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1904, σάν ἀπάντηση στή λενινιστική ἔκκληση «Πρός τό κόμμα» πού ψήφισε ἡ σύσκεψη τῶν 22 (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 13-21). Ἡ διακήρυξη ἀρχίζει μέ τά λόγια: «Ἐμεῖς, „19" μέλη τοῦ ΣΔΕΚΡ, χρησιμοποιοῦμε μὲ ἱκανοποίηση τήν ἔκκληση πού ἔκαναν 22 μέλη τοῦ κόμματός μας». Οἱ συντάχτες τῆς διακήρυξης ἐπικρίνουν μέ δριμύτητα τή στάση τοῦ Πλεχάνοφ πού ὕστερα ἀπό τό II συνέδριο ἔκανε στροφή πρός τούς μενσεβίκους, τόν ὀνομάζουν «πολιτικό χαμαιλέοντα», ἐπικρίνουν ἐπίσης τή στάση τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα», τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος καί τῆς συμφιλιωτικῆς ΚΕ· τάσσονται ἀποφασιστικά ὑπέρ τῆς προετοιμασίας καί τῆς σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. Αὐτή ἡ διακήρυξη γράφτηκε ἀπό μιά ὁμάδα μπολσεβίκων (Φ.Β. Λένγκνικ, Ν. Ε. Μπάουμαν, Ε. Ντ. Στάσοβα, Μπ. Μ. Κνουνιάντς κ.ἄ.), πού τόν καιρό ἐκεῖνο ἦταν κλεισμένοι στή φυλακή Ταγκάνκα τῆς Μόσχας (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συλλογή ντοκουμέντων καί ὑλικῶν». Μόσχα, 1955, σελ. 99-106, 306-308). — *64.*

39 Ἡ μπροσούρα τοῦ Β. Ι. Λένιν «*Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα"*» εἶναι ἀφιερωμένη στή διεξοδική ἀνάλυση καί κριτική τοῦ γράμματος τῆς σύνταξης τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα», γράμμα πού κυκλοφόρησε τό Νοέμβρη τοῦ 1904. Στό γράμμα οἱ μενσεβίκοι πρόβαλαν σάν κύριο καθῆκον τῆς σοσιαλδημοκρατίας τήν «ὀργανωμένη ἐπενέργεια πάνω στήν ἀστική ἀντιπολίτευση» μέ προβολή αἰτημάτων στήν κυβέρνηση μέσω τῶν ἀστῶν φιλελευθέρων καί τῶν ζέμτσι. Σέ ἀπάντηση στήν μπροσούρα τοῦ Λένιν ἡ σύνταξη κυκλοφόρησε ἕνα δεύτερο γράμμα πρός τίς κομματικές ὀργανώσεις. Καί τά δυό γράμματα εἶχαν πάνω πάνω τή σημείωση: «Μόνο γιά τά μέλη τοῦ κόμματος». Τό γεγονός ὅτι ἡ μενσεβίκικη σύνταξη κυκλοφόρησε τό δεύτερο γράμμα ἀποκλειστικά ἀνάμεσα στούς μενσεβίκους ἀνάγκασε τόν Λένιν νά γράψει μιά συμπλήρωση στήν μπροσούρα του πού εἶχε κιόλας τυπωθεῖ καί κυκλοφορήσει ἀνάμεσα στίς ἐπιτροπές. Ἡ συμπλήρωση τυπώθηκε χωριστά σέ χρωματιστό χαρτί καί κολλήθηκε στά ἀντίτυπα τῆς μπροσούρας πού εἶχαν μείνει στήν ἀποθήκη τοῦ μπολσεβίκικου ἐκδοτικοῦ.

Οἱ τοπικές μπολσεβίκικες ἐπιτροπές: Πετρούπολης, Ὀδησσοῦ, Αἰκατερινοσλάβ, Νικολάγεφ, ἐξέφρασαν τήν ἔντονη ἀποδοκιμασία τους γιά τό σχέδιο τῆς «καμπάνιας τῶν ζέμστβο τῆς „Ἴσκρα"». Ἡ εἰδική ἀπόφαση πού πῆρε ἀπ' ἀφορμή αὐτό τό σχέδιο τό κέντρο διαφώτισης τῆς ὀργάνωσης Ὀδησσοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ λέει τά ἑξῆς: «Θεωροῦμε ἀνάξιο γιά ἕνα ἐπαναστατικό κόμμα νά δειλιάζει μπροστά στούς „ἐκφοβισμούς" τῶν φιλελευθέρων: τό ἐργατικό κόμμα πρέπει παντοῦ καί πάντοτε νά διατυπώνει καθαρά καί ἀπερίφραστα τόν τελικό σκοπό του καί τίς ἄμεσες διεκδικήσεις του, χωρίς νά λογαριάζει τά σχέδια ὁποιωνδήποτε φιλελευθέρων. Σήμερα μιά συμμαχία μέ τούς φιλελεύθερους δέν εἶναι παρά προδοσία σέ βάρος τοῦ προλεταριάτου, πράξη ἀσυγχώρητης πολιτικῆς μυωπίας πού διαφθείρει τήν ταξική συνείδηση τοῦ προλεταριάτου καί ἀποσπάει τά κομματικά στελέχη ἀπό τό κύριο καί μόνιμο καθῆκον — τήν ὀργάνωση τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου» («Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συλλογή ντοκουμέντων καί ὑλικῶν». Μόσχα, 1955, σελ. 195). Ἡ μπροσούρα τοῦ Λένιν «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο

καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα"» βγῆκε τό 1904 στή Γενεύη στό ἐκδοτικό σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς φιλολογίας τοῦ Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί τοῦ Ν. Λένιν σέ 3000 ἀντίτυπα. Κυκλοφόρησε πλατιά ἀνάμεσα στίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις: κατά τίς συλλήψεις καί τίς ἔρευνες βρέθηκαν ἀντίτυπά της στό Σμολένσκ, στό Βατούμ, στή Ρίγα, στό Σαράτοφ, στό Σουβάλκη καί σέ ἄλλες πόλεις.

Ἡ μπροσούρα αὐτή, πού στρεφόταν ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων στά ζητήματα ὀργάνωσης καί ταχτικῆς καί ἐνάντια στίς διασπαστικές ἐνέργειές τους, ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στή συσπείρωση τῶν μπολσεβίκικων δυνάμεων, τούς ἔκανε νά κατανοήσουν ἀκόμα πιό βαθιά τίς βάσεις τῆς λενινιστικῆς ταχτικῆς καί νά μήν τά χάσουν μπροστά στά μεγάλα γεγονότα τῆς 9 (22) τοῦ Γενάρη. — *73.*

40 Πρόκειται γιά τήν ἀπόφαση τοῦ μενσεβίκου Σταροβέρ (Α. Ν. Πότρεσοφ) «Γιά τή στάση ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους», πού ψηφίστηκε στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Χαρακτηρίζοντας αὐτή τήν ἀπόφαση ὁ Β. Ι. Λένιν σημείωνε ὅτι αὐτή «δέ δίνει ταξική ἀνάλυση τοῦ φιλελευθερισμοῦ καί τοῦ δημοκρατισμοῦ», ὅτι φτιάχνει εἰκονικούς, χάρτινους ὅρους συμφωνίας μέ τούς φιλελευθέρους. Τήν κριτική τῆς ἀπόφασης Σταροβέρ βλ. στά ἔργα τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 323-327), «Ἐργατική καί ἀστική δημοκρατία» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 180-190). — *77.*

41 *Οὐγκριούμ-Μπουρτσέγεφ* — σατιρική μορφή διοικητῆ πόλης ἀπό τό ἔργο τοῦ Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν «Ἱστορία μιᾶς πόλης», πού ἔγινε ἡ προσωποποίηση τῶν ἀντιδραστικῶν, ἠλίθιων καί στενοκέφαλων ἀξιωματούχων. Ἡ μορφή αὐτή μπῆκε στήν πινακοθήκη τῶν κλασικῶν τύπων τῆς παγκόσμιας φιλολογίας σά μιά ἀπό τίς πιό χτυπητές λογοτεχνικές γενικεύσεις τῆς ἀπολυταρχικῆς αὐθαιρεσίας. — *79.*

42 «*Νόβογε Βρέμια*» («Νέοι Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1868 ὥς τό 1917. Ἀνῆκε σέ διάφορους ἐκδότες καί ἄλλαξε ἐπανειλημμένα τήν πολιτική κατεύθυνσή της. Στήν ἀρχή ἦταν μετριοπαθής-φιλελεύθερη, ἀπό τό 1876, ὅταν ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας ἔγινε ὁ Α. Σ. Σουβόριν, μετατράπηκε σέ ὄργανο τῶν ἀντιδραστικῶν κύκλων τῶν εὐγενῶν καί τῆς ὑπαλληλικῆς γραφειοκρατίας. Ἀπό τό 1905 ἦταν ὄργανο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη ἡ ἐφημερίδα ὑποστήριζε πέρα γιά πέρα τήν ἀντεπαναστατική πολιτική τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί κατάτρεχε λυσσασμένα τούς μπολσεβίκους. Κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917.

Ὁ Β. Ι. Λένιν ὀνόμαζε τή «Νόβογε Βρέμια» πρότυπο πουλημένης ἐφημερίδας. — *79.*

43 «*Πράβο*» («Τό Δίκαιο») — ἑβδομαδιαία νομική ἐφημερίδα ἀστικοφιλελεύθερης κατεύθυνσης, πού ἐκδιδόταν στήν Πετρούπολη ἀπό τά τέλη τοῦ 1898 ὥς τό 1917, ὑπό τή διεύθυνση τοῦ Β. Μ. Γκέσσεν καί τοῦ Ν. Ι. Λαζαρέβσκι. Τό ὄργανο αὐτό ἦταν ἀφιερωμένο κυρίως στήν ἐπιστημονική ἐπεξεργασία τῶν προβλημάτων τοῦ δικαίου. Ἀπό τό φθι-

νόπωρο τοῦ 1904 ἡ ἐφημερίδα «Πράβο» διαθέτει σελίδες καί γιά τήν πολιτική δημοσιολογία κι ἔτσι γίνεται οὐσιαστικά ἕνα ἀπό τά νόμιμα ὄργανα τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης». — *79.*

44 *Διαδήλωση τοῦ Ροστόβ* — πρόκειται γιά τήν ἀπεργία τοῦ Ροστόβ πού ἄρχισε στίς 2 (15) τοῦ Νοέμβρη 1902 μέ ἐκδήλωση τῶν ἐργατῶν τοῦ λεβητοποιείου τῶν Κεντρικῶν ἐργαστηρίων τοῦ σιδηροδρόμου Βλαντικαυκάζ. Στίς 4 τοῦ Νοέμβρη 1902, ἀκολουθώντας τό σύνθημα τῆς ἐπιτροπῆς Ντόν τοῦ ΣΔΕΚΡ, κατέβηκαν σέ ἀπεργία ὅλοι οἱ ἐργάτες τῶν ἐργαστηρίων τῶν σιδηροδρόμων, προβάλλοντας στή διεύθυνση μιά σειρά οἰκονομικές διεκδικήσεις. Στήν ἀπεργία προσχώρησαν σέ λίγο οἱ ἐργάτες τοῦ ἐργοστασίου κατασκευῆς ἀλετριῶν «Ἀξάι», τῆς καπνοβιομηχανίας Ἀσμόλοφ καί ἄλλων ἐπιχειρήσεων, οἱ ὑπάλληλοι τῶν ταχυδρομείων καί τῶν τηλεγραφείων, οἱ ἰδιωτικοί ὑπάλληλοι κλπ. Ἡ ἀπεργία ἔγινε γενική καί πῆρε πολιτικό χαρακτήρα.

Ἡ πλατιά ἔκταση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος αἰφνιδίασε τίς τσαρικές ἀρχές. Τά ὑπάρχοντα στρατεύματα δέν μποροῦσαν νά ἐμποδίσουν τά μαζικά συλλαλητήρια πού γίνονταν καθημερινά στόν ἐργατικό συνοικισμό τοῦ Ροστόβ — Τεμερνίκ, μέ 30 χιλιάδες περίπου ἐργάτες. Μόνον ὕστερα ἀπό τήν ἄφιξη ἐνισχύσεων οἱ τσαρικές ἀρχές προχώρησαν στήν ἔνοπλη καταστολή τοῦ κινήματος. Στίς 11 τοῦ Νοέμβρη ἔγινε ἡ πρώτη μεγάλη σύγκρουση μέ τούς κοζάκους, πού τέλειωσε μέ τό φόνο ἄοπλων ἐργατῶν. Ἡ εἴδηση γιά τό φόνο προκάλεσε ἕνα νέο ἐπαναστατικό ἀναβρασμό κι ἀποτέλεσε τό σύνθημα γιά τό ξέσπασμα ἀπεργιῶν στό Νοβοροσσίσκ καί στήν Τιχορέτσκαγια. Παρά τούς διωγμούς, τά συλλαλητήρια τῶν ἐργατῶν στό Ροστόβ συνεχίζονταν καί οἱ συγκρούσεις μέ τά στρατεύματα μετατρέπονταν σέ σκληρές ταξικές μάχες. Μόνο στίς 26 τοῦ Νοέμβρη, ὕστερα ἀπό σκληρή πάλη 21 ἡμερῶν, οἱ ἐργάτες ἀναγκάστηκαν νά σταματήσουν τήν ἀπεργία γιατί τά στρατεύματα εἶχαν καταφανή ἀριθμητική ὑπεροχή. Ἡ ἀπεργία καθοδηγοῦνταν ἀπό τήν ἰσκρική ἐπιτροπή Ντόν τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού στήν προκήρυξή της «Πρός ὅλους τούς πολίτες» ἔλεγε ὅτι ἡ ἀπεργία τοῦ Ροστόβ εἶναι ἕνα ἀπό τά προοίμια τοῦ γενικοῦ ξεσηκωμοῦ τῶν ρώσων ἐργατῶν. Χαρακτηρίζοντας τά γεγονότα τοῦ Ροστόβ ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο του «Νέα γεγονότα καί παλιά ζητήματα» ἔγραφε ὅτι «στά γεγονότα αὐτοῦ τοῦ εἴδους βλέπουμε πραγματικά, μέ τά ἴδια μας τά μάτια, πῶς ἡ παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση ἐνάντια στήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση ὡριμάζει ὄχι μόνο σάν ἰδέα στά μυαλά καί στά προγράμματα τῶν ἐπαναστατῶν, ἀλλά καί σάν ἀναπόφευχτο, πραχτικά φυσικό, *ἑπόμενο* βῆμα τοῦ ἴδιου τοῦ κινήματος...» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 60).

Ἡ ἀπεργία τοῦ Ροστόβ ἀποτέλεσε τόν πρόλογο τῆς γενικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας πού ἔγινε στό Νότο τῆς Ρωσίας τό 1903 καί ἦταν ἕνας ἀπό τούς προάγγελους τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905. — *90.*

45 *Μπαλαλάικιν* — πρόσωπο τοῦ ἔργου τοῦ Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν «Σύγχρονο εἰδύλλιο»· φιλελεύθερος φαφλατάς, τυχοδιώχτης καί ψεύτης πού πάνω ἀπ' ὅλα ἔβαζε τά ἰδιοτελῆ συμφέροντά του. Ὁ Λένιν ὀνομάζει «Μπαλαλάικιν τῆς σύνταξης» τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα» τόν Τρότσκι. — *91.*

[46] Πρόκειται γιά τή σημαντική αναζωογόνηση τῆς δράσης τῶν ζέμτσι στό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1904, μέ τήν ἀνάληψη τοῦ ὑπουργείου ἐσωτερικῶν ἀπό τόν πρίγκιπα Π. Ντ. Σβιατοπόλκ-Μίρσκι, ὕστερα ἀπό τή δολοφονία τοῦ Πλέβε.

Οἱ φιλελεύθεροι εὐγενεῖς καί οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί ἔβλεπαν πάντα τά ζέμστβο σά μιά σοβαρή δύναμη οἰκονομικῆς καί πολιτιστικῆς προόδου, σά σοβαρό μέσο πολιτικῆς πάλης γιά τήν ἱκανοποίηση τῶν διεκδικήσεών τους. Ἐφόσον ἡ τσαρική κυβέρνηση δέν προέβαινε σέ καμιά παραχώρηση, τό κίνημα τῶν ζέμστβο ἀποχτοῦσε βαθμιαῖα «ἀντιπολιτευτικό» χαρακτήρα. Ὅμως πρόκειται γιά μιά ἀντιπολίτευση διστακτική καί δειλή, ἀνίκανη νά παλαίψει ἀποφασιστικά ἐναντίον τῆς ἀπολυταρχίας, γιά μιά ἀντιπολίτευση πού πήγαινε πίσω ἀπό τίς πλάτες τῶν λαϊκῶν μαζῶν νά ἐκλιπαρήσει ἀπό τόν τσαρισμό διάφορες παραχωρήσεις πού θά βοηθοῦσαν νά πραγματοποιηθοῦν πολύ μετριοπαθεῖς συνταγματικές διεκδικήσεις, τέτοιες πού δέ θά ἔθιγαν τίς βάσεις τῆς ἀπολυταρχίας.

Στό δεύτερο ἑξάμηνο τοῦ 1904 εἶχε φουντώσει στή Ρωσία ἕνα νέο κύμα συνταγματικοῦ κινήματος. Ὁ νεοδιορισμένος ὑπουργός ἐσωτερικῶν Σβιατοπόλκ-Μίρσκι, γιά νά ἐξασθενίσει αὐτό τό κίνημα καί νά τραβήξει μέ τό μέρος τῆς ἀπολυταρχίας, μέσω τῶν ζέμστβο, μιά μερίδα τῆς φιλελεύθερης κοινωνίας, ἔκανε μιά σειρά παραχωρήσεις στή φιλελεύθερη ἀντιπολίτευση. Μερικοί φιλελεύθεροι ἀπολύθηκαν ἀπό τήν ἐξορία, δόθηκε ἄδεια νά ἐκδοθεῖ ἡ ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» — ὄργανο τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης», ἔγινε κάποια χαλάρωση τῆς λογοκρισίας κτλ. Ὁ ὑπουργός ἐξέφρασε τή γνώμη ὅτι οἱ συνελεύσεις τῶν ζέμστβο πρέπει νά ἔχουν ὅσο τό δυνατόν μεγαλύτερη ἐλευθερία καί περισσότερες ἁρμοδιότητες. Οἱ ζέμτσι, ἐπωφελούμενοι ἀπό τήν προστασία τοῦ ὑπουργοῦ, πραγματοποίησαν τό φθινόπωρο τοῦ 1904 μερικά συνέδρια, ὅπου καταρτίστηκε ἕνα πρόγραμμα πολιτικῶν μεταρυθμίσεων, τό ὁποῖο πρόβλεπε τή σύγκληση ἑνός ἰδιαίτερου ἀντιπροσωπευτικοῦ σώματος μέ νομοθετικά δικαιώματα. Αὐτή τήν ἐπιείκεια τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης πρός τά ζέμστβο ὁ Β. Ι. Λένιν τήν ὀνόμαζε παιχνίδι ἐπίδειξης συνταγματικότητας καί πρόλεγε ὅτι τό τωρινό κίνημα τῶν ζέμστβο «θ' ἀποδειχτεῖ ἀναπότρεπτα κι ἀναπόφευχτα μιά τέτοια ἀκριβῶς σαπουνόφουσκα ὅπως καί τά προηγούμενα, ἄν δέν ἐπέμβει ἡ δύναμη τῶν ἐργατικῶν μαζῶν πού εἶναι ἱκανές καί ἕτοιμες γιὰ ἐξέγερση» (σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 93).

Τό Δεκέμβρη κιόλας τοῦ 1904 σταμάτησαν οἱ πρόσκαιρες ἐρωτοτροπίες τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης μέ τούς φιλελευθέρους. Στίς 14 (27) τοῦ Δεκέμβρη 1904 στήν ἐφημερίδα «Πραβίτελστβεννι Βέστνικ» δημοσιεύτηκε διάταγμα τοῦ Νικολάου Β' πρός τή Σύγκλητο, πού ὁ Β. Ι. Λένιν τό ὀνόμασε «χαστούκι στούς φιλελευθέρους», καθώς καί κυβερνητική ἀνακοίνωση πού παράγγελνε στά ζέμστβο «νά μή θίγουν ζητήματα πού γιά τήν ἐξέτασή τους δέν ἔχουν νόμιμη ἐξουσιοδότηση», προειδοποιοῦσε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά τηροῦνται ἀπαρέγκλιτα οἱ νόμοι, ἡ τάξη καί ἡ ἡσυχία καί ἀπειλοῦσε ὅτι θά χρησιμοποιηθοῦν ὅλα τά ὑπάρχοντα μέσα γιά τό σταμάτημα κάθε συγκέντρωσης «ἀντικυβερνητικοῦ χαρακτήρα». Τό κίνημα τῶν ζέμστβο ἄρχισε γρήγορα νά ξεφτίζει καί τό φθινόπωρο τοῦ 1905, ὅταν σχηματίστηκαν τά κόμματα τῶν καντέτων καί τῶν ὀχτωβριστῶν, ἔπαψε νά ὑπάρχει σάν ἀνεξάρτητο πολιτικό ρεῦμα. — *92.*

47 Πρόκειται γιά τό κύριο ἄρθρο «Ἱστορική στροφή» στό φύλλο 6 τοῦ «Λιστόκ „Ραμπότσεβο Ντιέλα"» (Ἀπρίλης τοῦ 1901), πού ἐκδιδόταν ἀπό τούς «οἰκονομιστές», ἄρθρο ἀπ' ὅπου ἀκούστηκαν πρόωρα τυχοδιωχτικές φωνές γιά ἄμεση ἔφοδο ἐνάντια στό «φρούριο τοῦ δεσποτισμοῦ». Ὁ ἀρθρογράφος καλοῦσε τίς μάζες νά βοηθήσουν τήν ἐπανάσταση καί νά ἐπιταχύνουν τά βήματά της, τίς καλοῦσε νά συνταχθοῦν ἀμέσως σέ φάλαγγες ἐφόδου. — *93.*

48 Οἱ «*Θέσεις τῆς διάλεξης γιά τήν ἐσωκομματική κατάσταση*» γράφτηκαν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν λίγο μετά τήν κυκλοφορία τοῦ πρώτου γράμματος τῆς σύνταξης τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα» πού μιλοῦσε γιά τό σχέδιο τῆς καμπάνιας τῶν ζέμστβο, καθώς καί μετά τήν κυκλοφορία τῆς μπροσούρας τοῦ Λένιν «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα"» πού ἀπαντοῦσε σ' αὐτό τό γράμμα. Ἡ διάλεξη γιά τήν ἐσωκομματική κατάσταση ἔγινε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν σέ συνελεύσεις τῶν ρώσων πολιτικῶν προσφύγων: στίς 19 τοῦ Νοέμβρη (2 τοῦ Δεκέμβρη) 1904 στό Παρίσι, στίς 23–24 τοῦ Νοέμβρη (6–7 τοῦ Δεκέμβρη) στή Ζυρίχη καί στίς 25 τοῦ Νοέμβρη (8 τοῦ Δεκέμβρη) τοῦ ἴδιου χρόνου στή Βέρνη.

Οἱ ἰδέες τῆς διάλεξης διατυπώθηκαν καί ἀναπτύχθηκαν στό ἄρθρο του «Ἐργατική καί ἀστική δημοκρατία» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 180-190). Οἱ σημειώσεις τοῦ Λένιν γιά τίς συζητήσεις πάνω σ' αὐτή τή διάλεξη δημοσιεύτηκαν στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI, σελ. 74-78. — *99.*

49 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τή συνέλευση τῶν μπολσεβίκων στή Γενεύη, πού ἔγινε στίς 29 τοῦ Νοέμβρη (12 τοῦ Δεκέμβρη) 1904 ἀπό τά ἴδια περίπου πρόσωπα τῆς συνδιάσκεψης «τῶν 22». Σ' αὐτή τή συνέλευση πάρθηκε ἀπόφαση γιά ἔκδοση ὀργάνου τῆς κομματικῆς πλειοψηφίας — τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» καί καθορίστηκε ἡ σύνταξη αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας μέ τήν παρακάτω σύνθεση: Β. Ι. Λένιν, Β. Β. Βορόβσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι καί Α. Β. Λουνατσάρσκι. — *101.*

50 Πρόκειται γιά τρεῖς συνδιασκέψεις τοπικῶν μπολσεβίκικων ἐπιτροπῶν: τοῦ Νότου, τοῦ Καυκάσου καί τοῦ Βορρᾶ.

1) Ἡ συνδιάσκεψη περιοχῆς τοῦ Νότου (3 ἐπιτροπές: Ὀδησσοῦ, Αἰκατερινοσλάβ καί Νικολάγεφ) ἔγινε τό Σεπτέμβρη τοῦ 1904. Ἡ συνδιάσκεψη τάχθηκε ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος καί πρότεινε νά δημιουργηθεῖ Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου ἀποτελούμενη ἀπό τή Ζεμλιάτσκα, τόν Λιάντοφ καί τόν Μπογκντάνοφ. Ἡ συνδιάσκεψη ἀνέθεσε στόν Β. Ι. Λένιν νά κανονίσει ποιά θά εἶναι ἡ πλήρης σύνθεση τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς.

2) Τό Νοέμβρη τοῦ 1904 ἔγινε στήν Τιφλίδα συνδιάσκεψη Περιοχῆς τῆς ἑνωσιακῆς ἐπιτροπῆς Καυκάσου (4 ἐπιτροπές: Μπακοῦ, Βατούμ, Τιφλίδας καί Ἰμερεθίας-Μινγκρελίας), πού ἐπίσης τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἄμεσης σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος καί ἔβγαλε γραφεῖο γιά τήν προετοιμασία τοῦ συνεδρίου.

3) Τό Δεκέμβρη τοῦ 1904 ἔγινε ἡ συνδιάσκεψη τῆς περιοχῆς τοῦ Βορρᾶ (6 ἐπιτροπές: Πετρούπολης, Μόσχας, Τβέρ, Ρίγας, Βορρᾶ καί Νίζνι Νόβγκοροντ). Ἡ συνδιάσκεψη ἐξέφρασε τή δυσπιστία της πρός

τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος πού πέρασαν στά χέρια τῶν μενσεβίκων, τάχθηκε ἀποφασιστικά ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου, ἐξέφρασε τήν ἀλληλεγγύη της μέ τή «φιλολογική ὁμάδα πού καθοδηγοῦσε ὁ σ. Λένιν» καί δημιούργησε ἰδιαίτερο γραφεῖο γιά τήν ὀργάνωση τοῦ συνεδρίου. Στή συνδιάσκεψη τοῦ Βορρᾶ ὁλοκληρώθηκε ἡ ὁριστική διαμόρφωση τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας πού ἀνέλαβε τήν ἄμεση πραχτική δουλειά γιά τήν προετοιμασία καί τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου. Ἡ σύνθεση τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας εἶχε καθοριστεῖ σέ γενικές γραμμές στή Γενεύη ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν καί ἔπειτα ἐκλέχτηκε σ' αὐτές τίς συνδιασκέψεις. Τό ΓΕΠ ἀποτελοῦνταν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, τόν Α. Α. Μπογκντάνοφ, τήν Μ. Μ. Ἔσσεν, τόν Μ. Ν. Λιάντοφ, τόν Π. Π. Ρουμιάντσεφ, τήν Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα, τόν Μ. Μ. Λιτβίνοφ, τόν Σ. Ι. Γκοῦσεφ κ. ἄ.

Μέ πρόταση τοῦ Β. Ι. Λένιν τά μέλη τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας ἄρχισαν συστηματική περιοδεία στίς τοπικές ἐπιτροπές καί ὁμάδες καί ἀποφασιστική πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί στούς συμφιλιωτιστές. Ἡ μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Βπεριόντ», συνεχίζοντας τίς παραδόσεις τῆς παλιᾶς λενινιστικῆς «Ἴσκρα», κατακεραύνωνε τόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων, ἐμψύχωνε ἰδεολογικά καί συσπείρωνε τίς κομματικές μάζες γύρω ἀπό τό λενινιστικό σύνθημα πάλης γιά τό III συνέδριο τοῦ κόμματος. Ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν ἀκολουθοῦσε τό ΓΕΠ. Τό Μάρτη τοῦ 1905 ἀπό τίς 28 ἐπιτροπές οἱ 21 τάχθηκαν ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας μέ τό ὄργανό του «Βπεριόντ» καί μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν, μέσα σέ συνθῆκες ἐξαιρετικά σκληρῆς πάλης ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί στούς συμφιλιωτιστές, προετοίμασε καί συγκάλεσε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1905 τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *102*.

51 Τή συνέλευση τῆς Γενεύης τῆς 20 τοῦ Αὐγούστου (2 τοῦ Σεπτέμβρη) 1904 τή συγκάλεσαν οἱ μενσεβίκοι, μέ σκοπό νά ὑποστηρίξουν τή λεγόμενη «διακήρυξη τοῦ Ἰούλη» τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Στή συνέλευση κλήθηκαν οἱ μενσεβίκοι καί οἱ μπολσεβίκοι. Ἀλλά οἱ μπολσεβίκοι ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στή συνέλευση καί ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν μπολσεβίκων, ἀφοῦ διάβασε δήλωση σχετικά μέ τήν ἀναρμοδιότητα τῆς συνέλευσης νά πάρει ἀποφάσεις ἐξονόματος τῆς πλειοψηφίας καί τῆς μειοψηφίας, ἀποχώρησε ἀπό τή συνέλευση. Στή συνέλευση οἱ μενσεβίκοι ἀναγκάστηκαν νά ἀναγνωρίσουν πώς οἱ ἐπιτροπές τοῦ κόμματος στή Ρωσία ἀντιτάσσονταν στή συμφιλιωτική πολιτική τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί πώς ἡ τεράστια πλειοψηφία τῶν ἐπιτροπῶν δέ δέχτηκε νά ἔχει καμιά ἀπολύτως ἐπαφή μέ τή σύνταξη τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα». — *102*.

52 «*Βπεριόντ*» («Ἐμπρός») — παράνομη μπολσεβίκικη ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα· ἐκδιδόταν στή Γενεύη ἀπό τίς 22 τοῦ Δεκέμβρη 1904 (4 τοῦ Γενάρη 1905) ὥς τίς 5 (18) τοῦ Μάη 1905. Κυκλοφόρησαν 18 φύλλα σέ 7–10 χιλιάδες ἀντίτυπα. Ὀργανωτής, ἰδεολογικός ἐμπνευστής καί ἄμεσος καθοδηγητής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ ἴδιος μάλιστα πρότεινε καί τήν ὀνομασία τῆς ἐφημερίδας. Μέλη τῆς σύνταξης ἦταν ὁ Β. Β. Βορόβσκι, ὁ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι καί ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι. Ὅλη

τήν άλληλογραφία μέ τή Ρωσία (μέ τίς τοπικές ἐπιτροπές) καί μέ τούς ἀνταποκριτές τήν κρατοῦσε ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια.

Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἐκδιδόταν μέσα σέ συνθῆκες σκληρῆς ἐσωκομματικῆς πάλης, ὅταν οἱ μενσεβίκοι ἡγέτες, μετά τό II συνέδριο, πῆραν στά χέρια τους μέ ἀπάτη τά κεντρικά κομματικά ὄργανα (τό ΚΟ, τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος καί τήν ΚΕ) κι ἄρχισαν νά διασποῦν τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις. Ἡ ἀποδιοργανωτική δουλειά τῶν μενσεβίκων χτυποῦσε τήν ἑνότητα δράσης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τίς παραμονές τῆς ἐπερχόμενης ἐπανάστασης στή Ρωσία, ὅταν ἔμπαινε πολύ ἐπιταχτικά ἡ συνένωση τῶν δυνάμεων γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς μαχητικῆς ἑνότητας τοῦ προλεταριάτου, ἡ κατάσταση αὐτή μέσα στό κόμμα ἦταν ἀπαράδεκτη. Ὁ Β. Ι. Λένιν καί οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν ἀνειρήνευτη πάλη ἐνάντια στόν ὁπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων καί στήν ἀποδιοργανωτική δουλειά τους, ἄρχισαν νά καλοῦν τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις στήν πάλη γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, σάν τή μόνη διέξοδο ἀπό τήν κομματική κρίση, πού θά χαλιναγωγοῦσε τούς μενσεβίκους καί θά δημιουργοῦσε μιά νέα καθοδήγηση πού θά ἀνταποκρινόταν στή θέληση τοῦ κόμματος. Καθορίζοντας τό περιεχόμενο τῆς ἐφημερίδας ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε: «Ἡ κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας „Βπεριόντ" εἶναι *ἡ κατεύθυνση τῆς παλιᾶς „Ἴσκρα"*. Ἐνονόματι τῆς παλιᾶς „Ἴσκρα" ἡ „Βπεριόντ" παλαίβει ἀποφασιστικά ἐνάντια στή νέα „Ἴσκρα"» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 236 (ἑλλ. ἔκδ. σελ. 238)). Ὁ Λένιν ὄχι μόνον ἔγραφε καθοδηγητικά ἄρθρα στή «Βπεριόντ», ἀλλά στήν πένα του ἀνήκει κι ἕνας μεγάλος ἀριθμός διαφόρων σημειωμάτων καί ἐπεξεργασμένων ἀπ' αὐτόν ἀνταποκρίσεων. Μερικά ἄρθρα εἶναι γραμμένα ἀπό τόν Λένιν σέ συνεργασία μέ ἄλλα μέλη τῆς σύνταξης (τόν Βορόβσκι, τόν Ὀλμίνσκι κ. ἄ.). Τά διασωθέντα χειρόγραφα διαφόρων συνταχτῶν ἔχουν ἴχνη σοβαρῶν διορθώσεων καί σημαντικῶν προσθηκῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν. Τά δοκίμια κάθε φύλλου περνοῦσαν ἀπαραίτητα ἀπό τόν Λένιν γιά θεώρηση. Ἀκόμα κι ὅταν ἦταν παραφορτωμένος μέ τίς ἐργασίες τοῦ III συνεδρίου στό Λονδίνο, ὁ Λένιν βρῆκε καιρό νά θεωρήσει τά δοκίμια τοῦ φύλλου 17 τῆς «Βπεριόντ». Καί μόνο τό φύλλο 18 κυκλοφόρησε προφανῶς χωρίς τή θεώρηση τοῦ Λένιν, ἐξαιτίας τῆς μετακίνησής του ἀπό τό Λονδῖνο στή Γενεύη. Στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» εἶχαν δημοσιευτεῖ πάνω ἀπό 60 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Β. Ι. Λένιν. Σ' αὐτά ὁ Β. Ι. Λένιν ἐπεξεργαζόταν τήν μπολσεβίκικη γραμμή ταχτικῆς σχετικά μέ τά ζητήματα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί τῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, σχετικά μέ τή στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα, ἀπέναντι στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἀπέναντι στό ρωσο-ιαπωνικό πόλεμο. Ὁρισμένα φύλλα τῆς ἐφημερίδας, ὅπως λογουχάρη τά φύλλα 4 καί 5 πού ἦταν ἀφιερωμένα στά γεγονότα τῆς 9 (22) τοῦ Γενάρη 1905 καί στήν ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, γράφτηκαν σχεδόν ἐξολοκλήρου ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν. Πολύ γρήγορα ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» κατάχτησε τίς συμπάθειες τῶν τοπικῶν κομματικῶν ἐπιτροπῶν πού τήν ἀναγνώρισαν ὄργανό τους.

Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ», συνενώνοντας τίς τοπικές κομματικές ἐπιτροπές πάνω στή βάση τῶν λενινιστικῶν ἀρχῶν, ἐξασφάλισε τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού τή βάση τῶν ἀποφάσεών του τήν ἀποτέλεσαν οἱ θέσεις πού διατύπωσε καί θεμέλιωσε ὁ Β. Ι.

Λένιν ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας. Ἡ γραμμή ταχτικῆς τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ἔγινε γραμμή ταχτικῆς τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου. Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» εἶχε μόνιμη σύνδεση μέ τίς κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας. Ἰδιαίτερα στενή ἦταν ἡ σύνδεσή της μέ τίς ἐπιτροπές Πετρούπολης, Μόσχας, Ὀδησσοῦ, Μπακοῦ, Αἰκατερινοσλάβ καί ἄλλες, καθώς καί μέ τήν ἑνωσιακή ἐπιτροπή Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συχνά τά ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν πού δημοσιεύονταν στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἀνατυπώνονταν ἀπό τά τοπικά ὄργανα τοῦ μπολσεβίκικου τύπου καί ἐκδίδονταν σέ χωριστά φυλλάδια ἤ μπροσοῦρες. Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία», πού δημοσιεύτηκε στό 4ο φύλλο τῆς «Βπεριόντ», ἐκδόθηκε σέ χωριστό φυλλάδιο ἀπό τίς ἐπιτροπές τοῦ ΣΔΕΚΡ Ὀδησσοῦ, Σαράτοφ καί Νικολάγεφ, τό ἄρθρο «Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά» («Βπεριόντ» φύλλο 11) — ἀπό τήν ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ ἑνωσιακή ἐπιτροπή Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐξέδοσε τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική διχτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς» («Βπεριόντ» φύλλο 14) σέ χωριστή μπροσούρα στή γεωργιανή, στή ρωσική καί στήν ἀρμένικη γλώσσα. Τό τρίτο συνέδριο τοῦ κόμματος τόνισε σέ εἰδική ἀπόφασή του τό λαμπρό ρόλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» στήν πάλη ἐνάντια στό μενσεβικισμό, γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς κομματικότητας, στήν τοποθέτηση καί στό φώτισμα τῶν ζητημάτων ταχτικῆς πού πρόβαλε τό ἐπαναστατικό κίνημα, στήν πάλη γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου καί ἐξέφρασε τίς εὐχαριστίες του στή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας. Μέ ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ἄρχισε νά ἐκδίδεται ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι», σάν Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος, ἐφημερίδα πού ἀποτέλεσε πραγματική καί ἄμεση συνέχεια τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στήν πάλη τῆς ἐπαναστατικῆς-προλεταριακῆς πολιτικῆς κατεύθυνσης ἐνάντια στή μικροαστική καί στή φιλελευθερο-αστική κατεύθυνση στήν περίοδο τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης. — *103.*

53 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. — *104.*

54 Ἡ *«Ἀνακοίνωση γιά τήν ἵδρυση Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς καί γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ ταχτικοῦ συνεδρίου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας»* γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν τό Δεκέμβρη τοῦ 1904 καί ἀμέσως στάλθηκε στά μέλη τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. Τό ντοκουμέντο αὐτό τοῦ Λένιν ἀποτέλεσε τή βάση τῆς ἐπίσημης «Ἀνακοίνωσης γιά τή σύγκληση τοῦ τρίτου συνεδρίου τοῦ κόμματος», πού εἶχε δημοσιευτεῖ στό φύλλο 8 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» στίς 28 (15) τοῦ Φλεβάρη 1905 μέ τήν ὑπογραφή: Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. — *108.*

55 *«Ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης»* («Frankfurter Zeitung») — καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν μεγάλων γερμανῶν χρηματιστῶν· ἔβγαινε στή Φραγκφούρτη τοῦ Μάιν ἀπό τό 1856 ὥς τό 1943. Ξανάρχισε νά βγαίνει ἀπό τό 1949 μέ τόν τίτλο «Γενική Ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης» («Frankfurter Allgemeine Zeitung»)· εἶναι φερέφωνο τῶν μονοπωλητῶν τῆς Δυτικῆς Γερμανίας. — *111.*

56 4 μέλη τῆς ΚΕ — ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Φ. Β. Λένγκνικ, ἡ Μ. Μ. Ἔσσεν καί ἡ Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα. — *118*.

57 Τό *συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στό Ἄμστερνταμ* — ἔγινε τόν Αὔγουστο τοῦ 1904. Σ' αὐτό πῆραν μέρος 476 ἀντιπρόσωποι. Τό συνέδριο συζήτησε τά ἑξῆς θέματα: 1) οἱ διεθνεῖς κανόνες τῆς σοσιαλιστικῆς ταχτικῆς· 2) ἡ ἑνότητα τῶν κομμάτων· 3) ἡ γενική ἀπεργία· 4) ἡ ἀποικιακή πολιτική κ. ἄ. Ἡ προετοιμασία τῆς εἰσήγησης τοῦ ΣΔΕΚΡ στό συνέδριο εἶχε ἀνατεθεῖ στόν Ντάν καί στόν Γκλέμποφ, εἶχε μάλιστα ἀποφασιστεῖ νά μήν ἀναφέρονται στήν εἰσήγηση οἱ διαφωνίες μέσα στό κόμμα. Ὡστόσο ὁ Ντάν παραβίασε αὐτό τόν ὅρο καί ἡ εἰσήγηση «ἦταν γεμάτη ἀπό συγκαλυμμένη πολεμική καί διαποτισμένη πέρα γιά πέρα μέ ἀπόψεις τῆς „μειοψηφίας"» (Λένιν). Οἱ μπολσεβίκοι ἀποφάσισαν νά συντάξουν μιά ἀντιεισήγηση καί νά τή διανείμουν στούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου. Ἡ εἰσήγηση συντάχθηκε μέ τήν ἐπιμέλεια τοῦ Β. Ι. Λένιν καί κυκλοφόρησε μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Μ. Λίντιν (Μ. Λιάντοφ), μέ τόν τίτλο «Ὑλικά γιά τή διευκρίνιση τῆς κομματικῆς κρίσης τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας». Ἕνα σημαντικό μέρος αὐτῆς τῆς εἰσήγησης γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.

Ἐπειδή ὁ ἴδιος ὁ Λένιν δέν μποροῦσε νά παραβρεθεῖ στό συνέδριο, μεταβίβασε τήν πληρεξουσιότητά του στούς Μ. Ν. Λιάντοφ καί Π. Α. Κράσικοφ, πού ἀντιπροσώπευαν τήν μπολσεβίκικη μερίδα τοῦ κόμματος. Οἱ μενσεβίκοι μ' ἐπικεφαλῆς τόν Πλεχάνοφ ἀντιτάχθηκαν ἔντονα στήν παρουσία τῶν μπολσεβίκων στό συνέδριο, προσπαθώντας ν' ἀποδείξουν ὅτι ὁ μπολσεβικισμός δέν ἀποτελεῖ ἰδιαίτερο ρεῦμα πού νά ἔχει τό δικαίωμα ξεχωριστῆς ἀντιπροσώπευσης. Ὁ Λένιν ἔκανε ἔνσταση πρός τό Γραφεῖο τοῦ διεθνοῦς συνεδρίου, ὅπου ὁ Κάουτσκι, ὁ Μπέμπελ, ἡ Λούξεμπουργκ καί ὁ Ἄντλερ ἐξέφρασαν τή γνώμη ὅτι οἱ μπολσεβίκοι πρέπει νά συμπεριληφθοῦν στήν ἀντιπροσωπεία τοῦ ΣΔΕΚΡ. Γι' αὐτό οἱ μενσεβίκοι ὑποχρεώθηκαν νά συμπεριλάβουν τόν Λιάντοφ καί τόν Κράσικοφ στή σύνθεση τῆς ρωσικῆς ἀντιπροσωπείας.

Ὕστερα ἀπό τό συνέδριο τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος προσπαθοῦσε νά κατηγορήσει τόν Λένιν γιά παράβαση τῆς κομματικῆς πειθαρχίας καί τόν κάλεσε νά παρουσιαστεῖ στό Συμβούλιο καί νά δόσει ἐξηγήσεις, ὅμως ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τό γραμματέα τοῦ Συμβουλίου Μάρτοφ δήλωσε: «ἐφόσον τό Γραφεῖο τοῦ διεθνοῦς συνεδρίου ἀποδέχτηκε τήν ἀπομέρους μου μεταβίβαση τῆς πληρεξουσιότητάς μου, δέν ἔχω καμιά ὑποχρέωση νά ἀπολογηθῶ μπροστά σέ κανένα Συμβούλιο» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 219).

Οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου, παρ' ὅλο πού σήμαιναν κάποιο βῆμα πρός τά μπρός, ἦταν στό σύνολό τους μεσοβέζικες καί ἀποτελοῦσαν μιά νέα παραχώρηση στόν ὀπορτουνισμό. Τό συνέδριο δέν ἔβαλε τό ζήτημα τῆς μετεξέλιξης τῆς μαζικῆς ἀπεργίας σέ ἔνοπλη ἐξέγερση, δέν ἀντέκρουσε τούς δεξιούς ὀπορτουνιστές πού δικαιολογοῦσαν τήν ἀποικιακή .πολιτική τῶν ἰμπεριαλιστικῶν κρατῶν. Καταδικάζοντας στά λόγια τόν ἀναθεωρητισμό τό συνέδριο δέ διακήρυξε στήν ἀπόφασή του ὅτι κόβει κάθε σχέση μαζί του, ἀποσιώπησε τό ζήτημα τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καί τῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου. Ὅλα αὐτά μπόρεσαν νά γίνουν γιατί οἱ ἡγέτες τῆς ΙΙ Διεθνοῦς ἔβλεπαν τά βασικά ζητήματα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἀπό τή σκοπιά τῶν

καθιερωμένων δογμάτων, ἀμφισβητώντας τή δυνατότητα τῆς νίκης τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. — *118.*

58 Στίς 15 (28) τοῦ Ἰούλη 1904, ὕστερα ἀπό καταδικαστική ἀπόφαση τῆς μαχητικῆς ὀργάνωσης τοῦ κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν, ὁ ἐσέρος Σαζόνοφ δολοφόνησε τόν ὑπουργό ἐσωτερικῶν Β. Κ. φόν Πλέβε. Αἰτία τῆς δολοφονίας ἦταν ἡ ἔντονη δυσαρέσκεια γιά τήν πολιτική τῶν ἀμείλιχτων διωγμῶν πού τόν καιρό τοῦ Πλέβε ἔφτασε στό κατακόρυφο. Ὁ Β. Ι. Λένιν, κάνοντας ἐκτίμηση αὐτῆς τῆς πράξης ἀτομικῆς τρομοκρατίας, συνιστοῦσε ν' ἀποφεύγεται ἡ ἐφαρμογή τέτοιων εἰδικά διανοουμενίστικων μεθόδων πάλης καί τόνιζε ὅτι «μαζικό κίνημα στήν κεφαλαιοκρατική κοινωνία μπορεῖ νά ὑπάρχει μόνο σάν ταξικό ἐργατικό κίνημα». — *126.*

59 *Σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες* (ἐσέροι) — μικροαστικό κόμμα τῆς Ρωσίας. Ἐμφανίστηκε στά τέλη τοῦ 1901–ἀρχές τοῦ 1902 μέ τή συνένωση διαφόρων ναροντνικιστικῶν ὁμάδων καί ὁμίλων («Ἕνωση σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», «Κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» κ. ἄ.). Ἐπίσημα ὄργανά του ἔγιναν ἡ ἐφημερίδα «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια» (1900–1905) καί τό περιοδικό «Βέστνικ Ρούσκοϊ Ρεβολιούτσιι» (1901–1905). Οἱ ἀπόψεις τῶν ἐσέρων ἦταν ἕνα ἐκλεκτικό μίγμα τῶν ἰδεῶν τοῦ ναροντνικισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ· οἱ ἐσέροι προσπαθοῦσαν, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, νά διορθώσουν τά «κουσούρια τοῦ ναροντνικισμοῦ, μπαλώνοντάς τα μέ τή μοντέρνα ὀπορτουνιστική „κριτική" τοῦ μαρξισμοῦ» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 283). Οἱ ἐσέροι δέν ἔβλεπαν τίς ταξικές διαφορές ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά, σκέπαζαν τόν ταξικό χωρισμό τῆς ἀγροτιᾶς σέ στρώματα καί τίς ἀντιθέσεις πού ὑπάρχουν στούς κόλπους της, ἀρνοῦνταν τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση. Ἡ ταχτική τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας, πού οἱ ἐσέροι τήν προπαγάνδιζαν σά βασική μέθοδο πάλης κατά τῆς ἀπολυταρχίας, προξενοῦσε μεγάλη ζημιά στό ἐπαναστατικό κίνημα, δυσκόλευε τήν ὀργάνωση τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπαναστατική πάλη.

Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ἐσέρων πρόβλεπε τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας τῆς γῆς καί τό πέρασμά της στή διάθεση τῶν κοινοτήτων μέ βάση τήν ἐξισωτική χρήση, καθώς καί τήν ἀνάπτυξη κάθε εἴδους συνεταιρισμῶν. Τό πρόγραμμα αὐτό, πού οἱ ἐσέροι προσπαθοῦσαν νά τό παρουσιάσουν σάν πρόγραμμα «κοινωνικοποίησης τῆς γῆς», δέν εἶχε τίποτα τό σοσιαλιστικό, γιατί ἡ κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας μόνο τῆς γῆς δέν μπορεῖ, ὅπως τόνιζε ὁ Λένιν, νά ἐξαλείψει τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου καί τή φτώχεια τῶν μαζῶν. Ἡ πάλη γιά τήν ἐξάλειψη τῆς τσιφλικάδικης γαιοχρησίας ἀποτελοῦσε τό ρεαλιστικό, τό ἱστορικά προοδευτικό περιεχόμενο τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τῶν ἐσέρων· ἡ διεκδίκηση αὐτή ἐξέφραζε ἀντικειμενικά τά συμφέροντα καί τίς ἐπιδιώξεις τῆς ἀγροτιᾶς στήν περίοδο τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης.

Τό κόμμα τῶν μπολσεβίκων ξεσκέπαζε τίς προσπάθειες τῶν ἐσέρων νά ἐμφανίζονται σά σοσιαλιστές, ἔκανε ἐπίμονη πάλη κατά τῶν ἐσέρων γιά νά κερδίσει τήν ἐπιρροή πάνω στήν ἀγροτιά, ἀπόδειχνε πώς ἡ ταχτική τους τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας ἦταν ἐπιζήμια γιά τό ἐργατικό κίνημα. Ταυτόχρονα οἱ μπολσεβίκοι, κάτω ἀπό ὁρισμένους ὅρους,

κλείνανε προσωρινές συμφωνίες μέ τούς ἐσέρους γιά τήν πάλη κατά τοῦ τσαρισμοῦ.

Ἡ ταξική ἀνομοιογένεια τῆς ἀγροτιᾶς καθόριζε τήν πολιτική καί ἰδεολογική ἀστάθεια καί τήν ὀργανωτική διασπορά τοῦ κόμματος τῶν ἐσέρων, τίς συνεχεῖς ταλαντεύσεις τους ἀνάμεσα στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. Στά χρόνια τῆς πρώτης κιόλας ρωσικῆς ἐπανάστασης ἀποσπάστηκαν ἀπό τό κόμμα τῶν ἐσέρων ἡ δεξιά πτέρυγα πού σχημάτισε τό νόμιμο «Λαϊκό-σοσιαλιστικό κόμμα τῆς ἐργασίας» (ἐνέσοι), συγγενικό ὡς πρός τίς ἀπόψεις του μέ τούς καντέτους, καί ἡ ἀριστερή πτέρυγα πού διαμορφώθηκε στή μισοαναρχική ἕνωση τῶν «μαξιμαλιστῶν». Στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν τό κόμμα τῶν ἐσέρων περνοῦσε πλήρη ἰδεολογική καί ὀργανωτική ἀποσύνθεση. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ πλειοψηφία τῶν ἐσέρων ὑποστήριζε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις.

Μετά τή νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 οἱ ἐσέροι μαζί μέ τούς μενσεβίκους καί τούς καντέτους ἀποτελοῦσαν τό κύριο στήριγμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστοτσιφλικάδικης Προσωρινῆς κυβέρνησης καί οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος (Κέρενσκι, Ἀφξέντιεφ, Τσερνόφ) ἦταν μέλη της. Ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῶν ἐσέρων ἵδρυσε στά τέλη τοῦ Νοέμβρη 1917 τό ἀνεξάρτητο κόμμα τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων. Οἱ ἀριστεροί ἐσέροι, προσπαθώντας νά διατηρήσουν τήν ἐπιροή τους μέσα στίς ἀγροτικές μάζες, ἀναγνώρισαν τυπικά τή Σοβιετική ἐξουσία καί ἦρθαν σέ συμφωνία μέ τούς μπολσεβίκους, γρήγορα ὅμως πῆραν τό δρόμο τῆς πάλης κατά τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας.

Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου οἱ ἐσέροι ἔκαναν ἀντεπαναστατική ὑπονομευτική δουλειά, ὑποστήριζαν δραστήρια τούς ἐπιδρομεῖς καί τούς λευκοφρουρίτες στρατηγούς, συμμετεῖχαν σέ ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες, ὀργάνωναν τρομοκρατικές πράξεις ἐνάντια στούς παράγοντες τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ὅταν τέλειωσε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος οἱ ἐσέροι ἐξακολούθησαν τήν ἐχθρική δράση τους ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος στό ἐσωτερικό τῆς χώρας καί στό στρατόπεδο τῶν λευκοφρουριτῶν ἐμιγκρέδων. — *130.*

60 «*Νάσα Ζίζν*» («Ἡ Ζωή μας») — καθημερινή ἐφημερίδα, προσκείμενη στήν ἀριστερή πτέρυγα τῶν καντέτων· ἔβγαινε μέ διακοπές ἀπό τίς 6 (19) τοῦ Νοέμβρη 1904 ὥς τίς 11 (24) τοῦ Ἰούλη 1906 στήν Πετρούπολη. — *131.*

61 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀποκαλεῖ εἰρωνικά «μυστικό» τό συνέδριο τῶν προέδρων τῶν συμβουλίων τῶν ζέμστβο καί ἄλλων παραγόντων τῶν ζέμστβο, πού εἶχε ὁριστεῖ γιά τίς 6 τοῦ Νοέμβρη 1904 στήν Πετρούπολη. Ὁ ὑπουργός ἐσωτερικῶν πρίγκιπας Σβιατοπόλκ-Μίρσκι, πού ἐρωτοτροποῦσε μέ τούς φιλελευθέρους, ἔβλεπε μέ συμπάθεια τή σύγκληση αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου καί φρόντισε μάλιστα ὁ ἴδιος νά πάρει ἀπό τόν τσάρο ἔγκριση γιά τή σύγκλησή του. Ὡστόσο, πέντε μέρες πρίν ἀπό τό συνέδριο, ὅταν οἱ ἀντιπρόσωποι ἄρχισαν πιά νά καταφθάνουν, ἀνακοινώθηκε ὅτι ἡ τσαρική κυβέρνηση προτείνει νά ἀναβληθεῖ τό συνέδριο γιά ἕνα χρόνο. Ὁ Σβιατοπόλκ-Μίρσκι ἔδοσε στούς φιλελευθέρους νά καταλάβουν πώς θά διατάξει τήν ἀστυνομία «νά κάνει στραβά μάτια», ἄν οἱ ζέμτσι «τίς συζητήσεις τους τίς κάνουν πίνοντας τό τσάι τους σέ

ἰδιωτικές κατοικίες»· αὐτό ἦταν μιά ἀνεπίσημη ἄδεια γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου πού ἔγινε κιόλας στίς 6–9 τοῦ Νοέμβρη 1904. — *131.*

[62] Ὁ Λένιν μιλώντας γιά «*μιά σειρά μαζικές διαδηλώσεις τοῦ Νότου*», ἔχει ὑπόψη του τίς μαζικές πολιτικές ἀπεργίες καί διαδηλώσεις τοῦ 1903 στή νότια Ρωσία, πού ἀγκάλιασαν τήν Ὑπερκαυκασία (Μπακοῦ, Τιφλίδα, Βατούμ, Τσιατούρι, τό σιδηρόδρομο τῆς Ὑπερκαυκασίας) καί τίς μεγαλύτερες πόλεις τῆς Οὐκρανίας (Ὀδησσό, Κίεβο, Αἰκατερινοσλάβ, Νικολάγεφ κ. ἄ.). Σ' αὐτές τίς ἀπεργίες πῆραν μέρος πάνω ἀπό 200 χιλιάδες ἐργάτες. Οἱ ἀπεργίες καθοδηγοῦνταν ἀπό τίς ἐπιτροπές τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *134.*

[63] Πλάι στό ἀββαεῖο τοῦ Οὐεστμίνστερ στό Λονδίνο βρίσκεται τό μέγαρο τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου. — *139.*

[64] Τό ἄρθρο «*Καιρός νά τελειώνουμε*» ὁ Β. Ι. Λένιν τό ἔγραψε μαζί μέ τόν Β. Β. Βορόβσκι. Ἡ ἀρχή τοῦ ἄρθρου, συμπεριλαμβανόμενης καί τῆς ἀνταπόκρισης τοῦ ἐργάτη, μέλους τῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, εἶναι γραμμένη ἀπό τόν Β. Β. Βορόβσκι· παρακάτω — ἀπό τίς λέξεις «Ἡ ἀποδιοργανωτική ἐνέργεια τῆς μειοψηφίας τῆς Πετρούπολης. . .» καί ὥς τό τέλος — ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν. Ἀρχικά τό ἄρθρο εἶχε ἄλλο τίτλο πού εἶχε δοθεῖ ἀπό τόν Βορόβσκι: «Γιατί ἀπέτυχε ἡ διαδήλωση τῆς Πετρούπολης». Στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε μέ τόν τίτλο «Καιρός νά τελειώνουμε»· τόν τίτλο αὐτό τόν πῆρε ἡ σύνταξη ἀπό τήν τελευταία παράγραφο τῆς ἀναφερόμενης ἀνταπόκρισης ἀπό τήν Πετρούπολη. — *143.*

[65] Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Βορρᾶ δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» φύλλο 2 τῆς 14 (1) τοῦ Γενάρη 1905, στή στήλη «Ἀπό τή ζωή τοῦ κόμματος».

Οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Νότου πρωτοδημοσιεύτηκαν τό 1930 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, σελ. 217–219· στόν ἴδιο τόμο, σελ. 249–253 δημοσιεύτηκαν καί οἱ ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τοῦ Καυκάσου. — *148.*

[66] Στίς ἀρχές τοῦ Γενάρη 1904 σέ μιά ἀπό τίς ἰδιαίτερες συνελεύσεις τῶν μπολσεβίκων πού ζοῦσαν στή Γενεύη γεννήθηκε ἡ σκέψη: νά ἱδρυθεῖ «Βιβλιοθήκη καί ἀρχεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ». Τότε ἐπίσης συγκροτήθηκε καί ἡ «ὁμάδα πρωτεργατῶν» στήν ὁποία μπῆκαν οἱ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς, Π. Ν. Λεπεσίνσκι, Β. Β. Βορόβσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Μ. Ν. Λιάντοφ καί ἄλλοι.

Ἡ ὁμάδα αὐτή καταπιάστηκε ἀμέσως μέ τή συγκέντρωση βιβλίων καί συνεισφορῶν. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἐπιδοκίμασε αὐτή τήν πρωτοβουλία καί δήλωσε πώς καί ὁ ἴδιος μέ τή Ναντέζντα Κονσταντίνοβνα θά δωρίσουν ἀπό τήν ἀτομική τους βιβλιοθήκη ὅλα ὅσα μπορέσουν νά ξεχωρίσουν καί πώς ἡ δουλειά αὐτή εἶναι πολύ ὠφέλιμη καί πρέπει νά ἀναπτυχθεῖ ὅσο μπορεῖ πιό πλατιά. Ἔτσι ἔγινε ἡ ἀρχή τῆς βιβλιοθήκης καί τοῦ ἀρχείου τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Στίς 29 τοῦ Γενάρη 1904 ἡ ὁμάδα τῶν πρωτεργατῶν ἔβγαλε μιά εἰδική ἔκκληση μέ τόν τίτλο «Πρός ὅλους!», ὅπου ζητοῦσε τή συνδρομή καί τή βοήθειά τους γιά τή δημιουργία τῆς κομματικῆς βιβλιοθήκης.

Ἡ ἔκκληση αὐτή κυκλοφόρησε πλατιά σ' ὅλες τίς ρωσικές παροικίες τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, ἡ ὁμάδα τῶν πρωτεργατῶν ἔστειλε πολλά γράμματα σ' ὅλες τίς σοσιαλιστικές ὀργανώσεις καί κόμματα — τόσο στίς ρωσικές ὅσο καί στίς ξένες — καί τίς παρακαλοῦσε νά τῆς στέλνουν βιβλία, ἐφημερίδες, περιοδικά, φυλλάδια.

Πολύ σύντομα ἄρχισαν νά καταφθάνουν γιά τή βιβλιοθήκη βιβλία, ἐφημερίδες, περιοδικά καί ἄλλα ἔντυπα. Τό ἐκδοτικό «Ὀμπστσέστβεναγια πόλζα» πού βρισκόταν στήν Πετρούπολη, ὅπως καί πολλά ἄλλα, ἔστειλε σχεδόν ὅλες τίς ἐκδόσεις του, πάνω ἀπό 300 τίτλους. Τό ἴδιο ἔκαναν καί ἄλλα ἐκδοτικά. Ἡ βιβλιοθήκη ἔπαιρνε ἐφημερίδες καί περιοδικά σέ 17 γλῶσσες: ἀγγλική, ἀραβική, τούρκικη, ἀρμένικη, βουλγάρικη, ἑβραϊκή, λεττονική, λιθουανική, οὐκρανική, γερμανική, πολωνική, ρωσική, σλαβονική, γαλλική, τσέχικη, σουηδική καί γιαπωνέζικη. Σ' ὅλες αὐτές τίς γλῶσσες ἡ βιβλιοθήκη ἔπαιρνε 118 ἐκδόσεις πού ἡ τεράστια πλειοψηφία τους ἦταν ἐφημερίδες. Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1904 ἡ βιβλιοθήκη εἶχε ἤδη 3759 τόμους βιβλία, εἶχε συγκεντρώσει σχεδόν ὅλες τίς παλιότερες παράνομες ἐκδόσεις καί πάρα πολλά ὑλικά ἀρχείου. Μόλις εἶχε δημιουργηθεῖ τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, ἡ ὁμάδα τῶν πρωτεργατῶν ἀπηύθυνε στόν Β. Ι. Λένιν τήν παράκληση νά παραδοθεῖ ἡ περιουσία καί ἡ καθοδήγηση τῆς βιβλιοθήκης στό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. Ὁ Β. Ι. Λένιν ὑποστήριξε αὐτή τήν πρόταση καί ἔγραψε ὁ ἴδιος τό σχέδιο δήλωσης ἐξονόματος τῆς «ὁμάδας πρωτεργατῶν». Στήν πρώτη ὕστερα ἀπ' αὐτό συνεδρίαση τοῦ ΓΕΠ τά μέλη τῆς πρώην «ὁμάδας πρωτεργατῶν» ὁρίστηκαν μέ πρόταση τοῦ Λένιν σάν ἐποπτική ἐπιτροπή τῆς «Βιβλιοθήκης καί τοῦ Ἀρχείου τοῦ ΣΔΕΚΡ». Ὁ ἀπολογισμός δράσης αὐτῆς τῆς ἐπιτροπῆς ἔγινε στό III συνέδριο τοῦ κόμματος (βλ. τό βιβλίο «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, Πραχτικά». Μόσχα, 1959, σελ. 533–537). Ἡ βιβλιοθήκη λειτούργησε 13 χρόνια, ὥς τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917. Σήμερα τά φόντα τῆς βιβλιοθήκης καί τοῦ ἀρχείου τοῦ ΣΔΕΚΡ βρίσκονται στό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ. — *149.*

67 Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ φυλάσσονται τά χειρόγραφα τοῦ Λένιν πού ἀποτελοῦν τά προπαρασκευαστικά ὑλικά αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου: μερικές παραλλαγές τοῦ σκελετοῦ μέ τόν τίτλο «Ἡ συνθηκολόγηση (ἡ πτώση) τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ» δημοσιεύτηκαν στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, 1929, σελ. 57–59· πολυάριθμες σημειώσεις ἀπό τόν ξένο καί τό ρωσικό τύπο δημοσιεύτηκαν στίς Λενινιστικές Συλλογές, τόμ. XVI, 1931, σελ. 37–42 καί τόμ. XXVI, 1934, σελ. 242–251. — *150.*

68 Πρόκειται γιά τή βελγική ἀστική ἐφημερίδα «L' Indépendance Belge», πού στό φύλλο τῆς 4 τοῦ Γενάρη 1904 δημοσίευσε τό κύριο ἄρθρο «Port Arthur», πού περικοπές του παραθέτει ὁ Λένιν (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI, 1931, σελ. 37). — *150.*

69 «*The Times*» («Οἱ Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα πού ἱδρύθηκε τό 1785 στό Λονδίνο· μιά ἀπό τίς μεγάλες συντηρητικές ἐφημερίδες τῆς ἀγγλικῆς ἀστικῆς τάξης. — *154.*

70 «*Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια*» («Ἐπαναστατική Ρωσία») — παράνομη

ἐφημερίδα τῶν ἐσέρων· ἐκδιδόταν ἀπό τά τέλη τοῦ 1900 στή Ρωσία ἀπό τήν «Ἕνωση τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» (τό πρῶτο φύλλο ἔχει χρονολογία 1900, ἐνῶ στήν πραγματικότητα βγῆκε τό Γενάρη τοῦ 1901). Ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1902 ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 ἔβγαινε στό ἐξωτερικό (Γενεύη) σάν ἐπίσημο ὄργανο τοῦ κόμματος τῶν ἐσέρων. — *156*.

71 *Φριτρεντερισμός* (ἐλευθερία ἐμπορίου) — κατεύθυνση τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς ἀστικῆς τάξης, πού ἀπαιτεῖ τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου καί τή μή ἀνάμιξη τοῦ κράτους στήν ἰδιωτική οἰκονομική δραστηριότητα. Ὁ φριτρεντερισμός ἐμφανίστηκε στήν Ἀγγλία στή δεύτερη πεντηκονταετία τοῦ XVIII αἰώνα, στήν περίοδο τῆς βιομηχανικῆς ἐπανάστασης· ἀντανακλοῦσε τό ἐνδιαφέρον τῆς βιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης γιά τήν κατάργηση τῶν ὑψηλῶν δασμῶν στήν εἰσαγωγή σιτηρῶν καί πρώτων ὑλῶν, γιά τήν ἐπέκταση τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καί γιά τή χρησιμοποίηση τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου μέ σκοπό τήν ἐκτόπιση τῶν πιό ἀδύνατων ἀνταγωνιστῶν ἀπό τίς παγκόσμιες ἀγορές. Προμαχώνας τοῦ φριτρεντερισμοῦ στήν Ἀγγλία στήν 4η καί 5η δεκαετία τοῦ XIX αἰώνα ἦταν οἱ βιομήχανοι τῆς πόλης Μάντσεστερ. Γι' αὐτό οἱ ὀπαδοί τοῦ ἐλεύθερου ἐμπορίου λέγονταν καί «μαγχεστριανοί».

Ὁ φριτρεντερισμός βρῆκε τή θεωρητική του θεμελίωση στά ἔργα τοῦ Ἀ. Σμίθ καί τοῦ Ντ. Ρικάρντο.

Στή Ρωσία οἱ ἀπόψεις τοῦ φριτρεντερισμοῦ διαδόθηκαν κυρίως στή μερίδα τῶν τσιφλικάδων πού ἐνδιαφέρονταν γιά τήν ἐλεύθερη πούληση τῶν σιτηρῶν στήν παγκόσμια ἀγορά.

Ἡ ταξική οὐσία τοῦ φριτρεντερισμοῦ ἀποκαλύφθηκε ἀπό τόν Κ. Μάρξ στήν «Ὁμιλία γιά τήν ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου» (1848) καί σέ ἄλλα ἔργα. Χωρίς νά ἀρνεῖται τόν προοδευτικό χαρακτήρα τῆς ἀπαίτησης τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, μιά καί ἐπιταχύνει τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ καί ὀξύνει τίς ταξικές ἀντιθέσεις, ὁ Μάρξ ἔδειξε ὅτι ἡ ἀστική τάξη χρησιμοποιεῖ τό σύνθημα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου γιά κοινωνική δημαγωγία καί γιά ἐξαπάτηση τῶν λαϊκῶν μαζῶν, συγκαλύπτοντας μέ τό σύνθημα αὐτό τίς ἐπιδιώξεις της γιά τήν ἀπεριόριστη ἐκμετάλλευση τοῦ προλεταριάτου, γιά τήν ἀποικιακή ἐπέκταση καί τήν οἰκονομική ὑποδούλωση τῶν ὑποανάπτυχτων χωρῶν.

Γιά τά βασικά γνωρίσματα τοῦ φριτρεντερισμοῦ βλ. στό ἔργο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Χαρακτηρισμός τοῦ οἰκονομικοῦ ρωμαντισμοῦ. Ὁ Σισμόντι καί οἱ ὀπαδοί του στή χώρα μας» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 2ος, σελ. 242-254).

Προτεκτσιονισμός (Προστατευτισμός) — σύστημα οἰκονομικῶν μέτρων πού ἀποβλέπουν στήν ἀνάπτυξη τῆς κεφαλαιοκρατικῆς βιομηχανίας ἤ τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας μιᾶς δοσμένης χώρας καί τήν περιφρούρησή τους ἀπό τόν ξένο συναγωνισμό. Τά πιό σπουδαῖα ἀπό τά μέτρα αὐτά εἶναι οἱ ὑψηλοί τελωνειακοί δασμοί στά ξένα ἐμπορεύματα μέ σκοπό τόν περιορισμό τῆς εἰσαγωγῆς των, ὁ ποσοτικός περιορισμός τῶν εἰσαγωγῶν, οἱ συναλλαγματικοί περιορισμοί, ἡ ἐνθάρρυνση τῶν ἐξαγωγῶν τῶν ντόπιων ἐμπορευμάτων μέ τήν ἐλάττωση τῶν δασμῶν ἐξαγωγῆς, ἡ παροχή χρηματικῶν ἐπιχορηγήσεων σέ διάφορους κεφαλαιοκράτες κτλ.

Ὁ προστατευτισμός ἐμφανίστηκε στήν περίοδο τῆς πρωταρχικῆς συσσώρευσης στήν Ἀγγλία καί διαδόθηκε πλατιά στήν ἐποχή τοῦ βιομηχανικοῦ καπιταλισμοῦ, ἰδιαίτερα στήν ἐποχή τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Στίς συνθῆκες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἡ πολιτική τοῦ προστατευτισμοῦ βάζει σάν σκοπό της νά ἐξασφαλίζει στά κεφαλαιοκρατικά μονοπώλια τήν πούληση τῶν ἐμπορευμάτων στήν ἐσωτερική ἀγορά μέ ἀνεβασμένες τιμές, τήν ἀποκόμιση μονοπωλιακῶν ὑπερκερδῶν μέ τήν καταλήστευση τῶν λαϊκῶν μαζῶν. — *156.*

72 Τό γράμμα τοῦ προεστοῦ τῶν εὐγενῶν τοῦ κυβερνείου Μόσχας πρίγκιπα Π. Ν. Τρουμπετσκόι πρός τόν ὑπουργό ἐσωτερικῶν Σβιατοπόλκ-Μίρσκι γράφτηκε στίς 15 (28) τοῦ Δεκέμβρη 1904 καί δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Ὀσβομποζντένιγε», τεῦχος 62, τῆς 18 (31) τοῦ Δεκέμβρη 1904. Χαρακτηρίζοντας τήν κατάσταση τοῦ κοινωνικοῦ κινήματος ὁ Τρουμπετσκόι ἔγραφε ὅτι «αὐτό πού γίνεται σήμερα n'est pas une émeute, mais une révolution (δέν εἶναι στάση, ἀλλά ἐπανάσταση. *Σύντ.*)· ὅτι ταυτόχρονα σπρώχνουν τό ρωσικό λαό στήν ἐπανάσταση...». — *158.*

73 Πρόκειται γιά τήν ἀνακοίνωση σχετικά μέ τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» πού τυπώθηκε σέ χωριστό φυλλάδιο τό Δεκέμβρη τοῦ 1904 στό μπολσεβίκικο ἐκδοτικό σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς φιλολογίας τοῦ Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί τοῦ Ν. Λένιν στή Γενεύη. Στήν ἀνακοίνωση γίνεται ἐκτίμηση τῆς πολιτικῆς στιγμῆς πού περνάει ἡ Ρωσία, καθορίζονται τά καθήκοντα πού μπαίνουν μπροστά στό προλεταριάτο καί στόν πρωτοπόρο ὀργανωτικό πυρήνα του — τό ΣΔΕΚΡ, περιγράφεται συνοπτικά ἡ κρίση καί ἡ διάσπαση πού περνάει τό κόμμα. «Ὁ ἀναβρασμός στίς ἐργατικές μάζες — λέει ἡ ἀνακοίνωση — πλαταίνει καί βαθαίνει ὁλοένα. Οἱ συνθῆκες τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς ἐγγυοῦνται γιά τό ὅτι βρισκόμαστε στίς παραμονές τοῦ περάσματος τοῦ κινήματος σέ νέες, ἀνώτερες μορφές. Ἀπό τή σπίθα ἄναψε κιόλας ἡ φλόγα. Εἶναι κοντά ἡ μέρα πού ἡ φλόγα αὐτή θά ἁπλώσει καί θά γίνει πυρκαγιά λαϊκῆς ἐξέγερσης. Μεγαλώνει ἡ εὐθύνη τῆς σοσιαλδημοκρατίας μπροστά στό προλεταριάτο. Ἡ ἀνάγκη μιᾶς πραγματικῆς πολιτικῆς καθοδήγησης τῆς πάλης του γίνεται ὁλοένα καί πιό αἰσθητή. Σέ μιά τέτοια στιγμή τό κόμμα δέν μπορεῖ νά μένει χωρίς ὄργανο». Σέ συνέχεια ἡ ἀνακοίνωση μιλάει γιά τά πολιτικά καθήκοντα τοῦ νέου κομματικοῦ ὀργάνου καί γιά τήν ὀργανωτική πλευρά τῆς ἔκδοσής του. — *167.*

74 Πρόκειται γιά τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας πού διαμορφώθηκε ὁριστικά μετά τή συνδιάσκεψη τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ Βορρᾶ, τό Δεκέμβρη τοῦ 1904. — *168.*

75 Σύμφωνα μέ πληροφορίες τῆς Ε. Ντ. Στάσοβα, ἀφορμή γιά τό γράμμα τοῦ Λένιν ἔδοσε τό παρακάτω περιστατικό. Τόν Ἰούνη τοῦ 1904 εἶχαν συλληφθεῖ καί κλειστεῖ στή φυλακή Ταγκάνκα μιά σειρά σύντροφοι, δραστήρια στελέχη τοῦ Βόρειου Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀνάμεσά τους καί ὁ Ν. Ε. Μπάουμαν, ἡ Ε. Ντ. Στάσοβα, ὁ Φ. Β. Λένγκνικ, ὁ Σ. Μ. Κνουνιάντς κ. ἄ. Τόν ἴδιο καιρό, στίς 7 (20) τοῦ Ἰούνη 1904, ἡ τσαρική κυβέρνηση ψήφισε νόμο «γιά μερικές ἀλλαγές στήν

ἐκδίκαση τῶν ἐγκληματικῶν πράξεων κατά τοῦ κράτους καί γιά τήν ἐφαρμογή, σχετικά μ' αὐτές, τῶν διατάξεων τοῦ νέου ποινικοῦ νόμου». Ἡ οὐσία αὐτοῦ τοῦ νόμου ἦταν ὅτι σέ μιά σειρά «πολιτικά ἀδικήματα» ἀντί νά ἐπιβάλλονται ἐξωδικαστικές διοικητικές τιμωρίες, ὅπως εἶναι τό χρηματικό πρόστιμο, ἡ ἐξορία κτλ., ἄρχιζε τό πέρασμα στήν ἐκδίκαση αὐτῶν τῶν «ἀδικημάτων» ἀπό τά δικαστήρια καί ἡ ἐφαρμογή σέ βάρος τῶν πολιτικῶν κρατουμένων τῶν ἄρθρων τοῦ ποινικοῦ κώδικα. Ἀνάμεσα στούς πολιτικούς κρατουμένους πού βρίσκονταν στή φυλακή Ταγκάνκα γεννήθηκε τό ἐρώτημα τί στάση θά κρατοῦν στήν προανάκριση καί ποιά θά εἶναι ἡ ταχτική τους στό δικαστήριο. Ἀποφασίστηκε στήν προανάκριση νά ἀκολουθοῦν τήν προηγούμενη ταχτική, δηλαδή νά ἀρνοῦνται νά δόσουν ὁποιαδήποτε κατάθεση, γιατί ἡ ἀνάκριση γινόταν ἀπό τούς ἴδιους τούς ἀστυνομικούς, ἄν καί ἐπί παρουσία τοῦ εἰσαγγελέα. Ὅσο γιά τή στάση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στό δικαστήριο, τό ζήτημα ἔμεινε ἀνοιχτό. Γι' αὐτό τό λόγο οἱ σύντροφοι ἀνάθεσαν στήν Ε. Ντ. Στάσοβα, πού στίς 18 τοῦ Δεκέμβρη 1904 βγῆκε ἀπό τή φυλακή μέ ἐγγύηση, νά συνδεθεῖ ἐπειγόντως μέ τόν Β. Ι. Λένιν καί νά πάρει ἀπ' αὐτόν ἀπάντηση σχετικά μέ τό ζήτημα πού τούς ἀπασχολοῦσε. Τό γράμμα τοῦ Β. Ι. Λένιν ἦταν ἀκριβῶς ἡ ἀπάντηση στήν ἐρώτηση τῆς Ε. Ντ. Στάσοβα. — *170.*

76 Τό φύλλο 3 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» βγῆκε στίς 24 (11) τοῦ Γενάρη 1905. — *174.*

77 Ἡ «*Ἕνωση τῶν ρώσων ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν*» ἱδρύθηκε τό 1904 στήν Πετρούπολη ἀπό τόν παπα-Γκαπόν, μέ ἐντολή τῆς τσαρικῆς ὀχράνας. Ἦταν μιά ὀργάνωση ζουμπατοφικοῦ τύπου, πού ἐπεδίωκε νά ἀποτραβήξει τούς ἐργάτες ἀπό τήν ἐπαναστατική πάλη κατά τῆς ἀπολυταρχίας.

Ζουμπατοφικοί — ὀπαδοί τῆς πολιτικῆς τοῦ «ἀστυνομικοῦ σοσιαλισμοῦ» πού συνίστατο στή δημιουργία στά 1901–1903, μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ διοικητῆ τῆς Ὀχράνας Μόσχας συνταγματάρχη τῆς χωροφυλακῆς Ζουμπάτοφ, νόμιμων ἐργατικῶν ὀργανώσεων πού εἶχαν σκοπό νά ἀποτραβήξουν τούς ἐργάτες ἀπό τήν πολιτική πάλη κατά τῆς ἀπολυταρχίας. Ἡ δράση τοῦ Ζουμπάτοφ γιά τή δημιουργία νόμιμων ἐργατικῶν ὀργανώσεων ὑποστηρίχθηκε ἀπό τόν ὑπουργό ἐσωτερικῶν Β. Κ. Πλέβε. Οἱ ζουμπατοφικοί προσπαθοῦσαν νά κατευθύνουν τό ἐργατικό κίνημα στό δρόμο τῶν στενά οἰκονομικῶν διεκδικήσεων, νά ὑποβάλουν στούς ἐργάτες τήν ἰδέα ὅτι ἡ κυβέρνηση εἶναι ἕτοιμη νά ἱκανοποιήσει αὐτές τίς διεκδικήσεις. Ἡ πρώτη ζουμπατοφική ὀργάνωση δημιουργήθηκε τό Μάη τοῦ 1901 στή Μόσχα μέ τό ὄνομα «Ἑταιρία ἀμοιβαίας ἀλληλοβοήθειας τῶν ἐργατῶν τῆς μηχανικῆς παραγωγῆς». Ζουμπατοφικές ὀργανώσεις δημιουργήθηκαν ἐπίσης στό Μίνσκ, στήν Ὀδησσό, στή Βίλνα, στό Κίεβο καί σέ ἄλλες πόλεις.

Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ στήν ἀπόφασή του «Γιά τή συνδικαλιστική πάλη» χαρακτήρισε τό ζουμπατοφισμό σάν πολιτική «συστηματικῆς καταπρόδοσης τῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης πρός ὄφελος τῶν κεφαλαιοκρατῶν» καί τόνισε ὅτι γιά τήν καταπολέμηση τοῦ ζουμπατοφισμοῦ θά ἔπρεπε οἱ κομματικές ὀργανώσεις νά ὑποστηρίζουν καί νά κατευθύνουν τίς ἀπεργίες πού ἀρχίζουν οἱ νόμιμες ἐργατικές ὀρ-

γανώσεις (βλ. «Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πραχτικά». Μόσχα, 1959, σελ. 433).

Οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες, ξεσκεπάζοντας τόν ἀντιδραστικό χαρακτήρα τοῦ ζουμπατοφισμοῦ, χρησιμοποιοῦσαν τίς νόμιμες ἐργατικές ὀργανώσεις γιά τό τράβηγμα τῶν πλατιῶν στρωμάτων τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν πάλη κατά τῆς ἀπολυταρχίας. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ἰσχυρῆς ἀνόδου τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τό 1903 ἡ τσαρική κυβέρνηση ἀναγκάστηκε νά διαλύσει τίς ζουμπατοφικές ὀργανώσεις. — *175.*

78 Τό ὑπόμνημα τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης πρός τόν τσάρο ἐκδόθηκε σέ χωριστό φυλλάδιο καί ἀναδημοσιεύτηκε στό φύλλο 4 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 31 (18) τοῦ Γενάρη 1905. — *176.*

79 «*The Standard*» («Ἡ Σημαία») — ἀγγλική ἐφημερίδα, ἔβγαινε στό Λονδίνο ἀπό τίς 27 τοῦ Μάη 1827 ὡς τίς 16 τοῦ Μάρτη 1916. — *177.*

80 Ἡ εἴδηση γιά τά γεγονότα τῆς 9 τοῦ Γενάρη 1905 ἔφτασε στή Γενεύη τήν ἑπόμενη μέρα. Παρά τίς ἀποσπασματικές καί λιγοστές τηλεγραφικές πληροφορίες, ὁ Λένιν ἀποδίδει εὐθύς ἐξαρχῆς στά γεγονότα αὐτά τεράστια σημασία, τά θεωρεῖ σάν *ἐπανάσταση* στή Ρωσία. Στό μεταξύ (10 τοῦ Γενάρη μέ τό π. ἡμ.) τό φύλλο 3 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» εἶχε πιά σελιδοποιηθεῖ καί ἦταν ἕτοιμο γιά ἐκτύπωση, ὅμως ὁ Λένιν δέν μποροῦσε νά ἀφήσει ἀσχολίαστο αὐτό τό γεγονός. Γράφει ἕνα μικρό ἄρθρο «Ἐπανάσταση στή Ρωσία» καί τό βάζει μέ μεγάλα γράμματα στήν τέταρτη σελίδα τῆς ἐφημερίδας, βγάζοντας τό ὑλικό τοῦ «ταχυδρομικοῦ κιβωτίου». — *179.*

81 «*Νόμιμος μαρξισμός*» — φιλελευθερο-αστική διαστρέβλωση τοῦ μαρξισμοῦ, πού ἐμφανίστηκε σάν ἀνεξάρτητο κοινωνικο-πολιτικό ρεῦμα τήν τελευταία δεκαετία τοῦ XIX αἰώνα ἀνάμεσα στή φιλελεύθερη ἀστική διανόηση τῆς Ρωσίας.

Ἐκεῖνο τόν καιρό ὁ μαρξισμός εἶχε ἀρκετά πλατιά διάδοση στή Ρωσία καί οἱ ἀστοί διανοούμενοι ἄρχισαν κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ μαρξισμοῦ νά διακηρύττουν τίς δικές τους ἀπόψεις, σέ νόμιμες ἐφημερίδες καί περιοδικά. Γι' αὐτό κι ὀνομάστηκαν «νόμιμοι μαρξιστές».

Οἱ «νόμιμοι μαρξιστές», κριτικάροντας τούς ναρόντνικους σάν ὑπερασπιστές τῆς μικρῆς παραγωγῆς, προσπαθοῦσαν νά χρησιμοποιήσουν στήν πάλη αὐτή τό μαρξισμό, ἕνα μαρξισμό ὅμως ξεκαθαρισμένο ἀπό κάθε ἐπαναστατικότητα, προσπαθοῦσαν νά ὑποτάξουν τό ἐργατικό κίνημα στά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης. Ἀπό τή διδασκαλία τοῦ Μάρξ ἀπέριπταν τό κυριότερο — τή διδασκαλία γιά τήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί τή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου. Ὁ Π. Στροῦβε, ἡ κεφαλή τῶν «νόμιμων μαρξιστῶν», ἐξυμνοῦσε τόν καπιταλισμό καί στή θέση τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης ἐνάντια στήν ἀστική τάξη πραγμάτων ζητοῦσε «νά ἀναγνωρίσουμε πώς εἴμαστε ἀπολίτιστοι καί νά μαθητεύσουμε στό σχολειό τοῦ καπιταλισμοῦ». Ἀναθεωρώντας ὅλες τίς βασικές θέσεις τοῦ μαρξισμοῦ οἱ «νόμιμοι μαρξιστές» ἀκολουθοῦσαν τίς θέσεις τοῦ ἀστικοῦ ἀντικειμενισμοῦ, τήν ἄποψη τοῦ καντιανισμοῦ καί τοῦ ὑποκειμενικοῦ ἰδεαλισμοῦ.

Ὁ Λένιν ἀντιλήφθηκε νωρίτερα ἀπό τούς ἄλλους τή φιλελεύθερη

ἀστική φύση τοῦ «νόμιμου μαρξισμοῦ». Ἀκόμα τό 1893 στό ἔργο του «Ἀπ' ἀφορμή τό λεγόμενο πρόβλημα τῶν ἀγορῶν» ὁ Λένιν πλάι στό ξεσκέπασμα τῶν ἀπόψεων τῶν φιλελεύθερων ναρόντνικων κατέκρινε τίς ἀντιλήψεις τῶν ἐκπροσώπων τοῦ «νόμιμου μαρξισμοῦ» πού τότε γεννιόταν. Στό πρόσωπο αὐτῶν οἱ ρῶσοι μαρξιστές γιά πρώτη φορά συνάντησαν μεταμφιεσμένους ἐχθρούς πού, ἐνῶ ἔλεγαν πώς εἶναι ὀπαδοί τῆς διδασκαλίας τοῦ Μάρξ, στήν πραγματικότητα εὐνούχιζαν τό ἐπαναστατικό περιεχόμενο τοῦ μαρξισμοῦ. Ὡστόσο οἱ ρῶσοι ἐπαναστάτες μαρξιστές στήν πάλη τους ἐνάντια στούς ναρόντνικους ἔκαναν προσωρινές συμφωνίες μέ τούς «νόμιμους μαρξιστές», δημοσίευαν ἔργα τους σέ περιοδικά πού διευθύνονταν ἀπό «νόμιμους μαρξιστές». Ταυτόχρονα ὁ Λένιν στήν ἐργασία του «Τό οἰκονομικό περιεχόμενο τοῦ ναροντνικισμοῦ καί ἡ κριτική του στό βιβλίο τοῦ κ. Στροῦβε» ὑπέβαλε σέ αὐστηρή κριτική τό «νόμιμο μαρξισμό», χαρακτηρίζοντάς τον σάν ἀντανάκλαση τοῦ μαρξισμοῦ στήν ἀστική φιλολογία καί ξεσκέπασε τούς «νόμιμους μαρξιστές» σάν ἰδεολόγους τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Ὁ χαρακτηρισμός πού ἔδοσε ὁ Λένιν στούς «νόμιμους μαρξιστές» δικαιώθηκε ἀργότερα πέρα γιά πέρα: ἔγιναν ἐπιφανεῖς καντέτοι καί ἔπειτα φανατικοί λευκοφρουρίτες.

Ἡ ἀποφασιστική πάλη τοῦ Λένιν ἐνάντια στό «νόμιμο μαρξισμό» στή Ρωσία ἦταν ταυτόχρονα καί πάλη ἐνάντια στό διεθνῆ ἀναθεωρητισμό καί ἀποτελοῦσε παράδειγμα ἰδεολογικῆς ἀδιαλλαξίας ἀπέναντι στίς διαστρεβλώσεις τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας. — *181.*

82 Παρακάτω στό χειρόγραφο τοῦ Λένιν ἀκολουθεῖ σβησμένο κείμενο: «(ὅπως ὁ Τούλιν ὀνόμασε ἀκόμα στά 1894 τίς Κριτικές παρατηρήσεις τοῦ Στροῦβε)». Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν ἐργασία του «Τό οἰκονομικό περιεχόμενο τοῦ ναροντνικισμοῦ καί ἡ κριτική του στό βιβλίο τοῦ κ. Στροῦβε» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 1ος, σελ. 345-532). — *181.*

83 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τή συλλογή ἄρθρων τῶν Σ. Ν. Μπουλγκάκοφ, Ε. Ν. Τρουμπετσκόι καί ἄλλων πάνω σέ ζητήματα τῆς φιλοσοφίας· ἡ συλλογή βγῆκε τό 1902 μέ τόν τίτλο «Προβλήματα τοῦ ἰδεαλισμοῦ».

«*Νόβι Πούτ*» («Νέος Δρόμος») — μηνιάτικο περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη στά 1903–1904 καί ἦταν ὄργανο τῶν παρακμιακῶν, τῶν λεγόμενων «Θρησκευτικῶν καί φιλοσοφικῶν συνάξεων», ὅπου ἔπαιρναν μέρος οἱ συμβολιστές καί οἱ θεοψάχτες Μερεζκόβσκι, Γκίππιους καί ἄλλοι. — *188.*

84 Τά γράμματα γιά τά ὁποῖα μιλάει ὁ Β. Ι. Λένιν εἶναι ἀνταποκρίσεις ἀπό τήν Πετρούπολη τοῦ μπολσεβίκου Σ. Ι. Γκοῦσεφ, πού δημοσιεύτηκαν στό φύλλο 4 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 31 (18) τοῦ Γενάρη 1905 μέ τόν τίτλο «Γράμματα σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Πετρούπολης». — *213.*

85 Πρόκειται γιά τό κεντρικό ὄργανο τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας — τήν ἐφημερίδα «Vorwärts» («Ἐμπρός»), πού ἀναφέρθηκε στό φύλλο 4 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 31 (18) τοῦ Γενάρη 1905 στό

ἄρθρο «Στήν πλατεία τῶν ἀνακτόρων. Γράμμα αὐτόπτη μάρτυρα».— *218.*

86 Στό χειρόγραφο αὐτή ἡ σημείωση ἦταν σβησμένη καί δέν μπῆκε στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ». Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1934 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXVI, μέ τόν τίτλο «Σημείωση στό ἄρθρο: „Ὁ πατερούλης ὁ τσάρος" καί τά ὀδοφράγματα». — *221.*

87 «*Ρούσκαγια Γκαζέτα*» («Ρωσική Ἐφημερίδα») — ἐκδιδόταν στήν Πετρούπολη στά 1904–1906. — *224.*

88 «*Πραβίτελστβεννι Βέστνικ*» («Κυβερνητικός Ἀγγελιοφόρος») — καθημερινό ἐπίσημο ὄργανο. Ἐκδιδόταν στά 1869–1917 στήν Πετρούπολη, ἀπό τήν Κεντρική διεύθυνση τύπου. — *226.*

89 «*Βέντομοστι Σάνκτ-Πετερμπούργκσκοβο Γκραντονατσάλστβα*» («Δελτίο τῆς Διοίκησης τῆς πόλης Πετρούπολης») — συνέχεια τῆς ἔκδοσης «Δελτίο τῆς ἀστυνομίας Πετρούπολης». Ἔβγαινε ὥς τό 1917. — *226.*

90 Τό ἄρθρο «*Οἱ μάχες στά ὀδοφράγματα*» προοριζόταν γιά τό φύλλο 4 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», πού ἦταν ἀφιερωμένο στήν ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, μά δέ δημοσιεύτηκε. Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό παράρτημα τοῦ βιβλίου «„Βπεριόντ" καί „Προλετάρι". Οἱ πρῶτες μπολσεβίκικες ἐφημερίδες τοῦ 1905». Τεῦχος Ι. Μόσχα, 1924. — *230.*

91 Ἡ «*Σύντομη σκιαγραφία τῆς διάσπασης μέσα στό ΣΔΕΚΡ*» εἶχε ἐκδοθεῖ σέ χωριστό φυλλάδιο στίς 2 (15) τοῦ Φλεβάρη 1905 ἀπό τήν ὁμάδα βοήθειας τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς Βέρνης (Ἑλβετία) μέ τήν παρακάτω ἔκκληση: «Ἡ ὁμάδα βοήθειας τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς Βέρνης „Βπεριόντ" ἐκδίδει αὐτό τό γράμμα, γιατί πιστεύει ὅτι εἶναι ἐξαιρετικά σοβαρό, ἰδιαίτερα γιά τούς συντρόφους τῆς Ρωσίας, νά ἔχουν μιά σύντομη σκιαγραφία τῆς διάσπασης. Παρακαλοῦμε τούς συντρόφους πού ζοῦν στό ἐξωτερικό νά στείλουν τό γράμμα στή Ρωσία».

Στό χειρόγραφο κάτω ἀπό τό ντοκουμέντο ὑπάρχουν οἱ παρακάτω γνήσιες ὑπογραφές: Ἡ σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»: Ν. Λένιν, Π. Ὀρλόβσκι, Α. Βόινοφ, Ριαντοβόι, Γκαλιόρκα καί Στεπάνοφ — πληρεξούσιος στό ἐξωτερικό τοῦ ρωσικοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. Σχετικά μέ τήν προσπάθεια τῆς καθοδήγησης τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος Γερμανίας νά λύσει μέσω τοῦ Μπέμπελ τό ζήτημα τῆς διάσπασης μέ διαιτητικό δικαστήριο βλ. τό γράμμα τοῦ Λένιν τῆς 7 τοῦ Φλεβάρη 1905 πρός τόν Μπέμπελ (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 253).

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ διασώζεται τό χειρόγραφο τῆς μετάφρασης αὐτοῦ τοῦ γράμματος στά γερμανικά μέ τίς παρακάτω σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν:

α) «σ' αὐτό τό σημεῖο 1) ἐξαρτημένη πρόταση χωρίς κατηγορούμενο!

2) παραποιήθηκε τό νόημα τῆς φράσης, γιατί τά λάθη ἔγιναν ἀπό τήν ἰσκρική μειοψηφία (στό ρωσικό κείμενο) καί ὄχι ἀπό τούς ἀντιισκριστές, ὅπως βγῆκε ἀπ' τή μετάφραση».

β) «Δέν κατανοήθηκε καθόλου καί διαστρεβλώθηκε τό ρωσικό κεί-

μενο!! Ὡς τώρα ἀμφιβάλλαμε ἄν ὁ μεταφραστής ξέρει γερμανικά. Τώρα ἀμφιβάλλουμε ἄν καταλαβαίνει ρωσικά». — *233.*

92 *Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο* (ΔΣΓ) — μόνιμο ἐκτελεστικό-πληροφοριακό ὄργανο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Ἡ ἀπόφαση γιά τή δημιουργία τοῦ ΔΣΓ ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων ὅλων τῶν χωρῶν πάρθηκε στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς πού ἔγινε στό Παρίσι (Σεπτέμβρης τοῦ 1900). Ἀντιπρόσωποι τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν στό ΔΣΓ εἶχαν ἐκλεγεῖ οἱ Γ.Β. Πλεχάνοφ καί Μπ. Ν. Κριτσέβσκι. Ἀπό τό 1905 ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ΔΣΓ ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Τό ΔΣΓ σταμάτησε τή δράση του τό 1914. — *234.*

93 Ἡ μυστική ὀργάνωση τῆς μειοψηφίας δημιουργήθηκε ἀπό τούς Ἀξελρόντ, Μάρτοφ καί Τρότσκι ἀμέσως μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος. Στά μέσα τοῦ Σεπτέμβρη 1903 ἔγινε μυστική σύσκεψη 17 μενσεβίκων. Στήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης, πού γράφτηκε ἀπό τόν Τρότσκι καί τόν Μάρτοφ, ἀναπτυσσόταν τό πρόγραμμα τῆς φραξιονιστικῆς δράσης καί καθορίζονταν τά ὀργανωτικά μέτρα γιά τήν κατάληψη ἀπό τούς μενσεβίκους τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος καί τῆς καθοδήγησης στίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. VI, σελ. 246–249). Μετά τήν κατάληψη τῆς «Ἴσκρα» οἱ μενσεβίκοι δημιούργησαν μυστικό κεντρικό ταμεῖο τοῦ ΚΟ καί ὀργάνωσαν δικό τους ταχυδρομεῖο. Ἀφοῦ μετέτρεψαν τό «Σύνδεσμο τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας» σέ βάση τους, ὀργάνωσαν δίχτυ περιοδευόντων πρακτόρων γιά τήν ἀποδιοργάνωση τῆς κομματικῆς δουλειᾶς στή Ρωσία, γιά τήν κατάληψη ὁρισμένων ἐπιτροπῶν ἤ τή δημιουργία, πλάι στίς μπολσεβίκικες ἐπιτροπές, παράλληλων μενσεβίκικων ὁμάδων, ὅπως ἔγινε στήν Πετρούπολη, στήν Ὀδησσό, στό Αἰκατερινοσλάβ. Ἡ μυστική ὀργάνωση τῆς μειοψηφίας ὑπῆρχε ὥς τό φθινόπωρο τοῦ 1904. Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, — ἔγραφε ὁ Λένιν, — «πῆρε μέρος στήν *κρυφή διάσπαση* τοῦ κόμματος, καθαγιάζοντας τήν πάλη τῆς μυστικῆς ὀργάνωσης τῆς μειοψηφίας γιά „πρόσληψη". Ἡ πάλη αὐτή διεξαγόταν, ὅπως ἔχει ἀποδειχτεῖ τώρα μέ ντοκουμέντα, ἀπό τόν καιρό τοῦ ΙΙ συνεδρίου, δηλαδή ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1903 ὥς τό Νοέμβρη ἤ τό Δεκέμβρη τοῦ 1904» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 301). — *235.*

94 «*Daily Telegraph*» («Ἡμερήσιος Τηλέγραφος») — καθημερινή ἀγγλική φιλελεύθερη, καί ἀπό τήν 9η δεκαετία τοῦ XIX αἰώνα συντηρητική ἐφημερίδα· μέ τόν τίτλο αὐτόν ἔβγαινε στό Λονδίνο ἀπό τό 1855 ὥς τό 1937. Ἀπό τό 1937, μετά τή συγχώνευσή της μέ τήν ἐφημερίδα «Morning Post» («Πρωινό Ταχυδρομεῖο») βγαίνει μέ τόν τίτλο «Daily Telegraph and Morning Post». — *240.*

95 «*Νάσι Ντνί*» («Οἱ μέρες μας») — καθημερινή ἐφημερίδα μέ φιλελεύθερη κατεύθυνση. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 18 (31) τοῦ Δεκέμβρη 1904 ὥς τίς 5 (18) τοῦ Φλεβάρη 1905· στίς 7 (20) τοῦ Δεκέμβρη 1905 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας ἐπαναλήφθηκε, ὅμως κυκλοφόρησαν μόνο δυό φύλλα της. — *241.*

96 «*Ποσλέντνιγε Ἰζβέστιγια*» («Τελευταῖες Εἰδήσεις») — δελτίο τῆς Ἐπι-

τροπῆς ἐξωτερικοῦ τῆς Μπούντ· ἔβγαινε στό Λονδίνο καί στή Γενεύη στά 1901–1906, ἐξέφραζε ἀστικοεθνικιστικές ἀπόψεις. — *246.*

97 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τή δίκη τῶν ἐργατῶν πού πῆραν μέρος στήν ἀπεργία τοῦ ἐργοστασίου Μορόζοφ στά 1885. Ἡ δίκη ἔγινε τό Μάη τοῦ 1886 στό Βλαντίμιρ. Στό δικαστήριο φάνηκε ἡ συγκλονιστική εἰκόνα τῆς καταπίεσης καί τῆς ἐκμετάλλευσης τῶν ἐργατῶν. Στίς ἑκατόν μία ἐρωτήσεις πού ὑπέβαλαν οἱ δικαστές στούς ἐνόρκους σχετικά μέ τήν ἐνοχή τῶν κατηγορουμένων .οἱ ἔνορκοι ἔδοσαν 101 ἀρνητικές ἀπαντήσεις. Σχετικά μ' αὐτό ὁ γνωστός ἀντιδραστικός δημοσιολόγος Κατκόφ ἔγραφε στή «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι»: «Χθές στήν παλιά θεοφύλακτη πόλη Βλαντίμιρ ἀντήχησαν ἑκατόν ἕνας χαιρετιστήριοι κανονιοβολισμοί πρός τιμήν τοῦ ἐργατικοῦ ζητήματος πού ἐμφανίστηκε στή Ρωσία». — *253.*

98 Στίς 15 (27) τοῦ Ἀπρίλη 1891 ἔγινε ἡ κηδεία τοῦ γνωστοῦ συγγραφέα-δημοσιολόγου, κοινωνικοῦ παράγοντα καί φιλοσόφου Ν. Β. Σελγκουνόφ, πού ἡ προοδευτική δράση του ἦταν πολύ γνωστή στούς πρωτοπόρους ἐργάτες τῆς Πετρούπολης. Ἡ κηδεία μετατράπηκε σέ ἀντικυβερνητική διαδήλωση. Οἱ ἐργάτες κρατοῦσαν στεφάνι μέ τήν ἐπιγραφή: «Στόν ὁδηγητή πρός τήν ἐλευθερία καί τήν ἀδελφοσύνη». Τότε ἀκριβῶς γεννήθηκε ἡ σκέψη νά γίνει πρωτομαγιάτικη συγκέντρωση, κι αὐτή ἔγινε κρυφά. Ἦταν ἡ πρώτη πρωτομαγιάτικη συγκέντρωση στή Ρωσία, στήν ὁποία πῆραν μέρος 70–80 ἐργάτες. Ἀργότερα τά κείμενα τῶν πολιτικῶν λόγων πού ἐκφωνήθηκαν στήν πρωτομαγιάτικη συγκέντρωση κυκλοφόρησαν ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί εἶχαν μεγάλη προπαγανδιστική σημασία. — *253.*

99 Πρόκειται γιά τή μαζική πολιτική ἀπεργία πού ἔγινε τόν Ἰούλη τοῦ 1903 στό Κίεβο. Στό φύλλο 47 τῆς «Ἴσκρα» τῆς 1ης τοῦ Σεπτέμβρη 1903 στήν ἀπεργία αὐτή ἦταν ἀφιερωμένη μιά μεγάλη ἀνταπόκριση μέ τόν τίτλο «Ἡ γενική ἀπεργία τοῦ Κιέβου». — *254.*

100 *Κίφα Μοκίγεβιτς* — ἕνα ἀπ' τά πρόσωπα τοῦ ἔργου τοῦ Ν. Β. Γκόγκολ «Νεκρές ψυχές»· στό πρόσωπό του ὁ συγγραφέας ἔδοσε ἕναν τύπο ἀνθρώπου πού ἀπασχολεῖται μέ τή λύση ἄχρηστων καί χωρίς νόημα προβλημάτων. — *262.*

101 Ἡ μορφή τοῦ Τριαπίτσκιν συναντιέται στό ἔργο τοῦ Ν. Β. Γκόγκολ «Ὁ ἐπιθεωρητής» καί στό ἔργο τοῦ Μ. Ε. Σαλτικόφ-Στσεντρίν «Σέ περιβάλλον μετριοπάθειας καί τάξης». Ὁ Β. Ι. Λένιν χρησιμοποιεῖ τή μορφή τοῦ Τριαπίτσκιν γιά νά χαρακτηρίσει τίς ἀνταποκρίσεις τῶν νεοϊσκριστῶν. — *269.*

102 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό σημείωμα «Ἡ ἀποδιοργάνωση τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν» καί τίς ἀποφάσεις τῶν ὁμάδων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ Μίνσκ καί τῆς Ὀδησσοῦ, πού δημοσιεύτηκαν στό φύλλο 7 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 21 (8) τοῦ Φλεβάρη 1905 στή στήλη «Ἀπό τή ζωή τοῦ κόμματος». — *276.*

103 Πρόκειται γιά τό σημείωμα πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 21 τῆς «Ἴ-

σκρα» τῆς 1 (14) τοῦ Ἰούνη 1902 στή στήλη «Ἀπό τήν κοινωνική μας ζωή», σχετικά μέ τήν ποινή τοῦ ραβδισμοῦ πού ἐφάρμοζε ὁ φόν Βάλ, κυβερνήτης τοῦ κυβερνείου τῆς Βίλνας, ἐνάντια στούς συλληφθέντες διαδηλωτές. Οἱ συντάχτες τοῦ σημειώματος Λ. Μάρτοφ καί Β. Ζασούλιτς χαιρέτισαν τόν ἐργάτη Λεκκέρτ πού στίς 5 (18) τοῦ Μάη 1902 ἀποπειράθηκε νά σκοτώσει τόν κυβερνήτη τῆς Βίλνας φόν Βάλ. Ὁ Β. Ι. Λένιν καί ὁ Γ. Β. Πλεχάνοφ καταφέρθηκαν δριμύτατα ἐνάντια στίς ταλαντεύσεις τοῦ Μάρτοφ καί τῆς Ζασούλιτς πού ἀποκλίνανε ὑπέρ τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας. — *279.*

104 Μιλώντας γιά τό φυλλάδιο ἀπ' ἀφορμή τή δολοφονία τοῦ Πλέβε ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό φυλλάδιο ἀρ. 16 «Πρός τόν ἐργατικό κόσμο» μέ τήν ὑπογραφή τῆς συνταχτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα», ὅπου ὑποστηριζόταν ἀνοιχτά ἡ ἐσέρικη ταχτική τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας. — *279.*

105 Πρόκειται γιά τή δολοφονία ἑνός ἀπό τούς πιό ἀντιδραστικούς ἐκπροσώπους τοῦ τσαρισμοῦ — τοῦ γενικοῦ διοικητῆ τῆς Μόσχας μεγάλου δούκα Σεργκέι Ἀλεξάνδροβιτς Ρομάνοφ (θείου τοῦ Νικόλαου Β' καί ἀδελφοῦ τοῦ Ἀλέξανδρου Γ'), πού ἔγινε στίς 4 (17) τοῦ Φλεβάρη· 1905 στό Κρεμλίνο τῆς Μόσχας ἀπό τόν τρομοκράτη Ι. Π. Καλιάγεφ, μέλος τοῦ κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν. Αὐτή ἡ πράξη ἀτομικῆς τρομοκρατίας εἶχε μεγάλη ἀπήχηση στόν τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ. — *281.*

106 Τό σημείωμα αὐτό δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ», σά σημείωση τῆς σύνταξης στήν «Ἀνακοίνωση γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος», πού ὑπογράφτηκε ἀπό τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. Στό χειρόγραφο ὑπάρχει παράκληση τοῦ Β. Ι. Λένιν πρός τούς στοιχειοθέτες τοῦ τυπογραφείου πού λέει: «Θά παρακαλοῦσα πολύ τούς συντρόφους νά τό στοιχειοθετήσουν αὐτό, ἄν εἶναι δυνατόν, τήν Κυριακή τό πρωί καί νά βγεῖ τό δοκίμιο τῆς διόρθωσης ὥς τό βράδυ». — *286.*

107 «*Βοναπαρτιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ*» ἀποκαλοῦσε ὁ Λένιν τούς μενσεβίκους πού παρά τή θέληση τοῦ κόμματος κατέλαβαν τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος — τήν ἐφημερίδα «Ἴσκρα», τήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος. — *286.*

108 Στό φύλλο 8 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στή στήλη «Ἀπό τή ζωή τοῦ κόμματος» δημοσιεύονται οἱ ἀποφάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῆς συνέλευσης τῶν ὀργανωτῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας καί τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Βορρᾶ, πού τάχθηκαν ὑπέρ τῆς ἄμεσης σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. — *286.*

109 Πρόκειται γιά τό γράμμα τῆς 3 τοῦ Φλεβάρη 1905 τοῦ Α. Μπέμπελ πρός τόν Β. Ι. Λένιν, ὅπου ἐξονόματος τῆς Καθοδήγησης τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας πρότεινε νά ὀργανωθεῖ ὑπό τήν προεδρία του δικαστήριο διαιτησίας γιά νά σταματήσει ἡ ἐσωκομματική πάλη μέσα στό ΣΔΕΚΡ. Στήν ἀπάντησή του τῆς 7 τοῦ Φλεβάρη 1905 ὁ Β. Ι. Λένιν ἀπέριψε τήν πρόταση τοῦ Μπέμπελ, δηλώνοντας πώς δέν ἔχει

τό δικαίωμα νά ἀποφασίσει πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα καί πώς ἡ πρόταση τοῦ Μπέμπελ μπορεῖ νά ἀνακοινωθεῖ μόνο στό συνέδριο τοῦ κόμματος (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἐκδ., τόμ. 34ος, σελ. 253). Τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας ἔδοσε στόν Μπέμπελ ἀρνητική ἐπίσης ἀπάντηση πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 11 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 23 (10) τοῦ Μάρτη 1905, ὑπογραμμίζοντας σ' αὐτήν ὅτι ἡ οὐσία τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία δέν ἔχει «*προσωπικό* ἤ τουλάχιστο *ὁμαδικό* χαρακτήρα», ἀλλά εἶναι «σύγκρουση *πολιτικῶν ἰδεῶν*». Γι' αὐτό τό λόγο μόνο τό συνέδριο τοῦ κόμματος ἔχει τό δικαίωμα νά λύσει αὐτό τό ζήτημα καί ὄχι δικαστήριο (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συλλογή ντοκουμέντων καί ὑλικῶν». Μόσχα, 1955, σελ. 64–66). Στό συνέδριο δέν ἔγινε εἰδική εἰσήγηση σχετικά μέ τό γράμμα τοῦ Α. Μπέμπελ, παρ' ὅλο πού ἡ σύνταξη τῆς «Βπεριόντ» πρότεινε νά γίνει σχετική συζήτηση. Ὡστόσο οἱ ἀντιπρόσωποι πού πῆραν μέρος στίς συζητήσεις ἀπέριψαν τήν πρόταση τοῦ Α. Μπέμπελ καί ἐπικύρωσαν τήν ἄποψη πού εἶχε διατυπωθεῖ στό γράμμα τοῦ ΓΕΠ (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πραχτικά». Μόσχα, 1959, σελ. 49, 51–52, 57, 58, 312). Ἡ ἀπάντηση τοῦ ΓΕΠ στόν Α. Μπέμπελ ὑποστηρίχθηκε καί ἀπό τίς τοπικές ὀργανώσεις. — *287.*

110 Μιλώντας στίς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1905 στή συνεδρίαση τοῦ ὀργανωτικοῦ τμήματος τῆς κομματικῆς λέσχης τῆς πλειοψηφίας στή Γενεύη ὁ Β. Ι. Λένιν ἀνέφερε καί τό ἐρωτηματολόγιο πού συνέταξε. Τά βασικά ἐρωτήματα γι' αὐτό τό ἐρωτηματολόγιο εἶχαν μπεῖ ἀπό τόν Λένιν στό ἄρθρο του «Γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος», πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 8 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 28 (15) τοῦ Φλεβάρη 1905 (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 286-289).—*293.*

111 Ἡ *κομματική λέσχη τῆς πλειοψηφίας στή Γενεύη* διαμορφώθηκε στίς 13 τοῦ Γενάρη 1905, στή συνδιάσκεψη τῶν ὁμάδων βοήθειας τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ἐξωτερικό. Στή λέσχη εἶχαν δημιουργηθεῖ 4 τμήματα γιά τήν ἐπεξεργασία τῶν ζητημάτων τῆς κομματικῆς ζωῆς: 1) ὀργάνωσης, 2) προπαγάνδας, 3) ζύμωσης καί 4) τεχνικῶν μέσων.

Στίς 5 τοῦ Μάρτη 1905 στή συνεδρίαση τοῦ τμήματος ὀργάνωσης συζητήθηκε ἡ εἰσήγηση τοῦ Α. Μ. Ἔσσεν (Στεπάνοφ) γιά τήν ὀργάνωση τῆς δουλειᾶς, κυρίως ἀνάμεσα στά μή προλεταριακά στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ (ἀνάμεσα στούς σπουδαστές, στούς στρατιῶτες, στούς ἀγρότες). Ὁ Β. Ι. Λένιν μίλησε τρεῖς φορές: τήν πρώτη φορά ὕστερα ἀπό τήν εἰσήγηση τοῦ Στεπάνοφ, τή δεύτερη ὕστερα ἀπό τό λόγο τοῦ Ρομπέρτ (δέν κατορθώθηκε νά διαπιστωθεῖ ποιός εἶχε αὐτό τό ὄνομα) καί τήν τρίτη σέ σχέση μέ τήν ὁμιλία τῆς Ὄλγας (Σ. Ν. Ράβιτς), πού πρότεινε νά παρακαλέσουν τόν Λένιν νά πάρει μέρος στή σύνταξη τοῦ «ἐρωτηματολογίου», γιατί ὁ Λένιν εἶχε μεγάλη πείρα πραχτικῆς δουλειᾶς στή Ρωσία.

Λέγοντας: «Εἶχα ἑτοιμάσει ἕνα ἐρωτηματολόγιο, ἀλλά εἶναι πολύ γενικό» ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό «Ἐρωτηματολόγιό» του (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 293-294). — *295.*

112 Γιά τό ἄρθρο «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις» ὁ Β. Ι. Λένιν ἄρχισε

νά δουλεύει ἀκόμα πρίν ἀπό τίς 25 τοῦ Γενάρη (7 τοῦ Φλεβάρη) 1905, ὅταν ἑτοίμαζε τό ταχτικό (πέμπτο) φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ». Ἐκεῖνο τόν καιρό ἡ σύνταξη τῆς ἐφημερίδας πῆρε ἀπό τή Ρωσία μιά σειρά γράμματα καί ἀνταποκρίσεις, πού ἔδειχναν τή μεγάλη ἔκταση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή χώρα μετά τίς 9 τοῦ Γενάρη. Σ' αὐτά τά γράμματα καί στίς ἀνταποκρίσεις γινόταν λόγος γιά τίς δραστήριες ἐκδηλώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης πολλῶν πόλεων τῆς Ρωσίας, γιά πολυάριθμες συγκρούσεις τῶν ἐργατῶν μέ τήν ἀστυνομία καί τό στρατό. Τά γεγονότα αὐτά ἔδειχναν πώς τό ἐπαναστατικό κίνημα τῶν μαζῶν μετά τίς 9 τοῦ Γενάρη μετεξελίσσεται σέ πραγματικό ἐμφύλιο πόλεμο, πώς τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας κινητοποιεῖ τίς δυνάμεις του γιά τόν πόλεμο αὐτόν.

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ σώζεται ἡ σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Λένιν μέ τό σχέδιο τοῦ 5ου φύλλου τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», ὅπου ὑπάρχουν σημειώσεις καί ὑπολογισμοί τοῦ Λένιν, καθώς καί κατάλογος τῶν πόλεων ὅπου εἶχαν γίνει ἀπεργίες καί διαδηλώσεις. Στήν ἴδια σελίδα ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε: «*Ἡ ἐπανάσταση εἶναι πόλεμος*», — καί γιά τόν ἑαυτό του ἔγραψε τήν παρατήρηση: «Νά ἔγραφα γιά τό φύλλο 6 ἕνα κύριο ἄρθρο μέ θέμα „Ἡ δοκιμαστική κινητοποίηση“». Ὁ τίτλος δέν τοῦ ἄρεσε καί γιά νά τόν διασαφίσει ἔγραψε ἀπό πάνω: «Ἡ κινητοποίηση τῆς στρατιᾶς τοῦ προλεταριάτου». Στήν ἴδια πάλι σελίδα ὁ Λένιν σκιαγραφεῖ ἕνα σύντομο σχέδιο αὐτοῦ τοῦ θέματος καί γράφει τίς σχετικές θέσεις (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 403–404 (ἑλλ. ἔκδ., σελ. 409–410)). Αὐτό τό ντοκουμέντο ἀποτέλεσε τήν ἀπαρχή τῆς ἐπεξεργασίας ἀπό τόν Λένιν τοῦ θέματος «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις».

Ὡστόσο οὔτε στό ἕκτο οὔτε στά ἑπόμενα φύλλα τῆς ἐφημερίδας δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο γιά τήν κινητοποίηση τῆς στρατιᾶς τοῦ προλεταριάτου· ὅπως φαίνεται, τό ἄρθρο αὐτό δέν εἶχε γραφτεῖ.

Μετά τήν κυκλοφορία τοῦ ἕκτου καί τοῦ ἕβδομου φύλλου τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ὁ Β. Ι. Λένιν σκέφτηκε νά γράψει ἕνα ἄρθρο μέ θέμα «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας» καί ἐπεξεργάζεται τά σχέδια αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου, στά ὁποῖα ἐπισημαίνει τό πιό φλέγον ζήτημα τῆς τρέχουσας στιγμῆς — τό ζήτημα τῆς προετοιμασίας τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας = ἡ ἐξέγερση», — γράφει ὁ Β. Ι. Λένιν στό σχέδιό του. Ἀπαραίτητος ὅρος τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης εἶναι ἡ διατήρηση μέσα στίς μάζες ἐκείνου τοῦ ἀναβρασμοῦ πού ἐπεκτεινόταν σέ πλάτος καί σέ βάθος σ' ὅλη τή Ρωσία. Γιά νά μποῦν σέ κίνηση τά ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τῆς φτωχολογιᾶς τῶν πόλεων καί τῆς ἀγροτιᾶς, χρειαζόταν πρίν ἀπ' ὅλα νά πλατύνει ἡ ἐπαναστατική ζύμωση. Ἐδῶ ὁ Β. Ι. Λένιν βάζει στήν πρώτη γραμμή τήν ὀργανωτική δουλειά. Στή δεύτερη παραλλαγή τοῦ σχεδίου πού χρησίμευσε σά βάση γιά τή συγγραφή τοῦ ἄρθρου «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας» ὁ Β. Ι. Λένιν ὑπογραμμίζει ἰδιαίτερα τή σημασία τῆς ὀργάνωσης: «Νά μήν ὑποχωρεῖς ἀπό τό καθῆκον „τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐπανάστασης“ καί τῆς *διεξαγωγῆς* (καί τοῦ καθορισμοῦ τῆς στιγμῆς) τῆς ἐξέγερσης, ἀλλά νά ὑπογραμμίζεις *ἴσα ἴσα* **αὐτά** τά καθήκοντα καί *νά προετοιμάζεσαι γι' αὐτά*» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 411).

Ὅταν ὁ Β. Ι. Λένιν ξαναδιάβασε τό ἄρθρο «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας» δέν ἔμεινε ἱκανοποιημένος καί τό ὑπέβαλε σέ δριμεία κριτική:

«Τό ἄρθρο δέν εἶχε μελετηθεῖ ὥς τό τέλος, δέν εἶχε ὁλοκληρωθεῖ. Γι' αὐτό τό λόγο δέν ὑπάρχει σαφής ἀνάπτυξη μιᾶς σκέψης αὐστηρά συγκροτημένης. Πρόκειται γιά δημοσιογραφικά πρόχειρα σχέδια, γιά σκιαγραφίες, γιά συζήτηση, γιά „σκέψεις καί παρατηρήσεις", ὄχι ὅμως γιά ἄρθρο» (στόν ἴδιο τόμο, σελ. 413).

Τό ἀναπτυσσόμενο ἐπαναστατικό κίνημα προβάλλει στό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης τήν ἐπιταχτική ἀξίωση νά προωθεῖ στήν πάλη νέες μεθόδους ταχτικῆς, νά δείχνει περισσότερη εὐλυγισία καί ἑτοιμότητα γιά δημιουργία νέων ὀργανωτικῶν μορφῶν. Στό σχέδιο ἐπεξεργασίας τοῦ ἄρθρου «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας» ὁ Β. Ι. Λένιν σημειώνει τό νέο πού φέρνει μαζί της ἡ ἀνοιχτή ἀναμέτρηση τῶν δυνάμεων, ἀποκαλύπτει τήν πραγματική στάση τοῦ κόμματός μας ἀπέναντι στήν τάξη καί στίς τάξεις, ὑπογραμμίζοντας τή μεγάλη σημασία τοῦ ρόλου τοῦ *κόμματος* σάν πρωτοπορίας τῆς τάξης, σά διαπαιδαγωγητῆ καί ὀργανωτῆ τῶν μαζῶν. Ὁ Β. Ι. Λένιν σκιαγραφεῖ ἕνα νέο σύντομο σχέδιο τοῦ ἄρθρου, τοῦ δίνει τόν τίτλο «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις» καί μεταπλάθει τό ἄρθρο «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας» σέ ἄρθρο μέ τόν τίτλο «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις». — *297*.

113 Τό «*Σχέδιο διάλεξης γιά τήν Κομμούνα*» εἶναι σχέδιο μιᾶς διάλεξης τοῦ Λένιν γιά τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ, πού τήν ἔκανε στίς 5 (18) τοῦ Μάρτη 1905 στή Γενεύη, στήν παροικία τῶν ρώσων πολιτικῶν προσφύγων. — *333*.

114 Ὁ Φ. Ἔνγκελς, στήν εἰσαγωγή του στό βιβλίο τοῦ Κ. Μάρξ «Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος στή Γαλλία», ἀναλύοντας τήν κατάσταση τῆς Γαλλίας μετά τήν ἐξέγερση τοῦ Ἰούνη 1848 ἔγραφε: «Ἐνῶ τό προλεταριάτο δέν μποροῦσε *ἀκόμα* νά κυβερνήσει τή Γαλλία, ἡ ἀστική τάξη δέν μποροῦσε *πιά* νά τήν κυβερνᾶ» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά ἔργα σέ δυό τόμους, ρωσ. ἔκδ., τόμ. Ι, 1955, σελ. 435). — *333*.

115 *Internationale Arbeiter Association* (Διεθνής Ἕνωση τῶν Ἐργατῶν) — Ι Διεθνής εἶναι ἡ πρώτη μαζική διεθνής ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου, πού ἱδρύθηκε τό 1864 σέ διεθνή ἐργατική συγκέντρωση τοῦ Λονδίνου, πού εἶχε ὀργανωθεῖ ἀπό ἄγγλους καί γάλλους ἐργάτες. Ἡ ἵδρυση τῆς Ι Διεθνοῦς ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς ἐπίμονης καί πολύχρονης πάλης τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς γιά τή συγκρότηση ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὁ Κ. Μάρξ ἦταν ὁ ὀργανωτής καί καθοδηγητής τῆς Ι Διεθνοῦς, συντάχτης τῆς «Ἱδρυτικῆς διακήρυξής» της, τοῦ καταστατικοῦ καί ἄλλων ντοκουμέντων, σχετικῶν μέ τό πρόγραμμα καί τήν ταχτική. Ὅπως τόνιζε ὁ Β. Ι. Λένιν, ἡ Ι Διεθνής «ἔβαλε τά θεμέλια τῆς διεθνοῦς ὀργάνωσης τῶν ἐργατῶν γιά τήν προετοιμασία τῆς ἐπαναστατικῆς τους ἐφόδου ἐνάντια στό κεφάλαιο», «ἔβαλε τά θεμέλια τῆς προλεταριακῆς, τῆς διεθνοῦς πάλης γιά τό σοσιαλισμό» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 29ος, σελ. 280, 281).

Κεντρικό καθοδηγητικό ὄργανο τῆς Ι Διεθνοῦς ἦταν τό Γενικό συμβούλιο τῆς Διεθνοῦς Ἕνωσης τῶν Ἐργατῶν, μέ μόνιμο μέλος τόν Κ. Μάρξ. Ὑπερνικώντας τίς μικροαστικές ἐπιδράσεις καί τίς σεχταριστικές τάσεις πού ἐπικρατοῦσαν τότε μέσα στό ἐργατικό κίνημα (τρεϊντγιουνιονισμός στήν Ἀγγλία, προυντονισμός καί ἀναρχισμός στίς λατινικές χῶρες, λασσαλισμός στή Γερμανία), ὁ Μάρξ συσπείρωνε γύρω

ἀπό τίς ἀρχές τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ τούς πρωτοπόρους ἐργάτες τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ Ι Διεθνής καθοδηγοῦσε τήν οἰκονομική καί πολιτική πάλη τῶν ἐργατῶν τῶν διαφόρων χωρῶν καί ἑδραίωνε τή διεθνή ἀλληλεγγύη τους. Τεράστιος εἶναι ὁ ρόλος τῆς Ι Διεθνοῦς στή διάδοση τοῦ μαρξισμοῦ, στή συνένωση τοῦ σοσιαλισμοῦ μέ τό ἐργατικό κίνημα.

Μετά τήν ἥττα τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ μπροστά στήν ἐργατική τάξη μπῆκε τό καθῆκον τῆς δημιουργίας μαζικῶν ἐθνικῶν κομμάτων, μέ βάση τίς ἀρχές πού διατύπωσε ἡ Ι Διεθνής. «Παίρνοντας ὑπόψη τήν κατάσταση πραγμάτων στήν Εὐρώπη, — ἔγραφε ὁ Κ. Μάρξ τό 1873, — νομίζω πώς εἶναι ὁπωσδήποτε ὠφέλιμο νά τεθεῖ προσωρινά σέ δεύτερη μοίρα ἡ ἐπίσημη ὀργάνωση τῆς Διεθνοῦς» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ., 1953, σελ. 288). Τό 1876 στή συνδιάσκεψη τῆς Φιλαδέλφειας ἡ Ι Διεθνής διαλύθηκε ἐπίσημα. — *333.*

116 Ἐδῶ καί παρακάτω ὁ Λένιν ἀναφέρεται στή γερμανική ἔκδοση τῆς μπροσούρας τοῦ Κ. Μάρξ «Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος στή Γαλλία», πού βγῆκε στό Βερολίνο τό 1891. — *333.*

117 Ὁ Λένιν κάνει ἐδῶ σύγκριση ἀνάμεσα στούς δήμιους τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ τοῦ 1871 καί στούς δήμιους τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905. — *334.*

118 Ὁ ἀριθμός τῶν θυμάτων τῆς Κομμούνας δίνεται μέ βάση τό βιβλίο: Lissagaray. «Histoire de la Commune de 1871», πού ἐκδόθηκε τό 1896 στό Παρίσι (βλ. τή ρωσική μετάφραση: Λισσαγκαρέ. «Ἱστορία τῆς Κομμούνας τοῦ 1871». Μόσχα, ἐκδοτικός οἶκος τοῦ Ε. Ντ. Μιάχκοφ «Κόλοκολ», 1905). — *335.*

119 Τό σημείωμα αὐτό ἀποτελεῖ πρόλογο τοῦ Λένιν στή μετάφραση τοῦ ἄρθρου τοῦ Κλυζερέ, πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 11 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 23 (10) τοῦ Μάρτη 1905 μέ τόν τίτλο «Γιά τίς ὁδομαχίες (Συμβουλές ἑνός στρατηγοῦ τῆς Κομμούνας)». Ἡ μετάφραση θεωρήθηκε ἀπό τόν Λένιν (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXVI, 1934, σελ. 355–365). — *353.*

120 «*La Commune*» («Ἡ Κομμούνα») — κύριο ὄργανο τῶν προυντονιστῶν, πού ἔβγαινε ἀπό τίς 20 τοῦ Μάρτη ὥς τίς 17 τοῦ Μάη 1871 στό Παρίσι· μιά ἀπό τίς πιό πλούσιες σέ θεωρητικά ἄρθρα ἐφημερίδες τῆς Κομμούνας. Ἔβγαινε κάτω ἀπό τή γενική διεύθυνση τοῦ πρώην βουλευτῆ τῆς Ἐθνοσυνέλευσης Μιλιέρ πού σκοτώθηκε κατά τά γεγονότα τοῦ Μάη στά σκαλοπάτια τῶν προπυλαίων τοῦ Πανθέου, καί τοῦ οἰκονομολόγου Ζόρζ Ντυσέν. Μέ διάταγμα τῆς 17 τοῦ Μάη 1871 ἡ ἐφημερίδα κλείστηκε ἀπό τήν Κομμούνα γιά τίς ἄγριες ἐπιθέσεις της κατά τῆς πολιτικῆς τῶν γιακωβίνων πού ἦταν ἡ ἰθύνουσα πλειοψηφία στό Συμβούλιο.

«*La Marseillaise*» («Ἡ Μασσαλιώτιδα») — μιά ἀπό τίς κυριότερες ἐφημερίδες τοῦ Παρισιοῦ· ἔβγαινε στά 1869–1870 μέ διευθυντή τόν Ἀνρύ Ροσεφόρ. Τό τμῆμα τῆς Ι Διεθνοῦς στό Παρίσι χρησιμοποιοῦσε

αὐτή τήν ἐφημερίδα γιά νά δημοσιεύει σ' αὐτήν τά ἄρθρα καί τίς ανακοινώσεις του. — *354*.

121 «Κόμμα τοῦ Κλεμανσώ» ἀποκαλεῖ ὁ Λένιν τό κόμμα τῶν ριζοσπαστῶν, πού ἀπό τό 1881 ἡγέτης του ἦταν ὁ γάλλος ἀντιδραστικός πολιτικός Ζόρζ Μπενζαμέν Κλεμανσώ. — *354*.

122 Τό σημείωμα αὐτό τυπώθηκε σάν ὑποσημείωση τοῦ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο τοῦ Β. Β. Βορόβσκι «Οἱ καρποί τῆς δημαγωγίας» στό φύλλο 11 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 23 (10) τοῦ Μάρτη 1905. Τά ὑλικά σχετικά μέ τό ἱστορικό τοῦ μαρξιστικοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος ἔχουν περιληφθεῖ στόν 6ο τόμο τῆς πέμπτης ἔκδοσης τῶν Ἁπάντων τοῦ Β. Ι. Λένιν. — *361*.

123 Πρόκειται γιά τήν ἀκόλουθη θέση τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος πού ψηφίστηκε στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ: «Ἐπιδιώκοντας νά πετύχει τούς ἄμεσους σκοπούς του τό ΣΔΕΚΡ ὑποστηρίζει κάθε ἀντιπολιτευτικό καί ἐπαναστατικό κίνημα πού στρέφεται ἐνάντια στό κοινωνικό καί πολιτικό καθεστώς πού ὑπάρχει στή Ρωσία, ἀπορίπτοντας ταυτόχρονα κατηγορηματικῶς ὅλα τά μεταρυθμιστικά σχέδια πού συνδέονται μέ ὁποιαδήποτε ἐπέκταση ἤ σταθεροποίηση τῆς ἀστυνομικῆς-ὑπαλληλικῆς κηδεμονίας πάνω στίς ἐργαζόμενες τάξεις» («Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πραχτικά», 1959, σελ. 424). — *365*.

124 Ἡ «*Ἐγκύκλιος ἐνάντια στόν Κρίγκε*» γράφτηκε ἀπό τόν Κ. Μάρξ καί τόν Φ. Ἔνγκελς τό Μάη τοῦ 1846. Μέ ἀπαίτηση τῆς ἐπιτροπῆς κομμουνιστικῆς ἀνταπόκρισης τῶν Βρυξελλῶν, πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς, ὁ Κρίγκε, πού οἱ ἀπόψεις καί ἡ δράση του κριτικάρονταν ἔντονα στήν ἐγκύκλιο, ὑποχρεώθηκε νά δημοσιεύσει αὐτό τό ντοκουμέντο στή διευθυνόμενη ἀπ' τόν ἴδιο ἐφημερίδα «Der Volks-Tribun» («Λαϊκός Κήρυκας») στά φύλλα 23 καί 24 τῆς 6 καί 13 τοῦ Ἰούνη 1846 (καί ὄχι τοῦ 1848, ὅπως κατά λάθος ἀναφέρει ὁ Λένιν. Τό λάθος του αὐτό ὁ Λένιν τό σημείωσε εἰδικά στό ἄρθρο του «Ὁ Μάρξ σχετικά μέ τόν ἀμερικάνικο „γενικό ἀναδασμό“»).

Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς, εἰρωνευόμενοι ἀμείλιχτα τόν οὐτοπισμό καί τή λογοκοπία τῶν μικροαστῶν ἰδεολόγων τύπου Κρίγκε, ἐπέκριναν τίς προσπάθειες τοῦ Κρίγκε νά παρουσιάσει τό κίνημα ὑπέρ τῆς ἀγροτικῆς μεταρύθμισης στίς ΗΠΑ σάν πάλη γιά τό σοσιαλισμό, ταυτόχρονα ὅμως σημείωναν τό πραγματικά προοδευτικό περιεχόμενο τῶν μικροαστικῶν αὐτῶν δημοκρατικῶν κινημάτων πού ἀποτελοῦν τό πρῶτο βῆμα, τήν πρώτη μορφή τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος καί πού πρέπει «νά ἀναπτύσσονται πιό πέρα σέ κομμουνιστικό κίνημα» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 8). — *367*.

125 Ὁ Φ. Ἔνγκελς στόν πρόλογο τῆς ἀμερικάνικης ἔκδοσης τοῦ βιβλίου του «Ἡ κατάσταση τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν Ἀγγλία» ἐπέκρινε τόν Χένρι Τζόρτζ γιά τίς περιορισμένες, μικροαστικές ἀπόψεις του πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα. Τή στιγμή πού ὁ Μάρξ θεωροῦσε αἰτία τοῦ σύγχρονου ἀνταγωνισμοῦ ἀνάμεσα στίς τάξεις τήν ἀπαλλοτρίωση τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀπ' ὅλα τά μέσα παραγωγῆς, ἀνάμεσα στά ὁποῖα εἶναι καί ἡ γῆ, ὁ Χένρι Τζόρτζ ἔβλεπε τή βασική αἰτία τοῦ χωρισμοῦ τοῦ

πληθυσμοῦ σέ πλούσιους καί φτωχούς μόνο στήν ἀπαλλοτρίωση τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἀπό τή γῆ καί πρότεινε σά ριζικό μέτρο ἀπαλλαγῆς ἀπό τήν ἀθλιότητα τήν ἐθνικοποίηση τῆς γῆς. «Αὐτό πού θέλει ὁ Χένρι Τζόρτζ, — ἔγραφε ὁ Φ. Ἔνγκελς, — ἀφήνει ἄθιχτο τόν σημερινό τρόπο κοινωνικῆς παραγωγῆς καί στήν οὐσία τό ἔχει κιόλας πεῖ πρίν ἀπ' αὐτόν ἡ πιό ριζοσπαστική πτέρυγα τῶν ἀστῶν οἰκονομολόγων τῆς σχολῆς τοῦ Ρικάρντο, πού ἐπίσης ἀπαιτοῦσε τή δήμευση τῆς γαιοπροσόδου ἀπό τό κράτος» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XVI, μέρος I. 1937, σελ. 288). Ὁ Β. Ι. Λένιν ὀνόμαζε τόν Τζόρτζ «ἀστό ἐθνικοποιητή τῆς γῆς». — *367.*

126 *'Επιτροπή Σιντλόβσκι* — είδική κρατική ἐπιτροπή πού συγκροτήθηκε μέ τό τσαρικό διάταγμα τῆς 29 τοῦ Γενάρη (11 τοῦ Φλεβάρη) 1905 «γιά τήν ἐπείγουσα ἐξακρίβωση τῶν αἰτίων τῆς δυσαρέσκειας τῶν ἐργατῶν στήν Πετρούπολη καί στά προάστιά της» σέ σχέση μέ τό ἀπεργιακό κίνημα πού ξέσπασε μετά τή «ματωμένη Κυριακή» τῆς 9 τοῦ Γενάρη. Ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς εἶχε τοποθετηθεῖ ὁ Ν. Β. Σιντλόβσκι, γερουσιαστής καί μέλος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου. Ἡ ἐπιτροπή ἀποτελοῦνταν ἀπό δημόσιους ὑπαλλήλους, διευθυντές κρατικῶν ἐργοστασίων καί ἐργοστασιάρχες. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, στήν ἐπιτροπή ἔπρεπε νά μποῦν καί ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργατῶν πού ἐκλέγονταν σέ δευτεροβάθμιες ἐκλογές. Οἱ μπολσεβίκοι κάνανε πολλή διαφωτιστική δουλειά ὅσον ἀφορᾶ τίς ἐκλογές γιά τήν ἐπιτροπή, ξεσκεπάζοντας τούς πραγματικούς σκοπούς τοῦ τσαρισμοῦ πού μέ τή συγκρότηση αὐτῆς τῆς ἐπιτροπῆς προσπαθοῦσε ν' ἀποτραβήξει τούς ἐργάτες ἀπό τήν ἐπαναστατική πάλη. Κι ὅταν οἱ ἐκλέκτορες πρόβαλαν στήν κυβέρνηση τίς ἀπαιτήσεις: ἐλευθερία τοῦ λόγου, τοῦ τύπου, τοῦ συνέρχεσθαι, σεβασμός τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου κτλ., ὁ Σιντλόβσκι ἀνακοίνωσε στίς 18 τοῦ Φλεβάρη (3 τοῦ Μάρτη) 1905 ὅτι οἱ ἀπαιτήσεις αὐτές δέν μποροῦν νά ἱκανοποιηθοῦν. Ὕστερα ἀπ' αὐτό οἱ περισσότεροι ἐκλέκτορες δέ δέχτηκαν νά πάρουν μέρος στίς ἐκλογές ἀντιπροσώπων καί ἀπηύθυναν ἔκκληση στούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, οἱ ὁποῖοι τούς ὑποστήριξαν μέ ἀπεργία. Στίς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1905 ἡ ἐπιτροπή διαλύθηκε χωρίς ν' ἀρχίσει τή δουλειά της.

Μιλώντας γιά ταχυδαχτυλουργίες τῆς κομματικῆς «ἐπιτροπῆς Σιντλόβσκι» ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τή διπροσωπία τῆς μενσεβίκικης ΚΕ πού, ἐνῶ στά λόγια εἶναι ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου, στήν πράξη παλαίβει ἐνάντια στό συνέδριο. — *371.*

127 «*Γκραζντανίν*» («Πολίτης») — ἀντιδραστικό περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1872 ὥς τό 1914. Ἀπό τήν 9η δεκαετία τοῦ XIX αἰώνα ἦταν ὄργανο τῶν ἄκρων μοναρχικῶν· διευθυνόταν ἀπό τόν πρίγκιπα Μεστσέρσκι καί χρηματοδοτοῦνταν ἀπό τήν κυβέρνηση. Εἶχε ἀσήμαντη κυκλοφορία, ἀσκοῦσε ὅμως ἐπίδραση στούς ὑπαλληλικούς-γραφειοκρατικούς κύκλους. — *380.*

128 «*Le Temps*» («Οἱ Καιροί») — καθημερινή συντηρητική ἐφημερίδα. Ἔβγαινε στό Παρίσι ἀπό τό 1861 ὥς τό 1942. Ἐξέφραζε τά συμφέροντα τῶν ἰθυνόντων κύκλων τῆς Γαλλίας καί στήν οὐσία ἦταν ἐπίσημο ὄργανο τοῦ ὑπουργείου ἐξωτερικῶν. — *383.*

129 «*The Economist*» («Ὁ Οἰκονομολόγος») — ἀγγλικό ἑβδομαδιαῖο οἰκονομικο-πολιτικό περιοδικό· βγαίνει στό Λονδίνο ἀπό τό 1843· ὄργανο τῆς μεγάλης βιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης. — *383*.

130 Τό ντοκουμέντο αὐτό ἀποτελεῖται ἀπό δυό σχέδια μιᾶς ἐργασίας (ἤ διάλεξης) πάνω στό θέμα «Ἡ ἀγροτιά καί ἡ σοσιαλδημοκρατία». Δέν ὑπάρχουν πληροφορίες οὔτε γιά τό ἄν ἔγραψε ὁ Λένιν αὐτή τήν ἐργασία οὔτε γιά τό ἄν ἔκανε διάλεξη πάνω σ' αὐτό τό θέμα. Ἡ κατά προσέγγιση ἡμερομηνία τοῦ ντοκουμέντου καθορίστηκε μέ βάση τό γεγονός ὅτι εἶναι γραμμένο στό πίσω μέρος τοῦ χειρογράφου τῶν σημειώσεων τοῦ Λένιν γιά τό ἄρθρο τῆς Ρ. Λούξεμπουργκ «Ὀργανωτικά ζητήματα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας», πού δημοσιεύτηκε στίς 10 τοῦ Ἰούλη 1904 στό φύλλο 69 τῆς «Ἴσκρα».

Τά λενινιστικά ὑλικά τά συνδεόμενα μέ τή μελέτη τῶν ἐργασιῶν τῶν συγγραφέων πού ἀναφέρει ὁ Λένιν στά δυό σχέδια τοῦ ντοκουμέντου «Ἡ ἀγροτιά καί ἡ σοσιαλδημοκρατία» δημοσιεύτηκαν στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXII. Τά ὑλικά αὐτά ὁ Λένιν τά χρησιμοποιοῦσε καί στίς διαλέξεις «Οἱ μαρξιστικές ἀπόψεις πάνω στό ἀγροτικό ζήτημα στήν Εὐρώπη καί στή Ρωσία», πού ἔκανε στήν Ἀνώτατη ρωσική σχολή κοινωνικῶν ἐπιστημῶν στό Παρίσι στίς 10–13 (23–26) τοῦ Φλεβάρη 1903 (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XIX, σελ. 225–248). — *393*.

131 Ὁ Ἔνγκελς κριτικάρει τά ἀγροτικά προγράμματα τοῦ γαλλικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος καί τοῦ γερμανικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος στό ἔργο του «Τό ἀγροτικό ζήτημα στή Γαλλία καί στή Γερμανία» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεχτά ἔργα σέ δυό τόμους, ρωσ. ἔκδ., τόμ. II, 1955, σελ. 401–421). — *394*.

132 Τό φθινόπωρο τοῦ 1904 στήν μπολσεβίκικη ὁμάδα τῆς Γενεύης δημιουργήθηκε μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν ὅμιλος προπαγανδιστῶν, πού ἡ πλειοψηφία τῶν ἀκροατῶν του ἦταν κομματικά στελέχη τῶν ὀργανώσεων βάσης — ἐργάτες καί νεολαῖοι πού δέν εἶχαν θεωρητικές γνώσεις. Σκοπός τοῦ ὁμίλου ἦταν ἡ κατάρτιση ἀνθρώπων γιά δουλειά στή Ρωσία. Τά μαθήματα παραδίνονταν μέ μορφή εἰσηγήσεων καί διαλέξεων. Κυριότερος καθοδηγητής τοῦ ὁμίλου ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν πού παράδινε μαθήματα πάνω στά ζητήματα τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος. Τά μαθήματα σέ λίγο σταμάτησαν ἐπειδή ἄρχισε ἡ ἐπανάσταση καί μιά μερίδα συντρόφων ἀναχώρησε γιά τή Ρωσία. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ σώζονται μιά σειρά ντοκουμέντα πού χαρακτηρίζουν τή δουλειά αὐτοῦ τοῦ ὁμίλου. Οἱ σημειώσεις τοῦ Λένιν, τά σχέδια τῶν ὁμιλιῶν του καί τά πραχτικά πού κρατοῦσε ἀπό τίς συζητήσεις στίς διαλέξεις δημοσιεύτηκαν στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, σελ. 283–285, 287. — *396*.

133 Τό συλλαλητήριο πού ἀναφέρει ὁ Λένιν ἔγινε στίς 14 τοῦ Αὐγούστου 1889 στό λιμάνι τοῦ Λονδίνου καί συνδεόταν μέ τήν ἔναρξη τῆς ἀπεργίας τῶν λιμενεργατῶν, πού ζητοῦσαν αὔξηση τῆς ὡριαίας ἀμοιβῆς καί μίσθωση ὄχι μικρότερης διάρκειας ἀπό 4 ὧρες τή μέρα. Στήν ἀπεργία πῆραν μέρος 10 χιλιάδες ἐργάτες (μαζί μέ τούς ἀνέργους). Συγκρο-

τήθηκε ἀπεργιακή ἐπιτροπή πού γραμματέας της ἦταν ἡ Ἐλεονόρα Μάρξ-Ἔβελινγκ, κόρη τοῦ Κ. Μάρξ. Τούς ἀπεργούς τούς ὑποστήριζαν οἱ ἐργάτες τῆς Ἀγγλίας, τῆς Αὐστραλίας καί πολλῶν λιμανιῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Τόν καιρό τῆς ἀπεργίας γεννήθηκε ἡ πρώτη ἐπαγγελματική ἕνωση τῶν λιμενεργατῶν μέ τμήματα σέ ὅλα τά μεγάλα λιμάνια τῆς Ἀγγλίας. Ἡ ἀπεργία κράτησε πέντε βδομάδες, τελείωσε μέ ἱκανοποίηση τῶν διεκδικήσεων τῶν ἐργατῶν, ἔδοσε ὤθηση στήν ἀνάπτυξη τῶν τρέιντ-γιούνιον καί στάθηκε σημεῖο στροφῆς στήν ἱστορία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ἀγγλίας. — *397.*

134 Τό *πρόχειρο σχέδιο θέσεων τοῦ ἄρθρου «Πῶς αὐτοί ὑπερασπίζονται;»* γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν περίπου τό Γενάρη τοῦ 1905 σά σχεδιαζόμενη ἀπάντηση στό ἄρθρο τοῦ Πλεχάνοφ «Σχετικά μέ τήν ταχτική μας ἀπέναντι στήν πάλη τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ἐναντίον τοῦ τσαρισμοῦ», ὅπου ὁ τελευταῖος κριτικάρει τήν μπροσούρα τοῦ Λένιν «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα"». Τό ἄρθρο δέν ἐμφανίστηκε στόν τύπο καί ὅπως φαίνεται δέ γράφτηκε. Διασώθηκε μόνο τό πρόχειρο σχέδιο θέσεων αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου. — *400.*

135 Γιά ἀντίφαση ἀνάμεσα στόν παλιό Λένιν καί στό νέο Λένιν γράφει ὁ Πλεχάνοφ στό ἄρθρο του «Σχετικά μέ τήν ταχτική μας ἀπέναντι στήν πάλη τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ἐναντίον τοῦ τσαρισμοῦ», ὅπου ἀντιπαραβάλλονται τό ἔργο τοῦ Λένιν «Τί νά κάνουμε;», πού ἀνάγεται στήν περίοδο τοῦ «παλιοῦ» Λένιν, καί ἡ μπροσούρα «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα"», πού ἀντανακλᾶ τίς ἀπόψεις τοῦ «νέου» Λένιν. Ἀντιπαραβάλλοντας αὐτές τίς ἐργασίες ὁ Πλεχάνοφ γράφει γιά τίς ἀντιφάσεις πού τάχα παρατηροῦνται ἀνάμεσα στόν «παλιό» καί στό «νέο» Λένιν σχετικά μέ τό φιλελεύθερο κίνημα τῶν ζέμστβο. — *400.*

136 Πρόκειται γιά τίς ἐνέργειες τοῦ προϊσταμένου τῆς συνέλευσης τοῦ ζέμστβο τοῦ Πετρόβο-Σολοβόβο τοῦ κυβερνείου Ταμπόφ, πού στίς 14 καί 15 τοῦ Δεκέμβρη 1904 ζήτησε ἀστυνομική βοήθεια γιά τήν προστασία τῆς συνέλευσης ἀπό τό «πλῆθος». Ἡ μπροσούρα τοῦ Πλεχάνοφ «Σχετικά μέ τήν ταχτική μας ἀπέναντι στήν πάλη τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ἐναντίον τοῦ τσαρισμοῦ» λέει σχετικά μέ τό ἐπεισόδιο τοῦ Ταμπόφ: «Καί κάτι μέ τήν εὐκαιρία αὐτή γιά τόν πανικό. Τά τελευταῖα γεγονότα τοῦ Ταμπόφ εἶναι ἴσως ἱκανά νά γεννήσουν σέ μερικούς ἀντιπάλους τῆς ἀπολυταρχίας τή σκέψη ὅτι ἔχει δίκιο ἡ ἐφημερίδα „Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι" πού ἀπειλεῖ τούς φιλελευθέρους μέ παλλαϊκή ἐξέγερση *ἐνάντια* στό συνταγματισμό» (Γ. Β. Πλεχάνοφ. Ἄπαντα, τόμ. XIII, σελ. 178). — *401.*

137 Τό ντοκουμέντο αὐτό ἀποτέλεσε προπαρασκευαστικό ὑλικό γιά τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἐργατική καί ἀστική δημοκρατία», πού δημοσιεύτηκε στίς 24 (11) τοῦ Γενάρη 1905 στό φύλλο 3 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 189-190. Τό περιεχόμενο τοῦ ντοκουμέντου ὁ Λένιν τό ἀναπτύσσει πληρέστερα στήν 3η, 4η καί 5η παράγραφο τοῦ παραπάνω ἄρθρου. Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ ὑπάρχουν ἀκόμα δυό ντοκουμέντα: μιά περίληψη καί ἕνα σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Ἐργατική καί ἀστική δημοκρατία»,

πού δείχνουν τό μεγάλο ὄγκο βιβλιογραφικοῦ ὑλικοῦ πού χρησιμοποίησε ὁ Λένιν δουλεύοντας πάνω στό ἄρθρο. Τά νεοκουμένια αυτά δημοσιεύτηκαν τό 1929 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, σελ. 65-69. — *404.*

[138] Ἐπεξεργαζόμενος τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης ὁ Β. Ι. Λένιν προστρέχει στόν Μάρξ καί μελετάει τά ἔργα του γιά τήν ἐξέγερση καί ἰδιαίτερα τό κεφάλαιο «Ἡ ἐξέγερση» στό ἔργο του «Ἡ ἐπανάσταση καί ἡ ἀντεπανάσταση στή Γερμανία» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 98–102). Στά λόγια τοῦ «μεγαλύτερου τεχνίτη τῆς ἐπαναστατικῆς ταχτικῆς» τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης τοῦ τέλους τοῦ XVIII αἰώνα Ζ.-Ζ. Δαντών, πού ἔλεγε ὅτι γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης χρειάζεται «τόλμη, τόλμη καί πάλι τόλμη», ὁ Λένιν πρόσθεσε «ὀργάνωση καί πάλι ὀργάνωση». — *408.*

[139] Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ σώζεται τό χειρόγραφο τοῦ ἄρθρου τοῦ Λένιν «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας», πού πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1929 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V. Οἱ πρῶτες τέσσερις σελίδες τοῦ χειρογράφου αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου εἶναι σβησμένες μέ μολύβι καί στό πίσω μέρος τους γράφτηκε ἡ ἀρχή τοῦ ἄρθρου «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις». Στήν τέταρτη σελίδα τοῦ χειρογράφου ὑπάρχει σημείωση τοῦ Λένιν μέ μολύβι: «Βλ. στήν 7η σελ. (τή σειρά πού ἀκολουθεῖ)». Στήν 7η σελίδα ἀκολουθεῖ ἡ συνέχεια τοῦ ἄρθρου «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις», ὅμως οἱ σελίδες 5 καί 6 τοῦ χειρογράφου τοῦ Λένιν δέ διασώθηκαν. Ὅπως φαίνεται, ὁ Λένιν μεταπλάθοντας τό ἄρθρο «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας» σέ ἄρθρο μέ τόν τίτλο «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις» ἀντικατέστησε τίς πρῶτες τέσσερις σελίδες μέ νέο κείμενο, γράφοντάς το στό πίσω μέρος αὐτῶν τῶν σελίδων· ὅσο γιά τίς σελίδες 5η καί 6η — τίς ἀφαίρεσε καί τό τέλος τοῦ ἄρθρου τό μετέπλασε σύμφωνα μέ τό σχέδιο πού εἶχε ἑτοιμάσει γιά τήν ἐπεξεργασία τοῦ ἄρθρου μετά τή 12η σελίδα τοῦ χειρογράφου (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 412). — *411.*

[140] Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία» πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 4 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 31 (18) τοῦ Γενάρη 1905 (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 202-205). — *411.*

[141] Πρόκειται γιά τό γράμμα τοῦ Σ. Ι. Γκοῦσεφ — ἀνταπόκριση ἀπό τήν Πετρούπολη, πού δημοσιεύτηκε στίς 28 (15) τοῦ Φλεβάρη 1905 στό φύλλο 8 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» στή στήλη: «Ἀπό τή ζωή τοῦ κόμματος». Σ' αὐτή τήν ἀνταπόκριση δινόταν ἡ πληροφορία ὅτι ἡ ὀργανωτική δουλειά τοῦ κόμματος μένει πίσω ἀπό τά ἐπαναστατικά γεγονότα, ὅτι οἱ σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις δέν προλαβαίνουν νά ἐκπληρώσουν οὔτε τό ἕνα δέκατο τῆς δουλειᾶς πού θά ἔπρεπε νά ἐκπληρώσουν. Ὁ ἀνταποκριτής ρωτάει, πῶς λοιπόν νά γίνει τώρα ἡ μαζική ζύμωση, γιά νά μήν ξεφύγει ἡ καθοδήγηση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπό τά χέρια τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί περάσει στά χέρια τῶν φιλελευθέρων. Ἀπαντώντας σ' αὐτό ὁ Β. Ι. Λένιν σημειώνει στό «Σχέ-

διο ἐπεξεργασίας τοῦ ἄρθρου „Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας"» νά τονιστεῖ ἰδιαίτερα ἡ σημασία τοῦ ρόλου τοῦ κόμματος σάν ὀργανωτῆ τῶν μαζῶν. Στήν 4η παράγραφο τοῦ σχεδίου του ὁ Λένιν γράφει «'Εξαιρετική σημασία ἀποχτάει ὁ ρόλος τοῦ *κόμματος*, σάν πρωτοπορίας τῆς τάξης, σά διαπαιδαγωγητῆ, σάν ὀργανωτῆ. Ὡς τώρα σχεδόν μόνο ἐμεῖς μιλούσαμε, *τώρα ἀκούονται ἑκατοντάδες ἄλλες φωνές*. Tant mieux!» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 412). — *411*.

142 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη τό ἄρθρο του «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας» πού τό μετέπλασε ἀργότερα σέ ἄρθρο μέ τόν τίτλο «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις». Βλ. τή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, 1929, σελ. 97–99. Στό 1ο μέρος οἱ ὑποδείξεις τοῦ Λένιν στίς παραγράφους 3, 4, 5 καί ἄλλες εἶναι παραπομπή στίς παραγράφους τῆς περίληψης τοῦ ἄρθρου «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας», πού τήν ἔφτιαξε ὁ Λένιν ὅταν ξαναδιάβασε αὐτή τήν ἐργασία (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI, 1931, σελ. 61). — *413*.

143 'Αναφέροντας X + Y ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν μπροσούρα «Γιά τό ἀγροτικό πρόγραμμα», Γενεύη, 1903 μέ τήν ὑπογραφή «Ἴξ» καί τό ἄρθρο «Γιά τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 77 τῆς «Ἴσκρα» τῆς 5 τοῦ Νοέμβρη 1904 μέ τήν ὑπογραφή «Ἴγκρεκ». — *415*.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ή ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΤΟΥΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό βιβλίο: Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συλλογή ντοκουμέντων καί ὑλικῶν. Μόσχα, 1955, σελ. 125-126.

[2] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 217-219.

[3] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 249-253.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό βιβλίο: Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συλλογή ντοκουμέντων καί ὑλικῶν. Μόσχα, 1955, σελ. 125.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 84.

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται τά βιβλία, οἱ ἐφημερίδες καί τά ἄρθρα στά ὁποῖα ὑπάρχουν σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τά ὁποῖα φυλάσσονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Κόλπα βοναπαρτιστῶν» σέ χωριστό ἀνάτυπο τοῦ φύλλου 13 τῆς «Βπεριόντ», Γενεύη, 1905, σελ. 2.

---

[1] Δέ δημοσιεύτηκε. Τό περιεχόμενο ἀναφέρεται στό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Δήλωση τριῶν μελῶν τῆς ΚΕ», πού δημοσιεύεται στό βιβλίο: Σάχοφ, Ν. [Μαλίνιν, Ν. Ι.] Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο. (Συλλογή ντοκουμέντων). Γενεύη, συνεταιριστικό τυπογραφεῖο, 1904, σελ. 85–86.

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 104–105.

Ἰστρούμπιν, Π. Γράμματα γιά τά σύγχρονα ζητήματα. Ἡ διανόηση καί ὁ λαός. — «Νάσα Ζίζν», Πετρούπολη, 1904, φύλλο 28, 3 (16) τοῦ Δεκέμβρη, σελ. 1–2. — *131.*

[Κάουτσκι, Κ.] Ὁ Κάουτσκι γιά τίς κομματικές μας διαφωνίες. — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1904, φύλλο 66, 15 τοῦ Μάη, σελ. 2–4. — *54, 55, 56, 57.*

— *Ἡ κοινωνική ἐπανάσταση.* Ι. Κοινωνική μεταρύθμιση καί κοινωνική ἐπανάσταση. ΙΙ. Τήν ἐπομένη τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Μετάφραση τοῦ Ν. Κάρποφ ἀπό τά γερμανικά. Μέ τήν ἐπιμέλεια τοῦ Ν. Λένιν. Ἔκδοση τοῦ Συνδέσμου τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Γενεύη, τυπογραφεῖο τοῦ Συνδέσμου, 1903. 204, 4 σελ. (ΣΔΕΚΡ). — *387, 394.*

Καρμανιόλα. — *340.*

[Κατκόφ, Μ. Ν.] Μόσχα, 28 τοῦ Μάη. — «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι», 1886, φύλλο 146, 29 τοῦ Μάη, σελ. 2. — *253, 406.*

Τό Κίεβο. — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1903, φύλλο 46, 15 τοῦ Αὐγούστου, σελ. 7, στή στήλη: Χρονικά τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί γράμματα ἀπό τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια. — *254.*

Κριλόφ, Ι. Α. Ὁ ἐρημίτης καί ἡ ἀρκούδα. — *69.*

— *Ὁ λαγός στό κυνήγι.* — *312.*

Κριτσέβσκι, Μπ. Ν. Ἀρχές, ταχτική καί πάλη. — «Ραμπότσεγε Ντιέλο», Γενεύη, 1901, τεῦχος 10, Σεπτέμβρης, σελ. 1–36. — *257, 279.*

Οἱ κυριότερες ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν στό Δεύτερο συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. — Στό βιβλίο: Τό δεύτερο ταχτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Πλῆρες κείμενο τῶν πραχτικῶν. Ἐκδ. τῆς ΚΕ. Γενεύη, τυπογραφεῖο τοῦ κόμματος, [1904], σελ. 12–18. (ΣΔΕΚΡ). — *234–235.*

[Λένγκνικ, Φ. Β.] Βασίλιεφ. [Γράμμα πρός τόν Β. Ι. Λένιν. 10 (25) τοῦ Μάη 1904]. Χειρόγραφο [1]. — *22.*

— [*Γράμμα πρός τόν Β. Ι. Λένιν.* 12 (25) τοῦ Μάη 1904]. Χειρόγραφο [1]. — *22.*

[Λένιν, Β. Ι.] Ἀνακοίνωση γιά τήν ἵδρυση Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καί γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ ταχτικοῦ συνεδρίου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Μετά τήν 11 (24) τοῦ Δεκέμβρη 1904. Χειρόγραφο [2]. — *246.*

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 32–33, 33.

[2] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, 1926, σελ. 186–188.

[1] Τό πρόχειρο τοῦ γράμματος πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, 1926, σελ. 172–175.

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, 1926, σελ. 218–219.

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 111–112.

[2] Τό σχέδιο δέ διασώθηκε.

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 172–173.

— *Ἡ ἐννιά τοῦ Γενάρη.* — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1905, φύλλο 85, 27 τοῦ Γενάρη, σελ. 1-2. — *269, 270, 271-272, 273-276, 290, 344.*

— *Ἔτσι λοιπόν προετοιμαζόμαστε;* — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1904, φύλλο 62, 15 τοῦ Μάρτη, σελ. 1-2. — *221, 256, 261, 262-263, 270, 401.*

— *Ἡ πάλη γιά τήν ἐλευθερία καί ἡ ταξική πάλη.* «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1904, φύλλο 76, 20 τοῦ Ὀχτώβρη, σελ. 1-3. — *163.*

— *Σέ σωστό δρόμο.* — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1905, φύλλο 83, 7 τοῦ Γενάρη, σελ. 1. — *380.*

— *Στήν ἡμερησία διάταξη* (Ὅμιλος ἤ κόμμα;). — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1904, φύλλο 56, 1 τοῦ Γενάρη, σελ. 2-3. — *163.*

— *Τό συνέδριό μας.* — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1903, φύλλο 53, 25 τοῦ Νοέμβρη, σελ. 1-2. — *163.*

— *[Σχέδιο καταστατικοῦ τοῦ κόμματος].* — Στό βιβλίο: [Λένιν, Β. Ι.] Ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω. (Ἡ κρίση μέσα στό κόμμα μας). Γενεύη, τυπογραφεῖο τοῦ κόμματος, 1904, σελ. 31-34. (ΣΔΕΚΡ). Πάνω ἀπό τόν τίτλο ἀναγράφεται ὄνομα συγγραφέα: Ν. Λένιν. — *54, 55, 292.*

[Μάρτοφ, Λ. καί Ζασούλιτς, Β. Σχετικά μέ τήν ἀπόπειρα δολοφονίας τοῦ φόν Βάλ]. — «Ἴσκρα», [Λονδίνο], 1902, φύλλο 21, 1 τοῦ Ἰούνη, σελ. 4-5, στή στήλη: Ἀπ' τήν κοινωνική μας ζωή. — *279.*

[Μάσλοφ, Π. Π.] Ἴξ. Γιά τό ἀγροτικό πρόγραμμα. [Λένιν, Β. Ι.] Λένιν, Ν. Ἀπάντηση στήν κριτική τοῦ δικοῦ μας σχεδίου προγράμματος. Ἔκδ. τοῦ Συνδέσμου τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Γενεύη, 1903, 42 σελ. (ΣΔΕΚΡ). — *415.*

— *Γιά τό ἀγροτικό πρόγραμμα.* — Στό βιβλίο: [Μάσλοφ, Π. Π.] Ἴξ. Γιά τό ἀγροτικό πρόγραμμα. [Λένιν, Β. Ι.] Λένιν, Ν. Ἀπάντηση στήν κριτική τοῦ δικοῦ μας σχεδίου προγράμματος. Ἔκδ. τοῦ Συνδέσμου τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Γενεύη, 1903, σελ. 1-25. (ΣΔΕΚΡ). — *415.*

[Μαχνόβετς, Β. Π.] Ἀκίμοφ. Γιά τό ζήτημα τῶν ἐργασιῶν τοῦ δεύτερου συνεδρίου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Γενεύη, 1904, 77 σελ. (ΣΔΕΚΡ). — *310.*

[Μεστσέρσκι, Β. Π.] Ἡμερολόγιο. — «Γκραζντανίν», Πετρούπολη, 1905, τεῦχος 1-2, 6 τοῦ Γενάρη, σελ. 29-32. — *380.*

Μολιέρος, Ζ. Μπ. Ὁ Ταρτοῦφος ἤ ὁ Ἀπατεώνας. — *199.*

«*Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι*», 1886, φύλλο 146, 29 τοῦ Μάη, σελ. 2. — *253, 406.*

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, 1926, σελ. 169–170.

[2] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 90–91, 123–125, 134–136, 136–137.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. Χ, 1929, σελ. 181–277.

[2] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 45–84.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τό δεύτερο βῆμα» στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ», Γενεύη, 1905, φύλλο 13, 5 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦ Μάρτη), σελ. 5–6.

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1905, φύλλο 95, 31 τοῦ Μάρτη, σελ. 7–8, στή στήλη: Ἀπό τή ζωή τοῦ κόμματος.

Υλικά γιά τό χαρακτηρισμό τῆς οἰκονομικῆς μας ἀνάπτυξης. Συλλογή ἄρθρων. Πετρούπολη, τυπογραφεῖο Σόικιν, 1895. 232, 259, III σελ. — *181*.

Υπόμνημα τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης πρός τόν τσάρο, τῆς 9 τοῦ Γενάρη [1905]. [Προκήρυξη]. Ἔκδ. τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας τῆς μειοψηφίας. [Πετρούπολη, Γενάρης τοῦ 1905]. 2 σελ. Πολυγραφημένη. — *177, 214, 215, 226, 240, 284*.

Χ. — *βλ*. Μάσλοφ, Π. Π.

Χωριστό παράρτημα τῆς «Ραμπότσαγια Μίσλ». Ἔκδ. τῆς «Ἕνωσης» Πετρούπολης. Πετρούπολη, Σεπτέμβρης τοῦ 1899. 36 σελ. — *181*.

———

«*L'Art pour tous*», Paris. — *354*.

«*Aus der Weltpolitik*», München, 1903, N 48, 30. November, S. 1–10. — *267*.

Bericht eines Augenzeugen. — «Vorwärts», Berlin, 1905, N 22, 26. Januar, S. 2. Unter dem Gesamttitel: Vom Schauplatz der Revolution. — *218*.

Das brennende Russland. — «Vorwärts», Berlin, 1905, N 22, 26. Januar, S. 1. — *218*.

Cluseret, G. Armée et démocratie. Paris, Lacroix et Verboeckhoven, 1869. 245 p. — *354*.

— *La guerre des rues*. — In: [Cluseret, G.] Mémoires du général Cluseret. T. II. Paris, Lévy, 1887, p. 273–289. — *353–354*.

— *Mémoires du général Cluseret*. T. I–III. Paris, Lévy, 1887–1888. 3 v. — *353–354*.

«*La Commune*», Paris. — *354*.

«*The Daily Telegraph*», London—Manchester. — *240*.

«*The Economist*», London, 1905, N 3, 212, March 18. Vol. LXIII, p. 438–439. — *383–384*.

Engels, F. Die Bauernfrage in Frankreich und Deutschland. — In: «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1894–1895, Jg. XIII, Bd. I, N 10, S. 292–306. — *394*.

— *The condition of the working class in England in 1844*. With appendix

written 1886, and pref. 1887. Transl. by K. Wischnewetzky. New-York, Lovell, 1887. VI, 200, XI p. — *367.*

Engels, F. Einleitung [zur Arbeit: «Der Bürgerkrieg in Frankreich» von K. Marx]. — In «Marx, K. Der Bürgerkrieg in Frankreich. Adresse des Generalrats der Internationalen Arbeiterassoziation. 3-te deutsche Aufl. verm. durch die beiden Adressen des Generalrats über den deutsch-französischen Krieg und durch eine Einleitung von F. Engels. Berlin, verl. der Expedition des «Vorwärts», 1891, S. 3–14. — *333.*

— *Preface* [to: The condition of the working class in England in 1844]. — In: Engels, F. The condition of the working class in England in 1844. With appendix written 1886, and pref. 1887. Transl. by K. Wischnewetzky. New-York, Lovell, 1887, p. I–VI. — *367.*

Ermittelungen über die allgemeine Lage der Landwirtschaft in Preussen. Aufgenommen im Jahre 1888–89. I. und II T. — In: «Landwirtschaftliche Jahrbücher», 18. Bd., 3. Ergänzungsband; 19. Bd., 4. Ergänzungsband, Berlin, 1890–1891. — *394.*

48,000 prisoners. — In: «The Times», London, 1905, N 37, 597, January 6, p. 3. Under the general title: Colonial and foreign intelligence. Port Aurthur. — *152.*

«*Frankfurter Zeitung*», Frankfurt am Main. — *232.*

— 1904, 29. Dezember. — *111–112.*

— 1905, 17. Februar. — *271.*

Greulich, H. An die Redaktion des «Vperiod» in Genf. Zürich, 1. Februar 1905. — *233, 234.*

Guesde, J. Du «Parti Socialiste de France». — «Le Mouvement Socialiste», T. 1. Paris, 1904, N 134, 15 mars, p. 332–333. Sous le titre général: La guerre Russo-Japonaise et le Socialisme International. — *156, 379–380.*

«*L'Humanité*», Paris, 1904, 16 octobre, N 182, p. 1. — *156.*

Hyndman, H. M. De la «Social Démocratic Fédération». — «Le Mouvement Socialiste», T. 1. Paris, 1904, N 134, 15 mars, p. 333–337. Sous le titre général: La guerre Russo-Japonaise et le Socialisme International. — *156, 380.*

«*L'Indépendance Belge*», Bruxelles, 1905, 4 janvier. — *150, 151.*

Jaurès, J. Contre la guerre. — «L'Humanité», Paris, 1904, 16 octobre, N 182, p. 1. — *156.*

«*Die Neue Zeit*», 1904–1905, Jg. 23, Bd. 1, N 21, S. 670–677. — *348, 415.*

«*Ni Dieu ni maître*», Paris, 1880, novembre. — *334.*

Organisation der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Parteitag zu Mainz 1900. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Lübeck vom 22. bis 28. September 1901. Berlin, «Vorwärts», 1901, S. 6–8. — *312.*

Parvus. Der Anfang vom Ende? — «Aus der Weltpolitik», München, 1903, N 48, 30. November, S. 1–10. — *267.*

«*La Patrie en Danger*». — Paris. — *334.*

Petersburg, 21. Januar. — «Vossische Zeitung», Berlin, 1905, N 36, 21. Januar, S. 1. — *176.*

The policy of repression. — «The Times», London, 1905, N 37, 615, January 27, p. 3. — *245.*

Port-Arthur. — «L'Indépendance Belge», Bruxelles, 1905, 4 janvier. — *150, 151.*

Port-Arthur. — «Vossische Zeitung», Berlin, 1905, 4. Januar, S. 1. — *157–158.*

Programm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Parteitag zu Erfurt 1891. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Breslau vom 6. bis 12. Oktober 1895. Berlin, verl. der Expedition des «Vorwärts», 1895, S. 3–5. — *394.*

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Breslau vom 6. bis 12. Oktober 1895. Berlin, verl. der Expedition des «Vorwärts», 1895, 221 S. — *394.*

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Lübeck vom 22. bis 28. September 1901. Berlin, «Vorwärts», 1901, 319 S. — *312.*

Roland, M. Mémoires de madame Roland écrits durant sa captivité. Nouvelle édition par M. P. Faugère. T. 1–2. Paris, 1864, 2 v. — *308–309.*

The Russian labour troubles. — «The Times», London, N 37, 610, January 21, p. 5. — *177.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α

* Τά ὑπογραμμισμένα στίς παρενθέσεις εἶναι τά πραγματικά ἐπώνυμα.

Β

Βαλεντὲν — *βλ.* Γκάλπεριν, Λ. Ε.

Βαλεντὲν (Valentin), *Λουί 'Ερνέστ* — γάλλος στρατηγός, βοναπαρτιστής. 'Εκτελοῦσε χρέη διευθυντῆ τῆς ἀστυνομίας τοῦ Παρισιοῦ στίς παραμονές τῆς ἐξέγερσης τῆς 18 τοῦ Μάρτη 1871. — *334.*

Βασίλιεφ — *βλ.* Λένγκνικ, Φ. Β.

Βασίλτσικοφ, Σ. Ι. (γεννήθηκε τό 1849) — στρατηγός. Στά 1902–1906 ἦταν διοικητής τῆς τσαρικῆς φρουρᾶς καί ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί πρωτεργάτες τῆς αἱματηρῆς σφαγῆς τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης ἀπό τόν τσαρισμό στίς 9 τοῦ Γενάρη. — *217, 334.*

Βέιλ (Weill), *Ζόρζ* (γεννήθηκε τό 1865)— γάλλος ἀστός ἱστορικός, καθηγητής τοῦ πανεπιστημίου στίς Κάννες. Συγγραφέας τοῦ βιβλίου «Histoire du mouvement social en France 1852-1902» («Ἱστορία τοῦ κοινωνικοῦ κινήματος στή Γαλλία 1852–1902») (1904) καί ἄλλων ἔργων πού διακρίνονται γιά τήν ἐπιμελή ἐπιλογή καί τόν πλοῦτο τῶν ἀποδεικτικῶν στοιχείων. — *334, 335.*

Βίσμαρκ (Bismark), *῎Οττο ῎Εντουαρντ Λεοπόλντ* (1815–1898) — κρατικός παράγοντας καί διπλωμάτης τῆς Πρωσίας καί τῆς Γερμανίας, ὁ πρῶτος καγκελάριος τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας· ἐπονομάστηκε «σιδηροῦς καγκελάριος». Τό 1862 ἦταν πρωθυπουργός καί ὑπουργός ἐξωτερικῶν τῆς Πρωσίας. Βασικός σκοπός τοῦ Βίσμαρκ ἦταν νά συνενώσει «διά πυρός καί σιδήρου» τά μικρά καί διηρημένα γερμανικά κράτη καί νά δημιουργήσει μιά ἑνιαία Γερμανική αὐτοκρατορία, κάτω ἀπό τήν ἡγεμονία τῆς Πρωσίας τῶν γιοῦνκερς. Τό Γενάρη τοῦ 1871 ὁ Βίσμαρκ ἔγινε καγκελάριος τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας. 'Από τό 1871 ὥς τό 1890 καθοδηγοῦσε ὅλη τήν ἐξωτερική καί ἐσωτερική πολιτική τῆς Γερμανίας, κατευθύνοντάς την πρός τό συμφέρον τῶν τσιφλικάδων-γιοῦνκερς καί προσπαθώντας ταυτόχρονα νά ἐξασφαλίσει τή συμμαχία τῶν γιοῦνκερς μέ τή μεγαλοαστική τάξη.
'Επειδή δέν κατόρθωσε νά πνίξει τό ἐργατικό κίνημα μέ τόν ἔκτακτο νόμο ἐνάντια στούς σοσιαλιστές, πού εἰσήγαγε τό 1878, ὁ Βίσμαρκ παρουσιάστηκε μέ ἕνα δημαγωγικό πρόγραμμα κοινωνικῆς νομοθεσίας, εἰσάγοντας νόμους γιά ὑποχρεωτική κοινωνική ἀσφάλιση ὁρισμένων κατηγοριῶν ἐργατῶν. 'Ωστόσο ἡ προσπάθειά του νά ἀποσυνθέσει τό ἐργατικό κίνημα μέ μηδαμινές ἐλεημοσύνες ἔμεινε χωρίς ἀποτέλεσμα. Τό Μάρτη τοῦ 1890 ὁ Βίσμαρκ παραιτήθηκε. — *85, 333, 335.*

.*Βίττε, Σ. Γ.* (1849–1915) — ρῶσος κρατικός παράγοντας, ἐκπρόσωπος τῶν συμφερόντων τοῦ «στρατιωτικοῦ-φεουδαρχικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ» τῆς τσαρικῆς Ρωσίας, φανατικός ὀπαδός τῆς ἀπολυταρχίας, πού προσπαθοῦσε νά διατηρήσει τή μοναρχία μέ ἀσήμαντες παραχωρήσεις καί ὑποσχέσεις πρός τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί μέ ἄγριους διωγμούς ἐνάντια στό λαό· ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς κατάπνιξης τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905–1907. Σάν ὑπουργός συγκοινωνιῶν (Φλεβάρης–Αὔγουστος τοῦ 1892), σάν ὑπουργός οἰκονομικῶν (1892–1903) καί σάν πρωθυπουργός ('Οχτώβρης τοῦ 1905–'Απρίλης τοῦ 1906) ὁ Βίττε μέ τά μέτρα πού πῆρε στόν τομέα τῶν δημόσιων οἰκονομικῶν, τῆς δασμολογικῆς πολιτικῆς, τῆς κατασκευῆς σιδηροδρομι-

Γ

Γκάλπεριν, Λ. Ε. (Βαλεντίν, Κονιάγκιν, Ἴγκρεκ) (1872–1951) — σοσιαλδημοκράτης· πῆρε μέρος στό ἐπαναστατικό κίνημα ἀπό τό 1898. Τόν καιρό τῆς ἐξορίας του στό κυβερνεῖο Ἀστραχάν συνδέθηκε μέ τήν ὀργάνωση «Ἴσκρα» καί τήν ἄνοιξη τοῦ 1901 στάλθηκε σάν πράκτοράς της στό Μπακοῦ, ὅπου δούλεψε γιά τή δημιουργία τῆς ἐπιτροπῆς Μπακοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ, γιά τήν ὀργάνωση παράνομου τυπογραφείου, τή μεταφορά τοῦ παράνομου τύπου ἀπό τό ἐξωτερικό καί τήν κυκλοφορία του στή Ρωσία. Στίς ἀρχές τοῦ 1902 πῆρε μέρος στή διαδήλωση τοῦ Κιέβου καί πιάστηκε. Στίς 18 (31) τοῦ Αὐγούστου μαζί μέ μιά ὁμάδα ἰσκριστῶν δραπέτευσε ἀπό τίς φυλακές Λουκιάνοφ τοῦ Κιέβου καί πῆγε στό ἐξωτερικό, ὅπου ἐξακολούθησε νά δουλεύει στόν τομέα τῆς ὀργάνωσης τῆς μεταφορᾶς κομματικοῦ τύπου στή Ρωσία. Μετά τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους, ἕνα διάστημα ἦταν μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος σάν ἐκπρόσωπος τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ, ἀργότερα προσλήφθηκε στήν ΚΕ. Κράτησε συμβιβαστική στάση ἀπέναντι στούς μενσεβίκους, ἀντιτάχθηκε στή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος· τό Φλεβάρη τοῦ 1905 πιάστηκε. Ἀπό τό 1906 ἀποσύρθηκε ἀπό τήν ἐνεργό πολιτική δράση. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 προσχώρησε στούς μενσεβίκους-διεθνιστες, πῆρε μέρος στήν Κρατική σύσκεψη. Ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1918 δούλευε στόν οἰκονομικό τομέα. — *22–23, 115–119, 415.*

Γκανέιζερ, Ε. Α. (γεννήθηκε τό 1861) — ρῶσος φιλελεύθερος ἀστός, πεζογράφος καί δημοσιολόγος. Ἀπό τό 1904 — μέλος τῆς συνταχτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐσέρικης ἐφημερίδας «Σίν Ὀτέτσεστβα» καί στά 1906 — τῆς δεξιᾶς καντέτικης ἐφημερίδας «Στρανά». — *241.*

Γκαπόν, Γ. Α. (1870–1906) — προβοκάτορας· πράκτορας τῆς τσαρικῆς ὀχράνας, παπάς. Ἀπό τό 1903 μέ ἐντολή καί ὑπό τήν προστασία τῆς ἀστυνομικῆς διεύθυνσης δούλευε στήν Πετρούπολη γιά τήν ἵδρυση ἐργατικῶν ὀργανώσεων ζουμπατοφικοῦ τύπου. Μέ προβοκατόρικες ἐνέργειες βοήθησε τήν τσαρική ὀχράνα νά προκαλέσει τό ματοκύλισμα τῶν ἐργατῶν στίς 9 τοῦ Γενάρη 1905 μέ σκοπό νά πνίξει στό αἷμα τό ἐργατικό κίνημα. Γιά τήν προβοκατόρικη-προδοτική δράση του οἱ ἐργάτες τόν κρέμασαν. — *203, 212–213, 219–220, 224, 226, 227, 240, 250, 255, 268, 282–283, 284, 285, 411, 416.*

Γκέλφαντ, Α. Λ. — *βλ.* Πάρβους.

Γκέντ (Guesde), *Ζύλ (Μπαζίλ, Ματιέ Ζύλ)* (1845–1922) — ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές καί καθοδηγητές τοῦ γαλλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος καί τῆς II Διεθνοῦς. Τήν πολιτική του δράση τήν ἄρχισε στά 1865–1870· ὑποστήριξε τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ τοῦ 1871, ἀναγκάστηκε νά ἐκπατριστεῖ. Τό 1876 γύρισε στή Γαλλία. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν ἔργων τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς ἀσπάστηκε τό μαρξισμό. Τό 1877 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς ἐφημερίδας «L' Égalité» («Ἰσότητα») πού ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο στήν ὀργάνωση τό 1879 τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας — τοῦ πρώτου ἀνεξάρτητου πολιτικοῦ κόμματος τοῦ γαλλικοῦ προλεταριάτου. Μέ τή βοήθεια τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς ὁ Γκέντ μαζί μέ τόν Λαφάργκ ἐπεξεργάστηκε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος πού ψηφίστηκε στό συνέδριο τῆς Χάβρης (1880). Ὁ Γκέντ ἔκανε πολλά γιά τή διάδοση τῶν ἰδεῶν τοῦ μαρξισμοῦ καί τήν ἀνάπτυξη τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος στή Γαλλία.

Ἐκλέχτηκε κάμποσες φορές βουλευτής. Τό 1904 ὁ Λένιν χαρακτήρισε τόν Γκέντ σάν τόν πιό συνεπή καί πιό ἀποφασιστικό ἐκπρόσωπο τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας. Ὡστόσο, παλαίβοντας ἐνάντια στήν πολιτική τῶν δεξιῶν σοσιαλιστῶν, ὁ Γκέντ ἔκανε λάθη σεχταριστικοῦ χαρακτῆρα στά ζητήματα τόσο τῆς θεωρίας ὅσο καί τῆς ταχτικῆς· ὑποτιμοῦσε τό ρόλο τοῦ κόμματος στήν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης καί πῆρε στραβή θέση στό ζήτημα τῆς στάσης τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντι στόν πόλεμο. Ὅταν ἄρχισε ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος, ὁ Γκέντ στό ὄνομα τοῦ «πατριωτισμοῦ» πρόδοσε τά συμφέροντα τῶν ἐργατῶν, πέρασε μέ τό μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης καί μπῆκε στήν ἀστική κυβέρνηση. Ὁ Λένιν ἔγραφε: «Διδαχτεῖτε ἀπό τό παράδειγμα ὅλης τῆς ζωῆς τοῦ Γκέντ, θά ποῦμε στούς ἐργάτες, *ἐκτός* ἀπό τήν ὁλοφάνερη προδοσία πού διέπραξε ἀπέναντι στό σοσιαλισμό τό 1914» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 104). Ὁ Γκέντ δέν κατάλαβε τή σημασία τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, δέν ἀκολούθησε τήν πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου τῆς Τούρ τοῦ Γαλλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος (1920) πού ἀποφάσισε νά προσχωρήσει στήν Κομμουνιστική Διεθνή. — *156, 379.*

Γκέσσεν, Ι. Β. (1866–1943) — ρῶσος ἀστός δημοσιολόγος. Ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές καί ἡγέτες τοῦ κόμματος τῶν καντέτων, μόνιμο μέλος τῆς ΚΕ του. Μαζί μέ τόν Μιλιουκόφ διηύθυνε τήν ἐφημερίδα «Ναρόνταγια Σβομπόντα» (Δεκέμβρης 1906) καί σέ συνέχεια τή «Ρέτς» πού ἦταν ὄργανα τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Μέλος τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας, πρόεδρος τῆς νομικῆς ἐπιτροπῆς της. Μετά τὴν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση βοήθησε ἐνεργά τόν Γιουντένιτς· ἀργότερα ἦταν λευκός ἐμιγκρές. Στή δημοσιολογική δράση του διακρίθηκε γιά τίς κακοήθεις συκοφαντίες του κατὰ τῶν μπολσεβίκων. — *241.*

Γκλέμποφ — *βλ.* Νοσκόφ, Β. Α.

Γκόλντενταχ, Ντ. Μπ. — *βλ.* Ριαζάνοφ, Ντ. Μπ.

Γκόλντμαν, Μ. Ι. — *βλ.* Λίμπερ, Μ. Ι.

Γκόλτς (Goltz), *Τεόντορ Ἀλεξάντρ* (1836–1905) — γερμανός ἀστός οἰκονομολόγος καί γεωπόνος, διευθυντής τοῦ γεωργικοῦ ἰνστιτούτου τῆς Καινιξβέργης καί ἀργότερα τῆς Ἰένας. Συγγραφέας πολλῶν ἔργων πάνω σέ ζητήματα ἀγροτικῆς οἰκονομίας, ὅπου ὑπερασπίζεται τά συμφέροντα τῶν μεγάλων γαιοχτημόνων. — *393, 395.*

Γκόρκι, Μαξίμ (Πεσκόφ, Α. Μ.) (1868–1936) — μεγάλος προλεταριακός συγγραφέας, θεμελιωτής τοῦ σοσιαλιστικοῦ ρεαλισμοῦ, γενάρχης τῆς σοβιετικῆς λογοτεχνίας. Ἀπό τά μικρά του χρόνια ὁ Γκόρκι δοκίμασε μεγάλη φτώχεια καί στερήσεις· ἀρκετό καιρό περιπλανιόταν ἀνά τή Ρωσία, πῆρε μέρος στό ἐπαναστατικό ἐργατικό κίνημα, διώχτηκε ἐπανειλημμένα ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Στά ἔργα του ὁ Γκόρκι ἔδοσε τή ζωή τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας, τήν ἡρωική πάλη της ἐνάντια στόν τσαρισμό καί στόν καπιταλισμό γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζομένων. Μέ ἀνυπέρβλητη δύναμη ξεσκέπασε τήν αὐθαιρεσία καί τό δεσποτισμό τῆς τσαρικῆς διοίκησης, μαστίγωσε τό μικροαστισμό καί τήν προστυχιά, ἀποκάλυψε τήν ἐσωτερική κενότητα καί τήν ἀνικανότητα τῆς ἀστικῆς διανόησης καί ἔδειξε

τή μεγάλη δημιουργική δύναμη τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν, τή γέννηση τοῦ νέου ἀνθρώπου στήν πορεία τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης. Ὅλα τά ἔργα τοῦ Γκόρκι εἶναι διαποτισμένα ἀπό τήν ἰδέα τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Ὁ Μ. Γκόρκι συμπαθοῦσε τόν ἀγώνα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, βοηθοῦσε τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα. Ὁ Β. Ι. Λένιν γνώριζε ἀπό κοντά τόν Γκόρκι, ἐκτιμοῦσε πολύ τό ταλέντο του, τοῦ ὑπέδειχνε τά λάθη του καί ἔδειχνε συνεχῆ φροντίδα γι' αὐτόν. Μετά τή νίκη τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης ὁ Γκόρκι ἀνέπτυξε μεγάλη καί πολύπλευρη δράση γιά τή συσπείρωση τῆς διανόησης γύρω ἀπ' τή Σοβιετική ἐξουσία. Ὑπῆρξε ὁ πρωτεργάτης τῆς δημιουργίας τῆς Ἕνωσης τῶν σοβιετικῶν συγγραφέων καί ὥς τό τέλος τῆς ζωῆς του ἦταν πρόεδρός της. Μεγάλη σημασία εἶχαν οἱ λόγοι τοῦ Γκόρκι πάνω στά ζητήματα τῆς σοβιετικῆς οἰκοδόμησης καί τῆς ὑπεράσπισης τῆς εἰρήνης. Ὁ Γκόρκι καλοῦσε ἀκούραστα στήν πάλη ἐνάντια στό φασισμό, ξεσκέπαζε τήν προετοιμασία τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, βοηθοῦσε τήν ὀργάνωση τῶν ἀντιπολεμικῶν διεθνῶν συνεδρίων. Σέ μιά σειρά μελέτες καί ἐπιφυλλίδες του ἔκανε μαχητική καί συντριπτική κριτική τοῦ σύγχρονου ἰμπεριαλισμοῦ, ἰδιαίτερα τοῦ ἀμερικάνικου. Σά λογοτέχνης ὁ Γκόρκι ὁλοκλήρωσε τήν ἀνάπτυξη τῆς ρωσικῆς κλασικῆς λογοτεχνίας τοῦ XIX αἰώνα καί στάθηκε ὁ γενάρχης τῆς προλεταριακῆς σοσιαλιστικῆς λογοτεχνίας. Ὁ Γκόρκι ἦταν ἐπιφανής κριτικός καί δημοσιολόγος· ἐξάσκησε τεράστια ἐπίδραση στήν ἀνάπτυξη τῆς σοβιετικῆς λογοτεχνίας, σέ πολλούς προοδευτικούς συγγραφεῖς ξένων χωρῶν καί στήν ἀνάπτυξη τῆς δημοκρατικῆς λογοτεχνίας σ' ὅλο τόν κόσμο. — *241*.

Γκόρσκι — *βλ.* Σότμαν, Α. Β.

Γκούρβιτς, Φ. Ι. — *βλ.* Ντάν, Φ. Ι.

Γκουσάρωφ, Φ. Β. (Μιτροφάνοφ) (1875 - 1920) — σοσιαλδημοκράτης, ἰσκριστής, μετὰ τὸ II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ μπολσεβίκος· στὴν εἰδικότητα στρατιωτικός γιατρός. Τό 1903 δούλευε στή Βίλνα. Τό φθινόπωρο τοῦ ἴδιου χρόνου προσλήφθηκε στήν ΚΕ ὅπου δούλεψε ὥς τά μέσα τοῦ 1904. Τό 1906 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς ὀργάνωσης περιοχῆς καί ἀντιπρόσωπος τῆς στρατιωτικῆς ὀργάνωσης στήν ἐπιτροπή Πετρούπολης· πιάστηκε καὶ καταδικάστηκε σὲ 8 χρόνια καταναγκαστικὰ ἔργα ποὺ ἀργότερα μετατράπηκαν σὲ ἰσόβια ἐξορία στὴ Σιβηρία. Μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔκανε κομματικὴ δουλειὰ στὸ Κρασνογιάρση, στὸ Ἰρκούτσκ καὶ στὸ Ὄμσκ. — *22*.

Γκοῦσεφ, Σ. Ι. (*Ντράμπκιν, Γ. Ντ.*, Χαριτόν) (1874–1933) — ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστάτης, μπολσεβίκος. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση τό 1896 στήν ὀργάνωση Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης»· τήν ἄνοιξη τοῦ 1897 πιάστηκε καί ἐξορίστηκε στό Ὀρενμπούργκ. Ἀπό τό 1899 ζοῦσε στό Ροστόβ τοῦ Ντόν, ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στή δουλειά τῆς ἐπιτροπῆς Ντόν τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ἀπεργίας τοῦ 1902 καί τῆς διαδήλωσης τοῦ Μάρτη τοῦ 1903. Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐπιτροπῆς Ντόν, ἰσκριστής τῆς πλειοψηφίας· μετά τό συνέδριο περιόδευσε πολλές πόλεις τῆς Νότιας Ρωσίας καί ἔκανε ἀνάλυση τῶν ὑλικῶν τοῦ συνεδρίου. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1904 πῆρε μέρος στή σύσκεψη τῶν 22 μπολσεβίκων στή Γενεύη. Ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1904 ὥς τό Μάη τοῦ 1905 ἦταν γραμματέας

Ε

* 'Επιτροπή γιά τή συγκέντρωση καί μελέτη ὑλικῶν πάνω στήν ἱστορία τῆς 'Οχτωβριανῆς ἐπανάστασης καί τοῦ ΚΚΡ (μπ). *Σημ. Μετ.*

Θ

σιανισμοῦ καί ἀναρχισμοῦ. Τό 1881 γνωρίστηκε μέ τόν Κ. Μάρξ καί τόν Φ. Ἔνγκελς καί κάτω ἀπό τήν ἐπίδρασή τους πέρασε στό μαρξισμό· ὡστόσο ἀπό τότε ἀκόμα παρουσίαζε ὀπορτουνιστικές ταλαντεύσεις καί τάσεις, γιά τίς ὁποῖες τοῦ ἔγινε δριμύτατη κριτική ἀπό τόν Κ. Μάρξ καί τόν Φ. Ἔνγκελς. Στήν περίοδο 1880–1900 ὁ Κάουτσκι ἔγραψε μιά σειρά ἔργα γιά διάφορα ζητήματα τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας: «Ἡ οἰκονομική διδασκαλία τοῦ Κάρλ Μάρξ», «Τό ἀγροτικό ζήτημα» καί ἄλλα πού, παρά τά λάθη πού περιεῖχαν, ἔπαιξαν θετικό ρόλο στήν προπαγάνδιση τοῦ μαρξισμοῦ. Ἀργότερα, στήν περίοδο τῆς πλατιᾶς ἀνάπτυξης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, πέρασε στόν ὀπορτουνισμό. Στίς παραμονές τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου γίνεται κεντριστής, τόν καιρό τοῦ πολέμου περνάει στό στρατόπεδο τῶν ἀπροκάλυπτων ἐχθρῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, συγκαλύπτοντας τό σοσιαλσωβινισμό του μέ διεθνιστική φρασεολογία. Ὁ Κάουτσκι ἦταν ὁ δημιουργός τῆς θεωρίας τοῦ ὑπεριμπεριαλισμοῦ, πού τήν ἀντιδραστική της οὐσία τήν ξεσκέπασε ὁ Λένιν στά ἔργα του «Ἡ χρεοκοπία τῆς II Διεθνοῦς» (1915), «Ὁ ἰμπεριαλισμός, ἀνώτατο στάδιο τοῦ καπιταλισμοῦ» (1916) καί σέ ἄλλα. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὁ Κάουτσκι τάχθηκε ἀνοιχτά ἐνάντια στήν προλεταριακή ἐπανάσταση καί στή διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἐνάντια στή Σοβιετική ἐξουσία.

Ὁ Β. Ι. Λένιν στά ἔργα του «Κράτος καί ἐπανάσταση» (1917), «Ἡ προλεταριακή ἐπανάσταση καί ὁ ἀποστάτης Κάουτσκι» (1918) καί σέ πολλά ἄλλα ἔκανε ἐξουθενωτική κριτική τοῦ καουτσκισμοῦ. Ξεσκεπάζοντας τόν κίνδυνο τοῦ καουτσκισμοῦ ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε: «Ἡ ἐργατική τάξη δέν μπορεῖ νά παίξει τόν παγκόσμιο ἐπαναστατικό της ρόλο ἄν δέν κάνει ἀμείλιχτο πόλεμο ἐνάντια σ' αὐτή τήν ἀποστασία, τήν ἔλλειψη χαρακτήρα καί τή δουλικότητα ἀπέναντι στόν ὀπορτουνισμό, ἐνάντια στόν πρωτοφανή θεωρητικό ἐκχυδαϊσμό τοῦ μαρξισμοῦ» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 283). — *55, 57, 348, 349, 387, 394, 415.*

Καρέγεφ, Ν. Ι. (1850–1931) — φιλελεύθερος ἀστός ἱστορικός καί δημοσιολόγος· ἕνας ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς ὑποκειμενικῆς σχολῆς στήν κοινωνιολογία, ἐκλεκτικός ἰδεαλιστής. Ἀπό τό 1879 — καθηγητής τοῦ πανεπιστημίου τῆς Βαρσοβίας καί σέ συνέχεια τῆς Πετρούπολης. Ἀπό τό 1905 μέλος τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Ἀπό τή δεκαετία 1890–1900 παλαίβει μέ πεῖσμα ἐνάντια στό μαρξισμό. Συγγραφέας πολλῶν ἔργων, ἀπό τά ὁποῖα τά πιό ἀξιόλογα εἶναι τά ἔργα του γιά τήν ἱστορία τῆς γαλλικῆς ἀγροτιᾶς: «Οἱ ἀγρότες καί τό ἀγροτικό ζήτημα στή Γαλλία κατά τό τελευταῖο τέταρτο τοῦ XVIII αἰώνα» (1879), πού ἐπιδοκιμάστηκε ἀπό τόν Μάρξ, καί τό «Δοκίμιο ἱστορίας τῶν γάλλων ἀγροτῶν» (1881). Ἔγραψε ἐπίσης μιά σειρά ἔργα γιά τήν ἱστορία τῆς Πολωνίας. Πολύ γνωστό ἔγινε τό ἔργο του «Ἱστορία τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης τῶν νεότερων χρόνων» (7 τόμοι) (1892–1917). Τό 1910 ἐκλέχτηκε ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς Πετρούπολης καί τό 1929 ἐπίτιμο μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ. — *241.*

Κατκόφ, Μ. Ν. (1818–1887) — ἀντιδραστικός δημοσιολόγος. Τήν πολιτική του δράση τήν ἄρχισε σάν ὀπαδός τοῦ μετριοπαθοῦς φιλελευθερισμοῦ τῶν εὐγενῶν. Στά 1851–1855 διηύθυνε τήν ἐφημερίδα «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι», ἀργότερα ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἐκδότες τοῦ περιοδικοῦ «Ρούσκι Βέστνικ». «Τόν καιρό τῆς πρώτης δημοκρατικῆς ἀνόδου στή Ρωσία (ἀρχές τῆς δεκαετίας 1860–1870) ἔκανε στροφή πρός τόν ἐθνικισμό, τό σωβινισμό

Κραβτσίνσκι, Σ. Μ. — *βλ.* Στεπνιάκ, Σ.

Κράσικοφ, Π. Α. (Π.) (1870–1939) — ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστάτης, μπολσεβίκος. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση τό 1892 σάν προπαγανδιστής στούς ἐργατικούς μαρξιστικούς ὁμίλους τῆς Πετρούπολης· τόν ἴδιο χρόνο πῆγε στήν Ἑλβετία, ὅπου συνδέθηκε μέ τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς». Τό 1893 πιάστηκε καί τό 1894 ἐξορίστηκε στή Σιβηρία. Στήν ἐξορία γνωρίστηκε μέ τόν Β. Ι. Λένιν καί ἄλλους παράγοντες τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης». Τό 1900, ὅταν γύρισε ἀπό τήν ἐξορία, ἐκτοπίστηκε στό Πσκόφ, ὅπου ἔγινε μέλος τῆς ὀργάνωσης «Ἴσκρα». Στή σύσκεψη τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς στό Πσκόφ γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ (Νοέμβρης τοῦ 1902) ἐκλέχτηκε στήν ΟΕ. Στό συνέδριο πῆρε μέρος σάν ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιτροπῆς Κιέβου καί ἦταν ἰσκριστής τῆς πλειοψηφίας. Μαζί μέ τόν Β. Ι. Λένιν καί τόν Γ. Β. Πλεχάνοφ ἐκλέχτηκε στό γραφεῖο (προεδρεῖο) τοῦ συνεδρίου. Μετά τό συνέδριο πῆρε ἐνεργό μέρος στήν πάλη κατά τῶν μενσεβίκων, περιόδευσε σέ πολλά κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ, κάνοντας ἀνάλυση τῶν ὑλικῶν τοῦ συνεδρίου καί ἔγραψε τό «Γράμμα πρός τούς συντρόφους» γιά τά ἀποτελέσματα τοῦ συνεδρίου. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1904 πῆρε μέρος στή σύσκεψη τῶν 22 μπολσεβίκων στή Γενεύη, στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς στό Ἄμστερνταμ σάν ἀντιπρόσωπος τῶν μπολσεβίκων. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907, ἦταν μέλος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης. Διώχτηκε ἐπανειλημμένα ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση.

Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 μέλος τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση — πρόεδρος τῆς ἀνακριτικῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν καταπολέμηση τῆς ἀντεπανάστασης, ἔπειτα μέλος τοῦ συμβουλίου τοῦ Λαϊκοῦ Ἐπιτροπάτου Δικαιοσύνης τῆς ΕΣΣΔ· ἀπό τό 1924 ἦταν εἰσαγγελέας τοῦ Ἀνώτατου δικαστηρίου τῆς ΕΣΣΔ καί ἀπό τό 1933 ὥς τό 1938 ἀντιπρόεδρός του. Μέλος τῆς ΠΚΕΕ καί τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ πολλῶν περιόδων. — *117.*

Κράσιν, Λ. Μπ. (Λόσαντ, Νικίτιτς) (1870–1926) — σοσιαλδημοκράτης, ἰσκριστής, μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ μπολσεβίκος, ἐπιφανής σοβιετικὸς κρατικὸς παράγοντας. Τὸ 1890 ἦταν μέλος τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ὁμίλου τοῦ Μπροῦσνεφ στὴν Πετρούπολη. Τὸ 1891 ἡ ἀστυνομία ἐκτόπισε τὸν Κράσιν ἀπὸ τὴν Πετρούπολη στὸ Καζὰν καὶ στὸ Νίζνι Νόβγκοροντ. Τὸ 1895 ξαναπιάστηκε καὶ σὲ συνέχεια ἐξορίστηκε γιὰ 3 χρόνια στὸ Ἰρκούτσκ. Ὅταν ἔληξε ἡ ἐξορία του (1897) ἐγγράφηκε στὸ Τεχνολογικὸ Ἰνστιτοῦτο Χαρκόβου ποὺ τὸ τέλειωσε τὸ 1900. Στὰ 1900 - 1904 δούλεψε σὰ μηχανικὸς στὸ Μπακοῦ, ὅπου μαζὶ μὲ τὸν Β. Ζ. Κετσχοβέλι ὀργάνωσε παράνομο τυπογραφεῖο τῆς «Ἴσκρα». Μετὰ τὸ ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στοὺς μπολσεβίκους καὶ προσλήφθηκε στὴν ΚΕ τοῦ κόμματος, ὅπου κράτησε συμβιβαστικὴ στάση ἀπέναντι στοὺς μενσεβίκους καὶ συνέβαλε στὴν πρόσληψη τριῶν ἀντιπροσώπων τους στὴν ΚΕ· σύντομα ὅμως ξέκοψε ἀπὸ τοὺς μενσεβίκους. Ὁ Κράσιν πῆρε μέρος στὸ ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ· στὸ συνέδριο ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ. Στὰ 1905 ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς ὀργανωτὲς τῆς πρώτης νόμιμης μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν». Σὰν ἀντιπρόσωπος τῆς ΚΕ ἦταν μέλος τοῦ Σοβιὲτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης. Στὸ IV συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐπανεκλέχτηκε

μέλος τῆς ΚΕ. Τὸ 1908 ἔφυγε στὸ ἐξωτερικό. Στὰ χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἀνῆκε γιὰ ἕνα διάστημα στὴν ὀτζοβίστικη ὁμάδα «Βπεριόντ»· ἀργότερα ἀποσύρθηκε ἀπὸ τὴν πολιτικὴ δράση καὶ δούλευε σὰν μηχανικὸς στὸ ἐξωτερικὸ καὶ στὴ Ρωσία. Μετὰ τὴν Ὀχτωβριανὴ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση ὁ Κράσιν ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς ὀργανωτὲς τοῦ ἐφοδιασμοῦ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ κι ἀργότερα μέλος τοῦ προεδριου τοῦ Ἀνώτατου Συμβουλίου Λαϊκῆς Οἰκονομίας καὶ Ἐπίτροπος τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῶν συγκοινωνιῶν. Τὸ 1919 ὁ Κράσιν βρισκόταν σὲ διπλωματικὴ ὑπηρεσία. Ἀπὸ τὸ 1320 ἦταν ἐπίτροπος τοῦ Λαοῦ ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καὶ ταυτόχρονα στὰ 1921 - 1923 πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος στὸ Λονδίνο· πῆρε μέρος στὶς συνδιασκέψεις τῆς Γένουας καὶ τῆς Χάγης. Τὸ 1924 ἦταν πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος τῆς ΕΣΣΔ στὴ Γαλλία. Ἀπὸ τὸ 1925 καὶ μετὰ ἦταν πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος στὴν Ἀγγλία. — *22 - 23, 115 - 119.*

Κρζιζανόβσκι, Γ. Μ. (Τραβίνσκι) (1872–1959) — ἀπό τά πιό παλιά στελέχη τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, γνωστός σοβιετικός ἐπιστήμονας, μηχανικός στόν τομέα τῆς ἐνεργητικῆς. Στό ἐπαναστατικό κίνημα μπῆκε τό 1893. Μαζί μέ τόν Β. Ι. Λένιν ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης». Τό Δεκέμβρη τοῦ 1895 πιάστηκε καί ἐξορίστηκε γιά τρία χρόνια στή Σιβηρία (περιοχή Μινούσινσκ). Τό 1901, ὅταν γύρισε ἀπό τήν ἐξορία, ἐγκαταστάθηκε στή Σαμάρα· ἐκεῖ μέ τήν ἄμεση συμμετοχή του ὀργανώθηκε ἰσκριστικό κέντρο. Τό φθινόπωρο τοῦ 1902 ὁ Κρζιζανόβσκι μπῆκε στήν ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ· στό συνέδριο, χωρίς νά εἶναι παρών, ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907. Ἐργάστηκε πολύ στά δημοσιογραφικά ὄργανα τῶν μπολσεβίκων. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 δούλεψε στή φράξια τῶν μπολσεβίκων τοῦ Σοβιέτ τῆς Μόσχας καί διηύθυνε τό τμῆμα ἐφοδιασμοῦ αὐτοῦ τοῦ Σοβιέτ. Μετά τή νίκη τῆς Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης δούλεψε στήν ἀναστήλωση καί ἀνάπτυξη τοῦ ἐνεργειακοῦ συστήματος τῆς Μόσχας. Τό 1920, μέ ἐντολή τοῦ Λένιν, ὁ Κρζιζανόβσκι τέθηκε ἐπικεφαλῆς τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Ρωσίας (ΓΚΟΕΛΡΟ). Στά 1921–1930 καθοδηγοῦσε τήν Κρατική Ἐπιτροπή Σχεδίου (Γκοσπλάν), συμμετεῖχε στήν κατάρτιση τοῦ πρώτου πεντάχρονου σχεδίου ἀνάπτυξης τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας τῆς ΕΣΣΔ καί ἀπό τό 1930 ὥς τό 1932 ἦταν πρόεδρος τῆς Γενικῆς Διεύθυνσης παραγωγῆς ἐνεργείας τοῦ Ἐπιτροπάτου τοῦ λαοῦ ἐπί τῆς βιομηχανίας καυσίμων. Στά 1932–1936 ἦταν πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς ἀνώτερης ἐκπαίδευσης τῆς ΠΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ καί ἀναπληρωτής τοῦ Ἐπιτρόπου τοῦ λαοῦ ἐπί τῆς παιδείας τῆς ΣΟΣΔΡ. Ἐκλέχτηκε ἐπανειλημμένα μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ) καί τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ. Τό 1929 ἐκλέχτηκε μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ· ἀπό τό 1929 ὥς τό 1939 ἦταν ἀντιπρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ, μόνιμος διευθυντής τοῦ Ἐνεργειακοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ, πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν ἴδιο· ἔγραψε πολλά ἐπιστημονικά ἔργα στόν τομέα τῆς ἐνεργητικῆς. — *22–23, 29.*

Κρίγκε (Kriege), *Χέρμαν* (1820–1850) — γερμανός δημοσιογράφος, ἐκπρόσωπος τοῦ λεγόμενου «ἀληθινοῦ σοσιαλισμοῦ». Στά 1845–1850 καθοδηγοῦσε τήν ὁμάδα τῶν γερμανῶν «ἀληθινῶν σοσιαλιστῶν» στή Νέα Ὑόρκη. Ἔβγαζε τό περιοδικό «Volks-Tribun» («Λαϊκός Κήρυκας») καί ἀπό τίς στῆλες του κήρυττε τό χριστιανικό «ἠθικό-θρησκευτικό» κομμουνισμό

τσαγγάρης. Τό 1902 ἐκτελέστηκε γιά ἀπόπειρα δολοφονίας κατά τοῦ φόν Βάλ, διοικητῆ τοῦ κυβερνείου Βίλνας, πού ὑπέβαλε σέ σωματικά βασανιστήρια τούς συλληφθέντες γιά τήν πρωτομαγιάτικη διαδήλωση. Ὁ Β. Ι. Λένιν καί ἡ παλιά «Ἴσκρα», πού ἐπανειλημμένα ἀποκάλυψαν τή ζημιά πού φέρνει ἡ ἀτομική τρομοκρατία στό μαζικό ἐργατικό κίνημα, κατέκριναν τόν Μάρτοφ καί τή Ζασούλιτς πού ἐπικρότησαν τήν πράξη αὐτή τοῦ Λεκκέρτ. — *279*.

Λεκουτέ (Lecouteux), *Ἐντουάρντ* (1819–1893) — γάλλος ἀστός οἰκονομολόγος. Διευθυντής τμήματος καί καθηγητής τοῦ Γεωπονικοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Βερσαλλιῶν, ἱδρυτής καί γραμματέας τοῦ συλλόγου τῶν μεγαλογαιοχτημόνων στή Γαλλία, ἀρχισυντάχτης τοῦ «Journal d'agriculture pratique» («Περιοδικό Πραχτικῆς Γεωργίας»). Ἔγραψε διάφορα ἔργα σχετικά μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία, ἦταν κατά τῆς ἀπόσπασης τῆς βιομηχανίας ἀπό τή γεωργία, προπαγάνδιζε τήν ἐξέλιξη πρός τή μεγάλη ἐκμηχανισμένη κεφαλαιοκρατική ἀγροτική παραγωγή. Τίς περικοπές καί τίς σημειώσεις ἀπό τό ἔργο του «Cours d'économie rurale» (1879) (2 τόμοι) («Μαθήματα ἀγροτικῆς οἰκονομίας»), πού κράτησε τό 1904 ὁ Β. Ι. Λένιν, σκόπευε νά τίς χρησιμοποιήσει στήν ἐργασία του «Ἡ ἀγροτιά καί ἡ σοσιαλδημοκρατία» (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXXII, 1938, σελ. 372–381). — *394*.

Λεκούχ, Γ. Ντ. — *βλ.* Λεκκέρτ, Γ. Ντ.

Λένγκνικ, Φ. Β. (Βασίλιεφ, Κούρτς) (1873–1936) — ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστάτης, μπολσεβίκος. Πῆρε μέρος στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα ἀπό τό 1893. Τό 1896 πιάστηκε γιά τήν ὑπόθεση τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης». Τό 1898 ἐξορίστηκε γιά 3 χρόνια στήν Ἀνατολική Σιβηρία. Στά τέλη τοῦ Αὐγούστου—ἀρχές τοῦ Σεπτέμβρη 1899 ὑπόγραψε μαζί μέ δεκαέξη ἄλλους σοσιαλδημοκράτες τή «Διαμαρτυρία τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Ρωσίας» ἐνάντια στό «Credo» τῶν «οἰκονομιστῶν», πού τήν εἶχε γράψει ὁ Β. Ι. Λένιν. Γυρίζοντας ἀπό τήν ἐξορία μπῆκε στήν ὀργάνωση «Ἴσκρα». Στή σύσκεψη τοῦ Πσκόφ τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν προετοιμασία τοῦ II συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ (Νοέμβρης τοῦ 1902) ἔγινε μέλος τῆς ΟΕ. Στό συνέδριο, χωρίς νά εἶναι παρών, ἐκλέχτηκε στήν ΚΕ καί στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος. Στά 1903–1904 πῆρε ἐνεργό μέρος στήν πάλη κατά τῶν μενσεβίκων στό ἐξωτερικό. Τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1903 πῆρε μέρος στό II συνέδριο τοῦ «Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας»· ὕστερα ἀπό τήν ἄρνηση τῶν μενσεβίκων νά ἀποδεχθοῦν σάν καταστατικό τοῦ Συνδέσμου ἐκεῖνο πού πρότεινε ἡ ΚΕ τοῦ κόμματος, δήλωσε ἐξονόματος τῆς ΚΕ ὅτι δέν εἶναι ἔγκυρες οἱ παραπέρα συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου καί ἀποχώρησε ἀπό τό συνέδριο, μαζί μέ τήν ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων. Τό Φλεβάρη τοῦ 1904 γύρισε στή Ρωσία, σέ λίγο ὅμως πιάστηκε γιά τήν ὑπόθεση τοῦ Βόρειου Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907 ἔκανε κομματική δουλειά στή Νότια Ρωσία, στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη.

Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἐργάστηκε στό Ἐπιτροπάτο τοῦ λαοῦ ἐπί τῆς Βιομηχανίας, στό Ἀνώτατο Συμβούλιο Λαϊκῆς Οἰκονομίας, στό Ἐπιτροπάτο τοῦ λαοῦ ἐπί τῆς Ἐργατοαγροτικῆς Ἐπιθεώρησης, πῆρε μέρος στήν κατάρτιση τοῦ σχεδίου ΓΚΟΕΛΡΟ. Στά XII, XIII, XIV καί XV συνέδρια τοῦ κόμματος ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕΕ τοῦ ΠΚΚ

Μ

Μακατζιούμπ, Μ. Σ. (Πάνιν) (γεννήθηκε τό 1876) — σοσιαλδημοκράτης, μενσεβίκος. Στά 1901–1903 δούλευε στίς σοσιαλδημοκρατικές όργανώσεις τῆς Νότιας Ρωσίας. Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ — ἀντιπρόσωπος ἀπό τήν Ἕνωση Κριμαίας, ἰσκριστής τῆς μειοψηφίας. Τό Μάη τοῦ 1905 πῆρε μέρος στή μενσεβίκικη συνδιάσκεψη τῆς Γενεύης, ἐκλέχτηκε στήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή— καθοδηγητικό κέντρο τῶν μενσεβίκων. Ὑποστήριξε τή λικβινταριστική ἰδέα τοῦ Ἀξελρόντ γιά τή σύγκληση ἑνός πλατιοῦ ἐργατικοῦ συνεδρίου. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἦταν λικβινταριστής, συνεργαζόταν στήν ἐφημερίδα τῶν μενσεβίκων-λικβινταριστῶν «Νάσα Ζαριά». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική δράση. Ἀπό τό 1921 δούλευε στό ἐξωτερικό σέ ὀργανισμούς τῆς ΕΣΣΔ γιά ἐξαγωγή ξυλείας. Ἀπό τό 1931 ἐμιγκρές. — *162.*

Μαλίνιν, Ν. Ι. (Σάχοφ, Ν.) (γεννήθηκε τό 1877) — σοσιαλδημοκράτης, μπολσεβίκος. Τό 1897, φοιτητής ἀκόμα, μπῆκε στό ἐπαναστατικό κίνημα. Μετά τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Τό 1904 ἔγραψε καί ἐξέδοσε στή Γενεύη τήν μπροσούρα «Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο» ὅπου εἶχε συγκεντρώσει τά ντοκουμέντα γιά τήν ἐσωκομματική πάλη μετά τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀναφέρεται πολλές φορές σ' αὐτή τήν μπροσούρα στήν πολεμική του ἐνάντια στούς μενσεβίκους πάνω στό ζήτημα τῆς σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. Τό φθινόπωρο τοῦ 1904 ὁ Μαλίνιν, μέ ἐντολή τοῦ κόμματος, δούλευε στήν ἐπιτροπή Πετρούπολης. Ἦταν ἐκλέκτορας γιά τήν IV Κρατική δούμα. Τόν καιρό τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἀποχώρησε ἀπό τό κόμμα· ξαναμπῆκε στίς γραμμές του στίς ἀρχές τοῦ 1919. Τό καλοκαίρι τοῦ ἴδιου χρόνου πῆγε ἐθελοντής στόν Κόκκινο Στρατό· ὑπηρέτησε στό πολιτικό τμῆμα τῆς 9ης στρατιᾶς. Μετά τήν ἀποστράτευση ἐργάστηκε στόν τομέα τῆς προπαγάνδας καί ζύμωσης. — *36–37, 342, 356 357.*

Μαλινόβσκι, Α. Α. — *βλ.* Μπογκντάνοφ, Α.

Μαντελστάμ, Μ. Ν. — *βλ.* Λιάντοφ, Μ. Ν.

Μάρξ (Marx), *Κάρλ* (1818–1883) — θεμελιωτής τοῦ ἐπιστημονικοῦ κομμουνισμοῦ, μεγαλοφυής στοχαστής, ἀρχηγός καί δάσκαλος τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου (βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ὁ Κάρλ Μάρξ (Σύντομο βιογραφικό σημείωμα καί ἔκθεση τοῦ μαρξισμοῦ)» — Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 21ος, σελ. 27–74). — *47, 51, 61, 334, 367, 388, 394.*

Μαρτίνοφ, Α. (Πίκερ, Α. Σ.) (1865–1935) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ «οἰκονομισμοῦ», ἐπιφανής παράγοντας τοῦ μενσεβικισμοῦ· ἀργότερα μέλος τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ἀπό τίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1880–1890 ἔπαιρνε μέρος στούς ὁμίλους τῆς «Ναρόνταγια βόλια», τό 1886 πιάστηκε κι ἐξορίστηκε στήν Ἀνατολική Σιβηρία. Στήν ἐξορία ἔγινε σοσιαλδημοκράτης. Τό 1900 ἔφυγε στό ἐξωτερικό, μπῆκε στή σύνταξη τοῦ περιοδικοῦ τῶν «οἰκονομιστῶν» «Ραμπότσεγε Ντιέλο» καί πάλαιβε ἐνάντια στή λενινιστική «Ἴσκρα». Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ — ἀντιπρόσωπος ἀπομέρους τῆς «Ἕνωσης τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ», ἀντιισκριστής· μετά τό συνέδριο προσχώρησε στούς μενσεβίκους. Στά χρόνια τῆς

II συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ τάχθηκε ἐνάντια στίς θέσεις τῆς «Ἴσκρα». Στό συνέδριο ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς «Ἐργατικῆς ὀργάνωσης» τῆς Πετρούπολης, ἀντιισκρίστρια. Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήρισε αὐτήν καί τόν ἀδελφό της Β. Π. Μαχνόβετς (Ἀκίμοφ) σάν ἀντιπροσώπους «πού στό συνέδριο πολέμησαν σ' ὅλη τή γραμμή τήν ἐπαναστατική πτέρυγα τοῦ κόμματος καί πού δεκάδες φορές χαρακτηρίστηκαν ὀπορτουνιστές» (Ἅπαντα, 5η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 407). Τὸ 1905 ἡ Μαχνόβετς δούλευε στὴ σοσιαλδημοκρατικὴ ὀργάνωση τοῦ Βορόνεζ, ἀργότερα ἀποσύρθηκε ἀπὸ τὴν πολιτικὴ δράση. — *34, 55, 71, 359.*

Μάχοφ — *βλ.* Καλαφάτι, Ντ. Π.

Μέγερσον, Ντ. Λ. (1880–1958) — σοσιαλδημοκράτης, φοιτητής τοῦ πανεπιστημίου Νοβορόσιγια (στήν Ὀδησσό). Μετά τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Δούλεψε στήν κομματική ὀργάνωση τῆς Ὀδησσοῦ, ἦταν μέλος τοῦ φοιτητικοῦ Ἑνωσιακοῦ συμβουλίου, πῆρε μέρος στήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Στουντέντ». Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1903 στό φύλλο 2–3 αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας εἶχε δημοσιευτεῖ τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Τά καθήκοντα τῆς ἐπαναστατικῆς νεολαίας».
Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907 ὁ Μέγερσον ἀποσύρθηκε ἀπό τήν κομματική δουλειά καί ἀσχολήθηκε μέ τήν ἰατρική. Τό 1923 ἔγινε καθηγητής τοῦ ἰατρικοῦ ἰνστιτούτου τῆς Ὀδησσοῦ. — *168.*

Μεστσέρσκι, Β. Π. (1839–1914) — ἀντιδραστικός δημοσιολόγος. Ὑπηρετοῦσε στήν ἀστυνομία καί στό ὑπουργεῖο ἐσωτερικῶν. Ἀπό τό 1860 συνεργαζόταν στίς ἐφημερίδες «Ρούσκι Βέστνικ» καί «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι»· ἀπό τό 1872 ὥς τό 1914 ἔβγαζε τό μαυροεκατονταρχίτικο περιοδικό-ἐφημερίδα «Γκραζντανίν», στά 1903 ἵδρυσε τά ἀντιδραστικά περιοδικά «Ντομπρό» καί «Ντρούζεσκιγε Ρέτσι». Στίς ἐκδόσεις του, πού χρηματοδοτοῦνταν πλουσιοπάροχα ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση, ὁ Μεστσέρσκι ἀντιτασσόταν σ' ὁποιαδήποτε παραχώρηση τῆς κυβέρνησης ὄχι μόνο πρός τούς ἐργάτες, ἀλλά καί πρός τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. — *380.*

Μιακότιν, Β. Α. (1867–1937) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ μικροαστικοῦ κόμματος τῶν «λαϊκῶν σοσιαλιστῶν» (ἐνέσων), ἱστορικός καί δημοσιολόγος. Στά 1905–1906 ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ἀστικῆς ὀργάνωσης διανοουμένων «Ἕνωση συλλόγων» πού προσπαθοῦσε ν' ἀποτραβήξει τό προλεταριάτο ἀπό τήν ἐπαναστατική πάλη. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση — ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς ὀργάνωσης τῶν λευκοφρουριτῶν «Ἕνωση ἀναγέννησης τῆς Ρωσίας»· λευκός ἐμιγκρές. — *241.*

Μιτροφάνοφ — *βλ.* Γκουσάροφ, Φ. Β.

Μορόζοφ, Τ. Σ. (γεννήθηκε γύρω ἀπό τό 1882) — ἐργοστασιάρχης, ἕνας ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῶν γνωστῶν βιομηχάνων-ἑκατομμυριούχων Μορόζοφ, ἱδρυτής καί ἰδιοχτήτης τῆς μεγάλης ὑφαντουργικῆς φίρμας «Ἑταιρία τῆς μανουφακτούρας Νικόλσκ τοῦ Σάββα Μορόζοφ, Υἱοῦ καί Σίας», στήν πόλη Ὀρέχοβο-Ζούγεβο. — *253, 397.*

Μπάουμαν, Ν. Ε. (1873–1905) — ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστάτης, ἐπιφανής παράγοντας τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική

του δράση στά 1890–1895 στό Καζάν· τό 1896 πῆρε ἐνεργό μέρος στή δουλειά τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης», ἔκανε προπαγάνδα στούς ἐργάτες τῆς συνοικίας Νάρβα. Τό 1897 πιάστηκε καί ὕστερα ἀπό 22 μῆνες φυλάκιση στό φρούριο Πετροπάβλοβσκ ἐκτοπίστηκε στό κυβερνεῖο Βιάτκας· τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1899 ἔφυγε στήν Ἑλβετία, μπῆκε στήν «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» καί πῆρε ἐνεργό μέρος στήν πάλη κατά τοῦ «οἰκονομισμοῦ». Τό 1900 ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς ὀργάνωσης «Ἴσκρα» καί σάν πράκτοράς της στά 1901–1902 δούλευε στή Μόσχα· τό Φλεβάρη τοῦ 1902 πιάστηκε, στίς 18 (31) τοῦ Αὐγούστου δραπέτευσε μαζί μέ μιά ὁμάδα σοσιαλδημοκρατῶν ἀπό τίς φυλακές Λουκιάνοφ τοῦ Κιέβου. Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας, ἰσκριστής τῆς πλειοψηφίας. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1903 γύρισε στή Μόσχα, μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς Μόσχας καί ταυτόχρονα καθοδηγοῦσε τό Βόρειο Γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος· ὀργάνωσε μέσα στήν κατοικία του παράνομο τυπογραφεῖο. Τόν Ἰούνη τοῦ 1904 πιάστηκε, τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905 ἀφέθηκε ἐλεύθερος· στίς 18 (31) τοῦ Ὀχτώβρη δολοφονήθηκε ἀπό ἕναν μαυροεκατονταρχίτη σέ μιά διαδήλωση πού εἶχε ὀργανώσει ἡ ἐπιτροπή Μόσχας. Ἡ κηδεία τοῦ Μπάουμαν μετατράπηκε σέ τεράστια λαϊκή διαδήλωση. Στό φύλλο 24 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» δημοσιεύτηκε νεκρολογία στή μνήμη τοῦ Ν. Ε. Μπάουμαν, γραμμένη ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 405–406). — *174.*

Μπέμπελ (Bebel), *Ἄουγκουστ* (1840–1913) — ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς παράγοντες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, ἐργάτης-τορναδόρος. Ἄρχισε τήν πολιτική του δράση στά 1860–1865· ἦταν μέλος τῆς Ι Διεθνοῦς. Στά 1869 μαζί μέ τόν Β. Λῆμπκνεχτ ἵδρυσε τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Γερμανίας («ἀιζεναχικοί»)· ἐκλέχτηκε ἐπανειλημμένα βουλευτής τοῦ ράιχσταγ, πάλαιβε γιά τό δημοκρατικό δρόμο ἑνοποίησης τῆς Γερμανίας, ξεσκέπαζε τήν ἀντιδραστική ἐσωτερική καί ἐξωτερική πολιτική τῆς κυβέρνησης τοῦ Κάιζερ. Τόν καιρό τοῦ γαλλοπρωσικοῦ πολέμου πῆρε διεθνιστική θέση, ὑποστήριξε τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ. Στά 1890–1900 καί στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1900–1910 πάλαιβε ἐνάντια στό ρεφορμισμό καί στόν ἀναθεωρητισμό στίς γραμμές τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὁ Β. Ι. Λένιν θεωροῦσε τούς λόγους τοῦ Μπέμπελ ἐνάντια στούς μπερνσταϊνικούς σάν «ὑπόδειγμα ὑπεράσπισης τῶν μαρξιστικῶν ἀπόψεων καί πάλης γιά τόν πραγματικό σοσιαλιστικό χαρακτήρα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 268). Ὁ Μπέμπελ, ὄντας προικισμένος δημοσιολόγος καί λαμπρός ρήτορας, ἄσκησε σημαντική ἐπίδραση στήν ἀνάπτυξη τοῦ γερμανικοῦ καί τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Στήν τελευταία περίοδο τῆς δράσης του ὁ Μπέμπελ ἔκανε μιά σειρά λάθη κεντριστικοῦ χαρακτήρα (ἀνεπαρκής καταπολέμηση τοῦ ὀπορτουνισμοῦ, ὑπερεκτίμηση τῆς σημασίας τῶν κοινοβουλευτικῶν μορφῶν πάλης κτλ.). — *172, 287, 322, 355.*

Μπερντιάγεφ, Ν. Α. (1874–1948) — ἀντιδραστικός φιλόσοφος, ἰδεαλιστής καί μυστικιστής. Ἀπό τά πρῶτα κιόλας φιλολογικά ἔργα του προσχώρησε στό «νόμιμο μαρξισμό», παρουσιάστηκε μέ νεοκαντιανικές θέσεις ἀναθεώρησης τῆς διδασκαλίας τοῦ Μάρξ, σέ συνέχεια ἔγινε ἀπροκάλυπτος ἐχθρός τοῦ μαρξισμοῦ. Τό 1905 μπῆκε στό κόμμα τῶν καντέτων· στά χρόνια

τῆς ἀντίδρασης ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἐκπροσώπους τοῦ ἐχθρικοῦ πρός τό μαρξισμό θρησκευτικο-φιλοσοφικοῦ ρεύματος τῆς θεοαναζήτησης, συνεργαζόταν στήν ἀντεπαναστατική συλλογή «Βέχι». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔγινε ἀπολογητής τοῦ φεουδαρχισμοῦ καί τοῦ μεσαιωνικοῦ σχολαστικισμοῦ, γιατί θεωροῦσε πώς αὐτά ἀποτελοῦν τή μοναδική σωτηρία ἀπό τόν ἀναπτυσσόμενο κομμουνισμό. Τό 1922 ἀπελάθηκε γιά τήν ἀντεπαναστατική δράση του στό ἐξωτερικό· ἐκεῖ συνέχισε τό κήρυγμα τοῦ φιλοσοφικοῦ μυστικισμοῦ· ἦταν ἕνας ἀπό τούς θεωρητικούς τῆς ἀντεπανάστασης. — *51, 188.*

Μπλανκί (Blanqui), *Λουί Ὀγκύστ* (1805–1881) — διάσημος γάλλος ἐπαναστάτης, ἐπιφανής ἐκπρόσωπος τοῦ οὐτοπικοῦ κομμουνισμοῦ· πῆρε μέρος στίς ἐξεγέρσεις καί στίς ἐπαναστάσεις πού ἔγιναν στό Παρίσι στήν περίοδο 1830–1870 καί ἦταν ἐπικεφαλῆς πολλῶν μυστικῶν ἐπαναστατικῶν ἑταιριῶν. Ὁ Μπλανκί ἔκανε στίς φυλακές πάνω ἀπό 36 χρόνια. Ἐπιδιώκοντας νά καταλάβει τήν ἐξουσία μέ μιά μικρή ὁμάδα ἐπαναστατῶν-συνωμοτῶν, δέν καταλάβαινε τόν ἀποφασιστικό ρόλο τῆς ὀργάνωσης τῶν μαζῶν στήν ἐπαναστατική πάλη. Ὁ Μάρξ καί ὁ Λένιν ἐκτιμοῦσαν πολύ τίς ἐπαναστατικές ὑπηρεσίες τοῦ Μπλανκί, ταυτόχρονα ὅμως ἔκαναν αὐστηρή κριτική στά λάθη του καί στήν ἐσφαλμένη ταχτική τῶν συνωμοσιῶν. «Ὁ μπλανκισμός, — ἔγραφε ὁ Λένιν, — εἶναι μιά θεωρία πού ἀρνεῖται τήν ταξική πάλη. Ὁ μπλανκισμός περιμένει τή λύτρωση τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό τή μισθωτή δουλεία ὄχι μέ τήν ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά μέ τή συνωμοσία μιᾶς μικρῆς μειοψηφίας διανοουμένων» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 10ος, σελ. 360). — *334.*

Μπογκντάνοφ, Α. (*Μαλινόβσκι, Α. Α.,* Ραχμέτοφ, Ριαντοβόι) (1873–1928) — φιλόσοφος, κοινωνιολόγος, οἰκονομολόγος. Εἶχε σπουδάσει γιατρός. Στά 1890–1900 ἔπαιρνε μέρος στή δουλειά τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμίλων (στήν Τούλα). Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Σά μέλος τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας δούλεψε στή Ρωσία γιά τήν προετοιμασία τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, ὅπου ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ. Ἦταν μέλος τῶν συνταχτικῶν ἐπιτροπῶν τῶν μπολσεβίκικων ὀργάνων «Βπεριόντ» καί «Προλετάρι» καί ἕνας ἀπό τούς συντάχτες τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν». Ὅταν ἄρχισε ἡ περίοδος τῆς ἀντίδρασης ἔγινε ἀρχηγός τῶν ὀτζοβιστῶν, ἡγέτης τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ» πού τάχθηκε ἐνάντια στόν Λένιν καί στό κόμμα. Στά ζητήματα τῆς φιλοσοφίας προσπάθησε νά δημιουργήσει ἕνα δικό του σύστημα — τόν «ἐμπειριομονισμό» (μιά παραλλαγή τοῦ ἐμπειριοκριτικισμοῦ, συγκαλυμμένη μέ ψευδομαρξιστική ὁρολογία), πού τό χτύπησε ἀλύπητα ὁ Λένιν στό ἔργο του «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός» (1909). Τόν Ἰούνη τοῦ 1909, στή σύσκεψη τῆς εὐρείας συνταχτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ὁ Μπογκντάνοφ διαγράφηκε ἀπό τό μπολσεβίκικο κόμμα. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἐμπνευστές καί ὀργανωτές τοῦ «Προλετκούλτ», δούλευε στό Προλεταριακό πανεπιστήμιο. Ἀπό τό 1926 καί πέρα ἐργάστηκε σά διευθυντής τοῦ ἰνστιτούτου μετάγγισης αἵματος, πού ἵδρυσε ὁ ἴδιος. — *103, 163, 237, 246–251.*

Μποντριγιάρ (Baudrillart), *Ἀνρί Ζοζέφ Λεόν* (1821–1892) — γάλλος ἀστός οἰκονομολόγος, καθηγητής τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ἦταν ἀρχισυντά-

χτης τοῦ «Journal des économistes» («Οἰκονομολογικό περιοδικό»). Συγγραφέας πολλῶν ἔργων πάνω σέ ζητήματα τῆς οἰκονομίας, πού τό πιό γνωστό εἶναι τό «Les populations agricoles de la France» («Ὁ ἀγροτικός πληθυσμός τῆς Γαλλίας») (3 βιβλία. 1880, 1885–1893). Προσπαθοῦσε ν' ἀποδείξει τήν ὑπεροχή τοῦ μικροῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ σέ σύγκριση μέ τό μεγάλο. Τό ἔργο αὐτό, πού σύμφωνα μέ τήν ἐκτίμηση τοῦ Β. Ι. Λένιν εἶχε «χαρακτήρα πρωτοκόλου καί *στεροῦνταν κάθε περιεχομένου*», χρησιμοποιήθηκε ἀπό τούς ἀστούς ἀπολογητές στήν πάλη ἐνάντια στό μαρξισμό.— *394.*

Μπόντς-Μπρουγέβιτς, Β. Ντ. (1873–1955), ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστάτης, μπολσεβίκος· ἱστορικός καί λόγιος. Ἔπαιρνε μέρος στό ἐπαναστατικό κίνημα ἀπό τά τέλη τῆς δεκαετίας 1880–1890. Δούλεψε πολύ γιά τήν ἔκδοση μαρξιστικῆς φιλολογίας στή Ρωσία. Τό 1896 ἔφυγε στήν Ἑλβετία. Στό ἐξωτερικό πῆρε μέρος στή δράση τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς». Ἀργότερα συνεργάστηκε στήν «Ἴσκρα». Τό 1904 διηύθυνε τό τμῆμα διεκπεραίωσης τῆς ΚΕ καί σέ συνέχεια μέ τήν πρωτοβουλία καί τήν καθοδήγηση τοῦ Β. Ι. Λένιν ὀργάνωσε τήν ἔκδοση μπολσεβίκικης φιλολογίας (ἐκδοτικό «Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί Ν. Λένιν»). Μελετοῦσε τά θρησκευτικά-κοινωνικά κινήματα στή Ρωσία, ἰδιαίτερα τίς αἱρέσεις, πού στήν ἱστορία τους ἀφιέρωσε πολλά ἔργα του· ἔβγαζε τό σοσιαλδημοκρατικό φυλλάδιο «Ρασσβέτ» γιά τούς αἱρετικούς. Στά ἑπόμενα χρόνια ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στήν ἔκδοση μπολσεβίκικων ἐφημερίδων, περιοδικῶν καί στήν ὀργάνωση ἐκδοτικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ κόμματος· ὑποβλήθηκε σέ διώξεις ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἔγινε μέλος τῆς σύνταξης τῆς «Ἰζβέστια Πετρογκράντσκοβο Σοβιέτα» (ὥς τό Μάη τοῦ 1917), ἀργότερα διηύθυνε τήν μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Ραμπότσι ἱ Σολντάτ». Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἔνοπλη ἐξέγερση τοῦ Ὀχτώβρη στήν Πετρούπολη. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση — διευθυντής ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Λαοῦ (ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1920), διευθυντής τοῦ ἐκδοτικοῦ «Ζίζν ἱ Ζνάνιγε». Ἀπό τό 1930 διηύθυνε τό Φιλολογικό μουσεῖο στή Μόσχα, πού τό εἶχε ὀργανώσει ὁ ἴδιος. Ἀπό τό 1946 — διευθυντής τοῦ Μουσείου τῆς ἱστορίας τῆς θρησκείας καί τοῦ ἀθεϊσμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ στό Λένινγκραντ. — *27, 63, 68, 117.*

Μπουλγκάκοφ, Σ. Ν. (1871–1944) — ἀστός οἰκονομολόγος, ἰδεαλιστής φιλόσοφος. Στά 1890–1900 ἦταν «νόμιμος μαρξιστής». Στίς ἀρχές τοῦ αἰώνα μας ἔκανε προσπάθεια νά ἀναθεωρήσει τή διδασκαλία τοῦ Μάρξ γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, ἐξηγοῦσε τήν ἐξαθλίωση τῶν λαϊκῶν μαζῶν μέ τό λεγόμενο νόμο τῆς «φθίνουσας γονιμότητας τοῦ ἐδάφους». Ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907 προσχώρησε στούς καντέτους καί προπαγάνδιζε τό φιλοσοφικό μυστικισμό. Πῆρε μέρος στήν ἔκδοση τῆς ἀντεπαναστατικῆς συλλογῆς «Βέχι». Τό 1918 ἔγινε παπάς. Τό 1922 γιά τήν ἀντεπαναστατική δράση του ἀπελάθηκε στό ἐξωτερικό, ὅπου ἔκανε ἐχθρική προπαγάνδα ἐνάντια στήν ΕΣΣΔ. — *51, 188, 394.*

Μπουλίγκιν, Α. Γ. (1851–1919) — τσαρικός ὑπουργός ἐσωτερικῶν, μεγάλος τσιφλικάς. Ὡς τό 1900 ἦταν δικαστικός ἀνακριτής, ἔπειτα διοικητής διαφόρων κυβερνείων. Στά 1900–1904 ἦταν βοηθός τοῦ γενικοῦ διοικητῆ Μόσχας· βοηθοῦσε ἐνεργά τή δράση τῆς ὀχράνας τοῦ Ζουμπάτοφ. Στίς 20 τοῦ Γενάρη 1905 ἔγινε ὑπουργός ἐσωτερικῶν. Τόν Αὔγουστο τοῦ ἴδιου

Ο

Π

Ρ

ἀπό τό κόμμα, σάν δραστήριο παράγοντα τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης. Τό 1928 ἀποκαταστάθηκε καί τό 1935 ξαναδιαγράφηκε ἀπό τό κόμμα γιά τήν ἀντικομματική καί ἀντισοβιετική δράση της καί σέ συνέχεια καταδικάστηκε. — *296.*

Ραχμέτοφ — *βλ.* Μπογκντάνοφ, Α.

Ριαζάνοφ (Γκόλντενταχ), Ντ. Μπ. (1870–1938) — στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα πῆρε μέρος ἀπό τή δεκαετία 1890–1900, δούλεψε στήν Ὀδησσό καί στό Κισινιόφ. Τό 1900 ἔφυγε στό ἐξωτερικό, ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς δημοσιολογικῆς ὁμάδας «Μπορμπά», ἡ ὁποία καταπολεμοῦσε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, πού εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ἡ «Ἴσκρα» καί τίς λενινιστικές ὀργανωτικές ἀρχές οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος. Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀντιτάχθηκε στή συμμετοχή τῆς ὁμάδας «Μπορμπά» στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου καί ἀπέριψε τήν πρόταση νά προσκληθεῖ στό συνέδριο ὁ Ριαζάνοφ σάν ἀντιπρόσωπός της. Τό 1907 δούλευε στό Κεντρικό γραφεῖο τῶν συνδικάτων στήν Πετρούπολη, ἀργότερα ἔφυγε στό ἐξωτερικό, ὅπου συνεργάστηκε στό «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί») καί ἀσχολήθηκε μέ τή συγγραφή τῆς ἱστορίας τῆς Ι Διεθνοῦς. Τό 1909 ἦταν καθηγητής στή σχολή τοῦ Κάπρι τῆς φραξιονιστικῆς ὁμάδας «Βπεριόντ»· ἔκανε μαθήματα γιά τό συνδικαλιστικό κίνημα στήν κομματική σχολή τοῦ Λονζυμό· μέ ἐντολή τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας ἀνέλαβε τήν προετοιμασία τῆς ἔκδοσης τῶν Ἁπάντων τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἦταν κεντριστής, συνεργαζόταν στίς μενσεβίκικες τροτσκιστικές ἐφημερίδες «Γκόλος» καί «Νάσε Σλόβο». Στό VI συνέδριο τοῦ κόμματος (1917) ἔγινε δεκτός στό ΣΔΕΚΡ (μπ) μαζί μέ τούς «μεζραγιόντσι». Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση δούλευε στό συνδικαλιστικό κίνημα· ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τοῦ Ἰνστιτούτου Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς καί διευθυντής του ὥς τό 1931. Στίς ἀρχές τοῦ 1918 ἐγκατέλειψε προσωρινά τό κόμμα γιατί δέ συμφωνοῦσε πάνω στό ζήτημα τῆς εἰρήνης τοῦ Μπρέστ. Τόν καιρό τῆς συζήτησης γιά τά συνδικάτα (1920–1921) πῆρε ἀντικομματική θέση καί τό κόμμα τόν ἀπομάκρυνε ἀπό τή συνδικαλιστική δουλειά. Τό Φλεβάρη τοῦ 1931 διαγράφηκε ἀπό τό ΠΚΚ (μπ) γιατί βοήθησε τήν ἀντεπαναστατική δράση τῶν μενσεβίκων. — *160, 349, 359.*

Ριαντοβόι — *βλ.* Μπογκντάνοφ, Α.

Ριντζέβσκι, Κ. Ν. (γεννήθηκε τό 1852) — τσαρικός στρατηγός, ἕνας ἀπό τούς δημίους τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης. Στά 1904–1905 ὑφυπουργός ἐσωτερικῶν, διοικητής τοῦ ἰδιαίτερου σώματος χωροφυλακῆς· καθοδηγοῦσε τίς ἐκκαθαριστικές ἐπιχειρήσεις γιά τήν καταστολή τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στά κυβερνεῖα Βίτεμπσκ, Μογκιλιόφ καί Μίνσκ. Ἀπό τό 1905 συγκλητικός. — *240, 242.*

Ρόζανοφ, Β. Ν. (Ποπόφ) (1876–1939) — σοσιαλδημοκράτης, μενσεβίκος. Ἄρχισε τήν πολιτική του δράση γύρω στά 1895 στή Μόσχα. Τό 1899 ἐξορίστηκε στό Σμολένσκ. Ἀνῆκε στήν ὁμάδα «Γιούζνι ραμπότσι». Στά 1901–1903 δούλευε στή Νότια Ρωσία, ἦταν μέλος τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό συνέδριο ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς ὁμάδας «Γιούζνι ραμπότσι», κράτησε κεντριστική θέση·

μετά τό συνέδριο δραστήριος μενσεβίκος. Στά τέλη τοῦ 1904 προσλήφθηκε στή συμφιλιωτιστική ΚΕ· τό Φλεβάρη τοῦ 1905 πιάστηκε. Στή μενσεβίκικη συνδιάσκεψη τοῦ Μάη τοῦ 1905 ἐκλέχτηκε στήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή — καθοδηγητικό κέντρο τῶν μενσεβίκων. Στό IV συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐκλέχτηκε στήν ΚΕ ἀπομέρους τῶν μενσεβίκων. Τό 1908 ἔφυγε στό ἐξωτερικό. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 — μέλος τῆς μενσεβίκικης φράξιας τοῦ Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν τῆς Πετρούπολης, ἀμυνίτης. Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση κράτησε ἐχθρική στάση, πῆρε ἐνεργό μέρος στή δράση πολλῶν ἀντεπαναστατικῶν ὀργανώσεων· καταδικάστηκε γιά τήν ὑπόθεση τοῦ «Κέντρου ταχτικῆς». Ὕστερα ἀπό τήν ἀμνηστία ἀποσύρθηκε ἀπό τήν πολιτική καί δούλευε σέ ὑγειονομικά ἱδρύματα. — *199, 290, 342.*

Ροζντέστβενσκι (Ροζέστβενσκι), Ζ. Π. (1848–1909) — ἀντιναύαρχος τοῦ τσαρικοῦ στόλου. Ὡς τό 1904 ἀρχηγός τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ναυτικοῦ. Τόν καιρό τοῦ ρωσοϊαπωνικοῦ πολέμου τοῦ 1904-1905 διοικοῦσε τή ΙΙ μοίρα τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, πού στάλθηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση γιά ἐνίσχυση τοῦ πολιορκημένου ἀπό τούς ἰάπωνες Πόρτ-Ἀρθούρ. Στή ναυμαχία τῆς Τσουσίμα (14–15 (27–28) τοῦ Μάη 1905) ἔδειξε πλήρη στρατιωτική ἀνικανότητα, νικήθηκε κατά κράτος καί πιάστηκε αἰχμάλωτος ἀπό τόν ἀντίπαλο. — *152.*

Ροκινί (Rocquigny), *Ρομπέρ* (γεννήθηκε τό 1845) — γάλλος ἀστός οἰκονομολόγος. Συγγραφέας ἔργων γιά τίς ἀγροτικές ἀσφαλίσεις καί τούς συνεταιρισμούς. Στό βιβλίο του «Les Syndicats Agricoles et leur oeuvre» («Τά ἀγροτικά συνδικάτα καί τό ἔργο τους») (1900) προπαγάνδιζε τή δημιουργία ἀγροτικῶν συνεταιρισμῶν, πού τούς θεωροῦσε σάν μέσο συνένωσης ἐργατῶν καί ἀστικῆς τάξης. Περίληψη καί περικοπές αὐτοῦ τοῦ βιβλίου χρησιμοποίησε ὁ Β. Ι. Λένιν στή διάλεξη πού ἔκανε στό Παρίσι στίς ἀρχές τοῦ Μάρτη 1903. — *393, 395.*

Ρολάν (Roland), *Μανόν Ζάν* (1754–1793) — ἐξέχουσα φυσιογνωμία τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1789-1793, γιρονδίνη. Καρατομήθηκε μέ ἀπόφαση τοῦ Ἐπαναστατικοῦ στρατοδικείου. Συγγραφέας ἀπομνημονευμάτων πού μεταφράστηκαν στά ρωσικά μέ τόν τίτλο «Τά ἀπομνημονεύματα τῆς κυρίας Ρολάν» (Πετρούπολη. 1893). — *308–309.*

Ρομάνοφ Βλαντίμιρ Ἀλεξάνδροβιτς (1847–1909) — μεγάλος δούκας, θεῖος τοῦ τσάρου Νικόλάου Β'. Στά 1884–1905 ἀνώτατος διοικητής τῆς τσαρικῆς φρουρᾶς καί τῆς στρατιωτικῆς διοίκησης Πετρούπολης. Μέ ἐντολή τοῦ τσάρου εἶχε τό γενικό πρόσταγμα τῆς ἔνοπλης ἐπίθεσης ἐνάντια στούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης στίς 9 τοῦ Γενάρη 1905. — *202, 212, 214, 215, 216, 217, 220.*

Ρομάνοφ Σεργκέι Ἀλεξάντροβιτς (1857-1905) — μεγάλος δούκας· ἀπό τό 1891 γενικός διοικητής τοῦ κυβερνείου Μόσχας καί ἀπό τό 1896 ταυτόχρονα καί διοικητής τῶν στρατευμάτων τῆς στρατιωτικῆς διοίκησης περιοχῆς Μόσχας. Μέ τήν ἀντεπαναστατική δράση του σ' αὐτά τά ἀξιώματα, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Β. Ι. Λένιν, «ἐπαναστατικοποίησε τή Μόσχα ἴσως καλύτερα ἀπό πολλούς ἐπαναστάτες» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ.

Σ

τρωση τῆς ἀγροτιᾶς, νά σταθεῖ ἡ ἀρχή τῶν σοσιαλιστικῶν μετασχηματισμῶν, παρακάμπτοντας τόν καπιταλισμό. Ὅμως τό 1880–1890 ὁ Σελγκουνόφ, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ μαρξισμοῦ, ἔφτασε κιόλας στό σημεῖο νά καταλάβει ὅτι τό πέρασμα σ' ἕνα νέο κοινωνικό καθεστώς συνδέεται μέ τήν ἐπαναστατική πάλη τοῦ προλεταριάτου. Γιά τήν ἐπαναστατική-δημοκρατική δράση του πιάστηκε κι ἐξορίστηκε ἐπανειλημμένα. Εἶχε μεγάλη δημοτικότητα ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί σέ ἄλλα ἐπαναστατικά στρώματα τοῦ λαοῦ. Ἡ κηδεία τοῦ Σελγκουνόφ, πού ἔγινε στίς 15 (28) τοῦ Ἀπρίλη 1891, μετατράπηκε σέ ἀντικυβερνητική διαδήλωση. — *253.*

Σεμέβσκι, Β. Ι. (1848–1916) — ρῶσος ἱστορικός, ἐκπρόσωπος τῆς ναροντνικιστικῆς κατεύθυνσης στή ρωσική ἱστοριογραφία. Συνέγραψε πολλά ἔργα γιά τά προβλήματα τῆς κοινωνικῆς ἱστορίας καί τῆς ἱστορίας τῆς προοδευτικῆς κοινωνικῆς σκέψης στή Ρωσία τῆς ἐποχῆς μεταξύ τοῦ XVIII αἰώνα καί τῆς πρώτης πεντηκονταετίας τοῦ XIX αἰώνα, στά ὁποῖα φώτιζε τά ἐξεταζόμενα προβλήματα ἀπό ἰδεαλιστική σκοπιά. Ὁ Σεμέβσκι, ἐπειδή δέν καταλάβαινε τή νομοτέλεια τῆς κοινωνικο-οικονομικῆς ἀνάπτυξης, ἐξιδανίκευε τήν ἀγροτική κοινότητα, δέν ἐξηγοῦσε σωστά τά αἴτια τῆς κατάργησης τῆς δουλοπαροικίας κτλ. Ἦταν συνεργάτης τοῦ «Ὀτέτσεστβενιγε Ζαπίσκι», τοῦ «Ρούσκογε Μπογκάτστβο» καί ἄλλων ναροντνικιστικῶν καί φιλελεύθερων ἀστικῶν περιοδικῶν. — *241.*

Σεργκέι — *βλ.* Ρομάνοφ Σεργκέι Ἀλεξάντροβιτς.

Σνίτνικοφ, Ν. Ν. (γεννήθηκε τό 1861) — μέλος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Πετρούπολης καί τῆς συνέλευσης τῶν ζέμστβο, λαϊκός σοσιαλιστής (ἐνέσος). Στά 1905–1906 ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ὀργάνωσης τῶν ἀστῶν διανοουμένων «Ἕνωση συλλόγων», πού προσπαθοῦσε ν' ἀποτραβήξει τό προλεταριάτο ἀπό τήν ἐπαναστατική πάλη. — *241.*

Σότμαν, Α. Β. (Γκόρσκι) (1880–1939) — ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστάτης, μπολσεβίκος. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση τό 1899 στήν ὀργάνωση Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης», ἔκανε ἐπαναστατική δουλειά στό ἐργοστάσιο Ὀμποῦχοφ, πῆρε μέρος στήν «Ἄμυνα τοῦ Ὀμποῦχοφ» (1901), ἦταν κομματικός ὀργανωτής τῆς συνοικίας Βίμποργκ. Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης, ἰσκριστής τῆς πλειοψηφίας. Μετά τό συνέδριο δούλεψε στήν Κοστρομά καί στό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, ἦταν μέλος τῆς Βόρειας ἐπιτροπῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ, πῆρε μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907 στήν Πετρούπολη καί στήν Ὀδησσό. Στά 1911–1912 ἦταν μέλος τῆς ἐπιτροπῆς Ἕλσινγκφορς τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Φινλανδίας· τό 1912 πῆγε στό Παρίσι γιά νά συναντήσει τόν Β. Ι. Λένιν καί νά τοῦ ὑποβάλει ἔκθεση γιά τή στρατιωτική ὀργάνωση τοῦ στόλου τῆς Βαλτικῆς. Στή σύσκεψη τοῦ «Αὐγούστου» τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί κομματικῶν στελεχῶν πού ἔγινε στό Πορόνινο (1913) προσλήφθηκε στήν ΚΕ καί στό Ρωσικό γραφεῖο τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό Νοέμβρη τοῦ 1913 πιάστηκε στό Αἰκατερινοσλάβ καί ἐξορίστηκε στήν περιοχή τοῦ Ναρίμ. Πῆρε μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη τοῦ 1917 στό Τόμσκ, ἀπό τόν Ἰούνη τοῦ 1917 ἦταν μέλος τῆς Περιφερειακῆς κομματικῆς ἐπιτροπῆς Πετρούπολης· τόν Αὔγουστο τοῦ ἴδιου χρόνου ὀργάνωσε τή μετακίνηση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό τό Ραζλίβ στή Φινλανδία. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν Ὀχτω-

Φ

Χ

A

B

H

K

L

N

S

W

X

Y

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

('Ιούλης 1904 - Μάρτης 1905)

1904

'Ιούλης 1904– Μάρτης 1905. 'Ο Λένιν ζεῖ στή Γενεύη, καθοδηγεῖ τή δουλειά τοῦ μπολσεβίκικου ἐκδοτικοῦ σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς φιλολογίας καί τή δουλειά τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», ἀγωνίζεται ἀποφασιστικά ἐνάντια στούς μενσεβίκους γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, γιατί ἀποτελοῦσε τή μοναδική διέξοδο ἀπό τήν κομματική κρίση.

Τέλη τοῦ 'Ιούλη. 'Ο Λένιν γράφει τήν πρώτη παραλλαγή τῆς ἔκκλησης «Πρός τό κόμμα» μέ τόν τίτλο «Τί ἐπιδιώκουμε;»

Τέλη τοῦ 'Ιούλη (νωρίτερα ἀπό τίς 14 τοῦ Αὐγούστου). Μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν γίνεται κοντά στή Γενεύη ἡ σύσκεψη τῶν 22 μπολσεβίκων, ὅπου ψηφίζεται ἡ γραμμένη ἀπό τόν Λένιν ἔκκληση «Πρός τό κόμμα», πού ἔγινε γιά τούς μπολσεβίκους πρόγραμμα πάλης γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Τέλη τοῦ 'Ιούλη– Αὔγουστος. 'Ο Λένιν καί ἡ Κρούπσκαγια ἀναπαύονται σ' ἕνα ἀπόμερο χωριουδάκι κοντά στό σταθμό Σέμπρ, πλάι στή λίμνη Λάκ-ντέ Μπρέ (στά περίχωρα τῆς Λωζάνης). Μαζί μέ τόν 'Ολμίνσκι, τόν Μπογκντάνοφ καί τόν Περβούχιν σχεδίαζαν νά ἐκδόσουν στό ἐξωτερικό δικό τους ὄργανο, νά ἀναπτύξουν στή Ρωσία ζύμωση γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος. 'Ο Λένιν ὀργανώνει τίς φιλολογικές δυνάμεις τῶν μπολσεβίκων (Β. Β. Βορόβσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Α. Α. Μπογκντάνοφ, Μ. Σ. 'Ολμίνσκι).

Αὔγουστος, 1 (14). 'Ο Λένιν ἐξουσιοδοτεῖται ἀπό τήν 'Επιτροπή 'Οδησσοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ νά ἀντιπροσωπεύσει τήν ὀργάνωση τῆς 'Οδησσοῦ στό Διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο τοῦ Ἄμστερνταμ.

Αὔγουστος, 2 (15). 'Ο Λένιν γράφει στόν Μ. Κ. Βλαντίμιροφ γιά τή δύσκολη κατάσταση πού ὑπάρχει μέσα στό κόμμα καί τόν καλεῖ νά ἀγωνιστεῖ γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου, σάν τή μοναδική διέξοδο ἀπό τήν κομματική κρίση.

Αὔγουστος, 5 (18).	Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τά πέντε μέλη τῆς ΚΕ διαμαρτύρεται ἐνάντια στή «διακήρυξη τοῦ Ἰούλη» πού ψήφισαν οἱ συμφιλιωτιστές — μέλη τῆς ΚΕ.
Αὔγουστος, 11 (24).	Ὁ Λένιν διαμαρτύρεται στή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» γιά τήν πρόθεσή της νά δημοσιεύσει τή «διακήρυξη τοῦ Ἰούλη» προτοῦ τερματισθεῖ ἡ διένεξη μέσα στήν ΚΕ.
Αὔγουστος, 15 (28).	Ὁ Λένιν παίρνει τό βιβλίο τοῦ Ντ.-Α. Χόμπσον γιά τόν ἰμπεριαλισμό καί ἀρχίζει τή μετάφρασή του.
Αὔγουστος, 17 (30).	Ὁ Λένιν δίνει ἀρνητική ἀπάντηση στήν πρόταση τοῦ Β. Α. Νοσκόφ νά ψηφίσει ὑπέρ τῆς πρόσληψής στήν ΚΕ τριῶν νέων μελῶν πρίν πάρει ἀπάντηση στή διαμαρτυρία πού ἔκανε στίς 5 (18) τοῦ Αὐγούστου.
Αὔγουστος, νωρίτερα ἀπό τίς 19 (1 τοῦ Σεπτέμβρη).	Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τή δουλειά γιά τήν ὀργάνωση μπολσεβίκικου ἐκδοτικοῦ σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς φιλολογίας. Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τίς ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας συνιστᾶ νά ἀρχίσει ἡ συγκέντρωση ἀνταποκρίσεων γιά τό μπολσεβίκικο ἐκδοτικό τοῦ ἐξωτερικοῦ.
Αὔγουστος, 19 (Σεπτέμβρης, 1).	Μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν ἀρχίζει νά λειτουργεῖ στή Γενεύη τό ἐκδοτικό σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς φιλολογίας «Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί Ν. Λένιν».
Αὔγουστος, νωρίτερα ἀπό τίς 20 (2 τοῦ Σεπτέμβρη).	Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό ἄρθρο τοῦ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι (Γκαλιόρκα) «Ὄργανο χωρίς κόμμα καί κόμμα χωρίς ὄργανο», πού περιλήφθηκε στή συλλογή τῶν ἄρθρων τοῦ Γκαλιόρκα καί τοῦ Ριαντοβόι, ἡ ὁποία εἶχε τό γενικό τίτλο «Οἱ διαφωνίες μας».
Αὔγουστος, 20 (Σεπτέμβρης, 2).	Ὁ Λένιν γράφει γράμματα στόν Β. Α. Νοσκόφ καί στόν Λ. Μάρτοφ, ὅπου ἐπιμένει νά ἐλεγχθεῖ ἡ νομιμότητα τῆς σύνθεσης τῆς ΚΕ καί τῆς «διακήρυξης τοῦ Ἰούλη» καί ἀρνεῖται νά ἀντιπροσωπεύσει τήν ΚΕ στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος.
Ἀργότερα ἀπό τίς 25 τοῦ Αὐγούστου (7 τοῦ Σεπτέμβρη).	Ὁ Λένιν συντάσσει ἕνα σχέδιο λόγου γιά τή συνέλευση τῆς ὁμάδας τῶν μπολσεβίκων τῆς Γενεύης καί γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή στάση τῆς ὁμάδας ἀπέναντι στή «διακήρυξη τοῦ Ἰούλη» καί στή νέα ΚΕ.
Αὔγουστος, 29 (Σεπτέμβρης, 11).	Ὁ Λένιν ἀπορίπτει τήν πρόταση τοῦ Β. Α. Νοσκόφ (Γκλέμποφ), συμφιλιωτιστῆ, μέλους τῆς ΚΕ, γιά εἴσοδο τοῦ Λένιν στή συνταχτική ἐπιτροπή τῆς νέας

«Ἴσκρα», διαμαρτύρεται γιά τήν πρόσληψη στήν ΚΕ τριῶν νέων μελῶν-συμφιλιωτιστῶν καί κόβει τίς προσωπικές του σχέσεις μέ τόν Νοσκόφ.

Αὔγουστος, 31 (Σεπτέμβρης, 13). Σέ γράμμα του πρός τόν Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς ὁ Λένιν συνιστᾶ νά κολληθεῖ στήν μπροσούρα τῶν Γκαλιόρκα καί Ριαντοβόι «Οἱ διαφωνίες μας» ἕνα φύλλο μέ τήν ἀνακοίνωση γιά τήν ἵδρυση τοῦ νέου ἐκδοτικοῦ καί τόν πληροφορεῖ γιά τήν ἐπιστροφή του ἀπό τήν ἐξοχή.

Σεπτέμβρης, 2 (15). Ὁ Λένιν γυρίζει στή Γενεύη ἀπό τή θερινή ἀνάπαυση.

Σεπτέμβρης, ἀργότερα ἀπό τίς 2 (15). Ὁ Λένιν στέλνει στόν Κ. Κάουτσκι τό ἄρθρο του «Ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω. Ἀπάντηση τοῦ Ν. Λένιν στή Ρόζα Λούξεμπουργκ» γιά νά τό δημοσιεύσει στό περιοδικό «Die Neue Zeit». Ὁ Κ. Κάουτσκι ἀρνήθηκε νά τό δημοσιεύσει.

Νωρίτερα ἀπό τίς 7 (20) τοῦ Σεπτέμβρη. Ὁ Λένιν γράφει τόν πρόλογο στήν μπροσούρα τοῦ Ν. Σάχοφ (Μαλίνιν) «Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο», θεωρεῖ καί διορθώνει τό χειρόγραφο τῆς μπροσούρας.

Σεπτέμβρης, 7 (20). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στόν Λέιμποβιτς (Ἐβσέι Μαλιούτκιν) σχετικά μέ τήν ἐκστρατεία τῆς ΚΕ ἐνάντια στήν πλειοψηφία, τήν ὀργάνωση αὐτοτελοῦς ἐκδοτικοῦ τῶν μπολσεβίκων καί τόν πληροφορεῖ ὅτι ἀπό τίς 20 ρωσικές ἐπιτροπές οἱ 12 τάχθηκαν ὑπέρ τοῦ συνεδρίου.

Σεπτέμβρης, 8 (21). Σέ γράμμα πρός τόν Μακάρ (Β. Ν. Νόγκιν) ὁ Λένιν παρακαλεῖ νά τοῦ σταλοῦν οἱ ἀποφάσεις τῆς ἐπιτροπῆς Νίζνι Νόβγκοροντ τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού τάχθηκε ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Νωρίτερα ἀπό τίς 20 τοῦ Σεπτέμβρη (3 τοῦ Ὀχτώβρη). Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό χειρόγραφο τῆς μπροσούρας τοῦ Γκαλιόρκα (Μ. Σ. Ὀλμίνσκι) «Σέ νέο δρόμο».

Ἀργότερα ἀπό τίς 22 τοῦ Σεπτέμβρη (5 τοῦ Ὀχτώβρη). Ὁ Λένιν στέλνει γράμμα σ᾽ ὅλες τίς ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας μέ τήν πρόταση νά ζητήσουν ἐπίσημα ἀπό τήν ΚΕ νά τούς στέλνονται ὅλες οἱ ἐκδόσεις πού βγάζει τό ἐκδοτικό τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί τοῦ Ν. Λένιν, καθώς καί οἱ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος.

Ὁ Λένιν γράφει στό Σαράτοφ στήν Μ. Π. Γκόλουμπεβα καί παρακαλεῖ νά τόν ἐνημερώνουν ταχτικά γιά τήν κατάσταση τῆς ὀργάνωσης Σαράτοφ.

Σέ γράμμα του πρός τό Νότιο Γραφεῖο τῆς ΚΕ ὁ Λένιν προτείνει ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή σύγκλη-

	ση τοῦ III συνεδρίου νά ὀνομαστεῖ Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας (ΓΕΠ) καί ὑποδείχνει ὑποψηφίους γι' αὐτό τό Γραφεῖο.
Ὄχι νωρίτερα ἀπό τό Σεπτέμβρη.	Ὁ Λένιν ἑτοιμάζει ἄρθρο ἤ εἰσήγηση «Ἡ ἀγροτιά καί ἡ σοσιαλδημοκρατία» καί γι' αὐτό τό λόγο ἀντιγράφει περικοπές καί κρατάει σημειώσεις.
Τέλη τοῦ Σεπτέμβρη–ἀρχές τοῦ Ὀχτώβρη	Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τή συνέλευση τῶν μπολσεβίκων τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού πῆραν μέρος στή συνδιάσκεψη τῶν 22, ὅπου καθορίζεται ἡ σύνθεση τῆς συνταχτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ νέου μπολσεβίκικου ὀργάνου «Βπεριόντ» καί ἡ σύνθεση τοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου πραχτικῆς δράσης στή Ρωσία (ΓΕΠ).
Νωρίτερα ἀπό τίς 20 τοῦ Ὀχτώβρη (2 τοῦ Νοέμβρη).	Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο «Ἀνακοίνωσης γιά τήν ἵδρυση τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας».
Ἀνάμεσα στίς 24 τοῦ Ὀχτώβρη καί στίς 22 τοῦ Νοέμβρη (6 τοῦ Νοέμβρη καί 5 τοῦ Δεκέμβρη).	Ὁ Λένιν θεωρεῖ τήν μπροσούρα τοῦ Ὀρλόβσκι (Β. Β. Βορόβσκι) «Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα».
Ἀνάμεσα στίς 30 τοῦ Ὀχτώβρη καί στίς 8 τοῦ Νοέμβρη (12 καί 21 τοῦ Νοέμβρη).	Ὁ Λένιν ἐργάζεται πάνω στήν μπροσούρα «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα“».
Ὄχι νωρίτερα ἀπό τόν Ὀχτώβρη.	Ὁ Λένιν γράφει στήν ὀργάνωση Πετρούπολης σχετικά μέ τήν ὕπαρξη στήν Πετρούπολη παραρτήματος τοῦ ζουμπατοφικοῦ συλλόγου τῆς Μόσχας καί συνιστᾶ νά εἶναι πιό προσεχτικοί στίς σχέσεις τους μ' αὐτό.
Νοέμβρης, 2 (15).	Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στόν Ὄσιπ (ἐπιτροπή Ὀδησσοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ) καί ρωτάει πῶς πᾶνε οἱ δουλειές στήν Ὀδησσό, στό Αἰκατερινοσλάβ καί στό Νικολάγεφ.
Νωρίτερα ἀπό τίς 3 (16) τοῦ Νοέμβρη.	Ὁ Λένιν παρακαλεῖ τόν Ο. Α. Πιάτνιτσκι νά τοῦ στείλει τήν ἀλληλογραφία τοῦ Β. Α. Νοσκόφ, μέλους τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό, πού δείχνει τήν ἀπάτη σέ βάρος τῶν ρωσικῶν ἐπιτροπῶν. Γιά νά ξεσκεπάσει τήν ἀπάτη αὐτή ὁ Λένιν δημοσίευσε τήν ἀλληλογραφία στήν μπροσούρα του «Δήλωση καί ντοκουμέντα γιά τή ρήξη ἀνάμεσα στά κεντρικά ὄργανα καί στό κόμμα».
Νοέμβρης, 8 (21).	Σέ γράμμα του πρός τόν Α. Α. Μπογκντάνοφ ὁ Λένιν ἐπιμένει νά γίνει πιό ἐντατική προετοιμασία γιά τήν ἔκδοση ὀργάνου τῶν μπολσεβίκων.

Νοέμβρης, νωρίτερα ἀπό τίς 19 (2 τοῦ Δεκέμβρη).	Ὁ Λένιν κάνει στή Γενεύη διάλεξη στά μέλη τοῦ κόμματος μέ θέμα «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα"».
Νοέμβρης, 19–25 (Δεκέμβρης, 2–8).	Ὁ Λένιν βρίσκεται σέ περιοδεία γιά νά κάνει διαλέξεις σχετικά μέ τήν ἐσωκομματική κατάσταση — στό Παρίσι (ὥς τίς 5 τοῦ Δεκέμβρη), στή Ζυρίχη (6–7 τοῦ Δεκέμβρη), στή Βέρνη (8 τοῦ Δεκέμβρη).
Νοέμβρης, 20 (Δεκέμβρης, 3).	Σέ γράμμα του πρός τούς Α. Α. Μπογκντάνοφ, Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα καί Μ. Μ. Λιτβίνοφ ὁ Λένιν τονίζει τήν ἀνάγκη νά δημιουργηθεῖ ἀμέσως μπολσεβίκικο ὄργανο στό ἐξωτερικό καί παρακαλεῖ νά ὀργανωθεῖ χρηματική βοήθεια ἀπό τή Ρωσία γι' αὐτό τό ὄργανο.
Νοέμβρης, νωρίτερα ἀπό τίς 25 (8 τοῦ Δεκέμβρη).	Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Ἡ πρώτη ἐπέτειος τῆς νέας „Ἴσκρα"».
Νοέμβρης, 25 (Δεκέμβρης, 8).	Ὁ Λένιν γράφει στόν Μ. Μ. Λιτβίνοφ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἑνωθοῦν οἱ ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας καί νά σχηματισθεῖ τό ΓΕΠ, νά γίνει ἀμέσως ἀνακοίνωση ἀπομέρους τοῦ Γραφείου ὅτι σχηματίζεται Ὀργανωτική Ἐπιτροπή γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος.
Νοέμβρης, 26–27 (Δεκέμβρης, 9–10).	Μετά τίς διαλέξεις γιά τήν ἐσωκομματική κατάσταση πού ἔκανε στήν περιοδεία του (Παρίσι, Ζυρίχη, Βέρνη) ὁ Λένιν ἐπιστρέφει στή Γενεύη.
Νοέμβρης, 27 (Δεκέμβρης, 10).	Σέ γράμματά του πρός τήν Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα ὁ Λένιν ζητεῖ νά ἐκδοθεῖ τό γρηγορότερο στή Ρωσία ἔντυπη ἀνακοίνωση γιά τήν ἵδρυση τῆς ΟΕ (ΓΕΠ) καί γιά τό ὅτι τό ΓΕΠ ἐξουσιοδοτεῖ τήν ΟΕ νά ἐκδίδει στό ἐξωτερικό ἕνα ὄργανο ἐξονόματός του.
Ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 27 τοῦ Νοέμβρη (10 τοῦ Δεκέμβρη).	Ὁ Λένιν καταρτίζει κατάλογο ἀγγλικῶν βιβλίων σχετικά μέ τόν πόλεμο καί γαλλικῶν βιβλίων καί ἄρθρων πάνω σέ οἰκονομικά ζητήματα.
Νοέμβρης, 29 (Δεκέμβρης, 12).	Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στόν Γ. Ντ. Λέιτεϊζεν γιά τήν ὁριστική ἀπόφαση τῶν μπολσεβίκων τοῦ ἐξωτερικοῦ νά ἐκδόσουν τήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» καί τοῦ προτείνει νά συνεργαστεῖ σ' αὐτήν.
	Ὁ Λένιν καθοδηγεῖ τή συνέλευση τῶν μπολσεβίκων, πού ψηφίζει ἀπόφαση γιά τήν ἔκδοση ἑνός ὀργάνου τῆς κομματικῆς πλειοψηφίας, τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».
	Ὁ Λένιν γράφει τό «Γράμμα πρός τούς συντρόφους (Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἔκδοσης τοῦ ὀργάνου τῆς κομματικῆς πλειοψηφίας)».

'Ανάμεσα στίς 29 τοῦ Νοέμβρη καί 10 τοῦ Δεκέμβρη (12 καί 23 τοῦ Δεκέμβρη).	'Ο Λένιν παρακαλεῖ μέ γράμμα του τόν Α. Ι. 'Ερμάσοφ νά ὀργανώσει χρηματική βοήθεια γιά τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».
'Ανάμεσα στίς 29 τοῦ Νοέμβρη καί 11 τοῦ Δεκέμβρη (12 καί 24 τοῦ Δεκέμβρη).	'Ο Λένιν παίρνει τήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ Καυκάσου γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος καί γράφει γράμμα πρός τήν 'Ενωσιακή ἐπιτροπή τοῦ Καυκάσου γιά τήν ἀνάγκη νά ἱδρυθεῖ Γραφεῖο τῶν 'Επιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας.
'Αργότερα ἀπό τίς 29 τοῦ Νοέμβρη (12 τοῦ Δεκέμβρη).	'Ο Λένιν παίρνει μέρος στή συντροφική βραδιά τῶν μπολσεβίκων τοῦ ἐξωτερικοῦ πρός τιμήν τῆς ἵδρυσης τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».
Νοέμβρης, 30 (Δεκέμβρης, 13).	'Ο Λένιν γράφει γράμμα στήν Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα καί τήν παρακαλεῖ νά φέρει σέ πέρας τίς διαπραγματεύσεις μέ τόν Α. Μ. Γκόρκι, σχετικά μέ τή χρηματική βοήθεια πρός τήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ».
Νοέμβρης–Δεκέμβρης.	'Ο Λένιν καί ἡ Κρούπσκαγια διεξάγουν μεγάλη ἀλληλογραφία μέ μέλη τοῦ κόμματος καί μέ κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας πού ἀκολουθοῦν τήν πλειοψηφία — 'Επιτροπές 'Οδησσοῦ, Μπακοῦ, Τβέρ, Μόσχας, Καυκάσου, Σαράτοφ, Σιβηρίας κ. ἄ. — σχετικά μέ τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος καί μέ ἄλλα κομματικά ζητήματα.
Δεκέμβρης, ἀργότερα ἀπό τίς 5 (18).	'Ο Λένιν βγάζει περικοπές ἀπό τήν ἐφημερίδα «The Times» τῆς 16, 17 καί 18 τοῦ Δεκέμβρη 1904 γιά τήν κατάσταση στή Ρωσία, γιά τίς ἐκδηλώσεις τῶν ναυτῶν στή Σεβαστούπολη, γιά τίς αἰτίες τῆς ἥττας στόν πόλεμο κατά τῆς 'Ιαπωνίας.
Δεκέμβρης, 7 (20).	'Ο Λένιν εἶναι σύμφωνος μέ τήν παράκληση τῆς 'Ενωσιακῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Καυκάσου νά συνεργάζεται στό ὄργανο τῆς ἕνωσης Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ — στήν ἐφημερίδα «Προλεταριάτις Μπρτζόλα» («'Η πάλη τοῦ προλεταριάτου»), πού ἔβγαινε μέ τήν καθοδήγησή τοῦ Ι. Β. Στάλιν, τοῦ Α. Γ. Τσουλουκίντζε καί τοῦ Σ. Γ. Σαουμιάν.
'Ανάμεσα στίς 10 καί 22 τοῦ Δεκέμβρη (23 τοῦ Δεκέμβρη καί 4 τοῦ Γενάρη 1905).	'Ο Λένιν πληροφορεῖ μέ γράμμα του τόν Α. Ι. 'Ερμάσοφ γιά τήν ὑπονομευτική δράση τῶν μενσεβίκων καί γιά τήν πάλη τους ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου, γιά τή συνένωση τῶν ἐπιτροπῶν τῆς πλειοψηφίας καί γιά τήν κυκλοφορία ἀνακοίνωσης γιά τήν ἔκδοση τῆς «Βπεριόντ» καί παρακαλεῖ νά παρασχεθεῖ ὑλική ἐνίσχυση.

Δεκέμβρης, 11 (24). Ὁ Λένιν παραβρίσκεται σέ μιά διάλεξη τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι καί κρατάει σημειώσεις.

Σέ γράμμα του πρός τήν Μ. Μ. Ἔσσεν ὁ Λένιν τῆς γράφει ὅτι ἐπικρατεῖ μεγάλος ἐνθουσιασμός ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους σχετικά μέ τή δραστήρια προετοιμασία τῆς ἔκδοσης τοῦ ὀργάνου τους καί τῆς ἵδρυσης τοῦ ΓΕΠ — κέντρου τῆς μπολσεβίκικης ὀργάνωσης.

Δεκέμβρης, ἀργότερα ἀπό τίς 11 (24). Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο τῆς «Ἀνακοίνωσης γιά τήν ἵδρυση Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καί γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ ταχτικοῦ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ» καί τό στέλνει στά μέλη τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας στή Ρωσία.

Ὁ Λένιν κάνει προκαταρκτικό ὑπολογισμό τῶν ἐπιτροπῶν πού ἔχουν δικαίωμα νά πάρουν μέρος στό συνέδριο, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ψήφων τους, σημειώνει τά ὀνόματα τῶν πιό πιθανῶν ὑποψήφιων ἀντιπροσώπων ἀπό μιά σειρά ὀργανώσεις, γράφει τό πρῶτο σχέδιο τῆς ἡμερησίας διάταξης τοῦ συνεδρίου.

Δεκέμβρης, 13 (26). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στή Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα, μέλος τοῦ ΓΕΠ, στό ὁποῖο ἐκφράζει τή μεγάλη ἱκανοποίησή του γιά τά ἀποτελέσματα τῆς συνδιάσκεψης τῶν Βόρειων ἐπιτροπῶν, ἐπιμένει στήν ἀνάγκη τῆς γρηγορότερης ἔκδοσης τῆς ἀνακοίνωσης τοῦ ΓΕΠ γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου καί στό δυνάμωμα τῆς ζύμωσης γιά τήν παροχή κάθε βοήθειας στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ».

Δεκέμβρης, νωρίτερα ἀπό τίς 22 (4 τοῦ Γενάρη 1905). Ὁ Λένιν ἐργάζεται δραστήρια γιά τήν προετοιμασία τοῦ πρώτου φύλλου τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», κάνει ἕνα σχέδιο τοῦ περιεχομένου τῆς ἐφημερίδας, γράφει ἄρθρα καί σημειώσεις, θεωρεῖ τό ὑλικό.

Δεκέμβρης, 22 (4 τοῦ Γενάρη 1905). Στή Γενεύη κυκλοφορεῖ τό πρῶτο φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» μέ διευθυντή τόν Λένιν. Στήν ἐφημερίδα δημοσιεύονται τά ἄρθρα του: «Ἡ ἀπολυταρχία καί τό προλεταριάτο» (κύριο ἄρθρο), «Καλές διαδηλώσεις τῶν προλεταρίων καί κακοί συλλογισμοί μερικῶν διανοουμένων», «Καιρός νά τελειώνουμε» κ. ἄ.

Ὁ Λένιν γράφει τήν μπροσούρα «Δήλωση καί ντοκουμέντα γιά τή ρήξη ἀνάμεσα στά κεντρικά ὄργανα καί στό κόμμα».

Δεκέμβρης, 24 (6 τοῦ Γενάρη 1905). Στό «Γράμμα σέ ἕνα σύντροφο στή Ρωσία» ὁ Λένιν ἐπικρίνει δριμύτατα τή στάση τῆς μενσεβίκικης ἐφημερίδας «Ἴσκρα» ἀπέναντι στήν ἀστική δημοκρατία.

Ὁ Λένιν κάνει διάλεξη στή ρωσική παροικία τῶν πο-

λιτικῶν προσφύγων τῆς Γενεύης πάνω στό ζήτημα τῆς ἐργατικῆς καί τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας.

Δεκέμβρης, 28 (10 τοῦ Γενάρη 1905). Σέ γράμμα του πρός τόν Α. Α. Μπογκντάνοφ, μέλος τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, ὁ Λένιν ἐπιμένει στό ζήτημα τῆς ἀποφασιστικῆς καί ὁλοκληρωτικῆς ρήξης μέ τούς μενσεβίκους.

Ἀνάμεσα στίς 28 τοῦ Δεκέμβρη καί 11 τοῦ Γενάρη (10 καί 24 τοῦ Γενάρη) 1905. Ὁ Λένιν γράφει ἕνα πρόχειρο σχέδιο θέσεων τοῦ ἄρθρου «Πῶς αὐτοί ὑπερασπίζονται;» σέ ἀπάντηση στήν ἐμπαθῆ κριτική πού ἔκαναν ἡ σύνταξη τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα» καί ὁ Γ. Β. Πλεχάνοφ στήν μπροσούρα τοῦ Λένιν «Ἡ καμπάνια τῶν ζέμστβο καί τό σχέδιο τῆς „Ἴσκρα“».

Τέλη τοῦ Δεκέμβρη (νωρίτερα ἀπό τίς 14 τοῦ Γενάρη 1905). Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό ἄρθρο τοῦ Ὀλμίνσκι «Οἱ πικρίες τῶν φιλελευθέρων» καί τό ἄρθρο τοῦ Λουνατσάρσκι «Δοκίμιο ἱστορίας τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου». Τά ἄρθρα δημοσιεύτηκαν στό φύλλο 2 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 14 (1) τοῦ Γενάρη.

Τέλη τοῦ Δεκέμβρη–ἀρχές τοῦ Γενάρη 1905. Ὁ Λένιν κρατάει σημειώσεις ἀπό τίς εἰδήσεις τοῦ τύπου τοῦ ἐξωτερικοῦ γιά τήν πτώση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ καί βγάζει περικοπές ἀπό τίς ἐφημερίδες «The Times», «Vossische Zeitung», «L'Indépendance Belge». Συντάσσει σχέδιο γιά τό ἄρθρο «Ἡ πτώση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ».

Ὁ Λένιν ἐξονόματος τῆς ὁμάδας τῶν πρωτεργατῶν πού ἵδρυσαν τή βιβλιοθήκη τοῦ ΣΔΕΚΡ στή Γενεύη γράφει δήλωση γιά τήν ὑπαγωγή της στή δικαιοδοσία τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας ὥς τήν ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό ἄρθρο τοῦ Ὀλμίνσκι «Τά καθήκοντα τῆς στιγμῆς».

1905

Γενάρης, 1 (14). Στό φύλλο 2 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύονται τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ πτώση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ» (κύριο ἄρθρο) καί «Μέ ὡραῖα λόγια δέ χορταίνει κανείς».

Νωρίτερα ἀπό τίς 4 (17) τοῦ Γενάρη. Ὁ Λένιν ἀπευθύνει μέσω τοῦ Μ. Ν. Λιάντοφ παράκληση στόν Α. Μ. Γκόρκι νά βοηθήσει τό κόμμα ὑλικά καί νά συνεργασθεῖ στόν κομματικό τύπο.

Γενάρης, 5 (18). Ὁ Λένιν μέ γράμμα του πρός τήν ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων τῆς Ζυρίχης καλεῖ σέ ἀποφασιστική ρήξη μέ τούς

μενσεβίκους καί σέ ἄμεση σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Γενάρης, 6 (19). Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τήν Ε. Ντ. Στάσοβα καί τούς συντρόφους πού βρίσκονταν κλεισμένοι στίς φυλακές τῆς Μόσχας δίνει ὁδηγίες γιά τή στάση πού πρέπει νά κρατοῦν οἱ σοσιαλδημοκράτες στό δικαστήριο.

Γενάρης, 8 (21). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ ἀπεργία τῆς Πετρούπολης».

Γενάρης, ἀργότερα ἀπό τίς 9 (22). Ὁ Λένιν κάνει διορθώσεις στό ἄρθρο πού στάλθηκε ἀπό τήν Πετρούπολη στή σύνταξη τῆς «Βπεριόντ» μέ περιγραφή τῆς σφαγῆς πού ἔγινε κοντά στό πάρκο Ἀλεξάντροβσκι στίς 9 τοῦ Γενάρη.

Γενάρης, 10 (23). Ὁ Λένιν, μαθαίνοντας τά γεγονότα τῆς 9 (22) τοῦ Γενάρη στήν Πετρούπολη («Ματωμένη Κυριακή»), γράφει γιά τό φύλλο 3 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τό ἄρθρο «Ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία».

Γενάρης, νωρίτερα ἀπό τίς 11 (24). Ὁ Λένιν ἐργάζεται πάνω στό ἄρθρο «Ἐργατική καί ἀστική δημοκρατία», γράφει σχέδιο αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου, σκιαγραφεῖ σχέδιο ἐπεξεργασίας τοῦ θέματος «Σοσιαλδημοκρατία καί φιλελευθερισμός» καί περίληψη τοῦ θέματος «Γιά τίς συμφωνίες μέ τούς φιλελευθέρους».

Ὁ Λένιν κάνει παρατηρήσεις πάνω στό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος τῶν ἐσέρων.

Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό ἄρθρο τοῦ Β. Β. Φιλάτοφ (Σέβερτσεφ) «Ἡ πολιτική τῶν ὑποχωρήσεων», πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 3 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» τῆς 24 (11) τοῦ Γενάρη.

Ἀνάμεσα στίς 10 καί 17 (23 καί 30) τοῦ Γενάρη. Ὁ Λένιν γράφει μιά σειρά ἄρθρα γιά τά γεγονότα τῆς 9 τοῦ Γενάρη στήν Πετρούπολη, μέ γενικό τίτλο «Ἐπαναστατικές μέρες».

Γενάρης, 11 (24). Στό φύλλο 3 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύονται τά ἄρθρα τοῦ Λένιν: «Ἐργατική καί ἀστική δημοκρατία» (κύριο ἄρθρο), «Ἀπό τό ναροντνικισμό στό μαρξισμό», «Ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία», «Ἡ ἀπεργία τῆς Πετρούπολης» καί «Οἱ ταρτοῦφοι μας».

Γενάρης, 12 (25). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία» καλώντας στήν προετοιμασία τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης.

Γενάρης, 12–13. (25–26). Ὁ Λένιν πηγαίνει στό καφενεῖο Λαντόλτ καί συζητάει μέ συντρόφους γιά τήν ἐκτίμηση τῶν γεγονότων τῆς 9 τοῦ Γενάρη.

Γενάρης, 13 (26).	Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συγκέντρωση πού ὀργάνωσαν στό τσίρκο Ρανσί οἱ μπολσεβίκοι καί οἱ μενσεβίκοι μέ τήν εὐκαιρία τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων στή Ρωσία. Ὅταν ὁ Φ. Ι. Ντάν στήν ὁμιλία του παραβίασε τήν προκαταρκτική συμφωνία καί ἄρχισε πολεμική ἐνάντια στήν πλειοψηφία, ὁ Λένιν καί ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι μπολσεβίκοι ἐγκατέλειψαν τήν αἴθουσα.
Γενάρης, ἀργότερα ἀπό τίς 14 (27).	Ὁ Λένιν βγάζει περικοπές ἀπό τίς ἐφημερίδες «Le Matin» τῆς 14 (27) τοῦ Γενάρη καί «Frankfurter Zeitung» τῆς 13 (26) τοῦ Γενάρη 1905 πού γράφουν σχετικά μέ τήν πληροφορία τοῦ ἀνταποκριτῆ τοῦ «Daily Telegraph» τοῦ Λονδίνου Ντίλλον γιά τήν ἐπίσκεψη πού ἔκαναν οἱ φιλελεύθεροι στόν ὑπουργό Π. Ντ. Σβιατοπόλκ-Μίρσκι.
Γενάρης, 16 (29).	Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στόν Μ. Μ. Λιτβίνοφ, ὅπου ἐκφράζει τή δυσαρέσκειά του γιά τήν ἀδράνεια τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ (Ραχμέτοφ) στό ζήτημα τῆς ἀποστολῆς ἀνταποκρίσεων ἀπό τή Ρωσία στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» καί λέει ὅτι πρέπει νά δυσπιστοῦμε στούς μενσεβίκους καί νά κόψουμε ἀποφασιστικά τίς σχέσεις μας μαζί τους.
Γενάρης, 18 (31).	Κυκλοφορεῖ τό φύλλο 4 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» μέ τά ἄρθρα τοῦ Λένιν: «Ἡ ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία» (κύριο ἄρθρο), «Τί γίνεται στή Ρωσία;», «Τά πρῶτα βήματα», «Ὁ παπα-Γκαπόν», «Ἡ παραμονή τῆς ματωμένης Κυριακῆς», «Ματωμένη μέρα», «Ὁ ἀριθμός τῶν νεκρῶν καί τῶν τραυματιῶν», «Μερικά ἐπεισόδια τῆς σφαγῆς. Κοντά στή γέφυρα Τρόιτσκι», «Στήν πλατεία τῶν Ἀνακτόρων», «Τό σχέδιο τῆς μάχης τῆς Πετρούπολης», «Ἡ ὀργή ἐνάντια στό στρατό», «Ὁ „πατερούλης ὁ τσάρος" καί τά δοδοφράγματα», πού δημοσιεύτηκαν μέ τό γενικό τίτλο «Ἐπαναστατικές μέρες».
Ἀνάμεσα στίς 18 καί 25 τοῦ Γενάρη (31 τοῦ Γενάρη καί 7 τοῦ Φλεβάρη).	Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἀποτυχημένος ἑλιγμός», πού ἀποτελεῖ περίληψη τῶν ἀνταποκρίσεων τῶν στρατιωτικῶν παρατηρητῶν τοῦ ξένου τύπου γιά τήν προσπάθεια τοῦ Α. Ν. Κουροπάτκιν νά περάσει σέ ἐπίθεση ἐνάντια στούς γιαπωνέζους κοντά στό Χούν-Χό.
Ἀργότερα ἀπό τίς 18 (31) τοῦ Γενάρη.	Ὁ Λένιν γράφει προσθήκη στό ἄρθρο «Τό σχέδιο τῆς μάχης τῆς Πετρούπολης».
Γενάρης, 19 (Φλεβάρης, 1).	Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Τσαρική εἰρήνη».
Ἀργότερα ἀπό τίς 19 τοῦ Γενάρη (1 τοῦ Φλεβάρη).	Ὁ Λένιν βγάζει περικοπές ἀπό τό κύριο ἄρθρο τῆς ἐφημερίδας «Frankfurter Zeitung» τῆς 1 τοῦ Φλεβάρη 1905 καί κάνει παρατηρήσεις πάνω στά συμπερά-

σματα τῆς ἐφημερίδας γιά τίς προοπτικές τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης.

Γενάρης, 21 (Φλεβάρης, 3) — Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν ἐλβετό σοσιαλδημοκράτη Γ. Γκρόιλιχ ἐκθέτει σύντομα τό ἱστορικό τῆς διάσπασης τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Γενάρης, 22 (Φλεβάρης, 4). — Ὁ Λένιν κάνει διορθώσεις καί παρατηρήσεις στή μετάφραση τοῦ γράμματός του πρός τόν Γ. Γκρόιλιχ στά γερμανικά.

Γενάρης, νωρίτερα ἀπό τίς 25 (7 τοῦ Φλεβάρη). — Ὁ Λένιν συντάσσει τό σχέδιο τοῦ περιεχομένου τοῦ φύλλου 5 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», καθορίζει τό θέμα τοῦ κύριου ἄρθρου γιά τό φύλλο 6 καί γράφει τίς παρατηρήσεις καί τίς θέσεις του γιά τό ἄρθρο «Ἡ κινητοποίηση τῆς στρατιᾶς τοῦ προλεταριάτου».

Ὁ Λένιν μαζί μέ τόν Μ. Σ. Ὀλμίνσκι γράφει περίληψη τῶν ἀνταποκρίσεων πού σχολίαζαν τά γεγονότα τῆς 9 τοῦ Γενάρη· ἡ περίληψη δημοσιεύτηκε μέ τόν τίτλο «Οἱ πρῶτες βροντές» στό φύλλο 5 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Γενάρης, 25 (Φλεβάρης, 7). — Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στόν Α. Μπέμπελ, ὅπου ἀποκρούει τήν πρότασή του γιά διαιτησία ἀνάμεσα στούς μπολσεβίκους καί στούς μενσεβίκους.

Στό φύλλο 5 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύονται τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ Πετρούπολη μετά τίς 9 τοῦ Γενάρη», «Ὁ Τρέποφ ἀλωνίζει», «Ἀνάμεσα στούς φιλελευθέρους», «Ἔκκληση στούς ἀξιωματικούς» κ. ἄ.

Ὁ Λένιν παραβρίσκεται στή Γενεύη στή διάλεξη τοῦ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι «Μιά παραλλαγή τοῦ ὀπορτουνισμοῦ», στήν ὁποία ἔγινε κριτική τοῦ μενσεβικισμοῦ.

Γενάρης, 29 (Φλεβάρης, 11). — Μέ γράμμα του πρός τούς Α. Α. Μπογκντάνοφ καί Σ. Ι. Γκοῦσεφ στήν Πετρούπολη ὁ Λένιν ζητάει νά γίνει ἀνοιχτός καί ἀποφασιστικός ἀγώνας γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος καί νά διακοπεῖ ἀμέσως κάθε σχέση μέ τούς μενσεβίκους.

Γενάρης–Φλεβάρης. — Ὁ Λένιν διαβάζει στή βιβλιοθήκη τῆς Γενεύης «Société de Lecture» τά ἀπομνημονεύματα τοῦ Γ.-Π. Κλυζερέ σχετικά μέ τήν ταχτική τῶν ὁδοφραγμάτων καί τήν τεχνική τῆς ἐξέγερσης. Ταυτόχρονα μ' αὐτό μελετάει τά ἄρθρα τοῦ Κ. Μάρξ γιά τήν ἐξέγερση καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς γιά τήν τέχνη τοῦ πολέμου καί τῆς μάχης.

Τέλη τοῦ Γενάρη (νωρίτερα ἀπό τίς 14 τοῦ Φλεβάρη). — Ὁ Λένιν ἐργάζεται πάνω στό ἄρθρο «Τά πρῶτα διδάγματα», ὅπου συνοψίζει τά ἀποτελέσματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στή Ρωσία μέσα σέ 20 χρόνια (1885–

1905) καί καλεῖ σέ προετοιμασία γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Ὁ Λένιν ἑτοιμάζει γιά ἐκτύπωση τό φυλλάδιο μέ τό χαιρετιστήριο τῶν «ἐργατῶν σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐργοστασίου Ντνιεπρόβσκι» πρός τούς προλεταρίους τῆς Πετρούπολης. Τά κυριότερα μέρη αὐτοῦ τοῦ χαιρετιστηρίου δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ», φύλλο 6, μέ τόν τίτλο «Μήνυμα πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης».

Γενάρης–Μάρτης. Ὁ Λένιν ἔχει συχνή ἀλληλογραφία μέ τά μέλη τοῦ ΓΕΠ καί τίς ὀργανώσεις στή Ρωσία πάνω σέ ζητήματα τῆς προετοιμασίας τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ· συντάσσει τό πρόγραμμα ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου καί γράφει τά σχέδια ὅλων τῶν βασικῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου.

Φλεβάρης, 1 (14). Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Δυό ταχτικές», πού ἀφιερώνεται στήν ὀργάνωση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, δημοσιεύεται σάν κύριο ἄρθρο στό φύλλο 6 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Φλεβάρης, ἀργότερα ἀπό τήν 1 (14). Ὁ Λένιν δουλεύει τό ἄρθρο του «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας», συντάσσει μερικές παραλλαγές τοῦ σχεδίου τοῦ ἄρθρου.

Ἀνάμεσα στήν 1 καί 8 (14 καί 21) τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Λένιν συντάσσει τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Πρέπει νά ὀργανώσουμε τήν ἐπανάσταση;» μέ τρεῖς παραλλαγές τοῦ τίτλου: «Οἱ Τριαπίτσκιν μας», «Τό τέλος (τό φιάσκο) τῶν Τριαπίτσκιν», «Οἱ μπερδεψιάρηδες μπερδεύτηκαν».

Φλεβάρης, 2 (15). Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Σ. Ι. Γκοῦσεφ στήν Πετρούπολη προτείνει νά δυναμώσουν καί νά πλατύνουν τίς σχέσεις τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» μέ τούς ἐργατικούς κύκλους καί ἰδιαίτερα μέ τή νεολαία.

Φλεβάρης, 4 (17). Ὁ Λένιν γράφει τό κύριο ἄρθρο «Σχετικά μέ μιά μαχητική συμφωνία γιά τήν ἐξέγερση» γιά τό φύλλο 7 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Φλεβάρης, ἀργότερα ἀπό τίς 4 (17). Ὁ Λένιν γράφει σημείωση γιά τό ἄρθρο του «Πρέπει νά ὀργανώσουμε τήν ἐπανάσταση;».

Νωρίτερα ἀπό τίς 8 (21) τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Λένιν συναντᾶται καί συζητάει μέ τόν Γ. Α. Γκαπόν πάνω στό ζήτημα τῆς μαχητικῆς ἑνότητας τῶν δυνάμεων τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος μέ τό κόμμα τῶν ἐσέρων.

Φλεβάρης, 8 (21). Κυκλοφορεῖ τό φύλλο 7 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

μέ τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Σχετικά μέ μιά μαχητική συμφωνία γιά τήν ἐξέγερση» (κύριο ἄρθρο), «Πρέπει νά ὀργανώσουμε τήν ἐπανάσταση;», ὅπου ἐφιστᾶται ἡ προσοχή τοῦ κόμματος στήν τεχνική καί ὀργανωτική πλευρά τῆς προετοιμασίας τῆς ἐξέγερσης.

Φλεβάρης, 9 (22). Ἐξονόματος τοῦ ΝΝ, μέλους τοῦ ΓΕΠ, ὁ Λένιν καλεῖ τόν Α. Μπέμπελ νά πάρει μέρος στίς ἐργασίες τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, μέ σκοπό τή μεσολάβηση. Στό γράμμα ἐπισυνάπτεται γερμανική μετάφραση τῆς ἀνακοίνωσης τοῦ ΓΕΠ σχετικά μέ τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου γιά νά δημοσιευτεῖ στόν τύπο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας.

Φλεβάρης, 12 (25). Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Σ. Ι. Γκοῦσεφ ἐπιμένει στή διατήρηση τῆς πλήρους αὐτοτέλειας τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας στήν προετοιμασία καί στή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Φλεβάρης, 14 (27). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στόν Ράμσεϊ Μακντόναλντ καί δηλώνει ὅτι συμφωνεῖ μέ τούς ὅρους τῆς Ἐπιτροπῆς ἐργατῶν ἀντιπροσώπων ὡς πρός τή διανομή τῶν 80 λιρῶν στερλινῶν πού προσφέρθηκαν γιά τίς οἰκογένειες τῶν θυμάτων τῆς 9 τοῦ Γενάρη.

Φλεβάρης, 15 (28). Στό φύλλο 8 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος» (κύριο ἄρθρο), πού καλεῖ ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος νά πάρουν ἐνεργό μέρος στήν ἐπεξεργασία καί προετοιμασία γιά τό συνέδριο τῶν ἐκθέσεων δράσης καί τῶν ἀποφάσεων.

Ὁ Λένιν γράφει τό «Γράμμα πρός τίς ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας», ὅπου ἐπιμένει στήν ἄμεση προετοιμασία γιά τό ΙΙΙ συνέδριο καί ἀναφέρει τά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἡμερησίας διάταξης τοῦ συνεδρίου.

Φλεβάρης, ἀργότερα ἀπό τίς 15 (28). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Τό φλέγον ζήτημα τῆς ἡμέρας». Μή ἱκανοποιημένος ἀπό τό περιεχόμενό του, ὁ Λένιν φτιάχνει ἕνα σκελετό γιά τό ξαναδούλεμα τοῦ ἄρθρου καί συντάσσει περίληψή του.

Φλεβάρης, νωρίτερα ἀπό τίς 20 (5 τοῦ Μάρτη). Ὁ Λένιν συντάσσει τό ἐρωτηματολόγιο γιά τίς ἐκθέσεις δράσης τῶν τοπικῶν κομματικῶν ὀργανώσεων πρός τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος.

Φλεβάρης, 20 (Μάρτης, 5). Ὁ Λένιν μιλάει σέ συνεδρίαση τοῦ ὀργανωτικοῦ τμήματος τῆς λέσχης τῶν μπολσεβίκων τῆς Γενεύης πάνω στήν ἔκθεση τοῦ Α.Μ. Ἔσσεν (Στεπάνοφ) σχετικά μέ τή δουλειά ἀνάμεσα στά μή-προλεταριακά στρώ-

	ματα τοῦ πληθυσμοῦ (σπουδαστές, φαντάροι καί ἀγρότες).
Φλεβάρης, νωρίτερα ἀπό τίς 23 (8 τοῦ Μάρτη).	Ὁ Λένιν δουλεύει τό ἄρθρο του «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις», κάνει παρατηρήσεις σχετικά μέ τίς περικοπές ἀπό τό βιβλίο τοῦ Ὀλάρ «Ἱστορία τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης», συντάσσει μερικές παραλλαγές τοῦ σχεδίου τοῦ ἄρθρου, διαλέγει τόν τίτλο τοῦ ἄρθρου πού ἐκφράζει τό περιεχόμενό του.
Φλεβάρης, 23 (Μάρτης, 8).	Κυκλοφορεῖ τό φύλλο 9 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» μέ τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις», ὅπου γιά πρώτη φορά διατυπώνεται τό στρατηγικό σύνθημα τῶν μπολσεβίκων στήν ἀστικο-δημοκρατική ἐπανάσταση: ἐγκαθίδρυση ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς διχτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς.
Ἀργότερα ἀπό τίς 24 τοῦ Φλεβάρη (9 τοῦ Μάρτη).	Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἀτελείωτες προφάσεις» ἀπ' ἀφορμή τήν ἄρνηση τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος νά συγκαλέσει τό ΙΙΙ συνέδριο. Τό ἄρθρο ἔμεινε ἀτελείωτο.
Φλεβάρης, 26 (Μάρτης, 11).	Ὁ Λένιν πληροφορεῖ μέ γράμμα του τόν Σ. Ι. Γκοῦσεφ πού βρίσκεται στήν Πετρούπολη ὅτι στίς 23 τοῦ Φλεβάρη (8 τοῦ Μάρτη) τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος πῆρε ἀπόφαση κατά τῆς σύγκλησης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου· ζητάει ἐπίσης νά γίνει ἀποφασιστική πάλη κατά τῶν μενσεβίκων σ' ὅλη τή Ρωσία.
Φλεβάρης.	Ὁ Λένιν γράφει τό γενικό σχέδιο τῶν ἀποφάσεων καί τά σχέδια τῶν ψηφισμάτων τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος.
	Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο του «Ἡ τροποποίηση τοῦ σχετικοῦ μέ τά κεντρικά ὄργανα ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ».
Φλεβάρης — νωρίτερα ἀπό τίς 5 (18) τοῦ Μάρτη.	Προετοιμάζοντας διάλεξη γιά τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ, ὁ Λένιν βγάζει περίληψη τοῦ βιβλίου τοῦ Ἀνοτό «Ἱστορία τῆς σύγχρονης Γαλλίας 1871–1900» καί συντάσσει τό «Σχέδιο διάλεξης γιά τήν Κομμούνα».
Φλεβάρης–Μάρτης.	Ὁ Λένιν γράφει τόν πρόλογο στήν μπροσούρα «Τό ὑπόμνημα τοῦ διευθυντῆ τῆς ἀστυνομίας Λοπούχιν», πού τήν κυκλοφόρησε τό ἐκδοτικό τοῦ Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί τοῦ Ν. Λένιν σέ 2000 ἀντίτυπα.
Φλεβάρης—νωρίτερα ἀπό τίς 7 (20) τοῦ Ἀπρίλη.	Ὁ Λένιν μελετᾶ τίς ἀπόψεις τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς γιά τό ἀγροτικό ζήτημα καί τό ἀγροτικό κίνημα· τή μελέτη τήν κάνει ἐξ αἰτίας τῆς ὄχι σωστῆς διατύπωσης τῶν ἀπόψεών τους ἀπό τόν Κ. Κάουτσκι,

πού ἔγινε στό ἄρθρο «Die Bauern und die Revolution in Russland», πού δημοσιεύτηκε στό «Die Neue Zeit» τεῦχος 21 τοῦ 1904-1905.

Τέλη τοῦ Φλεβάρη. Ὁ Λένιν σέ γράμμα του πρός τόν Σ. Ι. Γκοῦσεφ, μέλος τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, προτείνει νά παρθοῦν μέτρα γιά τήν ἀποστολή στό συνέδριο ἀντιπροσώπων ὄχι μόνο ἀπό τίς μπολσεβίκικες, ἀλλά καί ἀπό τίς μενσεβίκικες ἐπιτροπές καί ἀπό τήν ὁμάδα τῶν συγγραφέων.

Ὄχι νωρίτερα ἀπό τό Φλεβάρη. Ὁ Λένιν συντάσσει περίληψη τῆς μπροσούρας του «Τά καθήκοντα τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν» (ἔκδ. 2η, 1902) μέ τόν τίτλο «Ὁ παραλληλισμός „τοῦ 1ου“ καί „τοῦ 3ου“ στοιχείου» καί κάνει παρατηρήσεις σχετικά μέ τή στάση τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέναντι στήν τρομοκρατία.

Νωρίτερα ἀπό τίς 2 (15) τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό ἄρθρο τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι (Βόινοφ) «Ἡ χρεοκοπία τοῦ ἀστυνομικοῦ καθεστῶτος», πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 10 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», καθώς καί τό ἄρθρο τοῦ Σέβερτσεφ (Φιλάτοφ) «Ἡ ζέμσκι σομπόρ καί ἡ πολιτική μας».

Ὁ Λένιν θεωρεῖ τήν ἀνταπόκριση «Ἀνάμεσα στούς ἀγρότες (Γράμμα ἑνός σοσιαλδημοκράτη)», πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 10 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Μάρτης, 2 (15). Στό φύλλο 10 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀστική δημοκρατία» καί «Ποιόν θέλουν νά γελάσουν;».

Μάρτης, 3 (16). Ὁ Λένιν πληροφορεῖ μέ γράμμα του τόν Σ. Ι. Γκοῦσεφ, πού μένει στήν Πετρούπολη, ὅτι ἀναβάλλεται ἡ συνδιάσκεψη τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων, πού ὀργανώθηκε ἀπό τόν Γ. Α. Γκαπόν καί τονίζει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀναχωρήσει ἀμέσως ὁ Α. Α. Μπογκντάνοφ ἀπό τή Ρωσία γιά τήν Ἑλβετία.

Μάρτης, 5 (18). Ὁ Λένιν κάνει διάλεξη γιά τήν Κομμούνα τοῦ Παρισιοῦ σέ συγκέντρωση τῆς ρωσικῆς παροικίας τῶν πολιτικῶν προσφύγων τῆς Γενεύης.

Μάρτης, νωρίτερα ἀπό τίς 10 (23). Ὁ Λένιν θεωρεῖ τή ρωσική μετάφραση ἑνός κεφαλαίου ἀπό τό βιβλίο «Ἀπομνημονεύματα τοῦ στρατηγοῦ Κλυζερέ» καί γράφει σύντομη βιογραφία του. Ἡ μετάφραση δημοσιεύτηκε στό φύλλο 11 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» μέ τόν τίτλο «Γιά τίς ὁδομαχίες (Συμβουλές ἑνός στρατηγοῦ τῆς Κομμούνας)».

Μάρτης, 10 (23). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στήν Ἀγγλία πρός τόν γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς ἐργατῶν ἀντιπροσώπων καί τόν εὐχαριστεῖ γιά τά χρήματα πού στείλανε γιά τήν ἐνί-

σχυση τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐργατῶν πού σκοτώθηκαν στίς 9 τοῦ Γενάρη.

Στό φύλλο 11 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύονται τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά» (κύριο ἄρθρο), «Τό πρῶτο βῆμα» καί «Πάνω στό ἱστορικό τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος».

Μάρτης, 12 (25). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα πρός τήν Ἐπιτροπή Ὀδησσοῦ ἀπ' ἀφορμή τήν ἀνάδειξη τῶν ἀντιπροσώπων γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος.

Μάρτης, 16 (29). Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Κόλπα βοναπαρτιστῶν». Τό ἄρθρο βγαίνει σάν ἰδιαίτερο ἀνάτυπο ἀπό τό φύλλο 13 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Γιά τό ἀγροτικό μας πρόγραμμα (Γράμμα πρός τό ΙΙΙ συνέδριο)» δημοσιεύεται στό φύλλο 12 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Ἀργότερα ἀπό τίς 18 (31) τοῦ Μάρτη. Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στό Αἰκατερινοσλάβ (στόν Σ. Σβάρτς) καί προτείνει νά σταλεῖ ἀντιπρόσωπος γιά τό ΙΙΙ συνέδριο ἀπό τήν πλειοψηφία ἤ νά σταλεῖ γράμμα πού θά διατυπώνει διαμαρτυρία ἐνάντια στήν Ἐπιτροπή Αἰκατερινοσλάβ, πού καταλήφθηκε ἀπό τούς μενσεβίκους, καί τήν ἐπιθυμία τῆς πλειοψηφίας νά πάρει μέρος στό συνέδριο.

Μάρτης, 20 (Ἀπρίλης, 2). Ὁ Λένιν παραβρίσκεται στή συνδιάσκεψη τῶν σοσιαλιστικῶν ὀργανώσεων τῆς Ρωσίας πού ἔγινε στή Γενεύη. Τήν ἐγκαταλείπει ὅμως μόλις βεβαιώνεται πώς ἡ σύνθεση τῆς συνδιάσκεψης εἶναι ὀπορτουνιστική.

Ὁ Λένιν ἐκλέγεται ἀπό τήν κομματική ὀργάνωση Ὀδησσοῦ ἀντιπρόσωπος γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Νωρίτερα ἀπό τίς 3 τοῦ Μάρτη (5 τοῦ Ἀπρίλη). Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό ἄρθρο τοῦ Βορόβσκι «Φιλελεύθερες ἀρχές καί ἐπαναστατικά τερτίπια», πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο 13 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Μάρτης, 23 (Ἀπρίλης, 5). Ὁ Λένιν γράφει γράμμα στόν Π. Α. Κράσικοφ στό Παρίσι, μέ τό ὁποῖο τόν πληροφορεῖ γιά τό χρόνο ἔναρξης τῶν ἐργασιῶν τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Στό φύλλο 13 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύονται τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Τό εὐρωπαϊκό κεφάλαιο καί ἡ ἀπολυταρχία» (κύριο ἄρθρο), «Τό δεύτερο βῆμα» καί ἡ ἀρχή τοῦ ἄρθρου «Ἡ σοσιαλδημοκρατία καί ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση».

Μάρτης-Ἀπρίλης. Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἐπανάσταση τύπου 1789 ἤ τύπου 1848;».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ τίτλοι πού ἔβαλε τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

1905

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Τυπώθηκε το Μάρτη του 1986
σε 2.000 αντίτυπα
Τυπογραφικά φύλλα 38

Copyright: ῎Εκδόσεις «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
Σόλωνος 130, 10681 ᾿Αθῆνα
Τηλ: 3620.835 - 3640.713

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

9